ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΗΛΕΚΤΡΑ

SOPHOCLIS
ELECTRA

IN USUM SCHOLARUM

EDIDIT

GUILIELMUS DINDORFIUS.

EDITIO QUARTA CORRECTIOR.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI
MDCCCLXXVI.

II.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Η Λ Ε Κ Τ Ρ Α.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.
ΟΡΕΣΤΗΣ.
ΗΛΕΚΤΡΑ.
ΧΟΡΟΣ.
ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.
ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὑπόκειται ὧδε· τροφεὺς δεικνὺς Ὀρέστῃ τὰ ἐν Ἄργει. μικρὸν γὰρ αὐτὸν ὄντα κλέψασα ἡ Ἠλέκτρα, ἡνίκα ὁ πατὴρ ἐσφάζετο, δέδωκε τῷ τροφεῖ, δείσασα μὴ καὶ αὐτὸν κτείνωσιν. ὁ δὲ ὑπεξέθετο αὐτὸν εἰς Φωκίδα πρὸς τὸν Στρόφιον· νῦν δὲ μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐπανιὼν σὺν αὐτῷ πρὸς τὸ Ἄργος δείκνυσιν αὐτῷ τὰ ἐν Ἄργει.

Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Ἄργει. ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων παρθένων. προλογίζει δὲ ὁ παιδαγωγὸς Ὀρέστου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

Ὦ τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Τροίᾳ ποτὲ
Ἀγαμέμνονος παῖ, νῦν ἐκεῖν' ἔξεστί σοι
παρόντι λεύσσειν, ὧν πρόθυμος ἦσθ' ἀεί.
τὸ γὰρ παλαιὸν Ἄργος οὑπόθεις τόδε,
τῆς οἰστροπλῆγος ἄλσος Ἰνάχου κόρης·
αὕτη δ', Ὀρέστα, τοῦ λυκοκτόνου θεοῦ
ἀγορὰ Λύκειος· οὑξ ἀριστερᾶς δ' ὅδε
Ἥρας ὁ κλεινὸς ναός· οἷ δ' ἱκάνομεν,
φάσκειν Μυκήνας τὰς πολυχρύσους ὁρᾶν,
πολύφθορόν τε δῶμα Πελοπιδῶν τόδε,
ὅθεν σε πατρὸς ἐκ φονῶν ἐγώ ποτε
πρὸς σῆς ὁμαίμου καὶ κασιγνήτης λαβὼν
ἤνεγκα κἀξέσωσα κἀξεθρεψάμην
τοσόνδ' ἐς ἥβης, πατρὶ τιμωρὸν φόνου.
νῦν οὖν, Ὀρέστα καὶ σὺ φίλτατε ξένων
Πυλάδη, τί χρὴ δρᾶν ἐν τάχει βουλευτέον·
ὡς ἡμὶν ἤδη λαμπρὸν ἡλίου σέλας
ἑῷα κινεῖ φθέγματ' ὀρνίθων σαφῆ
μέλαινά τ' ἄστρων ἐκλέλοιπεν εὐφρόνη.
πρὶν οὖν τιν' ἀνδρῶν ἐξοδοιπορεῖν στέγης,
ξυνάπτετον λόγοισιν· ὡς ἐνταῦθ' ἔβης

ἵν' οὐκέτ' ὀκνεῖν καιρὸς, ἀλλ' ἔργων ἀκμή.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν προσπόλων, ὥς μοι σαφῆ
σημεῖα φαίνεις ἐσθλὸς εἰς ἡμᾶς γεγώς.
ὥσπερ γὰρ ἵππος εὐγενὴς, κἂν ᾖ γέρων,
ἐν τοῖσι δεινοῖς θυμὸν οὐκ ἀπώλεσεν,
ἀλλ' ὀρθὸν οὖς ἵστησιν, ὡσαύτως δὲ σὺ
ἡμᾶς τ' ὀτρύνεις καὐτὸς ἐν πρώτοις ἕπει.
τοιγὰρ τὰ μὲν δόξαντα δηλώσω, σὺ δὲ
ὀξεῖαν ἀκοὴν τοῖς ἐμοῖς λόγοις διδοὺς,
εἰ μή τι καιροῦ τυγχάνω, μεθάρμοσον.
ἐγὼ γὰρ ἡνίχ' ἱκόμην τὸ Πυθικὸν
μαντεῖον, ὡς μάθοιμ' ὅτῳ τρόπῳ πατρὶ
δίκας ἀροίμην τῶν φονευσάντων πάρα,
χρῇ μοι τοιαῦθ' ὁ Φοῖβος ὧν πεύσει τάχα·
ἄσκευον αὐτὸν ἀσπίδων τε καὶ στρατοῦ
δόλοισι κλέψαι χειρὸς ἐνδίκους σφαγάς.
ὅτ' οὖν τοιόνδε χρησμὸν εἰσηκούσαμεν,
σὺ μὲν μολὼν, ὅταν σε καιρὸς εἰσάγῃ,
δόμων ἔσω τῶνδ', ἴσθι πᾶν τὸ δρώμενον,
ὅπως ἂν εἰδὼς ἡμὶν ἀγγείλῃς σαφῆ.
οὐ γάρ σε μὴ γήρᾳ τε καὶ χρόνῳ μακρῷ
γνῶσ' οὐδ' ὑποπτεύσουσιν ὧδ' ἠνθισμένον.
λόγῳ δὲ χρῶ τοιῷδ', ὅτι ξένος μὲν εἶ
Φωκεὺς, παρ' ἀνδρὸς Φανοτέως ἥκων· ὃ γὰρ
μέγιστος αὐτοῖς τυγχάνει δορυξένων.
ἄγγελλε δ' ὅρκον προστιθεὶς ὁθούνεκα
τέθνηκ' Ὀρέστης ἐξ ἀναγκαίας τύχης,
ἄθλοισι Πυθικοῖσιν ἐκ τροχηλάτων
δίφρων κυλισθείς· ὧδ' ὁ μῦθος ἑστάτω

ἡμεῖς δὲ πατρὸς τύμβον, ὡς ἐφίετο,
λοιβαῖσι πρῶτον καὶ καρατόμοις χλιδαῖς
στέψαντες, εἶτ' ἄψορρον ἥξομεν πάλιν,
τύπωμα χαλκόπλευρον ἠρμένοι χεροῖν,
ὃ καὶ σὺ θάμνοις οἶσθά μοι κεκρυμμένον,
ὅπως λόγῳ κλέπτοντες ἡδεῖαν φάτιν
φέρωμεν αὐτοῖς τοὐμὸν ὡς ἔρρει δέμας
φλογιστὸν ἤδη καὶ κατηνθρακωμένον.
τί γάρ με λυπεῖ τοῦθ', ὅταν λόγῳ θανὼν
ἔργοισι σωθῶ κἀξενέγκωμαι κλέος;
δοκῶ μὲν οὐδὲν ῥῆμα σὺν κέρδει κακόν.
ἤδη γὰρ εἶδον πολλάκις καὶ τοὺς σοφοὺς
λόγῳ μάτην θνήσκοντας· εἶθ', ὅταν δόμους
ἔλθωσιν αὖθις, ἐκτετίμηνται πλέον·
ὡς κἄμ' ἐπαυχῶ τῆσδε τῆς φήμης ἄπο
δεδορκότ' ἐχθροῖς ἄστρον ὣς λάμψειν ἔτι.
ἀλλ', ὦ πατρῴα γῆ θεοί τ' ἐγχώριοι,
δέξασθέ μ' εὐτυχοῦντα ταῖσδε ταῖς ὁδοῖς,
σύ τ', ὦ πατρῷον δῶμα· σοῦ γὰρ ἔρχομαι
δίκῃ καθαρτὴς πρὸς θεῶν ὡρμημένος·
καὶ μή μ' ἄτιμον τῆσδ' ἀποστείλητε γῆς,
ἀλλ' ἀρχέπλουτον καὶ καταστάτην δόμων.
εἴρηκα μέν νυν ταῦτα· σοὶ δ' ἤδη, γέρον,
τὸ σὸν μελέσθω βάντι φρουρῆσαι χρέος.
νὼ δ' ἔξιμεν· καιρὸς γάρ, ὅσπερ ἀνδράσιν
μέγιστος ἔργου παντός ἐστ' ἐπιστάτης.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ἰώ μοί μοι.

ΠΑΙ. καὶ μὴν θυρῶν ἔδοξα προσπόλων τινὸς
ὑποστενούσης ἔνδον αἰσθέσθαι, τέκνον.

ΟΡ. ἆρ' ἐστὶν ἡ δύστηνος Ἠλέκτρα; θέλεις
μείνωμεν αὐτοῦ κἀνακούσωμεν γόων;
ΠΑΙ. ἥκιστα. μηδὲν πρόσθεν ἢ τὰ Λοξίου
πειρώμεθ' ἔρδειν κἀπὸ τῶνδ' ἀρχηγετεῖν,
πατρὸς χέοντες λουτρά· ταῦτα γὰρ φέρει
νίκην τ' ἐφ' ἡμῖν καὶ κράτος τῶν δρωμένων.
ΗΛ. ὦ φάος ἁγνὸν
καὶ γῆς ἰσόμοιρ' ἀήρ, ὥς μοι
πολλὰς μὲν θρήνων ᾠδάς,
πολλὰς δ' ἀντήρεις ᾔσθου
στέρνων πληγὰς αἱμασσομένων,
ὁπόταν δνοφερὰ νὺξ ὑπολειφθῇ·
τὰ δὲ παννυχίδων ἤδη στυγεραὶ
ξυνίσασ' εὐναὶ μογερῶν οἴκων,
ὅσα τὸν δύστηνον ἐμὸν θρηνῶ
πατέρ', ὃν κατὰ μὲν βάρβαρον αἶαν
φοίνιος Ἄρης οὐκ ἐξένισεν,
μήτηρ δ' ἡμὴ χὠ κοινολεχὴς
Αἴγισθος ὅπως δρῦν ὑλοτόμοι
σχίζουσι κάρα φονίῳ πελέκει
κοὐδεὶς τούτων οἶκτος ἀπ' ἄλλης
ἢ 'μοῦ φέρεται, σοῦ, πάτερ, οὕτως
αἰκῶς οἰκτρῶς τε θανόντος.
ἀλλ' οὐ μὲν δὴ
λήξω θρήνων στυγερῶν τε γόων,
ἔς τ' ἂν παμφεγγεῖς ἄστρων
ῥιπάς, λεύσσω δὲ τόδ' ἦμαρ,
μὴ οὐ τεκνολέτειρ' ὥς τις ἀηδὼν
ἐπὶ κωκυτῷ τῶνδε πατρῴων

86—89. == 103—106.

πρὸ θυρῶν ἠχὼ πᾶσι προφωνεῖν.
ὦ δῶμ' Ἀΐδου καὶ Περσεφόνης,
ὦ χθόνι' Ἑρμῆ καὶ πότνι' Ἀρὰ,
σεμναί τε θεῶν παῖδες Ἐρινύες,
αἳ τοὺς ἀδίκως θνήσκοντας ὁρᾶτ',
ἔλθετ', ἀρήξατε, τίσασθε πατρὸς
φόνον ἡμετέρου,
καί μοι τὸν ἐμὸν πέμψατ' ἀδελφόν.
μούνη γὰρ ἄγειν οὐκέτι σωκῶ
λύπης ἀντίρροπον ἄχθος.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ παῖ, παῖ δυστανοτάτας
Ἠλέκτρα ματρὸς, τίν' ἀεὶ
τάκεις ὧδ' ἀκόρεστον οἰμωγὰν
τὸν πάλαι ἐκ δολερᾶς ἀθεώτατα
ματρὸς ἁλόντ' ἀπάταις Ἀγαμέμνονα
κακᾷ τε χειρὶ πρόδοτον; ὡς ὁ τάδε πορὼν
ὄλοιτ', εἴ μοι θέμις τάδ' αὐδᾶν.

ΗΛ. ὦ γενέθλα γενναίων
ἥκετ' ἐμῶν καμάτων παραμύθιον.
οἶδά τε καὶ ξυνίημι τάδ', οὔ τί με
φυγγάνει, οὐδ' ἐθέλω προλιπεῖν τόδε,
μὴ οὐ τὸν ἐμὸν στενάχειν πατέρ' ἄθλιον.
ἀλλ' ὦ παντοίας φιλότητος ἀμειβόμεναι χάριν,
ἐᾶτέ μ' ὧδ' ἀλύειν,
αἰαῖ, ἱκνοῦμαι.

ΧΟ. ἀλλ' οὔτοι τόν γ' ἐξ Ἀΐδα
παγκοίνου λίμνας πατέρ' ἀν-

113. Post ὁρᾶτε sequebatur τοὺς εὐνὰς ὑποκλεπτομένους.
121 — 136. = 137 — 152.

στάσεις οὔτε γοοισιν οὔτ' ἄνταις.
ἀλλ' ἀπὸ τῶν μετρίων ἐπ' ἀμήχανον
ἄλγος ἀεὶ στενάχουσα διόλλυσαι,
ἐν οἷς ἀνάλυσίς ἐστιν οὐδεμία κακῶν.
τί μοι τῶν δυσφόρων ἐφίει;

ΗΛ. νήπιος ὃς τῶν οἰκτρῶς
οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται.
ἀλλ' ἐμέ γ' ἁ στονόεσσ' ἄραρεν φρένας,
ἃ Ἴτυν, αἰὲν Ἴτυν ὀλοφύρεται,
ὄρνις ἀτυζομένα, Διὸς ἄγγελος.
ἰὼ παντλάμων Νιόβα, σὲ δ' ἔγωγε νέμω θεόν,
ἅτ' ἐν τάφῳ πετραίῳ
αἰαῖ δακρύεις.

ΧΟ. οὔτοι σοὶ μούνᾳ, τέκνον,
ἄχος ἐφάνη βροτῶν,
πρὸς ὅ τι σὺ τῶν ἔνδον εἶ περισσά,
οἷς ὁμόθεν εἶ καὶ γονᾷ ξύναιμος,
οἵα Χρυσόθεμις ζώει καὶ Ἰφιάνασσα,
κρυπτᾷ τ' ἀχέων ἐν ἥβᾳ
ὄλβιος, ὃν ἁ κλεινὰ
γᾶ ποτὲ Μυκηναίων
δέξεται εὐπατρίδαν, Διὸς εὔφρονι
βήματι μολόντα τάνδε γᾶν Ὀρέσταν.

ΗΛ. ὅν γ' ἐγὼ ἀκάματα προσμένουσ', ἄτεκνος,
τάλαιν', ἀνύμφευτος αἰὲν οἰχνῶ,
δάκρυσι μυδαλέα, τὸν ἀνήνυτον
οἶτον ἔχουσα κακῶν· ὁ δὲ λάθεται
ὧν τ' ἔπαθ' ὧν τ' ἐδάη. τί γὰρ οὐκ ἐμοὶ
ἔρχεται ἀγγελίας ἀπατώμενον;

153 – 172. = 173 — 192.

ἀεὶ μὲν γὰρ ποθεῖ,
ποθῶν δ' οὐκ ἀξιοῖ φανῆναι.

ΧΟ. θάρσει μοι, θάρσει, τέκνον·
ἔτι μέγας οὐρανῷ
Ζεὺς, ὃς ἐφορᾷ πάντα καὶ κρατύνει·
ᾧ τὸν ὑπεραλγῆ χόλον νέμουσα
μήθ' οἷς ἐχθαίρεις ὑπεράχθεο μήτ' ἐπιλάθου.
χρόνος γὰρ εὐμαρὴς θεός.
οὔτε γὰρ ὁ τὰν Κρῖσα
βούνομον ἔχων ἀκτὰν
παῖς Ἀγαμεμνονίδας ἀπερίτροπος,
οὔθ' ὁ παρὰ τὸν Ἀχέροντα θεὸς ἀνάσσων.

ΗΛ. ἀλλ' ἐμὲ μὲν ὁ πολὺς ἀπολέλοιπεν ἤδη
βίοτος ἀνέλπιστος, οὐδ' ἔτ' ἀρκῶ·
ἅτις ἄνευ τοκέων κατατάκομαι,
ἇς φίλος οὔτις ἀνὴρ ὑπερίσταται,
ἀλλ' ἁπερεί τις ἔποικος ἀναξία
οἰκονομῶ θαλάμους πατρὸς, ὧδε μὲν
ἀεικεῖ σὺν στολᾷ,
κεναῖς δ' ἀμφίσταμαι τραπέζαις.

ΧΟ. οἰκτρὰ μὲν νόστοις αὐδὰ,
οἰκτρὰ δ' ἐν κοίταις πατρῴαις
ὅτε οἱ παγχάλκων ἀνταία
γενύων ὡρμάθη πλαγά.
δόλος ἦν ὁ φράσας, ἔρος ὁ κτείνας,
δεινὰν δεινῶς προφυτεύσαντες
μορφὰν, εἴτ' οὖν θεὸς εἴτε βροτῶν
ἦν ὁ ταῦτα πράσσων.

ΗΛ. ὦ πασᾶν κείνα πλέον ἁμέρα

193 — 212. = 213 — 232.

ἐλθοῦσ' ἐχθίστα δή μοι·
ὦ νύξ, ὦ δείπνων ἀρρήτων
ἔκπαγλ' ἄχθη·
τοὺς ἐμὸς ἴδε πατὴρ
θανάτους αἰκεῖς διδύμαιν χειροῖν,
αἳ τὸν ἐμὸν εἷλον βίον πρόδοτον, αἵ μ'
ἀπώλεσαν·
οἷς θεὸς ὁ μέγας Ὀλύμπιος
ποίνιμα πάθεα παθεῖν πόροι,
μηδέ ποτ' ἀγλαΐας ἀποναίατο
τοιάδ' ἀνύσαντες ἔργα.

ΧΟ. φράζου μὴ πόρσω φωνεῖν.
οὐ γνώμαν ἴσχεις ἐξ οἵων
τὰ παρόντ' οἰκείας εἰς ἄτας
ἐμπίπτεις οὕτως αἰκῶς;
πολὺ γάρ τι κακῶν ὑπερεκτήσω,
σᾷ δυσθύμῳ τίκτουσ' αἰεὶ
ψυχᾷ πολέμους· τὰ δὲ τοῖς δυνατοῖς
οὐκ ἐριστὰ πλάθειν.

ΗΛ. δεινοῖς ἠναγκάσθην, δεινοῖς·
ἔξοιδ', οὐ λάθει μ' ὀργά.
ἀλλ' ἐν γὰρ δεινοῖς οὐ σχήσω
ταύτας ἄτας,
ὄφρα με βίος ἔχῃ.
τίνι γάρ ποτ' ἄν, ὦ φιλία γενέθλα,
πρόσφορον ἀκούσαιμ' ἔπος, τίνι φρονοῦντι
καίρια;
ἄνετέ μ' ἄνετε, παράγοροι.
τάδε γὰρ ἄλυτα κεκλήσεται·
οὐδέ ποτ' ἐκ καμάτων ἀποπαύσομαι

ἀνάριθμος ὧδε θρήνων.
ΧΟ. ἀλλ' οὖν εὐνοίᾳ γ' αὐδῶ,
μάτηρ ὡσεί τις πιστὰ,
μὴ τίκτειν σ' ἄταν ἄταις.
ΗΛ. καὶ τί μέτρον κακότατος ἔφυ; φέρε,
πῶς ἐπὶ τοῖς φθιμένοις ἀμελεῖν καλόν;
ἐν τίνι τοῦτ' ἔβλαστ' ἀνθρώπων;
μήτ' εἴην ἔντιμος τούτοις
μήτ', εἴ τῳ πρόσκειμαι χρηστῷ,
ξυνναίοιμ' εὔκηλος, γονέων
ἐκτίμους ἴσχουσα πτέρυγας
ὀξυτόνων γόων.
εἰ γὰρ ὁ μὲν θανὼν γᾶ τε καὶ οὐδὲν ὢν
κείσεται τάλας,
οἱ δὲ μὴ πάλιν
δώσουσ' ἀντιφόνους δίκας,
ἔρροι τ' ἂν αἰδὼς
ἁπάντων τ' εὐσέβεια θνατῶν.
ΧΟ. ἐγὼ μὲν, ὦ παῖ, καὶ τὸ σὸν σπεύδουσ' ἅμα
καὶ τοὐμὸν αὐτῆς ἦλθον· εἰ δὲ μὴ καλῶς
λέγω, σὺ νίκα· σοὶ γὰρ ἑψόμεσθ' ἅμα.
ΗΛ. αἰσχύνομαι μὲν, ὦ γυναῖκες, εἰ δοκῶ
πολλοῖσι θρήνοις δυσφορεῖν ὑμῖν ἄγαν.
ἀλλ' ἡ βία γὰρ ταῦτ' ἀναγκάζει με δρᾶν,
σύγγνωτε. πῶς γὰρ ἥτις εὐγενὴς γυνὴ,
πατρῷ' ὁρῶσα πήματ', οὐ δρῴη τάδ' ἂν,
ἁγὼ κατ' ἦμαρ καὶ κατ' εὐφρόνην ἀεὶ
θάλλοντα μᾶλλον ἢ καταφθίνονθ' ὁρῶ;
ᾗ πρῶτα μὲν τὰ μητρὸς, ἥ μ' ἐγείνατο,
ἔχθιστα συμβέβηκεν· εἶτα δώμασιν

ἐν τοῖς ἐμαυτῆς τοῖς φονεῦσι τοῦ πατρὸς
ξύνειμι, κἀκ τῶνδ' ἄρχομαι κἀκ τῶνδέ μοι
λαβεῖν θ' ὁμοίως καὶ τὸ τητᾶσθαι πέλει.
ἔπειτα ποίας ἡμέρας δοκεῖς μ' ἄγειν,
ὅταν θρόνοις Αἴγισθον ἐνθακοῦντ' ἴδω
τοῖσιν πατρῴοις, εἰσίδω δ' ἐσθήματα
φοροῦντ' ἐκείνῳ ταὐτὰ, καὶ παρεστίους
σπένδοντα λοιβὰς ἔνθ' ἐκεῖνον ὤλεσεν,
ἴδω δὲ τούτων τὴν τελευταίαν ὕβριν,
τὸν αὐτοέντην ἡμὶν ἐν κοίτῃ πατρὸς
ξὺν τῇ ταλαίνῃ μητρὶ, μητέρ' εἰ χρεὼν
ταύτην προσαυδᾶν τῷδε συγκοιμωμένην·
ἡ δ' ὧδε τλήμων ὥστε τῷ μιάστορι
ξύνεστ', Ἐρινὺν οὔτιν' ἐκφοβουμένη·
ἀλλ' ὥσπερ ἐγγελῶσα τοῖς ποιουμένοις,
εὑροῦσ' ἐκείνην ἡμέραν, ἐν ᾗ τότε
πατέρα τὸν ἁμὸν ἐκ δόλου κατέκτανεν,
ταύτῃ χοροὺς ἵστησι καὶ μηλοσφαγεῖ
θεοῖσιν ἔμμην' ἱρὰ τοῖς σωτηρίοις.
ἐγὼ δ' ὁρῶσ' ἡ δύσμορος κατὰ στέγας
κλάω, τέτηκα, κἀπικωκύω πατρὸς
τὴν δυστάλαιναν δαῖτ' ἐπωνομασμένην
αὐτὴ πρὸς αὐτήν· οὐδὲ γὰρ κλαῦσαι πάρα
τοσόνδ' ὅσον μοι θυμὸς ἡδονὴν φέρει.
αὕτη γὰρ ἡ λόγοισι γενναία γυνὴ
φωνοῦσα τοιάδ' ἐξονειδίζει κακὰ,
ὦ δύσθεον μίσημα, σοὶ μόνῃ πατὴρ
τέθνηκεν; ἄλλος δ' οὔτις ἐν πένθει βροτῶν;
κακῶς ὄλοιο, μηδέ σ' ἐκ γόων ποτὲ
τῶν νῦν ἀπαλλάξειαν οἱ κάτω θεοί.

τάδ' ἐξυβρίζει· πλὴν ὅταν κλύῃ τινὸς
ἥξοντ' Ὀρέστην· τηνικαῦτα δ' ἐμμανὴς
βοᾷ παραστᾶσ', οὐ σύ μοι τῶνδ' αἰτία;
οὐ σὸν τόδ' ἐστὶ τοὔργον, ἥτις ἐκ χερῶν
κλέψασ' Ὀρέστην τῶν ἐμῶν ὑπεξέθου;
ἀλλ' ἴσθι τοι τίσουσά γ' ἀξίαν δίκην.
τοιαῦθ' ὑλακτεῖ, σὺν δ' ἐποτρύνει πέλας
ὁ κλεινὸς αὐτῇ ταὐτὰ νυμφίος παρών,
ὁ πάντ' ἄναλκις οὗτος, ἡ πᾶσα βλάβη,
ὁ σὺν γυναιξὶ τὰς μάχας ποιούμενος.
ἐγὼ δ' Ὀρέστην τῶνδε προσμένουσ' ἀεὶ
παυστῆρ' ἐφήξειν ἡ τάλαιν' ἀπόλλυμαι.
μέλλων γὰρ ἀεὶ δρᾶν τι τὰς οὔσας τέ μου
καὶ τὰς ἀπούσας ἐλπίδας διέφθορεν.
ἐν οὖν τοιούτοις οὔτε σωφρονεῖν, φίλαι,
οὔτ' εὐσεβεῖν πάρεστιν· ἀλλ' ἔν τοι κακοῖς
πολλή 'στ' ἀνάγκη κἀπιτηδεύειν κακά.
ΧΟ. φέρ' εἰπέ, πότερον ὄντος Αἰγίσθου πέλας
λέγεις τάδ' ἡμῖν, ἢ βεβῶτος ἐκ δόμων;
ΗΛ. ἦ κάρτα. μὴ δόκει μ' ἄν, εἴπερ ἦν πέλας,
θυραῖον οἰχνεῖν· νῦν δ' ἀγροῖσι τυγχάνει.
ΧΟ. ἦ κἂν ἐγὼ θαρσοῦσα μᾶλλον ἐς λόγους
τοὺς σοὺς ἱκοίμην, εἴπερ ὧδε ταῦτ' ἔχει;
ΗΛ. ὡς νῦν ἀπόντος ἱστόρει τί σοι φίλον.
ΧΟ. καὶ δή σ' ἐρωτῶ, τοῦ κασιγνήτου τί φῄς,
ἥξοντος, ἢ μέλλοντος; εἰδέναι θέλω.
ΗΛ. φησίν γε· φάσκων δ' οὐδὲν ὧν λέγει ποιεῖ.
ΧΟ. φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα.
ΗΛ. καὶ μὴν ἔγωγ' ἔσωσ' ἐκεῖνον οὐκ ὄκνῳ.
ΧΟ. θάρσει· πέφυκεν ἐσθλός, ὥστ' ἀρκεῖν φίλοις.

ΗΛ. πέποιθ', ἐπεὶ τἂν οὐ μακρὰν ἕξων ἐγώ.
ΧΟ. μὴ νῦν ἔτ' εἴπῃς μηδέν· ὡς δόμων ὁρῶ
τὴν σὴν ὅμαιμον, ἐκ πατρὸς ταὐτοῦ φύσιν,
Χρυσόθεμιν, ἔκ τε μητρὸς, ἐντάφια χεροῖν
φέρουσαν, οἷα τοῖς κάτω νομίζεται.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ.

τίν' αὖ σὺ τήνδε πρὸς θυρῶνος ἐξόδοις
ἐλθοῦσα φωνεῖς, ὦ κασιγνήτη, φάτιν,
κοὐδ' ἐν χρόνῳ μακρῷ διδαχθῆναι θέλεις
θυμῷ ματαίῳ μὴ χαρίζεσθαι κενά;
καίτοι τοσοῦτόν γ' οἶδα κἀμαυτὴν, ὅτι
ἀλγῶ 'πὶ τοῖς παροῦσιν· ὥστ' ἄν, εἰ σθένος
λάβοιμι, δηλώσαιμ' ἂν οἷ' αὐτοῖς φρονῶ.
νῦν δ' ἐν κακοῖς μοι πλεῖν ὑφειμένῃ δοκεῖ,
καὶ μὴ δοκεῖν μὲν δρᾶν τι, πημαίνειν δὲ μή·
τοιαῦτα δ' ἄλλα καὶ σὲ βούλομαι ποιεῖν.
καίτοι τὸ μὲν δίκαιον, οὐχ ᾗ 'γὼ λέγω,
ἀλλ' ᾗ σὺ κρίνεις. εἰ δ' ἐλευθέραν με δεῖ
ζῆν, τῶν κρατούντων ἐστὶ πάντ' ἀκουστέα.
ΗΛ. δεινόν γέ σ' οὖσαν πατρὸς οὗ σὺ παῖς ἔφυς,
κείνου λελῆσθαι, τῆς δὲ τικτούσης μέλειν.
ἅπαντα γάρ σοι τἀμὰ νουθετήματα
κείνης διδακτὰ, κοὐδὲν ἐκ σαυτῆς λέγεις.
ἔπειθ'· ἑλοῦ γε θάτερ', ἢ φρονεῖν κακῶς,
ἢ τῶν φίλων φρονοῦσα μὴ μνήμην ἔχειν·
ἥτις λέγεις μὲν ἀρτίως ὡς, εἰ λάβοις
σθένος, τὸ τούτων μῖσος ἐκδείξειας ἄν·
ἐμοῦ δὲ πατρὶ πάντα τιμωρουμένης
οὔτε ξυνέρδεις τήν τε δρῶσαν ἐκτρέπεις.
οὐ ταῦτα πρὸς κακοῖσι δειλίαν ἔχει;

ἐπεὶ δίδαξον, ἢ μάθ' ἐξ ἐμοῦ, τί μοι
κέρδος γένοιτ' ἂν τῶνδε ληξάσῃ γόων.
οὐ ζῶ; κακῶς μὲν, οἶδ', ἐπαρκούντως δ' ἐμοί.
λυπῶ δὲ τούτους, ὥστε τῷ τεθνηκότι
τιμὰς προσάπτειν, εἴ τις ἔστ' ἐκεῖ χάρις.
σὺ δ' ἡμὶν ἡ μισοῦσα μισεῖς μὲν λόγῳ,
ἔργῳ δὲ τοῖς φονεῦσι τοῦ πατρὸς ξύνει.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἄν ποτ', οὐδ' εἴ μοι τὰ σὰ
μέλλοι τις οἴσειν δῶρ', ἐφ' οἷσι νῦν χλιδᾷς,
τούτοις ὑπεικάθοιμι· σοὶ δὲ πλουσία
τράπεζα κείσθω καὶ περιρρείτω βίος.
ἐμοὶ γὰρ ἔστω τοὐμὲ μὴ λυπεῖν μόνον
βόσκημα· τῆς σῆς δ' οὐκ ἐρῶ τιμῆς τυχεῖν.
οὐδ' ἂν σὺ, σώφρων γ' οὖσα. νῦν δ' ἐξὸν πατρὸς
πάντων ἀρίστου παῖδα κεκλῆσθαι, καλοῦ
τῆς μητρός. οὕτω γὰρ φανεῖ πλείστοις κακὴ,
θανόντα πατέρα καὶ φίλους προδοῦσα σούς.
ΧΟ. μηδὲν πρὸς ὀργὴν πρὸς θεῶν· ὡς τοῖς λόγοις
ἔνεστιν ἀμφοῖν κέρδος, εἰ σὺ μὲν μάθοις
τοῖς τῆσδε χρῆσθαι, τοῖς δὲ σοῖς αὕτη πάλιν.
ΧΡ. ἐγὼ μὲν, ὦ γυναῖκες, ἠθάς εἰμί πως
τῶν τῆσδε μύθων· οὐδ' ἂν ἐμνήσθην ποτὲ,
εἰ μὴ κακὸν μέγιστον εἰς αὐτὴν ἰὸν
ἤκουσ', ὃ ταύτην τῶν μακρῶν σχήσει γόων.
ΗΛ. φέρ' εἰπὲ δὴ τὸ δεινόν. εἰ γὰρ τῶνδέ μοι
μεῖζόν τι λέξεις, οὐκ ἂν ἀντείποιμ' ἔτι.
ΧΡ. ἀλλ' ἐξερῶ τοι πᾶν ὅσον κάτοιδ' ἐγώ.
μέλλουσι γάρ σ', εἰ τῶνδε μὴ λήξεις γόων,
ἐνταῦθα πέμψειν ἔνθα μή ποθ' ἡλίου

φέγγος προσόψει, ζῶσα δ' ἐν κατηρεφεῖ
στέγῃ χθονὸς τῆσδ' ἐκτὸς ὑμνήσεις κακά.
πρὸς ταῦτα φράζου καί με μή ποθ' ὕστερον
παθοῦσα μέμψῃ. νῦν γὰρ ἐν καλῷ φρονεῖν.
ΗΛ. ἦ ταῦτα δή με καὶ βεβούλευνται ποιεῖν;
ΧΡ. μάλισθ'· ὅταν περ οἴκαδ' Αἴγισθος μόλῃ.
ΗΛ. ἀλλ' ἐξίκοιτο τοῦδέ γ' οὕνεκ' ἐν τάχει.
ΧΡ. τίν', ὦ τάλαινα, τόνδ' ἐπηράσω λόγον;
ΗΛ. ἐλθεῖν ἐκεῖνον, εἴ τι τῶνδε δρᾶν νοεῖ.
ΧΡ. ὅπως πάθῃς τί χρῆμα; ποῦ ποτ' εἶ φρενῶν;
ΗΛ. ὅπως ἀφ' ὑμῶν ὡς προσωτάτω φύγω.
ΧΡ. βίου δὲ τοῦ παρόντος οὐ μνείαν ἔχεις;
ΗΛ. καλὸς γὰρ οὑμὸς βίοτος ὥστε θαυμάσαι.
ΧΡ. ἀλλ' ἦν ἄν, εἰ σύ γ' εὖ φρονεῖν ἠπίστασο
ΗΛ. μή μ' ἐκδίδασκε τοῖς φίλοις εἶναι κακήν.
ΧΡ. ἀλλ' οὐ διδάσκω· τοῖς κρατοῦσι δ' εἰκαθεῖν.
ΗΛ. σὺ ταῦτα θῶπευ'· οὐκ ἐμοὺς τρόπους λέγεις.
ΧΡ. καλόν γε μέντοι μὴ 'ξ ἀβουλίας πεσεῖν.
ΗΛ. πεσούμεθ', εἰ χρή, πατρὶ τιμωρούμενοι.
ΧΡ. πατὴρ δὲ τούτων, οἶδα, συγγνώμην ἔχει.
ΗΛ. ταῦτ' ἐστὶ τἄπη πρὸς κακῶν ἐπαινέσαι.
ΧΡ. σὺ δ' οὐχὶ πείσει καὶ συναινέσεις ἐμοί;
ΗΛ. οὐ δῆτα. μή πω νοῦ τοσόνδ' εἴην κενή.
ΧΡ. χωρήσομαί τἄρ' οἷπερ ἐστάλην ὁδοῦ.
ΗΛ. ποῖ δ' ἐμπορεύει; τῷ φέρεις τάδ' ἔμπυρα;
ΧΡ. μήτηρ με πέμπει πατρὶ τυμβεῦσαι χοάς.
ΗΛ. πῶς εἶπας; ἦ τῷ δυσμενεστάτῳ βροτῶν;
ΧΡ. ὃν ἔκταν' αὐτή. τοῦτο γὰρ λέξαι θέλεις.
ΗΛ. ἐκ τοῦ φίλων πεισθεῖσα; τῷ τοῦτ' ἤρεσεν;
ΧΡ. ἐκ δείματός του νυκτέρου, δοκεῖν ἐμοί

ΗΛ. ὦ θεοὶ πατρῷοι συγγένεσθέ γ' ἀλλὰ νῦν.
ΧΡ. ἔχεις τι θάρσος τοῦδε τοῦ τάρβους πέρι;
ΗΛ. εἴ μοι λέγοις τὴν ὄψιν, εἴποιμ' ἂν τότε.
ΧΡ. ἀλλ' οὐ κάτοιδα πλὴν ἐπὶ σμικρὸν φράσαι.
ΗΛ. λέγ' ἀλλὰ τοῦτο. πολλά τοι σμικροὶ λόγοι
ἔσφηλαν ἤδη καὶ κατώρθωσαν βροτούς.
ΧΡ. λόγος τις αὐτήν ἐστιν εἰσιδεῖν πατρὸς
τοῦ σοῦ τε κἀμοῦ δευτέραν ὁμιλίαν
ἐλθόντος ἐς φῶς· εἶτα τόνδ' ἐφέστιον
πῆξαι λαβόντα σκῆπτρον οὑφόρει ποτὲ
αὐτὸς, τανῦν δ' Αἴγισθος· ἐκ δὲ τοῦδ' ἄνω
βλαστεῖν βρύοντα θαλλὸν, ᾧ κατάσκιον
πᾶσαν γενέσθαι τὴν Μυκηναίων χθόνα.
τοιαῦτά του παρόντος, ἡνίχ' Ἡλίῳ
δείκνυσι τοὔναρ, ἔκλυον ἐξηγουμένου.
πλείω δὲ τούτων οὐ κάτοιδα, πλὴν ὅτι
πέμπει μ' ἐκείνη τοῦδε τοῦ φόβου χάριν.
πρός νυν θεῶν σε λίσσομαι τῶν ἐγγενῶν
ἐμοὶ πιθέσθαι μηδ' ἀβουλίᾳ πεσεῖν·
εἰ γάρ μ' ἀπώσει, σὺν κακῷ μέτει πάλιν.
ΗΛ. ἀλλ', ὦ φίλη, τούτων μὲν ὧν ἔχεις χεροῖν
τύμβῳ προσάψῃς μηδέν· οὐ γάρ σοι θέμις
οὐδ' ὅσιον ἐχθρᾶς ἀπὸ γυναικὸς ἱστάναι
κτερίσματ' οὐδὲ λουτρὰ προσφέρειν πατρί·
ἀλλ' ἢ πνοαῖσιν ἢ βαθυσκαφεῖ κόνει
κρύψον νιν, ἔνθα μή ποτ' εἰς εὐνὴν πατρὸς
τούτων πρόσεισι μηδέν· ἀλλ' ὅταν θάνῃ,
κειμήλι' αὐτῇ ταῦτα σωζέσθω κάτω.
ἀρχὴν δ' ἂν, εἰ μὴ τλημονεστάτη γυνὴ
πασῶν ἔβλαστε, τάσδε δυσμενεῖς χοὰς

ουκ ἄν ποθ' ὅν γ' ἔκτεινε, τῷδ' ἐπέστεφε
σκέψαι γαρ εἴ σοι προσφιλῶς αὐτῇ δοκεῖ
γέρα τάδ' οὖν τάφοισι δέξεσθαι νέκυς
ὑφ' ἧς θανὼν ἄτιμος, ὥστε δυσμενὴς,
ἐμασχαλίσθη κἀπὶ λουτροῖσιν κάρᾳ
κηλῖδας ἐξέμαξεν. ἆρα μὴ δοκεῖς
λυτήρι' αὐτῇ ταῦτα τοῦ φόνου φέρειν;
οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μέθες· σὺ δὲ
τεμοῦσα κρατὸς βοστρύχων ἄκρας φόβας
κἀμοῦ ταλαίνης, σμικρὰ μὲν τάδ', ἀλλ' ὅμως
ἄχω, δὸς αὐτῷ, τήνδ' ἀλιπαρῆ τρίχα
καὶ ζῶμα τοὐμὸν οὐ χλιδαῖς ἠσκημένον.
αἰτοῦ δὲ προσπίτνουσα γῆθεν εὐμενῆ
ἡμῖν ἀρωγὸν αὐτὸν εἰς ἐχθροὺς μολεῖν,
καὶ παῖδ' Ὀρέστην ἐξ ὑπερτέρας χερὸς
ἐχθροῖσιν αὐτοῦ ζῶντ' ἐπεμβῆναι ποδὶ,
ὅπως τὸ λοιπὸν αὐτὸν ἀφνεωτέραις
χερσὶ στέφωμεν ἢ τανῦν δωρούμεθα.
οἶμαι μὲν οὖν, οἶμαί τι κἀκείνῳ μέλον
πέμψαι τάδ' αὐτῇ δυσπρόσοπτ' ὀνείρατα.
ὅμως δ', ἀδελφὴ, σοί θ' ὑπούργησον τάδε
ἐμοί τ' ἀρωγὰ, τῷ τε φιλτάτῳ βροτῶν
πάντων, ἐν Ἅιδου κειμένῳ κοινῷ πατρί.

ΧΟ. πρὸς εὐσέβειαν ἡ κόρη λέγει· σὺ δὲ,
εἰ σωφρονήσεις, ὦ φίλη, δράσεις τάδε.

ΧΡ. δράσω· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
δυοῖν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπισπεύδειν τὸ δρᾶν.
πειρωμένῃ δὲ τῶνδε τῶν ἔργων ἐμοὶ
σιγὴ παρ' ὑμῶν, πρὸς θεῶν, ἔστω, φίλαι·
ὡς εἰ τάδ' ἡ τεκοῦσα πεύσεται, πικρὰν

δοκῶ με πεῖραν τήνδε τολμήσειν ἔτι.
XO εἰ μὴ 'γὼ παράφρων μάντις ἔφυν καὶ γνώμας
λειπομένα σοφᾶς,
εἶσιν ἁ πρόμαντις
Δίκα, δίκαια φερομένα χεροῖν κράτη·
μέτεισιν, ὦ τέκνον, οὐ μακροῦ χρόνου.
ὕπεστί μοι θράσος,
ἁδυπνόων κλύουσαν
ἀρτίως ὀνειράτων.
οὐ γάρ ποτ' ἀμναστεῖ γ' ὁ φύσας Ἑλλάνων
ἄναξ,
οὐδ' ἁ παλαιὰ χαλκόπλακτος ἀμφάκης γένυς,
ἅ νιν κατέπεφνεν αἰσχίσταις ἐν αἰκίαις.
ἥξει καὶ πολύπους καὶ πολύχειρ ἁ δεινοῖς
κρυπτομένα λόχοις
χαλκόπους Ἐρινύς.
ἄλεκτρ' ἄνυμφα γὰρ ἐπέβα μιαιφόνων
γάμων ἁμιλλήμαθ' οἶσιν οὐ θέμις.
πρὸ τῶνδέ τοί μ' ἔχει
– ◡ ◡ μήποθ' ἡμῖν
ἀψεγὲς πελᾶν τέρας
τοῖς δρῶσι καὶ συνδρῶσιν. ἤ τοι μαντεῖαι
βροτῶν
οὐκ εἰσὶν ἐν δεινοῖς ὀνείροις οὐδ' ἐν θεσ-
φάτοις,
εἰ μὴ τόδε φάσμα νυκτὸς εὖ κατασχήσει.
ὦ Πέλοπος ἁ πρόσθεν
πολύπονος ἱππεία,
ὡς ἔμολες αἰανὴ

472 — 487. = 488 — 503.

τᾷδε γᾷ.
εὖτε γὰρ ὁ ποντισθεὶς
Μυρτίλος ἐκοιμάθη,
παγχρύσων ἐκ δίφρων
δυστάνοις αἰκίαις
πρόρριζος ἐκριφθείς,
οὔ τί πω
ἔλιπεν ἐκ τοῦδ' οἴκου
πολύπονος αἰκία.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀνειμένη μέν, ὡς ἔοικας, αὖ στρέφει.
οὐ γὰρ πάρεστ' Αἴγισθος, ὅς σ' ἐπεῖχ' ἀεὶ
μή τοι θυραίαν γ' οὖσαν αἰσχύνειν φίλους·
νῦν δ' ὡς ἄπεστ' ἐκεῖνος, οὐδὲν ἐντρέπει
ἐμοῦ γε· καίτοι πολλὰ πρὸς πολλούς με δὴ
ἐξεῖπας ὡς θρασεῖα καὶ πέρα δίκης
ἄρχω, καθυβρίζουσα καὶ σὲ καὶ τὰ σά.
ἐγὼ δ' ὕβριν μὲν οὐκ ἔχω, κακῶς δέ σε
λέγω κακῶς κλύουσα πρὸς σέθεν θαμά.
πατὴρ γάρ, οὐδὲν ἄλλο σοὶ πρόσχημ' ἀεί,
ὡς ἐξ ἐμοῦ τέθνηκεν. ἐξ ἐμοῦ· καλῶς
ἔξοιδα· τῶνδ' ἄρνησις οὐκ ἔνεστί μοι.
ἡ γὰρ Δίκη νιν εἷλεν, οὐκ ἐγὼ μόνη,
ᾗ χρῆν σ' ἀρήγειν, εἰ φρονοῦσ' ἐτύγχανες·
ἐπεὶ πατὴρ σὸς οὗτος, ὃν θρηνεῖς ἀεί,
τὴν σὴν ὅμαιμον μοῦνος Ἑλλήνων ἔτλη
θῦσαι θεοῖσιν, οὐκ ἴσον καμὼν ἐμοὶ
λύπης, ὅτ' ἔσπειρ', ὥσπερ ἡ τίκτουσ' ἐγώ.
εἶεν, δίδαξον δή με τοῦ χάριν τίνων
ἔθυσεν αὐτήν. πότερον Ἀργείων ἐρεῖς;

ἀλλ' οὐ μετῆν αὐτοῖσι τήν γ' ἐμὴν κτανεῖν.
ἀλλ' ἀντ' ἀδελφοῦ δῆτα Μενέλεω κτανὼν
τἄμ' οὐκ ἔμελλε τῶνδέ μοι δώσειν δίκην;
πότερον ἐκείνῳ παῖδες οὐκ ἦσαν διπλοῖ,
οὓς τῆσδε μᾶλλον εἰκὸς ἦν θνήσκειν, πατρὸς
καὶ μητρὸς ὄντας, ἧς ὁ πλοῦς ὅδ' ἦν χάριν,
ἢ τῶν ἐμῶν Ἅιδης τιν' ἵμερον τέκνων
ἢ τῶν ἐκείνης ἔσχε δαίσασθαι πλέον;
ἢ τῷ πανώλει πατρὶ τῶν μὲν ἐξ ἐμοῦ
παίδων πόθος παρεῖτο, Μενέλεω δ' ἐνῆν;
οὐ ταῦτ' ἀβούλου καὶ κακοῦ γνώμην πατρός·
δοκῶ μὲν, εἰ καὶ σῆς δίχα γνώμης λέγω.
φαίη δ' ἂν ἡ θανοῦσά γ', εἰ φωνὴν λάβοι.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ εἰμὶ τοῖς πεπραγμένοις
δύσθυμος· εἰ δὲ σοὶ δοκῶ φρονεῖν κακῶς
γνώμην δικαίαν σχοῦσα, τοὺς πέλας ψέγε.
ΗΛ. ἐρεῖς μὲν οὐχὶ νῦν γέ μ' ὡς ἄρξασά τι
λυπηρὸν, εἶτα σοῦ τάδ' ἐξήκουσ' ὕπο·
ἀλλ' ἢν ἐφῇς μοι, τοῦ τεθνηκότος θ' ὕπερ
λέξαιμ' ἂν ὀρθῶς τῆς κασιγνήτης θ' ὁμοῦ.
ΚΛ. καὶ μὴν ἐφίημ'· εἰ δέ μ' ὧδ' ἀεὶ λόγους
ἐξῆρχες, οὐκ ἂν ἦσθα λυπηρὰ κλύειν.
ΗΛ. καὶ δὴ λέγω σοι. πατέρα φῂς κτεῖναι. τίς ἂν
τούτου λόγος γένοιτ' ἂν αἰσχίων ἔτι,
εἴτ' οὖν δικαίως εἴτε μή; λέξω δέ σοι
ὡς οὐ δίκῃ γ' ἔκτεινας, ἀλλά σ' ἔσπασεν
πειθὼ κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς, ᾧ τανῦν ξύνει.
ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν τίνος
ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχ' ἐν Αὐλίδι·
ἢ 'γὼ φράσω· κείνης γὰρ οὐ θέμις μαθεῖν.

πατήρ ποθ' οὑμὸς, ὡς ἐγὼ κλύω, θεᾶς
παίζων κατ' ἄλσος ἐξεκίνησεν ποδοῖν
στικτὸν κεράστην ἔλαφον, οὗ κατα σφαγὰς
ἐκκομπάσας ἔπος τι τυγχάνει βαλών.
κἀκ τοῦδε μηνίσασα Λητῴα κόρη
κατεῖχ' Ἀχαιοὺς, ὡς πατὴρ ἀντίσταθμον
τοῦ θηρὸς ἐκθύσειε τὴν αὑτοῦ κόρην.
ὧδ' ἦν τὰ κείνης θύματ'· οὐ γὰρ ἦν λύσις
ἄλλη στρατῷ πρὸς οἶκον οὐδ' εἰς Ἴλιον.
ἀνθ' ὧν βιασθεὶς πολλὰ κἀντιβὰς μόλις
ἔθυσεν αὐτὴν, οὐχὶ Μενέλεω χάριν.
εἰ δ' οὖν, ἐρῶ γὰρ καὶ τὸ σὸν, κεῖνον θέλων
ἐπωφελῆσαι ταῦτ' ἔδρα, τούτου θανεῖν
χρῆν αὐτὸν οὕνεκ' ἐκ σέθεν; ποίῳ νόμῳ;
ὅρα τιθεῖσα τόνδε τὸν νόμον βροτοῖς
μὴ πῆμα σαυτῇ καὶ μετάγνοιαν τιθῇς.
εἰ γὰρ κτενοῦμεν ἄλλον ἀντ' ἄλλου, σύ τοι
πρώτη θάνοις ἂν, εἰ δίκης γε τυγχάνοις.
ἀλλ' εἰσόρα μὴ σκῆψιν οὐκ οὖσαν τιθῇς.
εἰ γὰρ θέλεις, δίδαξον ἀνθ' ὅτου τανῦν
αἴσχιστα πάντων ἔργα δρῶσα τυγχάνεις,
ἥτις ξυνεύδεις τῷ παλαμναίῳ, μεθ' οὗ
πατέρα τὸν ἀμὸν πρόσθεν ἐξαπώλεσας,
καὶ παιδοποιεῖς, τοὺς δὲ πρόσθεν εὐσεβεῖς
κἀξ εὐσεβῶν βλαστόντας ἐκβαλοῦσ' ἔχεις.
πῶς ταῦτ' ἐπαινέσαιμ' ἄν; ἢ καὶ τοῦτ' ἐρεῖς,
ὡς τῆς θυγατρὸς ἀντίποινα λαμβάνεις;
αἰσχρῶς, ἐάν περ καὶ λέγῃς. οὐ γὰρ καλὸν
ἐχθροῖς γαμεῖσθαι τῆς θυγατρὸς οὕνεκα.
ἀλλ' οὐ γὰρ οὐδὲ νουθετεῖν ἔξεστί σε,

ἢ πᾶσαν ἵης γλῶσσαν ὡς τὴν μητέρα
κακοστομοῦμεν. καί σ' ἔγωγε δεσπότιν
ἢ μητέρ' οὐκ ἔλασσον εἰς ἡμᾶς νέμω,
ἣ ζῶ βίον μοχθηρὸν, ἔκ τε σοῦ κακοῖς
πολλοῖς ἀεὶ ξυνοῦσα τοῦ τε συννόμου.
ὁ δ' ἄλλος ἔξω, χεῖρα σὴν μόλις φυγὼν,
τλήμων Ὀρέστης δυστυχῆ τρίβει βίον·
ὃν πολλὰ δή μέ σοι τρέφειν μιάστορα
ἐπῃτιάσω· καὶ τόδ', εἴπερ ἔσθενον,
ἔδρων ἂν, εὖ τοῦτ' ἴσθι. τοῦδέ γ' οὕνεκα
κήρυσσέ μ' εἰς ἅπαντας, εἴτε χρῇς κακὴν
εἴτε στόμαργον εἴτ' ἀναιδείας πλέαν.
εἰ γὰρ πέφυκα τῶνδε τῶν ἔργων ἴδρις,
σχεδόν τι τὴν σὴν οὐ καταισχύνω φύσιν.
ΧΟ. ὁρῶ μένος πνέουσαν· εἰ δὲ σὺν δίκῃ
ξύνεστι, τοῦδε φροντίδ' οὐκέτ' εἰσορῶ.
ΚΛ. ποίας δέ μοι δεῖ πρός γε τήνδε φροντίδος,
ἥτις τοιαῦτα τὴν τεκοῦσαν ὕβρισεν,
καὶ ταῦτα τηλικοῦτος; ἆρά σοι δοκεῖ
χωρεῖν ἂν ἐς πᾶν ἔργον αἰσχύνης ἄτερ;
ΗΛ. εὖ νυν ἐπίστω τῶνδέ μ' αἰσχύνην ἔχειν,
κεἰ μὴ δοκῶ σοι· μανθάνω δ' ὁθούνεκα
ἔξωρα πράσσω κοὐκ ἐμοὶ προσεικότα.
ἀλλ' ἡ γὰρ ἐκ σοῦ δυσμένεια καὶ τὰ σὰ
ἔργ' ἐξαναγκάζει με ταῦτα δρᾶν βίᾳ.
αἰσχροῖς γὰρ αἰσχρὰ πράγματ' ἐκδιδάσκεται.
ΚΛ. ὦ θρέμμ' ἀναιδὲς, ἦ σ' ἐγὼ καὶ τἄμ' ἔπη
καὶ τἄργα τἀμὰ πόλλ' ἄγαν λέγειν ποιεῖ.
ΗΛ. σύ τοι λέγεις νιν, οὐκ ἐγώ. σὺ γὰρ ποιεῖς
τοὔργον· τὰ δ' ἔργα τοὺς λόγους εὑρίσκεται.

ΚΛ. ἀλλ' οὐ μὰ τὴν δέσποιναν Ἄρτεμιν θράσους
τοῦδ' οὐκ ἀλύξεις, εὖτ' ἂν Αἴγισθος μόλῃ.
ΗΛ. ὁρᾷς; πρὸς ὀργὴν ἐκφέρει, μεθεῖσά μοι
λέγειν ἃ χρῄζοιμ', οὐδ' ἐπίστασαι κλύειν.
ΚΛ. οὔκουν ἐάσεις οὐδ' ὑπ' εὐφήμου βοῆς
θῦσαί μ', ἐπειδὴ σοί γ' ἐφῆκα πᾶν λέγειν;
ΗΛ. ἐῶ, κελεύω, θῦε· μηδ' ἐπαιτιῶ
τοὐμὸν στόμ', ὡς οὐκ ἂν πέρα λέξαιμ' ἔτι.
ΚΛ. ἔπαιρε δὴ σὺ θύμαθ' ἡ παροῦσά μοι
πάγκαρπ', ἄνακτι τῷδ' ὅπως λυτηρίους
εὐχὰς ἀνάσχω δειμάτων, ἃ νῦν ἔχω.
κλύοις ἂν ἤδη, Φοῖβε προστατήριε,
κεκρυμμένην μου βάξιν. οὐ γὰρ ἐν φίλοις
ὁ μῦθος, οὐδὲ πᾶν ἀναπτύξαι πρέπει
πρὸς φῶς παρούσης τῆσδε πλησίας ἐμοί,
μὴ σὺν φθόνῳ τε καὶ πολυγλώσσῳ βοῇ
σπείρῃ ματαίαν βάξιν ἐς πᾶσαν πόλιν.
ἀλλ' ὧδ' ἄκουε· τῇδε γὰρ κἀγὼ φράσω.
ἃ γὰρ προσεῖδον νυκτὶ τῇδε φάσματα
δισσῶν ὀνείρων, ταῦτά μοι, Λύκει' ἄναξ,
εἰ μὲν πέφηνεν ἐσθλά, δὸς τελεσφόρα,
εἰ δ' ἐχθρά, τοῖς ἐχθροῖσιν ἔμπαλιν μέθες·
καὶ μή με πλούτου τοῦ παρόντος εἴ τινες
δόλοισι βουλεύουσιν ἐκβαλεῖν, ἐφῇς,
ἀλλ' ὧδέ μ' ἀεὶ ζῶσαν ἀβλαβεῖ βίῳ
δόμους Ἀτρειδῶν σκῆπτρά τ' ἀμφέπειν τάδε,
φίλοισί τε ξυνοῦσαν οἷς ξύνειμι νῦν
εὐημεροῦσαν καὶ τέκνων ὅσων ἐμοὶ
δύσνοια μὴ πρόσεστιν ἢ λύπη πικρά.
ταῦτ', ὦ Λύκει' Ἄπολλον, ἵλεως κλύων

δὸς πᾶσιν ἡμῖν ὥσπερ ἐξαιτούμεθα.
τὰ δ' ἄλλα πάντα καὶ σιωπώσης ἐμοῦ
ἐπαξιῶ σε δαίμον' ὄντ' ἐξειδέναι.
τοὺς ἐκ Διὸς γὰρ εἰκός ἐστι πάνθ' ὁρᾶν.
ΠΑΙ. ξέναι γυναῖκες, πῶς ἂν εἰδείην σαφῶς
εἰ τοῦ τυράννου δώματ' Αἰγίσθου τάδε;
ΧΟ. τάδ' ἐστὶν, ὦ ξέν'. αὐτὸς ᾔκασας καλῶς.
ΠΑΙ. ἦ καὶ δάμαρτα τήνδ' ἐπεικάζων κυρῶ
κείνου; πρέπει γὰρ ὡς τύραννος εἰσορᾶν.
ΧΟ. μάλιστα πάντων· ἥδε σοι κείνη πάρα.
ΠΑΙ. ὦ χαῖρ', ἄνασσα. σοὶ φέρων ἥκω λόγους
ἡδεῖς φίλου παρ' ἀνδρὸς Αἰγίσθῳ θ' ὁμοῦ.
ΚΛ. ἐδεξάμην τὸ ῥηθέν· εἰδέναι δέ σου
πρώτιστα χρῄζω τίς σ' ἀπέστειλεν βροτῶν.
ΠΑΙ. Φανοτεὺς ὁ Φωκεὺς, πρᾶγμα πορσύνων μέγα.
ΚΛ. τὸ ποῖον, ὦ ξέν'; εἰπέ. παρὰ φίλου γὰρ ὢν
ἀνδρὸς, σάφ' οἶδα, προσφιλεῖς λέξεις λόγους.
ΠΑΙ. τέθνηκ' Ὀρέστης· ἐν βραχεῖ ξυνθεὶς λέγω.
ΗΛ. οἲ 'γὼ τάλαιν', ὄλωλα τῇδ' ἐν ἡμέρᾳ.
ΚΛ. τί φῂς, τί φῂς, ὦ ξεῖνε; μὴ ταύτης κλύε.
ΠΑΙ. θανόντ' Ὀρέστην νῦν τε καὶ πάλαι λέγω.
ΗΛ. ἀπωλόμην δύστηνος, οὐδέν εἰμ' ἔτι.
ΚΛ. σὺ μὲν τὰ σαυτῆς πρᾶσσ', ἐμοὶ δὲ σὺ, ξένε,
τἀληθὲς εἰπὲ, τῷ τρόπῳ διόλλυται;
ΠΑΙ. κἀπεμπόμην πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πᾶν φράσω.
κεῖνος γὰρ ἐλθὼν ἐς τὸ κλεινὸν Ἑλλάδος
πρόσχημ' ἀγῶνος Δελφικῶν ἄθλων χάριν,
ὅτ' ᾔσθετ' ἀνδρὸς ὀρθίων κηρυγμάτων
δρόμον προκηρύξαντος, οὗ πρώτη κρίσις,
εἰσῆλθε λαμπρὸς, πᾶσι τοῖς ἐκεῖ σέβας·

δρόμου δ' ἰσώσας τἀφέσει τὰ τέρματα
νίκης ἔχων ἐξῆλθε πάντιμον γέρας.
χὤπως μὲν ἐν πολλοῖσι παῦρά σοι λέγω,
οὐκ οἶδα τοιάδ' ἀνδρὸς ἔργα καὶ κράτη.
ἓν δ' ἴσθ'· ὅσων γὰρ εἰσεκήρυξαν βραβῆς
δρόμων διαύλων ἆθλ' ἅπερ νομίζεται,
τούτων ἐνεγκὼν πάντα τἀπινίκια
ὠλβίζετ', Ἀργεῖος μὲν ἀνακαλούμενος,
ὄνομα δ' Ὀρέστης, τοῦ τὸ κλεινὸν Ἑλλάδος
Ἀγαμέμνονος στράτευμ' ἀγείραντός ποτε.
καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦθ'· ὅταν δέ τις θεῶν
βλάπτῃ, δύναιτ' ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν.
κεῖνος γὰρ ἄλλης ἡμέρας, ὅθ' ἱππικῶν
ἦν ἡλίου τέλλοντος ὠκύπους ἀγών,
εἰσῆλθε πολλῶν ἁρματηλατῶν μέτα.
εἷς ἦν Ἀχαιός, εἷς ἀπὸ Σπάρτης, δύο
Λίβυες ζυγωτῶν ἁρμάτων ἐπιστάται·
κἀκεῖνος ἐν τούτοισι Θεσσαλὰς ἔχων
ἵππους, ὁ πέμπτος· ἕκτος ἐξ Αἰτωλίας
ξανθαῖσι πώλοις· ἕβδομος Μάγνης ἀνήρ·
ὁ δ' ὄγδοος λεύκιππος, Αἰνιὰν γένος·
ἔνατος Ἀθηνῶν τῶν θεοδμήτων ἄπο·
Βοιωτὸς ἄλλος, δέκατον ἐκπληρῶν ὄχον.
στάντες δ' ὅθ' αὐτοὺς οἱ τεταγμένοι βραβῆς
κλήρους ἔπηλαν καὶ κατέστησαν δίφρους,
χαλκῆς ὕπαι σάλπιγγος ᾖξαν· οἱ δ' ἅμα
ἵπποις ὁμοκλήσαντες ἡνίας χεροῖν
ἔσεισαν· ἐν δὲ πᾶς ἐμεστώθη δρόμος
κτύπου κροτητῶν ἁρμάτων· κόνις δ' ἄνω
φορεῖθ'· ὁμοῦ δὲ πάντες ἀναμεμιγμένοι

φείδοντο κέντρων οὐδὲν, ὡς ὑπερβάλοι
χνόας τις αὐτῶν καὶ φρυάγμαθ' ἱππικά.
ὁμοῦ γὰρ ἀμφὶ νῶτα καὶ τροχῶν βάσεις
ἤφριζον, εἰσέβαλλον ἱππικαὶ πνοαί.
κεῖνος δ' ὑπ' αὐτὴν ἐσχάτην στήλην ἔχων
ἔχριμπτ' ἀεὶ σύριγγα, δεξιόν τ' ἀνεὶς
σειραῖον ἵππον εἶργε τὸν προσκείμενον.
καὶ πρὶν μὲν ὀρθοὶ πάντες ἔστασαν δίφροι·
ἔπειτα δ' Αἰνιᾶνος ἀνδρὸς ἄστομοι
πῶλοι βίᾳ φέρουσιν, ἐκ δ' ὑποστροφῆς
τελοῦντες ἕκτον ἕβδομόν τ' ἤδη δρόμον
μέτωπα συμπαίουσι Βαρκαίοις ὄχοις·
κἀντεῦθεν ἄλλος ἄλλον ἐξ ἑνὸς κακοῦ
ἔθραυε κἀνέπιπτε, πᾶν δ' ἐπίμπλατο
ναυαγίων Κρισαῖον ἱππικῶν πέδον.
γνοὺς δ' οὑξ Ἀθηνῶν δεινὸς ἡνιοστρόφος
ἔξω παρασπᾷ κἀνοκωχεύει παρεὶς
κλύδων' ἔφιππον ἐν μέσῳ κυκώμενον.
ἤλαυνε δ' ἔσχατος μὲν, ὑστέρας ἔχων
πώλους Ὀρέστης, τῷ τέλει πίστιν φέρων·
ὅπως δ' ὁρᾷ μόνον νιν ἐλλελειμμένον,
ὀξὺν δι' ὤτων κέλαδον ἐνσείσας θοαῖς
πώλοις διώκει, κἀξισώσαντε ζυγὰ
ἠλαυνέτην, τότ' ἄλλος, ἄλλοθ' ἅτερος
κάρα προβάλλων ἱππικῶν ὀχημάτων.
καὶ τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἀσφαλεῖς δρόμους
ὠρθοῦθ' ὁ τλήμων ὀρθὸς ἐξ ὀρθῶν δίφρων·
ἔπειτα λύων ἡνίαν ἀριστερὰν
κάμπτοντος ἵππου λανθάνει στήλην ἄκραν
παίσας· ἔθραυσε δ' ἄξονος μέσας χνόας,

κἀξ ἀντύγων ὤλισθε· σὺν δ' ἑλίσσεται
τμητοῖς ἱμᾶσι· τοῦ δὲ πίπτοντος πέδῳ
πῶλοι διεσπάρησαν ἐς μέσον δρόμον.
στρατὸς δ' ὅπως ὁρᾷ νιν ἐκπεπτωκότα
δίφρων, ἀνωλόλυξε τὸν νεανίαν,
οἷ' ἔργα δράσας οἷα λαγχάνει κακά,
φορούμενος πρὸς οὖδας, ἄλλοτ' οὐρανῷ
σκέλη προφαίνων, ἕς τέ νιν διφρηλάται,
μόλις κατασχεθόντες ἱππικὸν δρόμον,
ἔλυσαν αἱματηρὸν, ὥστε μηδένα,
γνῶναι φίλων ἰδόντ' ἂν ἄθλιον δέμας.
καί νιν πυρᾷ κέαντες εὐθὺς ἐν βραχεῖ
χαλκῷ μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ
φέρουσιν ἄνδρες Φωκέων τεταγμένοι,
ὅπως πατρῴας τύμβον ἐκλάχῃ χθονός.
τοιαῦτά σοι ταῦτ' ἐστὶν, ὡς μὲν ἐν λόγῳ
ἀλγεινὰ, τοῖς δ' ἰδοῦσιν, οἵπερ εἴδομεν,
μέγιστα πάντων ὧν ὄπωπ' ἐγὼ κακῶν.

ΧΟ. φεῦ φεῦ· τὸ πᾶν δὴ δεσπόταισι τοῖς πάλαι
πρόρριζον, ὡς ἔοικεν, ἔφθαρται γένος.

ΚΛ. ὦ Ζεῦ, τί ταῦτα, πότερον εὐτυχῆ λέγω,
ἢ δεινὰ μὲν, κέρδη δέ; λυπηρῶς δ' ἔχει,
εἰ τοῖς ἐμαυτῆς τὸν βίον σώζω κακοῖς.

ΠΑΙ. τί δ' ὧδ' ἀθυμεῖς, ὦ γύναι, τῷ νῦν λόγῳ;

ΚΛ. δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προσγίγνεται.

ΠΑΙ. μάτην ἄρ' ἡμεῖς, ὡς ἔοικεν, ἥκομεν.

ΚΛ. οὔτοι μάτην γε. πῶς γὰρ ἂν μάτην λέγοις;
εἴ μοι θανόντος πίστ' ἔχων τεκμήρια
προσῆλθες, ὅστις τῆς ἐμῆς ψυχῆς γεγὼς,

μαστῶν ἀποστὰς καὶ τροφῆς ἐμῆς, φυγὰς
ἀπεξενοῦτο· καί μ', ἐπεὶ τῆσδε χθονὸς
ἐξῆλθεν, οὐκέτ' εἶδεν· ἐγκαλῶν δέ μοι
φόνους πατρῴους δείν' ἐπηπείλει τελεῖν·
ὥστ' οὔτε νυκτὸς ὕπνον οὔτ' ἐξ ἡμέρας
ἐμὲ στεγάζειν ἡδὺν, ἀλλ' ὁ προστατῶν
χρόνος διῆγέ μ' αἰὲν ὡς θανουμένην.
νῦν δ' — ἡμέρᾳ γὰρ τῇδ' ἀπήλλαγμαι φόβου
πρὸς τῆσδ' ἐκείνου θ'· ἥδε γὰρ μείζων βλάβη
ξύνοικος ἦν μοι, τοὐμὸν ἐκπίνουσ' ἀεὶ
ψυχῆς ἄκρατον αἷμα — νῦν δ' ἕκηλά που
τῶν τῆσδ' ἀπειλῶν οὕνεχ' ἡμερεύσομεν.
οἴμοι τάλαινα· νῦν γὰρ οἰμῶξαι πάρα,
Ὀρέστα, τὴν σὴν ξυμφορὰν, ὅθ' ὧδ' ἔχων
ρὸς τῆσδ' ὑβρίζει μητρός. ἆρ' ἔχει καλῶς;
ὔτοι σύ· κεῖνος δ' ὡς ἔχει καλῶς ἔχει.
ουε, Νέμεσι τοῦ θανόντος ἀρτίως.
ουσεν ὧν δεῖ κἀπεκύρωσεν καλῶς.
ιζε· νῦν γὰρ εὐτυχοῦσα τυγχάνεις.
ουν Ὀρέστης καὶ σὺ παύσετον τάδε.
ύμεθ' ἡμεῖς, οὐχ ὅπως σε παύσομεν.
ῶν ἂν ἥκοις, ὦ ξέν', ἄξιος τυχεῖν,
νδ' ἔπαυσας τῆς πολυγλώσσου βοῆς.
ἀποστείχοιμ' ἄν, εἰ τάδ' εὖ κυρεῖ.
ἐπείπερ οὔτ' ἐμοῦ κατάξι' ἂν
ς οὔτε τοῦ πορεύσαντος ξένου.
θ' εἴσω· τήνδε δ' ἔκτοθεν βοᾶν
αὑτῆς καὶ τὰ τῶν φίλων κακά.
ῶς ἀλγοῦσα κὠδυνωμένη
κρῦσαι κἀπικωκῦσαι δοκεῖ

κἀξ ἀντύγων ὤλισθε· σὺν δ' ἑλίσσεται
τμητοῖς ἱμᾶσι· τοῦ δὲ πίπτοντος πέδῳ
πῶλοι διεσπάρησαν ἐς μέσον δρόμον.
στρατὸς δ' ὅπως ὁρᾷ νιν ἐκπεπτωκότα
δίφρων, ἀνωλόλυξε τὸν νεανίαν,
οἷ' ἔργα δράσας οἷα λαγχάνει κακά,
φορούμενος πρὸς οὖδας, ἄλλοτ' οὐρανῷ
σκέλη προφαίνων, ἕς τέ νιν διφρηλάται,
μόλις κατασχεθόντες ἱππικὸν δρόμον,
ἔλυσαν αἱματηρὸν, ὥστε μηδένα,
γνῶναι φίλων ἰδόντ' ἂν ἄθλιον δέμας.
καί νιν πυρᾷ κέαντες εὐθὺς ἐν βραχεῖ
χαλκῷ μέγιστον σῶμα δειλαίας σποδοῦ
φέρουσιν ἄνδρες Φωκέων τεταγμένοι,
ὅπως πατρῴας τύμβον ἐκλάχῃ χθονός.
τοιαῦτά σοι ταῦτ' ἐστὶν, ὡς μὲν ἐν λόγῳ
ἀλγεινὰ, τοῖς δ' ἰδοῦσιν, οἵπερ εἴδομεν,
μέγιστα πάντων ὧν ὄπωπ' ἐγὼ κακῶν.

ΧΟ. φεῦ φεῦ· τὸ πᾶν δὴ δεσπόταισι τοῖς πάλαι
πρόρριζον, ὡς ἔοικεν, ἔφθαρται γένος.

ΚΛ. ὦ Ζεῦ, τί ταῦτα, πότερον εὐτυχῆ λέγω,
ἢ δεινὰ μὲν, κέρδη δέ; λυπηρῶς δ' ἔχει,
εἰ τοῖς ἐμαυτῆς τὸν βίον σώζω κακοῖς.

ΠΑΙ. τί δ' ὧδ' ἀθυμεῖς, ὦ γύναι, τῷ νῦν λόγῳ;

ΚΛ. δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προσγίγνεται.

ΠΑΙ. μάτην ἄρ' ἡμεῖς, ὡς ἔοικεν, ἥκομεν.

ΚΛ. οὔτοι μάτην γε. πῶς γὰρ ἂν μάτην λέγοις;
εἴ μοι θανόντος πίστ' ἔχων τεκμήρια
προσῆλθες, ὅστις τῆς ἐμῆς ψυχῆς γεγὼς,

μαστῶν ἀποστὰς καὶ τροφῆς ἐμῆς, φυγὰς
ἀπεξενοῦτο· καί μ', ἐπεὶ τῆσδε χθονὸς
ἐξῆλθεν, οὐκέτ' εἶδεν· ἐγκαλῶν δέ μοι
φόνους πατρῴους δείν' ἐπηπείλει τελεῖν·
ὥστ' οὔτε νυκτὸς ὕπνον οὔτ' ἐξ ἡμέρας
ἐμὲ στεγάζειν ἡδὺν, ἀλλ' ὁ προστατῶν
χρόνος διῆγέ μ' αἰὲν ὡς θανουμένην.
νῦν δ' — ἡμέρᾳ γὰρ τῇδ' ἀπήλλαγμαι φόβου
πρὸς τῆσδ' ἐκείνου θ'· ἥδε γὰρ μείζων βλάβη
ξύνοικος ἦν μοι, τοὐμὸν ἐκπίνουσ' ἀεὶ
ψυχῆς ἄκρατον αἷμα — νῦν δ' ἕκηλά που
τῶν τῆσδ' ἀπειλῶν οὕνεχ' ἡμερεύσομεν.

ΗΛ. οἴμοι τάλαινα· νῦν γὰρ οἰμῶξαι πάρα,
Ὀρέστα, τὴν σὴν ξυμφορὰν, ὅθ' ὧδ' ἔχων
πρὸς τῆσδ' ὑβρίζει μητρός. ἆρ' ἔχει καλῶς;

ΚΛ. οὔτοι σύ· κεῖνος δ' ὡς ἔχει καλῶς ἔχει.

ΗΛ. ἄκουε, Νέμεσι τοῦ θανόντος ἀρτίως.

ΚΛ. ἤκουσεν ὧν δεῖ κἀπεκύρωσεν καλῶς.

ΗΛ. ὕβριζε· νῦν γὰρ εὐτυχοῦσα τυγχάνεις.

ΚΛ. οὔκουν Ὀρέστης καὶ σὺ παύσετον τάδε.

ΗΛ. πεπαύμεθ' ἡμεῖς, οὐχ ὅπως σε παύσομεν.

ΚΛ. πολλῶν ἂν ἥκοις, ὦ ξέν', ἄξιος τυχεῖν,
εἰ τήνδ' ἔπαυσας τῆς πολυγλώσσου βοῆς.

ΠΑΙ. οὐκοῦν ἀποστείχοιμ' ἂν, εἰ τάδ' εὖ κυρεῖ.

ΚΛ. ἥκιστ'· ἐπείπερ οὔτ' ἐμοῦ κατάξι' ἂν
πράξειας οὔτε τοῦ πορεύσαντος ξένου.
ἀλλ' εἴσιθ' εἴσω· τήνδε δ' ἔκτοθεν βοᾶν
ἔα τά θ' αὑτῆς καὶ τὰ τῶν φίλων κακά.

ΗΛ. ἆρ' ὑμὶν ὡς ἀλγοῦσα κὠδυνωμένη
δεινῶς δακρῦσαι κἀπικωκῦσαι δοκεῖ

τὸν υἱὸν ἡ δύστηνος ὧδ' ὀλωλότα;
ἀλλ' ἐγγελῶσα φροῦδος. ὤ τάλαιν' ἐγώ·
Ὀρέστα φίλταθ', ὥς μ' ἀπώλεσας θανών.
ἀποσπάσας γὰρ τῆς ἐμῆς οἴχει φρενὸς
αἵ μοι μόναι παρῆσαν ἐλπίδων ἔτι,
σὲ πατρὸς ἥξειν ζῶντα τιμωρόν ποτε
κἀμοῦ ταλαίνης. νῦν δὲ ποῖ με χρὴ μολεῖν;
μόνη γάρ εἰμι, σοῦ τ' ἀπεστερημένη
καὶ πατρός. ἤδη δεῖ με δουλεύειν πάλιν
ἐν τοῖσιν ἐχθίστοισιν ἀνθρώπων ἐμοὶ
φονεῦσι πατρός. ἆρά μοι καλῶς ἔχει;
ἀλλ' οὔ τι μὴν ἔγωγε τοῦ λοιποῦ χρόνου
ξύνοικος αὐτοῖς, ἀλλὰ τῇδε πρὸς πύλῃ
παρεῖσ' ἐμαυτὴν ἄφιλος αὐανῶ βίον.
πρὸς ταῦτα καινέτω τις, εἰ βαρύνεται,
τῶν ἔνδον ὄντων· ὡς χάρις μέν, ἢν κτάνῃ,
λύπη δ', ἐὰν ζῶ· τοῦ βίου δ' οὐδεὶς πόθος.

ΧΟ. ποῦ ποτε κεραυνοὶ Διός, ἢ ποῦ φαέθων Ἅλιος,
εἰ ταῦτ' ἐφορῶντες
κρύπτουσιν ἕκηλοι;

ΗΛ. ἒ ἔ, αἰαῖ.

ΧΟ. ὦ παῖ, τί δακρύεις;

ΗΛ. φεῦ.

ΧΟ. μηδὲν μέγ' ἀΰσῃς.

ΗΛ. ἀπολεῖς. ΧΟ. πῶς;

ΗΛ. εἰ τῶν φανερῶς οἰχομένων εἰς Ἀΐδαν ἐλπίδ' ὑποί-
σεις, κατ' ἐμοῦ τακομένας μᾶλλον ἐπεμ-
βάσει.

824 — 836. = 837 — 848.

ΧΟ. οἶδα γὰρ ἄνακτ' Ἀμφιάρεων χρυσοδέτοις ἕρ-
κεσι κρυφθέντα γυναικῶν·
καὶ νῦν ὑπὸ γαίας
ΗΛ. ἒ ἔ, ἰώ.
ΧΟ. πάμψυχος ἀνάσσει.
ΗΛ. φεῦ.
ΧΟ. φεῦ δῆτ'· ὀλοὰ γὰρ
ΗΛ. ἐδάμη. ΧΟ. ναί.
ΗΛ. οἶδ' οἶδ'· ἐφάνη γαρ μελέτωρ ἀμφὶ τὸν ἐν
πένθει· ἐμοὶ δ'
οὔτις ἔτ' ἔσθ'· ὃς γὰρ ἔτ' ἦν, φροῦδος
ἀναρπασθείς.
ΧΟ. δειλαία δειλαίων κυρεῖς.
ΗΛ. κἀγὼ τοῦδ' ἴστωρ, ὑπερίστωρ,
πανσύρτῳ παμμήνῳ πολλῶν
στυγνῶν τ' ἀχέων αἰῶνι.
ΧΟ. εἴδομεν ἃ θρήνεις.
ΗΛ. μή μέ νυν μηκέτι
παραγάγῃς, ἵν' οὐ
ΧΟ. τί φῄς;
ΗΛ. πάρεισιν ἐλπίδων ἔτι κοινοτόκων
εὐπατρίδων τ' ἀρωγαί.
ΧΟ. πᾶσι θνατοῖς ἔφυ μόρος.
ΗΛ. ἦ καὶ χαλάργοις ἐν ἁμίλλαις
οὕτως, ὡς κείνῳ δυστάνῳ,
τμητοῖς ὁλκοῖς ἐγκῦρσαι;
ΧΟ. ἄσκοπος ἁ λώβα.
ΗΛ. πῶς γὰρ οὔκ; εἰ ξένος
ἄτερ ἐμᾶν χερῶν

849 — 859. = 860 — 870.

ΧΟ. παπαῖ.
ΗΛ. κἀκεῖθεν, οὔτε του τάφου ἀντιάσας
οὔτε γόων παρ' ἡμῶν.
ΧΡ. ὑφ' ἡδονῆς τοι, φιλτάτη, διώκομαι
τὸ κόσμιον μεθεῖσα σὺν τάχει μολεῖν.
φέρω γὰρ ἡδονάς τε κἀνάπαυλαν ὧν
πάροιθεν εἶχες καὶ κατέστενες κακῶν.
ΗΛ. πόθεν δ' ἂν εὕροις τῶν ἐμῶν σὺ πημάτων
ἄρηξιν, οἷς ἴασιν οὐκ ἔνεστ' ἰδεῖν;
ΧΡ. πάρεστ' Ὀρέστης ἡμίν, ἴσθι τοῦτ' ἐμοῦ
κλύουσ', ἐναργῶς, ὥσπερ εἰσορᾷς ἐμέ.
ΗΛ. ἀλλ' ἦ μέμηνας, ὦ τάλαινα, κἀπὶ τοῖς
σαυτῆς κακοῖσι κἀπὶ τοῖς ἐμοῖς γελᾷς;
ΧΡ. μὰ τὴν πατρῴαν ἑστίαν, ἀλλ' οὐχ ὕβρει
λέγω τάδ', ἀλλ' ἐκεῖνον ὡς παρόντα νῷν.
ΗΛ. οἴμοι τάλαινα· καὶ τίνος βροτῶν λόγον
τόνδ' εἰσακούσασ' ὧδε πιστεύεις ἄγαν;
ΧΡ. ἐγὼ μὲν ἐξ ἐμοῦ τε κοὐκ ἄλλου σαφῆ
σημεῖ' ἰδοῦσα τῷδε πιστεύω λόγῳ.
ΗΛ. τίν', ὦ τάλαιν', ἰδοῦσα πίστιν; ἐς τί μοι
βλέψασα θάλπει τῷδ' ἀνηκέστῳ πυρί;
ΧΡ. πρός νυν θεῶν ἄκουσον, ὡς μαθοῦσά μου
τὸ λοιπὸν ἢ φρονοῦσαν ἢ μώραν λέγῃς.
ΗΛ. σὺ δ' οὖν λέγ', εἴ σοι τῷ λόγῳ τις ἡδονή.
ΧΡ. καὶ δὴ λέγω σοι πᾶν ὅσον κατειδόμην.
ἐπεὶ γὰρ ἦλθον πατρὸς ἀρχαῖον τάφον,
ὁρῶ κολώνης ἐξ ἄκρας νεορρύτους
πηγὰς γάλακτος καὶ περιστεφῆ κύκλῳ
πάντων ὅσ' ἐστὶν ἀνθέων θήκην πατρός.
ἰδοῦσα δ' ἔσχον θαῦμα, καὶ περισκοπῶ

μή πού τις ἡμῖν ἐγγὺς ἐγχρίμπτῃ βροτῶν.
ὡς δ' ἐν γαλήνῃ πάντ' ἐδερκόμην τόπον,
τύμβου προσεῖρπον ἆσσον· ἐσχάτης δ' ὁρῶ
πυρᾶς νεώρη βόστρυχον τετμημένον·
κεὐθὺς τάλαιν' ὡς εἶδον, ἐμπαίει τί μοι
ψυχῇ σύνηθες ὄμμα, φιλτάτου βροτῶν
πάντων Ὀρέστου τοῦθ' ὁρᾶν τεκμήριον·
καὶ χερσὶ βαστάσασα δυσφημῶ μὲν οὔ,
χαρᾷ δὲ πίμπλημ' εὐθὺς ὄμμα δακρύων.
καὶ νῦν θ' ὁμοίως καὶ τότ' ἐξεπίσταμαι
μή του τόδ' ἀγλάϊσμα πλὴν κείνου μολεῖν.
τῷ γὰρ προσήκει πλήν γ' ἐμοῦ καὶ σοῦ τόδε;
κἀγὼ μὲν οὐκ ἔδρασα, τοῦτ' ἐπίσταμαι,
οὐδ' αὖ σύ· πῶς γάρ; ᾗ γε μηδὲ πρὸς θεοὺς
ἔξεστ' ἀκλαύτῳ τῆσδ' ἀποστῆναι στέγης.
ἀλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς οὔθ' ὁ νοῦς φιλεῖ
τοιαῦτα πράσσειν οὔτε δρῶσ' ἐλάνθαν' ἄν·
ἀλλ' ἔστ' Ὀρέστου ταῦτα τἀπιτύμβια.
ἀλλ', ὦ φίλη, θάρσυνε. τοῖς αὐτοῖσί τοι
οὐχ αὑτὸς ἀεὶ δαιμόνων παραστατεῖ.
νῷν ἦν τὰ πρόσθεν στυγνός· ἡ δὲ νῦν ἴσως
πολλῶν ὑπάρξει κῦρος ἡμέρα καλῶν.

ΗΛ. φεῦ, τῆς ἀνοίας ὥς σ' ἐποικτείρω πάλαι.
ΧΡ. τί δ' ἔστιν; οὐ πρὸς ἡδονὴν λέγω τάδε;
ΗΛ. οὐκ οἶσθ' ὅποι γῆς οὐδ' ὅποι γνώμης φέρει.
ΧΡ. πῶς δ' οὐκ ἐγὼ κάτοιδ' ἅ γ' εἶδον ἐμφανῶς;
ΗΛ. τέθνηκεν, ὦ τάλαινα· τἀκείνου δέ σοι
σωτήρι' ἔρρει· μηδὲν ἐς κεῖνόν γ' ὅρα.
ΧΡ. οἴμοι τάλαινα· τοῦ τάδ' ἤκουσας βροτῶν;
ΗΛ. τοῦ πλησίον παρόντος, ἡνίκ' ὤλλυτο.

ΧΡ. καὶ ποῦ 'στιν οὗτος; θαῦμά τοί μ' ὑπέρχεται.
ΗΛ. κατ' οἶκον ἡδὺς οὐδὲ μητρὶ δυσχερής.
ΧΡ. οἴμοι τάλαινα· τοῦ γὰρ ἀνθρώπων ποτ' ἦν
τὰ πολλὰ πατρὸς πρὸς τάφον κτερίσματα;
ΗΛ. οἶμαι μάλιστ' ἔγωγε τοῦ τεθνηκότος
μνημεῖ' Ὀρέστου ταῦτα προσθεῖναι τινά.
ΧΡ. ὢ δυστυχής· ἐγὼ δὲ σὺν χαρᾷ λόγους
τοιούσδ' ἔχουσ' ἔσπευδον, οὐκ εἰδυῖ' ἄρα
ἵν' ἦμεν ἄτης· ἀλλὰ νῦν, ὅθ' ἱκόμην,
τά τ' ὄντα πρόσθεν ἄλλα θ' εὑρίσκω κακά.
ΗΛ. οὕτως ἔχει σοι ταῦτ'· ἐὰν δέ μοι πίθῃ,
τῆς νῦν παρούσης πημονῆς λύσεις βάρος.
ΧΡ. ἦ τοὺς θανόντας ἐξαναστήσω ποτέ;
ΗΛ. οὐκ ἔσθ' ὅ γ' εἶπον· οὐ γὰρ ὧδ' ἄφρων ἔφυν.
ΧΡ. τί γὰρ κελεύεις ὧν ἐγὼ φερέγγυος;
ΗΛ. τλῆναί σε δρῶσαν ἂν ἐγὼ παραινέσω.
ΧΡ. ἀλλ' εἴ τις ὠφέλειά γ', οὐκ ἀπώσομαι.
ΗΛ. ὅρα, πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ.
ΧΡ. ὁρῶ. ξυνοίσω πᾶν ὅσονπερ ἂν σθένω.
ΗΛ. ἄκουε δή νυν ᾗ βεβούλευμαι ποιεῖν.
παρουσίαν μὲν οἶσθα καὶ σύ που φίλων
ὡς οὔτις ἡμῖν ἐστιν, ἀλλ' Ἅιδης λαβὼν
ἀπεστέρηκε καὶ μόνα λελείμμεθον.
ἐγὼ δ' ἕως μὲν τὸν κασίγνητον βίῳ
θάλλοντ' ἔτ' εἰσήκουον, εἶχον ἐλπίδας
φόνου ποτ' αὐτὸν πράκτορ' ἵξεσθαι πατρός·
νῦν δ' ἡνίκ' οὐκέτ' ἔστιν, ἐς σὲ δὴ βλέπω,
ὅπως τὸν αὐτόχειρα πατρῴου φόνου
ξὺν τῇδ' ἀδελφῇ μὴ κατοκνήσεις κτανεῖν
Αἴγισθον· οὐδὲν γάρ σε δεῖ κρύπτειν μ' ἔτι.

ποῖ γὰρ μενεῖς ῥᾴθυμος ἐς τίν' ἐλπίδων
βλέψασ' ἔτ' ὀρθήν; ᾗ πάρεστι μὲν στένειν
πλούτου πατρῴου κτῆσιν ἐστερημένῃ,
πάρεστι δ' ἀλγεῖν ἐς τοσόνδε τοῦ χρόνου
ἄλεκτρα γηράσκουσαν ἀνυμέναιά τε.
καὶ τῶνδε μέντοι μηκέτ' ἐλπίσῃς ὅπως
τεύξει ποτ'· οὐ γὰρ ὧδ' ἄβουλός ἐστ' ἀνὴρ
Αἴγισθος ὥστε σόν ποτ' ἢ κἀμὸν γένος
βλαστεῖν ἐᾶσαι, πημονὴν αὑτῷ σαφῆ.
ἀλλ' ἢν ἐπίσπῃ τοῖς ἐμοῖς βουλεύμασιν,
πρῶτον μὲν εὐσέβειαν ἐκ πατρὸς κάτω
θανόντος οἴσει τοῦ κασιγνήτου θ' ἅμα·
ἔπειτα δ' ὥσπερ ἐξέφυς, ἐλευθέρα
καλεῖ τὸ λοιπὸν καὶ γάμων ἐπαξίων
τεύξει· φιλεῖ γὰρ πρὸς τὰ χρηστὰ πᾶς ὁρᾶν
λόγων γε μὴν εὔκλειαν οὐχ ὁρᾷς ὅσην
σαυτῇ τε κἀμοὶ προσβαλεῖς πεισθεῖσ' ἐμοί;
τίς γάρ ποτ' ἀστῶν ἢ ξένων ἡμᾶς ἰδὼν
τοιοῖσδ' ἐπαίνοις οὐχὶ δεξιώσεται,
ἴδεσθε τώδε τὼ κασιγνήτω, φίλοι,
ὣ τὸν πατρῷον οἶκον ἐξεσωσάτην,
ὣ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσιν ποτὲ
ψυχῆς ἀφειδήσαντε προὐστήτην φόνου·
τούτω φιλεῖν χρή, τώδε χρὴ πάντας σέβειν·
τώδ' ἔν θ' ἑορταῖς ἔν τε πανδήμῳ πόλει
τιμᾶν ἅπαντας οὕνεκ' ἀνδρείας χρεών.
τοιαῦτά τοι νὼ πᾶς τις ἐξερεῖ βροτῶν,
ζώσαιν θανούσαιν θ' ὥστε μὴ 'κλιπεῖν κλέος.
ἀλλ', ὦ φίλη, πείσθητι, συμπόνει πατρί,
σύγκαμν' ἀδελφῷ, παῦσον ἐκ κακῶν ἐμέ,

παῦσον δὲ σαυτὴν, τοῦτο γιγνώσκουσ', ὅτι
ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.
ΧΟ. ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἡ προμηθία
καὶ τῷ λέγοντι καὶ κλύοντι σύμμαχος.
ΧΡ. καὶ πρίν γε φωνεῖν, ὦ γυναῖκες, εἰ φρενῶν
ἐτύγχαν' αὕτη μὴ κακῶν, ἐσώζετ' ἂν
τὴν εὐλάβειαν, ὥσπερ οὐχὶ σώζεται.
ποῖ γάρ ποτ' ἐμβλέψασα τοιοῦτον θράσος
αὐτή θ' ὁπλίζει κἄμ' ὑπηρετεῖν καλεῖς;
οὐκ εἰσορᾷς; γυνὴ μὲν οὐδ' ἀνὴρ ἔφυς,
σθένεις δ' ἔλασσον τῶν ἐναντίων χερί.
δαίμων δὲ τοῖς μὲν εὐτυχὴς καθ' ἡμέραν,
ἡμῖν δ' ἀπορρεῖ κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.
τίς οὖν τοιοῦτον ἄνδρα βουλεύων ἑλεῖν
ἄλυπος ἄτης ἐξαπαλλαχθήσεται;
ὅρα κακῶς πράσσοντε μὴ μείζω κακὰ
κτησώμεθ', εἴ τις τούσδ' ἀκούσεται λόγους.
λύει γὰρ ἡμῖν οὐδὲν οὐδ' ἐπωφελεῖ
βάξιν καλὴν λαβόντε δυσκλεῶς θανεῖν.
[οὐ γὰρ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν
χρῄζων τις εἶτα μηδὲ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν.]
ἀλλ' ἀντιάζω, πρὶν πανωλέθρους τὸ πᾶν
ἡμᾶς τ' ὀλέσθαι κἀξερημῶσαι γένος,
κατάσχες ὀργήν. καὶ τὰ μὲν λελεγμένα
ἄρρητ' ἐγώ σοι κἀτελῆ φυλάξομαι,
αὐτὴ δὲ νοῦν σχὲς ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ποτὲ,
σθένουσα μηδὲν τοῖς κρατοῦσιν εἰκαθεῖν.
ΧΟ. πιθοῦ. προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.
ΗΛ. ἀπροσδόκητον οὐδὲν εἴρηκας· καλῶς δ'

ἤδη σ' ἀπορρίψουσαν ἀπηγγελλόμην.
ἀλλ' αὐτόχειρί μοι μόνῃ τε δραστέον
τοὔργον τόδ'· οὐ γὰρ δὴ κενόν γ' ἀφήσομεν.
ΧΡ. φεῦ·
εἴθ' ὤφελες τοιάδε τὴν γνώμην πατρὸς
θνήσκοντος εἶναι· πᾶν γὰρ ἂν κατειργάσω.
ΗΛ. ἀλλ' ἦ φύσιν γε, τὸν δὲ νοῦν ἥσσων τότε.
ΧΡ. ἄσκει τοιαύτη νοῦν δι' αἰῶνος μένειν.
ΗΛ. ὡς οὐχὶ συνδράσουσα νουθετεῖς τάδε.
ΧΡ. εἰκὸς γὰρ ἐγχειροῦντα καὶ πράσσειν κακῶς.
ΗΛ. ζηλῶ σε τοῦ νοῦ, τῆς δὲ δειλίας στυγῶ.
ΧΡ. ἀνέξομαι κλύουσα χὤταν εὖ λέγῃς.
ΗΛ. ἀλλ' οὔ ποτ' ἐξ ἐμοῦ γε μὴ πάθῃς τόδε.
ΧΡ. μακρὸς τὸ κρῖναι ταῦτα χὠ λοιπὸς χρόνος.
ΗΛ. ἄπελθε· σοὶ γὰρ ὠφέλησις οὐκ ἔνι.
ΧΡ. ἔνεστιν· ἀλλὰ σοὶ μάθησις οὐ πάρα.
ΗΛ. ἐλθοῦσα μητρὶ ταῦτα πάντ' ἔξειπε σῇ.
ΧΡ. οὐδ' αὖ τοσοῦτον ἔχθος ἐχθαίρω σ' ἐγώ.
ΗΛ. ἀλλ' οὖν ἐπίστω γ' οἷ μ' ἀτιμίας ἄγεις.
ΧΡ. ἀτιμίας μὲν οὔ, προμηθίας δέ σου.
ΗΛ. τῷ σῷ δικαίῳ δῆτ' ἐπισπέσθαι με δεῖ;
ΧΡ. ὅταν γὰρ εὖ φρονῇς, τόθ' ἡγήσει σὺ νῷν.
ΗΛ. ἦ δεινὸν εὖ λέγουσαν ἐξαμαρτάνειν.
ΧΡ. εἴρηκας ὀρθῶς ᾧ σὺ πρόσκεισαι κακῷ.
ΗΛ. τί δ'; οὐ δοκῶ σοι ταῦτα σὺν δίκῃ λέγειν;
ΧΡ. ἀλλ' ἔστιν ἔνθα χἠ δίκη βλάβην φέρει.
ΗΛ. τούτοις ἐγὼ ζῆν τοῖς νόμοις οὐ βούλομαι.
ΧΡ. ἀλλ' εἰ ποιήσεις ταῦτ', ἐπαινέσεις ἐμέ.
ΗΛ. καὶ μὴν ποιήσω γ' οὐδὲν ἐκπλαγεῖσά σε.
ΧΡ. καὶ τοῦτ' ἀληθές, οὐδὲ βουλεύσει πάλιν;

ΗΛ. βουλῆς γαρ οὐδέν ἐστιν ἔχθιον κακῆς.
ΧΡ. φρονεῖν ἔοικας οὐδὲν ὧν ἐγὼ λέγω.
ΗΛ. πάλαι δέδοκται ταῦτα κοὐ νεωστί μοι.
ΧΡ. ἄπειμι τοίνυν· οὔτε γὰρ σὺ τἄμ' ἔπη
τολμᾷς ἐπαινεῖν οὔτ' ἐγὼ τοὺς σοὺς τρόπους.
ΗΛ. ἀλλ' εἴσιθ'· οὔ σοι μὴ μεθέψομαί ποτε,
οὐδ' ἢν σφόδρ' ἱμείρουσα τυγχάνῃς· ἐπεὶ
πολλῆς ἀνοίας καὶ τὸ θηρᾶσθαι κενά.
ΧΡ. ἀλλ' εἰ σεαυτῇ τυγχάνεις δοκοῦσά τι
φρονεῖν, φρόνει τοιαῦθ'· ὅταν γὰρ ἐν κακοῖς
ἤδη βεβήκῃς, τἄμ' ἐπαινέσεις ἔπη.
ΧΟ. τί τοὺς ἄνωθεν φρονιμωτάτους οἰωνοὺς
ἐσορώμενοι τροφᾶς κηδομένους ἀφ' ὧν τε βλάστω-
σιν ἀφ' ὧν τ' ὄνασιν εὕρωσι, τάδ' οὐκ ἐπ' ἴσας τελοῦμεν;
ἀλλ' οὐ τὰν Διὸς ἀστραπὰν
καὶ τὰν οὐρανίαν Θέμιν,
δαρὸν οὐκ ἀπόνητοι.
ὦ χθονία βροτοῖσι φάμα, κατά μοι βόασον οἰκτρὰν
ὄπα τοῖς ἔνερθ' Ἀτρείδαις, ἀχόρευτα φέρουσ' ὀνείδη·
ὅτι σφὶν ἤδη τὰ μὲν ἐκ δόμων νοσεῖ*,
τὰ δὲ πρὸς τέκνων διπλῆ φύλοπις οὐκέτ' ἐξισοῦται
φιλοτασίῳ διαίτᾳ. πρόδοτος δὲ μόνα σαλεύει
Ἠλέκτρα, τὸν ἑὸν πότμον
δειλαία στενάχουσ' ὅπως

1058 — 1069. = 1070 — 1081.

ἁ πάνδυρτος ἀηδών,
οὔτε τι τοῦ θανεῖν προμηθής, τό τε μὴ βλέ-
πειν ἑτοίμα,
διδύμαν ἑλοῦσ' ἐρινύν. τίς ἂν εὔπατρις ὧδε
βλάστοι; 1081
οὐδεὶς τῶν ἀγαθῶν γὰρ
ζῶν κακῶς εὔκλειαν αἰσχῦναι θέλει
νώνυμος, ὦ παῖ παῖ, 1084
ὡς καὶ σὺ πάγκλαυτον αἰῶνα κοινὸν εἵλου,
τὸ μὴ καλὸν καθοπλίσασα δύο φέρειν ἐν ἑνὶ
λόγῳ,
σοφά τ' ἀρίστα τε παῖς κεκλῆσθαι.
ζῴης μοι καθύπερθεν 1090
χειρὶ καὶ πλούτῳ τεῶν ἐχθρῶν ὅσον
νῦν ὑπόχειρ ναίεις·
ἐπεί σ' ἐφηύρηκα μοίρᾳ μὲν οὐκ ἐν ἐσθλᾷ
βεβῶσαν· ἃ δὲ μέγιστ' ἔβλαστε νόμιμα, τῶνδε
φερομέναν 1095
ἄριστα τᾷ Ζηνὸς εὐσεβείᾳ.

ΟΡ. ἆρ', ὦ γυναῖκες, ὀρθά τ' εἰσηκούσαμεν,
ὀρθῶς θ' ὁδοιποροῦμεν ἔνθα χρῄζομεν;
ΧΟ. τί δ' ἐξερευνᾷς καὶ τί βουληθεὶς πάρει; 1100
ΟΡ. Αἴγισθον ἔνθ' ᾤκηκεν ἱστορῶ πάλαι.
ΧΟ. ἀλλ' εὖ θ' ἱκάνεις χὠ φράσας ἀζήμιος.
ΟΡ. τίς οὖν ἂν ὑμῶν τοῖς ἔσω φράσειεν ἂν
ἡμῶν ποθεινὴν κοινόπουν παρουσίαν;
ΧΟ. ἥδ', εἰ τὸν ἄγχιστόν γε κηρύσσειν χρεών.
ΟΡ. ἴθ', ὦ γύναι, δήλωσον εἰσελθοῦσ' ὅτι 1106
Φωκῆς ματεύουσ' ἄνδρες Αἴγισθόν τινες.

1082 — 1089. = 1090 — 1097.

ΗΛ. οἴμοι τάλαιν', οὐ δή ποθ' ἧς ἠκούσαμεν
φήμης φέροντες ἐμφανῆ τεκμήρια;
ΟΡ. οὐκ οἶδα τὴν σὴν κληδόν'· ἀλλά μοι γέρων
ἐφεῖτ' Ὀρέστου Στρόφιος ἀγγεῖλαι πέρι.
ΗΛ. τί δ' ἔστιν, ὦ ξέν'; ὥς μ' ὑπέρχεται φόβος.
ΟΡ. φέροντες αὐτοῦ σμικρὰ λείψαν' ἐν βραχεῖ
τεύχει θανόντος, ὡς ὁρᾷς, κομίζομεν.
ΗΛ. οἲ 'γὼ τάλαινα, τοῦτ' ἐκεῖν' ἤδη σαφές·
πρόχειρον ἄχθος, ὡς ἔοικε, δέρκομαι.
ΟΡ. εἴπερ τι κλάεις τῶν Ὀρεστείων κακῶν,
τόδ' ἄγγος ἴσθι σῶμα τοὐκείνου στέγον.
ΗΛ. ὦ ξεῖνε, δός νυν, πρὸς θεῶν, εἴπερ τόδε
κέκευθεν αὐτὸν τεῦχος, ἐς χεῖρας λαβεῖν,
ὅπως ἐμαυτὴν καὶ γένος τὸ πᾶν ὁμοῦ
ξὺν τῇδε κλαύσω κἀποδύρωμαι σποδῷ.
ΟΡ. δόθ' ἥτις ἐστὶ προσφέροντες· οὐ γὰρ ὡς
ἐν δυσμενείᾳ γ' οὖσ' ἐπαιτεῖται τόδε,
ἀλλ' ἢ φίλων τις, ἢ πρὸς αἵματος φύσιν.
ΗΛ. ὦ φιλτάτου μνημεῖον ἀνθρώπων ἐμοὶ
ψυχῆς Ὀρέστου λοιπόν, ὥς σ' ἀπ' ἐλπίδων
οὐχ ὧνπερ ἐξέπεμπον εἰσεδεξάμην.
νῦν μὲν γὰρ οὐδὲν ὄντα βαστάζω χεροῖν,
δόμων δέ σ', ὦ παῖ, λαμπρὸν ἐξέπεμψ' ἐγώ.
ὡς ὤφελον πάροιθεν ἐκλιπεῖν βίον,
πρὶν ἐς ξένην σε γαῖαν ἐκπέμψαι χεροῖν
κλέψασα ταῖνδε κἀνασώσασθαι φόνου,
ὅπως θανὼν ἔκεισο τῇ τόθ' ἡμέρᾳ,
τύμβου πατρῴου κοινὸν εἰληχὼς μέρος.
νῦν δ' ἐκτὸς οἴκων κἀπὶ γῆς ἄλλης φυγὰς
κακῶς ἀπώλου, σῆς κασιγνήτης δίχα·

κοὔτ᾽ ἐν φίλαισι χερσὶν ἡ τάλαιν᾽ ἐγὼ
λουτροῖς σ᾽ ἐκόσμησ᾽ οὔτε παμφλέκτου πυρὸς
ἀνειλόμην, ὡς εἰκὸς, ἄθλιον βάρος.
ἀλλ᾽ ἐν ξέναισι χερσὶ κηδευθεὶς τάλας
σμικρὸς προσήκεις ὄγκος ἐν σμικρῷ κύτει.
οἴμοι τάλαινα τῆς ἐμῆς πάλαι τροφῆς
ἀνωφελήτου, τὴν ἐγὼ θάμ᾽ ἀμφὶ σοὶ
πόνῳ γλυκεῖ παρέσχον. οὔτε γάρ ποτε
μητρὸς σύ γ᾽ ἦσθα μᾶλλον ἢ κἀμοῦ φίλος,
οὔθ᾽ οἱ κατ᾽ οἶκον ἦσαν, ἀλλ᾽ ἐγὼ τροφὸς,
ἐγὼ δ᾽ ἀδελφὴ σὴ προσηυδώμην ἀεί.
νῦν δ᾽ ἐκλέλοιπε ταῦτ᾽ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
θανόντι σὺν σοί. πάντα γὰρ συναρπάσας
θύελλ᾽ ὅπως βέβηκας. οἴχεται πατήρ·
τέθνηκ᾽ ἐγώ σοι· φροῦδος αὐτὸς εἶ θανών·
γελῶσι δ᾽ ἐχθροί· μαίνεται δ᾽ ὑφ᾽ ἡδονῆς
μήτηρ ἀμήτωρ, ἧς ἐμοὶ σὺ πολλάκις
φήμας λάθρᾳ προὔπεμπες ὡς φανούμενος
τιμωρὸς αὐτός. ἀλλὰ ταῦθ᾽ ὁ δυστυχὴς
δαίμων ὁ σός τε κἀμὸς ἐξαφείλετο,
ὅς σ᾽ ὧδέ μοι προὔπεμψεν ἀντὶ φιλτάτης
μορφῆς σποδόν τε καὶ σκιὰν ἀνωφελῆ.
οἴμοι μοι.
ὦ δέμας οἰκτρόν.
φεῦ φεῦ.
ὦ δεινοτάτας,
οἴμοι μοι,
πεμφθεὶς κελεύθους, φίλταθ᾽, ὥς μ᾽ απωλεσας·
ἀπώλεσας δῆτ᾽, ὦ κασίγνητον κάρα.
τοιγὰρ σὺ δέξαι μ᾽ ἐς τὸ σὸν τόδε στέγος,

τὴν μηδὲν ἐς τὸ μηδὲν, ὡς σὺν σοὶ κάτω
ναίω τὸ λοιπόν. καὶ γὰρ ἡνίκ' ἦσθ' ἄνω,
ξὺν σοὶ μετεῖχον τῶν ἴσων· καὶ νῦν ποθῶ
τοῦ σοῦ θανοῦσα μἀπολείπεσθαι τάφου.
τοὺς γὰρ θανόντας οὐχ ὁρῶ λυπουμένους.

ΧΟ. θνητοῦ πέφυκας πατρὸς, Ἠλέκτρα, φρόνει·
θνητὸς δ' Ὀρέστης· ὥστε μὴ λίαν στένε.
ΟΡ. φεῦ φεῦ. τί λέξω; ποῖ λόγων ἀμηχανῶν
ἔλθω; κρατεῖν γὰρ οὐκέτι γλώσσης σθένω.
ΗΛ. τί δ' ἔσχες ἄλγος πρὸς τί τοῦτ' εἰπὼν κυρεῖς;
ΟΡ. ἦ σὸν τὸ κλεινὸν εἶδος Ἠλέκτρας τόδε;
ΗΛ. τόδ' ἔστ' ἐκεῖνο, καὶ μάλ' ἀθλίως ἔχον.
ΟΡ. οἴμοι ταλαίνης ἄρα τῆσδε συμφορᾶς.
ΗΛ. οὐ δή ποτ', ὦ ξέν', ἀμφ' ἐμοὶ στένεις τάδε;
ΟΡ. ὦ σῶμ' ἀτίμως κἀθέως ἐφθαρμένον.
ΗΛ. οὔτοι ποτ' ἄλλην ἢ 'μὲ δυσφημεῖς, ξένε.
ΟΡ. φεῦ τῆς ἀνύμφου δυσμόρου τε σῆς τροφῆς.
ΗΛ. τί δή ποτ', ὦ ξέν', ὧδ' ἐπισκοπῶν στένεις;
ΟΡ. ὡς οὐκ ἄρ' ᾔδη τῶν ἐμῶν οὐδὲν κακῶν.
ΗΛ. ἐν τῷ διέγνως τοῦτο τῶν εἰρημένων;
ΟΡ. ὁρῶν σε πολλοῖς ἐμπρέπουσαν ἄλγεσιν.
ΗΛ. καὶ μὴν ὁρᾷς γε παῦρα τῶν ἐμῶν κακῶν.
ΟΡ. καὶ πῶς γένοιτ' ἂν τῶνδ' ἔτ' ἐχθίω βλέπειν;
ΗΛ. ὁθούνεκ' εἰμὶ τοῖς φονεῦσι σύντροφος.
ΟΡ. τοῖς τοῦ; πόθεν τοῦτ' ἐξεσήμηνας κακόν;
ΗΛ. τοῖς πατρός. εἶτα τοῖσδε δουλεύω βίᾳ.
ΟΡ. τίς γάρ σ' ἀνάγκῃ τῇδε προτρέπει βροτῶν;
ΗΛ. μήτηρ καλεῖται, μητρὶ δ' οὐδὲν ἐξισοῖ.

Post 1172 sequebatur πᾶσιν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ὀφείλεται παθεῖν.

ΟΡ. τί δρῶσα; πότερα χερσὶν, ἢ λύμῃ βίου;
ΗΛ. καὶ χερσὶ καὶ λύμαισι καὶ πᾶσιν κακοῖς.
ΟΡ. οὐδ' οὑπαρήξων οὐδ' ὁ κωλύσων πάρα;
ΗΛ. οὐ δῆθ'· ὃς ἦν γάρ μοι σὺ προὔθηκας σποδόν.
ΟΡ. ὦ δύσποτμ', ὡς ὁρῶν σ' ἐποικτείρω πάλαι.
ΗΛ. μόνος βροτῶν νυν ἴσθ' ἐποικτείρας ποτέ.
ΟΡ. μόνος γὰρ ἥκω τοῖς ἴσοις ἀλγῶν κακοῖς.
ΗΛ. οὐ δή ποθ' ἡμῖν ξυγγενὴς ἥκεις ποθέν;
ΟΡ. ἐγὼ φράσαιμ' ἄν, εἰ τὸ τῶνδ' εὔνουν πάρα.
ΗΛ. ἀλλ' ἐστὶν εὔνουν, ὥστε πρὸς πιστὰς ἐρεῖς.
ΟΡ. μέθες τόδ' ἄγγος νῦν, ὅπως τὸ πᾶν μάθῃς.
ΗΛ. μὴ δῆτα πρὸς θεῶν τοῦτό μ' ἐργάσῃ, ξένε.
ΟΡ. πιθοῦ λέγοντι κοὐχ ἁμαρτήσει ποτέ.
ΗΛ. μὴ, πρὸς γενείου, μὴ 'ξέλῃ τὰ φίλτατα.
ΟΡ. οὔ φημ' ἐάσειν. ΗΛ. ὢ τάλαιν' ἐγὼ σέθεν,
'Ορέστα, τῆς σῆς εἰ στερήσομαι ταφῆς.
ΟΡ. εὔφημα φώνει· πρὸς δίκης γὰρ οὐ στένεις.
ΗΛ. πῶς τὸν θανόντ' ἀδελφὸν οὐ δίκῃ στένω;
ΟΡ. οὔ σοι προσήκει τήνδε προσφωνεῖν φάτιν.
ΗΛ. οὕτως ἄτιμός εἰμι τοῦ τεθνηκότος;
ΟΡ. ἄτιμος οὐδενὸς σύ· τοῦτο δ' οὐχὶ σόν.
ΗΛ. εἴπερ γ' 'Ορέστου σῶμα βαστάζω τόδε.
ΟΡ. ἀλλ' οὐκ 'Ορέστου, πλὴν λόγῳ γ' ἠσκημένον.
ΗΛ. ποῦ δ' ἔστ' ἐκείνου τοῦ ταλαιπώρου τάφος;
ΟΡ. οὐκ ἔστι· τοῦ γὰρ ζῶντος οὐκ ἔστιν τάφος.
ΗΛ. πῶς εἶπας, ὦ παῖ; ΟΡ. ψεῦδος οὐδὲν ὧν λέγω.
ΗΛ. ἦ ζῇ γὰρ ἀνήρ; ΟΡ. εἴπερ ἔμψυχός γ' ἐγώ.
ΗΛ. ἦ γὰρ σὺ κεῖνος; ΟΡ. τήνδε προσβλέψασά μου
σφραγῖδα πατρὸς ἔκμαθ' εἰ σαφῆ λέγω.
ΗΛ. ὦ φίλτατον φῶς. ΟΡ. φίλτατον, συμμαρτυρῶ

ΗΛ. ὦ φθέγμ', ἀφίκου; ΟΡ. μηκέτ' ἄλλοθεν πύθῃ.
ΗΛ. ἔχω σε χερσίν; ΟΡ. ὡς τὰ λοίπ' ἔχοις ἀεί.
ΗΛ. ὦ φίλταται γυναῖκες, ὦ πολίτιδες,
ὁρᾶτ' Ὀρέστην τόνδε, μηχαναῖσι μὲν
θανόντα, νῦν δὲ μηχαναῖς σεσωσμένον.
ΧΟ. ὁρῶμεν, ὦ παῖ, κἀπὶ συμφοραῖσί μοι
γεγηθὸς ἕρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.
ΗΛ. ἰὼ γοναί,
γοναὶ σωμάτων ἐμοὶ φιλτάτων
ἐμόλετ' ἀρτίως,
ἐφηύρετ', ἤλθετ', εἴδεθ' οὓς ἐχρῄζετε.
ΟΡ. πάρεσμεν· ἀλλὰ σῖγ' ἔχουσα πρόσμενε.
ΗΛ. τί δ' ἔστιν;
ΟΡ. σιγᾶν ἄμεινον, μή τις ἔνδοθεν κλύῃ.
ΗΛ. ἀλλ' οὐ τὰν Ἄρτεμιν
τὰν αἰὲν ἀδμήταν
τόδε μὲν οὔ ποτ' ἀξιώσω τρέσαι
περισσὸν ἄχθος ἔνδον
γυναικῶν ὂν ἀεί.
ΟΡ. ὅρα γε μὲν δὴ κἀν γυναιξὶν ὡς Ἄρης
ἔνεστιν· εὖ δ' ἔξοισθα πειραθεῖσά που.
ΗΛ. ὀτοτοτοῖ τοτοῖ,
ἀνέφελον ἐπέβαλες οὔ ποτε καταλύσιμον,
οὐδέ ποτε λησόμενον ἁμέτερον
οἷον ἔφυ κακόν.
ΟΡ. ἔξοιδα, παῖ, ταῦτ'· ἀλλ' ὅταν παρουσία
φράζῃ, τότ' ἔργων τῶνδε μεμνῆσθαι χρεών.
ΗΛ. ὁ πᾶς ἐμοὶ
ὁ πᾶς ἂν πρέποι παρὼν ἐννέπειν

1232 — 1252. = 1253 — 1272.

τάδε δίκα χρόνος.
μόλις γὰρ ἔσχον νῦν ἐλεύθερον στόμα.
ΟΡ. ξύμφημι κἀγώ. τοιγαροῦν σῴζου τόδε.
ΗΛ. τί δρῶσα;
ΟΡ. οὗ μή 'στι καιρὸς μὴ μακρὰν βούλου λέγειν.
ΗΛ. τίς οὖν ἂν ἀξίαν
γε σοῦ πεφηνότος
μεταβάλοιτ' ἂν ὧδε σιγὰν λόγων;
ἐπεί σε νῦν ἀφράστως
ἀέλπτως τ' ἐσεῖδον.
ΟΡ. τότ' εἶδες, ὅτε θεοί μ' ἐπώτρυναν μολεῖν
⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –.
ΗΛ. ἔφρασας ὑπερτέραν
τᾶς πάρος ἔτι χάριτος, εἴ σε θεὸς ἐπόρισεν
ἁμέτερα πρὸς μέλαθρα· δαιμόνιον
αὐτὸ τίθημ' ἐγώ.
ΟΡ. τὰ μέν σ' ὀκνῶ χαίρουσαν εἰργαθεῖν, τὰ δὲ
δέδοικα λίαν ἡδονῇ νικωμένην.
ΗΛ. ἰὼ χρόνῳ μακρῷ φιλτάταν
ὁδὸν ἐπαξιώσας ὧδέ μοι φανῆναι,
μή τί με, πολύπονον ὧδ' ἰδὼν
ΟΡ. τί μὴ ποιήσω; ΗΛ. μή μ' ἀποστερήσῃς
τῶν σῶν προσώπων ἁδονὰν μεθέσθαι.
ΟΡ. ἦ κάρτα κἂν ἄλλοισι θυμοίμην ἰδών.
ΗΛ. ξυναινεῖς; ΟΡ. τί μὴν οὔ;
ΗΛ. ὦ φίλαι, ἔκλυον ἂν ἐγὼ οὐδ' ἂν ἤλπισ' αὐδάν.
ἔσχον ὀργὰν
ἄναυδον οὐδὲ σὺν βοᾷ κλύουσα
τάλαινα. νῦν δ' ἔχω σε· προὐφάνης δὲ
φιλτάταν ἔχων πρόσοψιν,

ἃς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐν κακοῖς λαθοίμαν.
ΟΡ. τὰ μὲν περισσεύοντα τῶν λόγων ἄφες,
καὶ μήτε μήτηρ ὡς κακὴ δίδασκέ με
μήθ' ὡς πατρῴαν κτῆσιν Αἴγισθος δόμων
ἀντλεῖ, τὰ δ' ἐκχεῖ, τὰ δὲ διασπείρει μάτην.
χρόνου γὰρ ἄν σοι καιρὸν ἐξείργοι λόγος.
ἃ δ' ἁρμόσει μοι τῷ παρόντι νῦν χρόνῳ
σήμαιν', ὅπου φανέντες ἢ κεκρυμμένοι
γελῶντας ἐχθροὺς παύσομεν τῇ νῦν ὁδῷ.
οὕτω δ' ὅπως μήτηρ σε μὴ 'πιγνώσεται
φαιδρῷ προσώπῳ νῷν ἐπελθόντοιν δόμους·
ἀλλ' ὡς ἐπ' ἄτῃ τῇ μάτην λελεγμένῃ
στέναζ'· ὅταν γὰρ εὐτυχήσωμεν, τότε
χαίρειν παρέσται καὶ γελᾶν ἐλευθέρως.
ΗΛ. ἀλλ', ὦ κασίγνηθ', ὧδ' ὅπως καὶ σοὶ φίλον
καὶ τοὐμὸν ἔσται τῇδ'· ἐπεὶ τὰς ἡδονὰς
πρὸς σοῦ λαβοῦσα κοὐκ ἐμὰς ἐκτησάμην.
κοὐδ' ἄν σε λυπήσασα βουλοίμην βραχὺ
αὐτὴ μέγ' εὑρεῖν κέρδος· οὐ γὰρ ἂν καλῶς
ὑπηρετοίην τῷ παρόντι δαίμονι.
ἀλλ' οἶσθα μὲν τἀνθένδε, πῶς γὰρ οὔ; κλύων
ὁθούνεκ' Αἴγισθος μὲν οὐ κατὰ στέγας,
μήτηρ δ' ἐν οἴκοις· ἣν σὺ μὴ δείσῃς ποθ' ὡς
γέλωτι τοὐμὸν φαιδρὸν ὄψεται κάρα.
μῖσός τε γὰρ παλαιὸν ἐντέτηκέ μοι,
κἀπεί σ' ἐσεῖδον, οὔ ποτ' ἐκλήξω χαρᾷ
δακρυρροοῦσα. πῶς γὰρ ἂν λήξαιμ' ἐγώ,
ἥτις μιᾷ σε τῇδ' ὁδῷ θανόντα τε
καὶ ζῶντ' ἐσεῖδον; εἴργασαι δέ μ' ἄσκοπα·
ὥστ' εἰ πατήρ μοι ζῶν ἵκοιτο, μηκέτ' ἂν

τέρας νομίζειν αὐτὸ, πιστεύειν δ' ὁραν.
ὅτ' οὖν τοιαύτην ἡμὶν ἐξήκεις ὁδὸν,
ἄρχ' αὐτὸς ὥς σοι θυμός. ὡς ἐγὼ μόνη
οὐκ ἂν δυοῖν ἥμαρτον· ἢ γὰρ ἂν καλῶς
ἔσωσ' ἐμαυτὴν, ἢ καλῶς ἀπωλόμην.
ΧΟ. σιγᾶν ἐπῄνεσ'. ὡς ἐπ' ἐξόδῳ κλύω
τῶν ἔνδοθεν χωροῦντος. ΗΛ. εἴσιτ', ὦ ξένοι,
ἄλλως τε καὶ φέροντες οἷ' ἂν οὔτε τις
δόμων ἀπώσαιτ' οὔτ' ἂν ἡσθείη λαβών.
ΠΑΙ. ὦ πλεῖστα μῶροι καὶ φρενῶν τητώμενοι,
πότερα παρ' οὐδὲν τοῦ βίου κήδεσθ' ἔτι,
ἢ νοῦς ἔνεστιν οὔτις ὑμὶν ἐγγενὴς,
ὅτ' αὐ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν αὐτοῖσιν κακοῖς
τοῖσιν μεγίστοις ὄντες οὐ γιγνώσκετε;
ἀλλ' εἰ σταθμοῖσι τοῖσδε μὴ 'κύρουν ἐγὼ
πάλαι φυλάσσων, ἦν ἂν ὑμὶν ἐν δόμοις
τὰ δρώμεν' ὑμῶν πρόσθεν ἢ τὰ σώματα·
νῦν δ' εὐλάβειαν τῶνδε προὐθέμην ἐγώ.
καὶ νῦν ἀπαλλαχθέντε τῶν μακρῶν λόγων
καὶ τῆς ἀπλήστου τῆσδε σὺν χαρᾷ βοῆς
εἴσω παρέλθεθ', ὡς τὸ μὲν μέλλειν κακὸν
ἐν τοῖς τοιούτοις ἔστ', ἀπηλλάχθαι δ' ἀκμή.
ΟΡ. πῶς οὖν ἔχει τἀντεῦθεν εἰσιόντι μοι;
ΠΑΙ. καλῶς· ὑπάρχει γάρ σε μὴ γνῶναί τινα.
ΟΡ. ἤγγειλας, ὡς ἔοικεν, ὡς τεθνηκότα.
ΠΑΙ. εἷς τῶν ἐν Ἅιδου μάνθαν' ἐνθάδ' ὢν ἀνήρ.
ΟΡ. χαίρουσιν οὖν τούτοισιν; ἢ τίνες λόγοι;
ΠΑΙ. τελουμένων εἴποιμ' ἄν· ὡς δὲ νῦν ἔχει,
καλῶς τὰ κείνων πάντα, καὶ τὰ μὴ καλῶς.
ΗΛ. τίς οὗτός ἐστ', ἀδελφέ; πρὸς θεῶν φράσον.

ΟΡ. οὐχὶ ξυνίῃς; ΗΛ. οὐδέ γ' ἐς θυμὸν φέρω.
ΟΡ. οὐκ οἶσθ' ὅτῳ μ' ἔδωκας ἐς χέρας ποτέ,
ΗΛ. ποίῳ; τί φωνεῖς; ΟΡ. οὗ τὸ Φωκέων πέδον
ὑπεξεπέμφθην σῇ προμηθίᾳ χεροῖν.
ΗΛ. ἦ κεῖνος οὗτος ὅν ποτ' ἐκ πολλῶν ἐγὼ
μόνον προσηῦρον πιστὸν ἐν πατρὸς φόνῳ,
ΟΡ. ὅδ' ἐστί· μή μ' ἔλεγχε πλείοσιν λόγοις.
ΗΛ ὦ φίλτατον φῶς, ὦ μόνος σωτὴρ δόμων
Ἀγαμέμνονος, πῶς ἦλθες; ἦ σὺ κεῖνος εἶ,
ὃς τόνδε κἄμ' ἔσωσας ἐκ πολλῶν πόνων;
ὦ φίλταται μὲν χεῖρες, ἥδιστον δ' ἔχων
ποδῶν ὑπηρέτημα, πῶς οὕτω πάλαι
ξυνών μ' ἔληθες οὐδ' ἔφαινες, ἀλλά με
λόγοις ἀπώλλυς, ἔργ' ἔχων ἥδιστ' ἐμοί;
χαῖρ', ὦ πάτερ· πατέρα γὰρ εἰσορᾶν δοκῶ·
χαῖρ'· ἴσθι δ' ὡς μάλιστά σ' ἀνθρώπων ἐγὼ
ἤχθηρα κἀφίλησ' ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
ΠΑΙ. ἀρκεῖν δοκεῖ μοι· τοὺς γὰρ ἐν μέσῳ λόγους
πολλαὶ κυκλοῦνται νύκτες ἡμέραι τ' ἴσαι,
αἳ ταῦτά σοι δείξουσιν, Ἠλέκτρα, σαφῆ.
σφῷν δ' ἐννέπω 'γὼ τοῖν παρεστώτοιν ὅτι
νῦν καιρὸς ἔρδειν· νῦν Κλυταιμνήστρα μόνη·
νῦν οὔτις ἀνδρῶν ἔνδον· εἰ δ' ἐφέξετον,
φροντίζεθ' ὡς τούτοις τε καὶ σοφωτέροις
ἄλλοισι τούτων πλείοσιν μαχούμενοι.
ΟΡ. οὐκοῦν μακρῶν ἔθ' ἡμὶν οὐδὲν ἂν λόγων,
Πυλάδη, τόδ' εἴη τοὔργον, ἀλλ' ὅσον τάχος
χωρεῖν ἔσω, πατρῷα προσκύσανθ' ἕδη
θεῶν, ὅσοιπερ πρόπυλα ναίουσιν τάδε.
ΗΛ. ἄναξ Ἄπολλον, ἵλεως αὐτοῖν κλύε.

ἐμοῦ τε πρὸς τούτοισιν, ἤ σε πολλὰ δὴ
ἀφ' ὧν ἔχοιμι λιπαρεῖ προὔστην χερί.
νῦν δ', ὦ Λύκει' Ἄπολλον, ἐξ οἵων ἔχω
αἰτῶ, προπίτνω, λίσσομαι, γενοῦ πρόφρων
ἡμῖν ἀρωγὸς τῶνδε τῶν βουλευμάτων,
καὶ δεῖξον ἀνθρώποισι τἀπιτίμια
τῆς δυσσεβείας οἷα δωροῦνται θεοί.

ΧΟ. ἴδεθ' ὅποι προνέμεται
τὸ δυσέριστον αἷμα φυσῶν Ἄρης.
βεβᾶσιν ἄρτι δωμάτων ὑπόστεγοι
μετάδρομοι κακῶν πανουργημάτων ἄφυκτοι
κύνες,
ὥστ' οὐ μακρὰν ἔτ' ἀμμενεῖ
τοὐμὸν φρενῶν ὄνειρον αἰωρούμενον.
παράγεται γὰρ ἐνέρων
δολιόπους ἀρωγὸς εἴσω στέγας,
ἀρχαιόπλουτα πατρὸς εἰς ἑδώλια,
νεακόνητον αἷμα χειροῖν ἔχων· ὁ Μαίας δὲ
παῖς
Ἑρμῆς σφ' ἄγει δόλον σκότῳ
κρύψας πρὸς αὐτὸ τέρμα, κοὐκέτ' ἀμμένει.

ΗΛ. ὦ φίλταται γυναῖκες, ἄνδρες αὐτίκα
τελοῦσι τοὔργον· ἀλλὰ σῖγα πρόσμενε.

ΧΟ. πῶς δή; τί νῦν πράσσουσιν; **ΗΛ.** ἡ μὲν ἐς
τάφον
λέβητα κοσμεῖ, τὼ δ' ἐφέστατον πέλας.

ΧΟ. σὺ δ' ἐκτὸς ἦξας πρὸς τί; **ΗΛ.** φρουρήσουσ'
ὅπως

1384 — 1390. = 1391 — 1397.
1398 — 1421. = 1422 — 1441.

Αἴγισθος ἡμᾶς μὴ λάθῃ μολὼν ἔσω.
ΚΛ. αἰαῖ. ἰὼ στέγαι
φίλων ἔρημοι, τῶν δ' ἀπολλύντων πλέαι.
ΗΛ. βοᾷ τις ἔνδον. οὐκ ἀκούετ', ὦ φίλαι;
ΧΟ. ἤκουσ' ἀνήκουστα δύστανος, ὥστε φρῖξαι.
ΚΛ. οἴμοι τάλαιν'. Αἴγισθε, ποῦ ποτ' ὢν κυρεῖς,
ΗΛ. ἰδοὺ μάλ' αὖ θροεῖ τις. ΚΛ. ὦ τέκνον τέκνον,
οἴκτειρε τὴν τεκοῦσαν. ΗΛ. ἀλλ' οὐκ ἐκ σέθεν
ᾠκτείρεθ' οὗτος οὐδ' ὁ γεννήσας πατήρ.
ΧΟ. ὦ πόλις, ὦ γενεὰ τάλαινα, νῦν σε
μοῖρα καθαμερία φθίνειν ἔχει.
ΚΛ. ὤμοι πέπληγμαι. ΗΛ. παῖσον, εἰ σθένεις, διπλῆν.
ΚΛ. ὤμοι μάλ' αὖθις. ΗΛ. εἰ γὰρ Αἰγίσθῳ θ' ὁμοῦ.
ΧΟ. τελοῦσ' ἀραί· ζῶσιν οἱ γᾶς ὑπαὶ κείμενοι.
παλίρρυτον γὰρ αἷμ' ὑπεξαιροῦσι τῶν
κτανόντων οἱ πάλαι θανόντες.
καὶ μὴν πάρεισιν οἵδε· φοινία δὲ χεὶρ
στάζει θυηλῆς Ἄρεος, οὐδ' ἔχω ψέγειν.
ΗΛ. Ὀρέστα, πῶς κυρεῖτε; ΟΡ. τἀν δόμοισι μὲν
καλῶς, Ἀπόλλων εἰ καλῶς ἐθέσπισεν.
ΗΛ. τέθνηκεν ἡ τάλαινα; ΟΡ. μηκέτ' ἐκφοβοῦ
μητρῷον ὥς σε λῆμ' ἀτιμάσει ποτέ.
ΗΛ. – –́ ⏑ –́ ⏑ –
⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –.
ΟΡ. ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –.
ΧΟ. παύσασθε. λεύσσω γὰρ Αἴγισθον ἐκ προδήλου.
ΟΡ. ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –.

ΗΛ. ὦ παῖδες, οὐκ ἄψορρον; ΟΡ. εἰσορᾶτέ που
τὸν ἄνδρ'; ΗΛ. ἐφ' ἡμῖν οὗτος ἐκ προαστίου
χωρεῖ γεγηθὼς –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –.
ΧΟ. βᾶτε κατ' ἀντιθύρων ὅσον τάχιστα,
νῦν, τὰ πρὶν εὖ θέμενοι, τάδ' ὡς πάλιν.
ΟΡ. θάρσει· τελοῦμεν. ΗΛ. ᾗ νοεῖς ἔπειγέ νυν.
ΟΡ. καὶ δὴ βέβηκα. ΗΛ. τἀνθάδ' ἂν μέλοιτ' ἐμοί.
ΧΟ. δι' ὠτὸς ἂν παῦρά γ' ὡς ἠπίως ἐννέπειν
πρὸς ἄνδρα τόνδε συμφέροι, λαθραῖον ὡς
ὀρούσῃ πρὸς δίκας ἀγῶνα.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

τίς οἶδεν ὑμῶν ποῦ ποθ' οἱ Φωκῆς ξένοι,
οὕς φασ' Ὀρέστην ἡμὶν ἀγγεῖλαι βίον
λελοιπόθ' ἱππικοῖσιν ἐν ναυαγίοις;
σέ τοι, σὲ κρίνω, ναὶ σὲ, τὴν ἐν τῷ πάρος
χρόνῳ θρασεῖαν· ὡς μάλιστά σοι μέλειν
οἶμαι, μάλιστα δ' ἂν κατειδυῖαν φράσαι.
ΗΛ. ἔξοιδα· πῶς γὰρ οὐχί; συμφορᾶς γὰρ ἂν
ἔξωθεν εἴην τῶν ἐμῶν τῆς φιλτάτης.
ΑΙ. ποῦ δῆτ' ἂν εἶεν οἱ ξένοι; δίδασκέ με.
ΗΛ. ἔνδον· φίλης γὰρ προξένου καθήνυσαν.
ΑΙ. ἦ καὶ θανόντ' ἤγγειλαν ὡς ἐτητύμως;
ΗΛ. οὔκ, ἀλλὰ κἀπέδειξαν, οὐ λόγῳ μόνον.
ΑΙ. πάρεστ' ἄρ' ἡμῖν ὥστε κἀμφανῆ μαθεῖν;
ΗΛ. πάρεστι δῆτα καὶ μάλ' ἄζηλος θέα.
ΑΙ. ἦ πολλὰ χαίρειν μ' εἶπας οὐκ εἰωθότως.
ΗΛ. χαίροις ἂν, εἴ σοι χαρτὰ τυγχάνοι τάδε.
ΑΙ. σιγᾶν ἄνωγα κἀναδεικνύναι πύλας
πᾶσιν Μυκηναίοισιν Ἀργείοις θ' ὁρᾶν,
ὡς εἴ τις αὐτῶν ἐλπίσιν κεναῖς πάρος

ἐξῄρετ' ἀνδρὸς τοῦδε, νῦν ὁρῶν νεκρὸν
στόμια δέχηται τἀμὰ, μηδὲ πρὸς βίαν
ἐμοῦ κολαστοῦ προστυχὼν φύσῃ φρένας.
ΗΛ. καὶ δὴ τελεῖται τἀπ' ἐμοῦ· τῷ γὰρ χρόνῳ
νοῦν ἔσχον, ὥστε συμφέρειν τοῖς κρείσσοσιν.
ΑΙ. ὦ Ζεῦ, δέδορκα φάσμ' ἄνευ φθόνου μὲν οὐ
πεπτωκός· εἰ δ' ἔπεστι Νέμεσις, οὐ λέγω.
χαλᾶτε πᾶν κάλυμμ' ἀπ' ὀφθαλμῶν, ὅπως
τὸ συγγενές τοι κἀπ' ἐμοῦ θρήνων τύχῃ.
ΟΡ αὐτὸς σὺ βάσταζ'. οὐκ ἐμὸν τόδ', ἀλλὰ σὸν,
τὸ ταῦθ' ὁρᾶν τε καὶ προσηγορεῖν φίλως.
ΑΙ. ἀλλ' εὖ παραινεῖς, κἀπιπείσομαι· σὺ δὲ,
εἴ που κατ' οἶκόν μοι Κλυταιμνήστρα, κάλει.
ΟΡ. αὕτη πέλας σοῦ· μηκέτ' ἄλλοσε σκόπει.
ΑΙ. οἴμοι, τί λεύσσω; ΟΡ. τίνα φοβεῖ; τίν ἀγνοεῖς;
ΑΙ. τίνων ποτ' ἀνδρῶν ἐν μέσοις ἀρκυστάτοις
πέπτωχ' ὁ τλήμων; ΟΡ. οὐ γὰρ αἰσθάνει πάλαι
ζῶντας θανοῦσιν οὕνεκ' ἀνταυδᾷς ἴσα;
ΑΙ. οἴμοι, ξυνῆκα τοὔπος. οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως
ὅδ' οὐκ Ὀρέστης ἔσθ' ὁ προσφωνῶν ἐμέ.
ΟΡ. καὶ μάντις ὢν ἄριστος ἐσφάλλου πάλαι.
ΑΙ. ὄλωλα δὴ δείλαιος. ἀλλά μοι πάρες
κἂν σμικρὸν εἰπεῖν. ΗΛ. μὴ πέρα λέγειν ἔα
πρὸς θεῶν, ἀδελφὲ, μηδὲ μηκύνειν λόγους.
[τί γὰρ βροτῶν ἂν σὺν κακοῖς μεμιγμένων
θνήσκειν ὁ μέλλων τοῦ χρόνου κέρδος φέροι;]
ἀλλ' ὡς τάχιστα κτεῖνε καὶ κτανὼν πρόθες
ταφεῦσιν, ὧν τόνδ' εἰκός ἐστι τυγχάνειν,

ἄποπτον ἡμῶν. ὡς ἐμοὶ τόδ' ἂν κακῶν
μόνον γένοιτο τῶν πάλαι λυτήριον.
ΟΡ χωροῖς ἂν εἴσω σὺν τάχει· λόγων γὰρ οὐ
νῦν ἐστιν ἁγὼν, ἀλλὰ σῆς ψυχῆς πέρι.
ΑΙ. τί δ' ἐς δόμους ἄγεις με; πῶς, τόδ' εἰ καλὸν
τοὔργον, σκότου δεῖ, κοὐ πρόχειρος εἶ κτανεῖν;
ΟΡ. μὴ τάσσε· χώρει δ' ἔνθαπερ κατέκτανες
πατέρα τὸν ἁμὸν, ὡς ἂν ἐν ταὐτῷ θάνῃς.
ΑΙ. ἦ πᾶσ' ἀνάγκη τήνδε τὴν στέγην ἰδεῖν
τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα Πελοπιδῶν κακά;
ΟΡ. τὰ γοῦν σ'· ἐγώ σοι μάντις εἰμὶ τῶνδ' ἄκρος.
ΑΙ. ἀλλ' οὐ πατρῴαν τὴν τέχνην ἐκόμπασας.
ΟΡ. πόλλ' ἀντιφωνεῖς, ἡ δ' ὁδὸς βραδύνεται.
ἀλλ' ἕρφ'. ΑΙ. ὑφηγοῦ. ΟΡ. σοὶ βαδιστέον
πάρος.
ΑΙ. ἦ μὴ φύγω σε; ΟΡ. μη μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν
θάνῃς· φυλάξαι δεῖ με τοῦτό σοι πικρόν.
[χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην,
ὅστις πέρα πράσσειν γε τῶν νόμων θέλει,
κτείνειν. τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ἂν ἦν πολύ.]
ΧΟ. ὦ σπέρμ' Ἀτρέως, ὡς πολλὰ παθὸν
δι' ἐλευθερίας μόλις ἐξῆλθες
τῇ νῦν ὁρμῇ τελεωθέν.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩι

SOPHOCLIS

OEDIPUS COLONEUS

IN USUM SCHOLARUM

EDIDIT

GUILIELMUS DINDORFIUS.

EDITIO TERTIA CORRECTIOR.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXX.

IV.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩΙ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΟΙΔΙΠΟΥΣ.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

ΞΕΝΟΣ.

ΧΟΡΟΣ ΑΤΤΙΚΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ.

ΙΣΜΗΝΗ.

ΘΗΣΕΥΣ.

ΚΡΕΩΝ

ΠΟΛΥΝΕΙΚΗΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ο ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩΙ ΟΙΔΙΠΟΥΣ συνημμένος πως ἐστι τῷ ΤΥΡΑΝΝΩΙ. τῆς γὰρ πατρίδος ἐκπεσὼν ὁ Οἰδίπους ἤδη γεραιὸς ὢν ἀφικνεῖται εἰς Ἀθήνας, ὑπὸ τῆς θυγατρὸς Ἀντιγόνης χειραγωγούμενος. ἦσαν γὰρ τῶν ἀρσένων περὶ τὸν πατέρα φιλοστοργότεραι. ἀφικνεῖται δὲ εἰς Ἀθήνας κατὰ πυθόχρηστον, ὥς αὐτός φησι. χρησθὲν αὐτῷ παρὰ ταῖς σεμναῖς καλουμέναις θεαῖς μεταλλάξαι τὸν βίον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον γέροντες ἐγχώριοι, ἐξ ὧν ὁ χορὸς συνέστηκε, πυθόμενοι συνέρχονται καὶ διαλέγονται πρὸς αὐτόν. ἔπειτα δὲ Ἰσμήνη παραγενομένη τὰ κατὰ τὴν στάσιν ἀπαγγέλλει τῶν παίδων, καὶ τὴν γενομένην ἄφιξιν τοῦ Κρέοντος πρὸς αὐτόν· ὃς καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τῷ ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τοὐπίσω ἄπρακτος ἀπαλλάττεται. ὁ δὲ πρὸς τὸν Θησέα διελθὼν τὸν χρησμὸν οὕτω τὸν βίον καταστρέφει παρὰ ταῖς θεαῖς.

Τὸ δὲ δρᾶμα τῶν θαυμαστῶν· ὃ καὶ ἤδη γεγηρακὼς ὁ Σοφοκλῆς ἐποίησε, χαριζόμενος οὐ μόνον τῇ πατρίδι, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑαυτοῦ δήμῳ· ἦν γὰρ Κολωνῆθεν· ὥστε τὸν μὲν δῆμον ἐπίσημον ἐπιδεῖξαι, χαρίσασθαι δὲ καὶ τὰ μέγιστα τοῖς Ἀθηναίοις, δι' ὧν ἀπορθήτους ἔσεσθαι, καὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτοὺς κρατήσειν ὑποτίθεται ὁ Οἰδίπους, προαναφωνῶν καὶ ὅτι διαστασιάσουσι πρὸς Θηβαίους ποτέ, καὶ τούτων κρατήσουσιν ἐκ χρησμῶν διὰ τὸν τάφον αὐτοῦ.

Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐν τῷ ἱππίῳ Κολωνῷ, πρὸς τῷ ναῷ τῶν σεμνῶν. ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ Ἀθηναίων ἀνδρῶν. προλογίζει Οἰδίπους.

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὰ πραχθέντα περὶ τὸν Οἰδίποδα ἴσμεν ἅπαντα τὰ ἐν τῷ ἑτέρῳ ΟΙΔΙΠΟΔΙ. πεπήρωται γὰρ καὶ ἀφῖκται εἰς τὴν Ἀττικήν, ὁδηγούμενος ἐκ μιᾶς τῶν θυγατέρων, Ἀντιγόνης. καὶ ἔστιν ἐν τῷ τεμένει τῶν σεμνῶν [Ἐρι-

νύων], ὅ ἐστιν ἐν τῷ καλουμένῳ ἱππίῳ Κολωνῷ, οὕτω κληθέντι, ἐπεὶ καὶ Ποσειδῶνός ἐστιν ἱερὸν ἱππίου καὶ Προμηθέως, καὶ αὐτοῦ οἱ ὀρεωκόμοι ἵστανται· ἔστι γὰρ αὐτῷ πυθόχρηστον ἐνταῦθα δεῖν αὐτὸν ταφῆς τυχεῖν· οὗ μή ἐστιν ἑτέρῳ βεβήλῳ τόπος, αὐτόθι κάθηται· καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῷ τὰ τῆς ὑποθέσεως προέρχεται. ὁρᾷ γάρ τις αὐτὸν τῶν ἐντεῦθεν, καὶ πορεύεται ἀγγελῶν ὅτι τις ἄρα τῷ χωρίῳ τούτῳ προσκάθηται. καὶ ἔρχονται οἱ ἐν τῷ τόπῳ ἐν χοροῦ σχήματι, μαθησόμενοι τὰ πάντα. πρῶτος οὖν ἐστι καταλύων τὴν ὁδοιπορίαν, καὶ τῇ θυγατρὶ διαλεγόμενος. ἄφατος δέ ἐστι καθόλου ἡ οἰκονομία ἐν τῷ δράματι, ὡς ουδενὶ ἄλλῳ σχεδόν.

ΑΛΛΩΣ.

Τὸν ἐπὶ Κολωνῷ Οἰδίποδα ἐπὶ τετελευτηκότι τῷ πάππῳ Σοφοκλῆς ὁ υἱδοῦς ἐδίδαξεν, υἱὸς ὢν Ἀρίστωνος, ἐπὶ ἄρχοντος Μίκωνος*, ὅς ἐστι τέταρτος ἀπὸ Καλλίου, ἐφ' οὗ φασιν οἱ πλείους τὸν Σοφοκλέα τελευτῆσαι. σαφὲς δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐξ ὧν ὁ μὲν Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Βατράχοις ἐπὶ Καλλίου ἀνάγει τοὺς τραγικοὺς ὑπὲρ γῆς, ὁ δὲ Φρύνιχος ἐν Μούσαις, ἃς συγκαθῆκε τοῖς Βατράχοις, φησὶν οὕτως·

μάκαρ Σοφοκλέης, ὃς πολὺν χρόνον βιοὺς
ἀπέθανεν, εὐδαίμων ἀνὴρ καὶ δεξιός,
πολλὰς ποιήσας καὶ καλὰς τραγῳδίας,
καλῶς ἐτελεύτησ', οὐδὲν ὑπομείνας κακόν.

ἐπὶ δὲ τῷ λεγομένῳ ἱππίῳ Κολωνῷ τὸ δρᾶμα κεῖται. ἔστι γὰρ καὶ ἕτερος Κολωνὸς ἀγοραῖος πρὸς τῷ Εὐρυσακείῳ, πρὸς ᾧ οἱ μισθαρνοῦντες προεστήκεισαν, ὥστε καὶ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τοῖς καθυστερίζουσι τῶν καιρῶν διαδοθῆναι

ὄψ' ἦλθες, ἀλλ' ἐς τὸν Κολωνὸν ἵεσο.

μνημονεύει τῶν δυεῖν Κολωνῶν Φερεκράτης ἐν Πετάλῃ διὰ τούτων·

οὗτος, πόθεν ἦλθες; Ἐς Κολωνὸν ἱέμην,
οὐ τὸν ἀγοραῖον, ἀλλὰ τὸν τῶν ἱππέων.

* Ol. XCIV 3.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ.

Τέκνον τυφλοῦ γέροντος Ἀντιγόνη, τίνας
χώρους ἀφίγμεθ', ἢ τίνων ἀνδρῶν πόλιν;
τίς τὸν πλανήτην Οἰδίπουν καθ' ἡμέραν
τὴν νῦν σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασι,
σμικρὸν μὲν ἐξαιτοῦντα, τοῦ σμικροῦ δ' ἔτι
μεῖον φέροντα, καὶ τόδ' ἐξαρκοῦν ἐμοί.
στέργειν γὰρ αἱ πάθαι με χὠ χρόνος ξυνὼν
μακρὸς διδάσκει καὶ τὸ γενναῖον τρίτον.
ἀλλ', ὦ τέκνον, θάκησιν εἴ τινα βλέπεις
ἢ πρὸς βεβήλοις ἢ πρὸς ἄλσεσιν θεῶν,
στῆσόν με κἀξίδρυσον, ὡς πυθώμεθα
ὅπου ποτ' ἐσμέν. μανθάνειν γὰρ ἥκομεν
ξένοι πρὸς ἀστῶν, ἃν δ' ἀκούσωμεν τελεῖν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

πάτερ ταλαίπωρ' Οἰδίπους, πύργοι μὲν, οἳ
πόλιν στέγουσιν, ὡς ἀπ' ὀμμάτων, πρόσω·
χῶρος δ' ὅδ' ἱρὸς, ὡς ἀπεικάσαι, βρύων
δάφνης, ἐλάας, ἀμπέλου· πυκνόπτεροι δ'
εἴσω κατ' αὐτὸν εὐστομοῦσ' ἀηδόνες·
οὗ κῶλα κάμψον τοῦδ' ἐπ' ἀξέστου πέτρου·
μακρὰν γὰρ ὡς γέροντι προὐστάλης ὁδόν.

ΟΙ. κάθιζέ νύν με καὶ φύλασσε τὸν τυφλόν.
ΑΝ. χρόνου μὲν οὕνεκ' οὐ μαθεῖν με δεῖ τόδε.
ΟΙ. ἔχεις διδάξαι δή μ' ὅποι καθέσταμεν;
ΑΝ. τὰς γοῦν Ἀθήνας οἶδα, τὸν δὲ χῶρον οὔ.
ΟΙ. πᾶς γάρ τις ηὔδα τοῦτό γ' ἡμῖν ἐμπόρων.
ΑΝ. ἀλλ' ὅστις ὁ τόπος ἦ μάθω μολοῦσά ποι;
ΟΙ. ναί, τέκνον, εἴπερ ἐστί γ' ἐξοικήσιμος.
ΑΝ. ἀλλ' ἐστὶ μὴν οἰκητός. οἴομαι δὲ δεῖν
οὐδέν· πέλας γὰρ ἄνδρα τόνδε νῷν ὁρῶ.
ΟΙ. ἦ δεῦρο προσστείχοντα κἀξορμώμενον;
ΑΝ. καὶ δὴ μὲν οὖν παρόντα· χὤ τι σοι λέγειν
εὔκαιρόν ἐστιν, ἔννεφ', ὡς ἀνὴρ ὅδε.
ΟΙ. ὦ ξεῖν', ἀκούων τῆσδε τῆς ὑπέρ τ' ἐμοῦ
αὐτῆς θ' ὁρώσης, οὕνεχ' ἡμῖν αἴσιος
σκοπὸς προσήκεις ὧν ἀδηλοῦμεν φράσαι,

ΞΕΝΟΣ.

πρὶν νῦν τὰ πλείον' ἱστορεῖν, ἐκ τῆσδ' ἕδρας
ἔξελθ'· ἔχεις γὰρ χῶρον οὐχ ἁγνὸν πατεῖν.
ΟΙ. τίς δ' ἔσθ' ὁ χῶρος; τοῦ θεῶν νομίζεται;
ΞΕ. ἄθικτος οὐδ' οἰκητός. αἱ γὰρ ἔμφοβοι
θεαί σφ' ἔχουσι, Γῆς τε καὶ Σκότου κόραι.
ΟΙ. τίνων τὸ σεμνὸν ὄνομ' ἂν εὐξαίμην κλύων;
ΞΕ. τὰς πάνθ' ὁρώσας Εὐμενίδας ὅ γ' ἐνθάδ' ἂν
εἴποι λεώς νιν· ἄλλα δ' ἀλλαχοῦ καλά.
ΟΙ. ἀλλ' ἵλεῳ μὴν τὸν ἱκέτην δεξαίατο
ὡς οὐχ ἕδρας γῆς τῆσδ' ἂν ἐξέλθοιμ' ἔτι.
ΞΕ. τί δ' ἐστὶ τοῦτο; ΟΙ. ξυμφορᾶς ξύνθημ' ἐμῆς.
ΞΕ. ἀλλ' οὐδ' ἐμοί τοι τοὐξανιστάναι πόλεως
δίχ' ἐστὶ θάρσος, πρίν γ' ἂν ἐνδείξω τί δρῶ.
ΟΙ. πρός νυν θεῶν, ὦ ξεῖνε, μή μ' ἀτιμάσῃς,

τοιόνδ' ἀλήτην, ὧν σε προστρέπω φράσαι.
ΞΕ. σήμαινε, κοὐκ ἄτιμος ἔκ γ' ἐμοῦ φανεῖ.
ΟΙ. τίς δ' ἔσθ' ὁ χῶρος δῆτ' ἐν ᾧ βεβήκαμεν;
ΞΕ. ὅσ' οἶδα κἀγὼ πάντ' ἐπιστήσει κλύων.
χῶρος μὲν ἱρὸς πᾶς ὅδ' ἔστ'· ἔχει δέ νιν
σεμνὸς Ποσειδῶν· ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς
Τιτὰν Προμηθεύς· ὃν δ' ἐπιστείβεις τόπον,
χθονὸς καλεῖται τῆσδε χαλκόπους ὀδὸς,
ἔρεισμ' Ἀθηνῶν· οἱ δὲ πλησίοι γύαι
τὸν ἱππότην Κολωνὸν εὔχονται σφίσιν
ἀρχηγὸν εἶναι, καὶ φέρουσι τοὔνομα
τὸ τοῦδε κοινὸν πάντες ὠνομασμένοι.
τοιαῦτά σοι ταῦτ' ἐστὶν, ὦ ξέν', οὐ λόγοις
τιμώμεν', ἀλλὰ τῇ ξυνουσίᾳ πλέον.
ΟΙ. ἦ γάρ τινες ναίουσι τούσδε τοὺς τόπους;
ΞΕ. καὶ κάρτα, τοῦδε τοῦ θεοῦ γ' ἐπώνυμοι.
ΟΙ. ἄρχει τις αὐτῶν, ἢ 'πὶ τῷ πλήθει λόγος;
ΞΕ. ἐκ τοῦ κατ' ἄστυ βασιλέως τάδ' ἄρχεται.
ΟΙ. οὗτος δὲ τίς λόγῳ τε καὶ σθένει κρατεῖ;
ΞΕ. Θησεὺς καλεῖται, τοῦ πρὶν Αἰγέως τόκος.
ΟΙ. ἆρ' ἄν τις αὐτῷ πομπὸς ἐξ ὑμῶν μόλοι;
ΞΕ. ὡς πρὸς τί λέξων ἢ καταρτύσων μολεῖν;
ΟΙ. ὡς ἂν προσαρκῶν σμικρὰ κερδάνῃ μέγα.
ΞΕ. καὶ τίς πρὸς ἀνδρὸς μὴ βλέποντος ἄρκεσις;
ΟΙ. ὅσ' ἂν λέγωμεν πάνθ' ὁρῶντα λέξομεν.
ΞΕ. οἶσθ', ὦ ξέν', ὡς νῦν μὴ σφαλῇς; ἐπείπερ εἶ
γενναῖος, ὡς ἰδόντι, πλὴν τοῦ δαίμονος.
αὐτοῦ μέν', οὗπερ κἀφάνης, ἕως ἐγὼ
τοῖς ἐνθάδ' αὐτοῦ μὴ κατ' ἄστυ δημόταις
λέξω τάδ' ἐλθών. οἵδε γὰρ κρινοῦσί σοι

εἰ χρή σε μίμνειν, ἢ πορεύεσθαι πάλιν.
ΟΙ. ὦ τέκνον, ἦ βέβηκεν ἡμὶν ὁ ξένος;
ΑΝ. βέβηκεν, ὥστε πᾶν ἐν ἡσύχῳ, πάτερ,
ἔξεστι φωνεῖν, ὡς ἐμοῦ μόνης πέλας.
ΟΙ. ὦ πότνιαι δεινῶπες, εὖτε νῦν ἕδρας
πρώτων ἐφ' ὑμῶν τῆσδε γῆς ἔκαμψ' ἐγὼ,
Φοίβῳ τε κἀμοὶ μὴ γένησθ' ἀγνώμονες,
ὅς μοι, τὰ πόλλ' ἐκεῖν' ὅτ' ἐξέχρη κακὰ,
ταύτην ἔλεξε παῦλαν ἐν χρόνῳ μακρῷ,
ἐλθόντι χώραν τερμίαν, ὅπου θεῶν
σεμνῶν ἕδραν λάβοιμι καὶ ξενόστασιν,
ἐνταῦθα κάμψειν τὸν ταλαίπωρον βίον,
κέρδη μὲν οἰκήσαντα τοῖς δεδεγμένοις,
ἄτην δὲ τοῖς πέμψασιν, οἵ μ' ἀπήλασαν·
σημεῖα δ' ἥξειν τῶνδέ μοι παρηγγύα,
ἢ σεισμὸν, ἢ βροντήν τιν', ἢ Διὸς σέλας.
ἔγνωκα μέν νυν ὥς με τήνδε τὴν ὁδὸν
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ πιστὸν ἐξ ὑμῶν πτερὸν
ἐξήγαγ' ἐς τόδ' ἄλσος. οὐ γὰρ ἄν ποτε
πρώταισιν ὑμὶν ἀντέκυρσ' ὁδοιπορῶν,
νήφων ἀοίνοις, κἀπὶ σεμνὸν ἑζόμην
βάθρον τόδ' ἀσκέπαρνον. ἀλλά μοι, θεαὶ,
βίου κατ' ὀμφὰς τὰς Ἀπόλλωνος δότε
πέρασιν ἤδη καὶ καταστροφήν τινα,
εἰ μὴ δοκῶ τι μειόνως ἔχειν, ἀεὶ
μόχθοις λατρεύων τοῖς ὑπερτάτοις βροτῶν.
ἴτ', ὦ γλυκεῖαι παῖδες ἀρχαίου Σκότου,
ἴτ', ὦ μεγίστης Παλλάδος καλούμεναι
πασῶν Ἀθῆναι τιμιωτάτη πόλις,
οἰκτείρατ' ἀνδρὸς Οἰδίπου τόδ' ἄθλιον

εἴδωλον· οὐ γὰρ δὴ τόδ' ἀρχαῖον δέμας.
ΑΝ. σίγα. πορεύονται γὰρ οἵδε δή τινες
χρόνῳ παλαιοί, σῆς ἕδρας ἐπίσκοποι.
ΟΙ. σιγήσομαί τε καὶ σύ μ' ἐξ ὁδοῦ πόδα
κρύψον κατ' ἄλσος, τῶνδ' ἕως ἂν ἐκμάθω
τίνας λόγους ἐροῦσιν· ἐν γὰρ τῷ μαθεῖν
ἔνεστιν ηὐλάβεια τῶν ποιουμένων.

ΧΟΡΟΣ.

ὅρα. τίς ἄρ' ἦν; ποῦ ναίει;
ποῦ κυρεῖ ἐκτόπιος συθεὶς ὁ πάντων
ὁ πάντων ἀκορέστατος;
προσπεύθου, λεῦσσέ νιν,
προσδέρκου πανταχῇ.
πλανάτας πλανάτας τις ὁ πρέσβυς, οὐδ'
ἔγχωρος· προσέβα γὰρ οὐκ
ἄν ποτ' ἀστιβὲς ἄλσος ἐς
τᾶνδ' ἀμαιμακετᾶν κορᾶν,
ἃς τρέμομεν λέγειν,
καὶ παραμειβόμεσθ' ἀδέρκτως,
ἀφώνως, ἀλόγως τὸ τᾶς
εὐφάμου στόμα φροντίδος
ἱέντες, τὰ δὲ νῦν τιν' ἥκειν
λόγος οὐδὲν ἅζονθ',
ὃν ἐγὼ λεύσσων περὶ πᾶν οὔπω
δύναμαι τέμενος
γνῶναι ποῦ μοί ποτε ναίει.
ΟΙ. ὅδ' ἐκεῖνος ἐγώ· φωνῇ γὰρ ὁρῶ,
τὸ φατιζόμενον.
ΧΟ. ἰὼ ἰώ,

117 — 137. = 149 — 169.

δεινὸς μὲν ὁρᾶν, δεινὸς δὲ κλύειν.
ΟΙ. μή μ', ἱκετεύω, προσίδητ' ἄνομον.
ΧΟ. Ζεῦ ἀλεξῆτορ, τίς ποθ' ὁ πρέσβυς;
ΟΙ. οὐ πάνυ μοίρας εὐδαιμονίσαι
πρώτης, ὦ τῆσδ' ἔφοροι χώρας.
δηλῶ δ'· οὐ γὰρ ἂν ὧδ' ἀλλοτρίοις
ὄμμασιν εἷρπον
κἀπὶ σμικροῖς μέγας ὥρμουν.
ΧΟ. ἐή, ἀλαῶν ὀμμάτων.
ἆρα καὶ ἦσθα φυτάλμιος, δυσαίων;
μακραίων γ', ὅσ' ἐπεικάσαι.
ἀλλ' οὐ μὰν ἔν γ' ἐμοὶ
προσθήσεις τάσδ' ἀράς.
περᾷς γὰρ περᾷς· ἀλλ' ἵνα τῷδ' ἐν ἀ-
φθέγκτῳ μὴ προπέσῃς νάπει
ποιάεντι, κάθυδρος οὗ
κρατὴρ μειλιχίων ποτῶν
ῥεύματι συντρέχει,
τῶν, ξένε πάμμορ', εὖ φύλαξαι,
μετάσταθ', ἀπόβαθι. πολ-
λὰ κέλευθος ἐρατύει·
κλύεις, ὦ πολύμοχθ' ἀλᾶτα;
λόγον εἴ τιν' οἴσεις
πρὸς ἐμὰν λέσχαν, ἀβάτων ἀποβάς,
ἵνα πᾶσι νόμος,
φώνει· πρόσθεν δ' ἀπερύκου.
ΟΙ. θύγατερ, ποῖ τις φροντίδος ἔλθῃ;
ΑΝ. ὦ πάτερ, ἀστοῖς ἴσα χρὴ μελετᾶν,
εἴκοντας ἃ δεῖ κἀκούοντας.
ΟΙ. πρόσθιγέ νύν μου. *ΑΝ.* ψαύω καὶ δή.

ΟΙ. ὦ ξεῖνοι, μὴ δῆτ' ἀδικηθῶ
σοὶ πιστεύσας μεταναστάς.
ΧΟ. οὔ τοι μήποτέ σ' ἐκ τῶνδ' ἑδράνων,
ὦ γέρον, ἄκοντά τις ἄξει.
ΟΙ. προβῶ; ΧΟ. ἐπίβαινε πόρσω.
ΟΙ. ἔτι; ΧΟ. προβίβαζε, κούρα,
πόρσω· σὺ γὰρ ἀΐεις.
ΑΝ. ἕπεο μὰν, ἕπε' ὧδ' ἀμαυρῷ
κώλῳ, πάτερ, ᾇ σ' ἄγω.
ΟΙ. ⏑ – – –
ΑΝ. ⏑́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ ⏑ – ⏑ –́
⏑ –́ –́ ⏑ ⏑ – ⏑ –́
ΟΙ. –́ – –́ ⏑ ⏑ – –
ΧΟ. τόλμα ξεῖνος ἐπὶ ξένης,
ὦ τλάμων, ὅ τι καὶ πόλις
τέτροφεν ἄφιλον ἀποστυγεῖν
καὶ τὸ φίλον σέβεσθαι.
ΟΙ. ἄγε νυν σύ με, παῖ,
ἵν' ἂν εὐσεβίας ἐπιβαίνοντες
τὸ μὲν εἴποιμεν, τὸ δ' ἀκούσαιμεν,
καὶ μὴ χρείᾳ πολεμῶμεν.
ΧΟ. αὐτοῦ· μηκέτι τοῦδ' ἀντιπέτρου
βήματος ἔξω πόδα κλίνῃς.
ΟΙ. οὕτως; ΧΟ. ἅλις, ὡς ἀκούεις.
ΟΙ. ἑσθῶ; ΧΟ. λέχριός γ' ἐπ' ἄκρου
λᾶος βραχὺς ὀκλάσας.
ΑΝ. πάτερ, ἐμὸν τόδ'· ἐν ἀσυχαίᾳ
βάσει βάσιν ἅρμοσαι,
ΟΙ. ἰώ μοί μοι.

178—187. = 194—206.

ΑΝ. γεραὸν ἐς χέρα σῶμα σὸν
προκλίνας φιλίαν ἐμάν.
ΟΙ. ὤμοι δύσφρονος ἄτας.
ΧΟ. ὦ τλάμων, ὅτε νῦν χαλᾷς,
αὔδασον, τίς ἔφυς βροτῶν;
τίς ὁ πολύπονος ἄγει; τίν' ἂν
σοῦ πατρίδ' ἐκπυθοίμαν;
ΟΙ. ὦ ξένοι,
ἀπόπτολις· ἀλλὰ μή,
ΧΟ. τί τόδ' ἀπεννέπεις, γέρον;
ΟΙ. μὴ μὴ μή μ' ἀνέρῃ τίς εἰμι,
μηδ' ἐξετάσῃς πέρα ματεύων.
ΧΟ. τί τόδ'; ΟΙ. αἰνὰ φύσις. ΧΟ. αὔδα.
ΟΙ. τέκνον, ὤμοι, τί γεγώνω;
ΧΟ. τίνος εἶ σπέρματος, ὦ ξένε, φώνει, πατρόθεν.
ΟΙ. ὤμοι ἐγώ, τί πάθω, τέκνον ἐμόν;
ΑΝ. λέγ', ἐπείπερ ἐπ' ἔσχατα βαίνεις.
ΟΙ. ἀλλ' ἐρῶ· οὐ γὰρ ἔχω κατακρυφάν.
ΧΟ. μακρὰ μέλλετον, ἀλλὰ τάχυνε.
ΟΙ. Λαΐου ἴστε τιν' ὄντ'; ΧΟ. ὀοοώ.
ΟΙ. τό τε Λαβδακιδᾶν γένος; ΧΟ. ὦ Ζεῦ.
ΟΙ. ἄθλιον Οἰδιπόδαν; ΧΟ. σὺ γὰρ ὅδ' εἶ;
ΟΙ. δέος ἴσχετε μηδὲν ὅσ' αὐδῶ.
ΧΟ. ὠὼ ὠώ, δύσμορος, ὠὼ ὠώ.
ΟΙ. θύγατερ, τί ποτ' αὐτίκα κύρσει;
ΧΟ. ἔξω πόρσω βαίνετε χώρας.
ΟΙ. ἃ δ' ὑπέσχεο ποῖ καταθήσεις;
ΧΟ. οὐδενὶ μοιριδία τίσις ἔρχεται
ὧν προπάθῃ τὸ τίνειν· ἀπάτα δ' ἀπά-
ταις ἑτέραις ἑτέρα παραβαλλομέ-

να πόνον, οὐ χάριν, ἀντιδίδωσιν ἔ-
χειν. σὺ δὲ τῶνδ' ἑδράνων πάλιν ἔκτοπος
αὖθις ἄφορμος ἐμᾶς χθονὸς ἔκθορε,
μή τι πέρα χρέος
ἐμᾷ πόλει προσάψῃς.
ΑΝ. ὦ ξένοι
αἰδόφρονες, ἀλλ' ἐπεὶ
γεραὸν πατέρα τόνδ' ἐμὸν
οὐκ ἀνέτλατ' ἔργων
ἀκόντων ἀΐοντες αὐδὰν,
ἀλλ' ἐμὲ τὰν μελέαν, ἱκετευομεν, ὦ ξένοι,
οἰκτείραθ', ἃ
πατρὸς ὑπὲρ τοὐμοῦ μόνου ἄντομαι,
ἄντομαι οὐκ ἀλαοῖς προσορωμένα
ὄμμα σὸν ὄμμασιν, ὥς τις ἀφ' αἵματος
ὑμετέρου προφανεῖσα, τὸν ἄθλιον
αἰδοῦς κῦρσαι· ἐν ὑμῖν ὡς θεῷ
κείμεθα τλάμονες· ἀλλ' ἴτε, νεύσατε τὰν ἀδό-
κητον χάριν·
πρὸς σ' ὅ τι σοι φίλον ἐκ σέθεν ἄντομαι,
ἢ τέκνον, ἢ λέχος, ἢ χρέος, ἢ θεός.
οὐ γὰρ ἴδοις ἂν ἀθρῶν βροτὸν – ⏑ ⏑
ὅστις ἂν, εἰ θεὸς
ἄγοι, φυγεῖν δύναιτο.
ΧΟ. ἀλλ' ἴσθι, τέκνον Οἰδίπου, σέ τ' ἐξ ἴσου
οἰκτείρομεν καὶ τόνδε συμφορᾶς χάριν·
τὰ δ' ἐκ θεῶν τρέμοντες οὐ σθένοιμεν ἂν
φωνεῖν πέρα τῶν πρὸς σὲ νῦν εἰρημένων.
ΟΙ. τί δῆτα δόξης, ἢ τί κληδόνος καλῆς
μάτην ῥεούσης ὠφέλημα γίγνεται,

εἰ τάς γ' Ἀθήνας φασὶ θεοσεβεστάτας
εἶναι, μόνας δὲ τὸν κακούμενον ξένον
σώζειν οἵας τε καὶ μόνας ἀρκεῖν ἔχειν,
κἄμοιγε ποῦ ταῦτ' ἐστὶν, οἵτινες βάθρων
ἐκ τῶνδέ μ' ἐξάραντες εἶτ' ἐλαύνετε,
ὄνομα μόνον δείσαντες; οὐ γὰρ δὴ τό γε
σῶμ' οὐδὲ τἄργα τἄμ'· ἐπεὶ τά γ' ἔργα μου
πεπονθότ' ἐστὶ μᾶλλον ἢ δεδρακότα,
εἴ σοι τὰ μητρὸς καὶ πατρὸς χρείη λέγειν,
ὧν οὕνεκ' ἐκφοβεῖ με. τοῦτ' ἐγὼ καλῶς
ἔξοιδα. καίτοι πῶς ἐγὼ κακὸς φύσιν;
ὅστις παθὼν μὲν ἀντέδρων, ὥστ' εἰ φρονῶν
ἔπρασσον, οὐδ' ἂν ὧδ' ἐγιγνόμην κακός;
νῦν δ' οὐδὲν εἰδὼς ἱκόμην ἵν' ἱκόμην,
ὑφ' ὧν δ' ἔπασχον, εἰδότων ἀπωλλύμην.
ἀνθ' ὧν ἱκνοῦμαι πρὸς θεῶν ὑμᾶς, ξένοι,
ὥσπερ με κἀνεστήσαθ' ὧδε σώσατε,
καὶ μὴ θεοὺς τιμῶντες εἶτα τοὺς θεοὺς
μαυροὺς ~~μοίρας~~ ποιεῖσθε μηδαμῶς· ἡγεῖσθε δὲ
βλέπειν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸν εὐσεβῆ βροτῶν,
βλέπειν δὲ πρὸς τοὺς δυσσεβεῖς, φυγὴν δέ του
μήπω γενέσθαι φωτὸς ἀνοσίου. τάδ' οὖν
ξυνεὶς σὺ μὴ κάλυπτε τὰς εὐδαίμονας
ἔργοις Ἀθήνας ἀνοσίοις ὑπηρετῶν,
ἀλλ' ὥσπερ ἔλαβες τὸν ἱκέτην ἐχέγγυον,
ῥύου με κἀκφύλασσε· μηδέ μου κάρα
τὸ δυσπρόσοπτον εἰσορῶν ἀτιμάσῃς.
ἥκω γὰρ ἱρὸς εὐσεβής τε καὶ φέρων
ὄνησιν ἀστοῖς τοῖσδ'· ὅταν δ' ὁ κύριος
παρῇ τις, ὑμῶν ὅστις ἐστὶν ἡγεμὼν,

τότ' εἰσακούων πάντ' ἐπιστήσει· τὰ δὲ
μεταξὺ τούτου μηδαμῶς γίγνου κακός.
ΧΟ. ταρβεῖν μὲν, ὦ γεραιὲ, τἀνθυμήματα
πολλή 'στ' ἀνάγκη τἀπὸ σοῦ· λόγοισι γὰρ
οὐκ ὠνόμασται βραχέσι. τοὺς δὲ τῆσδε γῆς
ἄνακτας ἀρκεῖ ταῦτά μοι διειδέναι.
ΟΙ. καὶ ποῦ 'σθ' ὁ κραίνων τῆσδε τῆς χώρας, ξένοι;
ΧΟ. πατρῷον ἄστυ γῆς ἔχει· σκοπὸς δέ νιν,
ὃς κἀμὲ δεῦρ' ἔπεμπεν, οἴχεται στελῶν.
ΟΙ. ἦ καὶ δοκεῖτε τοῦ τυφλοῦ τιν' ἐντροπὴν
ἢ φροντίδ' ἕξειν, αὐτὸν ὥστ' ἐλθεῖν πέλας;
ΧΟ. [καὶ κάρθ', ὅταν περ τοὔνομ' αἴσθηται τὸ σόν.
ΟΙ. τίς δ' ἔσθ' ὁ κείνῳ τοῦτο τοὔπος ἀγγελῶν;
ΧΟ. μακρὰ κέλευθος· πολλὰ δ' ἐμπόρων ἔπη
φιλεῖ πλανᾶσθαι, τῶν ἐκεῖνος ἀΐων,]
θάρσει, παρέσται. πολὺ γάρ, ὦ γέρον, τὸ σὸν
ὄνομα διήκει πάντας, ὥστε κεἰ βραδὺς
γήρᾳ, κλύων σου δεῦρ' ἀφίξεται ταχύς.
ΟΙ. ἀλλ' εὐτυχὴς ἵκοιτο τῇ θ' αὑτοῦ πόλει
ἐμοί τε. τίς γὰρ ἐσθ' ὃς οὐχ αὑτῷ φίλος;
ΑΝ. ὦ Ζεῦ, τί λέξω; ποῖ φρενῶν ἔλθω, πάτερ;
ΟΙ. τί δ' ἔστι, τέκνον Ἀντιγόνη; ΑΝ. γυναῖχ' ὁρῶ
στείχουσαν ἡμῶν ἆσσον, Αἰτναίας ἐπὶ
πώλου βεβῶσαν· κρατὶ δ' ἡλιοστεγὴς
κυνῆ πρόσωπα Θεσσαλίς νιν ἀμπέχει.
τί φῶ;
ἆρ' ἔστιν; ἆρ' οὐκ ἔστιν; ἢ γνώμη πλανᾷ;
καὶ φημὶ κἀπόφημι κοὐκ ἔχω τί φῶ.
τάλαινα,
οὐκ ἔστιν ἄλλη. φαιδρὰ γοῦν ἀπ' ὀμμάτων

σαίνει με προσστείχουσα· σημαίνει δ' ὅτι
μόνης τόδ' ἔστ' ἀδελφὸν Ἰσμήνης κάρα.

ΟΙ. πῶς εἶπας, ὦ παῖ; ΑΝ. παῖδα σὴν, ἐμὴν δ' ὁρᾶν
ὅμαιμον· αὐδῇ δ' αὐτίκ' ἔξεστιν μαθεῖν.

ΙΣΜΗΝΗ.

ὦ δισσὰ πατρὸς καὶ κασιγνήτης ἐμοὶ
ἥδιστα προσφωνήμαθ', ὡς ὑμᾶς μόλις
εὑροῦσα λύπῃ δεύτερον μόλις βλέπω.

ΟΙ. ὦ τεκνον, ἥκεις; ΙΣ. ὦ πάτερ δύσμοιρ' ὁρᾶν.
ΟΙ. τέκνον, πέφηνας; ΙΣ. οὐκ ἄνευ μόχθου γέ μοι.
ΟΙ. πρόσψαυσον, ὦ παῖ. ΙΣ. θιγγάνω δυοῖν ὁμοῦ.
ΟΙ. ὦ σπέρμ' ὅμαιμον. ΙΣ. ὦ δύ' ἀθλίω τροφά.
ΟΙ. ἦ τῆσδε κἀμοῦ; ΙΣ. δυσμόρου τ' ἐμοῦ τρίτης.
ΟΙ. τέκνον, τί δ' ἦλθες; ΙΣ. σῇ, πάτερ, προμηθίᾳ.
ΟΙ. πότερα πόθοισι; ΙΣ. καὶ λόγων γ' αὐτάγγελος,
ξὺν ᾧπερ εἶχον οἰκετῶν πιστῷ μόνῳ.
ΟΙ. οἱ δ' αὐθόμαιμοι ποῦ νεανίαι πονεῖν;
ΙΣ. εἴσ' οὗπέρ εἰσι· δεινὰ τἀν κείνοις τανῦν.
ΟΙ. ὦ πάντ' ἐκείνω τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
φύσιν κατεικασθέντε καὶ βίου τροφάς·
ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατὰ στέγας
θακοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δὲ σύννομοι
τἄξω βίου τροφεῖα πορσύνουσ' ἀεί.
σφῷν δ', ὦ τέκν', οὓς μὲν εἰκὸς ἦν πονεῖν τάδε,
κατ' οἶκον οἰκουροῦσιν ὥστε παρθένοι,
σφὼ δ' ἀντ' ἐκείνων τἀμὰ δυστήνου κακὰ
ὑπερπονεῖτον. ἡ μὲν ἐξ ὅτου νέας
τροφῆς ἔληξε καὶ κατίσχυσεν δέμας,

ἀεὶ μεθ' ἡμῶν δύσμορος πλανωμένη
γερονταγωγεῖ, πολλὰ μὲν κατ' ἀγρίαν
ὕλην ἄσιτος νηλίπους τ' ἀλωμένη,
πολλοῖσι δ' ὄμβροις ἡλίου τε καύμασιν
μοχθοῦσα τλήμων δεύτερ' ἡγεῖται τὰ τῆς
οἴκοι διαίτης, εἰ πατὴρ τροφὴν ἔχοι.
σὺ δ', ὦ τέκνον, πρόσθεν μὲν ἐξίκου πατρὶ
μαντεῖ' ἄγουσα πάντα, Καδμείων λάθρα,
ἃ τοῦδ' ἐχρήσθη σώματος, φύλαξ τέ μου
πιστὴ κατέστης, γῆς ὅτ' ἐξηλαυνόμην·
νῦν δ' αὖ τίν' ἥκεις μῦθον, Ἰσμήνη, πατρὶ
φέρουσα; τίς σ' ἐξῆρεν οἴκοθεν στόλος;
ἥκεις γὰρ οὐ κενή γε, τοῦτ' ἐγὼ σαφῶς
ἔξοιδα, μὴ οὐχὶ δεῖμ' ἐμοὶ φέρουσά τι.

ΙΣ. ἐγὼ τὰ μὲν παθήμαθ' ἅπαθον, πάτερ,
ζητοῦσα τὴν σὴν ποῦ κατοικοίης τροφὴν,
παρεῖσ' ἐάσω. δὶς γὰρ οὐχὶ βούλομαι
πονοῦσά τ' ἀλγεῖν καὶ λέγουσ' αὖθις πάλιν.
ἃ δ' ἀμφὶ τοῖν σοῖν δυσμόροιν παίδοιν κακὰ
νῦν ἐστι, ταῦτα σημανοῦσ' ἐλήλυθα.
πρὶν μὲν γὰρ αὐτοῖν ἦν ἔρις Κρέοντί τε
θρόνους ἐᾶσθαι μηδὲ χραίνεσθαι πόλιν,
λόγῳ σκοποῦσι τὴν πάλαι γένους φθορὰν,
οἵα κατέσχε τὸν σὸν ἄθλιον δόμον·
νῦν δ' ἐκ θεῶν του κἀξ ἀλιτρίας φρενὸς
εἰσῆλθε τοῖν τρισαθλίοιν ἔρις κακὴ,
ἀρχῆς λαβέσθαι καὶ κράτους τυραννικοῦ.
χὠ μὲν νεάζων καὶ χρόνῳ μείων γεγὼς
τὸν πρόσθε γεννηθέντα Πολυνείκη θρόνων
ἀποστερίσκει, κἀξελήλακεν πάτρας.

ὁ δ', ὡς καθ' ἡμᾶς ἔσθ' ὁ πληθύων λόγος,
τὸ κοῖλον Ἄργος βὰς φυγάς, προσλαμβάνει
κῆδός τε καινὸν καὶ ξυνασπιστὰς φίλους,
ὡς αὐτίκ' Ἄργος ἢ τὸ Καδμείων πέδον
τιμῇ καθέξον, ἢ πρὸς οὐρανὸν βιβῶν.
ταῦτ' οὐκ ἀριθμός ἐστιν, ὦ πάτερ, λόγων,
ἀλλ' ἔργα δεινά· τοὺς δὲ σοὺς ὅποι θεοὶ
πόνους κατοικτιοῦσιν οὐκ ἔχω μαθεῖν.
ΟΙ. ἤδη γὰρ ἔσχες ἐλπίδ' ὡς ἐμοῦ θεοὺς
ὥραν τιν' ἕξειν, ὥστε σωθῆναί ποτε;
ΙΣ. ἔγωγε τοῖς νῦν γ', ὦ πάτερ, μαντεύμασιν.
ΟΙ. ποίοισι τούτοις; τί δὲ τεθέσπισται, τέκνον;
ΙΣ. σὲ τοῖς ἐκεῖ ζητητὸν ἀνθρώποις ποτὲ
θανόντ' ἔσεσθαι ζῶντά τ' εὐσοίας χάριν.
ΟΙ. τίς δ' ἂν τι τοιοῦδ' ἀνδρὸς εὖ πράξειεν ἄν;
ΙΣ. ἐν σοὶ τὰ κείνων φασὶ γίγνεσθαι κράτη.
ΟΙ. ὅτ' οὐκέτ' εἰμί, τηνικαῦτ' ἄρ' εἴμ' ἀνήρ;
ΙΣ. νῦν γὰρ θεοί σ' ὀρθοῦσι, πρόσθε δ' ὤλλυσαν.
ΟΙ. γέροντα δ' ὀρθοῦν φλαῦρον ὃς νέος πέσῃ.
ΙΣ. καὶ μὴν Κρέοντά γ' ἴσθι σοι τούτων χάριν
ἥξοντα βαιοῦ κοὐχὶ μυρίου χρόνου.
ΟΙ. ὅπως τί δράσῃ, θύγατερ; ἑρμήνευέ μοι.
ΙΣ. ὥς σ' ἄγχι γῆς στήσωσι Καδμείας, ὅπως
κρατῶσι μέν σου, γῆς δὲ μὴ 'μβαίνῃς ὅρων.
ΟΙ. ἡ δ' ὠφέλησις τίς θύρασι κειμένου;
ΙΣ. κείνοις ὁ τύμβος δυστυχῶν ὁ σὸς βαρύς.
ΟΙ. κἄνευ θεοῦ τις τοῦτό γ' ἂν γνώμῃ μάθοι.
ΙΣ. τούτου χάριν τοίνυν σε προσθέσθαι πέλας
χώρας θέλουσι, μηδ' ἵν' ἂν σαυτοῦ κρατοῖς.
ΟΙ. ἦ καὶ κατασκιῶσι Θηβαίᾳ κόνει;

ΙΣ. ἀλλ' οὐκ ἐᾷ τοὔμφυλον αἷμά σ', ὦ πάτερ.
ΟΙ. οὐκ ἆρ' ἐμοῦ γε μὴ κρατήσωσίν ποτέ.
ΙΣ. ἔσται ποτ' ἆρα τοῦτο Καδμείοις βάρος.
ΟΙ. ποίας φανείσης, ὦ τέκνον, συναλλαγῆς;
ΙΣ. τῆς σῆς ὑπ' ὀργῆς, σοῖς ὅταν στῶσιν τάφοις.
ΟΙ. ἃ δ' ἐννέπεις, κλύουσα τοῦ λέγεις, τέκνον;
ΙΣ. ἀνδρῶν θεωρῶν Δελφικῆς ἀφ' ἑστίας.
ΟΙ. καὶ ταῦτ' ἐφ' ἡμῖν Φοῖβος εἰρηκὼς κυρεῖ;
ΙΣ. ὥς φασιν οἱ μολόντες ἐς Θήβης πέδον.
ΟΙ. παίδων τις οὖν ἤκουσε τῶν ἐμῶν τάδε;
ΙΣ. ἄμφω γ' ὁμοίως, κἀξεπίστασθον καλῶς.
ΟΙ. κᾆθ' οἱ κάκιστοι τῶνδ' ἀκούσαντες πάρος
τοὐμοῦ πόθου προὔθεντο τὴν τυραννίδα;
ΙΣ. ἀλγῶ κλύουσα ταῦτ' ἐγώ, φέρω δ' ὅμως.
ΟΙ. ἀλλ' οἱ θεοί σφι μήτε τὴν πεπρωμένην
ἔριν κατασβέσειαν, ἐν τ' ἐμοὶ τέλος
αὐτοῖν γένοιτο τῆσδε τῆς μάχης πέρι,
ἧς νῦν ἔχονται κἀπαναίρονται δόρυ·
ὡς οὔτ' ἂν ὃς νῦν σκῆπτρα καὶ θρόνους ἔχει
μείνειεν, οὔτ' ἂν οὑξεληλυθὼς πάλιν
ἔλθοι ποτ' αὖθις· οἵ γε τὸν φύσαντ' ἐμὲ
οὕτως ἀτίμως πατρίδος ἐξωθούμενον
οὐκ ἔσχον οὐδ' ἤμυναν, ἀλλ' ἀνάστατος
αὐτοῖν ἐπέμφθην κἀξεκηρύχθην φυγάς.
εἴποις ἂν ὡς θέλοντι τοῦτ' ἐμοὶ τότε
πόλις τὸ δῶρον εἰκότως κατῄνεσεν.
οὐ δῆτ', ἐπεί τοι τὴν μὲν αὐτίχ' ἡμέραν,
ὁπηνίκ' ἔζει θυμός, ἥδιστον τέ μοι
τὸ κατθανεῖν ἦν καὶ τὸ λευσθῆναι πέτροις,
οὐδεὶς ἔρωτος τοῦδ' ἐφαίνετ' ὠφελῶν·

χρόνῳ δ', ὅτ' ἤδη πᾶς ὁ μόχθος ἦν πέπων,
κἀμάνθανον τὸν θυμὸν ἐκδραμόντα μοι
μείζω κολαστὴν τῶν πρὶν ἡμαρτημένων,
τὸ τηνίκ' ἤδη τοῦτο μὲν πόλις βίᾳ
ἤλαυνέ μ' ἐκ γῆς χρόνιον, οἱ δ' ἐπωφελεῖν,
οἱ τοῦ πατρὸς, τῷ πατρὶ δυνάμενοι, τὸ δρᾶν
οὐκ ἠθέλησαν, ἀλλ' ἔπους σμικροῦ χάριν
φυγάς σφιν ἔξω πτωχὸς ἠλώμην ἐγώ.
ἐκ ταῖνδε δ', οὔσαιν παρθένοιν, ὅσον φύσις
δίδωσιν αὐταῖν, καὶ τροφὰς ἔχω βίου
καὶ γῆς ἄδειαν καὶ γένους ἐπάρκεσιν·
τὼ δ' ἀντὶ του φύσαντος εἱλέσθην θρόνους
καὶ σκῆπτρα κραίνειν καὶ τυραννεύειν χθονός.
ἀλλ' οὔ τι μὴ λάχωσι τοῦδε συμμάχου,
οὐδέ σφιν ἀρχῆς τῆσδε Καδμείας ποτὲ
ὄνησις ἥξει. τοῦτ' ἐγῷδα, τῆσδέ τε
μαντεῖ' ἀκούων, συννοῶν τε τἀξ ἐμοῦ
παλαίφαθ' ἁμοὶ Φοῖβος ἤνυσέν ποτε.
πρὸς ταῦτα καὶ Κρέοντα πεμπόντων ἐμοῦ
μαστῆρα, κεἴ τις ἄλλος ἐν πόλει σθένει.
ἐὰν γὰρ ὑμεῖς, ὦ ξένοι, θέληθ' ὁμοῦ
προστάτισι ταῖς σεμναῖσι δημούχοις θεαῖς
ἀλκὴν ποιεῖσθαι, τῇδε τῇ πόλει μέγαν
σωτῆρ' ἀρεῖσθε, τοῖς δ' ἐμοῖς ἐχθροῖς πόνους.

ΧΟ. ἐπάξιος μὲν, Οἰδίπους, κατοικτίσαι,
αὐτός τε παῖδές θ' αἵδ'· ἐπεὶ δὲ τῆσδε γῆς
σωτῆρα σαυτὸν τῷδ' ἐπεμβάλλεις λόγῳ,
παραινέσαι σοι βούλομαι τὰ σύμφορα.

ΟΙ. ὦ φίλταθ', ὡς νῦν πᾶν τελοῦντι προξένει.

ΧΟ. θοῦ νῦν καθαρμὸν τῶνδε δαιμόνων, ἐφ' ἃς

τὸ πρῶτον ἵκου καὶ κατέστειψας πέδον.
ΟΙ. τρόποισι ποίοις; ὦ ξένοι, διδάσκετε.
ΧΟ. πρῶτον μὲν ἱρὰς ἐξ ἀειρύτου χοὰς
κρήνης ἐνεγκοῦ, δι' ὁσίων χειρῶν θιγών.
ΟΙ. ὅταν δὲ τοῦτο χεῦμ' ἀκήρατον λάβω;
ΧΟ. κρατῆρές εἰσιν, ἀνδρὸς εὔχειρος τέχνη,
ὧν κρᾶτ' ἔρεψον καὶ λαβὰς ἀμφιστόμους.
ΟΙ. θαλλοῖσιν, ἢ κρόκαισιν, ἢ ποίῳ τρόπῳ;
ΧΟ. οἰὸς νεαλοῦς νεοπόκῳ μαλλῷ βαλών.
ΟΙ. εἶεν· τὸ δ' ἔνθεν ποῖ τελευτῆσαί με χρή;
ΧΟ. χοὰς χέασθαι στάντα πρὸς πρώτην ἕω.
ΟΙ. ἦ τοῖσδε κρωσσοῖς οἷς λέγεις χέω τάδε;
ΧΟ. τρισσάς γε πηγάς· τὸν τελευταῖον δ' ὅλον.
ΟΙ. τοῦ τόνδε πλήσας θῶ; δίδασκε καὶ τόδε.
ΧΟ. ὕδατος, μελίσσης· μηδὲ προσφέρειν μέθυ.
ΟΙ. ὅταν δὲ τούτων γῆ μελάμφυλλος τύχῃ;
ΧΟ. τρὶς ἐννέ' αὐτῇ κλῶνας ἐξ ἀμφοῖν χεροῖν
τιθεὶς ἐλάας τάσδ' ἐπεύχεσθαι λιτάς.
ΟΙ. τούτων ἀκοῦσαι βούλομαι· μέγιστα γάρ.
ΧΟ. ὥς σφας καλοῦμεν Εὐμενίδας, ἐξ εὐμενῶν
στέρνων δέχεσθαι τὸν ἱκέτην σωτήριον
αἰτοῦ σύ τ' αὐτὸς κεἴ τις ἄλλος ἀντὶ σοῦ,
ἄπυστα φωνῶν μηδὲ μηκύνων βοήν.
ἔπειτ' ἀφέρπειν ἄστροφος. καὶ ταῦτά σοι
δράσαντι θαρσῶν ἂν παρασταίην ἐγώ,
ἄλλως δὲ δειμαίνοιμ' ἄν, ὦ ξέν', ἀμφὶ σοί.
ΟΙ. ὦ παῖδε, κλύετον τῶνδε προσχώρων ξένων;
ΑΝ. ἠκούσαμέν τε χὤ τι δεῖ πρόστασσε δρᾶν.
ΟΙ. ἐμοὶ μὲν οὐχ ὁδωτά· λείπομαι γὰρ ἐν
τῷ μήτε σωκεῖν μήθ' ὁρᾶν, δυοῖν κακοῖν·

σφῷν δ᾽ ἀτέρα μολοῦσα πραξάτω τάδε.
ἀρκεῖν γὰρ οἶμαι κἀντὶ μυρίων μίαν
ψυχὴν τάδ᾽ ἐκτίνουσαν, ἢν εὔνους παρῇ.
ἀλλ᾽ ἐν τάχει τι πράσσετον· μόνον δέ με
μὴ λείπετ᾽. οὐ γὰρ ἂν σθένοι τοὐμὸν δέμας
ἔρημον ἕρπειν οὐδ᾽ ὑφηγητοῦ δίχα.

ΙΣ. ἀλλ᾽ εἶμ᾽ ἐγὼ τελοῦσα· τὸν τόπον δ᾽ ἵνα
χρὴ ᾽σται μ᾽ ἐφευρεῖν, τοῦτο βούλομαι μαθεῖν.

ΧΟ. τοὐκεῖθεν ἄλσους, ὦ ξένη, τοῦδ᾽. ἢν δέ του
σπάνιν τιν᾽ ἴσχῃς, ἔστ᾽ ἔποικος ὃς φράσει.

ΙΣ. χωροῖμ᾽ ἂν ἐς τόδ᾽· Ἀντιγόνη, σὺ δ᾽ ἐνθάδε
φύλασσε πατέρα τόνδε· τοῖς τεκοῦσι γὰρ
οὐδ᾽ εἰ πονοῖ τις, δεῖ πόνου μνήμην ἔχειν.

ΧΟ. δεινὸν μὲν τὸ πάλαι κείμενον ἤδη κακόν, ὦ
ξεῖν᾽, ἐπεγείρειν·
ὅμως δ᾽ ἔραμαι πυθέσθαι.

ΟΙ. τί τοῦτο;

ΧΟ. τᾶς δειλαίας ἀπόρου φανείσας
ἀλγηδόνος, ᾇ ξυνέστας.

ΟΙ. μὴ πρὸς ξενίας ἀνοίξῃς
τᾶς σᾶς, πέπον, ἔργ᾽ ἀναιδῆ.

ΧΟ. τό τοι πολὺ καὶ μηδαμὰ λῆγον
χρῄζω, ξέν᾽, ὀρθὸν ἄκουσμ᾽ ἀκοῦσαι.

ΟΙ. ὤμοι.

ΧΟ. στέρξον, ἱκετεύω.

ΟΙ. φεῦ φεῦ.

ΧΟ. πείθου· κἀγὼ γὰρ ὅσον σὺ προσχρῄζεις.

ΟΙ. ἤνεγκον κακότατ᾽, ὦ ξένοι, ἤνεγκον ἑκὼν μέν,
θεὸς ἴστω,

510 — 520. = 521 — 533.

τούτων δ' αὐθαίρετον οὐδέν.
ΧΟ. ἀλλ' ἐς τί;
ΟΙ. κακᾷ μ' εὐνᾷ πόλις οὐδὲν ἴδριν
γάμων ἐνέδησεν ἄτᾳ.
ΧΟ. ἦ ματρόθεν, ὡς ἀκούω,
δυσώνυμα λέκτρ' ἐπλήσω;
ΟΙ. ὤμοι, θάνατος μὲν τάδ' ἀκούειν,
ὦ ξεῖν'· αὗται δὲ δύ' ἐξ ἐμοῦ μὲν
ΧΟ. πῶς φῄς;
ΟΙ. παῖδε, δύο δ' ἄτα
ΧΟ. ὦ Ζεῦ.
ΟΙ. ματρὸς κοινᾶς ἀπέβλαστον ὠδῖνος.
ΧΟ. αὗται γὰρ ἀπόγονοι τεαί;
ΟΙ. κοιναί τε πατρὸς ἀδελφεαί.
ΧΟ. ἰώ. ΟΙ. ἰὼ δῆτα μυρίων γ' ἐπιστροφαὶ κακῶν·
ΧΟ. ἔπαθες ΟΙ. ἔπαθον ἄλαστ' ἔχειν.
ΧΟ. ἔρεξας ΟΙ. οὐκ ἔρεξα. ΧΟ. τί γάρ; ΟΙ. ἐδεξάμην
δῶρον, ὃ μήποτ' ἐγὼ ταλακάρδιος
ἐπωφέλησα πόλεος ἐξελέσθαι.
ΧΟ. δύστανε, τί γάρ; ἔθου φόνον
ΟΙ. τί τοῦτο; τί δ' ἐθέλεις μαθεῖν;
ΧΟ. πατρός; ΟΙ. παπαῖ, δευτέραν ἔπαισας ἐπὶ νόσῳ νόσον.
ΧΟ. ἔκανες ΟΙ. ἔκανον. ἔχει δέ μοι
ΧΟ. τί τοῦτο; ΟΙ. πρὸς δίκας τι. ΧΟ. τί γάρ; ΟΙ. ἐγὼ φράσω
καὶ γὰρ ἄλους ἐφόνευσα καὶ ὤλεσα·
νόμῳ δὲ καθαρὸς, ἄιδρις ἐς τόδ' ἦλθον.

534 — 541. = 542 — 548.

ΧΟ. καὶ μὴν ἄναξ ὅδ' ἡμὶν Αἰγέως γόνος
Θησεὺς κατ' ὀμφὴν σὴν ἐφ' ἀστάλη πάρα.

ΘΗΣΕΥΣ.

πολλῶν ἀκούων ἔν τε τῷ πάρος χρόνῳ
τὰς αἱματηρὰς ὀμμάτων διαφθορὰς
ἔγνωκά σ', ὦ παῖ Λαΐου, τανῦν θ' ὁδοῖς
ἐν ταῖσδ' ἀκούων μᾶλλον ἐξεπίσταμαι.
σκευή τε γάρ σε καὶ τὸ δύστηνον κάρα
δηλοῦτον ἡμῖν ὄνθ' ὃς εἶ, καί σ' οἰκτίσας
θέλω 'περέσθαι, δύσμορ' Οἰδίπους, τίνα
πόλεως ἐπέστης προστροπὴν ἐμοῦ τ' ἔχων,
αὐτός τε χἠ σὴ δύσμορος παραστάτις.
δίδασκε· δεινὴν γάρ τιν' ἂν πρᾶξιν τύχοις
λέξας ὁποίας ἐξαφισταίμην ἐγώ,
ὃς οἶδα καὐτὸς ὡς ἐπαιδεύθην ξένος,
ὥσπερ σὺ, χὥς τις πλεῖστ' ἀνὴρ ἐπὶ ξένης
ἤθλησα κινδυνεύματ' ἐν τὠμῷ κάρᾳ,
ὥστε ξένον γ' ἂν οὐδέν' ὄνθ', ὥσπερ σὺ νῦν,
ὑπεκτραποίμην μὴ οὐ συνεκσῴζειν· ἐπεὶ
ἔξοιδ' ἀνὴρ ὢν χὤτι τῆς εἰς αὔριον
οὐδὲν πλέον μοι σοῦ μέτεστιν ἡμέρας.
ΟΙ. Θησεῦ, τὸ σὸν γενναῖον ἐν σμικρῷ λόγῳ
παρῆκεν, ὥστε βραχέα μοι δεῖσθαι φράσαι.
σὺ γάρ μ' ὅς εἰμι, κἀφ' ὅτου πατρὸς γεγὼς
καὶ γῆς ὁποίας ἦλθον, εἰρηκὼς κυρεῖς·
ὥστ' ἐστί μοι τὸ λοιπὸν οὐδὲν ἄλλο πλὴν
εἰπεῖν ἃ χρῄζω, χὠ λόγος διοίχεται.
ΘΗ τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασχ', ὅπως ἂν ἐκμάθω.
ΟΙ. δώσων ἱκάνω τοὐμὸν ἄθλιον δέμας
σοὶ δῶρον, οὐ σπουδαῖον εἰς ὄψιν· τὰ δὲ

κέρδη παρ' αὐτοῦ κρείσσον' ἢ μορφὴ καλή.
ΘΗ. ποῖον δὲ κέρδος ἀξιοῖς ἥκειν φέρων;
ΟΙ. χρόνῳ μάθοις ἄν, οὐχὶ τῷ παρόντι που.
ΘΗ. ποίῳ γὰρ ἡ σὴ προσφορὰ δηλώσεται;
ΟΙ. ὅταν θάνω 'γὼ καὶ σύ μου ταφεὺς γένῃ.
ΘΗ. τὰ λοίσθι' αἰτεῖ τοῦ βίου, τὰ δ' ἐν μέσῳ
ἢ λῆστιν ἴσχεις ἢ δι' οὐδενὸς ποιεῖ.
ΟΙ. ἐνταῦθα γάρ μοι κεῖνα συγκομίζεται.
ΘΗ. ἀλλ' ἐν βραχεῖ δὴ τήνδε μ' ἐξαιτεῖ χάριν.
ΟΙ. ὅρα γε μήν· οὐ σμικρός, οὔκ, ἀγὼν ὅδε.
ΘΗ. πότερα τὰ τῶν σῶν ἐκγόνων, ἢ 'μοῦ λέγεις;
ΟΙ. κεῖνοι κομίζειν κεῖσ' ἀναγκάζουσί με.
ΘΗ. ἀλλ' οὐ θελόντων γ', οὐδὲ σοὶ φεύγειν καλόν.
ΟΙ. ἀλλ' οὐδ', ὅτ' αὐτὸς ἤθελον, παρίεσαν.
ΘΗ. ὦ μῶρε, θυμὸς δ' ἐν κακοῖς οὐ ξύμφορον.
ΟΙ. ὅταν μάθῃς μου, νουθέτει, τανῦν δ' ἔα.
ΘΗ. δίδασκ'. ἄνευ γνώμης γὰρ οὔ με χρὴ λέγειν.
ΟΙ. πέπονθα, Θησεῦ, δεινὰ πρὸς κακοῖς κακά.
ΘΗ. ἦ τὴν παλαιὰν ξυμφορὰν γένους ἐρεῖς;
ΟΙ. οὐ δῆτ'· ἐπεὶ πᾶς τοῦτό γ' Ἑλλήνων θροεῖ.
ΘΗ. τί γὰρ τὸ μεῖζον ἢ κατ' ἄνθρωπον νοσεῖς;
ΟΙ. οὕτως ἔχει μοι. γῆς ἐμῆς ἀπηλάθην
πρὸς τῶν ἐμαυτοῦ σπερμάτων· ἔστιν δέ μοι
πάλιν κατελθεῖν μήποθ', ὡς πατροκτόνῳ.
ΘΗ. πῶς δῆτά σ' ἂν πεμψαίαθ', ὥστ' οἰκεῖν δίχα;
ΟΙ. τὸ θεῖον αὐτοὺς ἐξαναγκάσει στόμα·
ΘΗ. ποῖον πάθος δείσαντας ἐκ χρηστηρίων;
ΟΙ. ὅτι σφ' ἀνάγκη τῇδε πληγῆναι χθονί.
ΘΗ. καὶ πῶς γένοιτ' ἂν τἀμὰ κἀκείνων πικρά;
ΟΙ. ὦ φίλτατ' Αἰγέως παῖ, μόνοις οὐ γίγνεται

θεοῖσι γῆρας οὐδὲ κατθανεῖν ποτε,
τὰ δ' ἄλλα συγχεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος.
φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος,
θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία,
καὶ πνεῦμα ταυτὸν οὔποτ' οὔτ' ἐν ἀνδράσιν
φίλοις βέβηκεν οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.
τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
τὰ τερπνὰ πικρὰ γίγνεται καὖθις φίλα.
καὶ ταῖσι Θήβαις εἰ τανῦν εὐημερεῖ
καλῶς τὰ πρὸς σὲ, μυρίας ὁ μυρίος
χρόνος τεκνοῦται νύκτας ἡμέρας τ' ἰὼν,
ἐν αἷς τὰ νῦν ξύμφωνα δεξιώματα
δόρει διασκεδῶσιν ἐκ σμικροῦ λόγου·
ἵν' οὑμὸς εὕδων καὶ κεκρυμμένος νέκυς
ψυχρός ποτ' αὐτῶν θερμὸν αἷμα πίεται,
εἰ Ζεὺς ἔτι Ζεὺς χὠ Διὸς Φοῖβος σαφής.
ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἡδὺ τἀκίνητ' ἔπη,
ἔα μ' ἐν οἷσιν ἠρξάμην, τὸ σὸν μόνον
πιστὸν φυλάσσων, κοὔποτ' Οἰδίπουν ἐρεῖς
ἀχρεῖον οἰκητῆρα δέξασθαι τόπων
τῶν ἐνθάδ', εἴπερ μὴ θεοὶ ψεύσουσί με.

ΧΟ. ἄναξ, πάλαι καὶ ταῦτα καὶ τοιαῦτ' ἔπη
γῇ τῇδ' ὅδ' ἀνὴρ ὡς τελῶν ἐφαίνετο.

ΘΗ. τίς δῆτ' ἂν ἀνδρὸς εὐμένειαν ἐκβάλοι
τοιοῦδ', ὅτῳ πρῶτον μὲν ἡ δορύξενος
κοινὴ παρ' ἡμῖν αἰέν ἐστιν ἑστία,
ἔπειτα δ' ἱκέτης δαιμόνων ἀφιγμένος
γῇ τῇδε κἀμοὶ δασμὸν οὐ σμικρὸν τίνει.
ἁγὼ σεβισθεὶς οὔποτ' ἐκβαλῶ χάριν
τὴν τοῦδε, χώρᾳ δ' ἔμπολιν κατοικιῶ.

[εἰ δ' ἐνθάδ' ἡδὺ τῷ ξένῳ μίμνειν, σέ νιν
τάξω φυλάσσειν, εἴτ' ἐμοῦ στείχειν μέτα,
τόδ' ἡδὺ, τούτων, Οἰδίπους, δίδωμί σοι
κρίναντι χρῆσθαι· τῇδε γὰρ ξυνοίσομαι.]

ΟΙ. ὦ Ζεῦ, διδοίης τοῖσι τοιούτοισιν εὖ.
ΘΗ. τί δῆτα χρῄζεις; ἦ δόμους στείχειν ἐμούς;
ΟΙ. εἴ μοι θέμις γ' ἦν. ἀλλ' ὁ χῶρός ἐσθ' ὅδε,
ΘΗ. ἐν ᾧ τί πράξεις; οὐ γὰρ ἀντιστήσομαι.
ΟΙ. ἐν ᾧ κρατήσω τῶν ἔμ' ἐκβεβληκότων.
ΘΗ. μέγ' ἂν λέγοις δώρημα τῆς συνουσίας.
ΟΙ. εἰ σοί γ' ἅπερ φῂς ἐμμενεῖ τελοῦντί μοι.
ΘΗ. θάρσει τὸ τοῦδέ γ' ἀνδρός· οὔ σε μὴ προδῶ·
ΟΙ. οὔτοι σ' ὑφ' ὅρκου γ' ὡς κακὸν πιστώσομαι.
ΘΗ. οὔκουν πέρα γ' ἂν οὐδὲν ἢ λόγῳ φέροις.
ΟΙ. πῶς οὖν ποιήσεις; ΘΗ. τοῦ μάλιστ' ὄκνος σ' ἔχει;
ΟΙ. ἥξουσιν ἄνδρες ΘΗ. ἀλλὰ τοῖσδ' ἔσται μέλον.
ΟΙ. ὅρα με λείπων ΘΗ. μὴ δίδασχ' ἃ χρή με δρᾶν.
ΟΙ. ὀκνοῦντ' ἀνάγκη. ΘΗ. τοὐμὸν οὐκ ὀκνεῖ κέαρ.
ΟΙ. οὐκ οἶσθ' ἀπειλὰς ΘΗ. οἶδ' ἐγώ σε μή τινα
ἐνθένδ' ἀπάξοντ' ἄνδρα πρὸς βίαν ἐμοῦ.
πολλαὶ δ' ἀπειλαὶ πολλὰ δὴ μάτην ἔπη
θυμῷ κατηπείλησαν, ἀλλ' ὁ νοῦς ὅταν
αὑτοῦ γένηται, φροῦδα τἀπειλήματα.
κείνοις δ' ἴσως κεἰ δείν' ἐπερρώσθη λέγειν
τῆς σῆς ἀγωγῆς, οἶδ' ἐγὼ, φανήσεται
μακρὸν τὸ δεῦρο πέλαγος οὐδὲ πλώσιμον.
θαρσεῖν μὲν οὖν ἔγωγε κἂν ἐμῆς ἄνευ
γνώμης ἐπαινῶ, Φοῖβος εἰ προὔπεμψέ σε·

ὅμως δὲ κἀμοῦ μὴ παρόντος οἶδ' ὅτι
τοὐμὸν φυλάξει σ' ὄνομα μὴ πάσχειν κα-
κῶς.

ΧΟ. εὐίππου, ξένε, τᾶσδε χώρας
ἵκου τὰ κράτιστα γᾶς ἔπαυλα,
τὸν ἀργῆτα Κολωνόν, ἔνθ'
ἁ λίγεια μινύρεται
θαμίζουσα μάλιστ' ἀηδὼν
χλωραῖς ὑπὸ βάσσαις,
τὸν οἰνῶπα νέμουσα κισσὸν
καὶ τὰν ἄβατον θεοῦ
φυλλάδα μυριόκαρπον ἀνήλιον
ἀνήνεμόν τε πάντων
χειμώνων· ἵν' ὁ βακχιώτας
ἀεὶ Διόνυσος ἐμβατεύει
θεαῖς ἀμφιπολῶν τιθήναις.
θάλλει δ' οὐρανίας ὑπ' ἄχνας
ὁ καλλίβοτρυς κατ' ἦμαρ ἀεὶ
νάρκισσος, μεγάλαιν θεαῖν
ἀρχαῖον στεφάνωμ', ὅ τε
χρυσαυγὴς κρόκος· οὐδ' ἄυπνοι
κρῆναι μινύθουσιν
Κηφισοῦ νομάδες ῥεέθρων,
ἀλλ' αἰὲν ἐπ' ἤματι
ὠκυτόκος πεδίων ἐπινίσσεται
ἀκηράτῳ σὺν ὄμβρῳ
στερνούχου χθονός· οὐδὲ Μουσᾶν
χοροί νιν ἀπεστύγησαν, οὐδ' ἁ
χρυσάνιος Ἀφροδίτα.

668 — 680. == 681 — 693.

ἔστιν δ' οἷον ἐγὼ γᾶς Ἀσίας οὐκ ἐπακούω,
οὐδ' ἐν τᾷ μεγάλᾳ Δωρίδι νάσῳ Πέλοπος
πώποτε βλαστὸν
φύτευμ' ἀχείρητον αὐτόποιον,
ἐγχέων φόβημα δαΐων,
ὃ τᾷδε θάλλει μέγιστα χώρᾳ,
γλαυκᾶς παιδοτρόφου φύλλον ἐλάας·
τὸ μέν τις οὔθ' ἁβὸς οὔτε γήρᾳ
σημαίνων ἁλιώσει χερὶ πέρσας· ὁ γὰρ αἰὲν
ὁρῶν κύκλος
λεύσσει νιν Μορίου Διὸς
χἀ γλαυκῶπις Ἀθάνα.
ἄλλον δ' αἶνον ἔχω ματροπόλει τᾷδε κράτιστον,
δῶρον τοῦ μεγάλου δαίμονος, εἰπεῖν, χθονὸς
αὔχημα μέγιστον,
εὔιππον, εὔπωλον, εὐθάλασσον.
ὦ παῖ Κρόνου, σὺ γάρ νιν ἐς
τόδ' εἷσας αὔχημ', ἄναξ Ποσειδάν,
ἵπποισιν τὸν ἀκεστῆρα χαλινὸν
πρώταισι ταῖσδε κτίσας ἀγυιαῖς.
ἁ δ' εὐήρετμος ἔκπαγλ' ἁλία χερσὶ παραπτο-
μένα πλάτα
θρώσκει, τῶν ἑκατομπόδων
Νηρῄδων ἀκόλουθος.

ΑΝ. ὦ πλεῖστ' ἐπαίνοις εὐλογούμενον πέδον,
νῦν σὸν τὰ λαμπρὰ ταῦτα δὴ φαίνειν ἔπη.
ΟΙ. τί δ' ἔστιν, ὦ παῖ, καινόν; ΑΝ. ἆσσον ἔρχεται
Κρέων ὅδ' ἡμῖν οὐκ ἄνευ πομπῶν, πάτερ.
ΟΙ. ὦ φίλτατοι γέροντες, ἐξ ὑμῶν ἐμοὶ

694—706. = 707—719.

φαίνοιτ' ἂν ἤδη τέρμα τῆς σωτηρίας.
ΧΟ. θάρσει, παρέσται. καὶ γὰρ εἰ γέρων εγω,
τὸ τῆσδε χώρας οὐ γεγήρακε σθένος.

ΚΡΕΩΝ.

ἄνδρες χθονὸς τῆσδ' εὐγενεῖς οἰκήτορες,
ὁρῶ τιν' ὑμᾶς ὀμμάτων εἰληφότας
φόβον νεώρη τῆς ἐμῆς ἐπεισόδου,
ὃν μήτ' ὀκνεῖτε μήτ' ἀφῆτ' ἔπος κακόν.
ἥκω γὰρ οὐχ ὡς δρᾶν τι βουληθεὶς, ἐπεὶ
γέρων μέν εἰμι, πρὸς πόλιν δ' ἐπίσταμαι
σθένουσαν ἥκων, εἴ τιν' Ἑλλάδος, μέγα.
ἀλλ' ἄνδρα τόνδε τηλικόσδ' ἀπεστάλην
πείσων ἕπεσθαι πρὸς τὸ Καδμείων πέδον,
οὐκ ἐξ ἑνὸς στείλαντος, ἀλλ' ἀνδρῶν ὕπο
πάντων κελευσθεὶς, οὕνεχ' ἧκέ μοι γένει
τὰ τοῦδε πενθεῖν πήματ' ἐς πλεῖστον πόλεως.
ἀλλ', ὦ ταλαίπωρ' Οἰδίπους, κλύων ἐμοῦ
ἱκοῦ πρὸς οἴκους. πᾶς σε Καδμείων λεὼς
καλεῖ δικαίως, ἐκ δὲ τῶν μάλιστ' ἐγὼ,
ὅσωπερ, εἰ μὴ πλεῖστον ἀνθρώπων ἔφυν
κάκιστος, ἀλγῶ τοῖσι σοῖς κακοῖς, γέρον,
ὁρῶν σε τὸν δύστηνον ὄντα μὲν ξένον,
ἀεὶ δ' ἀλήτην κἀπὶ προσπόλου μιᾶς
βιοστερῆ χωροῦντα, τὴν ἐγὼ τάλας
οὐκ ἄν ποτ' ἐς τοσοῦτον αἰκίας πεσεῖν
ἔδοξ', ὅσον πέπτωκεν ἥδε δύσμορος,
ἀεί σε κηδεύουσα καὶ τὸ σὸν κάρα
πτωχῷ διαίτῃ, τηλικοῦτος, οὐ γάμων
ἔμπειρος, ἀλλὰ τοὐπιόντος ἁρπάσαι.
ἆρ' ἄθλιον τοὔνειδος, ὦ τάλας ἐγὼ,

ὠνείδισ' ἐς σὲ κἀμὲ καὶ τὸ πᾶν γένος;
ἀλλ' οὐ γὰρ ἔστι τἀμφανῆ κρύπτειν, σύ νιν
πρὸς θεῶν πατρῴων, Οἰδίπους, πεισθεὶς ἐμοὶ
κρύψον, θελήσας ἄστυ καὶ δόμους μολεῖν
τοὺς σοὺς πατρῴους, τήνδε τὴν πόλιν φίλως
εἰπών· ἐπαξία γάρ· ἡ δ' οἴκοι πλέον
δίκῃ σέβοιτ' ἄν, οὖσα σὴ πάλαι τροφός.

ΟΙ. ὦ πάντα τολμῶν κἀπὸ παντὸς ἂν φέρων
λόγου δικαίου μηχάνημα ποικίλον,
τί ταῦτα πειρᾷ κἀμὲ δεύτερον θέλεις
ἑλεῖν, ἐν οἷς μάλιστ' ἂν ἀλγοίην ἁλούς;
πρόσθεν τε γάρ με τοῖσιν οἰκείοις κακοῖς
νοσοῦνθ', ὅτ' ἦν μοι τέρψις ἐκπεσεῖν χθονός,
οὐκ ἤθελες θέλοντι προσθέσθαι χάριν,
ἀλλ' ἡνίκ' ἤδη μεστὸς ἦ θυμούμενος,
καὶ τοὐν δόμοισιν ἦν διαιτᾶσθαι γλυκύ,
τότ' ἐξεώθεις κἀξέβαλλες, οὐδέ σοι
τὸ συγγενὲς τοῦτ' οὐδαμῶς τότ' ἦν φίλον·
νῦν τ' αὖθις ἡνίκ' εἰσορᾷς πόλιν τέ μοι
ξυνοῦσαν εὔνουν τήνδε καὶ γένος τὸ πᾶν,
πειρᾷ μετασπᾶν, σκληρὰ μαλθακῶς λέγων.
[καίτοι τίς αὕτη τέρψις ἄκοντας φιλεῖν;
ὥσπερ τις εἴ σοι λιπαροῦντι μὲν τυχεῖν
μηδὲν διδοίη μηδ' ἐπαρκέσαι θέλοι,
πλήρη δ' ἔχοντι θυμὸν ὧν χρῄζοις, τότε
δωροῖθ', ὅτ' οὐδὲν ἡ χάρις χάριν φέροι·
ἆρ' ἂν ματαίου τῆσδ' ἂν ἡδονῆς τύχοις;
τοιαῦτα μέντοι καὶ σὺ προσφέρεις ἐμοί,
λόγῳ μὲν ἐσθλά, τοῖσι δ' ἔργοισιν κακά.
φράσω δὲ καὶ τοῖσδ', ὥς σε δηλώσω κακόν.

ἥκεις ἔμ᾽ ἄξων, οὐχ ἵν᾽ ἐς δόμους ἄγῃς,
ἀλλ᾽ ὡς πάραυλον οἰκίσῃς, πόλις δέ σοι
κακῶν ἄνατος τῆσδ᾽ ἀπαλλαχθῇ χθονός.
οὐκ ἔστι σοι ταῦτ᾽, ἀλλά σοι τάδ᾽ ἔστ᾽, ἐκεῖ
χώρας ἀλάστωρ οὑμὸς ἐνναίων ἀεί·
ἔστιν δὲ παισὶ τοῖς ἐμοῖσι τῆς ἐμῆς
χθονὸς λαχεῖν τοσοῦτον, ἐνθανεῖν μόνον.
ἆρ᾽ οὐκ ἄμεινον ἢ σὺ τἀν Θήβαις φρονῶ;
πολλῷ γ᾽, ὅσῳπερ καὶ σαφεστέρων κλύω,
Φοίβου τε καὐτοῦ Ζηνός, ὃς κείνου πατήρ.
τὸ σὸν δ᾽ ἀφῖκται δεῦρ᾽ ὑπόβλητον στόμα,
πολλὴν ἔχον στόμωσιν· ἐν δὲ τῷ λέγειν
κάκ᾽ ἂν λάβοις τὰ πλείον᾽ ἢ σωτήρια.
ἀλλ᾽ οἶδα γάρ σε ταῦτα μὴ πείθων, ἴθι·
ἡμᾶς δ᾽ ἔα ζῆν ἐνθάδ᾽· οὐ γὰρ ἂν κακῶς
οὐδ᾽ ὧδ᾽ ἔχοντες ζῷμεν, εἰ τερποίμεθα.

ΚΡ. πότερα νομίζεις δυστυχεῖν ἔμ᾽ ἐς τὰ σὰ
ἢ σ᾽ ἐς τὰ σαυτοῦ μᾶλλον ἐν τῷ νῦν λόγῳ;

ΟΙ. ἐμοὶ μέν ἐσθ᾽ ἥδιστον, εἰ σὺ μήτ᾽ ἐμὲ
πείθειν οἷός τ᾽ εἶ μήτε τούσδε τοὺς πέλας.

ΚΡ. ὦ δύσμορ᾽, οὐδὲ τῷ χρόνῳ φύσας φανεῖ
φρένας ποτ᾽, ἀλλὰ λῦμα τῷ γήρᾳ τρέφει;

ΟΙ. γλώσσῃ σὺ δεινός· ἄνδρα δ᾽ οὐδέν᾽ οἶδ᾽ ἐγὼ
δίκαιον ὅστις ἐξ ἅπαντος εὖ λέγει.

ΚΡ. χωρὶς τό τ᾽ εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια.

ΟΙ. ὡς δὴ σὺ βραχέα, ταῦτα δ᾽ ἐν καιρῷ λέγεις.

ΚΡ. οὐ δῆθ᾽ ὅτῳ γε νοῦς ἴσος καὶ σοὶ πάρα.

ΟΙ. ἄπελθ᾽, ἐρῶ γὰρ καὶ πρὸ τῶνδε, μηδέ με
φύλασσ᾽ ἐφορμῶν ἔνθα χρὴ ναίειν ἐμέ.

ΚΡ. μαρτύρομαι τούσδ᾽, οὐχὶ σ᾽, ὃς γνώσει φίλους

οἷ' ἀνταμείβει ῥήματ', ἤν σ' ἕλω ποτέ.
ΟΙ. τίς δ' ἂν με τῶνδε συμμάχων ἕλοι βίᾳ;
ΚΡ. ἦ μὴν σὺ κἄνευ τοῦδε λυπηθεὶς ἔσει.
ΟΙ. ποίῳ σὺν ἔργῳ τοῦτ' ἀπειλήσας ἔχεις;
ΚΡ. παίδοιν δυοῖν σοι τὴν μὲν ἀρτίως ἐγὼ
ξυναρπάσας ἔπεμψα, τὴν δ' ἄξω τάχα.
ΟΙ. οἴμοι. ΚΡ. τάχ' ἕξεις μᾶλλον οἰμώζειν τάδε.
ΟΙ. τὴν παῖδ' ἔχεις μου; ΚΡ. τήνδε τ' οὐ μα-
κροῦ χρόνου.
ΟΙ. ἰὼ ξένοι, τί δράσετ'; ἦ προδώσετε;
κοὐκ ἐξελᾶτε τὸν ἀσεβῆ τῆσδε χθονός;
ΧΟ. χώρει, ξέν', ἔξω θᾶσσον· οὔτε γὰρ τὰ νῦν
δίκαια πράσσεις οὔθ' ἃ πρόσθεν εἴργασαι.
ΚΡ. ὑμῖν ἂν εἴη τήνδε καιρὸς ἐξάγειν
ἄκουσαν, εἰ θέλουσα μὴ πορεύσεται.
ΑΝ. οἴμοι τάλαινα, ποῖ φύγω; ποίαν λάβω
θεῶν ἄρηξιν ἢ βροτῶν; ΧΟ. τί δρᾷς, ξένε;
ΚΡ. οὐχ ἅψομαι τοῦδ' ἀνδρὸς, ἀλλὰ τῆς ἐμῆς.
ΟΙ. ὦ γῆς ἄνακτες. ΧΟ. ὦ ξέν', οὐ δίκαια δρᾷς.
ΚΡ. δίκαια. ΧΟ. πῶς δίκαια; ΚΡ. τοὺς ἐμοὺς ἄγω.
ΟΙ. ἰὼ πόλις.
ΧΟ. τί δρᾷς, ὦ ξέν'; οὐκ ἀφήσεις; τάχ' ἐς βάσα-
νον εἶ χερῶν.
ΚΡ. εἴργου. ΧΟ. σοῦ μὲν οὔ τάδε γε μωμένου.
ΚΡ. πόλει μαχεῖ γὰρ, εἴ τι πημανεῖς ἐμέ.
ΟΙ. οὐκ ἠγόρευον ταῦτ' ἐγώ; ΧΟ. μέθες χεροῖν
τὴν παῖδα θᾶσσον. ΚΡ. μὴ 'πίτασσ' ἃ μὴ
κρατεῖς.
ΧΟ. χαλᾶν λέγω σοι. ΚΡ. σοὶ δ' ἔγωγ' ὁδοιπορεῖν.

833 — 843. = 876 — 886.

ΧΟ. προβᾶθ' ὧδε, βᾶτε βᾶτ', ἔντοποι.
πόλις ἐναίρεται, πόλις ἐμὰ, σθένει. προβᾶθ'
ὧδέ μοι.
ΑΝ. ἀφέλκομαι δύστηνος, ὦ ξένοι ξένοι.
ΟΙ. ποῦ, τέκνον, εἶ μοι; ΑΝ. πρὸς βίαν πορεύομαι.
ΟΙ. ὄρεξον, ὦ παῖ, χεῖρας. ΑΝ. ἀλλ' οὐδὲν σθένω.
ΚΡ. οὐκ ἄξεθ' ὑμεῖς; ΟΙ. ὦ τάλας ἐγὼ, τάλας.
ΚΡ. οὔκουν ποτ' ἐκ τούτοιν γε μὴ σκήπτροιν ἔτι
ὁδοιπορήσῃς· ἀλλ' ἐπεὶ νικᾶν θέλεις
πατρίδα τε τὴν σὴν καὶ φίλους, ὑφ' ὧν ἐγὼ
ταχθεὶς τάδ' ἔρδω, καὶ τύραννος ὢν ὅμως,
νίκα. χρόνῳ γὰρ, οἶδ' ἐγὼ, γνώσει τάδε,
ὁθούνεκ' αὐτὸς αὑτὸν οὔτε νῦν καλὰ
δρᾷς οὔτε πρόσθεν εἰργάσω βίᾳ φίλων,
ὀργῇ χάριν δοὺς, ἥ σ' ἀεὶ λυμαίνεται.
ΧΟ. ἐπίσχες αὐτοῦ, ξεῖνε. ΚΡ. μὴ ψαύειν λέγω.
ΧΟ. οὔτοι σ' ἀφήσω, τῶνδέ γ' ἐστερημένος.
ΚΡ. καὶ μεῖζον ἄρα ῥύσιον πόλει τάχα
θήσεις; ἐφάψομαι γὰρ οὐ ταύταιν μόναιν.
ΧΟ. ἀλλ' ἐς τί τρέψει; ΚΡ. τόνδ' ἀπάξομαι λαβών.
ΧΟ. δεινὸν λέγεις. ΚΡ. ὡς τοῦτο νῦν πεπράξεται,
ἢν μή μ' ὁ κραίνων τῆσδε γῆς ἀπειργάθῃ.
ΟΙ. ὦ φθέγμ' ἀναιδὲς, ἦ σὺ γὰρ ψαύσεις ἐμοῦ;
ΚΡ. αὐδῶ σιωπᾶν. ΟΙ. μὴ γὰρ αἵδε δαίμονες
θεῖέν μ' ἄφωνον τῆσδε τῆς ἀρᾶς ἔτι,
ὅς μ', ὦ κάκιστε, ψιλὸν ὄμμ' ἀποσπάσας
πρὸς ὄμμασιν τοῖς πρόσθεν ἐξοίχει βίᾳ.
τοιγὰρ σέ τ' αὐτὸν καὶ γένος τὸ σὸν θεῶν
ὁ πάντα λεύσσων Ἥλιος δοίη βίον

τοιοῦτον οἷον κἀμὲ γηρᾶναι ποτέ.
ΚΡ. ὁρᾶτε ταῦτα, τῆσδε γῆς ἐγχώριοι;
ΟΙ. ὁρῶσι κἀμὲ καὶ σέ, καὶ φρονοῦσ' ὅτι
ἔργοις πεπονθὼς ῥήμασίν σ' ἀμύνομαι.
ΚΡ. οὔτοι καθέξω θυμόν, ἀλλ' ἄξω βίᾳ
κεἰ μοῦνός εἰμι τόνδε καὶ χρόνῳ βραδύς.
ΟΙ. ἰὼ τάλας.
ΧΟ. ὅσον λῆμ' ἔχων ἀφίκου, ξέν', εἰ τάδε δοκεῖς τελεῖν.
ΚΡ. δοκῶ. ΧΟ. τάνδ' ἄρ' οὐκέτι νεμῶ πόλιν.
ΚΡ. τοῖς τοι δικαίοις χὠ βραχὺς νικᾷ μέγαν.
ΟΙ. ἀκούεθ' οἷα φθέγγεται; ΧΟ. τά γ' οὐ τελεῖ,
⏑ –́ ⏑ – – ΚΡ. Ζεὺς ἂν εἰδείη, σὺ δ' οὔ.
ΧΟ. ἆρ' οὐχ ὕβρις τάδ'; ΚΡ. ὕβρις, ἀλλ' ἀνεκτέα.
ΧΟ. ἰὼ πᾶς λεώς, ἰὼ γᾶς πρόμοι,
μόλετε σὺν τάχει, μόλετ'· ἐπεὶ πέραν περῶσ' οἵδε δή.
ΘΗ. τίς ποθ' ἡ βοή; τί τοὔργον; ἐκ τίνος φόβου ποτὲ
βουθυτοῦντά μ' ἀμφὶ βωμὸν ἔσχετ' ἐναλίῳ θεῷ
τοῦδ' ἐπιστάτῃ Κολωνοῦ; λέξαθ', ὡς εἰδῶ τὸ πᾶν
οὗ χάριν δεῦρ' ᾖξα θᾶσσον ἢ καθ' ἡδονὴν ποδός.
ΟΙ. ὦ φίλτατ', ἔγνων γὰρ τὸ προσφώνημά σου,
πέπονθα δεινὰ τοῦδ' ὑπ' ἀνδρὸς ἀρτίως.
ΘΗ. τὰ ποῖα ταῦτα, τίς δ' ὁ πημήνας; λέγε.
ΟΙ. Κρέων ὅδ', ὃν δέδορκας, οἴχεται τέκνων
ἀποσπάσας μου τὴν μόνην ξυνωρίδα.
ΘΗ. πῶς εἶπας; ΟΙ. οἷά περ πέπονθ' ἀκήκοας.
ΘΗ. οὔκουν τις ὡς τάχιστα προσπόλων μολὼν
πρὸς τούσδε βωμοὺς πάντ' ἀναγκάσει λεὼν

καὶ τηλικόσδ᾽ ὢν, ἀντιδρᾶν πειράσομαι.
ΟΙ. ὦ λῆμ᾽ ἀναιδὲς, τοῦ καθυβρίζειν δοκεῖς,
πότερον ἐμοῦ γέροντος, ἢ σαυτοῦ, τόδε;
ὅστις φόνους μοι καὶ γάμους καὶ ξυμφορὰς
τοῦ σοῦ διῆκας στόματος, ἃς ἐγὼ τάλας
ἤνεγκον ἄκων. θεοῖς γὰρ ἦν οὕτω φίλον,
τάχ᾽ ἄν τι μηνίουσιν ἐς γένος πάλαι.
ἐπεὶ καθ᾽ αὑτόν γ᾽ οὐκ ἂν ἐξεύροις ἐμοὶ
ἁμαρτίας ὄνειδος οὐδὲν ἀνθ᾽ ὅτου
τάδ᾽ εἰς ἐμαυτὸν τοὺς ἐμούς θ᾽ ἡμάρτανον.
ἐπεὶ δίδαξον, εἴ τι θέσφατον πατρὶ
χρησμοῖσιν ἱκνεῖθ᾽ ὥστε πρὸς παίδων θανεῖν,
πῶς ἂν δικαίως τοῦτ᾽ ὀνειδίζοις ἐμοὶ,
ὃς οὔτε βλάστας πω γενεθλίους πατρὸς,
οὐ μητρὸς εἶχον, ἀλλ᾽ ἀγέννητος τότ᾽ ἦ;
εἰ δ᾽ αὖ φανεὶς δύστηνος, ὡς ἐγὼ ᾽φάνην,
ἐς χεῖρας ἦλθον πατρὶ καὶ κατέκτανον,
μηδὲν ξυνιεὶς ὧν ἔδρων εἰς οὕς τ᾽ ἔδρων,
πῶς ἂν τό γ᾽ ἆκον πρᾶγμ᾽ ἂν εἰκότως ψέγοις;
μητρὸς δὲ, τλῆμον, οὐκ ἐπαισχύνει γάμους
οὔσης ὁμαίμου σῆς μ᾽ ἀναγκάζων λέγειν
οἵους ἐρῶ τάχ᾽. οὐ γὰρ οὖν σιγήσομαι,
σοῦ γ᾽ ἐς τόδ᾽ ἐξελθόντος ἀνόσιον στόμα.
ἔτικτε γάρ μ᾽ ἔτικτεν, ὤμοι μοι κακῶν,
οὐκ εἰδότ᾽ οὐκ εἰδυῖα, καὶ τεκοῦσά με
αὑτῆς ὄνειδος παῖδας ἐξέφυσέ μοι.
ἀλλ᾽ ἓν γὰρ οὖν ἔξοιδα, σὲ μὲν ἑκόντ᾽ ἐμὲ
κείνην τε ταῦτα δυσστομεῖν· ἐγὼ δέ νιν
ἄκων ἔγημα, φθέγγομαί τ᾽ ἄκων τάδε.
ἀλλ᾽ οὐ γὰρ οὔτ᾽ ἐν τοῖσδ᾽ ἀκούσομαι κακὸς

γάμοισιν οὔθ᾽ οὓς αἰὲν ἐμφέρεις σύ μοι
φόνους πατρῴους ἐξονειδίζων πικρῶς.
ἓν γάρ μ᾽ ἄμειψαι μοῦνον ὧν σ᾽ ἀνιστορῶ.
εἴ τίς σε τὸν δίκαιον αὐτίκ᾽ ἐνθάδε
κτείνοι παραστὰς, πότερα πυνθάνοι᾽ ἂν εἰ
πατήρ σ᾽ ὁ καίνων, ἢ τίνοι᾽ ἂν εὐθέως;
δοκῶ μὲν, εἴπερ ζῆν φιλεῖς, τὸν αἴτιον
τίνοι᾽ ἂν, οὐδὲ τοὔνδικον περιβλέποις.
τοιαῦτα μέντοι καὐτὸς εἰσέβην κακὰ,
θεῶν ἀγόντων· οἷς ἐγὼ οὐδὲ τὴν πατρὸς
ψυχὴν ἂν οἶμαι ζῶσαν ἀντειπεῖν ἐμοί.
σὺ δ᾽, εἶ γὰρ οὐ δίκαιος, ἀλλ᾽ ἅπαν καλὸν
λέγειν νομίζων, ῥητὸν ἄρρητόν τ᾽ ἔπος,
τοιαῦτ᾽ ὀνειδίζεις με τῶνδ᾽ ἐναντίον.
καί σοι τὸ Θησέως ὄνομα θωπεῦσαι καλὸν,
καὶ τὰς Ἀθήνας, ὡς κατῴκηνται καλῶς·
κᾆθ᾽ ὧδ᾽ ἐπαινῶν πολλὰ τοῦδ᾽ ἐκλανθάνει,
ὁθούνεκ᾽ εἴ τις γῆ θεοὺς ἐπίσταται
τιμαῖς σεβίζειν, ἥδε τοῦθ᾽ ὑπερφέρει,
ἀφ᾽ ἧς σὺ κλέψας τὸν ἱκέτην γέροντ᾽ ἐμὲ
αὐτόν τ᾽ ἐχειροῦ τὰς κόρας τ᾽ οἴχει λαβών.
ἀνθ᾽ ὧν ἐγὼ νῦν τάσδε τὰς θεὰς ἐμοὶ
καλῶν ἱκνοῦμαι καὶ κατασκήπτω λιταῖς
ἐλθεῖν ἀρωγοὺς ξυμμάχους θ᾽, ἵν᾽ ἐκμάθῃς
οἵων ὑπ᾽ ἀνδρῶν ἥδε φρουρεῖται πόλις.
Ο. ὁ ξεῖνος, ὦναξ, χρηστός· αἱ δὲ συμφοραὶ
αὐτοῦ πανώλεις, ἄξιαι δ᾽ ἀμυναθεῖν.
ΘΗ. ἅλις λόγων· ὡς οἱ μὲν ἐξηρπασμένοι
σπεύδουσιν, ἡμεῖς δ᾽ οἱ παθόντες ἕσταμεν.
ΚΡ. τί δῆτ᾽ ἀμαυρῷ φωτὶ προστάσσεις ποιεῖν;

ΘΗ. ὁδοῦ κατάρχειν τῆς ἐκεῖ, πομπὸν δέ με
χωρεῖν, ἵν', εἰ μὲν ἐν τόποισι τοῖσδ' ἔχεις
τὰς τοῦδε παῖδας, αὐτὸς ἐκδείξῃς ἐμοί·
εἰ δ' ἐγκρατεῖς φεύγουσιν, οὐδὲν δεῖ πονεῖν·
ἄλλοι γὰρ οἱ σπεύδοντες, οὓς οὐ μή ποτε
χώρας φυγόντες τῆσδ' ἐπεύξωνται θεοῖς.
ἀλλ' ἐξυφηγοῦ· γνῶθι δ' ὡς ἔχων ἔχει
καί σ' εἷλε θηρῶνθ' ἡ τύχη· τὰ γὰρ δόλῳ
τῷ μὴ δικαίῳ κτήματ' οὐχὶ σώζεται.
κοὐκ ἄλλον ἕξεις ἐς τάδ'· ὡς ἔξοιδά σε
οὐ ψιλὸν οὐδ' ἄσκευον ἐς τοσήνδ' ὕβριν
ἥκοντα τόλμης τῆς παρεστώσης τανῦν,
ἀλλ' ἔσθ' ὅτῳ σὺ πιστὸς ὢν ἔδρας τάδε.
ἃ δεῖ μ' ἀθρῆσαι, μηδὲ τήνδε τὴν πόλιν
ἑνὸς ποιῆσαι φωτὸς ἀσθενεστέραν.
νοεῖς τι τούτων, ἢ μάτην τὰ νῦν τέ σοι
δοκεῖ λελέχθαι χὤτε ταῦτ' ἐμηχανῶ;
ΚΡ. οὐδὲν σὺ μεμπτὸν ἐνθάδ' ὢν ἐρεῖς ἐμοί·
οἴκοι δὲ χἠμεῖς εἰσόμεσθ' ἃ χρὴ ποιεῖν.
ΘΗ. χωρῶν ἀπείλει νῦν· σὺ δ' ἡμῖν, Οἰδίπους,
ἕκηλος αὐτοῦ μίμνε, πιστωθεὶς ὅτι,
ἢν μὴ θάνω 'γὼ πρόσθεν, οὐχὶ παύσομαι
πρὶν ἄν σε τῶν σῶν κύριον στήσω τέκνων.
ΟΙ. ὄναιο, Θησεῦ, τοῦ τε γενναίου χάριν
καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐνδίκου προμηθίας.
ΧΟ. εἴην ὅθι δαΐων
ἀνδρῶν τάχ' ἐπιστροφαὶ
τὸν χαλκοβόαν Ἄρη
μίξουσιν, ἢ πρὸς Πυθίαις,

1044 — 1058. = 1059 — 1073.

ἢ λαμπάσιν ἀκταῖς,
οὗ πότνιαι σεμνὰ τιθηνοῦνται τέλη
θνατοῖσιν, ὧν καὶ χρυσέα
κλῂς ἐπὶ γλώσσᾳ βέβακε προσπόλων Εὐμολ-
πιδᾶν·
ἔνθ' οἶμαι τὸν ἐγρεμάχαν
Θησέα καὶ τὰς διστόλους
ἀδμῆτας ἀδελφὰς
αὐταρκεῖ τάχ' ἐμμίξειν βοᾷ
τούσδ' ἀνὰ χώρους·
ἢ που τὸν ἐφέσπερον
πέτρας νιφάδος πελῶσ'
Οἰάτιδος ἐκ νομοῦ
πώλοισιν, ἢ ῥιμφαρμάτοις
φεύγοντες ἁμίλλαις.
ἁλώσεται· δεινὸς ὁ προσχώρων Ἄρης,
δεινὰ δὲ Θησειδᾶν ἀκμά.
πᾶς γὰρ ἀστράπτει χαλινὸς, πᾶσα δ' ὁρμᾶ-
ται κατὰ
ἀμπυκτήρι' ⏑́ ⏑ ⏑ –
ἄμβασις. οἳ τὰν ἱππίαν
τιμῶσιν Ἀθάναν
καὶ τὸν πόντιον γαιάοχον
Ῥέας φίλον υἱόν.
ἔρδουσιν, ἢ μέλλουσ';
ὡς προμνᾶταί τί μοι
γνώμα τάχ' ἐνδώσειν
τᾶν δεινὰ τλασᾶν, δεινὰ δ' εὑρουσᾶν πρὸς
αὐθαίμων πάθη.

1074—1084. = 1085—1095.

τελεῖ τελεῖ Ζεύς τι κατ' ἆμαρ·
μάντις εἴμ' ἐσθλῶν ἀγώνων.
εἴθ' ἀελλαία ταχύρρωστος πελειὰς
αἰθερίας νεφέλας κύρσαιμι τῶνδ' ἀγώνων
ἐωρήσασα τοὐμὸν ὄμμα.
ἰὼ πάνταρχε θεῶν,
παντόπτα Ζεῦ, πόροις
γᾶς τᾶσδε δαμούχοις
σθένει 'πινικείῳ τὸν εὔαγρον τελειῶσαι λόχον,
σεμνά τε παῖς Παλλὰς Ἀθάνα.
καὶ τὸν ἀγρευτὰν Ἀπόλλω
καὶ κασιγνήταν πυκνοστίκτων ὀπαδὸν
ὠκυπόδων ἐλάφων στέργω διπλᾶς ἀρωγὰς
μολεῖν γᾷ τᾷδε καὶ πολίταις.
ὦ ξεῖν' ἀλῆτα, τῷ σκοπῷ μὲν οὐκ ἐρεῖς
ὡς ψευδόμαντις. τὰς κόρας γὰρ εἰσορῶ
τάσδ' ἆσσον αὖθις ὧδε προσπολουμένας.
OI. ποῦ ποῦ; τί φής; πῶς εἶπας; AN. ὦ πάτερ πάτερ,
τίς ἂν θεῶν σοι τόνδ' ἄριστον ἄνδρ' ἰδεῖν
δοίη, τὸν ἡμᾶς δεῦρο προσπέμψαντά σοι
OI. ὦ τέκνον, ἦ πάρεστον; AN. αἵδε γὰρ χέρες
Θησέως ἔσωσαν φιλτάτων τ' ὀπαόνων.
OI. προσέλθετ', ὦ παῖ, πατρί, καὶ τὸ μηδαμὰ
ἐλπισθὲν ἥξειν σῶμα βαστάσαι δότε.
AN. αἰτεῖς ἃ τεύξει· σὺν πόθῳ γὰρ ἡ χάρις.
OI. ποῦ δῆτα, ποῦ 'στον; AN. αἵδ' ὁμοῦ πελάζομεν.
OI. ὦ φίλτατ' ἔρνη. AN. τῷ τεκόντι πᾶν φίλον.
OI. ὦ σκῆπτρα φωτός. AN. δυσμόρου γε δύσμορα.
OI. ἔχω τα φίλτατ', οὐδ' ἔτ' ἂν πανάθλιος

θανὼν ἂν εἴην σφῷν παρεστώσαιν ἐμοί.
ἐρείσατ', ὦ παῖ, πλευρὸν ἀμφιδέξιον
ἐμφύντε τῷ φύσαντι, κἀναπαύσατον
τοῦ πρόσθ' ἐρήμου τοῦδε δυστήνου πλάνου.
καί μοι τὰ πραχθέντ' εἴπαθ' ὡς βράχιστ', ἐπεὶ
ταῖς τηλικαῖσδε σμικρὸς ἐξαρκεῖ λόγος.
ΑΝ. ὅδ' ἔσθ' ὁ σώσας· τοῦδε χρὴ κλύειν, πάτερ,
καὶ σοί τε τοὔργον τοῦτ' ἐμοί τ' ἔσται βραχύ.
ΟΙ. ὦ ξεῖνε, μὴ θαύμαζε, πρὸς τὸ λιπαρὲς
τέκν' εἰ φανέντ' ἄελπτα μηκύνω λόγον.
ἐπίσταμαι γὰρ τήνδε τὴν ἐς τάσδε μοι
τέρψιν παρ' ἄλλου μηδενὸς πεφασμένην.
σὺ γάρ νιν ἐξέσωσας, οὐκ ἄλλος βροτῶν.
καί σοι θεοὶ πόροιεν ὡς ἐγὼ θέλω,
αὐτῷ τε καὶ γῇ τῇδ'· ἐπεὶ τό γ' εὐσεβὲς
μόνοις παρ' ὑμῖν ηὗρον ἀνθρώπων ἐγὼ
καὶ τοὐπιεικὲς καὶ τὸ μὴ ψευδοστομεῖν.
εἰδὼς δ' ἀμύνω τοῖσδε τοῖς λόγοις τάδε.
ἔχω γὰρ ἅχω διὰ σὲ κοὐκ ἄλλον βροτῶν.
καί μοι χέρ', ὦναξ, δεξιὰν ὄρεξον, ὡς
ψαύσω φιλήσω τ', εἰ θέμις, τὸ σὸν κάρα
καίτοι τί φωνῶ; πῶς σ' ἂν ἄθλιος γεγὼς
θιγεῖν θελήσαιμ' ἀνδρός, ᾧ τίς οὐκ ἔνι
κηλὶς κακῶν ξύνοικος; οὐκ ἔγωγέ σε,
οὐδ' οὖν ἐάσω. τοῖς γὰρ ἐμπείροις βροτῶν
μόνοις οἷόν τε συνταλαιπωρεῖν τάδε.
σὺ δ' αὐτόθεν μοι χαῖρε καὶ τὰ λοιπά μου
μέλου δικαίως, ὥσπερ ἐς τόδ' ἡμέρας.
ΘΗ. οὔτ' εἴ τι μῆκος τῶν λόγων ἔθου πλέον,

τέκνοισι τερφθεὶς τοῖσδε, θαυμάσας ἔχω,
οὔτ' εἰ πρὸ τοὐμοῦ προὔλαβες τὰ τῶνδ' ἔπη.
βάρος γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ἐκ τούτων ἔχει.
οὐ γὰρ λόγοισι τὸν βίον σπουδάζομεν
λαμπρὸν ποιεῖσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς δρωμένοις.
δείκνυμι δ'· ὧν γὰρ ὤμοσ' οὐκ ἐψευσάμην
οὐδέν σε, πρέσβυ. τάσδε γὰρ πάρειμ' ἄγων
ζώσας, ἀκραιφνεῖς τῶν κατηπειλημένων.
χὤπως μὲν ἁγὼν ἡρέθη τί δεῖ μάτην
κομπεῖν, ἅ γ' εἴσει καὐτὸς ἐκ ταύταιν ξυνών,
λόγος δ' ὃς ἐμπέπτωκεν ἀρτίως ἐμοὶ
στείχοντι δεῦρο, συμβαλοῦ γνώμην, ἐπεὶ
σμικρὸς μὲν εἰπεῖν, ἄξιος δὲ θαυμάσαι.
πρᾶγος δ' ἀτίζειν οὐδὲν ἄνθρωπον χρεών.
ΟΙ. τί δ' ἔστι, τέκνον Αἰγέως; δίδασκέ με,
ὡς μὴ εἰδότ' αὐτὸν μηδὲν ὧν σὺ πυνθάνει.
ΘΗ. φασίν τιν' ἡμῖν ἄνδρα, σοὶ μὲν ἔμπολιν
οὐκ ὄντα, συγγενῆ δὲ, προσπεσόντα πως
βωμῷ καθῆσθαι τῷ Ποσειδῶνος, παρ' ᾧ
θύων ἔκυρον, ἡνίχ' ὡρμώμην ἐγώ.
ΟΙ. ποδαπόν; τί προσχρῄζοντα τῷ θακήματι;
ΘΗ. οὐκ οἶδα πλὴν ἕν· σοῦ γάρ, ὥς λέγουσί μοι,
βραχύν τιν' αἰτεῖ μῦθον οὐκ ὄγκου πλέων.
ΟΙ. ποῖόν τιν'; οὐ γὰρ ἥδ' ἕδρα σμικροῦ λόγου.
ΘΗ. σοὶ φασὶν αὐτὸν ἐς λόγους ἐλθεῖν μολόντ'
αἰτεῖν ἀπελθεῖν τ' ἀσφαλῶς τῆς δεῦρ' ὁδοῦ.
ΟΙ. τίς δῆτ' ἂν εἴη τήνδ' ὁ προσθακῶν ἕδραν;
ΘΗ. ὅρα κατ' Ἄργος εἴ τις ὑμῖν ἐγγενὴς
ἔσθ', ὅστις ἄν σου τοῦτο προσχρῄζοι τυχεῖν.
ΟΙ. ὦ φίλτατε, σχὲς οὗπερ εἶ. ΘΗ. τί δ' ἔστι σοι;

ΟΙ. μή μου δεηθῇς. ΘΗ. πράγματος ποίου,
λέγε.
ΟΙ. ἔξοιδ' ἀκούων τῶνδ' ὅς ἐσθ' ὁ προστάτης.
ΘΗ. καὶ τίς ποτ' ἐστὶν, ὅν γ' ἐγὼ ψέξαιμί τι;
ΟΙ. παῖς οὑμὸς, ὦναξ, στυγνὸς, οὗ λόγων ἐγὼ
ἄλγιστ' ἂν ἀνδρῶν ἐξανασχοίμην κλύων.
ΘΗ. τί δ'; οὐκ ἀκούειν ἔστι, καὶ μὴ δρᾶν ἃ μὴ
χρῄζεις; τί σοι τοῦτ' ἐστὶ λυπηρὸν κλύειν;
ΟΙ. ἔχθιστον, ὦναξ, φθέγμα τοῦθ' ἥκει πατρί·
καὶ μή μ' ἀνάγκῃ προσβάλῃς τάδ' εἰκαθεῖν.
ΘΗ. ἀλλ' εἰ τὸ θάκημ' ἐξαναγκάζει, σκόπει
μή σοι πρόνοι' ᾖ τοῦ θεοῦ φυλακτέα.
ΑΝ. πάτερ, πιθοῦ μοι, κεἰ νέα παραινέσω.
τὸν ἄνδρ' ἔασον τόνδε τῇ θ' αὑτοῦ φρενὶ
χάριν παρασχεῖν τῷ θεῷ θ' ἃ βούλεται,
καὶ νῷν ὕπεικε τὸν κασίγνητον μολεῖν.
οὐ γάρ σε, θάρσει, πρὸς βίαν παρασπάσει
γνώμης, ἃ μή σοι ξυμφέροντα λέξεται.
λόγων δ' ἀκοῦσαι τίς βλάβη; τά τοι κακῶς
ηὑρημέν' ἔργα τῷ λόγῳ μηνύεται.
ἔφυσας αὐτόν· ὥστε μηδὲ δρῶντά σε
τὰ τῶν κακίστων δυσσεβέστατ', ὦ πάτερ,
θέμις σέ γ' εἶναι κεῖνον ἀντιδρᾶν κακῶς.
ἀλλ' ἔασον. εἰσὶ χἀτέροις γοναὶ κακαὶ
καὶ θυμὸς ὀξὺς, ἀλλὰ νουθετούμενοι
φίλων ἐπῳδαῖς ἐξεπᾴδονται φύσιν.
σὺ δ' εἰς ἐκεῖνα, μὴ τὰ νῦν, ἀποσκόπει
πατρῷα καὶ μητρῷα πήμαθ' ἅπαθες,
κἂν κεῖνα λεύσσῃς, οἶδ' ἐγὼ, γνώσει κακοῦ
θυμοῦ τελευτὴν ὡς κακὴ προσγίγνεται.

ἔχεις γὰρ οὐχὶ βαιὰ τἀνθυμήματα,
τῶν σῶν ἀδέρκτων ὀμμάτων τητώμενος.
ἀλλ' ἡμὶν εἶκε. λιπαρεῖν γὰρ οὐ καλὸν
δίκαια προσχρῄζουσιν, οὐδ' αὐτὸν μὲν εὖ
πάσχειν, παθόντα δ' οὐκ ἐπίστασθαι τίνειν.
ΟΙ. τέκνον, βαρεῖαν ἡδονὴν νικᾶτέ με
λέγοντες· ἔστω δ' οὖν ὅπως ὑμῖν φίλον.
μόνον, ξέν', εἴπερ κεῖνος ὧδ' ἐλεύσεται,
μηδεὶς κρατείτω τῆς ἐμῆς ψυχῆς ποτέ.
ΘΗ. ἅπαξ τὰ τοιαῦτ', οὐχὶ δὶς χρῄζω κλύειν,
ὦ πρέσβυ. κομπεῖν δ' οὐχὶ βούλομαι· σὺ δ' ὢν
σῶς ἴσθ', ἐάν περ κἀμέ τις σώζῃ θεῶν.
ΧΟ. ὅστις τοῦ πλέονος μέρους χρῄζει τοῦ μετρίου παρεὶς
ζώειν, σκαιοσύναν φυλάσσων
ἐν ἐμοὶ κατάδηλος ἔσται.
ἐπεὶ πολλὰ μὲν αἱ μακραὶ ἁμέραι κατέθεντο δὴ
λύπας ἐγγυτέρω, τὰ τέρποντα δ' οὐκ ἂν ἴδοις ὅπου,
ὅταν τις ἐς πλέον πέσῃ
τοῦ θέλοντος· ὁ δ' ἐπίκουρος ἰσοτέλεστος,
Ἄϊδος ὅτε Μοῖρ' ἀνυμέναιος
ἄλυρος ἄχορος ἀναπέφηνε,
θάνατος ἐς τελευτάν.
μὴ φῦναι τὸν ἅπαντα νικᾷ λόγον· τὸ δ', ἐπεὶ φανῇ,
βῆναι κεῖθεν ὅθεν περ ἥκει
πολὺ δεύτερον ὡς τάχιστα.

1211 — 1224. = 1225 — 1238.

ὡς εὖτ' ἂν τὸ νέον παρῇ κούφας ἀφροσύνας
φέρον,
τίς πλάγχθη πολύμοχθος ἔξω; τίς οὐ καμά-
των ἔνι;
φόνοι, στάσεις, ἔρις, μάχαι
καὶ φθόνος· τό τε κατάμεμπτον ἐπιλέλογχε
πύματον ἀκρατὲς ἀπροσόμιλον
γῆρας ἄφιλον, ἵνα πρόπαντα
κακὰ κακῶν ξυνοικεῖ.
ἐν ᾧ τλάμων ὅδ', οὐκ ἐγὼ μόνος,
πάντοθεν βόρειος ὥς τις
ἀκτὰ κυματοπλὴξ χειμερία κλονεῖται,
ὣς καὶ τόνδε κατάκρας
δειναὶ κυματοαγεῖς
ἆται κλονέουσιν ἀεὶ ξυνοῦσαι,
αἱ μὲν ἀπ' ἀελίου δυσμᾶν,
αἱ δ' ἀνατέλλοντος,
αἱ δ' ἀνὰ μέσσαν ἀκτῖν',
αἱ δὲ νυχιᾶν ἀπὸ ῥιπᾶν.

ΑΝ. καὶ μὴν ὅδ' ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὁ ξένος
ἀνδρῶν γε μοῦνος, ὦ πάτερ, δι' ὄμματος
ἀστακτὶ λείβων δάκρυον ὧδ' ὁδοιπορεῖ.

ΟΙ. τίς οὗτος; ΑΝ. ὅνπερ καὶ πάλαι κατείχομεν
γνώμῃ, πάρεστι δεῦρο Πολυνείκης ὅδε.

ΠΟΛΥΝΕΙΚΗΣ.

οἴμοι, τί δράσω; πότερα τἀμαυτοῦ κακὰ
πρόσθεν δακρύσω, παῖδες, ἢ τὰ τοῦδ' ὁρῶν
πατρὸς γέροντος; ὃν ξένης ἐπὶ χθονὸς
σὺν σφῷν ἐφηύρηκ' ἐνθάδ' ἐκβεβλημένοι
ἐσθῆτι σὺν τοιᾷδε, τῆς ὁ δυσφιλὴς

γέρων γέροντι συγκατῴκηκεν πίνος
πλευρὰν μαραίνων, κρατὶ δ' ὀμματοστερεῖ
κόμη δι' αὔρας ἀκτένιστος ᾄσσεται·
ἀδελφὰ δ', ὡς ἔοικε, τούτοισιν φορεῖ
τὰ τῆς ταλαίνης νηδύος θρεπτήρια.
ἁγὼ πανώλης ὄψ' ἄγαν ἐκμανθάνω·
καὶ μαρτυρῶ κάκιστος ἀνθρώπων τροφαῖς
ταῖς σαῖσιν ἥκειν· τἀμὰ μὴ 'ξ ἄλλων πύθῃ.
ἀλλ' ἔστι γὰρ καὶ Ζηνὶ σύνθακος θρόνων
Αἰδὼς ἐπ' ἔργοις πᾶσι, καὶ πρὸς σοί, πάτερ,
παρασταθήτω. τῶν γὰρ ἡμαρτημένων
ἄκη μέν ἐστι, προσφορὰ δ' οὐκ ἔστ' ἔτι.
τί σιγᾷς;
φώνησον, ὦ πάτερ, τι· μή μ' ἀποστραφῇς.
οὐδ' ἀνταμείβει μ' οὐδέν; ἀλλ' ἀτιμάσας
πέμψεις ἄναυδος, οὐδ' ἃ μηνίεις φράσας;
ὦ σπέρματ' ἀνδρὸς τοῦδ', ἐμαὶ δ' ὁμαίμονες,
πειράσατ' ἀλλ' ὑμεῖς γε κινῆσαι πατρὸς
τὸ δυσπρόσοιστον κἀπροσήγορον στόμα,
ὡς μή μ' ἄτιμον, τοῦ θεοῦ γε προστάτην,
οὕτως ἀφῇ με μηδὲν ἀντειπὼν ἔπος.

ΑΝ. λέγ', ὦ ταλαίπωρ', αὐτὸς ὧν χρείᾳ πάρει.
τὰ πολλὰ γάρ τοι ῥήματ' ἢ τέρψαντά τι,
ἢ δυσχεράναντ', ἢ κατοικτίσαντά πως,
παρέσχε φωνὴν τοῖς ἀφωνήτοις τινά.

ΠΟ. ἀλλ' ἐξερῶ· καλῶς γὰρ ἐξηγεῖ σύ μοι·
πρῶτον μὲν αὐτὸν τὸν θεὸν ποιούμενος
ἀρωγόν, ἔνθεν μ' ὧδ' ἀνέστησεν μολεῖν
ὁ τῆσδε τῆς γῆς κοίρανος, διδοὺς ἐμοὶ
λέξαι τ' ἀκοῦσαί τ' ἀσφαλεῖ σὺν ἐξόδῳ.

καὶ ταῦτ' ἀφ' ὑμῶν, ὦ ξένοι, βουλήσομαι
καὶ ταῖνδ' ἀδελφαῖν καὶ πατρὸς κυρεῖν ἐμοί.
ἃ δ' ἦλθον ἤδη σοι θέλω λέξαι, πάτερ.
γῆς ἐκ πατρῴας ἐξελήλαμαι φυγάς,
τοῖς σοῖς πανάρχοις οὕνεκ' ἐνθακεῖν θρόνοις
γονῇ πεφυκὼς ἠξίουν γεραιτέρᾳ.
ἀνθ' ὧν μ' Ἐτεοκλῆς, ὢν φύσει νεώτερος,
γῆς ἐξέωσεν, οὔτε νικήσας λόγῳ
οὔτ' εἰς ἔλεγχον χειρὸς οὐδ' ἔργου μολών,
πόλιν δὲ πείσας. ὧν ἐγὼ μάλιστα μὲν
τὴν σὴν Ἐρινὺν αἰτίαν εἶναι λέγω·
ἔπειτα κἀπὸ μάντεων ταύτῃ κλύω.
ἐπεὶ γὰρ ἦλθον Ἄργος ἐς τὸ Δωρικὸν,
λαβὼν Ἄδραστον πενθερὸν ξυνωμότας
ἔστησ' ἐμαυτῷ γῆς ὅσοιπερ Ἀπίας
πρῶτοι καλοῦνται καὶ τετίμηνται δόρει,
ὅπως τὸν ἑπτάλογχον ἐς Θήβας στόλον
ξὺν τοῖσδ' ἀγείρας ἢ θάνοιμι πανδίκως,
ἢ τοὺς τάδ' ἐκπράξαντας ἐκβάλοιμι γῆς.
εἶεν· τί δῆτα νῦν ἀφιγμένος κυρῶ;
σοὶ προστροπαίους, ὦ πάτερ, λιτὰς ἔχων
αὐτός τ' ἐμαυτοῦ ξυμμάχων τε τῶν ἐμῶν,
οἳ νῦν σὺν ἑπτὰ τάξεσιν σὺν ἑπτά τε
λόγχαις τὸ Θήβης πεδίον ἀμφεστᾶσι πᾶν·
οἷος δορυσσοῦς Ἀμφιάρεως, τὰ πρῶτα μὲν
δόρει κρατύνων, πρῶτα δ' οἰωνῶν ὁδοῖς·
ὁ δεύτερος δ' Αἰτωλὸς Οἰνέως τόκος
Τυδεύς· τρίτος δ' Ἐτέοκλος, Ἀργεῖος γεγώς·
τέταρτον Ἱππομέδοντ' ἀπέστειλεν πατὴρ
Ταλαός· ὁ πέμπτος δ' εὔχεται κατασκαφῇ

Καπανεὺς τὸ Θήβης ἄστυ δῃώσειν πυρί·
ἕκτος δὲ Παρθενοπαῖος Ἀρκὰς ὄρνυται,
ἐπώνυμος τῆς πρόσθεν ἀδμήτης χρόνῳ
μητρὸς λοχευθεὶς, πιστὸς Ἀταλάντης γόνος·
ἐγὼ δὲ σὸς, κεἰ μὴ σὸς, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ
πότμου φυτευθεὶς, σός γέ τοι καλούμενος,
ἄγω τὸν Ἄργους ἄφοβον ἐς Θήβας στρατόν.
οἵ σ' ἀντὶ παίδων τῶνδε καὶ ψυχῆς, πάτερ,
ἱκετεύομεν ξύμπαντες ἐξαιτούμενοι
μῆνιν βαρεῖαν εἰκαθεῖν ὁρμωμένῳ
τῷδ' ἀνδρὶ τοὐμοῦ πρὸς κασιγνήτου τίσιν,
ὅς μ' ἐξέωσε κἀπεσύλησεν πάτρας.
εἰ γάρ τι πιστόν ἐστιν ἐκ χρηστηρίων,
οἷς ἂν σὺ προσθῇ, τοῖσδ' ἔφασκ' εἶναι κράτος.
πρός νύν σε κρηνῶν καὶ θεῶν ὁμογνίων
αἰτῶ πιθέσθαι καὶ παρεικαθεῖν, ἐπεὶ
πτωχοὶ μὲν ἡμεῖς καὶ ξένοι, ξένος δὲ σύ·
ἄλλους δὲ θωπεύοντες οἰκοῦμεν σύ τε
κἀγὼ, τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξειληχότες.
ὁ δ' ἐν δόμοις τύραννος, ὢ τάλας ἐγὼ,
κοινῇ καθ' ἡμῶν ἐγγελῶν ἁβρύνεται·
ὃν, εἰ σὺ τἠμῇ ξυμπαραστήσει φρενὶ,
βραχεῖ σὺν ὄγκῳ καὶ χρόνῳ διασκεδῶ.
ὥστ' ἐν δόμοισι τοῖσι σοῖς στήσω σ' ἄγων,
στήσω δ' ἐμαυτὸν, κεῖνον ἐκβαλὼν βίᾳ.
καὶ ταῦτα σοῦ μὲν ξυνθέλοντος ἔστι μοι
κομπεῖν, ἄνευ σοῦ δ' οὐδὲ σωθῆναι σθένω.
XO τὸν ἄνδρα, τοῦ πέμψαντος οὕνεκ', Οἰδίπους,
εἰπὼν ὁποῖα ξύμφορ' ἔκπεμψαι πάλιν.
OI. ἀλλ' εἰ μὲν, ἄνδρες, τῆσδε δημοῦχος χθονὸς

μὴ 'τύγχαν' αὐτὸν δεῦρο προσπέμψας ἐμοὶ
Θησεὺς, δικαιῶν ὥστ' ἐμοῦ κλύειν λόγους,
οὔτ' ἂν ποτ' ὀμφῆς τῆς ἐμῆς ἐπήσθετο·
νῦν δ' ἀξιωθεὶς εἶσι κἀκούσας γ' ἐμοῦ
τοιαῦθ' ἃ τὸν τοῦδ' οὔ ποτ' εὐφρανεῖ βίον·
ὅς γ', ὦ κάκιστε, σκῆπτρα καὶ θρόνους ἔχων,
ἃ νῦν ὁ σὸς ξύναιμος ἐν Θήβαις ἔχει,
τὸν αὐτὸς αὑτοῦ πατέρα τόνδ' ἀπήλασας
κἄθηκας ἄπολιν καὶ στολὰς ταύτας φορεῖν,
ἃς νῦν δακρύεις εἰσορῶν, ὅτ' ἐν πόνῳ
ταὐτῷ βεβηκὼς τυγχάνεις κακῶν ἐμοί.
οὐ κλαυτὰ δ' ἐστὶν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οἰστέα
τάδ', ὥσπερ ἂν ζῶ, σοῦ φονέως μεμνημένον,
σὺ γάρ με μόχθῳ τῷδ' ἔθηκας ἔντροφον,
σύ μ' ἐξέωσας· ἐκ σέθεν δ' ἀλώμενος
ἄλλους ἐπαιτῶ τὸν καθ' ἡμέραν βίον.
εἰ δ' ἐξέφυσα τάσδε μὴ 'μαυτῷ τροφοὺς
τὰς παῖδας, ἦ τἂν οὐκ ἂν ἦ, τὸ σὸν μέρος·
νῦν δ' αἵδε μ' ἐκσώζουσιν, αἵδ' ἐμαὶ τροφοὶ,
αἵδ' ἄνδρες, οὐ γυναῖκες, ἐς τὸ συμπονεῖν·
ὑμεῖς δ' ἀπ' ἄλλου κοὐκ ἐμοῦ πεφύκατον.
τοιγάρ σ' ὁ δαίμων εἰσορᾷ μὲν οὔ τί πω
ὡς αὐτίκ', εἴπερ οἵδε κινοῦνται λόχοι
πρὸς ἄστυ Θήβης. οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως πόλιν
κείνην ἐρείψεις, ἀλλὰ πρόσθεν αἵματι
πεσεῖ μιανθεὶς χὠ σύναιμος ἐξ ἴσου.
τοιάσδ' ἀρὰς σφῷν πρόσθε τ' ἐξανῆκ' ἐγὼ
νῦν τ' ἀνακαλοῦμαι ξυμμάχους ἐλθεῖν ἐμοὶ,
ἵν' ἀξιῶτον τοὺς φυτεύσαντας σέβειν,
καὶ μὴ 'ξατιμάζητον, εἰ τυφλοῦ πατρὸς

τοιώδ' ἐφύτην. αἵδε γὰρ τάδ' οὐκ ἔδρων.
τοιγὰρ τὸ σὸν θάκημα καὶ τοὺς σοὺς θρόνους
κρατοῦσιν, εἴπερ ἐστὶν ἡ παλαίφατος
Δίκη ξύνεδρος Ζηνὸς ἀρχαίοις νόμοις.
σὺ δ' ἔρρ' ἀπόπτυστός τε κἀπάτωρ ἐμοῦ,
κακῶν κάκιστε, τάσδε συλλαβὼν ἀράς,
ἅς σοι καλοῦμαι, μήτε γῆς ἐμφυλίου
δόρει κρατῆσαι μήτε νοστῆσαί ποτε
τὸ κοῖλον Ἄργος, ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ
θανεῖν κτανεῖν θ' ὑφ' οὗπερ ἐξελήλασαι.
τοιαῦτ' ἀρῶμαι, καὶ καλῶ τὸ Ταρτάρου
στυγνὸν πατρῷον ἔρεβος, ὥς σ' ἀποικίσῃ,
καλῶ δὲ τάσδε δαίμονας, καλῶ δ' Ἄρη
τὸν σφῷν τὸ δεινὸν μῖσος ἐμβεβληκότα.
καὶ ταῦτ' ἀκούσας στεῖχε, κἀξάγγελλ' ἰὼν
καὶ πᾶσι Καδμείοισι τοῖς σαυτοῦ θ' ἅμα
πιστοῖσι συμμάχοισιν, οὕνεκ' Οἰδίπους
τοιαῦτ' ἔνειμε παισὶ τοῖς αὐτοῦ γέρα.

ΧΟ. Πολύνεικες, οὔτε ταῖς παρελθούσαις ὁδοῖς
ξυνήδομαί σοι, νῦν τ' ἴθ' ὡς τάχος πάλιν.

ΠΟ. οἴμοι κελεύθου τῆς τ' ἐμῆς δυσπραξίας,
οἴμοι δ' ἑταίρων· οἷον ἆρ' ὁδοῦ τέλος
Ἄργους ἀφωρμήθημεν, ὦ τάλας ἐγώ,
τοιοῦτον οἷον οὐδὲ φωνῆσαί τινι
ἔξεσθ' ἑταίρων, οὐδ' ἀποστρέψαι πάλιν,
ἀλλ' ὄντ' ἄναυδον τῇδε συγκῦρσαι τύχῃ.
ὦ τοῦδ' ὅμαιμοι παῖδες, ἀλλ' ὑμεῖς, ἐπεὶ
τὰ σκληρὰ πατρὸς κλύετε τοῦδ' ἀρωμένου,
μή τοί με πρὸς θεῶν σφώ γ', ἐὰν αἱ τοῦδ' ἀραὶ
πατρὸς τελῶνται καί τις ὑμῖν ἐς δόμους

νόστος γένηται, μή μ' ἀτιμάσητέ γε,
ἀλλ' ἔν τάφοισι θέσθε κἀν κτερίσμασιν.
καὶ σφῷν ὁ νῦν ἔπαινος, ὃν κομίζετον
τοῦδ' ἀνδρὸς οἷς πονεῖτον, οὐκ ἐλάσσονα
ἔτ' ἄλλον οἴσει τῆς ἐμῆς ὑπουργίας.
ΑΝ. Πολύνεικες, ἱκετεύω σε πεισθῆναί τί μοι
ΠΟ. ὦ φιλτάτη τὸ ποῖον Ἀντιγόνη; λέγε.
ΑΝ. στρέψαι στράτευμ' εἰς Ἄργος ὡς τάχιστά γε,
καὶ μὴ σέ τ' αὐτὸν καὶ πόλιν διεργάσῃ.
ΠΟ. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε. πῶς γὰρ αὖθις ἂν πάλιν
στράτευμ' ἄγοιμι ταυτὸν εἰσάπαξ τρέσας;
ΑΝ. τί δ' αὖθις, ὦ παῖ, δεῖ σε θυμοῦσθαι; τί σοι
πάτραν κατασκάψαντι κέρδος ἔρχεται;
ΠΟ. αἰσχρὸν τὸ φεύγειν καὶ τὸ πρεσβεύοντ' ἐμὲ
οὕτω γελᾶσθαι τοῦ κασιγνήτου πάρα.
ΑΝ. ὁρᾷς τὰ τοῦδ' οὖν ὡς ἐς ὀρθὸν ἐκφέρει
μαντεύμαθ', ὃς σφῷν θάνατον ἐξ ἀμφοῖν θροεῖ;
ΠΟ. χρῄζει γάρ· ἡμῖν δ' οὐχὶ συγχωρητέα.
ΑΝ. οἴμοι τάλαινα· τίς δὲ τολμήσει κλύων
τὰ τοῦδ' ἕπεσθαι τἀνδρὸς, οἷ' ἐθέσπισεν;
ΠΟ. οὐκ ἀγγελοῦμεν φλαῦρ'· ἐπεὶ στρατηλάτου
χρηστοῦ τὰ κρείσσω μηδὲ τἀνδεᾶ λέγειν.
ΑΝ. οὕτως ἄρ', ὦ παῖ, ταῦτά σοι δεδογμένα;
ΠΟ. καὶ μή μ' ἐπίσχῃς γ'· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἥδ' ὁδὸς
ἔσται μέλουσα δύσποτμός τε καὶ κακὴ
πρὸς τοῦδε πατρὸς τῶν τε τοῦδ' Ἐρινύων.
σφῷν δ' εὖ διδοίη Ζεὺς, τάδ' εἰ τελεῖτέ μοι
[θανόντ', ἐπεὶ οὔ μοι ζῶντί γ' αὖθις ἕξετον.]
μέθεσθε δ' ἤδη, χαίρετόν τ'. οὐ γάρ μ' ἔτι
βλέποντ' ἐσόψεσθ' αὖθις. ΑΝ. ὦ τάλαιν' ἐγώ.

ΠΟ. μή τοί μ' ὀδύρου. ΑΝ. καὶ τίς ἄν σ' ὁρμώμενον
ἐς προὖπτον Ἅιδην οὐ καταστένοι, κάσι;
ΠΟ. εἰ χρή, θανοῦμαι. ΑΝ. μὴ σύ γ', ἀλλ' ἐμοὶ πιθοῦ.
ΠΟ. μὴ πεῖθ' ἃ μὴ δεῖ. ΑΝ. δυστάλαινά τἄρ' ἐγώ,
εἴ σου στερηθῶ. ΠΟ. ταῦτα δ' ἐν τῷ δαίμονι
καὶ τῇδε φῦναι χἀτέρᾳ. σφὼ δ' οὖν ἐγὼ
θεοῖς ἀρῶμαι μή ποτ' ἀντῆσαι κακῶν·
ἀνάξιαι γὰρ πᾶσίν ἐστε δυστυχεῖν.
ΧΟ. νέα τάδε νεόθεν ἦλθέ μοι
νέα βαρύποτμα κακὰ παρ' ἀλαοῦ ξένου,
εἴ τι μοῖρα μὴ κιγχάνει.
μάτην γὰρ οὐδὲν ἀξίωμα δαιμόνων ἔχω φράσαι.
ὁρᾷ ὁρᾷ πάντ' ἀεὶ χρόνος, ἐπεὶ μὲν ἕτερα,
τὰ δὲ παρ' ἦμαρ αὖθις αὔξων ἄνω.
ἔκτυπεν αἰθήρ, ὦ Ζεῦ.
ΟΙ. ὦ τέκνα τέκνα, πῶς ἄν, εἴ τις ἔντοπος,
τὸν πάντ' ἄριστον δεῦρο Θησέα πόροι;
ΑΝ. πάτερ, τί δ' ἐστὶ τἀξίωμ' ἐφ' ᾧ καλεῖς;
ΟΙ. Διὸς πτερωτὸς ἥδε μ' αὐτίκ' ἄξεται
βροντὴ πρὸς Ἅιδην. ἀλλὰ πέμψαθ' ὡς τάχος.
ΧΟ. ἴδε μάλα μέγας ἐρείπεται
κτύπος ἄφατος ὅδε διόβολος· ἐς δ' ἄκραν
δεῖμ' ὑπῆλθε κρατὸς φόβαν.
ἔπτηξα θυμόν· ὀρανία γὰρ ἀστραπὴ φλέγει πάλιν.
τί μὰν ἀφήσει τέλος; δέδια δ'· οὐ γὰρ ἅλιον
ἀφορμᾷ ποτ' οὐκ ἄνευ ξυμφορᾶς,
ὦ μέγας αἰθήρ, ὦ Ζεῦ.

1447 — 1456. == 1462 — 1471.

ΟΙ. ὦ παῖδες, ἥκει τῷδ' ἐπ' ἀνδρὶ θέσφατος
βίου τελευτὴ, κοὐκέτ' ἔστ' ἀποστροφή.
ΑΝ. πῶς οἶσθα; τῷ δὲ συμβαλὼν ἔχεις, πάτερ;
ΟΙ. καλῶς κάτοιδ'. ἀλλ' ὡς τάχιστά μοι μολὼν
ἄνακτα χώρας τῆσδέ τις πορευσάτω.
ΧΟ. ἔα ἔα, ἰδοὺ μάλ' αὖθις ἀμφίσταται διαπρύσιος ὄτοβος.
ἵλαος, ὦ δαίμων, ἵλαος, εἴ τι γᾷ
ματέρι τυγχάνεις ἀφεγγὲς φέρων.
ἐναισίου δὲ συντύχοιμι, μηδ' ἄλαστον ἄνδρ' ἰδὼν
ἀκερδῆ χάριν μετάσχοιμί πως· Ζεῦ ἄνα, σοὶ φωνῶ.
ΟΙ. ἆρ' ἐγγὺς ἁνήρ; ἆρ' ἔτ' ἐμψύχου, τέκνα,
κιχήσεταί μου καὶ κατορθοῦντος φρένα;
ΑΝ. τί δ' ἂν θέλοις τὸ πιστὸν ἐμφῦναι φρενί;
ΟΙ. ἀνθ' ὧν ἔπασχον εὖ, τελεσφόρον χάριν
δοῦναί σφιν, ἥνπερ τυγχάνων ὑπεσχόμην.
ΧΟ. ἰὼ ἰὼ παῖ, βᾶθι βᾶθ', ⏑ ⏑́ – ⏑ – εἴτ' ἄκρον ἐπὶ γύαλον
ἐναλίῳ Ποσειδαονίῳ θεῷ
βούθυτον ἑστίαν ἁγίζων, ἱκοῦ.
ὁ γὰρ ξένος σε καὶ πόλισμα καὶ φίλους ἐπαξιοῖ
δικαίαν χάριν παρασχεῖν παθών. σπεῦσον, ἄϊσσ', ὦναξ.
ΘΗ. τίς αὖ παρ' ὑμῶν κοινὸς ἠχεῖται κτύπος,
σαφὴς μὲν ἀστῶν, ἐμφανὴς δὲ τοῦ ξένου;
μή τις Διὸς κεραυνὸς, ἤ τις ὀμβρία
χάλαζ' ἐπιρράξασα; πάντα γὰρ θεοῦ

1477 — 1485. = 1491 — 1499.

τοιαῦτα χειμάζοντος εἰκάσαι πάρα.
ΟΙ. ἄναξ, ποθοῦντι προὐφάνης, καί σοι θεῶν
τύχην τις ἐσθλὴν τῆσδ' ἔθηκε τῆς ὁδοῦ.
ΘΗ. τί δ' ἐστὶν, ὦ παῖ Λαΐου, νέορτον αὖ;
ΟΙ. ῥοπὴ βίου μοι. καί σ' ἅπερ ξυνῄνεσα
θέλω πόλιν τε τήνδε μὴ ψεύσας θανεῖν.
ΘΗ. ἐν τῷ δὲ κεῖσαι τοῦ μόρου τεκμηρίῳ;
ΟΙ. αὐτοὶ θεοὶ κήρυκες ἀγγέλλουσί μοι,
ψεύδοντες οὐδὲν σῆμα τῶν προκειμένων.
ΘΗ. πῶς εἶπας, ὦ γεραιὲ, δηλοῦσθαι τάδε;
ΟΙ. αἱ πολλὰ βρονταὶ διατελεῖς τὰ πολλά τε
στράψαντα χειρὸς τῆς ἀνικήτου βέλη.
ΘΗ. πείθεις με· πολλὰ γάρ σε θεσπίζονθ' ὁρῶ
κοὐ ψευδόφημα· χὤ τι χρὴ ποιεῖν λέγε.
ΟΙ. ἐγὼ διδάξω, τέκνον Αἰγέως, ἅ σοι
γήρως ἄλυπα τῇδε κείσεται πόλει.
χῶρον μὲν αὐτὸς αὐτίκ' ἐξηγήσομαι,
ἄθικτος ἡγητῆρος, οὗ με χρὴ θανεῖν.
τοῦτον δὲ φράζε μή ποτ' ἀνθρώπων τινὶ,
μήθ' οὗ κέκευθε μήτ' ἐν οἷς κεῖται τόποις·
ὥς σοι πρὸ πολλῶν ἀσπίδων ἀλκὴν ὅδε
δορός τ' ἐπακτοῦ γειτόνων ἀεὶ τιθῇ.
ἃ δ' ἐξάγιστα μηδὲ κινεῖται λόγῳ
αὐτὸς μαθήσει, κεῖσ' ὅταν μόλῃς μόνος·
ὡς οὔτ' ἂν ἀστῶν τῶνδ' ἂν ἐξείποιμί τῳ
οὔτ' ἂν τέκνοισι τοῖς ἐμοῖς, στέργων ὅμως.
ἀλλ' αὐτὸς ἀεὶ σῶζε, χὤταν ἐς τέλος
τοῦ ζῆν ἀφικνῇ, τῷ προφερτάτῳ μόνῳ
σήμαιν', ὁ δ' ἀεὶ τὠπιόντι δεικνύτω.
χοὔτως ἀδῇον τήνδ' ἐνοικήσεις πόλιν

σπαρτῶν ἀπ᾽ ἀνδρῶν· αἱ δὲ μυρίαι πόλεις,
κἂν εὖ τις οἰκῇ, ῥᾳδίως καθύβρισαν.
θεοὶ γὰρ εὖ μὲν, ὀψὲ δ᾽ εἰσορῶσ᾽, ὅταν
τὰ θεῖ᾽ ἀφείς τις ἐς τὸ μαίνεσθαι τραπῇ·
ὃ μὴ σὺ, τέκνον Αἰγέως, βούλου παθεῖν.
τὰ μὲν τοιαῦτ᾽ οὖν εἰδότ᾽ ἐκδιδάσκομεν.
χῶρον δ᾽, ἐπείγει γάρ με τοὐκ θεοῦ παρὸν,
στείχωμεν ἤδη, μηδ᾽ ἔτ᾽ ἐντρεπώμεθα.
ὦ παῖδες, ὧδ᾽ ἕπεσθ᾽. ἐγὼ γὰρ ἡγεμὼν
σφῷν αὖ πέφασμαι καινὸς, ὥσπερ σφὼ πατρί.
χωρεῖτε, καὶ μὴ ψαύετ᾽, ἀλλ᾽ ἐᾶτέ με
αὐτὸν τὸν ἱρὸν τύμβον ἐξευρεῖν, ἵνα
μοῖρ᾽ ἀνδρὶ τῷδε τῇδε κρυφθῆναι χθονί.
τῇδ᾽, ὧδε, τῇδε βᾶτε· τῇδε γάρ μ᾽ ἄγει
Ἑρμῆς ὁ πομπὸς ἥ τε νερτέρα θεός.
ὦ φῶς ἀφεγγὲς, πρόσθε πού ποτ᾽ ἦσθ᾽ ἐμὸν,
νῦν δ᾽ ἔσχατόν σου τοὐμὸν ἅπτεται δέμας.
ἤδη γὰρ ἕρπω τὸν τελευταῖον βίον
κρύψων παρ᾽ Ἅιδην. ἀλλὰ, φίλτατε ξένων.
αὐτός τε χώρα θ᾽ ἥδε πρόσπολοί τε σοὶ
εὐδαίμονες γένοισθε, κἀπ᾽ εὐπραξίᾳ
μέμνησθέ μου θανόντος εὐτυχεῖς ἀεί.

ΧΟ. εἰ θέμις ἐστί μοι τὰν ἀφανῆ θεὸν
καὶ σὲ λιταῖς σεβίζειν,
ἐννυχίων ἄναξ,
Αἰδωνεῦ Αἰδωνεῦ, λίσσωμαι
ἐπιπόνῳ μήτ᾽ ἐπὶ βαρυαχεῖ
ξένον ἐξανύσαι
μόρῳ τὰν παγκευθῆ κάτω

1556 — 1567· = 1568 — 1578.

νεκρῶν πλάκα καὶ Στύγιον δόμον.
πολλῶν γὰρ ἂν καὶ μάταν
πημάτων ἱκνουμένων
πάλιν σφε δαίμων δίκαιος αὔξοι.
ὦ χθόνιαι θεαί, σῶμά τ' ἀνικάτου
θηρός, ὃν ἐν πύλαισι
φασὶ πολυξένοις
εὐνᾶσθαι κνυζεῖσθαί τ' ἐξ ἄντρων
ἀδάματον φύλακα παρ' Ἀΐδᾳ
λόγος αἰὲν ἔχει·
ὅν, ὦ Γᾶς παῖ καὶ Ταρτάρου,
κατεύχομαι ἐν καθαρῷ βῆναι
ὁρμωμένῳ νερτέρας
τῷ ξένῳ νεκρῶν πλάκας·
σέ τοι κικλήσκω τὸν αἰένυπνον.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ἄνδρες πολῖται, ξυντομωτάτως μὲν ἂν
τύχοιμι λέξας Οἰδίπουν ὀλωλότα·
ἃ δ' ἦν τὰ πραχθέντ' οὔθ' ὁ μῦθος ἐν βραχεῖ
φράσαι πάρεστιν οὔτε τἄργ' ὅσ' ἦν ἐκεῖ.
XO ὄλωλε γὰρ δύστηνος; ΑΓ. ὡς λελοιπότα
κεῖνον τὸν αἰεὶ βίοτον ἐξεπίστασο.
XO. πῶς; ἆρα θείᾳ κἀπόνῳ τάλας τύχῃ;
ΑΓ. ταῦτ' ἐστὶν ἤδη κἀποθαυμάσαι πρέπον.
ὡς μὲν γὰρ ἐνθένδ' εἷρπε, καὶ σύ που παρὼν
ἔξοισθ', ὑφηγητῆρος οὐδενὸς φίλων,
ἀλλ' αὐτὸς ἡμῖν πᾶσιν ἐξηγούμενος·
ἐπεὶ δ' ἀφῖκτο τὸν καταρράκτην ὀδὸν
χαλκοῖς βάθροισι γῆθεν ἐρριζωμένον,
ἔστη κελεύθων ἐν πολυσχίστων μιᾷ.

κοίλου πέλας κρατῆρος, οὗ τὰ Θησέως
Περίθου τε κεῖται πίστ' ἀεὶ ξυνθήματα·
ἀφ' οὗ μέσος στὰς τοῦ τε Θορικίου πέτρου
κοίλης τ' ἀχέρδου κἀπὸ λαΐνου τάφου,
καθέζετ'· εἶτ' ἔλυσε δυσπινεῖς στολάς.
κἄπειτ' ἀΰσας παῖδας ἠνώγει ῥυτῶν
ὑδάτων ἐνεγκεῖν λουτρὰ καὶ χοάς ποθεν·
τὼ δ' εὐχλόου Δήμητρος ἐς προσόψιον
πάγον μολόντε τάσδ' ἐπιστολὰς πατρὶ
ταχεῖ πόρευσαν σὺν χρόνῳ, λουτροῖς τέ νιν
ἐσθῆτί τ' ἐξήσκησαν ᾗ νομίζεται.
ἐπεὶ δὲ παντὸς εἶχε δρῶντος ἡδονὴν
κοὐκ ἦν ἔτ' ἀργὸν οὐδὲν ὧν ἐφίετο,
κτύπησε μὲν Ζεὺς χθόνιος, αἱ δὲ παρθένοι
ῥίγησαν, ὡς ἤκουσαν· ἐς δὲ γούνατα
πατρὸς πεσοῦσαι κλᾶον, οὐδ' ἀνίεσαν
στέρνων ἀραγμοὺς οὐδὲ παμμήκεις γόους.
ὁ δ' ὡς ἀκούει φθόγγον ἐξαίφνης πικρὸν,
πτύξας ἐπ' αὐταῖς χεῖρας εἶπεν, ὦ τέκνα,
οὐκ ἔστ' ἔθ' ὑμῖν τῇδ' ἐν ἡμέρᾳ πατήρ.
ὄλωλε γὰρ δὴ πάντα τἀμὰ, κοὐκέτι
τὴν δυσπόνητον ἕξετ' ἀμφ' ἐμοὶ τροφήν·
σκληρὰν μὲν, οἶδα, παῖδες· ἀλλ' ἓν γὰρ μόνον
τὰ πάντα λύει ταῦτ' ἔπος μοχθήματα.
τὸ γὰρ φιλεῖν οὐκ ἔστιν ἐξ ὅτου πλέον
ἢ τοῦδε τἀνδρὸς ἔσχεθ', οὗ τητώμεναι
τὸ λοιπὸν ἤδη τὸν βίον διάξετον.
τοιαῦτ' ἐπ' ἀλλήλοισιν ἀμφικείμενοι
λύγδην ἔκλαον πάντες. ὡς δὲ πρὸς τέλος
γόων ἀφίκοντ' οὐδ' ἔτ' ὠρώρει βοὴ,

ἦν μὲν σιωπή, φθέγμα δ' ἐξαίφνης τινὸς
θώϋξεν αὐτόν, ὥστε πάντας ὀρθίας
στῆσαι φόβῳ δείσαντας ἐξαίφνης τρίχας.
καλεῖ γὰρ αὐτὸν πολλὰ πολλαχῇ θεός·
ὦ οὗτος οὗτος, Οἰδίπους, τί μέλλομεν
χωρεῖν; πάλαι δὴ τἀπὸ σοῦ βραδύνεται.
ὁ δ' ὡς ἐπήσθετ' ἐκ θεοῦ καλούμενος,
αὐδᾷ μολεῖν οἱ γῆς ἄνακτα Θησέα.
κἀπεὶ προσῆλθεν, εἶπεν, ὦ φίλον κάρα,
δός μοι χερὸς σῆς πίστιν ἀρχαίαν τέκνοις,
ὑμεῖς τε, παῖδες, τῷδε, καὶ καταίνεσον
μήποτε προδώσειν τάσδ' ἑκών, τελεῖν δ' ὅσ' ἂν
μέλλῃς φρονῶν εὖ ξυμφέροντ' αὐταῖς ἀεί.
ὁ δ', ὡς ἀνὴρ γενναῖος, οὐκ οἴκτου μέτα
κατήνεσεν τάδ' ὅρκιος δράσειν ξένῳ.
ὅπως δὲ ταῦτ' ἔδρασεν, εὐθὺς Οἰδίπους
ψαύσας ἀμαυραῖς χερσὶν ὧν παίδων λέγει,
ὦ παῖδε, τλάσας χρὴ τὸ γενναῖον φρενὶ
χωρεῖν τόπων ἐκ τῶνδε, μηδ' ἃ μὴ θέμις
λεύσσειν δικαιοῦν, μηδὲ φωνούντων κλύειν.
ἀλλ' ἕρπεθ' ὡς τάχιστα· πλὴν ὁ κύριος
Θησεὺς παρέστω μανθάνων τὰ δρώμενα.
τοσαῦτα φωνήσαντος εἰσηκούσαμεν
ξύμπαντες· ἀστακτὶ δὲ σὺν ταῖς παρθένοις
στένοντες ὡμαρτοῦμεν. ὡς δ' ἀπήλθομεν,
χρόνῳ βραχεῖ στραφέντες, ἐξαπείδομεν
τὸν ἄνδρα τὸν μὲν οὐδαμοῦ παρόντ' ἔτι,
ἄνακτα δ' αὐτὸν ὀμμάτων ἐπίσκιον
χεῖρ' ἀντέχοντα κρατός, ὡς δεινοῦ τινος
φόβου φανέντος οὐδ' ἀνασχετοῦ βλέπειν.

ἔπειτα μέντοι βαιὸν οὐδὲ σὺν χρόνῳ,
ὁρῶμεν αὐτὸν γῆν τε προσκυνοῦνθ' ἅμα
καὶ τὸν θεῶν Ὄλυμπον ἐν ταὐτῷ λόγῳ.
μόρῳ δ' ὁποίῳ κεῖνος ὤλετ' οὐδ' ἂν εἷς
θνητῶν φράσειε, πλὴν τὸ Θησέως κάρα.
οὐ γάρ τις αὐτὸν οὔτε πυρφόρος θεοῦ
κεραυνὸς ἐξέπραξεν οὔτε ποντία
θύελλα κινηθεῖσα τῷ τότ' ἐν χρόνῳ,
ἀλλ' ἤ τις ἐκ θεῶν πομπὸς, ἢ τὸ νερτέρων
εὔνουν διαστὰν γῆς αλύπητον βάθρον.
ἀνὴρ γὰρ οὐ στενακτος οὐδὲ σὺν νόσοις
ἀλγεινὸς ἐξεπέμπετ', ἀλλ' εἴ τις βροτῶν
θαυμαστός. εἰ δὲ μὴ δοκῶ φρονῶν λέγειν,
οὐκ ἂν παρείμην οἷσι μὴ δοκῶ φρονεῖν.

ΧΟ. ποῦ δ' αἵ τε παῖδες χοἰ προπέμψαντες φίλων;

ΑΓ. αἵδ' οὐχ ἑκάς· γόων γὰρ οὐκ ἀσήμονες
φθόγγοι σφε σημαίνουσι δεῦρ' ὁρμωμένας.

ΑΝ. αἰαῖ, ἔστιν ἔστι νῷν δὴ
οὐ τὸ μὲν, ἄλλο δὲ μὴ, πατρὸς ἔμφυτον
ἄλαστον αἷμα δυσμόροιν στενάζειν,
ὥτινε τὸν πολὺν
ἄλλοτε μὲν πόνον ἔμπεδον εἴχομεν,
ἐν πυμάτῳ δ' ἀλόγιστα παροίσομεν
ἰδόντε καὶ παθόντε.

ΧΟ. τί δ' ἔστιν; ΑΝ. ἔστιν μὲν εἰκάσαι, φίλοι.

ΧΟ. βέβηκεν; ΑΝ. ὡς μάλιστ' ἂν ἐν πόθῳ λάβοις.
τί γὰρ, ὅτῳ μήτ' Ἄρης
μήτε πόντος ἀντέκυρσεν,
ἄσκοποι δὲ πλάκες ἔμαρψαν

1670 — 1687. = 1697 — 1714.

ἐν ἀφανεῖ τινι μόρῳ φερόμενον.
τάλαινα, νῷν δ' ὀλεθρία
νὺξ ἐπ' ὄμμασιν βέβακε.
πῶς γὰρ ἤ τιν' ἀπίαν
γᾶν ἢ πόντιον κλύδων' ἀλώμεναι βίου δύσοι-
στον ἕξομεν τροφάν;

ΙΣ. οὐ κάτοιδα. κατά με φόνιος
Ἀΐδας ἕλοι πατρὶ
τάλαιναν, ὡς ἔμοιγ' ὁ μέλλων βίος οὐ βιω-
τός.

ΧΟ. ὦ διδύμα τέκνων ἀρίστα,
τὸ φέρον ἐκ θεοῦ καλῶς
μηδὲν ἄγαν φλέγεσθον· οὔ τοι κατάμεμπτ'
ἐβήτην

ΑΝ. πόθος καὶ κακῶν ἄρ' ἦν τις.
καὶ γὰρ ὃ μηδαμὰ δὴ τὸ φίλον, φίλον,
ὁπότε γε καὶ τὸν ἐν χεροῖν κατεῖχον.
ὦ πάτερ, ὦ φίλος,
ὦ τὸν ἀεὶ κατὰ γᾶς σκότον εἱμένος·
οὐδὲ γὰρ ὢν ἀφίλητος ἐμοί ποτε
καὶ τᾷδε μὴ κυρήσῃς.

ΧΟ. ἔπραξεν; ΑΝ. ἔπραξεν οἷον ἤθελεν.

ΧΟ. τὸ ποῖον; ΑΝ. ἇς ἔχρῃζε γᾶς ἐπὶ ξένας
ἔθανε· κοίταν δ' ἔχει
νέρθεν εὐσκίαστον αἰέν.
οὐδὲ πένθος ἔλιπ' ἄκλαυτον.
ἀνὰ γὰρ ὄμμα σε τόδ', ὦ πάτερ, ἐμὸν
στένει δακρῦον, οὐδ' ἔχω
πῶς με χρὴ τὸ σὸν τάλαιναν

1688 — 1696. == 1715 — 1723.

ἀφανίσαι τοσόνδ' ἄχος.
–́ – –́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ – ⏑ –́ ἔρημος ἔθανες
ὧδέ μοι.
ΙΣ. ὦ τάλαινα, τίς ἄρα με πότμος
–́ ⏑ – ⏑ –́ ⏑ –
ἐπαμμένει σέ τ', ὦ φίλα, τὰς πατρὸς ὧδ' ἐρήμας;
ΧΟ. ἀλλ' ἐπεὶ ὀλβίως γ' ἔλυσεν
τὸ τέλος, ὦ φίλαι, βίου,
λήγετε τοῦδ' ἄχους· κακῶν γὰρ δυσάλωτος
οὐδείς.
ΑΝ. πάλιν, φίλα, συθῶμεν. ΙΣ. ὡς τί ῥέξομεν;
ΑΝ. ἵμερος ἔχει με ΙΣ. τίς;
ΑΝ. τὰν χθόνιον ἑστίαν ἰδεῖν
ΙΣ. τίνος; ΑΝ. πατρὸς, τάλαιν' ἐγώ.
ΙΣ. θέμις δὲ πῶς τάδ' ἐστί; μῶν
οὐχ ὁρᾷς; ΑΝ. τί τόδ' ἐπέπληξας;
ΙΣ. καὶ τόδ', ὡς ΑΝ. τί τόδε μάλ' αὖθις;
ΙΣ. ἄταφος ἔπιτνε δίχα τε παντός.
ΑΝ. ἄγε με, καὶ τότ' ἐπενάριξον.
ΙΣ. αἰαῖ, δυστάλαινα, ποῖ δῆτ'
αὖθις ὧδ' ἔρημος ἄπορος
αἰῶνα τλάμον' ἕξω;
ΧΟ. φίλαι, τρέσητε μηδέν. ΑΝ. ἀλλὰ ποῖ φύγω;
ΧΟ. καὶ πάρος ἀπέφυγε ΑΝ. τί;
ΧΟ. τὰ σφῷν τὸ μὴ πίτνειν κακῶς.
ΑΝ. φρονῶ. ΧΟ. τί δῆθ' ὅπερ νοεῖς;
ΑΝ. ὅπως μολούμεθ' ἐς δόμους

Post 1712 sequebatur ἰὼ μὴ γᾶς ἐπὶ ξένας θανεῖν ἔχρῃζες. et post 1715 αὖθις ὧδ' ἔρημος ἄπορος.

1724 — 1736. = 1737 — 1750.

οὐκ ἔχω. *ΧΟ.* μηδέ γε μάτευε.
ΑΝ. μόγος ἔχει. *ΧΟ.* καὶ πάρος ἐπεῖχε.
ΑΝ. τοτὲ μὲν ἄπορα, τοτὲ δ' ὕπερθεν.
ΧΟ. μέγ' ἄρα πέλαγος ἐλαχέτην τι.
ΑΝ. αἰαῖ, ποῖ μόλωμεν, ὦ Ζεῦ;
ἐλπίδων γὰρ ἐς τίν' ἔτι με
δαίμων τανῦν γ' ἐλαύνει;
ΘΗ. παύετε θρήνων, παῖδες· ἐν οἷς γὰρ
χάρις ἡ χθονία ξύν' ἀπόκειται
πενθεῖν οὐ χρή· νέμεσις γάρ.
ΑΝ. ὦ τέκνον Αἰγέως, προσπίτνομέν σοι.
ΘΗ. τίνος, ὦ παῖδες, χρείας ἀνύσαι;
ΑΝ. τύμβον θέλομεν προσιδεῖν αὐταὶ
πατρὸς ἡμετέρου. *ΘΗ.* ἀλλ' οὐ θεμιτόν.
ΑΝ. πῶς εἶπας, ἄναξ, κοίραν' Ἀθηνῶν;
ΘΗ. ὦ παῖδες, ἀπεῖπεν ἐμοὶ κεῖνος
μήτε πελάζειν ἐς τούσδε τόπους
μήτ' ἐπιφωνεῖν μηδένα θνητῶν
θήκην ἱερὰν, ἣν κεῖνος ἔχει.
καὶ ταῦτά μ' ἔφη πράσσοντα καλῶς
χώραν ἕξειν αἰὲν ἄλυπον.
ταῦτ' οὖν ἔκλυεν δαίμων ἡμῶν
χὠ πάντ' ἀΐων Διὸς Ὅρκος.
ΑΝ. ἀλλ' εἰ τάδ' ἔχει κατὰ νοῦν κείνῳ,
ταῦτ' ἂν ἀπαρκοῖ· Θήβας δ' ἡμᾶς
τὰς ὠγυγίους πέμψον, ἐάν πως
διακωλύσωμεν ἰόντα φόνον
τοῖσιν ὁμαίμοις.

Post 1740 sequebatur *ΑΝ.* *ναὶ ναί.* (*ΧΟ.*) **ξύμφημι καὐτός.**

ΘΗ. δράσω καὶ τάδε καὶ πάνθ' ὁπόσ' ἂν
μέλλω πράσσειν πρόσφορά θ' ὑμῖν
καὶ τῷ κατὰ γῆς, ὃς νέον ἔρρει,
πρὸς χάριν, οὐ δεῖ μ' ἀποκάμνειν.
ΧΟ. ἀλλ' ἀποπαύετε μηδ' ἐπὶ πλείω
θρῆνον ἐγείρετε·
πάντως γὰρ ἔχει τάδε κῦρος.

ARISTOTELIS

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

QVARTVM EDIDIT

FRIDERICVS BLASS

MCMVIII
LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

PRAEFATIO.

§ 1. Quam insigni neque unquam sperato fortunae beneficio anno proximi s. XCI quasi ex ipso Orco recuperaveramus Ἀριστοτέλους Ἀθηναίων πολιτείαν, edidi ante hos undecim annos post principem editorem Britannum, duumviros editores Germanos, duumviros item Batavos; tum a. eiusdem s. XCV post alios insignes hominum doctorum labores iterum edidi; tertium tribus annis post; nunc quartum edo. De laudibus libelli taceo (nisi quod de quibusdam quae minus in promptu sunt postea agendum erit); de auctore id dixisse satis habeo, videri mihi paene maculam suo ipsos operi adspersisse editores Batavos, cum pro titulo inscriberent "Aristotelis qui fertur liber Ἀθηναίων πολιτεία". Quid enim valere debebant dubitationes quorundam hominum, sive doctas eas dicas sive perversas, vel contra totius antiquitatis testimonium, vel contra ipsius libelli indolem, quem si quis non videt neque a discipulo etiamnum rudiore conscriptum esse posse neque a grammatico ignoto atque obscuro, aut non habet oculos aut eis quos habet non utitur? Parcamus igitur huic chartae, qua ad alias res multas nobis opus erit.

Sunt volumina quattuor papyracea, quae una inventa in Aegypti aliquo loco (de quo prudenter tacetur) emerunt Musei Britannici custodes et sine mora, industria usi plane admirabili in re difficillima, publici iuris fecerunt. Ea volumina in prima cuiusque pagina nota numeri insignita sunt: *Α*, *Β*, *Γ* τόμος, *Δ*; nempe in ultimo quoque notae reliquias dispexit qui ultimus haec volumina maximo cum fructu examinavit Udalricus Wilcken. Continent Aristotelis πολιτείαν Ἀθηναίων sine inscriptione et initio truncatam, non quo huius chartae aliqua pars eo loco nunc desit, quod secus esse et numeri nota et spatium vacuum a

sinistra parte relictum manifesto testatur, sed, ut putandum est, quod exemplum illud unde describebatur non integrum erat. Hoc enim quod habemus exemplum non ex eis est quae a scribis bibliopolarum conficiebantur, sed erat privato usui destinatum: id quod vel inde statim apparuit, quod in aversa horum voluminum parte libellus Aristoteleus perscriptus est, occupata iam altera vilici cuiusdam Aegyptiaci rationibus. Fingamus nobis animo hominem in abdito aliquo angulo Aegypti viventem, qui cum libelli huius Aristotelei amantissimus esset, neque mercari poterat eius exemplum neque nancisci aliud quam truncatum illud, unde ipse sibi describeret. Fecit igitur id quod potuit, chartaque usus est ea quae praesto erat. Cuius de mensuris haec addo: primum volumen esse longum duo metra et dimidium fere, secundum paullo plus quam unum et dimidium, tertium minus unum; item ut videtur quartum, quod nunc discissum neque integrum servatum est; latitudo fere 28 centesimas partes metri aequat. Docuerunt praeterea Wilcken eumque secuti editores Germani voluminis primi plagulam primam, quae est eadem in scriptura Aristotelea ultima, tegumenti vice reliquo volumini praesutam fuisse, aversa eius plagulae parte, ea scilicet in qua fibrae rectae a summo ad imum decurrunt, adversis reliquarum partibus adiuncta; eam primam plagulam a vilico illo scriptura fere vacuam relictam esse[1]), neque diverse fecisse Aristotelici libelli scribam, qui suae partis primum spatium paginam fere unam aequans scriptura non attigerit. Manus vero scribarum in Aristotele rectissime Kenyon princeps editor Britannus quattuor esse statuit. Prima primum volumen totum secundique primam paginam conscripsit; excipit altera inde a secunda eius pagina, totius operis tertia decima. Atque hae quidem duae manus facillime distinguuntur. Prior nempe scriptura utitur cursiva quae vocatur, compendiis crebris, quibusdam

1) Exstitit autem postea qui eam quoque plagulam in usum vocaret, inscripto commentariolo quodam grammatico huc inedito. V. Kaibel-Wilamowitz³ p. VII, 1.

etiam notis tachygraphicis; paginas facit latas plerasque quattuordecim quindecimve aut sedecim centesimas metri partes (etiam latiores sunt duae, una paullo angustior), versus autem in quaque pagina circiter quadragenos quinos, nisi quod decima non plus viginti quattuor habet. In ea enim parte voluminis primi iam antea scriptum erat argumentum Demosthenicae orationis contra Midiam cum scholiis quibusdam, quae ad eius orationis principium pertinent; his impleta erat una pagina et dimidia, quae cum novus hic usus chartae fieret ductibus crassis sunt transfixae. Reliquum autem alterius paginae spatium decima est pagina Aristotelici operis. Propter eandem causam etiam latitudinis paginarum inaequalitas maior est in hac voluminis parte. At secunda manus et maioribus litteris utitur neque inter se tam crebro conexis, forma autem litterarum ea quam quadratam vocamus, compendiis nullis neque notis; porro paginae angustiores sunt, ut duodecim centesimarum partium modum non excedant; versuum autem in unaquaque pagina numerus idem fere est atque in eis quas prima manus scripsit, cum litterarum in unoquoque versu multo sit minor. Accedit alia inter uturumque librarium differentia, quod prior orthographiam satis bene callet, alter minime. Hunc autem alterum hominem Kenyon statuit paginas scripsisse non plus quam septem et dimidiam, i. e. a tertia decima usque ad mediam vigesimam; ibi excipere tertiam manum, quae huius voluminis reliquam partem conscripserit, i. e. usque ad paginam vigesimam qartam, insuperque totum volumen quartum, quod lacerum habemus. Cum negassent Germani editores hanc manum a secunda diversam esse, fortiter contra ivit Britannus in praefatione editionis tertiae. Statim enim in volumine altero apparere discrimen, velut in Υ littera, gracilioremque esse toto habitu scripturam tertiae manus quam alterius, etiam in principio, ubi scriba ad imitationem proximorum a cursiva scriptura abstinuerit, ad quam postea paullum eum deflexisse videmus; neque fieri posse, ut scriptura uncialis paginae XXVII (quae est extrema voluminis secundi) et paginarum XIII—XX ab eodem

librario profecta sit. In orthographicis quoque magnam esse differentiam; nam ι pro ει alterius scribae esse, qui plus quadragies ea ratione peccet, cum tertius quater tantum talia admiserit; contra ει pro ι frequentius esse apud hunc quam apud illum. Quibus argumentis ipsiusque Wilckeni testimonio congruo iam omnes dubitationes victae sunt. Finem fecit manus altera in CYN|ЄBH verbo pag. XX, v. 27 sq. (p. 66, 2 ed. huius); post id excepit tertia. Restat volumen tertium, in quo primae similem manum agnoscit Kenyon, sed non eandem; nostrates contra editores iterum eandem esse statuebant. Nempe et cursivum genus utrobique est, et compendia notaeque similiter adhibitae, latitudoque paginarum in tertio volumine eadem fere atque in primo. Orthographici quoque errores non sunt crebri, neque temere librarius scribit quae sensu careant. Sed versuum numerus in quaque pagina haud paullo maior, cum praeter ultimam, quae non tota expleta est, nusquam sint minus quam quinquaginta quinque, interdum etiam septem octove et quinquaginta. Pendet hoc ex scripturae genere, quod paullo minutius est paulloque elegantius, neque omnino eam similitudinem refert, qua eandem manum agnoscere cogamur. Accedunt quaedam in singularum litterarum formis discrimina, velut quod T hic ductum superiorem directum habere solet, fractum illic; H quoque magis ad normam quadratae scripturae pingitur, item saepe Π. Sunt etiam in compendiis notisque quaedam quibus alteram manum ab altera distinguere possis, quae sollerter enotaverunt editores Batavi Britannusque Sandys. Velut hoc, quod syllaba finalis -σθαι compendio quidem ab utraque manu scribitur, sed a primo Θ paullum supra versum extollitur, AI non indicatur, cum quarta Θ in ordine ponat, AI lineola indicet. Omnes igitur nunc consentiunt, esse haec volumina a quattuor manibus conscripta.

§ 2. Alia quaestio est multo etiam difficilior atque intricatior, quid de correctorum manibus statuendum sit. Kenyon in eis, quae in opere alterius manus emendata ›t, eandem manum agnoscit quae scripsit volumen pri-

mum; in ipso primo itemque in tertio non ita multa correcta sunt, quapropter de his quaestionem omnino non movit. Nostrates editores omnia haec volumina ab eodem homine correcta esse putant, eo scilicet qui primum scripsit. Verum sic si statuerimus, statim difficultatibus maximis implicabimur. Diligentem dicunt fuisse hominem et litterarum minime rudem, qui haec partim scripserit ipse, partim cum alii sive servo sive mercenario scribenda mandasset, postea ut par erat emendaverit. Cur igitur omnis illa diligentia, quam recte in scribendo agnoscunt, in emendando plane desideratur? Cur foedissima quaeque sensuque cassa intacta sunt relicta? An quia in ipso archetypo sic scripta erant? Id archetypum eidem editores docent librum fuisse qui proprie vocaretur, publico usui destinatum: quod si secus fuisset, futurum non fuisse ut huius voluminis librarius tertius pro cursivo scribendi genere sibi consueto initio alterum insuetum quod librorum erat adhiberet. Nihil tamen obstat quominus illum librum ne ipsum quidem peccatis immunem fuisse putemus. Verum fuisse in eo ΑΔΔΡΕΙϹ pro ἄνδρες (p. XIII, 34; huius ed. p. 54, 12), mox ΕΤΙΔΕ pro ἔδει δὲ (ibid. 42; p. 54, 19), ΤΥΓ|ΤΕΧΑΝΟΥϹΙΝ pro τυγχάνουσιν (p. XIV, 6 sq.; 55, 5), similia alia plurima nunquam equidem credam. Rectius autem sicut in Bacchylide recens invento plures correctorum manus fuisse statuemus: primum eas quae scripserant, cum multa aperte eandem manum referant; tum alias sive horum scribarum sive aliorum hominum. De tertio quidem volumine vix potest dubitari, eandem manum et scripsisse et emendasse; at in primo quamvis de multis idem affirmandum sit, restant quaedam quae alienam manum monstrare videantur, eamque quartae quam vocavimus similem. Exempli causa affero: ΗΔΗ additum col. IX, 18 (p. 39, 17), τὴν δαπάνην additum ibid. 30 (p. 41, 2); Η enim his locis quadratam formam habet, quam non adhibet huius voluminis scriba, adhibet tertii. Item in secundo volumine quaedam sunt quae quartae manus admoneant, velut ΦΟΝΟΥ super ΠΟΝΟΥ scriptum col. XIX, 1 (p. 63, 2) et ΑΘΗΝΑΙΩΝ additum col. XVIII, 20 (p. 62, 6). Atque

demonstrat ipse color niger atramenti, plerumque opus manus secundae non ab eo qui scripserit esse emendatum. Quare in universum sic statuo: emendationem horum voluminum ab uno aliquo homine cum cura et diligentia factam non esse, sed partim inter scribendum statim librarios errata sua correxisse, partim alios emendasse, sed neglegenter fere et ut multa quae emendare possent temere relinquerent. Similem plane nunc videmus Bacchylidei libri condicionem. Eodem fere pertinet quod interpunctio per tota volumina neglecta est[1]): quam erat certe addere correctoris diligentis.

Verum nova quaestio statim oboritur, unde hae emendationes sint profectae. Quinque earum genera distinguenda sunt. Unum genus est earum, ubi litteris parum clare pictis eaedem magis explicita forma superscriptae sint; alterum earum, ubi altera littera inducta, altera superposita sit, vel illa in hanc mutata; tum tertium, ubi primo omissa supra versum sint addita. Sed sunt praeterea loci non pauci, quibus nihil inductum sit, nihilominus autem alia superscripta, quae non adiciantur, sed substituantur prioribus. Quintum genus ab hoc eo tantum differt, quod supra versum scripta singulis lineolis vel punctis utrimque circumdata sunt, quibus lineolis necessario certa aliqua significatio inest; est ubi etiam in ipso versu similiter punctis inclusa sint ea quibus altera lectio substituatur. Colligamus primum huius generis locos omnes. (Vol. I). P. I, 1 (ed. nostrae 8, 2) super *καταγνωσθέντος* scriptum — *θαρθεν* — h. e. *καθαρθέντος*, lectio scilicet falsissima pro verissima. Manus est eadem; item in reliquis plerisque. IV, 37 (23, 18) *θ* cum lineolis quae vid. sup. *θεσμούς τε ὁμοίως*, i. e. *θ*'. VIII, 20 (36, 10) .T. sup. ΚΙ nominis ΑΡΠΑΚΙΔΟΥ, i. e. *Ἁρπακτίδου*. Insolitum utrumque nomen, sed et *Ἁρπακτίδης* ab *ἁρπακτής* derivatur et *Ἁρπακίδης* ab *Ἅρπακος*. Ibd. 40 (37, 19) *ἐπίστευεν ὁ*

1) Paragraphus bis apposita est: ad c. 4 init. c. 20 init.; praeterea „spatiis interdum vacuis intermissis non solum carmina a pedestri sermone sed etiam singula quaedam enuntiata inter se distinguuntur“, W.-K.[3] p. VIII sq.

δῆμος pr., superscr. .O. i. e. ἐπίστευον, quod sunt qui receperint. IX, 2 (38, 4) ·I· ad αυτω (αὐτῷ). Ibd. 26 (40, 14) .N. ad μεθίστατο, i. e. μεθίσταντο. Diversitas lectionum ei quam modo attulimus similis. Ib. 33 (41, 9) Ὑψιχίδου (ab ead. m.) pro Ὑψηχίδου; verius videtur illud. ibd. 39 (42, 1) -πε[ρι-] (ab al. m.) super κατὰ; hic quoque superscriptum praestat. XI, 17 (46, 3) .TO. sup. μετ' αὐτόν, i. e. μετὰ τοῦτον. Non videtur vera emendatio; manus autem hic quoque aliena apparet; contra ipsius qui scripsit v. 19 (46, 10) in (ἐ)π(ισυνέβη) pro ἔτι συνέβη: ubi etiam apertius hoc verum, illud corruptum est. Ibd. 21 (46, 13) ἅπασαν pro πᾶσαν, ab eadem manu. Ab alia autem 43 (19, 10) καλῶς pro πατρικῶς, pravissima lectio. XII, 18 (51, 14) (πεντακισχιλί)ων pro ἢ πεντακισχιλίοις; ilud cum W.-K. recepi. 19 (51, 15) συν(τίθεσθαι) pro τίθεσθαι recte. Ibd. 37 (52, 20) ad επεισεκλητον (pro ἐπείσκλητον) superscriptum alterum K, quo corruptela perficitur: ἐπεισέκκλητον. Ingressi sumus iam in volumen secundum, a cuius altera pagina (XIII) secunda manus incipit. XIII, 15 (53, 23) verum erat τὸ νῦν εἶναι, quam locutionem sibi ignotam in τὸν ν. ε. corruperant librarii; hoc scriptum exstat, superscriptum autem ad ON .O., additis in margine punctis duobus cum lineola (. ./), quibus corruptelam esse indicatur. De his lineolis postmodo dicemus. XVIII, 28 (62, 12) ad Ἐλευσῖνάδε ἰέναι in margine adscriptum invenit Wilcken .ΔЄIϹIЄN., i. e. -νάδ' εἰσιέναι, quod videtur verius esse, et ibidem 29 (ibd.) ad ἑκατέρους falsum .ЄTЄ. (ρους). XXI, 8 (67, 2, man. tert.) (ὀκτωκαίδεκα) ἔτη pro (ὀκτωκαιδεκα)ετεις, manifesto ab eadem manu quae ετεις scripserat. XXIII, 3 (70, 11) pro corrupto τρισὶ δὲ κήρυξι adscriptum verum (τρί)α (δὲ κ.), sed ibidem 4 (12) pro τρία δὲ ὁσίων monstrum corruptelae συρακοσίων (ab alia manu). Ibid. 22 (71, 8) est δεῖ χρηματίζειν, adscripto -δεικ'- post infinitivum. Compendio κ' pro καί hic librarius praeterea semel tantum usus est, ibid. 41; sed ne ibi quidem plane eodem modo exaratum est[1]), reliqua quoque aliam manum monstrant.

1) Nempe lineola qua compendium a littera K distinguitur priori parti adiecta, qui est mos manus quartae; at in lectione superscripta secundae adiuncta est, in modum manus primae.

Ceterum intellectu caret *καί*. Ibd. 31 (71, 16) (*εὐσημ*)*ί*(*α*) pro corrupto ΕΥCΗΜΕΙΑ (*εὖ σημεῖα*). Accedimus ad volumen tertium manumque quartam. XXV, 50 (76, 17) *ἐὰν μὲν* .*κ*'. *γνῶι*, i. e. sive *καταγνῷ* sive *γνῷ*; putaverim *μέν*, quod falsum est, in aliquo codice pro vero *κατα*- substitutum esse. 57 (77, 7) in loco male habito, sed diversa ratione emendando ΑΝΑΓΟΥCΙ cum Λ. Λ. super ΝΑ. XXVIII, 29 (88, 9) Λ. ΕΙ. ΤΟΥΡ[ΓΙΑΝ] pr., superscr. Η, et ibid. (10) ΛΕΛΗΙ-ΤΟΥΡ[ΓΗΚΩC] pr., superscr. .ΕΙ., ratione inversa. 43 (89, 10) recte *ὀρφανικοῦ* pro *ὀρφανοῦ*. Ibd. 50 (90, 4) *τετταρ*]*ακαιδε*[*κέ*]*τεις*, superscr. -*η*(*ς*). Neutrum verum, sed -*τις*. Ibid. 54 (90, 11) *δ*(*ὲ*) *Κηρ*[*ύκω*]*ν* superscriptum ·Κ·, i. e. *δ' ἐκ Κηρύκων*, quod praestat. XXIX, 14 (91, 14) in versu Α.ΙΔ·ΕCΙC, superscr. ·Ρ·, i. e. *ἄρεσις*, quod et Kaibelio et mihi verius videtur. Ibd. 26 (92, 17) falso (*γιγνομέν*)*οις* pro *γιγνόμεναι*. XXX, 1 (95, 10) *ἐκ* pro *ἀπό*; illud receperunt omnes. Ibd. 43 (99, 1) scripserat librarius primo *τοῦ ἑνδεκάτου τοῦ τριακοστοῦ*, tum induxit *τοῦ τριακοστοῦ* et super versum scripsit *τοῦ λ.τριακοστοῦ*., cum verum esset — *τοῦ* Λ, i. e. *λάβδα*. Denique in lacero volumine quarto nihil invenio praeter XXXI, 3 (*δὲ πά*)*ν*(*των* male pro *δ' ἐπ' αὐτῶν*.

Itaque satis apparet, pro varia lectione haec omnia esse adscripta[1]), unde auctoritas corruit, libera optio praebetur. Neque ea ratio variae lectionis enotandae aliunde nobis non cognita est: immo in ipso Mediceo Aeschyli Sophoclisque eadem bina puncta haud raro conspiciuntur: Aesch. Pers. 568 Kchh. *κυχρείας* (superscr. .*π*.), Sept. 921 *αληθῆ* (superscr. .*α*.), al. In Thucydidis autem fragmento, quod ex Oxyrhynchi ruderibus protractum ediderunt clarissimi viri Bernardus Grenfell et Arthurius Hunt, haec ad eundem usum obtinet ratio: ΕΦ.ΕΙ.ΡΗΜΕΝΟC (superscr. ΗΙ). Mixta autem sunt ubique vera

1) Negat hoc Wil.-K.[3] p. X de loco qui est p. 52,20: *επεισεκλητον—επεισεκκλητον* pro vero *ἐπείσκλητον*; ibi ipsum librarium ad suum peccatum corrigendum puncta addidisse. Equidem puto duas lectiones *επεισκλητον—εκκλητον* olim fuisse (Κ—ΙC).

falsaque atque etiam falsissima, prout fors tulerat. Iam illud Aristotelis exemplum ex quo haec varia lectio fluxit non cum hoc quod habemus puto fuisse collatum — nam initium libelli deperditum sic recuperari potuisset, quod multo maioris erat quam haec omnia —, sed vel cum archetypo quod nostris librariis in manibus fuit vel cum archetypi ipsius archetypo aliquo, et similiter in illo illisve haec puto scripta fuisse atque sunt in nostris chartis, eisdem lineolis vel punctis appositis. Idem de lineolis transversis iudicandum videtur, quae perpaucis locis ante versum appictae sunt, ad indicandam nempe corruptelam, sicut in Herodae carminibus. Sunt hi loci: p. II, 4 (12, 1 sqq.), quo in versu legitur τοὺς ἕνους, quod illi homines vix intellegebant. VII, 14 vel 15 (32, 23 sqq.), nescio quapropter, cum omnia plana sint. Ibd. 30 (33, 25), ubi corruptela est ἀληθές pro ἀληθής. XI, 5 (44, 14 sqq.): corruptum est ἀφαιρεθέντας. 31 (47, 19 sqq.), ubi exstat ευδοκιμουμενοντα (pro εὐδοκιμοῦντα) et supra versum eadem manu NTA ad MEN, nullis tamen litteris inductis: apparet igitur ne in archetypo quidem aliter haec fuisse scripta. Denique XIII, 13 (53, 23) ad τὸν νῦν εἶναι, de quo loco supra egimus. Ideo autem has lineolas non ad nostros librarios auctores refero, quod ei qui has chartas, secundum volumen maxime, paullo attentius legeret, non sex tantum locis offendendum erat, sed paene sescentis. Verum hoc levius est; gravius illud, quod iam videntur aliae quoque emendationes, quas hic adscriptas legimus, una cum primaria lectione ad archetypum referendas esse. Pertinet hoc ad tertium quartumque ex quinque emendationum generibus quae supra distinxi. Exempli gratia, si p. 13, 6 (II, 18) in archetypo exstabat ΦΙΛΟΝΙΚΙΑΝ, quae est vera lectio in charta nostra superscripta, librariusque casu vel incuria pro ea primo dederat ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΝ, cur errore animadverso non induxit falsas litteras T et M verasque N et K superscripsit, sed nullis inductis superscripsit NIKI? Et quod multo etiam apertius est exemplum: V, 33 (p. 26, 24), si corrigendum erat ἀρχαϊκῶς, quia in archetypo nihil erat nisi ἀρχαίως, delendum erat K, non syllaba ΩC syl-

labae ΚΩϹ superscribenda. Et fortasse talibus locis in archetypo aliquid inductum erat, id quod neglexit librarius noster; fortasse notae illae alteri lectioni appositae, id quod item neglexit; fortasse neutrum; nolo enim nimis multa scire velle videri. Sed elucet auctoritatem talium emendationum, ubi nihil inductum est, hac ratione aliquantum minui. Etiam tertium emendandi genus dubitatione non caret. Possunt ea, quae nunc supra versum addita videmus, casu omissa fuisse, possunt vero etiam in archetypo eundem locum tenuisse vel in margine fuisse adscripta: quod si est, incertum erit, emendationesne sint an variae lectiones an explicationes. Velut *τὴν δαπάνην*, quod p. 41, 2 in Londiniensi aliena manu superscriptum est, in Berolinensi vero, de cuius laciniis infra agam, in ordine ceterorum fuisse videtur, fuit cum ut Batavi delendum putarem; nunc delevi *κατα* p. 15, 1 ad *ῥυπαίνειν* adscriptum.

§ 3. Sequitur quaestio de aetate horum voluminum. Exstant in eorum parte antica, sicuti supra dictum est, rationes acceptae expensaeque pecuniae, factae a procuratore villae cuiusdam in Aegypto sitae; eae autem rationes in fronte gerunt annum imperatoris Vespasiani undecimum, i. e., secundum Britanni editoris computationem, annum Aegyptiacum qui initium cepit mense Augusto anni post Chr. n. 78. Manifestum igitur est, tergum voluminum aliquanto post in hunc usum prorsus diversum esse adhibitum; sed utrum intra primum post Chr. n. saeculum an eo iam elapso vel diu elapso, aegre conficitur. Neque enim ex scriptura certa argumenta peti posse videntur; magis fortasse ex orthographia. Mitto vulgaria illa, iota mutum quod vocatur omissum et confusa ΕΙ et Ι, quae vitia multorum saeculorum sunt communia. Sed num etiam ΑΙ et Ε confunduntur? Id si est, in saeculum alterum deduci videmur; etenim quantum ex Atticis inscriptionibus colligitur, haud ante ea confusio invaluit. At verum non est quod quondam dictum est, *Λακεδήμονος* scriptum exstare in volumine primo (p. VII, 41; 34, 21), *Λακεδαίμονος* enim exstat, neque *ἐνιαυτόν* correctum esse in *αἰνιαυτόν* in altero (p. XXIV, 7; 72, 18), ΝϾ enim superscriptum, e quibus litteris Ν

ad proximum vocabulum pertinet. Quod autem in eodem (XX, 3; 64, 24) Wilckenus Ξε[ν]ενέτου legit, contra stat Kenyonis auctoritas, qui pro Є AI potius litterarum vestigia agnoscit. Relinquuntur certa haec: Κλαιενέτου pro Κλεαινέτου in vol. primo (XI, 36; 48, 13), et Πειραιεύς nominis genetivus in altero (XIX, 5. 42; 63, 6; 64, 19) bis Πειραιαιως scriptus. Profecto haec pauca sunt, neque solum nominis proprii ignoratione aliquatenus excusantur, sed etiam ex eo quod AI diphthongus plerumque ante alteram vocalem posita est; etenim ex tabulis quas confecit Meisterhans ad illustrandam confusionem inter AI et E, qualis in Atticis inscriptionibus sensim increbuit, elucet ab initio et per totum saeculum alterum non nisi ibi haec confundi, ubi altera vocalis sequitur.[1] Ita autem ne ex hac quidem re quicquam certius ad aetatem voluminum definiendam colligi potest praeter hoc, tertio saeculo ea non tribuenda esse, qua aetate librarius tam indoctus quam fuit e nostris alter, profecto plura hac genus peccaturus fuit.

Est autem probe tenendum, quod in dies magis res ipsae nos docent, nulla librorum antiquitate vel in poetis vel in pedestribus scriptoribus menda excludi, ipsumque quod pedestres praecipuum obsedit vitium, confusio interpretamentorum cum verbis scriptoris, valde antiquis temporibus eos invadere coepisse. Quod ne a poetis quidem, quamvis metro numerisve tutiores essent, prorsus afuisse inter alia hic Bacchylidis (III, 47) versus docet: τὰ πρόσθε[⟦ν⟧] δ' ἐχθρὰ ⟦νῦν⟧ (add. corr., e libro collato sine dubio) φίλα· θανεῖν γλύκιστον. Aliud autem est cognoscere exstare id vitium in aliquo libro, aliud singula interpretamenta recte detegere et excludere. Pridem concessi delendum esse Διφίλου c. 7, 4 (v. tamen p. 123); concedo nunc recte esse deleta περὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων c. 8, 2, quae olim confidebam explicando me tueri posse; sed abicere utique praestat. Verum cum dicant editores nostrates unum certe gravissimum additamentum (c. 59, 2) etiam grammaticorum testimoniis convinci, eam rem videamus qualis sit. Legitur nunc de

1) V. Meisterhansii ed. 2 p. 27.

thesmothetis ἔτι δὲ τὰς εἰσαγγελίας εἰσαγγέλλουσιν εἰς τὸν δῆμον; grammatici autem vel eadem haec legebant vel fortasse εἰσάγουσιν pro εἰσαγγέλλουσιν, etsi parum certa res est.[1]) Falsa autem tradi non est quod dubitemus, et apparet omissis quattuor verbis εἰσαγγέλλουσιν—δῆμον omnem offensionem tolli. Verum iam antea (c. 43, 4) εἰσαγγελίας scriptor commemoraverat: κυρίαν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ δεῖ — — τὰς εἰσαγγελίας — τοὺς βουλομένους ποιεῖσθαι. Huius loci si memor scriptor fuit, scribere potuit τὰς εἰσαγγελίας ἃς εἰσαγγέλλουσιν (scil. τινες) εἰς τὸν δῆμον, et facile omittebatur ἃς post εἰσαγγελίας. Rursus alia quaedam ipse nunc primus sustuli, ut in c. 4, 1 et αὐτῆς et ἡ πολιτεία, tum c. 31, 3 τὴν βουλήν, 34, 1 δέκα, 38, 3 ἅπαντος, porro 41, 2 bis καὶ μετὰ ταύτην et praeterea Ἀρεοπαγῖτιν, de quibus singulis in appendice ratio reddetur. Hoc addo, vehementer mihi probari Kenyonis hoc placitum, quod ille in omnibus chartis a se editis tenuit: lacunosa coniecturis omnino non tentanda esse.

§ 4. Alterius eiusdem libelli exempli — nam de Londiniensi pro huius editionis consilio iam satis dictum esse videtur — duo fragmenta lacera atque insuper male habita iam anno fere 1880 Berolinum in museum Aegyptiacum devenerant. Hoc alterum exemplum item papyraceum est, sed in codicis, non voluminis formam redactum; qua ex re ipsa iam apparere videtur Londiniensi aliquanto recentius esse, quamvis ceteroquin de aetate non constet. Contigit mihi ut haec fragmenta primus ederem[2]), contigit item ut (quamquam non statim ab initio) ordinem eorum verum constituerem; non contigit ut agnoscerem auctorem Aristotelem, quae Theodori Bergkii laus est.[3]) Post me edidit Hugo Landwehr, deinde novissime Hermannus Diels.[4]) Prioris fragmenti pars antica recurrit in

---

1) Kaibel p. 244 sqq. Wilamowitz I, 244, 1. *Εἰς τὸν δῆμον* nemo praeter schol. Platonis omittit.

2) In Herm. vol. XV, 368 sqq.; cf. ibd. XVI, 42. XVIII, 478.

3) In Mus. Rhen. vol. XXXVI, 87.

4) H. Landwehr de pap. Berol. nr. 163, Berol. 1883 (cf. Philol. Suppl. V, 105). H. Diels in commentat. Academ. Berol. 1885.

Londiniensis pagina IV (p. 22, 10—23, 26), postica in V (p. 24, 17—25, 17); secundi utraque in IX (p. 38, 15—39, 9; 40, 5—41, 4); ita colligitur inter haec duo folia quattuor alia deesse. Verba scriptoris in Berolinensi exemplo magis quam in Londiniensi corrupta sunt, neque propter antiquitatem solam huic maior quam illi fides habenda.

Grammaticorum aliorumque testimonia ad supplenda vel emendanda verba iam Britannus editor adhibuerat; collecta exstant apud editores nostrates, quorum exemplum ipse quoque secutus sum. Ex aliis quibusdam testimoniis, adiuncta Heraclidis qui dicitur epitoma miserrima, paucas primae partis lacinias recuperamus, quas cum in prioribus editionibus reliquos editores secutus in calce libelli collocassem, inde a tertia ante principium eius transtuli.

§ 5. Magnopere autem refert, si recte pretiosum hunc magnaque cum cura scriptum libellum recensere velis, ea omnia bene cognita habere, quae sive in eloquendo sive in componendo scriptor sectatus est. Et de eloquio quidem copiaque vocabulorum (quae in particulis inopia potius videtur vel si mavis parsimonia summa) utilissima multa iam Batava editio praebet; uberrime autem et ingeniosissime totum hunc locum in libro suo exsecutus est Kaibelius. De compositionis autem legibus haec sunt quae maxime observanda videntur. Primum hiatum evitatum esse manifestum est, eum dico hiatum qui elidendo vel contrahendo tolli non potest, neque vel particulis quales *καί ἤ εἰ μή* vel articuli formis efficitur; haec enim genera excusationem habere non apud hunc solum scriptorem dudum exploratum est. Adde ea quae ne Isocrati quidem vitanda esse visa sunt, quale est *περί* ante vocalem. Pausa autem vocis, quae fit in fine membri vel periodi, in universum hiatum non excusat. Itaque ut uno verbo comprehendam, leges obtinent eaedem fere quibus Aristoteles exempli causa in Politicorum libro octavo se astrinxit. Leviores quoque hiatus ipsosque eos qui elisione tolluntur

Etiam Wilamowitzius editionis suae tertiae gratia denuo contulit.

quam parcissime scriptor admittit, maximeque eae voces quae suum pondus habent, ut nomina verbaque, raro cum altera voce insequente per elisionem coeunt. Haec autem sunt excipienda. Primum tota pars extrema inde a cap. LXIII sive LXII, in qua de iudiciis maxime scriptor agit, e legis vinculo exempta est; item temporum notationes quae passim admixtae sunt, velut c. 22, 5 τῷ ὑστέρῳ (sic certe charta) ἔτει ἐπὶ Τελεσίνου ἄρχοντος; denique plebiscita pleraque legesque quae adferuntur, maxime ea quae exstant in cap. XXIX—XXXI. Relaxari autem severitatem componendi multo ante cap. LXII per se quisque facile intelleget.[1]) In priore libelli parte si qui occurrunt hiatus suspecti plerique esse debent, praesertim si ne pausa quidem vocis succurrat, quae apud alios multos scriptores excusationi est. Suspectos esse dico, non tollendos; nam etiam scriptor in causa fuisse potest, non librarii tantum. Nempe compositionem numerosam artificiique perfecti nihilominus hos hiatus habere posse mox patebit.[2]) Sed ab inferendis hiatibus, qui non traditi sint, profecto editori sedulo est cavendum. Quod ad elisiones crasesque attinet, parum refert utrum eae scriptura expressae sint necne, neque quidquam in his contra chartam immutandum esse censui, cum scirem ne in poetis quidem veteres magnopere curasse, ut oculis quoque hiatum subtraherent, qui statim evanesceret in pronuntiando.

§ 6. Sequuntur numerorum leges, quae quidem leges simplicissimae sunt. Postulasse Aristotelem ut oratio pedestris, etsi a metris aliena, numeros tamen quosdam haberet, ex tertio libro rhetoricorum (c. 8) apparet; idem uno ore ceteri illius aetatis doctores paene omnes praescribunt, Isocrates Ephorusque et Theodectes et Aristotelem secutus Theophrastus. Originem autem eam rem cepisse a Thrasymacho Calchedonio per Aristotelem ipsum edocemur, unde et Isocrates suos numeros accepit et alii; ita

---

1) Disertius de hiatu vitato admissove agit J. W. Headlam in Classical Review V, 270—2.

2) V. infra § 7.

per totum saeculum quartum ea compositio obtinuit neque postea abolita est, etsi sunt quaedam mutationes postero tempore introductae.[1]) Numeri vel *ῥυθμοί* pedes sunt metrici, verum non minimi ambitus pedes velut trochaeus, sed maioris, incipientes a tribus vel quattuor syllabis progrendientesque usque ad duodecim vel etiam multo plures, quovis modo ex brevibus longisque mixti, sive nomen acceperunt apud metricos sive sine nomine manserunt. Non tamen ideo statim numerosum est quod quocunque modo ex brevibus longisque mixtum; quod si foret, nemo unquam non numeroso vel scribere vel loqui potuisset. Verum quaecunque brevium longarumque coniunctio numerosa fit repetitione: *τάξις* enim est ὁ *ῥυθμός*, quemadmodum Plato aliique definiunt, quae *τάξις* apparet cum recurrit, si autem non recurrat neque appareat neque omnino sit. Nun numerosum est per se quod exstat in cap. LV § 4: (*ἐπειδὰν*) *δὲ παράσχηται τοὺς μάρτυρας*, sed eo fit numerosum, quod proxime idem numerus, id est eadam *τάξις χρόνων* excipit: *ἐπερωτᾷ τούτου βούλεται* ⏑⏑‒‒‒‒‒⏑‒. Hoc autem numeri genus, quod dummodo *τάξις* sit, ultra omnes fines *τάξεων* certarum a poetis constitutarum summa licentia vagatur, ab audiente sentitur magis quam intellegitur, idque rectissime se habet in pedestri oratione, quae ne *ποίημα* fiat neve formā numerosā audientem a sententia percipienda avocet, ipse Aristoteles caveri oportere monet. Itaque vitium sit si diutius continuetur idem numerus, neque id fit illo huius libelli loco quem modo attigi, sed haec sequuntur: *τις κατηγορεῖν, κἂν μὲν ᾖ*, ‒⏑‒⏑‒‒⏑‒, generis prorsus diversi: quae ut fiant numerus, iam repeti oportet: *τις κατήγορος, δοὺς κατη(γορίαν)*. Itaque et severe omnia numeris adstricta sunt, ne una quidem syllaba ut extra numerum relinquatur, et in ipsis numeris eligendis summa licentia est, quivis ut sit legitimus, solis metris exceptis. Numquam enim inveni trimetrum iambicum pro numero

---

1) Tractavi hanc totam quaestionem maxime in libro qui inscribitur 'Die Rhythmen der attischen Kunstprosa', Lips. 1901.

adhibitum, id est repetitum; item hexametrum dactylicum adeo fugiebant, ut etiam dactylis plus duobus coniunctis et Isocrates et Aristoteles fere abstineret.[1]) Quippe ipse docet in rhetoricis (III, 8), dactylum (quem *ἡρῷον* vocat) augustiorem esse quam ut pedestri orationi conveniat, contrariis autem proprietatibus ab eadem excludi iambum et trochaeum; paeanem igitur e poeticis numeris solum orationi aptum relinqui. His igitur finibus et ipse se continuit, non tamen ut paeanem studiose sectaretur.[2]) Atque praemittit praeceptis de numerorum genere, *μέχρι του* numerum esse adhibendum, id est, non ad satietatem usque paeanes iungendos; sic enim erat periculum ut in auditorum aures mentesque numerus se inculcaret artificiumque, quod deberet latere, et sentiretur et displiceret. Adiumento autem erat ad minuendam talem frequentiam unius numeri, quod inde a Thrasymacho omnes tribrachyn dactylumque, sive paeanem et choriambum promiscue adhibebant, tamquam eiusdem mensurae pedes essent: cum ceteroquin summa severitate syllaba syllabae responderet, finalibus et primis (si quidem ab iambo numerus inciperet) solis exceptis. Sed video et ad haec et ad alia quae exponenda sunt iam exemplis paullo pluribus opus esse. C. 48, 4:

τῶν εὐθύνων, οἷς ἀναγκαῖόν ἐστι — — — — — ∪ — — ∪ — ∪̄ (a)
ταῖς ἀγοραῖς κα- ⊻ ∪ ∪ — ∪ (b)
τὰ τὸν ἐπώνυ- b′
μον τὸν τῆς φυλῆς ἑκάστης καθῆσθαι. a′

Responsionis forma non est vulgatissima illa, ut in prioribus quae attuli, aa′ bb′ cc′, sed alia: abb′a′; sit illa

1) Nisi quod prope finem libelli ea quoque lex relaxatur. Quaterni dactyli coniuncti exstant c. LVI, 4 *οὓς πρότερον μὲν ὁ δῆμος ἐχειροτό(νει)*; item pag. XXXI, 8 sq. *-τος τοῦ ὑπηρέτοῦ ἕλκει ὁ θεσμοθέ(της)*. Antea vel ternos coniunctos frustra quaeras.

2) In pedum singulorum usum valde curiose inquisivit Bruno Keil (Solon. Verfassung p. 18—39), sed ita ut (quod ego quoque diu feci) Ciceronem secutus a clausulis initiisque periodorum et membrorum proficisceretur. Hoc est, ut tandem didici, aetates commiscere, in quibus probe separandis una ex summis rebus huius quaestionis posita erat.

nobis A, haec B. In fine est quaedam *ὁμοιοτελεύτου* species: *ἔστι* — (*καθ*)*ῆσθαι*; numeris enim, sicut apud nos, saepe soni quoque ipsius similitudo accedit, ut in supra allatis: *τις κατηγορεῖν κἂν μὲν ᾖ* — *τις κατήγορος, δοὺς κατη*-. Tum a′ una cum sententia excurrere videmus; item post a potest interpungi; sed b et b′ ne vocabulo quidem integro terminantur. Non est in his neque necessitas neque regula, non magis quam in lyricis carminibus, quorum *κῶλα* saepe in medio vocabulo desinunt, periodi autem atque strophae saepe in media sententia, ut apud Sapphonem: *χρύσιον ἦλθες* ‖ *ἄρμ᾽ ὑπαζεύξαισα* —, vel apud Pindarum: *κράτει δὲ προσέμειξε δεσπόταν* ‖ *Συρακόσιον, ἱπποχάρμαν βασιλῆα.* Tamen pedestres numeri eo luculentiores evadunt, quo magis cum partitione naturali sermonis congruunt. Videamus igitur etiam proxima:

καὶ ἄν τις βούληταί τι- ⏒–––––⏑ (c)
νι τῶν τὰς εὐθύνας ἐν c′
τῷ δικαστηρίῳ δεδωκότων ἐν- –⏑––⏑–⏑–⏑–⏓ (d)
τὸς τριῶν ἡμερῶν ἀφ᾽ ἧς ἔδωκε d′
τὰς εὐθύνας εὔθυναν — c″

Nullo horum quinque numerorum sententiae aliqua pars distincta finitur. Sed si eam licentiam statueris, ut possit in figura B (c′ dd′ c″) syllaba una vel plures simul ad contiguos duos numeros pertinere, habebis: *ἐν τῷ δικ. δεδ.* | *ἐντὸς τριῶν* . . *ἔδω-*; tum ·*κε τὰς εὐθύνας εὔθυ-*, et (e e′) -*ναν ἄν τ᾽ ἰδίαν ἄν*: *τε δημοσίαν ἐμ-*. Licentia autem ea quam dixi utique non extenditur ad numeros disiunctos formae A (aa′ bb′ cc′), sive ad numerorum paria, sed in eo diu erravi, quod putabam posse b a syllaba aliqua intra a′ posita incipere, rursusque c a syllaba quam complectatur b′. Hoc addo, in c traditum esse non *καὶ ἄν* sed KAN; verum craseos usus etsi est apud hos scriptores, est tamen satis parcus, ut paene saepius contracta solvere oporteat quam soluta contrahere. Est etiam tertia forma C: ab′ ab′, sive abc a′b′c′, velut in his (21, 5):

-*μων τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν τόπων,* ––⏒⏑⏑–⏑– (a)
(-*πων*), *τοὺς δ᾽ ἀπὸ τῶν κτισάντων*· ––⏑⏑–⏑–– (b)
b*

οὐ γὰρ ἅπαντες ὑπῆρχον ἐν ⏓⏑⏑⏓⏑⏑–⏑– (c)
τοῖς τόποις. τὰ δὲ γένη καὶ –⏑–⏒⏑⏑–⏓ (d)
(καὶ)τὰς φρατρί- –––⏑ (e)
-ας καὶ τὰς ἱερωσύνας (a′)
εἴασεν ἔχειν ἑκάστους (b′)
κατὰ τὰ πάτρια. ταῖς δὲ φυ- (c′)
λαῖς ἐποίησεν ἐπωνύ- (d′)
μους ἐκ τῶν προ- (e′)

Haec igitur responsio, si recte eam constitui, per XXXVI syllabas extenditur[1]): quae cum unius numeri ambitum longe excedant, in quinos numeros dispertivi, partitione usus ut patet plerumque arbitraria. Bis autem syllabarum singularum inter numeros binos communionem statui, etsi poteram emendare; nam si *ἄλλους δ'* in b scripseris et *γένη τε | καὶ* in d e, responsio erit plane exacta. Unum iam exemplum dabo longius, quo appareat qua ratione hi numeri per aliquanto maius spatium decurrere soleant. C. XXVIII, 3 sqq.:

C *διωβελίαν* ⏒⏓⏑⏑– (a)
ἐπόρισε πρῶτος, καὶ χρόνον ⏑⏒⏑⏑–––⏑– (b)
μέν τινα διεδίδου, μετὰ δὲ –⏑⏑⏒⏑⏑⏓⏑⏑⏒ (c)
ταῦτα κατέλυ- a′
σε Καλλικράτης Παιανιεύς, b′
πρῶτος ὑποσχόμενος ἐπὶ τοῖν c′
δυοῖν ὀβολοῖν a″
ἄλλον ὀβολόν.[2]) a‴
B *τούτων μὲν οὖν ἀμφοτέρων θάνατον* ⏓–⏑––⏑⏑⏓⏑⏑– (d)
κατέγνωσαν ὕστε- ⏑––⏑–⏑ (e)
ρον· εἴωθε γὰρ καὶ e′
ἂν ἐξαπατηθῇ τὸ πλῆθος, μισεῖν τοὺς[3] ⏓⏓⏑⏑––⏑––––– (f)
τι προαγαγόντας ποιεῖν αὐτοὺς τῶν μὴ f′
καλῶς ἐχόντων. ἀπὸ δὲ Κλεοφῶν- d′
B *τος ἤδη διεδέχοντο συνεχῶς τὴν* ⏒––⏒⏑⏑–⏑⏑⏑–– (g)

1) Similis ambitus exemplum v. in append. ad XLIII, 2.
2) De lectione cf. append.
3) Sustuli repetitum *ὕστερον* ante *μισεῖν*.

δημαγωγίαν αἵ ⟨ἀ- –⏑–⏑–⏑⏑ (h)
εἰ⟩μάλιστα βουλόμε- h′
νοι θρασύνεσθαι –⏑––– (i)
καὶ χαρίζεσδαι i′
τοῖς πολλοῖς πρὸς τὸ παραυτίκα βλέποντες. g′
B *δοκοῦσι δὲ βέλτιστοι* ⏑–⏑⏑––– (k(
γεγονέναι τῶν Ἀθή- ⏒⏑⏑––⏑⏓ (l)
νησι πολιτευσαμέ- l′
(μέ)νων μετὰ τοὺς ἀρχαί- k′
B *ους Νικίας καὶ Θουκυδίδης καὶ Θηρᾶ* ––⏑––––⏑–––– (m)
(ρα)μένης.[1]) –⏑– (n)
καὶ περὶ n′
μὲν Νικίου καὶ Θουκυδίδου πάντες σχε- m′
δὸν ὁμολογοῦσιν ἄνδρας ⏑⏑⏑⏑–⏑–⏓ (o)
γεγονέναι οὐ μόνον κα- o′
B *λοὺς καὶ ἀγαθούς*[2]), *ἀλλὰ καὶ* –⏒⏑⏑––⏑– (p)
πολιτικούς[1]), ⏒–⏑– (q)
καὶ τῇ πόλει q′
πάσῃ πατρικῶς χρωμένους· p′
περὶ δὲ Θηρᾶμένους p″ (dempta syll. prima)
διὰ τὸ συμβῆναι κατ' αὐ- ⏒⏑⏑–––⏑– (r)
τὸν ταραχώδεις τὰς πολι- r′
B *τείας ἀμφισβήτησις*[3]) *τῆς*
κρίσεώς ἐστιν. δο- ––––⏓–––⏑⏑–––⏑ (s)
κεῖ μὴν[4]) *τοῖς μὴ παρέργως ἀποφαινο-* ⏓–––⏑––⏑⏑–⏒ (t)
μένοις οὐχ ὥσπερ αὐτὸν διαβάλλου- t′
σιν πάσας τὰς πολιτείας καταλύειν, ἀλλὰ s′
πάσας προάγειν ἕως μηδὲν παρανομοῖεν, –⏓⏑⏑–⏑–––⏒⏑⏑–⏒ (u)
ὡς δυνάμενος πολιτεύεσθαι κατὰ πάσας, u′
ὅπερ ἐστὶν ἔργον ⏑⏑–⏑–⏒ (v)
ἀγαθοῦ πολίτου[4]) *κτἑ* v′

---

1) His locis ut saepe in mediam figuram B incidit sensus clausula.

2) Crasis ut plerumque dissolvenda fuit; item supra in *κἄν*.

3) Nisi dispertiendi sunt hi *ῥυθμοί′* (s s′) sic: *-τείας ἀμφισβή.* | *-τησις τῆς κρ. ἐ. δο-*: *-σιν πάσας τὰς πο* ‖ *-λιτείας κατ. ἀλλὰ.* Ita rationem iustam habebit syllaba anceps, erit autem figura a b c c′ a′ b′.

4) De lectione v. app.

Magnam praeterea exemplorum copiam in appendice ad finem libri allaturus sum.

§ 7. Haec igitur compositio numerosa per totam libelli partem priorem ita obtinet, ut fere ubique vel compareat vel transpareat certe; est enim hic illic corruptelis offuscata. Quas corruptelas est ubi numeris ducibus et detegere et tollere satis certa ratione possimus: quod ego feci quatenus vel perfacile fieri vel aliquantum referre videretur, saepissime quidem ubi sufficeret *ν* litteram addere sive demere, aut crasin traditam dissolvere. Nempe *καὶ ἂν* iam dixi non minus legitimum esse quam *κἄν*, omnesque vocales longae vel diphthongi vocem aliquam finientes insequente vocali corripiuntur sicut apud poetas, qua ratione id quod per se vitiosi habet hiatus quodammodo plane tollitur. In *καί* et *ἤ* et *τοῦ* aliisque consimilibus et Aristoteles et alii plurimi scriptores, qui alioquin hiatum vitarent, correptionem sufficere putaverunt; patet autem eandem ad omnes voces extendi posse (quod fit apud Platonem). Ideo huius quoque libelli vel certe prioris eius partis eos locos, quibus hiatus admissus neglegentiam compositionis indicare videtur (v. supra § 5), recte suspicabimur specie dumtaxat incompositos esse, revera autem non minus quam cetera numeris esse inclusos. Quod maxime pertinet ad capita XXIX—XXXI, quibus decreta quaedam vel placita exhibentur. Cave ne haec ex actis verbotenus descripta sive excerpta putes; quippe nolebat Aristoteles quicquam in libellum suum recipere quod cum tenore ceterorum vehementer discreparet, sed quicquid recepit, adaptavit quadam tenus maximeque in numeros redegit. Hoc idem fecisse Thucydidem in decretis quae libro V. inseruit cum nuper docuerim[1]), non inutile videtur hoc quoque loco summa repetere. Foederis formula quae exhibetur eius libri c. 47, ex parte etiam in ipso lapide servata est; qui cum effossus esset, valde mirati sunt homines docti quod videbatur Thucydides minime ubique fideliter verba for-

---

1) V. Liter. Centralbl. 1902 nr. 42 p. 1399 sq.

mulae reddere. Fuerunt qui in librarios culpa coniecta libros manuscriptos ex lapide emendandos esse censerent, quod ut recte fit quibusdam sine dubio locis, ita ad omnes extendi non potest, quia unus certe pertinaciter resistit. At si Thucydides a Thrasymacho numerorum usum didicerat, habebat causam cur a formula lapidi incisa subinde deflecteret, ita scilicet ut sensui neque adderetur quicquam neque detraheretur. Itaque in § 6 sq. (ut in codicibus sunt traditi) manifesto hos numeros deprehendimus:

τῷ μὲν ὁπλίτῃ καὶ ψιλῷ καὶ τοξότῃ	–⏑⏑––––––––⏑–	(a)
τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγιναίους τῆς ἡμέρας	a′	
ἑκάστης, τῷ δ' ἱππεῖ	⏑–––––	(b)
δραχμὴν Αἰγιναίαν.	b′	
ἡ δὲ πόλις ἡ μεταπεμψαμένη τὴν	–⏑⏑⏑–⏑⏑⏓⏑⏑–⏓	(c)
ἡγεμονίαν ἐχέτω ὅταν ἐν τῇ — (c′).		

In lapide haec sunt servata: — ΟΣΑΙΓΙΝ — a′, — ΝΕΤΕΙΣ — cc′, id est (-*νη*) *τῇ στρατιᾷ* ut videtur; at sic longe Thucydidis formula a lapide deflectit. In ceteris quid scriptor novaverit ignoratur; possunt autem complura fuisse. Addo alterum locum ex § 4 sq.:

κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν	⏒–––⏑⏑––	(a)
τούτων τῶν πόλεων·	–––⏑⏑–	(b)
καταλύειν δὲ μὴ	⏑⏑––⏑–	(c)
ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς	a′	
ταύτην τὴν πόλιν, ἣν	b′	
μὴ ἁπάσαις δοκῇ	c′	
ταῖς πόλεσιν. ὅπλα δὲ μὴ ἐᾶν ἔχον-	–⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏓	(d)
τας διιέναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ	d′	

Sunt terni numeri coniuncti abc, non minus vicenarum syllabarum. Atqui habuit lapis post *πόλιν* b′ addita [*μηδεμιᾶι τῶν πόλεω*]*ν*, carebat verbis *ταῖς πόλεσιν* d; praeterea in b′ non *ἣν* habet sed *ἐάν*. Quid igitur scriptor fecit, ut hos numeros efficeret? Ter cum sit in lapide *πόλις*: *τῶν πόλεων* — *τὴν πόλιν* — *μηδεμιᾶι τῶν πόλεων*, item est ter apud scriptorem, verum tertium alio loco. Sensui nihil additur neque detrahitur; numerorum con-

cinnitas facillima ratione inducitur. Breviter tango initium ipsum formulae: *Σπονδὰς ἐποιήσαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἠλεῖοι*, ex quibus in lapide ultima tantum littera servata est; sed totidem litterae fuerunt. At diverse puto collocatis verbis: *ἑκατὸν ἔτη Ἀθηναῖοι*; quis enim nisi propter versum aut numerum sic verba traiciat? Quaerendi igitur numeri. Antecedunt *καὶ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς τήνδε*, quibus respondent -*θηναῖοῐ ἔτη καὶ Ἀργεῖοι καὶ*, ‒‒◡◡‒◡‒‒‒‒: interiecta (bb′) sunt *σπονδὰς ἐποῐή-*: -*σανθ' ἑκατὸν Ἀ*-, ‒⏒◡◡⏒ (abb′a′, B); pes igitur initialis numeri a, ‒⏒◡◡‒, inter binos numeros bis additus est. En habemus traiectionis rationem.

Iteo autem sum haec pluribus exsecutus, ut appareret quam facile Aristoteles quoque formulas illas in numeros redigere potuerit, neque fortasse formulas tantum alienas, sed etiam sua qualia ab initio rudia adhuc et incomposita in *γραμματείῳ* enotasset. Non est haec unica scribendi ratio, sed est certe quaedam, ut primo res tantum spectes, verba quae fortuito se offerant sumas, deinde autem secundam, denique ultimam manum admoveas omniaque magis magisque ad summam usque perfectionem perpolias. Demosthenem quidem videmus in Timocratea, quod inperfectum opus reliquit, per magnas partes ne hiatus quidem sustulisse, nedum numerosae compositiones leges adhibuisse; his igitur erat extremam manum admoturus neque tamen admovit. Huius autem libelli qui est de *πολιτείᾳ* cum altera pars, inde a c. XLII, in describendis institutis quae tum erant versetur, ipsae res plerumque ornatum omnem respuunt, simplex et exile dicendi genus sibi flagitant. Itaque et hiatus, sicuti vidimus, magis magisque crebri admittuntur, et numerosa composito non raro ita desideratur, ut ne fuisse quidem ullam suspiceris. Exempla quaedam numerorum luculenta ex hac ipsa parte attuli; at eorum exemplorum alterum (c. 55, 4) si ultra persequaris, iam deficere numeros videbis. Nempe post *δοὺς κατη-* excipiunt -*γορίαν καὶ ἀπολογίαν*, *οὕτω*, quae in minutos numeros redigere possis sic: *γορίαν κάπο-*: -*λογίαν οὕτω*; sed proxima *δίδωσ(ιν) ἐν μὲν τῇ βουλῇ τὴν ἐπιχειροτονίαν* neque habent

numeros neque de corruptela suspecta sunt (v. tamen p. 147). Item aliae particulae permultae et maiores et minores adeo pertinaciter resistebant, ut desistere omni conatu satius videretur. In tomo autem quarto, in quo tot sunt lacunae coniectura explendae, numeros quaerere lusus sit magis quam res seria, etsi certe usque ad extremum versum tertii voluminis minime ambigui pertinent, et in ipso quarto est ubi quasi sponte se offerant. Sed extrema libelli verba (pag. XXXVI), quae sunt omnibus litteris servata, non habent eos numeros quos certo agnoscas. Finitur libellus verbis *ἐν τῷ μέρει οὗ ἔλαχον ἕκαστοι*, ‒ ‒ ∪∪∪∪∪∪∪ ‒ ‒, in quibus sunt puo tribrachi coniuncti; eam autem coniunctionem sive tribrachorum sive dactylorum proxime invenis in his: (*ἡμί-*)*χουν ὕδατος ἑκατέρῳ ἐπειδὰν*. At tres ibi sunt pedes trisyllabi, non duo, et si inter se has particulas respondere facias: *-δατος ἑκατέρῳ ἐπειδὰν* . .: *μέρει οὗ ἔλαχον ἕκαστοι*, interiecta haec habeas: *δ᾽ αὐτοῖς ἢ διαδεδικασμένα τὰ ἐκ τῶν νόμων, ἀπολαμβάνουσι(ν) τὸν μισθὸν ἐν τῷ*, in quibus nulla est reponsio. Sed id ipsum cognoscere valde utile est, adeo esse severas huius compositionis leges, ut ubi non sit per scriptorem introducta, obtrudere nos non possimus. Contra ubi, id quod modo dixi, quasi sponte se offerunt numeri, et per longas quidem series: certe non is qui eos primus animadverterit in causa est cur sint, sed scriptor ipse. Quem si quis non vult ita composuisse — videntur enim esse qui nolint —, potest pergere non videre, res mutare non potest.

§ 8. Ad reliqua quod attinet, de meo consilio meisque adiumentis haec pauca praefaturus sum. Contigit mihi anno pr. s. LXXXXII ut ipse haec volumina adirem atque examinarem, praeterea ab initio nunquam mihi defuit Kenyonis indefessa opera ad examinandas eas lectiones quae dubiae mihi viderentur, unde non solum ab erroribus tutior fui, sed etiam plus uno loco lectionem veram, quam ipse invenire non potueram, illius sollertia e tenebris erutam gratus accepi. Ad tertiam autem editionem meam etiam Wilamowitzii Kaibeliique tertia editio praesto fuit, innixa magna ex parte nova chartae collatione ab Udal-

rico Wilcken instituta[1]). Ita facti sunt fiuntque paullatim progressus. Pleraque iam editor princeps quamvis difficultatibus undique obsita recte expediverat, unde merito illius laudes certatim reliqui editores efferunt; deinde permulta ectypo usi et perspexerunt acute et scienter restituerunt Wilamowitzius Kaibeliusque; neque fraudandi laude sua Batavi editores. Secuta est prior mea editio, tum Sandysii doctrina diligentiaque praestans; porro (ne omnia nunc enumerem) editores nostrates separatim amplis libris compositis iteratisque curis suis bonum opus etiam melius reddiderunt. Porro ipse ad alteram editionem et his alienis omnibus usus sum et mea collatione et Kenyonis officiis, unde inter alia factum est ut extremae libelli paginae tandem in verum ordinem restitui possent. Easdem autem Wilcken, qui in aliis quoque multis rectius legendis singulare plane acumen praestitit, adiunctis quibusdam minutis fragmentis, de quibus desperaveramus ceteri, plurimisque litteris recte agnitis etiam magis integras intellectumque praebentes reddidit; unde iam Wilamowitzii opera, qui hanc provinciam fere solus administravit, in eius sociique tertia editione multo minus quam in mea altera lacunosae leguntur. Est autem ceteroquin ea editio meae alterius perquam similis, et tertia mea itemque haec quarta illorum tertiae etiam similior, ut laeti agnoscere possimus legendi restituendique progressus magnos non opinione sed re ipsa factos. Etiam quod ad emendationem attinet, etsi nunc quoque non raro dissentimus, tamen et illi cautiores facti sunt et ego paullo audentior, magis etiam postquam numerorum auxilio rectius uti didici. Ita enim profecto se res habet: minime ideo, quia unicus hic liber manuscriptus tam egregiae est antiquitatis, meliore condicione fruitur hoc scriptum quam alia Aristotelis vel Platonis, sed multo magis ideo deteriore, quod unicus liber est, cum illorum plures esse soleant; nam ex his saepe alter alterius ope facillime corrigitur. Ceterum correctiones vel minimas

1) Prioris suae collationis fructus Wilcken Herm. XXX, 619 sqq. blici iuris fecit; cf. quae ego scripsi in Ann. Fleck. 1896, 32 sqq.

quas introduxi semper indicavi, nisi quod orthographica chartae menda ad Wilamowitzii Kaibeliique exemplum tacitus praeterii. Etenim nihil refert scire, *πολίτης*ne scriptum exstet an *πολείτης*, *πολιτία* an *πολιτεία*, *γίνομαι* an *γίγνομαι*, *ἐνκρατής* an *ἐγκρατής*; nempe librarii alter et tertius, etsi non primus quartusque, morem illius aetatis secuti praepositionum *ἐν* et *σύν* assimulationem neglegunt. *Ἐκ* a nullo librariorum assimulatur, assimulationis inter vocabula separata nullum vestigium; in his igitur antiquior scribendi mos iam ei quo nos quoque utimur cessit. Sed constanter scribitur *λητουργία λητουργεῖν* (c. XXVII. LVI), nisi quod semel ΛЄIT. superscripta v. l. H, item semel ΛHIT. superscripto ЄI (c. LVI); *κατακλήσαντες* adeo c. XV. 4, quamquam alibi *κατακλείσας* c. XIX, 5 et *κατακλισθείς* i. e. -*εισθείς* XXVII, 2, quae correxi alios secutus. Substantivi accusativus pluralis est *τὰς κλεῖς* XLIV, 1; ita enim scriptum est, non *κλῆς*, neque ausus sum ignotam alioqui formam *τὰς κλῇς*, cuius loco *κλῇδας* est apud Aeschylum Aristophanemque, invita charta Aristoteli obtrudere.

§ 9. Reliquum est ut eorum virorum doctorum nomina breviter commemorem, quid ad emendanda huius scriptoris verba aliquid contulerunt. Eos conquirendi praecipuam curam gessit J. E. Sandys, ad cuius editionem (p. LXVII sqq.) eos relego, qui omnia quam accuratissime scire velint. Principem nomino Britannum Kenyonem (K.), nostrates porro editores Wilamowitzium Kaibeliumque (W.-K.), tum Batavos van Herwerden et van Leeuwen (H.-L.). Horum uterque propriis quoque commentatiunculis rem promoverat: H. v. Herwerden (H.), Philologische Wochenschrift 1891, 322. 610; J. van Leeuwen (v. L.), in Mnemosyne April. 1891. Wilamowitzii et Kaibelii curas recentiores amplis libris consignatas verbo indico. Porro plurima contribuerunt critici Britannici, quae magnam partem collecta exstant in diario Classical Review (Mart. April. Mai. 1891). E quibus Sandys propriam editionem omnibus copiis eruditionis instructam protulit a. 1893; cf. etiam eundem Class. Review Dec. 1893. Nostratium Austriacorumque hi maxime nominandi: A. Bauer (Liter. u. hist. Forschungen zu Ar.

Ἀθ. πολ., Monaci 1891; id. in Analectis Graeciensibus, Festschr. z. Philologentage in Win 1893). Er. Bethe (Ar. de Ath. RPb. 20, Ind. lect. Rostock 1895). G. Busolt (Ar. od. Xenophon, Herm. XXXIII p. 71—86). Conr. Cichorius (Festschrift z. d. Historikertage in Leipzig, 1894). Herm. Diels (Deutsche Lit.-Ztg. 1891, 239. 876. Ber. der Berl. Akad. 1891, 387. Archiv f. Gesch. d. Philosophie IV, 478. Gött. Gel. Anzeiger 1894 nr. 4). M. Fränkel (Deutsche Zeitschr. f. Geschichtswissenschaft 1891, 164—167. Rhein. Mus. XLVII, 473—88). Theod. Gomperz, qui contra detrectatores libelli huius fortiter pugnavit (Wiener Akad. Anzeiger 1891 No. XI; die Schrift vom Staatsw. d. Ath., Wien 1891; add. Deutsche Lit.-Ztg. 1891, p. 877. 1639; 1894, 264. 364). Holzinger (Philolog. vol. L, 436). F. Hultsch (N. Jahrb. 1891, p. 262—264). O. Immisch (Philolog. Wochenschr. 1891, 707). Bruno Keil (Philol. Wochenschr. 1891, 517. 549. 581. 613; 1892, 613. 649; 1893, 1352). Edidit idem librum sollerter et acute scriptum: die solonische Verfassung in Ar.' Verfassungsgesch. Athens, Berol. 1892. Joh. E. Kirchner (Mus. Rh. v. LIII, 380 sqq.). U. Köhler (Herm. 1892, 68. Ber. d. Berl. Akad. 1892, 339—45). C. F. Lehmann (Hermae v. XXVII, 530—60). J. H. Lipsius (Ber. d. Sächs. Ges. d. Wiss. 1891, p. 41—69). A. Ludwich, Festschr. für O. Hirschfeld, 1903, p. 61—68. C. Niemeyer (N. Jahrb. 1891, p. 405—15). Fr. Poland (ibid. 259 sqq., et in interpretatione Germanica quae prodiit Berolini ap. Langenscheidt). C. Radinger (Philolog. vol. L, 229. 400. 468). E. Szanto (Archaeol.-epigraph. Mitth. XVIII, 151—161). Theod. Teusch (de sortitione iudicum ap. Ath., D. I. Gott. 1894). Udalr. Wilcken (Herm XXX, 619 sqq., supra p. XXVI, 1; ibd. XXXII, 478—482, de Thettalo c. 18, 2). Idem de loco quodam paginae XXXIII (v. 19) benigne me per litteras edocuit. Ad. Wilhelm (Akad. Anzeiger, Wien 1895, 20. Mart.; Archaeol.-epigr. Mitth. aus Oest.-Ungarn XX (1897), 97—100). Ipse quoque multos locos attigi in censura editionis principis (Lit. Centralbl. 1891, 28. Febr.) alibique. Ex Danis nomino C. Hude (Filologiske Tidskrift 1891,

248—251; N. Jahrb. f. Phil. 1892, p. 172—76; idem priorem partem libelli bis edidit, cum commentario danico Havniae 1892, cum germanico Lipsiae 1892), porro M. C. Gertz (Fil. Tidskr. 1891, 252—255, et in Neue Jahrb. f. Philol. 1891, 192); ex Batavis E. O. Houtsma (Philol. Wochenschr. 1891, 801), J. J. Hartman (in Spectat. Nederland. 14. Mart. 1891), S. A. Naber, qui editoribus popularibus inventa sua per litteras transmisit. Apud Francogallos exstiterunt H. Weil (Journ. des Savants 1891, 197—214), R. Dareste (ibd. 257—273), B. Haussoullier (Rev. de philol. 1891, p. 98; 1892, 167; 1893, 48), Th. Reinach (Rev. des études gr. 1891, 82. 143); apud Italos Aeneas Piccolomini (in Arist. et Herodam animadv. criticae, Augustae Taurin. 1892), Gius Fraccaroli (Riv. de filol. XXI, 49); tum trans Atlanticum mare B. Gildersleeve (Amer. Journ. of philol. XII, 97), Th. D. Goodell (ibd. 319—26), J. H. Wright (ibd. 310—18; Harvard Studies in class. philol., Boston 1892). Rossorum iam plures quam antehac laudare possum; pridem enim plerique lingua patria utentes inventa sua ceteris nationibus invidere videbantur[1]); iam vero et Michael Pokrowsky commentatione germanica Annalibus Fleckeiseni (1895, 465—476) inserta in Aristotelis scribendi disserendique genus subtiliter inquisivit, et latino sermone Bernhardus Bursy de *Πολιτείας* partis alterius fonte et auctoritate uberrime disputavit (Dorpati 1897), contra Wilamowitzium probans eam partem ab Aristotele legum ipsarum ope neque Atthidographi alicuius ignoti confectam esse[2].) Denique plurima sunt Graecorum: Gregorii Bernardakis (*Ἐπιστολὴ π. τ. πολ. Ἀθ. τοῦ Ἀρ., ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐφημερίδος, Ἀθήν.* 1891), A. Gennadii (in diario *Ἀκρόπολις* inde a. 18. Mart. 1891), K. S. Konti (*Ἀθηνᾶ* vol. III p. 289—400; IV p. 3—183; *Στοά* vol. I, 44), B. Laconis (in diario graeco *Ἡμέρα*; *Ἀθηνᾶ* III, 577—592; V, 284 sqq.), J. Pantazidis (*Φιλολογικὸν*

1) Germanica lingua scripsit V. von Schöffer, Philolog. Wochenschr. 1892, 1285. 1317; 1893, 1409.

2) Censor eius libelli apud nos exstitit G. Wentzel (Gött. Gel. Anz. 1897 p. 616 sqq.).

2.

(epit. 1.) Πανδίων δὲ βασιλεύσας μετὰ Ἐρεχθέα διένειμε τὴν ἀρχὴν τοῖς υἱοῖς, | Αἰγεῖ μὲν δοὺς τὴν περὶ τὸ ἄστυ χώραν, Λύκῳ δὲ τὴν διακρίαν, Πάλλαντι δὲ τὴν παραλίαν, Νίσῳ δὲ τὴν Μεγαρίδα. | (epit. 2.) καὶ διετέλουν οὗτοι στασιάζοντες.

3.

(epit.) Θησεὺς δὲ ἐκήρυξε καὶ συνεβίβασε τούτους (?) ἐπ' ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. Cum male excerptis his comp. Plut. Thes. 24, ubi narratur Th. Atticae incolas omnes inter se conciliasse et in unam civitatem contraxisse: excipiunt haec c. 25: ἔτι δὲ μᾶλλον αὐξῆσαι τὴν πόλιν βουλόμενος ἐκάλει πάντας ἐπὶ τοῖς ἴσοις, καὶ τὸ 'δεῦρ' ἴτε πάντες λεῴ' κήρυγμα Θησέως γενέσθαι φασὶ πανδημίαν τινὰ καθιστάντος.

4. (384 R.)

Plut. Thes. c. 25 de Theseo: ὅτι δὲ πρῶτος ἀπέκλινε πρὸς τὸν ὄχλον, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, καὶ ἀφῆκε τὸ μοναρχεῖν, ἔοικε μαρτυρεῖν καὶ Ὅμηρος ἐν νεῶν καταλόγῳ (547), μόνους Ἀθηναίους δῆμον προσαγορεύσας. Cf. c. 24: τοῖς δυνατοῖς ἀβασίλευτον πολιτείαν προτείνων καὶ δημοκρατίαν αὐτῷ μόνον ἄρ-

---

2. Erechtheus et Ionis avus fuit et sec. traditionem vulgarem Pandionis (Apoll. III, 15, 5). Partitio autem Atticae per Pandionem facta hic commemoranda fuit propter ea quae de Pisistrati temporibus Ar. narraturus erat (c. 13, 4, ubi παραλίων — πεδιακῶν — διακρίων). Schol. Ar. Vesp. v. 1223 (sine dubio ex Ar.): τὴν δὲ χώραν τὴν διακρίαν (est διακρίων loco Aristophanis) Πανδίονά φασι τοῖς υἱοῖς διανείμαντα τὴν ἀρχὴν (cf. epit.) Λύκῳ δοῦναι, Αἰγεῖ δὲ τὴν περὶ τὸ ἄστυ, Πάλλαντι δὲ τὴν παραλίαν, Νίσῳ δὲ τὴν Μεγαρίδα. Ex aliis auctoribus similia produnt Strabo p. 392. schol. Ar. Lysistr. 58.

3 v. 9. ὁμοίᾳ] μοίρᾳ sive τιμῇ add. codd.; del. Schneidew.

χοντι πολέμου καὶ νόμων φύλακι χρησομένην, τῶν δ' ἄλλων παρέξουσαν ἅπασιν ἰσομοιρίαν. Deinde: καὶ τὴν βασιλείαν ἀφείς, ὥσπερ ὡμολόγησε, διεκόσμει τὴν πολιτείαν. Ipse Ar. c. 41, 2: τάξις ἡ ἐπὶ Θησέως γενομένη, μικρὸν παρεγκλίνουσα τῆς βασιλικῆς.

5. (385 R.)

Lexicon Patm. p. 152 Sakkel.: ΓΕΝΝΗΤΑΙ. πάλαι τὸ τῶν Ἀθηναίων πλῆθος, πρὶν ἢ Κλεισθένη διοικήσασθαι τὰ περὶ τὰς φυλάς, διῄρητο εἰς γεωργοὺς καὶ δημιουργούς. καὶ φυλαὶ κτέ. (v. infra 6). Schol. Plat. Axioch. 371 D: Ἀριστοτέλης φησὶ τοῦ ὅλου πλήθους διῃρημένου Ἀθήνησιν εἴς τε τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς δημιουργούς, φυλὰς κτέ ((v. infra 6). Plut. Thes. c. 25 (post verba quae sub frg. 3 attuli): οὐ μὴν ἄτακτον οὐδὲ μεμειγμένην περιεῖδεν ὑπὸ πλήθους ἐπιχυθέντος ἀκρίτου γενομένην τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ πρῶτος ἀποκρίνας χωρὶς εὐπατρίδας καὶ γεωμόρους καὶ δημιουργούς, εὐπατρίδαις δὲ γινώσκειν τὰ θεῖα καὶ παρέχειν ἄρχοντας ἀποδοὺς καὶ νόμων διδασκάλους εἶναι καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν ἐξηγητάς, τοῖς ἄλλοις πολίταις (τοὺς πολίτας ci. W.-K.) ὥσπερ εἰς ἴσον κατέστησε, δόξῃ μὲν εὐπατριδῶν, χρείᾳ δὲ γεωμόρων, πλήθει δὲ δημιουργῶν ὑπερέχειν δοκούντων. ὅτι δὲ πρῶτος (v. supra 4). Vocabantur ἔθνη hae tres partes, cf. Pollux 8, 111 (infr. ad 6).

---

fr. 5. cf. Ar. c. 13, 2 (de a. 580/79): ἔδοξεν αὐτοῖς — ἄρχοντας ἑλέσθαι δέκα, πέντε μὲν εὐπατριδῶν, τρεῖς δὲ ἀ[γρ]οίκων (v. l. ἀποίκων), δύο δὲ δημιουργῶν. — 9 διῃρεῖτο cod., em. ex ceteris testibus. — ibd. ⟨εὐπατρίδας καὶ⟩ γεωργ. W.-K., sed εὐπατρίδαι etiam in schol. Plat. omittuntur, it. ap. Moeridem (v. infr.), neque prorsus falso, cum de plebe (πλῆθος) tantum sermo sit. Cf. Moeris γεννηταί: ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηνῶν (falsum πόλις) τὸ παλαιὸν διεκεκόσμητο δίχα, εἴς τε τοὺς γεωργοὺς καὶ δημιουργούς.

6. (385 R.)

Lex. Patm. l. c. (v. 5): *καὶ φυλαὶ τούτων ἦσαν δ′, τῶν δὲ φυλῶν ἑκάστη μοίρας εἶχε γ′, ἃς φατρίας καὶ τριττύας ἐκάλουν. τούτων δὲ ἑκάστη συνειστήκει ἐκ τριάκοντα γενῶν, καὶ γένος ἕκαστον ἄνδρας εἶχε τριάκοντα τοὺς εἰς τὰ γένη τεταγμένους, οἵτινες γεννῆται ἐκαλοῦντο, ⟨ἐξ⟩ ὧν αἱ ἱερωσύναι ⟨αἱ⟩ ἑκάστοις προσήκουσαι ἐκληροῦντο, οἷον Εὐμολπίδαι καὶ Κήρυκες καὶ Ἐτεοβουτάδαι, ὡς ἱστορεῖ ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ Ἀριστοτέλης λέγων οὕτως· φυλὰς δὲ αὐτῶν συννενεμῆσθαι δ′, ἀπομιμησαμένων τὰς ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς ὥρας, ἑκάστην δὲ διῃρῆσθαι εἰς τρία*

---

6. In lex. Patm. bis de eisdem rebus refertur, primum sine auctoris nomine, deinde ipsis Aristotelis verbis pro testimonio datis. Est autem summa inter utramque partem congruentia, nisi quod prior pars et in principio (v. fr. 5) et sub finem plura exhibet; haec igitur et ipsa Aristoteli dabimus, etsi verba praestari non possunt. Cf. schol. Plat., ubi ad Ar. omnia referuntur. — 3 sq. *φατρίας καὶ τριττύας*] cf. Harpocr. *γεννῆται*. Suid. *γενν.* 1 et 2. Ex errore Pollux VIII, 111 (cum Harp. v. *τριττύς*, v. infra): *τὸ μέρος ἐκαλεῖτο τριττὺς καὶ ἔθνος καὶ φρατρία*; idem paullo post: *τρία δ' ἦν τὰ ἔθνη πάλαι, εὐπατρ. γεωμ. δημιουργοί* (supra fr. 5). — 5 *γενῶν*] *ἃ ἐκαλεῖτο τριακάδες* Pollux l. c. — 7 ⟨*ἐξ*⟩ et ⟨*αἱ*⟩ ex Harpocr. *γενν.* Cf. ap. ipsum Arist. c. 21, 6 de Clisthene: *τὰ δὲ γένη καὶ τὰς φρατρίας* (*φατρ.* v. l.) *καὶ τὰς ἱερωσύνας εἴασεν ἔχειν ἑκάστους κατὰ τὰ πάτρια.* — 10 sqq. vid. re vera Ar. obliqua oratione usus esse, quippe qui non suam sed aliorum sententiam traderet. — 11 *ἀπὸ τῶν μισθωσαμένων* cod., corr. ex Suid. *γενν.* 1: *τὰς μὲν φυλὰς τέσσαρας ποιήσαντες, ἀπομιμησάμενοι τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τριττῦς ιβ′, καθάπερ οἱ μῆνες, τὰ δὲ γένη λ′ ἐν ἑκάστῃ φρατρία, καθάπερ αἱ ἡμέραι τξε′.* — Non inutile est verborum Aristotelis numeros indicare, quibus etiam magis patefit genuina esse: (*ἀπομι*)*μησαμένων τὰς ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς ὥρας, ἑκά-: στην δὲ διῃρῆσθ' εἰς τρία μέρη τῶν φυλῶν, ὅπως; γένηται τὰ πάντα δώδεκα μέρη ..: δὲ τὴν φρατρίαν τριάκοντα γένη*; interiecta sunt *καθάπερ οἱ μῆνες εἰς; τὸν ἐνιαυτόν, καλεῖ-; -σθαι δ' αὐτὰ τριττῦς: καὶ φρατρίας εἰς*; praeterea (*κα*)*θάπερ αἱ ἡμέραι εἰς τὸν: μῆνα, τὸ δὲ γένος εἶναι.* Reliqua latent, quia fragmentum est.

μέρη τῶν φυλῶν, ὅπως γένηται τὰ πάντα δώδεκα μέρη, καθάπερ οἱ μῆνες εἰς τὸν ἐνιαυτόν, καλεῖσθαι δὲ αὐτὰ τριττῦς καὶ φατρίας. εἰς δὲ τὴν φατρίαν τριάκοντα γένη διακεκοσμῆσθαι, καθάπερ αἱ ἡμέραι εἰς τὸν μῆνα, τὸ δὲ γένος εἶναι τριάκοντα ἀνδρῶν. Schol. Plat. l. c. (v. 5): (Ἀριστ. φησὶ — —) φυλὰς αὐτῶν εἶναι τέσσαρας, τῶν δὲ φυλῶν ἑκάστης μοίρας εἶναι τρεῖς, ἃς τριττύας τε καλοῦσι καὶ φρατρίας· ἑκάστης δὲ τούτων τριάκοντα εἶναι γένη, τὸ δὲ γένος ἐκ τριάκοντα ἕκαστον ἀνδρῶν συνεστάναι· τούτους δὴ τοὺς εἰς τὰ γένη τεταγμένους γεννήτας καλοῦσι. Harp. τριττύς: τριττύς ἐστι τὸ τρίτον μέρος τῆς φυλῆς· αὕτη γὰρ διῄρηται εἰς τρία μέρη, τριττῦς καὶ ἔθνη καὶ φατρίας, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ. Cf. Moeris γεννηταί, ubi ad γένη additur: οὐδὲν ἀφ' αἵματος ἀλλήλοις προσήκοντες, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ γένους οὕτως κατωνομασμένοι; similia docet Harp. γενν.; Suid. γενν. 1: οὗτοι δέ (gentiles) εἰσι καθάπερ οἱ δημόται καὶ φράτορες, νόμῳ τινὶ ἔχοντες κοινωνίαν.

7.

(epit. 2.) οὗτος (Theseus) ἐλθὼν εἰς Σκῦρον ἐτελεύτησεν ὠσθεὶς κατὰ πετρῶν ὑπὸ Λυκομήδους, φοβηθέντος μὴ σφετερίσηται τὴν νῆσον. Schol. Vatic. ad Eurip. Hipp. 11 Schwartz: Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ, ὅτι ἐλθὼν Θησεὺς εἰς Σκῦρον ἐπὶ κατα-

---

14 male add. καὶ ἔθνη ut ap. Polluc., v. p. 4 adn.

fr. 7. Scholium male habitum est. Ad ἐπὶ κατασκοπήν cf. Plut. Thes. 35, ubi narratur Lycomedes Theseum ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς νήσου ἀναγαγὼν —, ὡς ἐκεῖθεν ἐπιδείξων τοὺς ἀγρούς, de rupibus deiecisse (ὦσε κατὰ τῶν πετρῶν). — διὰ τὴν Αἰγ. συγγ.] Apollod. bibl. III, 15, 5 ἔνιοι Αἰγέα Σκυρίου εἶναι λέγουσιν.

σκοπὴν εἰκότως διὰ τὴν Αἰγέως συγγένειαν ἐτελεύτησεν ὠσθεὶς (ὡς Θησεὺς cod. corr. Schwartz) κατὰ πετρῶν, φοβηθέντος τοῦ Λυκομήδους τοῦ βασιλεύοντος ⟨μὴ σφετερίσηται τὴν νῆσον⟩. | (epit.) Ἀθηναῖοι δὲ ὕσ|τερον μετὰ τὰ Μηδικὰ μετεκόμισαν αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ. Schol. l. c. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ τὰ Μηδικὰ κατὰ μαντείαν ἀνελόντες αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ ἔθαψαν.

8.

(epit. 3) ἀπὸ δὲ Κοδριδῶν οὐκέτι βασιλεῖς ᾑροῦντο, — — διὰ τὸ δοκεῖν τρυφᾶν καὶ μαλακοὺς γεγονέναι. Ἱππομένης δὲ εἷς τῶν Κοδρι-

---

Plut. l. c.: οὔσης αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐκεῖ (Scyri) φιλίας, ὡς ᾤετο, καὶ χωρίων ἐν τῇ νήσῳ πατρῴων. — — ἐζήτει τοὺς ἀγροὺς ἀπολαβεῖν, ὡς αὐτόθι κατοικήσων. De causa emigrandi multa habet Plut.; in schol. Lycophr. 1326 est Θησεὺς ὑπόνοιαν παρέσχεν ὅτι μέλλει τυραννεῖν ἐν Ἀθήναις· διὸ φυγὼν κτἑ. — 4sqq. cf. Plut. Thes. 36: μετὰ δὲ τὰ Μηδικὰ Φαίδωνος ἄρχοντος (ol. 76, 1 476/5) μαντευομένοις τοῖς Ἀθηναίοις ἀνεῖλεν ἡ Πυθία τὰ Θησέως ἀναλαβεῖν ὀστᾶ καὶ θεμένους ἐντίμως παρ' αὐτοῖς φυλάττειν e. q. s.; id. Cim. 9.

fr. 8. Sunt haec valde neglegenter excerpta. Sec. c. 3, 3 vel Medontis tempore vel eius filii Acasti τῆς βασιλείας παρεχώρησαν οἱ Κοδρίδαι ἀντὶ τῶν δοθεισῶν τῷ ἄρχοντι δωρεῶν, id est, regia dignitate aliis concessa ipsi ἄρχοντες facti sunt. Ibd. § 1; ἦρχον δὲ (scil. αἱ ἀρχαί) τὸ μὲν πρῶτον διὰ βίου, μετὰ δὲ ταῦτα δεκαέτειαν. Inter Medontidas vel Codridas qui per decennium summum magistratum obtinuerunt quartus et ultimus fuisse traditur Hippomenes. Sic igitur fere haec narrasse Ar. putandus est: ἐκ δὲ Κοδρ. οὐκέτι βασιλέας ᾑροῦντο, ὕστερον δὲ οὐδὲ ἄρχοντας ἔτι ἤθελον, διὰ τὸ δοκεῖν τρυφᾶν κτἑ. Id certum videtur, omnes has res hoc loco scriptorem obiter tantum perstrinxisse, quoniam id ipsum, utrum Medon an Acastus primus archon pro rege factus sit, non ante cap. 3, 3 disceptatur. Annos fortasse summatim indicavit, quo anno primum archon in decennium creatus sit, quo primum in unum annum; nam in c. 3, § 1, ubi prior commutatio refertur, generaliter de omnibus magistratibus scriptor agit, § 4 autem altera ut res iam pridem nota commemoratur. Cf. de omnibus *his* Wilamow. Herm. XXXIII, 118sqq. (die lebenslänglichen

δῶν βουλόμενος ἀπώσασθαι τὴν διαβολήν, λαβὼν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Λειμώνῃ μοιχόν, ἐκεῖνον μὲν ἀνεῖλεν ὑποζεύξας μετὰ τῶν ζυγίων τῷ ἅρματι, τὴν δὲ ἵππῳ συνέκλεισεν ἕως ἀπώλετο.

9.

(epit. 4.) τοὺς μετὰ Κύλωνος διὰ τὴν τυραννίδα ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς θεοῦ πεφευγότας οἱ περὶ Μεγακλέα ἀπέκτειναν. — καὶ τοὺς δράσαντες ὡς ἐναγεῖς ἤλαυνον.

---

archonten Athens). — de Hippomeme cf. schol. Aeschin. 1, 182 aliosque ap. W.-K. — 3 μετὰ τῶν ζυγίων (Ar. Nub. 122) scripsi: μετὰ τῆς θυγατρὸς, quae del. Koeler (W.-K. al.). — 4 ἀπόληται codd. (ὅπως ἀπόληται W.-K.). Cf. c. 13, 2. Non videntur fortuiti esse hi numeri: -ποζεύξας .. ἅρματι = τὴν δ' — ἀπώλετο. De re cf. nunc Wilamowitz Herm. XXXIII, 122 sqq.

fr. 9. Cohaerent haec fera cum c. 1. Cf. Herod. V, 71. Thuc. I, 126. Plut. Sol. 12.

σκοπὴν εἰκότως διὰ τὴν Αἰγέως συγγένειαν ἐτελεύτησεν ὠσθεὶς (*ὡς Θησεὺς* cod. corr. Schwartz) *κατὰ πετρῶν, φοβηθέντος τοῦ Λυκομήδους τοῦ βασιλεύοντος ⟨μὴ σφετερίσηται τὴν νῆσον⟩.* | (epit.) *Ἀθηναῖοι δὲ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ μετεκόμισαν αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ.* Schol. l. c. *Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ τὰ Μηδικὰ κατὰ μαντείαν ἀνελόντες αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ ἔθαψαν.*

8.

(epit. 3) *ἀπὸ δὲ Κοδριδῶν οὐκέτι βασιλεῖς ᾑροῦντο, — — διὰ τὸ δοκεῖν τρυφᾶν καὶ μαλακοὺς γεγονέναι. Ἱππομένης δὲ εἷς τῶν Κοδρι-*

Plut. l. c.: *οὔσης αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐκεῖ* (Scyri) *φιλίας, ὡς ᾤετο, καὶ χωρίων ἐν τῇ νήσῳ πατρῴων. — — ἐζήτει τοὺς ἀγροὺς ἀπολαβεῖν, ὡς αὐτόθι κατοικήσων.* De causa emigrandi multa habet Plut.; in schol. Lycophr. 1326 est *Θησεὺς ὑπόνοιαν παρέσχεν ὅτι μέλλει τυραννεῖν ἐν Ἀθήναις· διὸ φυγὼν κτὲ.* — 4sqq. cf. Plut. Thes. 36: *μετὰ δὲ τὰ Μηδικὰ Φαίδωνος ἄρχοντος* (ol. 76, 1 476/5) *μαντευομένοις τοῖς Ἀθηναίοις ἀνεῖλεν ἡ Πυθία τὰ Θησέως ἀναλαβεῖν ὀστᾶ καὶ θεμένους ἐντίμως παρ' αὐτοῖς φυλάττειν* e. q. s.; id. Cim. 9.

fr. 8. Sunt haec valde neglegenter excerpta. Sec. c. 3, 3
vel Medontis tempore vel eius filii Acasti *τῆς βασιλείας παρεχώ-*
ρησαν οἱ Κοδρίδαι ἀντὶ τῶν δοθεισῶν τῷ ἄρχοντι [illegible], id
est, regia dignitate aliis concessa ipsi *ἄρχοντες* [illegible]
Ibd. § 1; *ἦρχον δὲ* (scil. *αἱ ἀρχαί*) *τὸ μὲν* [illegible]
μετὰ δὲ ταῦτα δεκαέτειαν. Inter Medontid[illegible]
per decennium summum magistratum [illegible]
ultimus fuisse traditur Hippomene[illegible]
fasse Ar. putandus est: *ἐκ δὲ* [illegible]
ὕστερον δὲ οὐδὲ ἄρχοντας ἔτι [illegible]
Id certum videtur, omnes [illegible]
tantum perstrinxisse, qu[illegible]
Acastus primus archon [illegible]
disceptatur. Annos fo[illegible]
primum archon in [illegible]
unum annum; nam [illegible]
generaliter de om[illegible]
altera ut res i[illegible]
his Wilamow[illegible]

δῶν βουλόμενος ἀπώσασθαι τὴν διαβολήν, λαβὼν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Λειμώνῃ μοιχόν, ἐκεῖνον μὲν ἀνεῖλεν ὑποζεύξας μετὰ τῶν ζυγίων τῷ ἅρματι, τὴν δὲ ἵππῳ συνέκλεισεν ἕως ἀπώλετο.

9.

(epit. 4.) τοὺς μετὰ Κύλωνος διὰ τὴν τυραννίδα ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς θεοῦ πεφευγότας οἱ περὶ Μεγακλέα ἀπέκτειναν. — καὶ τοὺς δράσαντες ὡς ἐναγεῖς ἤλαυνον.

---

archonten Athens). — de Hippomeme cf. schol. Aeschin. 1, 182 aliosque ap. W.-K. — 3 *μετὰ τῶν ζυγίων* (Ar. Nub. 122) scripsi: *μετὰ τῆς θυγατρὸς*, quae del. Koeler (W.-K. al.). — 4 *ἀπόληται* codd. (*ὅπως ἀπόληται* W.-K.). Cf. c. 13, 2. Non videntur fortuiti esse hi numeri: *-ποζεύξας* .. *ἅρματι* = *τὴν δ'* — *ἀπώλετο*. De re cf. nunc Wilamowitz Herm. XXXIII, 122 sqq.

fr. 9. Cohaerent haec fera cum c. 1. Cf. Herod. V, 71. Thuc. I, 126. Plut. Sol. 12.

I. — — *Μύρωνος καθ' ἱερῶν ὀμόσαντες ἀριστίνδην. καταγνωσθέντος δὲ τοῦ ἄγους, αὐτοὶ μὲν ἐκ τῶν τάφων ἐξεβλήθησαν, τὸ δὲ γένος αὐτῶν ἔφυγεν ἀειφυγίαν. Ἐπιμενίδης δ' ὁ Κρὴς ἐπὶ τούτοις ἐκάθηρε τὴν πόλιν.*

II. *μετὰ δὲ ταῦτα συνέβη στασιάσαι τούς τε γνωρίμους καὶ τὸ πλῆθος πολὺ χρόνον* ⟦*τὸν δῆμον*⟧. *ἦν* 2 *γὰρ αὐτῶν ἡ πολιτεία τοῖς τ' ἄλλοις ὀλιγαρχικὴ πᾶσι, καὶ δὴ καὶ ἐδούλευον οἱ πένητες τοῖς πλουσίοις καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες· καὶ ἐκαλοῦντο πελάται καὶ ἑκτημόριοι· κατὰ ταύτην γὰρ τὴν μίσθωσιν ἠργάζοντο τῶν πλουσίων τοὺς ἀγρούς· ἡ δὲ πᾶσα γῆ δι' ὀλίγων ἦν. καὶ εἰ μ[ὴ] τὰς μισθώσεις ἀποδι-*

TESTIM. 11 sq. Phot. *πελάται*. schol. Plat. Euthyphr. p. 327. Poll. 4, 165. Hesych. *ἑκτήμοροι*. Plut. Sol. 13.

Lectiones et correctiones sunt editoris principis, nisi quem alium nominavi 1 cf. Plut. Sol. 12. Supplet S. (Kb.): [*ἐδίκαζον δὲ τριακόσιοι* (*ἄνδρες* add. W.-K.[3]) *κατηγοροῦντος*] *M.*; ante *ἀριστ.* add. ⟨*αἱρεθέντες*⟩ Papageorgiu, *τελείων αἱρ.* W.-K.[3] Cf. Heracl. epit. 4. 2 v. l. (ΚΑ)ΘΑΙ ΘΕΝ(· ΟΣ) supra *καταγν.* *αὐτοὶ* (Pantazides, Kirchhoff) W.-K., K.[3] Plut. Mor. 549 A: *τὰς Ἀθήνησι τῶν ἐναγῶν σωμάτων ῥίψεις . . οὐδὲ παίδων παισὶν ἐπιδεῖν ὑπῆρξε τῶν ἀποσφαγέντων ἐκείνων.* Tamen *μετὰ ταῦτα* 2, 1 non ad ipsum *ἄγος* referendum (S.), sed ad expiationem. Neque enim *στάσις*, i. e. seditio armata, per multos annos obtinuisse potest. 7 del K. (*τὸν δ.* pro *τὸ πλῆθος* reponendum putat Papageorgiu, *ἀλλήλοις* pro *τ. δ.* Sakorr.). pro ΗΝ est in pap. .N; vid. aliquid deletum. 8 *αὐτῶν* Bl. Wn. (W.-K.[3]). *τοῖς τ'* H., Bl., al. 10 maiorem interp. post *γυν.* posuit Kb. 11 -ΜΟΡΟΙ (item Hes. Phot. sch. Pl.) ex Plut., app. *κατὰ* W.-K., K.[3] 12 *ἠργάζοντο* H.-L., et sic charta (Bl.[2], Wn.).

δοῖεν, ἀγώγιμοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες ἐγίγνοντο·
καὶ οἱ δανεισμοὶ πᾶσιν ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἦσαν μέχρι
Σόλωνος· οὗτος δὲ πρῶτος ἐγένετο τοῦ δήμου προ-
3 στάτης. χαλεπώτατον μὲν οὖν καὶ πικρότατον ἦν τοῖς
πολλοῖς τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν τὸ δουλεύειν· οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐδυσχέραινον· οὐδενὸς γὰρ
ὡς εἰπεῖν ἐτύγχανον μετέχοντες.

III. ἦν δ' ἡ τάξις τῆς ἀρχαίας πολιτείας τῆς πρὸ
Δράκοντος τοιάδε. τὰς μὲν ἀρχὰς καθίστασαν ἀρι-
στίνδην καὶ πλουτίνδην· ἦρχον δὲ τὸ μὲν πρῶτον διὰ
2 βίου, μετὰ δὲ ταῦτα δεκαέτειαν. μέγισται δὲ καὶ
πρῶται τῶν ἀρχῶν ἦσαν βασιλε[ὺς καὶ πο]λέμαρχος καὶ
[ἄ]ρχων· τούτων δὲ πρώτη μὲν ἡ τοῦ βασιλέως, αὕτη
γὰρ ἦν πάτριος, δευτέρα δ' ἐπικατέστη π[ολ]εμαρχία,
διὰ τὸ γενέσθαι τινὰς τῶν βασιλέων τὰ πολέμια μαλα-
κούς, ὅθε[ν] καὶ τὸν Ἴωνα μετεπέμψαντο χρείας κατα-
3 λαβούσης. τελευταία δ' ἡ τοῦ ἄρ[χ]οντ[ος· ο]ἱ μὲν
γὰρ πλείους ἐπὶ Μέδοντος, ἔνιοι δ' ἐπὶ Ἀκάστου φασὶν
γενέσθαι ταύτην· τεκμήριον δ' ἐπιφέρουσιν, ὅτι οἱ
ἐννέα ἄρχοντες ὀμνύουσι[ν] ἦ τὰ ἐπὶ Ἀκάστου ὅρκια
ποιήσειν, ὡς ἐπὶ τούτου τῆς βασιλείας παραχωρησάν-

---

2 οἱ δανεισμοὶ (Bl.) et Wn. (W.-K.[3]); οἱ δ. δὲ Sakell. bene, v. app. 5 τὸ δουλεύειν W.-K. 9 τοιάδε (Richards, Condos) W.-K., H.-L. καθίστασαν (Condos) W.-K., H.-L. 13 sq. διὰ βίου W.-K., H.-L. Cf. p. 11, 11. 11 -ЄΤΙΑΝ. 12 βασ[ιλ. τε καὶ] K.[1], del. τε W.-K., H.-L. (app.). 14 πάτριος ἐγένετο H.-L., καὶ π[άτ]ριος [ἦν Bl.[2], ἦν π. postea K. (Wn., W.-K.[3]; ΠΑΤΡΙC exstare Wn. perhibet, non recte sec. K.). 15 γε-νέσθαι (Lipsius, Condos) W.-K.: ΓΙ ЄCΘΑΙ. πολεμικὰ ego ed. 1; sed v. Kb., Condos Ἀθ. III, 301. IV, 192. 16 ὅθεν καὶ K. recte (Wn., W.-K.[3]) 18 -CΙ, 19 [ταύτην] W.-K., idem (ταῦτ') postea agn. K., Wn. τεκμήριον (ον per comp.) et ipse in charta agnovi et confirmant K., Wn. 20 ὀμνύουσι[ν] ⊦Ι τὰ ἐπὶ Wn., quod verum vid. (ἦι); ὀμν. ἦ ⟨μὴν⟩ τὰ ἐπὶ Wil. 20 sq. ποιήσειν agn. Wess., τ̣ὰ ὅ̣ρκ̣ια π. K[3]. 21 τού[του τῆς] H.-L,, K.[3], agnov. Bl.[2], Wn.

*των τῶν Κοδ[ρι]δ[ῶν] ἀντὶ τῶν δοθεισ[ῶν] τῷ ἄρ-
χοντι δωρεῶν. τοῦτο μὲν οὖν ὁποτέρως ποτ' ἔχει,
μικρὸν ἂν παραλλάτοι τοῖς χρόνοις· ὅτι δὲ τελευταία
τούτων ἐγένετο τῶν ἀρχῶν, σημεῖον καὶ [τὸ] μηδὲν
τῶν πατρίων τὸν ἄρχοντα διοικεῖν, ὥσπερ ὁ βασιλεὺς
καὶ ὁ πολέμαρχος, ἀλλ' ἁπλῶ[ς] τὰ ἐπ[ί]θετα· διὸ καὶ
νεωστὶ γέγονεν ἡ ἀρχὴ μεγάλη, τοῖς ἐπιθέτοις αὐξη-
θε[ῖ]σα. θ[εσ]μοθέται δὲ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσιν ᾑρέ-* 4
*θησαν, ἤδη κατ' ἐνιαυτὸν αἱρουμένων τὰς ἀρχάς,
ὅπως ἀναγράψαντες τὰ θέσμια φυλάττωσιν πρὸς τὴν
τῶν ἀμφισβητ[ού]ντων κρίσιν· διὸ καὶ μόνη τῶν ἀρχῶν
οὐκ ἐγένετο πλείων ἐνιαυσίας. τοῖς μὲν οὖν χρόνοις* 5
*τοσοῦτον προέχουσιν ἀλλήλων. ἦσαν δ' οὐχ ἅμα πάντες
οἱ ἐννέα ἄρχοντες, ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς εἶχε τὸ νῦν
καλούμενον Βουκόλιον, πλησίον τοῦ πρυτανείου (ση-
μεῖον δέ· ἔτι καὶ νῦν γὰρ τῆς τοῦ βασιλέως γυναικὸς
ἡ σύμμειξις ἐνταῦθα γίγνεται τῷ Διονύσῳ καὶ ὁ
γάμος), ὁ δὲ ἄρχων τὸ πρυτανεῖον, ὁ δὲ πολέμαρχος
τὸ Ἐπιλύκειον (ὃ πρότερον μὲν ἐκαλεῖτο πολεμαρχεῖον,
ἐπεὶ δὲ Ἐπίλυκος ἀνῳκοδόμησε καὶ κατεσκεύασεν αὐτὸ
πολεμαρ[χ]ήσας, Ἐπιλύκειον ἐκλήθη), θεσμοθέται δ'*

TESTIM. 14 sqq. cf. Suidas *ἄρχων*. Bekk. An. 449, 17. 17 Hesych. *Διονύσου γάμος*. 19 Hesych. *Ἐπιλύκ(ε)ιον*.

---

1 *Κοδ[ρι]δ[ῶν]* recte K.; non minus recte idem proxima agnovit. 2 *ποτ'* (H., Bl.) W.-K., H.-L.; 3 *ἂν παραλλάττοι* Bl.², Wn. 4 sq. *τὸ μ. τ. πατρ.* (Wyse, Bl.) W.-K., H.-L., K.³ 6 *ἐπίθετα* H.-L., *ἁπλῶς τὰ* Wn., W.-K.³, sed del. *τὰ* Wil. 9 *αἱρουμ.* (Wiese, Condos, Bl., vL., Lipsius) W.-K., H.-L. 10 -ωCI. 11 *ἀμφισβ.* Wn., W.-K.³ 12 *πλείων ἐνιαυσίας* (cf. Pl. Leg. VI, 779 D) Bl.² (Wn., W.-K.³) *τῷ* Bl.², *τοῖς* postea K. (Wn., W.-K.³); itaque et. ΧΡ(*όνοις*) eidem. 13 ΑΛΛΗΩΝ, corr. (Bl., Jackson) W.-K., H.-L. 15 *Βουκολεῖον* W.-K. 17 CΥΜΜΙΞΙC. 17 sq. *καὶ ὁ γάμος* del. Rutherf., Hude. 19 ὃ] *διὸ* Wn., W.-K.³

εἶχον τὸ θεσμοθετεῖον. ἐπὶ δὲ Σόλωνος [ἅπ]αντες εἰς τὸ θεσμοθετεῖον συνῆλθον. κύριοι δ' ἦσαν καὶ τὰς δίκας αὐτοτελεῖς [κρίν]ειν, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν προανακρίνειν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦτον εἶχε τὸν

6 *τρόπον. ἡ δὲ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν βουλὴ τὴν μὲν τάξιν εἶχε τοῦ διατηρεῖν τοὺς νόμους, διῴκει δὲ τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ κολάζουσα καὶ ζημιοῦσα πάντας τοὺς ἀκοσμοῦντας κυρίως. ἡ γὰρ αἵρεσις τῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην καὶ πλουτίνδην ἦν, ἐξ ὧν οἱ Ἀρεοπαγῖται καθίσταντο· διὸ καὶ μόνη τῶν ἀρχῶν αὕτη μεμένηκε διὰ βίου καὶ νῦν. ἡ μὲν οὖν πρώτη πολιτεία.ταύτην εἶχε τὴν ὑπογραφήν.*

IV. *μετὰ δὲ ταῦτα χρόνου τινὸς οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἐπὶ Ἀρισταίχμου ἄρχοντος, Δράκων τοὺς θεσμοὺς ἔθηκεν· ἡ δὲ τάξις ⟦αὐτῆς⟧ τόνδε τὸν τρόπον εἶχεν.*

2 *ἀπεδέδοτο μὲν ⟦ἡ πολιτεία⟧ τοῖς ὅπλα παρεχομένοις· ᾑροῦντο δὲ τοὺς μὲν ἐννέα ἄρχοντας καὶ τοὺς ταμίας οὐσίαν κεκτημένους οὐκ ἐλάττω δέκα μνῶν ἐλευθέραν, τὰς δ' ἄλλας ἀρχὰς ‖ ⟨τὰς⟩ ἐλάττους ἐκ τῶν ὅπλα* pag. 2 *παρεχομένων, στρατηγοὺς δὲ καὶ ἱππάρχους οὐσίαν ἀποφαίνοντας οὐκ ἔλαττον ἢ ἑκατὸν μνῶν ἐλευθέραν, καὶ παῖδας ἐκ γαμετῆς γυναικὸς γνησίους ὑπὲρ δέκα ἔτη γεγονότας. τούτους δ' ἔδει διεγγυᾶν τοὺς πρυ-*

TESTIM. 1 Diog. L. 1, 58 (Kb. p. 125).

---

3 *αὐτοτελεῖς* (cf. Suidas) *κρ.* K. puto *μόνον προ.* (app.) 7 *καὶ* ante *κολ.* del. (Gennad.) H.-L.; cf. c. 8, 4; 45 init. (Papageorg.). 8 ΠΑΝΤЄC superscr. A (Wn.) *γὰρ*] *δὲ* Gennad., Hude. 10 puto ⟨*διὰ βίου*⟩ *καθίστ.* (app.). 15 *αὐτῆς* (K.) certo agnoscitur: *αὐτοῦ* (Richards) Wn., W.-K.^{3}, *αὕτη* K. Cf. app. ЄΙΧЄ. 16 *μὲν* ex chart. add. W.-K. (K.^{3}); ⟦*ἡ πολ.*⟧ app. 18 *ἔλαττον ἢ δέκα* W.-K. (*διακοσίων* pro *δέκα* Weil, Wilam.; app.). 19 *ἀρχὰς* in mg. add. m. 2 (Wn.). *τὰς* add. (Richards, Bl., al.) W.-K., H.-L. 21 -ΘЄΡΩΝ. 22 *δέκα*] puto *ἑπτά*, app. 23 Δ(Є)ΔΙЄ, superscr. m. 2 ΔЄΙ; *δ' ἔδει*

τάνεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς ἱππάρχους τοὺς
ἕνους μέχρι εὐθυνῶν, ἐγγ[υη]τὰς δ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ τέ-
λους δεχομένους, οὗπερ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἵππαρχοι.
βουλεύειν δὲ τετρακοσίους καὶ ἕνα τοὺς λαχόντας ἐκ 3
τῆς πολιτείας. κληροῦσθαι δὲ καὶ ταύτην καὶ τὰς
ἄλλας ἀρχὰς τοὺς ὑπὲρ τριάκοντ' ἔτη γεγονότας, καὶ
δὶς τὸν αὐτὸν μὴ ἄρχειν πρὸ τοῦ πάντας ἐ[ξ]ελθεῖν·
τότε δὲ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς κληροῦν. εἰ δέ τις τῶν
βουλευτῶν, ὅταν ἕδρα βουλῆς ἢ ἐκκλησίας ᾖ, ἐκλείποι
τὴν σύνοδον, ἀπέτινον ὁ μὲν πεντακοσιομέδιμνος τρεῖς
δραχμάς, ὁ δὲ ἱππεὺς δύο, ζευγίτης δὲ μίαν. ἡ 4
δὲ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου φύλαξ ἦν τῶν νόμων,
καὶ διετήρει τὰς ἀρχάς, ὅπως κατὰ τοὺς νόμους ἄρ-
χωσι. ἐξῆν δὲ τῷ ἀδικουμένῳ πρὸ[ς τὴν τῶν] Ἀρεο-
παγιτῶν βουλὴν εἰσαγγέλλειν, ἀποφαίνοντι παρ' ὃν
ἀδικεῖται νόμον. ἐπὶ δὲ τοῖς σώ[μα]σιν ἦσαν οἱ 5
δανεισμοί, καθάπερ εἴρηται, καὶ ἡ χώρα δι' ὀλί-
γων ἦν.

V. *τοιαύτης δὲ τῆς τάξεως οὔσης ἐν τῇ πολιτείᾳ,*
καὶ τῶν πολλῶν δουλευόντων τοῖς ὀλίγοις, ἀντέστη
τοῖς γνωρίμοις ὁ δῆμος. ἰσχυρᾶς δὲ τῆς στάσεως οὔσης
καὶ πολὺν χρόνον ἀντικαθημένων ἀλλήλοις, εἵλοντο
κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα Σόλωνα, καὶ τὴν πο- 5ε
λιτείαν ἐπέτρεψαν αὐτῷ, ποιήσαντι τὴν ἐλεγείαν ἧς
ἐστὶν ἀρχή·

διεγγυᾶσθαι K.[3] Sed falsum *-ᾶσθαι*, -AN legitur (Schultess, Fränkel), Est obiectum *τούτους*, subiectum *τοὺς πρυτ. κτἑ.*, cf. Kb. *Ἔδει* om. W.-K. 1 ⟦*τοὺς*⟧ *ἱππ.*? (app.) 1 sq. *τοὺς ἕνους* W.-K., H.-L. 2 *δ'* (*τέτταρας*) *ἐκ* W.-K., H.-L. (K.[3]); ΔЄK.
3 *δεχομένους* recte K. rell.; et neque correctum quicquam neque superscr. *οὗπερ* ⟨*εἰσὶν*⟩ Hude. 6 TΡΙΑΚΟΝΘΕΙ H.
7 *ἐξ]ελθ.* recte H.-L. (K.[2], Kb.): *δ[ι]ελθεῖν* Wn., W.-K.[3] ([*διε*]*ξ.*[2]); at non probat K. 9 *ἐκλίποι* H.-L. 11 *ὁ* ante *ζευγ.* add. W.-K., H.-L. 14 -ΩCIN. 17 *δανεισμοὶ* Bl.[2] (Wn., W.-K.[3]). Cf. p. 9, 2.

γιγνώσκω, καί μοι φρενὸς ἔνδοθεν ἄλγεα κεῖται,
πρεσβυτάτην ἐσορῶν γαῖαν Ἰαονίας
καινομένην·

ἐν ᾗ πρὸς ἑκατέρους ὑπὲρ ἑκατέρων μάχεται καὶ διαμφισβητεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα κοινῇ παραινεῖ καταπαύειν
3 *τὴν ἐνεστῶσαν φιλονικίαν. ἦν δ' ὁ Σόλων τῇ μὲν [φύ]σει καὶ τῇ δόξῃ τῶν πρώτων, τῇ δ' οὐσίᾳ καὶ τοῖς πράγμασι τῶν μέσων, ὡς ἔκ τε τῶν ἄλλων ὁμολογεῖται, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖσδε τοῖς ποιήμασιν μαρτυρεῖ, παραινῶν τοῖς πλουσίοις μὴ πλεονεκτεῖν·*

ὑμεῖς δ' ἡσυχάσαντες ἐνὶ φρεσὶ καρτερὸν ἦτορ,
οἳ πολλῶν ἀγαθῶν εἰς κόρον [ἠ]λάσατε,
ἐν μετρίοισι τίθεσθε μέγαν νόον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς
πεισόμεθ', οὔθ' ὑμῖν ἄρτια τα[ῦτ'] ἔσεται.

καὶ ὅλως αἰεὶ τὴν αἰτίαν τῆς στάσεως ἀνάπτει τοῖς πλουσίοις· διὸ καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐλεγείας δεδοικέναι φησὶ 'τήν τε φ[ιλαργυρ]ίαν τήν τε ὑπερηφανίαν', ὡς διὰ ταῦτα τῆς ἔχθρας ἐνεστώσης.

---

2 *ἐσορῶντ' αἶαν* Naber, Hude; adversatur Kb. 3 legi *καινομένην* (cum spat. vacuo, quod et. post *ἀρχή* et *Ἰαονίας* est; it. ubique et ante et post carmina), tum *ἐν ἧι*. It. *καινομ.* in ectypo legerat Diels, qui in charta *καρφομένην* agnoscere sibi visus est; improbat hoc, confirmat *καιν.* K.; *κλινομένην* Wn., W.-K.[3] (dubitat K., sed A magis agn. quam Λ). Cf. app. 6 ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΝ superscr. ΝΙΚΙ. 7 *φύσει* (Richards, Bl., al., coll. c. 18, 4) W.-K., H.-L., K.[3] 12 ЄΙC corr., ЄC pr. (*ἐς* K., H.-L., W.-K.). Cf. p. 23, 1. *ἠλάσατε* Postgate, W.-K., H.-L. 13 *τ[ρέφεσθ]ε* K., W.-K.; *τίθεσθε* (Platt) H.-L., Wn., W.-K.[3] 14 *ἄρτια*] cf. Sol. 4, 33. 40, Theogn. 154 (infra c. 12, 2). 946; *ἄρκια* Condos. *τα[ῦτ']* (Condos) H.-L., K.[3], Wn., *πά[ντ]'* W.-K. 17 *τήν τε φ[ιλαργυρ]ίαν* K. (et. nunc contra Wn.) rell.; *φι[λαργ]υρειαν* in charta invenit Diels; ΦC ... ЄΙΑΝ Wn., negans fuisse Ρ ante ЄΙΑΝ (tamen *φι[λαργ]υρίαν* et W.-K.[3]); *φ[ιλοπλου]τίαν* ipse ed.[3] Versum Solonis agnoverunt Jackson al.; Plut. Sol. 14, § 3 compar. John Mayor: *ὀκνῶν φησι τὸ πρῶτον ἅψασθαι τῆς πολιτείας, καὶ δεδοικὼς τῶν μὲν τὴν φιλοχρηματίαν, τῶν δὲ τὴν ὑπερηφανίαν*

VI. *κύριος δὲ γένομενος τῶν πραγμά[τω]ν Σόλων
τόν τε δῆμον ἠλευθέρωσε, καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ εἰς
τὸ μέλλον, κωλύσας δ[ανε]ίζειν ἐπὶ τοῖς σώμασι, καὶ
νόμους ἔθηκεν, καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε, καὶ τῶν
ἰδίων καὶ τῶν δημοσίων, ἃς σεισάχθεια καλοῦσιν,
ὡς ἀποσεισάμενοι τὸ βάρος. ἐν οἷς πειρῶνταί τιν[ες]
διαβάλλειν αὐτόν· συνέβη γὰρ τῷ Σόλωνι μέλλοντι* 2
*ποιεῖν τὴν σεισάχθειαν προειπεῖν τισι τῶν [γν]ωρίμων,
ἔπειθ' ὡς μὲν οἱ δημοτικοὶ λέγουσι, παραστρατηγη-
θῆναι διὰ τῶν φίλων, ὡς δ' οἱ β[ουλ]όμενοι βλασφη-
μεῖν, καὶ αὐτὸν κοινωνεῖν. δανεισάμενοι γὰρ οὗτοι
συνεπρίαντο πολλὴν χώραν, καὶ μετ' οὐ πολὺ τῆς
τῶν χρεῶν ἀποκοπῆς γεγενημένης ἐπλούτουν· ὅθεν φασὶ
γενέσθαι τοὺς ὕστερον δοκοῦντας εἶναι παλαιοπλού-
τους. οὐ μὴν ἀλλὰ πιθ[ανώ]τερος ὁ τῶν δημοτικῶν* 3
*λόγος· οὐ γὰρ ε[ἰκ]ὸς ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις οὕτω μέτριον
γενέσθαι καὶ κοινόν, [ὥ]στ' ἐξὸν αὐτῷ τοὺς [ἑτ]έρους
ὑποποιησάμενον τυραννεῖν τῆς πόλεως ἀμφοτέροις
ἀπεχ[θ]έσθαι, καὶ περὶ πλείονος ποιήσασθαι τὸ καλὸν
καὶ τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν ἢ τὴν ἑαυτοῦ πλεονεξίαν,*

TESTIM. 5 Hesych. *σεισάχθεια· Σόλων χρεῶν ἀποκοπὴν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἐνομοθέτησεν, ἥνπερ σεισάχθειαν ἐκάλεσε παρὰ τὸ ἀποσείσασθαι τὸ βάρος τῶν δανείων.* Phot. s. v.

(hinc *φ[ιλοχρηματ]ίαν* Condos, Bernardakis, Radinger, adv. spatium). Cf. app. 3 -CIN. 3 sq. *καὶ ν. ἔθ.* (ЄΘΗΚЄ) del. W.-K. Cf. app. 5 ACЄICAXΘIA pr., Ϲ post A supra v.; *-άχθειαν* K.; sed ἃ *σεισάχθεια* Wilam., W.-K.[3], coll. Plut. Sol. 16; app. 6 *ἀποσεισαμένων* Jos. Mayor (*-νοι* def. Gomp.). *τινες* (Wyse. Lipsius, Niemeyer, al.) W.-K.. H.-L., K.[3] 10 *βουλόμ.* (Wyse, Bl., al.) W.-K.. H.-L., K.[3] 12 *καὶ μετ' οὐ* (Condos, Bernardakis) Wessely, Bl.[2] ([*καὶ με*]*τ'*), Wn., W.-K.[3]. 13 ΓΙΝΟΜ (*γενομ.* Rutherf.. W.-K., H.-L., K.[3]); app. 17 *ὥστ'* (Jackson, Richards, Bl.. Lips., Papabas.) W.-K., H.-L., K.[3] *ἑτέρους* (Bl., Condos) H.-L.; confirmant ex charta et. Haussoullier, Wn. (W.-K.[3]). Cf. Polit. 1303 b 23. 19 *ἀπεχθέσθαι* John Mayor. 20 AYTOY.

ἐν οὕτω δὲ μικροῖς καὶ ἀνα[ξίο]ις ῥυπαίνειν ἑαυτόν.
4 ὅτι δὲ ταύτην ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, τά τε πράγματα
νοσοῦντα μαρτυρεῖ, καὶ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτὸς πολ-
λαχοῦ μέμνηται, καὶ οἱ ἄλλοι συνομολογοῦσι πάντες.
ταύτην μὲν οὖν χρὴ νομίζειν ψευδῆ τὴν αἰτίαν εἶναι.
VII. πολιτείαν δὲ κατέστησεν καὶ νόμους ἔθηκεν
ἄλλους, τοῖς δὲ Δράκοντος θεσμοῖς ἐπαύσαντο χρώ-
μενοι πλὴν τῶν φονικῶν. ἀναγράψαντες δὲ τοὺς νό-
μους εἰς τοὺς κύρβεις, ἔστησαν ἐν τῇ στοᾷ τῇ βασιλείῳ,
καὶ ὤμοσαν χρήσεσθαι πάντες. οἱ δ' ἐννέα ἄρχοντες
ὀμνύντες πρὸς τῷ λίθῳ κατεφάτιζον, ἀναθήσειν ἀν-
δριάντα χρυσοῦν ἐάν τινα παραβῶσι τῶν νόμων· ὅθεν
2 ἔτι καὶ νῦν οὕτως ὀμνύουσι. κατέκλησε δὲ τοὺς νό-
μους εἰς ἑκατὸν ἔτη, καὶ διέταξε τὸν πολιτείαν τόνδε
3 ⟨τὸν⟩ τρόπον. τιμήματι διεῖλεν εἰς τέτταρα τέλη, κα-
θάπερ διῄρητο καὶ πρότερον, εἰς πεντακοσιομ[έδιμ]ν[ο]ν
καὶ ἱπ[πέα] καὶ ζευγίτην καὶ θῆτα. καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς

TESTIM. 9 *Harpocr. κύρβεις. *schol. Aristoph. Av. 1354. *Plut. Sol. 25. 10 Plut. Sol. 25. 16 *Harpocr. ἱππάς et πεντακοσιομέδιμνον. Hes. ἐκ τιμημάτων. ζευγίσιον. θητικόν. Harpocr. θῆτες. Qhot. ed. Suid. θῆτες.

---

1 ΡΥΠΑΙΝ, ΚΑΤΑ s. v.. καταρρ. K. rell.; app. 3 μαρτυρεῖ W.-K.[3]; charta pr. μαρτυρουσιτο sec. Wn. (-ουσιτο post eum K.; esse duabus litt. inter ου et το spatium; του non fuisse); superscr. ει super ου (μαρτυρεῖ τοῦτο pridem ci. W.-K., Sd.). 6 -CЄ. 8 sq. app. 13 κατεκλησεν Bl.[2], Wn., W.-K.[3] (ισεν iam Wess. agn.). Cf. Dem. 4, 33, Rehd. Ind. II κατὰ sub fin. 15 ⟨τὸν⟩ τρόπον Bl., al. spatium est ante τιμήμ. uni litt. sufficiens, sed nihil ibi scr. fuit; τιμήματι recte Wess.; τιμήματα K., ⟨τὰ⟩ τιμ. Bl., Gennad.. H.-L., ⟨κατὰ⟩ τιμ. Papageorg., κατὰ τὰ τιμ. Wil. I, 48; plura suppl. Gomp., W.-K.[3] in adn., Keil, coll. Hes. Harp.
11 post θῆτα agnovi spat. vacuum aptum voci καὶ, quam ipsam agn. Wn. (W.-K.[3]). μὲ[ν οὖ]ν K. rell.; est interstitium inter ΜЄ et Ν, sed vid. ut alias spat. vacuum relictum esse propter chartam male laesam; ante Ν est ductus ad Є pertinens colligansque litteras (ci. μὲν Papageorg.). Sec. Wn. ΜЄ ... AC ἀρχὰς (ante AC vel Λ vel T vel C); inde ἄλλας, πολλὰς, οὔσας

pag. 3 ἀπένειμε ‖ ἄρχειν ἐκ πεντακοσιομεδίμνων καὶ ἱππέων καὶ ζευγιτῶν, τοὺς ἐννέα ἄρχοντας καὶ τοὺς ταμίας καὶ τοὺς πωλητὰς καὶ τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς κωλακρέτας, ἑκάστοις ἀνὰ λόγον τῷ μεγέθει τοῦ τιμήματος ἀποδιδοὺς τὴν ἀρχήν· τοῖς δὲ τὸ θητικὸν τελοῦσιν ἐκκλησίας καὶ δικαστηρίων μετέδωκε μόνον. ἔδει δὲ 4 τελεῖν πεντακοσιομέδιμνον μέν, ὃς ἂν ἐκ τῆς οἰκείας ποιῇ πεντακόσια μέτρα τὰ συνάμφω ξηρὰ καὶ ὑγρά, ἱππάδα δὲ τοὺς τριακόσια ποιοῦντας, ὡς δ' ἔνιοί φασι τοὺς ἱπποτροφεῖν δυναμένους. σημεῖον δὲ φέρουσι τό τε ὄνομα τοῦ τέλους, ὡς ἂν ἀπὸ τοῦ πράγματος κείμενον, καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν ἀρχαίων· ἀνάκειται γὰρ ἐν ἀκροπόλει εἰκὼν ⟦Διφίλου⟧, ἐφ' ᾗ ἐπιγέγραπται τάδε·

Διφίλου Ἀνθεμίων τήνδ' ἀνέθηκε θεοῖς,
θητικοῦ ἀντὶ τέλους ἱππάδ' ἀμειψάμενος.

καὶ παρέστηκεν ἵππος εἰς μαρτύριον, ὡς τὴν ἱππάδα τοῦτο σημαίνουσαν. οὐ μὴν ἀλλ' εὐλογώτερον τοῖς μέτροις διῃρῆσθαι, καθάπερ τοὺς πεντακοσιομεδίμνους. ζευγίσιον δὲ τελεῖν τοὺς διακόσια τὰ συνάμφω ποιοῦντας· τοὺς δ' ἄλλους θητικόν, οὐδεμιᾶς μετέχοντας ἀρχῆς. διὸ καὶ νῦν ἐπειδὰν ἔρηται τὸν μέλλοντα κληροῦσθαί τιν' ἀρχήν, ποῖον τέλος τελεῖ, οὐδ' ἂν εἷς εἴποι θητικόν.

TESTIM. § 4 Poll. VIII, 130—131. 21 *Harpocr. θῆτες.

ci. Wil. Ipse cum post Wn. chartam inspexissem, falsa specie litterarum illum deceptum esse putavi. 1 -ΜЄΝ. 7 τῆς] γῆς Bywater. 8 ξηρῶν καὶ ὑγρῶν (H.) H.-L. 9 ΙΠΠΑCΙΑ pr. sec. Wn. 10 ⟨ἐπι⟩φέρουσι (H.) H.-L. 11 sq. ὡς ἂν . . κείμ. del. H.-L., propter ὡς ἄν. 13 Διφίλου del. (Thompson, Radinger) W.-K. (app.). 17 ЄΚΜΑΡΤΥΡΩ͂Ν charta (correctum T); ἐπιμαρτυρῶν H.-L. V. (contra Kb.) Lit. Centralbl. 1893, 1712; app. Del. nunc ἐκμαρτ. Wil. 19 ΜЄΤΡΙΟΙC. 20 ⟨ἔδει⟩ τελεῖν (Condos) H.-L.

VIII. *τὰς δ' ἀρχὰς ἐποίησε κληρωτὰς ἐκ προκρίτων, οὓς ἑκά[σ]τη προκρίνειεν τῶν φυλῶν. προύκρινεν δ' εἰς τοὺς ἐννέα ἄρχοντας ἑκάστη δέκα, καὶ τοὺς ἐννέα ἐκλήρουν· ὅθεν ἔτι διαμένει ταῖς φυλαῖς τὸ δέκα κληροῦν ἑκάστην, εἶτ' ἐκ τούτων κυαμεύειν. σημεῖον δ' ὅτι κληρωτὰς ἐποίησεν ἐκ τῶν τιμημάτων ὁ περὶ τῶν ταμιῶν νόμος, ᾧ χρώμενοι διατελοῦσι ἔτι καὶ νῦν· κελεύει γὰρ κληροῦν τοὺς ταμίας ἐκ πεντακοσιομεδίμνω[ν.*

2 *Σόλ]ων μὲν οὖν οὕτως ἐνομοθέτησεν περὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων· τὸ γὰρ ἀρχαῖον ἡ ἐν Ἀρείῳ [πάγῳ βου]λή, ἀνακαλἐσαμένη καὶ κρίνασα καθ' αὑτήν, τὸν ἐπιτήδειον ἐφ' ἑκάστῃ τῶν ἀρχῶν ἐπ' [ἐ]νιαυτὸν [διατάξα]σα ἀπέστελλεν.*

3 *φυλαὶ δ' ἦσαν δ' καθάπερ πρότερον, καὶ φυλοβασιλεῖς τέτταρες. [ἐκ] δὲ τῆς φυλῆς ἑκάστης ἦσαν νενεμημέναι τριττύες μὲν τρεῖς, ναυκρα-*

TESTIM. 15 *Phot. *ναυκραρία*. Poll. VIII 108. Hes. *ναύκλαροι*.

---

1 T⊢CΔAPXHC, corr. K. 2 *προκρίνεις* (Gertz) W.-K.: ΠΡΟΚΡΙΝ·I (*προύκρινε* Bl., H.-L.). 3 *καὶ τού[τους ἐκλ.* K.[1], *καὶ ἐκ τούτων* ci. W.-K. (*κἀκ* Gomperz), quod olim recepi; *καὶ τού[τοις] ἐ[πεκ]λ.* K.[3], esse dicens spatium uni litt. inter Υ et Є, sed superscriptum aliquid esse (fort. pr. *τους*, corr. *τουτοις*). Superscripta legere pon potui, neque certo agnoscere *ε* in medio lacuna. *Καὶ* (⟨*ἐκ τούτων*⟩ add. Kb.) *τοὺς θ'* Wn., W.-K.[3]; sed vehementer dubitat K., qui ne spatium quidem expleri dicit. V. app. 6 *ἐποίησεν* (Hude) H.-L., W.-K.: -CAN. 7 -CIN. 9 sq. *περὶ τῶν ἐ. ἀρχ.* del. Wil. (I, 49); v. tamen app. 10 *γὰρ*] *δὲ* H.-L., (Wn.) W.-K.[3]; sed K. nihilominus *γὰρ* verius putat, item ego charta denuo inspecta. 12 *ἑκάστην* (H.) H.-L. *ἐπ' ἐνιαυτὸν* K. recte (*ον* per comp.); tum 12 sq. *διατάξασα* id. (apparare vid. ductus, quo iuncto cum Δ *διά* notatur; fort. et. *ξ*; Diels tamen nihil legit praeter *σα*), [*καθιστᾶ*]*σα* antea W.-K., [*κ(ατα)στήσα*]*σα* Diels; sed \\.... Τ^ Wn., unde *ἄρξοντα* Kb., W.-K.[3] (C pro T nihilominus praefert K.). V. app. 14 ΤЄCCΑΡЄC. 14 sq. *τῆς φυλῆς ἐκ.* nunc fere agn. K., quare dempsi cancellos. 15 sq. ΝΑΥΚΡΑΙΡΑΙ.

ρίαι δὲ δώδεκα καθ' ἑκάστην, [ἐπὶ] δὲ [τῶν] ναυκραριῶν ἀρχὴ καθεστηκυῖα ναύκραροι, τεταγμένη πρός τε τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰς δαπ[άνας] τὰς γιγνομένας· διὸ καὶ ἐν τοῖς νόμοις τοῖς Σόλωνος οἷς οὐκέτι χρῶνται πολλαχο[ῦ γέ]γραπται, 'τοὺς ναυκράρους εἰσπράττειν', καὶ 'ἀναλίσκειν ἐκ τοῦ ναυκραρικοῦ ἀργυρ[ίο]υ'.

4 β[ου]λὴν δ' ἐποίησε τετρακοσίους, ἑκατὸν ἐξ ἑκάστης ⟨τῆς⟩ φυλῆς, τὴν δὲ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἔταξεν ἐπὶ [τὸ] νομοφυλακεῖν, ὥσπερ ὑπῆρχεν καὶ πρότερον ἐπίσκοπος οὖσα τῆς πολιτείας, [ἣ] τά τε ἄλλα τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μέγιστα τῶν πολιτ⟨ικ⟩ῶν διετήρει, καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας ηὔθυνεν κυρία οὖσα καὶ [ζη]μι[οῦν] καὶ κολάζειν, καὶ τὰς ἐκτίσεις ἀνέφερεν εἰς πόλιν, οὐκ ἐπιγράφουσα τὴν πρόφασιν [τοῦ ἐκ]τ[ίν]εσθαι, καὶ τοὺς ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνισταμένους ἔκρινεν, Σόλωνος θέντ[ος] νόμον εἰσα[γγ]ελ[ία]ς περὶ αὐτῶν.

5 ὁρῶν δὲ τὴν μὲν πόλιν πολλάκις στασιάζουσαν, τῶν δὲ πολιτῶν ἐνίους διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν [ἀγα]πῶντας τὸ αὐτόματον, νόμον ἔθηκε

TESTIM. § 5 *Gellius II 12.

1 [ἐ̣π̣ὶ̣] δὲ (compend.) [τ̣ῶ̣ν̣] (it.) Bl.[2]; [ἣν δ' ἐπὶ τῶν] W.-K., H.-L., agn. Wn., sed non probat K. 2 ΝΑΥΚΡΑΙΡΟΙ. 5 πολλαχοῦ (Wessely) K.[3] (-όθι Paton, H.-L.) 8 ἐπὶ τὸ (Paton, Gennad.) W.-K., H.-L., K[3]. 10 καὶ τά τε W.-K. (agn. Wn.), des angustius spat. καὶ voci, unde ἣ praestat. 11 πολιτ⟨ικ⟩ῶν (Richards, Lips.) W.-K., H.-L., K.[3]; corr. [εὐ]θύ[ν]εσθαι Wn. 12 καὶ ζημ. (Bl.) H.-L., K.[3], Wn. (W.-K.[3]); [τοῦ] ζ. K., W.-K.[2]. Cf. c. 3, 6. 13 ЄΚΤΙϹЄΙϹ (ἐκτ σεις ut τ σις) iam non sollicitavi, cum εκτισιν sit in charta Flinders-Petrie II, p. 150b (it. Grenfell-Hunt II, 50, a. 103 a. Chr., sed ἔκτεισιν ibd. 35, a. 127 a. Chr.). 14 τοῦ εὐθύν]εσθαι (Bl.) H.-L., K.[3]; διὰ τὸ [εὐ]θύ[ν]εσθαι Wn., W.-K.[3] (sed del. haec Wil.), quae non agn. K.; [τοῦ ἐ]κ̣τ[ί̣ν̣]εσθαι (Tyrrell) ipse agn. mihi visus sum. 15 θ. νόμον W.-K., K.[3]; tum εἰσα[γγ]ελ[ίας (Wessely) K.[3], Wn. (-[ία]ς) W.-K.[3], sed del. Wil.). Cf. S.; εἰσαγγελτικὸν (ον per comp.) ci. Papageorg.; εἰσ-λίαν εἶναι coll. Dem. 49, 67 Sakell. 17 ΠΟΛΛΑΚΙϹΤΑϹ (Wn.). 18 ἀγαπῶντας W.-K., certum est ωντας, π verisimile magis quam ρ (περιορῶντας Bury, ego antea). -ΚΕΝ (ita Wess.).

πρὸς αὐτοὺς ἴδιον, ὃς ἂν στασιαζούσης τῆς πόλεως μ[ὴ] θῆται τὰ ὅπλα μηδὲ μεθ' ἑτέρων, ἄτιμον εἶναι καὶ τῆς πόλεως μὴ μετέχειν.

IX. *τὰ μὲν οὖν [περὶ τὰ]ς ἀρχὰς τ[οῦ]τον εἶχε τὸν τρόπον. δοκεῖ δὲ τῆς Σόλωνος πολιτείας τρία ⟦ταῦτ'⟧ εἶναι τὰ δημοτικώτατα· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον τὸ μὴ δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασιν, ἔπειτα τὸ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τιμω[ρεῖ]ν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων, τρίτον δ' ⟨ᾧ⟩ μάλιστά φασιν ἰσχυκέναι τὸ πλῆθος, ἡ εἰς τὸ δικα[στήριον] ἔφεσις· κύριος γὰρ ὢν ὁ δῆμος τῆς*
2 *ψήφου, κύριος γίγνεται τῆς πολιτείας. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ γεγράφθαι τοὺς νόμους ἁπλῶς μηδὲ σαφῶς, ἀλλ' ὥσπερ ὁ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ἀνάγκη [πο]λλὰς ἀμφισβητήσεις γίγνεσθαι, καὶ πάντα βραβεύειν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια τὸ δικαστήριον. οἴονται μὲν οὖν τινες ἐπίτηδες ἀσαφεῖς αὐτὸν ποιῆσαι τοὺς νόμους, ὅπως ᾖ τῆς κρίσεω[ς ὁ] δῆ[μος κύ]ριος. οὐ μὴν εἰκός, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι καθόλου περιλαβεῖν τὸ βέλτιστον· οὐ γὰρ [δ]ίκ[αιον] ἐκ τῶν νῦν γιγνομένων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας θεωρεῖν τὴν ἐκείνου βούλησιν.*

X. *ἐν μὲν οὖν τοῖς νόμοις ταῦτα δοκεῖ θεῖναι δημοτικά, πρὸ δὲ τῆς νομοθεσίας ποιήσας καὶ τὴν τῶν χ[ρ]εῶν [ἀπο]κοπήν, καὶ μετὰ ταῦτα τήν τε τῶν μέτρων*
2 *καὶ σταθμῶν καὶ τὴν τοῦ νομίσματος αὔξησιν. ἐπ' ἐκείνου γὰρ ἐγένετο καὶ τὰ μέτρα μείζω τῶν Φειδω-*

---

2 *θῆται* H.-L., K.[3], W.-K.[3] 4 *εἶχε* K.[3] 6 *ταῦτ'*] *τάδ'* e coni. (H.) H.-L., W.-K.[2] (non[3]); app. *τὰ* del. H.-L. 8 *τιμωρεῖν* (Paton) W.-K., K.[3] 9 *ἡ* add. K.[1], *ᾧ* (Lipsius, L.) H.-L., K.[3], *ᾧ καὶ* W.-L. 13 *ἀν. πολλὰς* (Bl., qui *π. τὰς* al.) W.-K., K.[3] 15 *τὸ δικαστήριον* W.-K., K.[3] 17 ita recte (Papageorg.) K.[3] 18 cf. Plat. Pol. 294 B 23 *ποιήσας*)Diels) *καὶ* (superscr.) W., W.-K.[3], qui del. *καί*: *ποιῆσαι* (Condos) *τὴν τῶν* H.-L., K.[3] Cf. Androtion ap. Plut. Sol. 15; app.

νείων, καὶ ἡ μνᾶ πρότερον ἔχ[ο]υσα [σ]ταθμὸν ἑβδο-
pag. 4 *μήκοντα δραχμάς, ἀνεπληρώθη ταῖς *τριάκοντα.* || *ἦν δ' ὁ ἀρχαῖος χαρακτὴρ δίδραχμον. ἐποίησε δὲ καὶ σταθμὰ πρὸς τὸ νόμισμα, τ[ρ]εῖς καὶ ἑξήκοντα μνᾶς τὸ τάλαντον ἀγούσας, καὶ ἐπιδιενεμήθησαν [αἱ τ]ρεῖς μναῖ τῷ στατῆρι καὶ τοῖς ἄλλοις σταθμοῖς.*

XI. *διατάξας δὲ τὴν πολιτείαν ὅνπερ εἴρηται τρόπον, ἐπειδὴ προσιόντες αὐτῷ περὶ τῶν νόμων ἐνώχλουν, τὰ μὲν ἐπιτιμῶντες τὰ δὲ ἀνακρίνοντες, βουλόμενος μήτε ταῦτα κινεῖν, μήτ' ἀπεχθάνεσθαι παρών, ἀποδημίαν ἐποιήσατο κατ' ἐμπορίαν ἅμα καὶ θεωρίαν εἰς Αἴγυπτον, ε[ἰπ]ὼν ὡς οὐχ [ἥ]ξει δέκα ἐτῶν· οὐ γὰρ οἴεσθαι δίκαιον εἶναι τοὺς νόμους ἐξηγεῖσθαι παρών, ἀλλ' ἕκαστον τὰ γεγραμμένα ποιεῖν. ἅμα δὲ* 2
καὶ συνέβαινεν αὐτῷ τῶν τε γνωρίμων διαφόρους γεγενῆσθαι πολλούς, διὰ τὰς τῶν χρεῶν ἀποκοπάς, καὶ τὰς στάσεις ἀμφοτέρας μεταθέσθαι, διὰ τὸ παράδοξον αὐτοῖς γενέσθαι τὴν κατάστασιν. ὁ μὲν γὰρ δῆμος ᾤετο πάντ' ἀνάδαστα ποιήσειν αὐτόν, οἱ δὲ γνώριμοι πάλιν ἢ τὴν αὐτὴν τάξιν ἀποδώσειν, ἢ μ[ικ]ρ[ὸ]ν

---

1 [*ἕλκ*]*ουσα* (Wyse) W.-K.[1 2], H.-L., K.[3]; *ἔχ.* Wn., W.-K.[3] Tum [*σ*]*τα*[*θ*]*μὸν* Diels, quod confirmant K., Wn. (Bl.[2], W.-K.[3]). 2 ЄΚΑΤΟΝ (app.). 3 *χαρακτὴρ διδράχμου* ⟨*βοῦς*⟩ Wyse coll. Poll. IX, 60; *χ.* ⟨*βοῦς καὶ τὸ νόμισμα*⟩ *διδρ.* JBMayor, *χ. διδράχμου* Keil. Sed nihil, quod ad res attinet, in his omnibus vitii esse demonstravit maxime G. F. Hill, Numism. Chronicle, 3[d] Ser., vol. XVII, p. 284 sqq. *σταθμὰ* recte W.-K., K.[3] (⟨*τὰ*⟩ *στ.* Keil). 4 *ὀγδοήκοντα* pro *ἑξήκ.* Gertz, Köhler; v. ad 5. 5 *ἄγον* H., Papabasil. [*αἱ τ*]*ρεῖς* sec. K. Lehmann, Diels, Wn. (ipse *αἱ* $\bar{\bar{\gamma}}$ proposueram). 8 sq. *ἠνώχλουν* contra chart. H.-L., K.[3] 12 recte, quod et ipse et Wessely videramus, L. in praef. H.-L. p. X N.ꝛCOY [*λέγω*]*ν ὡς οὔ*[*χ ἥξ*]*ει.* Sed *εἰπὼν* (Bl., Wessely) melius reliquiis litterarum convenit. 13 *δίκαιος* Jackson, H.-L ; def. *-ον* S. 14 *ποιεῖν* W.-K. 17 ita Wn., W.-K.[3] pro *παρὰ δόξαν.* 18 I (ita Wn.) . CΑ^ΤΑΞΙΝ pr., *κατάστασιν* corr. (W.-K., K.[3]), [*οὖ*]*σαν* [*κατά*]*στ.* K.[1], *οὖσαν τάξιν* H.-L. 20 *ἢ* W.-K.[2]: ЄΙC (quod del. W.-K.[1.3]). Tum *ἢ σ*[*μικρὸν*] *παραλλάξ*[*ειν*]· *ὁ δὲ* (Bl.)

παραλλάξ[αντα· ὁ δὲ] ἀμφοτέροις ἠναντιώθη, καὶ ἐξὸν αὐτῷ μεθ' ὁποτέρων ἠβούλετο συστά[ντ]α τυραννεῖν, εἵλετο πρὸς ἀμφοτέρους ἀπεχθέσθαι σώσας τὴν πατρίδα καὶ τὰ βέ[λτι]στα νομοθετήσας.

XII. ταῦτα δ' ὅτι τοῦτον ⟨τὸν⟩ τρόπον ἔσχε οἵ τ' ἄλλοι συμφωνοῦσιν πάντες, καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει μέμνηται περὶ αὐτῶν ἐν τοῖσδε (fr. 5B.)·

δήμῳ μὲν γὰρ ἔδωκα τόσον γέρας, ὅσσον ἀπαρκεῖ,
 τιμῆς οὔτ' ἀμφελὼν οὔτ' ἐπορεξάμενος·
οἳ δ' εἶχον δύναμιν καὶ χρήμασιν ἦσαν ἀγητοί,
 καὶ τοῖς ἐφρασάμην μηδὲν ἀεικὲς ἔχειν.
ἔστην δ' ἀμφιβαλὼν κρατερὸν σάκος ἀμφοτέροισι,
 νικᾶν δ' οὐκ εἴασ' οὐδετέρους ἀδίκως.

2 πάλιν δ' ἀποφαινόμενος περὶ τοῦ πλήθους, ὡς αὐτῷ δεῖ χρῆσθαι (Sol. fr. 6, cf. Theogn. 153)·

δῆμος δ' ὧδ' ἂν ἄριστα σὺν ἡγεμόνεσσιν ἕποιτο,
 μήτε λίαν ἀνεθεὶς μήτε βιαζόμενος.
τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἕπηται
 ἀνθρώποισιν ὅσοις μὴ νόος ἄρτιος ᾖ.

3 καὶ πάλιν δ' ἑτέρωθί που λέγει περὶ τῶν διανείμασθαι τὴν γῆν βουλομένων (cf. fr. 34. 35)·

TESTIM. 1 Aristid. II, 360 Dd. 8 Plut. Sol. 18. 16 Plut. comp. Sol. et Popl. 2.

W.-L.1.2, K.3; it. (sed μ[ικρὸν!) H.-L.; sed Σόλων agn. sibi visus est Wn., ⟨ὁ δὲ⟩ (superscr. haec fuisse videri) Σ. W.-K.2 (app.). 2 ἐβούλ. contra chart. H.-L.. K.3 συστά[ντ|α pro -[ντι Bl.2, W.-K.3 2 ΑΠΕΧΘΕϹΘΗΝΑΙ corr. (Wyse, H.) W.-K., H.-L., K.3 5 τὸν add. K. -ΧΕΝ (εἶχεν W.-K. e coni.). 6 -ϹΙ· 8 ΔΗΜΟΙ. τόσον κράτος Plut. ἐπαρκεῖ Plut. (ἀπαρκεῖ Coraes, ἐπαρκεῖν Brunck); ἀπαρκεῖν H.-L. 9sq. ΟΥΤΑΠΟΡΕΞΑΜΕΝΟϹΟϹΟΙ. 17 πιεζόμενος Plut. 19 ἀνθρώπῳ καὶ ὅτῳ Theogn., ἀνθρώποισιν ὅτῳ Hartung, ἀ. ὅτοις bene Hude. 20 καὶ del. W.-K.; ego δὲ deleverim. ἑτέρωθι (Hicks, al.) W.-K. διανέμεσθαι non recte H.-L.

οἳ δ' ἐφ' ἁρπαγαῖσιν ἦλθον, ἐλπίδ' εἶχον ἀφνεάν,
κἀδόκουν ἕκαστος αὐτῶν ὄλβον εὑρήσειν πολύν,
καί με κωτίλλοντα λείως τραχὺν ἐκφανεῖν νόον.
χαῦνα μὲν τότ' ἐφράσαντο, νῦν δέ μοι χολούμενοι
λοξ[ὸν ὀ]φθαλμοῖσ' ὁρῶσι πάντες ὥστε δήιον·
οὐ χρεών· ἃ μὲν γὰρ εἶπα σὺν θεοῖσιν ἤνυσα,
ἄλ[λ]α [τ' οὐ μά]την ἔερδον, οὐδέ μοι τυραννίδος
ἁνδάνει βίᾳ τι [ῥέζ]ειν, οὐδὲ πιεί[ρ]ας χθονὸς
πατρίδος κακοῖσιν ἐσθλοὺς ἰσομοιρίαν ἔχειν.

[πάλιν] δὲ καὶ περὶ τῆς ἀπ[οκ]οπῆς τῶν χ[ρε]ῶν, καὶ τῶν δουλευόντων μὲν πρότερον, ἐλευθερωθέντων δὲ διὰ τὴν σεισάχθειαν (fr. 36)·

ἐγὼ δὲ τῶν μὲν οὕνεκα ξ[υ]νήγαγον
δῆμον, τί; τούτων πρὶν τυχεῖν ἐπαυσάμην;
συμμαρτυροίη ταῦτ' ἂν ἐν δίκῃ χρόνου
μήτηρ μεγίστη δαιμόνων [Ὀλυ]μπίων
ἄριστα, Γῆ μέλαινα, τῆς ἐγώ ποτε
ὅρους ἀνεῖλον πολλαχῇ πεπηγότα[ς],
πρόσθεν δὲ δουλεύουσα, νῦν ἐλευθέρα.

TESTIM. 1 Plut. Sol. 16 (v. 4. 5). Arist. II 536 Di. Plut. Sol. 15 (v. 6. 7). 15 Aristid. II 536 Di. (v. 3—27).

---

1 *ἁρπαγαῖς συνῆλθον* Sakell. 3 *κἀμὲ* W.-K.[3] 5 *δήιοι* K., H.-L. (Reisk.: *δήιον* chart. Plut.). 7 *ἅμα* (*ἄλλα* Gaisf.) *δ' οὐ μάτην* Arist., unde [*ἄλλα δ' α*]*ὖ μ*[*ά*]*την* K.[1], it. sed *οὐ* W.-K., H.-L., K.[3], quae (praeter *υ*) agn. Wn.; sed K. postea ΑΛ . Α . . ., mihi ne Μ quidem certum visum (ΛΑ?), neque Δ exstitisse puto.
8 *ἤνδανεν* Richards. 9 *κακοῖσιν* Newman, Bl., al. 10 *πάλιν* K.; . . . . *ει* Wn. (ante ЄΙ vel Ν vel Μ vel C) W.-K.[3] (incerta sec. K.); reliqua expedivit Wessely (K.[3]). 11 *περὶ* ante *τῶν* desiderat Kb. 11 sq. *δὲ διὰ* recte K. 13 *εἵνεκ'* W.-K.[2], tum falso *ἀξονήλατον* K. (*-τῶν* W.-K.[2]), cum in chart. sit ΟΥΝЄΚΑΞ. ΝΗΓΑΓΟΝ (ita plane recte H.-L.); inde versum rest. (Platt) H.-L. (W.-K.[3]). 14 *τί;*] cf. Dem, 20, 160 *τυχῶν* K.; id concedit etiam *τυχεῖν* (Tyrrell, Bl.; tum Wn., W.-K.[3]) legi posse. CAMAN Berol. 15 ΜΑΡΤΥΡΟΙΗΝ Berol. 16 ΔΑΙΜΟΝΩΝΟΛ . . Berol., id. 18 sq. ΠЄΠΗΓΟ[Τ]ΑCΠΡΟCΘЄΝ.

πολλοὺς δ' Ἀθήνας, πατρίδ' εἰς θεόκτιτον,
[ἀνή]γαγον πραθέντας, ἄλλον ἐκδίκως,
ἄλλον δικαίως, τοὺς δ' ἀναγκαίης ὑπὸ
χρειοῦς φυγόντας, γλῶσσαν οὐχέτ' Ἀττικὴν
ἱέντας, ὡς ἂν πολλαχῇ πλαν[ωμέν]ους,
τοὺς δ' ἐνθάδ' αὐτοῦ δουλίην ἀεικέα
ἔχοντας, ἤθη δεσποτῶν τρομευμέν[ους],
ἐλευθέρους ἔθηκα. ταῦτα μὲν κράτει,
ὁμοῦ βίαν τε καὶ δίκην συναρμόσας,
ἔρεξα καὶ διῆλθον ὡς ὑπεσχ[ό]μην.
θεσμοὺς δ' ὁμοίως τῷ κακῷ τε κἀγαθῷ,
εὐθεῖαν εἰς ἕκαστον ἁρμόσας δίκην,
ἔγραψα. κέντρον δ' ἄλλος ὡς ἐγὼ λαβών,
[κ]ακοφραδής τε καὶ φιλοκτήμων ἀνήρ,
οὐκ ἂν κατέσχε δῆμον· εἰ γὰρ ἤ[θε]λον
ἃ τοῖς ἐναντίο[ισι]ν ἥνδανεν τότε,
αὖθις δ' ἃ τοῖσιν οὔτεροι φρασαίατο,
πολλῶν ἂν ἀνδρῶν ἥδ' ἐχηρώθη πόλις.
τῶν οὕνεκ' ἀλκὴν πάντοθεν ποιούμενος
ὡς ἐν κυσὶν πολλῇσιν ἐστράφην λύκος.

TESTIM. 9 Plut. Sol. 15 (v. 11—14. 16).

---

1 ΘЄΟΚΤΙCΤΟΝ pr. 2 ΑΝΗΓΑΓΟΝ Berol. 4 sq. *χρειοῖ ἀναγκαίῃ* Hom. *Θ* 57; inde ionismus. 5 . . ΝΩΜЄΝΟΥC Berol.
8 sq. ΚΡΑΤЄЄΙΝΟΜΟΥ Lond., ΚΡ. ΤΗΟΜΟΥ Berol.; ap. Aristid. est *κράτει* (v. l. *κράτη*) *ὁμοῦ*; it. *ὁμοῦ* Plut. Hinc *κράτει | ὁμοῦ* K.[1], W.-K., *κράτει | νόμου* H.-L., K.[1] Etiam *κράτη* ferri potest (Soph. Antig. 485). 10 ΥΠΙCΧ sec. Wn. 11 ΘЄCΜΟΝ Berol. ΤЄΟΜΟΙΩC, superscr. ut vid. v. l. Θ; *δ' ὁμ.* (cum Aristid., Berol.?) Wyse, W.-K. 14 ΚΑΚΟΦ . . ut vid. Berol. 15 ΗΘЄΛΟΝ Berol. 16 ΑΥΤΟΙCЄΝΑΝ corr. K. (ΑΤΟ in Berol. legit Diels). 17 ΑΥΤΙC Berol. ΔЄΑΥΤΟΙCΙΝ *οὔτεροι* recte W.-K. 18 ЄΧЄ . . Berol. 19 *τῶν* (Τ(ΩΝ)) (Bernardakis) W.-K. *ποιεύμενος* (Platt) W.-K.[2], H.-L. male (cum non sit locus ionismo in verbo vulgari) et contra chart. (*κυκεύμενος* Aristid.). 20 ΚΥCΙΠΟΛΛΗΙCΙΝ (non *-αῖσιν*, ut K. al.). *ἐστράφην* Aristid. (K., W.-K., H.-L., tamquam ex chart.):

καὶ πάλιν ὀνειδίζων πρὸς τὰς ὕστερον αὐτῶν μεμψιμοιρίας ἀμφοτέρων· 5

δήμῳ μὲν εἰ χρὴ διαφάδην ὀνειδίσαι,
ἃ νῦν ἔχουσιν οὔποτ' ὀφθαλμοῖσιν ἂν
εὕδοντες εἶδον.
ὅσοι δὲ μείζους καὶ βίαν ἀμείνονες
αἰνοῖεν ἄν με καὶ φίλον ποιοίατο·

εἰ γάρ τις ἄλλος φησὶ ταύτης τῆς τιμῆς ἔτυχεν (cf. fr. 36 extr.),

οὐκ ἂν κατέσχε δῆμον οὐδ' ἐπαύσατο,
πρὶν ἀνταράξας πῖαρ ἐξεῖλεν γάλα. ‖
pag. 5 ἐγὼ δὲ τούτων ὥσπερ ἐν μεταιχμίῳ
ὅρος κατέστην.

XIII. τὴν μὲν οὖν ἀποδημίαν ἐποιήσατο διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. Σόλωνος δ' ἀποδημήσαντος, ἔτι τῆς πόλεως τεταραγμένης, ἐπὶ μὲν ἔτη τέτταρα διῆγον ἐν ἡσυχίᾳ· τῷ δὲ πέμπτῳ μετὰ τὴν Σόλωνος ἀρχὴν οὐ 590/89
κατέστησαν ἄρχοντα διὰ τὴν στάσιν, καὶ πάλιν ἔτει 586/5
πέμπτῳ ⟨διὰ⟩ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀναρχίαν ἐποίησαν. μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τῶν αὐτῶν χρόνων Δ[α]μα[σίας 2
α]ἱρεθεὶς ἄρχων ἔτη δύο καὶ δύο μῆνας ἦρξεν, ἕως 582—80
ἐξηλάθη βίᾳ τῆς ἀρχῆς. εἶτ' ἔδοξεν αὐτοῖς διὰ τὸ στασιάζειν, ἄρχοντας ἑλέσθαι δέκα, πέντε μὲν εὐπα-

TESTIM. 10 Plut. Sol. 16 (v. 1. 2).

ΕΓ (sive ΕΤ)ΡΑΦΗΝ. 1 αὐτῶν (Bl.) recte W.-K. 3 χρὴ διαφράδην recte leg. K. (διαφάδην emend. Condos, W.-K., K.[3]). 11 ἀνταράξας . . ἐξεῖλεν (Sidgwick, Bl.; pridem Gildersleeve et Adam ap. K.[3] ex Plut.) H.-L. (ἢ ταρ. . . ἐξεῖλεν W.-K.[2.3]). ΕΞΕΙΛΕΝ chart.; ead. ΠΥΑΡ; πῖαρ omnes ex Plut. 17 sq. οὐ κατέστησαν recte W.-K. (Condos, K.[3]) 19 διὰ add. (Berolin., in qua διαταυτην . . . legitur) K. in not., W.-K., H.-L. ΑΙΤΙΑΝΑΡΧΑΙΑΝ corr. (Burnet, al.) W.-K., H.-L., K.[3] 20 διὰ τ. αὐτ. χρ. male del. W.-K. 20 suppl. K. (Berol.) 22 ΛΑΣΘΗ (it. Berol.). 23 (pro δέκα, πέντε) Berol. τέτταρ]ας (Bl., Landwehr, Diels) ut vid., quod olim tuebatur E. Meyer, sed v. Forschungen II, 537 sqq. (app.).

τριδῶν, τρεῖς δὲ ἀ[γρ]οίκων, δύο δὲ δημιουργῶν, καὶ
580/79 οὗτοι τὸν μετὰ Δαμασίαν ἦρξαν ἐνιαυτόν. ᾧ καὶ δῆλον
ὅτι μεγίστην εἶχεν δύναμιν ὁ ἄρχων· φαίνονται γὰρ
3 ἀεὶ στασιάζοντες περὶ ταύτης τῆς ἀρχῆς. ὅλως δὲ
διετέλουν νοσοῦντες τὰ πρὸς ἑαυτούς, οἱ μὲν ἀρχὴν
καὶ πρόφασιν ἔχοντες τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοπήν (συν-
εβεβήκει γὰρ αὐτοῖς γεγονέναι πένησιν), οἱ δὲ τῇ πο-
λιτείᾳ δυσχεραίνοντες, διὰ τὸ μεγάλην γεγονέναι μετα-
βολήν, ἔνιοι δὲ διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν.
4 ἦσαν δ' αἱ στάσεις τρεῖς· μία μὲν τῶν παραλίων, ὧν
προειστήκει Μεγακλῆς ὁ Ἀλκμέωνος, οἵπερ ἐδόκουν
μάλιστα διώκειν τὴν μέσην πολιτείαν. ἄλλη δὲ τῶν
πεδιακῶν, οἳ τὴν ὀλιγαρχίαν ἐζήτουν· ἡγεῖτο δ' αὐτῶν
Λυκοῦργος. τρίτη δὲ τῶν διακρίων, ἐφ' ᾗ τεταγμέ-
νος ἦν Πεισίστρατος, δημοτικώτατος εἶναι δοκῶν.
5 προσεκεκόσμηντο δὲ τούτοις οἵ τε ἀφῃρημένοι τὰ χρέα
διὰ τὴν ἀπορίαν, καὶ οἱ τῷ γένει μὴ καθαροὶ διὰ
τὸν φόβον· σημεῖον δ' ὅτι μετὰ τὴν [τῶν] τυράννων
κατάλυσιν ἐποίησαν *διαψηφισμόν, ὡς πολλῶν κοινω-
νούντων τῆς πολιτείας οὐ προσῆκον. εἶχον δ' ἕκαστοι
τὰς ἐπωνυμίας ἀπὸ τῶν τόπων, ἐν οἷς ἐγεώργουν.
XIV. δημοτικώτατος δ' εἶναι δοκῶν ὁ Πεισίστρατος,
καὶ σφόδρ' εὐδοκιμηκὼς ἐν τῷ πρὸς Μεγαρέας πολέμῳ,
κατατραυματίσας ἑαυτὸν συνέπεισε τὸν δῆμον, ὡς ὑπὸ

TESTIM. 1 Hes. ἀγροιῶται. 10sqq. schol. Ar. Vesp. 1223.

---

1 ἀγρ. K. (sunt vestigia P litt.); ἀποίκων Berol., quod tuetur Wright. 2 ᾧ καὶ c. Berol. (et Lond.) Fränkel, W.-K., H.-L. 3 δύναμιν [εἶχεν] male Berol. (ᾧ καὶ . . μεγί- = στην ε. δ. ὁ ἄρ.) 4 ΑΕΙ Berol.: ΑΙΕΙ (app.). 5 νοσοῦντες om. Berol. 9 ἔνιοι μὲν Berol. 10 ΔΕΑΙ Berol. 13 ἐζήλουν (H., Bury) H.-L. 14 ΔΗ (δ' ἥ), app. 16 προσεκεκόσμηντο] v. Kb. p. 38. 18 τῶν add. (Bl., Gennadios) W.-K., H.-L.; sunt in charta vestigia. 10 ΔΙΑΦΗΜΙϹΜΟΝ corr. (Sandys, Kontos) W.-K., H.-L. 24 ὑπὸ W.-K.

*τῶν ἀντιστασιωτῶν ταῦτα πεπονθώς, φυλακὴν αὐτῷ
δοῦναι τοῦ σώματος, Ἀρίστωνος γράψαντος τὴν γνώ-
μην. λαβὼν δὲ τοὺς κορυνηφόρους καλουμένους, ἐπα-
ναστὰς μετὰ τούτων τῷ δήμῳ, κατέσχε τὴν ἀκρόπολιν
ἔτει †δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ μετὰ τὴν τῶν νόμων* 560/59
θέσιν, ἐπὶ Κωμέου ἄρχοντος. λέγεται δὲ Σόλωνα Πεισι- 2
*στράτου τὴν φυλακὴν αἰτοῦντος, ἀντιλέξαι καὶ εἰπεῖν ὅτι
τῶν μὲν εἴη σοφώτερος, τῶν δ' ἀνδρειό[τερο]ς· ὅσοι μὲν
γὰρ ἀγνοοῦσιν Πεισίστρατον ἐπιτιθέμενον τυραν[νίδι],
σοφώτερος εἶναι τούτων, ὅσοι δ' εἰδότες *κατασιωπῶσιν
ἀνδρειότερος. ἐπεὶ δὲ λέγων [οὐκ ἔ]πειθεν, ἐξαρά-
μενος τὰ ὅπλα πρὸ τῶν θυρῶν, αὐτὸς μὲν ἔφη βε-
βοηθηκέναι τῇ πατρίδι, καθ' ὅσον ἦν δυνατός (ἤδη
γὰρ σφόδρα πρεσβύτης ἦν), ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. Σόλων μὲν [οὖν ο]ὐδὲν ἤνυσεν* 3
*τότε παρακαλῶν· Πεισίστρατος δὲ λαβὼν τὴν ἀρχὴν
διῴκει τὰ κοινά, πολιτικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς.
οὔπω δὲ τῆς ἀρχῆς ἐρριζωμένης, ὁμοφρονήσαντες οἱ
περὶ τὸν Μεγακλέα καὶ τὸν Λυκοῦργον, ἐξέβαλον
αὐτὸν ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὴν πρώτην κατάστασιν, ἐφ'* 556/5
*Ἡγησίου ἄρχοντος. ἔτει δ' *ἐνδεκάτῳ μετὰ *ταύτην* 4
*περιελαυνόμενος ὁ Μεγακλῆς τῇ στάσει, πάλιν ἐπικηρυ-
κευσάμενος πρὸς τὸν Πεισίστρατον, ἐφ' ᾧτε τὴν θυ-
γατέρα αὐτοῦ λήψεται, κατήγαγεν αὐτὸν ἀρχαίως καὶ*

TESTIM. 6—14 Plut. Sol. 30. Ael. V. H. VIII, 16. Diog. L. I, 39 sq. 65. 11 sqq. Plut. Mor. 794 E. Diod. IX, c. 20 (29).

---

1 ЄΑΥΤΩΙ. 2 CΤΙΩΝΟC, app. 5 *δευτέρῳ*] δ' (*τετάρτῳ*) Bauer, W.-K. in adnot.; v. app. 9 -CΙ 10 -ΠΩΝΤЄC (corr. K.). 11 *οὐκ ἔπειθεν* (Wyse, al.) W.-K.. H.-L., K.[3] (app.). ЄΞΑΙΡ 21 ΔЄΔΩΔЄΚΑΤΩΙ (app.). ΤΑΥΤΑ, corr. Bauer (app.). 24 ΑΡΧΑΪΚΩC. sed ΩC super ΚΩC adscripsit corrector, quem recte secuti sunt W.-K. (app.).

λίαν ἁπλῶς. προδιασπείρας γὰρ λόγον, ὡς τῆς Ἀθηνᾶς καταγούσης Πεισίστρατον, γυναῖκα καὶ μεγάλην καὶ καλὴν ἐξευρών, ὡς μὲν Ἡρόδοτός φησιν (I 60) *ἐκ τοῦ δήμου τῶν Παιανιέων, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι ἐκ τοῦ Κολλυτοῦ στεφανόπωλιν Θρᾷτταν, ᾗ ὄνομα Φύη, τὴν θεὸν ἀπομιμησάμενος τῷ κόσμῳ, συνεισήγαγε μετ' αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν Πεισίστρατος ἐφ' ἅρματος εἰσήλαυνε, παραιβατούσης τῆς γυναικός, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει προσκυνοῦντες ἐδέχοντο θαυμάζοντες.*

XV. *ἡ μὲν οὖν πρώτη κάθοδος ἐγένετο τοιαύτη. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἐξέπεσε τὸ δεύτερον, ἔτει μάλιστα ἑβδόμῳ μετὰ *τὸ πρῶτον· οὐ γὰρ πολὺν χρόνον διακατέσχεν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τῇ τοῦ Μεγακλέους θυγατρὶ συγγίγνεσθαι, φοβηθεὶς ἀμφοτέρας τὰς*
2 *στάσεις ὑπεξῆλθεν·* ⟦*καὶ πρῶτον μὲν*⟧ *συνῴκισε περὶ τὸν Θερμαῖον κόλπον χωρίον ὃ καλεῖται Ῥαίκηλος, ἐκεῖθεν δὲ παρῆλθεν εἰς τοὺς περὶ Πάγγαιον τόπους, ὅθεν χρηματισάμενος καὶ στρατιώτας μισθωσάμενος, ἐλθὼν εἰς Ἐρέτριαν ἑνδεκάτῳ πάλιν ἔτει ⟨μετὰ⟩ τὸ πρῶτον ἀνασώσασθαι βίᾳ τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρει, συμπροθυμουμένων αὐτῷ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων, μάλιστα δὲ Θηβαίων*

---

2 ΚΑΙΓΥΝΑΙΚΑΜЄΓΑΛΗΝ; *καὶ* del. W.-K.[2.3]; ipse transposui ob numeros: *γυναῖκα καὶ .. ἐξευ- = -ρών, ὡς .. δή(μου)*. Cf. c. 25, 1; app. 3 ΦΗ compendium. 4 -CIN. 5 ΚΟΛΥΤΟΥ altero T superscr. *ὄνομα ⟨ἦν⟩ Φ.* Papageorg., coll. c. 17, 4. 6 sq. *συνεισήγαγεν* (K.; -ЄN) recte H.-L., W.-K.[3] (*συν* per comp.): *κατήγ.* K.[1], W.-K.[1.2] 7 *μετ' αὐτῆς* Pantazid. 11 *ὡς* del. W.-K. (qui sibi ne nunc quidem certam esse videri dicunt lectionem ΩC), *αὖθις* scr. (Gennadios) H.-L.; ipse circumscripsi quaedam in v. 15 (app.). 12 scripsi quod pridem conieceram *μετὰ τὸ πρῶτον* pro ΜЄΤΑΤΗΝΚΑΘΟΔΟΝ: cf. de toto loco app. 13 *διακατέσχεν*] *δια* in extr. versu (om. K., al.); *κατεῖχεν* contra chart. et falso (Wyse) W.-K.[1.2], H.-L., K.[3] Ut ego Wn., W.-K.[3] 15 v. ad 11. *ᾤκισε* (Gennad., Hude) H.-L. Cf. Heracl. exc. *Τενεδίων πολ.* 16 ΡΑΚΗΔΟC pr. 19 ⟨*μετὰ*⟩ *τὸ πρ.* Radinger, Cichorius, app.

καὶ Λυγδάμιος τοῦ Ναξίου, ἔτι δὲ τῶν ἱππέων τῶν
pag. 6 *ἐχόντων ἐν Ἐρετρίᾳ τὴν πολιτείαν.* ‖ *νικήσας δὲ τὴν* 3
ἐπὶ Παλληνίδι μάχ[η]ν καὶ λαβὼν τὴν [πό]λιν καὶ
παρελόμενος τοῦ δήμου τὰ ὅπλα, κατεῖχεν ἤδη τὴν
τυραννίδα βεβαίως· καὶ Ν[ά]ξον ἑλὼν ἄρχοντα κατέ-
στησε Λύγδαμιν. παρεῖλε δὲ τοῦ δήμου τὰ ὅπλα 4
τόνδε τὸν τρόπον. ἐξοπλασίαν ἐν τῷ Θησείῳ ποιησά-
μενος ἐκκλησιάζειν ἐπεχείρει, ... ασεν μι-
κρόν· οὐ φασκόντων δὲ κατακούειν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς
προσαναβῆναι πρὸς τὸ πρόπυλον τῆς ἀκροπόλεως, ἵνα
γεγωνῇ μᾶλλον. ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνος διέτριβε δημηγορῶν,
ἀνελόντες οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι τ[ὰ ὅπλ]α, καὶ κατα-
[κ]λῄσαντες εἰς τὰ πλησίον οἰκήματα τοῦ Θησείου,
διεσήμηναν ἐλθόντες πρὸς τὸν Πεισίστρατον. ὁ δὲ ἐπεὶ 5
τὸν ἄλλον λόγον ἐπετέλεσεν, εἶπε καὶ περὶ τῶν ὅπλων
τὸ γεγονὸς ὡς οὐ χρὴ θαυμάζειν, οὐδ' ἀθυμεῖν, ἀλλ'

TESTIM. 2 *schol. Arist. Ach. 234. 7 cf. Polyaen. I 21, 2.

---

3 *τὴν [π]όλιν* Wn., W.-K.[3], quod non improbat K. (ante Ν vel Η vel ΛΙ); *τὴν [ἀρχή]ν* plerique (app.). 5 *καὶ Ν.* recte K.[3] 6 *παρεῖλεν δὲ* K.[1], *παρείλε[τ]ο* (Rutherf.) *δὲ* H.-L., K.[3], W.-K.[3] Lectio haud dubia; sed est medium et paullo ante et ceteris locis (c. 37, 1. 2; 27, 1); rarius omnino activum. At turbare non ausus sum congruentiam hanc: (*καὶ*) *Νάξον* .. *Λύγδαμιν* = (*πα*)*ρεῖλε* .. *τρόπον* (praeter syllabas -*τε*(*στ*)- et -*πλα*). Cf. c. 25, 2. 7 *ἐξοπλισ.* corrigunt K., H.-L. ΘΗϹЄΙΩΙ recte K.[3] (*Ἀνακείῳ* Polyaen.). 8 supplem. incertum: *φθέγγεσθαι δ' ἐσπού-δ]ασεν* W.-K.[1.2], *ἐπίτηδες δ' ἐφώνη]σεν* (Tyrrell, Gertz) H.-L., *τῆς δὲ φωνῆς ἐχάλ]ασεν* (Condos) K.[3]; . . . . . . (ΓΩ?) Δ'ЄϹΤЄΓЄΝ agn. Wn. Ap. Polyaen. est *σμικρᾷ τῇ φωνῇ λέγειν ἤρχετο.* 9 *διακούειν* Wn., W.-K.[3] 12 ΤΟΥΤ(ΩΝ); tum littera (Δ Wn.) ante ΤЄΤ. deleta. *Τούτῳ* Rutherf. (cf. p. 25, 14). K.[3], *τοῦτο* W.-K. (*τοῦτ' ἐπιτετ.* H.-L.). Cf. app. *ὅπλα αὐτῶν* [*καὶ*] K. al., sed neque legitur pronom. in charta neque ei spatium est. 12 sq. *κατακλ.* Bl.[2]: *συγ]κλῄσ.* pridem K.; *παρακλ.* Wn., W.-K.[3] (dubitat K., sed *κατα-* praefert). 16 [*λέγων ὡς οὐ χρὴ*] K.[1]. quae spatium non capit; [*καὶ ὡς οὐ χρὴ*] H.-L., K.[3], [*ὡς οὐ*] *χρὴ* Bl.[2], Wn. (*ὡς οὐ χρ.*) W.-K.[3] Cf. c. 25, 4. *ἀθυμεῖν* recte W.-K., K.[3]

ἀπελθόντας ἐπὶ τῶν ἰδίων εἶναι, τῶν δὲ κοινῶν αὐτὸς ἐπιμελήσεσθαι πάντων.

XVI. *ἡ μὲν οὖν* [*Π*]*εισιστράτου τυραννὶς ἐξ ἀρχῆς
τε κατέστη τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ μεταβολὰς ἔσχεν*
2 *τοσαύτας. διῴκει δ' ὁ Πεισίστρατος, ὥσπερ εἴρηται, τὰ
περὶ τὴν πόλιν μετρίως καὶ μᾶλλον πολιτικῶς ἢ τυ-
ραννικῶς· ἔν τε γὰρ τοῖς ἄλλοις φιλάνθρωπος ἦν καὶ
πρᾷος, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν συγγνωμονικός, καὶ δὴ
καὶ τοῖς ἀπ*[*ό*]*ροις προεδάνειζε χρήματα πρὸς τὰς ἐργα-*
3 *σίας, ὥστε διατρέφεσθαι γεωργοῦντας. τοῦτο δ' ἐποίει
δυοῖν χάριν, ἵνα μήτε ἐν τῷ ἄστει διατρίβωσιν, ἀλλὰ
διεσπαρμένοι κατὰ τὴν χώραν, καὶ ὅπως εὐποροῦντες
τῶν μετρίων καὶ πρὸς τοῖς ἰδίοις ὄντες, μήτ' ἐπιθυ-*
4 *μῶσιν μήτε σχολάζω*[*σι*] *ἐπιμελεῖσθαι τῶν κοινῶν. ἅμα
δὲ συνέβαινεν αὐτῷ καὶ τὰς προσόδους γίγνεσθαι
μείζους, ἐξεργαζομένης τῆς χώρας· ἐπράττετο γὰρ ἀπὸ*
5 *τῶν γιγνομένων δεκάτην. διὸ καὶ τοὺς κατὰ δήμους
κατεσκεύασε δικαστάς, καὶ αὐτὸς ἐξῄει πολλάκις εἰς
τὴν χώραν, ἐπισκοπῶν καὶ διαλύων τοὺς διαφερομέ-
νους, ὅπως μὴ καταβαίνοντες εἰς τὸ ἄστυ παραμελῶσι*
6 *τῶν ἔργων. τοιαύτης γάρ τινος ἐξόδου τῷ Πεισι-
στράτῳ γιγνομένης, συμβῆναί φασι τὸ περὶ τὸν ἐν τῷ*
[*Ὑ*]*μηττῷ γεωργοῦντα τὸ κληθὲν ὕστερον χωρίον ἀτε-
λές. ἰδὼν γάρ τινα παντελῶ*[*ς*] *πέτρας σκάπτοντα καὶ*

1 *εἶναι* add. Marchant, Wyse; compend. agn. K. *αὐτὸς* (Richards, Wyse) *ἐπιμ.* W.-K.. K.[3] 5 *εἴρηται* Radinger, [*τὰ κατὰ*] Bl., *τὰ π(ερὶ)* agn. Wn. (W.-K.[3]), prob. K. 7 *ἄλλοις* (Poland, Radinger) recte W.-K., K.[3] 10 *διατρ. γ.* recte W.-K., K.[3] 14 -ΩCI, tum -Ω . . N. 16 *ἐξ ἐργ.* (v. L.) H.-L. -ZOMЄNOC pr. sec. Wn. 18 CKЄYAZЄ corr. W.-K. 19 *διαλύων* recte W.-K., K.[3] 21 *ἔργων* Wn., W.-K.[3] (prob. K.): [*ἀγρ*]*ῶν* K., *ἀγρῶν* Bl. 22 BI-NAIIIΦACI sec. Wn. *τὸ περὶ* recte (v. L.; ambigit Wn.) H.-L., Bl.[2], W.-K.[3]: *τὰ περὶ* K. 23 cf. Diod. IX, 37, 2; Mantissa prov. 1, 76 Y]MMHTΩI exstare vid. 24 *π . . . . λω*[*ς ἐν*] W.-K.[1.2], *παντελῶς ἐν*, in quod ipse incidi, Wessely quoque

*ἐργαζόμενον, διὰ τὸ θαυμάσαι τὸν παῖδα ἐκέλευσεν
ἐρέσθαι, τί γίγνεται ἐκ τοῦ χωρίου· ὁ δὲ ʻὅσα κακὰ
καὶ ὀδύναιʼ ἔφη, ʻκαὶ τούτων τῶν κακῶν καὶ ⟦τῶν⟧
ὀδυνῶν Πεισίστρατον δεῖ λαβεῖν τὴν δεκάτην.ʼ ὁ μὲν
οὖν ἄνθρωπος ἀπεκρίνατο | ἀγνοῶν, ὁ δὲ Πεισίστρατος
ἡσθεὶς διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν φιλεργίαν ἀτελῆ
πάντων ἐποίησεν αὐτόν. οὐδὲν δὲ τὸ πλῆθος οὐδʼ ἐν* 7
*τοῖς ἄλλοις παρ⟨ην⟩ώχλει κατὰ τὴν ἀρχήν, ἀλλʼ αἰεὶ
παρεσκ[εύ]αζεν εἰρήνην καὶ ἐτήρει τὴν ἡσυχίαν· διὸ
καὶ πολλάκις [εὐλογοῦσ]ιν ὡς ἡ Πεισιστράτου τυραν-
νὶς ὁ ἐπὶ Κρόν[ου] βίος εἴη· συνέβη γὰρ ὕστερον
δια[δε]ξ[α]μένων τῶν υἱέων, πολλῷ γενέσθαι τραχυ-
τέραν τὴν ἀρχήν. μέγιστον δὲ πάντων ἦ[ν] τῶν ἐ[παινου]-* 8
*μένων, τὸ δημοτικὸν εἶναι τῷ ἤθει καὶ φιλάνθρωπον.
ἔν τε γὰρ τοῖς ἄλλοι[ς] ἐβ[ο]ύλ[ε]το πάντα διοικεῖν
κατὰ τοὺς νόμους, οὐδεμίαν ἑαυτῷ πλεονεξίαν διδούς,*

---

invenit; sed *ἐν* locum habere recte negat K. *Πέτρας* K., H.-L., Wn. (*π*]*έτρας*); minime exstat ΠΕΤΡΑΙ, sed falsa species est I litterae. *Παντελῶς πέτρας* et. Lacon, W.-K.[3] Cf. praeter locos allatos Zenob. IV, 76. Procop. in Villois. Anecd. II, 40 (Paton; cf. Wil. I, 292). 1 „*διὰ τὸ θαυμ.* offendit" W.-K.[3]; *δ. τὸ θαυμαστὸν* Papageorg.; app. *παῖδα* recte W.-K. (v. L.) H.-L., K.[3] -ΕΥΕΝ. corr. Fränkel. 3 *τῶν κακῶν κ. τ. ὀδ.* del. H.-L. *τῶν* ante *ὀδ.* del. W.-K. (app.) 5. ⟨*αὐτὸν*⟩ *ἀγν.* H. Hude (app.). 7 *ἀπάντων* K., *πάντων* chart. 8. *παρ⟨ην⟩ώχλ.* (Wyse, Jos. Mayor) W.-K., H.-L. 10 [*τοῦτʼ ἐλέ*]*γετο* W.-K.[1.2], [*ὕστερον ἐλέγ.*] H.-L., *ἐθρύλησαν* Wessely ap. K.[3], qui ΕΘΡ dicit agnosci posse, minime CAN; *ἐθ*[*ρυ*]*λλ*[*εῖ*]*το* antea ego; post in charta *ἐνθύμιον* (*ον* per comp.) *ἦν* dispicere mihi visus sum; sed Diels et *το* confirmat et *εθρ* legi posse iudicat; *ἐθρυλεῖτο* tamen cum ceteris vestigiis non convenire. Wn. ΠΟΛΛΑ. ΕΛΕΙΕΤΟΥ . . IN agn.; K. post eum ΠΟΛΛΑΚΛΕ— —IN; *πολλ . . ἐλέγετο . . . . .* W.-K.[3] Cf. app. 12 *διαδεξαμένων* recte E. Bruhn. 13 *τ. ἐπαινουμ-* (Jos. Mayor, al.) W.-K.[2], H.-L., K.[3]; *τῶν εἰ*[*ρη*]*μ.* Wn. (W.-K.[3]). quod probans K. rectius tamen scribi dicit *ἦ*[*ν*] (*ἦν* Wn.) *τ. ε*[*ἰρ.* Cf. app. 15 [*εἰώθει*] K., H.-L., [*προῃρεῖτο*] W.-K.[1.2]; sed *ἐ*]*β*[*ούλετο* (Bl.[2]) et Wn. (*ἐβ*[*ο*]*ύλ*[*ε*]*το* W.-K.[3]).

*[καί ποτ]ε προσκληθεὶς φόνου δίκην εἰς Ἄρειον πάγον,
αὐτὸς μὲν ἀπήντησεν ὡς ἀπολογησόμενος, ὁ δὲ προσ-*
9 *καλεσάμενος φοβηθεὶς ἔλιπεν. διὸ καὶ πολὺν χρόνον
ἔμεινεν [ἐν] ἀ[ρ]χ[ῇ], καὶ ὅτ' ἐκπέσοι πάλιν ἀνε-
λάμβανεν ῥᾳδίως. ἐβούλοντο γὰρ καὶ τῶν γνωρίμων
καὶ τῶν δημοτικῶν οἱ πολλοί· τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ὁμι-
λίαις, τοὺς δὲ ταῖς εἰς τὰ ἴδια βοηθείαις προσ[ή]γετο,*
10 *καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἐπεφύκει καλῶς. ἦσαν δὲ καὶ
τοῖς Ἀθηναίοις οἱ περὶ τῶν τυράννων νόμοι πρᾷοι
κατ' ἐκείνους τοὺς καιρούς, οἵ τ' ἄλλοι καὶ δὴ καὶ
ὁ μάλιστα καθήκων πρὸς τὴν ⟨ἐπίθεσιν⟩ τῆς τυραν-
νίδος. νόμος γὰρ αὐτοῖς ἦν ὅδε· 'θέσμια τάδε Ἀθη-
ναίων καὶ πάτρια· ἐάν τις ⟨ἢ⟩ τυραννεῖν ἐπανιστῆται
⟦ἐπὶ τυραννίδι⟧, ἢ συγκαθιστῇ τὴν τυραννίδα, ἄτιμον
εἶναι καὶ αὐτὸν καὶ γένος.'*

XVII. *Πεισίστρατος μὲν οὖν ἐγκατεγήρασε τῇ ἀρχῇ,*
528/7 *καὶ ἀπέ[θ]ανε νοσήσας ἐπὶ Φιλόνεω ἄρχοντος, ἀφ' οὗ
μὲν κατέστη τὸ πρῶτον τύραννος, ἔτη τριάκοντα καὶ
τρία βιώσας, ἃ δ' ἐν τῇ ἀρχῇ διέμεινεν, ἑνὸς δέοντα*

[*ἔλιπεν*] cf. Dem. 49, 19. 59, 60 (*ἐξέλιπεν* Richards, H.-L.). 4 [*ἐν τῇ ἀρχῇ* (v. vers. 19) *καὶ ὅ*]*τ'* (Bl., Lips., *καὶ ὅτ'* etiam Fränkel) W.-K.[2], it. sed sine *τῇ* H.-L., K.[3] qui ⟨*ἐν*⟩ [*ἀ.*]. Certum *καὶ ὅτ'*; ⟨*ἔν*⟩ [*τῇ*] *ἀ[ρ]χ[ῇ]* Wn., W.-K.[3] Cf. app. 4sq. ЄΠЄ-ΛΑΜΒΑΝЄ corr. (Richards) W.-K. (*ἀπελ.* Wyse, H.-L., K.[3]). 7 *προσήγετο* (Niemeyer, Lacon) W.-K , H.-L. 8 *ἀμφοτέρας* (H.) H.-L., *ἀμφότερα* Condos. 11 *καθ[ήκ]ων* (K.) exstare vid. (et. Wn., W.-K.[3]): *καθεστὼς* H.-L. *τὴν τῆς* legitur (*τὰ τῆς* H.-L.), itaque lac. statuunt W.-K., de *κατάστασιν* cogitantes; *τυρ.* ⟨*κατ.*⟩ K.[3], ⟨*ἐπίθεσιν*⟩ *τῆς* Sakell., app. 12sq. *Ἀθηναίοις* Condos; *Ἀθηναί[ων]* (*-αίων* sec. Wn.) recte K., rell. 13 *κ(αὶ) πάτρια* lego, it. Wn.; [*ἐστὶ*] *πάτρια* K., H.-L., *κατὰ* ⟨*τὰ*⟩ *π.* W.-K.[3] Cf. Eurip. Tr. 267. Thuc. 2, 2. ΤΙϹΤΥΡ. et -ϹΤѠΝΤΑΙ, app. 14 *ἐπὶ τυραννίδι* (sic chart., non ΗЄΠΙΤ) del. K., W.-K. *ἢ* agn. et. Wn., non ΤΙ (W.-K.[2], K.[3]), cf. Η in *ἦσαν* v. 8; tum ϹΥΝΚΑΘΙϹΤ[Η]Τ(ΗΝ)ΤΥΡΑΝΝΙΔΑ. ⟨*ἤ*⟩ *τι*⟨*ς*⟩ *συγκ.* K.[3]; *ἢ συγκ.* (Lips.) W.-K. *συγκαθιστῶ*⟨*σ*⟩*ι* Papageorg.). 15 *κ(αὶ) αὐτὸν* recte (L.) H.-L.

εἴκοσι· ἔφευγε γὰρ τὰ λοιπά. διὸ καὶ φανερῶς λη- 2
pag. 7 *ροῦσι φάσκοντες ‖ ἐρώμενον εἶναι Πεισίστρατον*
Σόλωνος, καὶ στρατηγεῖν ἐν τῷ πρὸς Μεγαρέας πο-
λέμῳ περὶ Σαλαμῖνος· οὐ γὰρ ἐνδέχεται ταῖς ἡλικίαις,
ἐάν τις ἀναλογίζηται τὸν ἑκατέρου βίον καὶ ἐφ' οὗ
ἀπέθανεν ἄρχοντος. τελευτήσαντος δὲ Πεισιστράτου, 3
κατεῖχον οἱ υἱεῖς τὴν ἀρχήν, προάγοντες τὰ πράγματα
τὸν αὐτὸν τρόπον. ἦσαν δὲ δύο μὲν ἐκ τῆς γαμετῆς
Ἱππίας καὶ Ἵππαρχος, δύο δ' ἐκ τῆς Ἀργείας Ἰοφῶν
καὶ Ἡγησίστρατος, ᾧ παρωνύμιον ἦν Θετταλός. ⟨ἐπ⟩έ- 4
γημεν γὰρ Πεισίστρατος ἐξ Ἄργους ἀνδρὸς Ἀργείου θυ-
γατέρα, ᾧ ὄνομ' ἦν Γοργίλος, Τιμώνασσαν, ἣν πρότερον
ἔσχε γυναῖκα Ἀρχῖνος ὁ Ἀμπρακιώτης τῶν Κυψελιδῶν,
ὅθεν καὶ ἡ πρὸς τοὺς Ἀργείους ἐνέστη φιλία, καὶ
συνεμαχέσαντο χίλιοι τὴν ἐπὶ Παλληνίδι μάχην, Ἡγη-
σιστράτου κομίσαντος. γῆμαι δέ φασι τὴν Ἀργείαν οἱ
μὲν ἐκπεσόντα τὸ πρῶτον, οἱ δὲ κατέχοντα τὴν ἀρχήν.

XVIII. *ἦσαν δὲ κύριοι μὲν τῶν πραγμάτων διὰ τὰ*
ἀξιώματα καὶ διὰ τὰς ἡλικίας Ἵππαρχος καὶ Ἱππίας,
πρεσβύτερος δὲ ὢν ὁ Ἱππίας καὶ τῇ φύσει πολιτικὸς
καὶ ἔμφρων ἐπεστάτει τῆς ἀρχῆς. ὁ δὲ Ἵππαρχος παι-
διώδης καὶ ἐρωτικὸς καὶ φιλόμουσος ἦν, καὶ τοὺς περὶ
Ἀνακρέοντα καὶ Σιμωνίδην καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς
οὗτος ἦν ὁ μεταπεμπόμενες. Θετταλὸς δὲ νεώτερος 2
πολὺ καὶ τῷ βίῳ θρασὺς καὶ ὑβριστής, ἀφ' οὗ καὶ

TESTIM. 10 Plut. Cat. mai. 24.

1 *ἔφευγε* (Jos. Mayor, Rutherf., al.) charta, sed -ΓЄ. 2 ⟨*οἱ*⟩ *φάσκ.* (H., Lacon, al.) W.-K., H.-L. (app.). 7 ΠΡΟΑΓΑΓΟΝ ι ЄC corr. (Bl., H., al.) W.-K., H.-L., K.[3] 8 ⟨*Ἀττικῆς*⟩ *γαμ.* (H.) H.-L. 9 *τῆς*] *τινος* Bart. 10 ⟨*ἐπ*⟩*έγημεν* Papageorg., Kb (Plut. Cat. mai. 24). 13 ЄCXЄN. 14 *συνέστη* (L.) H.-L. 15 *Ἡγησ.* chart. (John Mayor) W. K., H.-L., K[3]. Argivus quidam fuit, Wilcken Herm. 1897, 480. 18 ΤΩΝΜΕΝ corr. (Richards, Bl.) W.-K., H.-L., K.[3]

συνέβη τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γενέσθαι πάντων τῶν κακῶν.
ἐρασθεὶς γὰρ τοῦ Ἁρμοδίου καὶ διαμαρτάνων τῆς πρὸς
αὐτὸν φιλίας, οὐ κατεῖχε τὴν ὀργήν, ἀλλ' ἔν τε τοῖς
ἄλλοις ἐνεσημαίνετο πικρῶς, καὶ τὸ τελευταῖον μέλ-
λουσαν αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν κανηφορεῖν Παναθηναίοις
ἐκώλυσε, λοιδορήσας τι τὸν Ἁρμόδιον ὡς μαλακὸν
ὄντα, ὅθεν συνέβη παροξυνθέντα τὸν Ἁρμόδιον καὶ
τὸν Ἀριστογείτονα, πράττειν τὴν πρᾶξιν μετεχόντων
3 πολλῶν. ἤδη δὲ παρατηροῦντες ἐν ἀκροπόλει τοῖς Παν-
αθηναίοις Ἱππίαν (ἐτύγχανεν γὰρ οὗτος μὲν [δ]εχόμε-
νος, ὁ δ' Ἵππαρχος ἀποστέλλων τὴν πομπήν), ἰδόντες
τινὰ τῶν κοινωνούντων τῆς πράξεως φιλανθρώπως ἐν-
τυγχάνοντα τῷ Ἱππίᾳ, καὶ νομίσαντες μηνύειν, βου-
λόμενοί τι δρᾶσαι πρὸ τῆς συλλήψεως, καταβάντες καὶ
514/8 προεξαναστάντες τῶν [ἄλλ]ων, τὸν μὲν Ἵππαρχον δια-
κοσμοῦντα τὴν πομπὴν παρὰ τὸ Λεωκόρειον ἀπέκτει-
4 ναν, τὴν δ' ὅλην ἐλυμήναντο πρᾶξιν, αὐτῶν δ' ὁ μὲν
Ἁρμόδιος εὐθέως ἐτελεύτησεν ὑπὸ τῶν δορ[υ]φόρων,
ὁ δ' Ἀριστογείτων ὕστερον, συλληφθεὶς καὶ πολὺν
χρόνον αἰκισθείς. κατηγόρησε δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις
πολλῶν, οἳ καὶ τῇ φύσει τῶν ἐπιφανῶν καὶ φίλοι τοῖς
τυράννοις ἦσαν. οὐ γὰρ ἐδύναντο παραχρῆμα λαβεῖν
οὐδὲν ἴχνος τῆς πράξεως, ἀλλ' ὁ λεγόμενος λόγος, ὡς
ὁ Ἱππίας ἀποστήσας ἀπὸ τῶν ὅπλων τοὺς πομπεύον-
τας, ἐφώρασε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας, οὐκ ἀληθής

2 διαμαρτών? (app.). 4 πικρῶς recte W.-K., K.^{3} 6 -CЄN. 7 παροξυνθέντα recte W.-K., K.^{3} 8 μετεχόντων πολλῶν satis clare legitur (prob. K., W.-K.^{3}). 10 μὲν δεχόμ. recte (L., Condos) W.-K., H.-L., K.^{3} 15 [ἄλλων] K., H.-L.; [λοιπῶν] Papageorg., [ἑτέ]ρων W.-K.^{3} (ΙϹΡΩΝ agn. Wn., sed improbat hoc K.). 16 παρὰ] περὶ H.-L. Cf. Thucyd. 6, 57, ubi codd. παρὰ; sed περὶ I, 20. 17 τὴν [δὲ ὅλ]ην W.-K., τὴν δ' ὅλην recte agn. K.^{3} 20 -CЄN. 25 τὰ del. Wil. I, 109. ΑΛΗΘЄϹ corr. K.

*ἐστιν· οὐ γὰρ ἔπεμπον τό⟨τε⟩ μεθ' ὅπλων, ἀλλ' ὕστερον
τοῦτο κατεσκεύασεν ὁ δῆμος. κατηγόρει δὲ τῶν τοῦ* 5
*τυράννου φίλων, ὡς μὲν οἱ δημοτικοί φασιν ἐπίτηδες,
ἵνα ἀσεβήσαιεν ἅμα καὶ γένοιντο ἀσθενεῖς, ἀνελόντες
τοὺς ἀναιτίους καὶ φίλους ἑαυτῶν, ὡς δ' ἔνιοι λέγου-
σιν οὐχὶ πλαττόμενος, ἀλλὰ τοὺς συνειδότας ἐμήνυεν.
καὶ τέλος ὡς οὐκ ἠδύνατο πάντα ποιῶν ἀποθανεῖν,* 6
*ἐπαγγειλάμενος ὡς ἄλλους μηνύσων πολλούς, καὶ πεί-
σας ἑαυτῷ τὸν Ἱππίαν δοῦναι τὴν δεξιὰν πίστεως χάριν,
ὡς ἔλαβε ὀνειδίσας ὅτι τῷ φονεῖ τἀδελφοῦ τὴν δε-
ξιὰν δέδωκεν, οὕτω παρώξυνε τὸν Ἱππίαν, ὥσθ' ὑπὸ
τῆς ὀργῆς οὐ κατέσχεν αὑτόν, ἀλλὰ σπασάμενος τὴν
μάχαιραν διέφθειρεν αὐτόν.*

XIX. *μετὰ δὲ ταῦτα συνέβαινεν πολλῷ τραχυτέραν
εἶναι τὴν τυραννίδα· καὶ γὰρ διὰ τὸ τιμωρεῖν τῷ ἀδελφῷ
καὶ διὰ τὸ πολλοὺς ἀνῃρηκέναι καὶ ἐκβεβληκέναι, πᾶσιν
ἦν ἄπιστος καὶ πικρός. ἔτει δὲ τετάρτῳ μάλιστα μετὰ* 2
*τὸν Ἱππάρχου θάνατον, ἐπεὶ κακῶς εἶχεν τὰ ἐν τῷ
ἄστει, τὴν Μουνιχίαν ἐπεχείρησεν τειχίζειν, ὡς ἐκεῖσε
μεθιδρυσόμενος. ἐν τούτοις δ' ὢν ἐξέπεσεν ὑπὸ Κλεο-
μένους τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, χρησμῶν γιγνο-
μένων αἰεὶ τοῖς Λάκωσι καταλύειν τὴν τυραννίδα διὰ
τοιάνδ' αἰτίαν. οἱ φυγάδες ὧν οἱ Ἀλκμεωνίδαι προ-* 3

---

1 ΕΠΕΜΠΟΝΤΟ, *ἔπεμπον τότε* (Bernardakis) W.-K., H.-L., *ἔπ. πω* Papabasileiu. 4 *ἀσεβήσειαν* H.-L. ΑΜΑ supra v. *ἀσθενεῖς* (agn. K.[3], coniectura inven. W.-K.) supra v: add. 9 ΑΥΤΩΙ. 10 -ΒΕΝ 11 -ΚΕ. 12 *κατέσχεν* recte Gennadios (nihil corr. in chart.). ΕΑΥΤΟΝ 15 *τιμωρῶν*, secl. *καὶ διὰ τὸ*, W.-K. Condos. Sed *πικρός* quia ulcisci pergebat, *ἄπιστος* sensu activo (ut Hdt. 9, 98) *διὰ τὸ πολλοὺς κτἑ.* (app.). ΤΑΔΕΛ-ΦΩΙ ut 10. 17 Κ(ΑΙ)Π[Ι]ΣΤΟΣ corr. K. (cf. Herod. 5, 62, Heracl. epit. 6). 18 ΕΠΕΙΕΝΚΑΚΩΙ pr. *τῷ* add. corr. (al. m.), ut c. 39, 5. 19 ΜΟΥΝΥΧΙΑΝ. -ΣΕ. ΕΚΕΙ, corr. (Jos. Mayor, al.) H.-L. 21 ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙ^{Ω}, non ΝΟΣ; *-νίων* recte (ex coni. Bernardakis, H.-L.) W.-K.[2, 3], K.[3] 22 ΑΕΙ.

ειστήκεσαν, αὐτοὶ μὲν δι' αὐτῶν οὐκ ἠδύναντο ποιήσασθαι τὴν κάθοδον, ἀλλ' αἰεὶ προσέπταιον· ‖ ἔν τε γὰρ pag. 8 τοῖς ἄλλοις οἷς ἔπραττον διεσφάλλοντο, καὶ τειχίσαντες ἐν τῇ χώρᾳ Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Πάρνηθος, εἰς ὃ συνεξῆλθόν τινες τῶν ἐκ τοῦ ἄστεως, ἐξεπολιορκήθησαν ⟨δ'⟩ ὑπὸ τῶν τυράννων, ὅθεν ὕστερον μετὰ *ταῦτ' εἰς τὴν συμφορὰν ᾖδον ἐν τοῖς σκολιοῖς [αἰεί]·

αἰαῖ Λειψύδριον προδωσέταιρον,
οἵους ἄνδρας ἀπώλεσας, μάχεσθαι
ἀγαθούς τε καὶ εὐπατρίδας,
οἳ τότ' ἔδειξαν οἵων πατέρων ἔσαν.

4 ἀποτυγχάνοντες οὖν ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις, ἐμισθώσαντο τὸν ἐν Δελφοῖς νεὼν ⟨ἐξ⟩οικοδομεῖν, ὅθεν εὐπόρησαν χρημάτων πρὸς τὴν τῶν Λακώνων βοήθειαν. ἡ δὲ Πυθία προέφερεν αἰεὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις χρηστηριαζομένοις, ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, εἰς τοῦθ' ἕως προύτρεψε τοὺς Σπαρτιάτας, καίπερ ὄντων ξένων αὐτοῖς τῶν Πεισιστρατιδῶν· συνεβάλλετο δὲ οὐκ ἐλάττω μοῖραν τῆς ὁρμῆς τοῖς Λάκωσιν ἡ πρὸς τοὺς Ἀργείους
5 τοῖς Πεισιστρατίδαις ὑπάρχουσα φιλία. τὸ μὲν οὖν πρῶτον Ἀγχίμολον ἀπέστειλαν κατὰ θάλατταν ἔχοντα στρατιάν· ἡττηθέντος δ' αὐτοῦ καὶ τελευτήσαντος, διὰ τὸ Κινέαν βοηθῆσαι τὸν Θετταλὸν ἔχοντα χιλίους ἱππεῖς, προσοργισθέντες τῷ γενομένῳ, Κλεομένην ἐξέ-

---

TESTIM. 2 *schol. Arist. Lys. 666, cf. ad v. 665 extr.; Et. M. 361, 33. 12 § 4—6 cf. *schol. Ar. Lysistr. 1153.

---

6 ⟨δ'⟩ app. ΤΑΥΤΗΝ ΤΗΝ (εἰς ταύτην τὴν W.-K. ex Etym. M., app.). 7 αἰεί del. (Hude, H) W.-K., H.-L. (app.). 12 sq. cf. Wil. I, 32 sqq., Pomtow Mus. Rh. 1896, 113 sq., A. Wilhelm Archaeol.-epigraph. Mitth. 1897, 97 sqq. 13 ⟨ἐξ⟩- ex Herod. 5, 62 (app.). 16 τοῦθ' ἕως Bl. (W.-K., H.-L.): ΤΟΥΤΕΥΘΕΩϹ. Cf. c. 25, 4 (et schol. Ar. Lys. 1153). 18 συνεβάλετο (Richards) H.-L. 23 ΘΕϹϹΑΛΟΝ et p. 36, 2 ΘΕϹϹΑΛΩΝ. 24 παροργ. (Naber, ci. W.-K.) H.-L.; sed Herod. 3, 146 confert Kb.

πεμψαν τὸν βασιλέα στόλον ἔχοντα μείζω κατὰ γῆν, ὃς ἐπεὶ τοὺς τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς ἐνίκησεν, κωλύοντας αὐτὸν εἰς τὴν Ἀττικὴν παριέναι, κατακλήσας τὸν Ἱππίαν εἰς τὸ καλούμενον Πελαργικὸν τεῖχος, ἐπολιόρκει μετὰ τῶν Ἀθηναίων. προσκαθημένου δ' αὐτοῦ, 6
συνέπεσεν ὑπεξιόντας ἁλῶναι τοὺς τῶν Πεισιστρατιδῶν υἱεῖς· ὧν ληφθέντων ὁμολογίαν ἐπὶ τῇ τῶν παίδων σωτηρίᾳ ποιησάμενοι, ⟦καὶ⟧ τὰ ἑαυτῶν ἐν πένθ' ἡμέραις ἐκκομισάμενοι, παρέδωκαν τὴν ἀκρόπολιν τοῖς Ἀθηναίοις ἐπὶ Ἁρπακτίδου ἄρχοντος, κατασχόντες τὴν 511/10
τυραννίδα μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη μάλιστα ἑπτακαίδεκα, τὰ δὲ σύμπαντα σὺν οἷς ὁ πατὴρ ἦρξεν ἑνὸς δεῖ πεντήκοντα.

XX. καταλυθείσης δὲ τῆς τυραννίδος, ἐστασίαζον πρὸς ἀλλήλους Ἰσαγόρας ὁ Τεισάνδρου φίλος ὢν τῶν τυράννων, καὶ Κλεισθένης τοῦ γένους ὢν τῶν Ἀλκμεωνιδῶν. ἡττώμενος δὲ ταῖς ἑταιρείαις ὁ Κλεισθένης, προσηγάγετο τὸν δῆμον, ἀποδιδοὺς τῷ πλήθει τὴν πολιτείαν. ὁ δὲ Ἰσαγόρας ἐπιλειπόμενος τῇ δυ- 2
νάμει, πάλιν ἐπικαλεσάμενος τὸν Κλεομένην ὄντα ἑαυτῷ ξένον, συνέπεισεν ἐλαύνειν τὸ ἄγος, διὰ τὸ τοὺς Ἀλκμεωνίδας δοκεῖν εἶναι τῶν ἐναγῶν. ὑπεξελθόντος 3
δὲ τοῦ Κλεισθένους, ⟨ἀφικόμενος ὁ Κλεομένης⟩ μετ'

TESTIM. 13 *schol. Ar. Vesp. 502, ubi leg. Ἀριστοτέλους μὲν τετταράκοντα καὶ ἓν φήσαντος.

---

3 Κ(ΑΤΑ)ΚΛΕΙϹΑϹ. 6 ΕΠΕΞΙΟΝΤΑϹ, corr. (Wyse, Condos, al.) W.-K., H.-L. Cf. Herod. 5, 65. 8 ⟦καὶ⟧ app. 10 ΑΡΠΑΚΙΔΟΥ (cf. Ἅρπακος Fick-Bechtel Personennamen p. 71) cum v. l. (ΑΡΠΑΚ)Τ(ΙΔΟΥ), app. 13 δεῖν (John Mayor, al.) W.-K.[2], K.[3]; cf. c. 27, 2. Rhet. 1390 b 11 (Kb.). 16 sq. ΑΛΚΜΕΟΝ, it. 37, 15. 17 ΗΤΤΗΜ(ΕΝ)ΟϹ, corr. (Bl., Lacon) W.-K., H.-L., K.[3] 19 ἀπολειπόμ. (Wyse, al.) H.-L. Cf. c. 27, 4. 34, 3. 23 ⟨ἀφικόμενος ὁ Κλεομένης⟩ W.-K. ex Hdt. 5, 70 (Κλεομένης post Κλεισθ. add. Papageorg.). V. app.

ὀλίγων, ἀγηλατεῖ τῶν Ἀθηναίων ἑπτακοσίας οἰκίας· ταῦτα δὲ διαπραξάμενος, τὴν μὲν βουλὴν ἐπειρᾶτο καταλύειν, Ἰσαγόραν δὲ καὶ τριακοσίους τῶν φίλων μετ' αὐτοῦ κυρίους καθιστάναι τῆς πόλεως. τῆς δὲ βουλῆς ἀντιστάσης καὶ συναθροισθέντος τοῦ πλήθους, οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεομένην καὶ Ἰσαγόραν κατέφυγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὁ δὲ δῆμος δύο μὲν ἡμέρας προσκαθεζόμενος ἐπολιόρκει, τῇ δὲ τρίτῃ Κλεομένην μὲν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας ἀφίεσαν ὑποσπόνδους, Κλεισθένην δὲ καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας μετεπέμψαντο.

4 κατασχόντος δὲ τοῦ δήμου τὰ πράγματα, Κλεισθένης ἡγεμὼν ἦν καὶ τοῦ δήμου προστάτης. αἰτιώτατοι γὰρ σχεδὸν ἐγένοντο τῆς ἐκβολῆς τῶν τυράννων οἱ Ἀλ-

5 κμεωνίδαι, καὶ στασιάζοντες τὰ πολλὰ διετέλεσαν. ἔτι δὲ πρότερον τῶν Ἀλκμεωνιδῶν Κήδων ἐπέθετο τοῖς τυράννοις, διὸ καὶ ᾖδον καὶ εἰς τοῦτον ἐν τοῖς σκολιοῖς·

ἔγχει καὶ Κήδωνι, διάκονε, μηδ' ἐπιλήθου,
εἰ χρὴ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν οἰνοχοεῖν.

XXI. διὰ μὲν οὖν ταύτας τὰς αἰτίας ἐπίστευεν ὁ δῆμος τῷ Κλεισθένει. τότε δὲ τοῦ πλήθους προεστηκώς, ἔτει τετάρτῳ μετὰ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν,

ν7 2 ἐπὶ Ἰσαγόρου ἄρχοντος, πρῶτον μὲν συνένειμε πάντας εἰς δέκα φυλὰς ἀντὶ τῶν τεττάρων, ἀναμεῖξαι βουλόμενος, ὅπως μετάσχωσι πλείους τῆς πολιτείας· ὅθεν ἐλέχθη καὶ τὸ μὴ φυλοκρινεῖν, ‖ πρὸς τοὺς ἐξετάζειν pag.

1 ἠγηλάτει, correxi ex Hdt. 5, 72. 4 Μ(ΕΤΑ)ΤΟΥ, corr. K. (αὐτοῦ sine μετ' Papabasileiu). 9 ἀφεῖσαν W.-K. (app.).
14 ἀντιστασ. H.-L.; στασ. ⟨πρὸς τούτους⟩ Gennadios, it. sed αὐτοὺς Kb., qui conf. Andoc. 2, 26. 19 ἐπίστευεν] indicata est v. l. (ἐπίστευ)ο(ν), qua recepta secl. ὁ δῆμος (Rutherf., Bury) W.-K. Cf. c. 35, 3. 22 Ο(ΥΝ)ΕΝΕΙΜΕ, corr. (Newman, Condos, al.) H.-L., coll. c. 41, 2; οὖν ⟨συν⟩ένειμε cum lac. ante πρῶτον W.-K., Hude (coll. Polit. III, 2 p. 1275 b 36; v. Wil. I, 6. 31; Bethe p. 5 sqq.).

τὰ γένη βουλομένους. ἔπειτα τὴν βουλὴν πεντακοσίους 3
ἀντὶ τετρακοσίων κατέστησεν, πεντήκοντα ἐξ ἑκάστης
⟨τῆς⟩ φυλῆς· τότε δ' ἦσαν ἑκατόν. διὰ τοῦτο δὲ οὐκ
εἰς δώδεκα φυλὰς συνέταξεν, ὅπω[ς] αὐτῷ μὴ συμ-
βαίνῃ μερίζειν κατὰ τὰς προϋπαρχούσας τριττῦς·
ἦσαν γὰρ ἐκ δ' φυλῶν δώδεκα τριττύες· ὥστ' οὐ
[συν]έπιπτε ἀναμίσγεσθαι τὸ πλῆθος. διένειμε δὲ 4
καὶ τὴν χώραν κατὰ δήμους τριάκοντα μέρη, δέκα μὲν
τῶν περὶ τὸ ἄστυ, δέκα δὲ τῆς παραλίας, δέκα δὲ τῆς
μεσογείου, καὶ ταύτας ἐπονομάσας τριττῦς, ἐκλήρωσεν
τρεῖς εἰς τὴν φυλὴν ἑκάστην, ὅπως ἑκάστη μετέχῃ πάν-
των τῶν τόπων. καὶ δημότας ἐποίησεν ἀλλήλων τοὺς
οἰκοῦντας ἐν ἑκάστῳ τῶν δήμων, ἵνα μὴ πατρόθεν
προσαγορεύοντες ἐξελέγχωσιν τοὺς νεοπολίτας, ἀλλὰ
τῶν δήμων ἀναγορεύωσιν· ὅθεν καὶ καλοῦσιν Ἀθηναῖοι
σφᾶς αὐτοὺς τῶν δήμων. κατέστησε δὲ καὶ δημάρχους, 5
τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον ναυκρά-
ροις· καὶ γὰρ τοὺς δήμους ἀντὶ τῶν ναυκραριῶν
ἐποίησεν. προσηγόρευσε δὲ τῶν δήμων τοὺς μὲν ἀπὸ
τῶν τόπων, τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν κτισάντων· οὐ γὰρ ἅπαν-
τες ὑπῆρχον ἐν τοῖς τόποις. τὰ δὲ γένη καὶ τὰς φρα- 6
τρίας καὶ τὰς ἱερωσύνας εἴασεν ἔχειν ἑκάστους κατὰ τὰ

TESTIM. 13 Psellus *ὀνόμ. δικ.* 103 Boiss. 16 *κατέστ.* — 19 *ἐποίησεν* *schol. Arist. Nub. 37, *Harp. *ναυκραρικά* (cf. *δήμαρχος*). Hesych. *δήμαρχοι.* 19 Et. M. 327, 32.

---

3 addidi ⟨*τῆς*⟩ (app.). 3 sq. ΟΥΚ(ΑΙ)ЄΙϹ sec. Wn. 4 ΑΥΤΩ-ϹΥΜΒ; supra v. (v. l.) ab ead. ·Ι· (*αὐτῶι*), tum ΜΗ ab al. 5 *κατὰ*] *πρὸς* pr. 6 *ἐκ* ⟨*τῶν*⟩ *τεττ.* coll. § 2 Papageorg. ..ЄΠЄΙΠΤЄΝ. *ἂν* ante *ἀναμίσγ.* add. (Hude) W.-K.; *οὐκ* ⟨*ἂν*⟩ *συν.* (Richards) H.-L. (app.). 9 *τῆς περὶ* Papageorg. 21 ΥΠΗΡΧΟΝЄΝ et Berolin. et Londin., non *ὑπ. ἔτι*; illud (Bl[1. 2. 3]) et W.-K.[3], qui adn. „*ἐν* suspectum". V. app. „Non omnes demi erant inter vicos qui iam extabant; itaque multos ab heroibus appellavit." Exemplo est *Ἀραφήν*, *εἷς τῶν ἑκατὸν ἡρώων*, Herodian. 2, 923 L., Haussoullier Rev. de philol. XVI, 167.

πάτρια. ταῖς δὲ φυλαῖς ἐποίησεν ἐπωνύμους ἐκ τῶν προκριθέντων ἑκατὸν ἀρχηγετῶν, οὓς ἀνεῖλεν ἡ Πυθία δέκα.

XXII. *τούτων δὲ γενομένων δημοτικωτέρα πολὺ τῆς Σόλωνος ἐγένετο ἡ πολιτεία· καὶ γὰρ συνέβη τοὺς μὲν Σόλωνος νόμους ἀφανίσαι τὴν τυραννίδα διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι, και[ν]οὺς δ' ἄλλους θεῖναι τὸν Κλεισθένη στοχαζόμενον τοῦ πλήθους, ἐν οἷς ἐτέθη καὶ ὁ περὶ*
2 *τοῦ ὀστρακισμοῦ νόμος. πρῶτον μὲν οὖν ἔτει *ὀγδόῳ μετὰ ταύτην τὴν κατάστασιν, ἐφ' Ἑρμοκρέοντος ἄρχοντος, τῇ βουλῇ τοῖς πεντακοσίοις τὸν ὅρκον ἐποίησαν, ὃν ἔτι καὶ νῦν ὀμνύουσιν. ἔπειτα τοὺς στρατηγοὺς ᾑροῦντο κατὰ φυλάς, ἐξ ἑκάστης ⟨τῆς⟩ φυλῆς ἕνα, τῆς*
3 *δὲ ἁπάσης στρατιᾶς ἡγεμὼν ἦν ὁ πολέμαρχος. ἔτει δὲ μετὰ ταῦτα δωδεκάτῳ νικήσαντες τὴν ⟦ἐν⟧ Μαραθῶνι*
0/89 *μάχην, ἐπὶ Φαινίππου ἄρχοντος, διαλιπόντες ἔτη δύο*
88/7 *μετὰ τὴν νίκην, θαρροῦντος ἤδη τοῦ δήμου, τότε πρῶτον ἐχρήσαντο τῷ νόμῳ τῷ περὶ τὸν ὀστρακισμόν, ὃς ἐτέθη διὰ τὴν ὑποψίαν τῶν ἐν ταῖς δυνάμεσιν, ὅτι Πεισίστρατος δημαγωγὸς καὶ στρατηγὸς ὢν τύραννος*
4 *κατέστη. καὶ πρῶτος ὠστρακίσθη τῶν ἐκείνου συγγενῶν Ἵππαρχος Χάρμου Κολλυτεύς, δι' ὃν καὶ μάλιστα*

TESTIM. 2 Et. M. 369, 15 et lex. Patm. Demosth. p. 15 sq. ed. Sakk. 21 sq. cf. Harpocr. *Ἵππαρχος*, ubi Androtion laudatur.

Audacter (Bury) H.-L.: *ἅπασιν ὑπῆρχεν ὀνόματα τ. τ.* ΦΑΤΡΙΑC Londin., ΦΡΑΤΡΙΑC Berol., K. Cf. Meisterh. 63². 7 ΧΡΑCΘΑΙ Berol. ΚΑΙ | — — Berol., Κ(ΑΙ).ΟΥC Londin., *καινοὺς* recte W.-K., K.³ *Κλεισθένην* K.¹, S. 9 *ὀγδόῳ* K.: ΠΕΜΠΤΩΙ (app.). 10 ΕΡΜΟΥ|ΚΡ 13 addidi *τῆς* (...*φυ*]*λῆς ἑκάστ*[*ης* Berol.), app. 15 [*ἐν*] app. 16 *διαλιπόντες* recte (Wyse) W.-K., H.-L. 17 *ἤδη* supra v. ab al. m. 18 sq. *περὶ τὸν ὀ-όν*] cf. S., Harpocr. v. *Ἵππαρχος*. 19 *ὅτι* K. (coll. Harpocr. l. c.): ΟΤΕ (*ὁ γὰρ* W.-K.). 22 ΚΟΛΥΤΤΕΥC, corr. W.-K

*τὸν νόμον ἔθηκεν ὁ Κλεισθένης, ἐξελάσαι βουλόμενος
αὐτόν. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τοὺς τῶν τυράννων φίλους,
ὅσοι μὴ συνεξημάρτανον ἐν ταῖς ταραχαῖς, εἴων
οἰκεῖν τὴν πόλιν, χρώμενοι τῇ εἰωθυίᾳ τοῦ δήμου
πρᾳότητι· ὧν ἡγεμὼν καὶ προστάτης ἦν Ἵππαρχος.
εὐθὺς δὲ τῷ ὑστέρῳ ἔτει, ἐπὶ Τελεσίνου ἄρχοντος,* 5
ἐκυάμευσαν τοὺς ἐννέα ἄρχοντας κατὰ φυλάς, ἐκ τῶν 487/6
*προκριθέντων ὑπὸ τῶν δημοτῶν πεντακοσίων, *τότε
μετὰ τὴν τυραννίδα πρῶτον· οἱ δὲ πρότεροι πάντες
ἦσαν αἱρετοί. καὶ ὠστρακίσθη Μεγακλῆς Ἱπποκράτους
Ἀλωπεκῆθεν. ἐπὶ μὲν οὖν ἔτη γʹ τοὺς τῶν τυράννων* 6
*φίλους ὠστράκιζον, ὧν χάριν ὁ νόμος ἐτέθη, μετὰ δὲ
ταῦτα τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ τῶν ἄλλων εἴ τις δοκοίη* 485/4
*μείζων εἶναι μεθίστατο· καὶ πρῶτος ὠστρακίσθη τῶν
ἄπωθεν τῆς τυραννίδος Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. ἔτει* 7
δὲ τρίτῳ μετὰ ταῦτα Νικομήδους ἄρχοντος, ὡς ἐφάνη 483/2
*τὰ μέταλλα τὰ ἐν Μαρωνείᾳ, καὶ περιεγένετο τῇ πόλει
τάλαντα ἑκατὸν ἐκ τῶν ἔργων, συμβουλευόντων τινῶν
τῷ δήμῳ διανείμασθαι τὸ ἀργύριον, Θεμιστοκλῆς ἐκώ-
λυσεν, οὐ λέγων ὅ τι χρήσεται τοῖς χρήμασι, ἀλλὰ
δανεῖσαι κελεύων τοῖς πλουσιωτάτοις Ἀθηναίων ἑκα-*

TESTIM. 17 Bekk. An. 279, 32 *Μαρώνεια.*

---

3 CYNЄΞAMAPTANON; *συνεξημάρτ.* K. (ego ed. 1), *συνεξαμαρτάνοιεν* Poste, H.-L., W.-K. 6. *ὕστερον* ut c. 34, 2 W.-K. 8 *τοῦ δήμου πεντακοσιομεδίμνων* H.-L. *τότε*] TOIC, em. (L., Bl., al.) W.-K., H.-L. 10 *Μεγ. κτἑ.*] cf. C. I. Att. IV, 3 nr. 569. 11 sq. *τυράννων φίλους*] de Megacle cf. Hdt. 6, 115. 121. 14 *μεθίσταντο* v. l. in chart., quam rec. plerique (app.). 15 *Ξάνθιππος*] v. C. I. Att. IV, 3, 570 sq. (ubi *Ἀρρίφρ.* scriptum). 17 ⟨*ἐπὶ*⟩ *Νικομ.* Papageorg., sicut est ceteris locis omnibus (praeter p. 41, 8, ubi postponitur nomen). *Νικοδήμου* Berol. (Dionys. Hal. 8, 83) K. V. app. 18 *τάλαντα* supra v. (ab ead.) Lond.; in Ber. vid. fuisse [*περιεγ. τοῖς κεκτη-*][*μένοις*] *ἑκατ*[*ὸν τάλαντα, συμβ. κτἑ.* 19 *τῷ δήμῳ*] it. Berol. quoque habuisse vid., non *τῇ πόλει.* 20 -CIN.

τὸν ἑκάστῳ τάλαντον, εἶτ' ἐὰν μὲν ἀρέσκῃ τὸ ἀνάλωμα τῆς πόλεως εἶναι τὴν δαπάνην, εἰ δὲ μὴ κομίσασθαι τὰ χρήματα παρὰ τῶν δανεισαμένων. λαβὼν δ' ἐπὶ τούτοις ἐναυπηγήσατο τριήρεις ἑκατόν, ἑκάστου ναυπηγουμένου τῶν ἑκατὸν μίαν, αἷς ἐναυμάχησαν ἐν Σαλαμῖνι πρὸς τοὺς βαρβάρους. ὠστρακίσθη δ' ἐν τού-
8 τοις τοῖς καιροῖς Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. τετάρτῳ δ'
182/1 ἔτει κατεδέξαντο πάντας τοὺς ὠστρακισμένους ἄρχοντος Ὑψιχίδου, διὰ τὴν Ξέρξου στρατιάν· καὶ τὸ λοιπὸν ὥρισαν τοῖς ὀστρακιζομένοις, *ἐκτὸς Γεραιστοῦ καὶ Σκυλλαίου κατοικεῖν, ἢ ἀτίμους εἶναι καθάπαξ.

XXIII. τότε μὲν οὖν μέχρι τούτου προῆλθεν ἡ πόλις, ἅμα τῇ δημοκρατίᾳ κατὰ μικρὸν αὐξανομένη· μετὰ δὲ τὰ Μηδικὰ πάλιν ἴσχυσε ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ καὶ διῴκει τὴν πόλιν, οὐδενὶ δόγματι λαβοῦσα τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ γενέσθαι τῆς περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίας αἰτία. τῶν γὰρ στρατηγῶν ἐξαπορησάντων τοῖς πράγμασι, καὶ κηρυξάντων σῴζειν ἕκαστον ἑαυτόν, πορίσασα δραχμὰς ἑκάστῳ ὀκτώ, διέδωκε
2 καὶ ἐνεβίβασεν εἰς τὰς ναῦς. διὰ ταύτην δὴ τὴν αἰτίαν παρεχώρουν αὐτῆς τῷ ἀξιώματι, καὶ ἐπολιτεύθησαν Ἀθηναῖοι καλῶς καὶ κατὰ τούτους τοὺς καιρούς. συν-

TESTIM. 16 *Plut. Them. 10.

1 ЄΑΝ. 2 τὴν δαπάνην supra v. (ab al. m.) Londin., del. H.-L., post ἀρέσκῃ interpungentes (hoc quidem parum recte). Habuisse vid. τὴν δαπ. etiam Berol. (app.). 7 τρίτῳ W.-K. (coll. Plut. Arist. 8; app.). 9 ΥΨΗΧΙΔΟΥ chart., cum v. l. ab ead. m. (Ὑψ)ι(χίδου) (K., W.-K.); app. Cf. Wolfg. Meyer de cod. Plut. Seitenst. p. 37. στρατείαν omnes contra chart.; sed v. Meisterh. p. 43[2] (S.), Aristoph. Eq. 586 al.; app. 10 ἐκτὸς Wyse: ЄΝΤΟϹ (sec. lex. rhet. v. ὀστρακισμοῦ τρόπος [Sandys] ἐντὸς . . ⟨μὴ⟩ Kb.; app.). 11 ἀτίμοις Hude. 12 τότε] τὸ (Poste) H.-L. 14 -ϹЄΝ. 19 ἑκάστῳ τῶν στρατευομένων sec. Plut. Them. 10? (app.) 21 ΑΥΤ(ΗΝ), corr. (Ruth., Bl.) H.-L. 22 καὶ del. Poland, Radinger, W.-K. (ci. K.), app.

ἔβη γὰρ αὐτοῖς περὶ τὸν χρόνον τοῦτον τά τε εἰς τὸν
πόλεμον ἀσκῆσαι, καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμῆσαι,
καὶ τὴν τῆς θαλάττης ἡγεμονίαν λαβεῖν, ἀκόντων τῶν
Λακεδαιμονίων. ἦσαν δὲ προστάται τοῦ δήμου κατὰ 3
τούτους τοὺς καιροὺς Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου καὶ
*Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους, ὁ μὲν τὰ πολέμια *δοκῶν,*
*ὁ δὲ τὰ *πολιτικὰ δεινὸς εἶναι καὶ δικαιοσύνῃ τῶν*
καθ' ἑαυτὸν διαφέρειν· διὸ καὶ ἐχρῶντο τῷ μὲν στρα-
τηγῷ, τῷ δὲ συμβούλῳ. τὴν μὲν οὖν τῶν τειχῶν ἀνοι- 4
κοδόμησιν κοινῇ διῴκησαν, καίπερ διαφερόμενοι πρὸς
*ἀλλήλους, ἐπὶ δὲ τὴν ἀπόστασιν τὴν τῶν Ἰώνων *ἀπὸ*
τῆς τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίας Ἀριστείδης ἦν ὁ
προτρέψας, τηρήσας τοὺς Λάκωνας διαβεβλημένους διὰ
Παυσανίαν. διὸ καὶ τοὺς φόρους οὗτος ἦν ὁ τάξας 5
ταῖς πόλεσι τοὺς πρώτους, ἔτει τρίτῳ μετὰ τὴν ἐν
Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἐπὶ Τιμοσθένους ἄρχοντος, καὶ 478/7
pag. 10 *τοὺς ὅρκους ὤμοσε τοῖς Ἴωσι, ‖ ὥστε τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν*
εἶναι καὶ φίλον, ἐφ' οἷς καὶ τοὺς μύδρους ἐν τῷ πε-
λάγει καθεῖσαν.

XXIV. *μετὰ δὲ ταῦτα θαρρούσης ἤδη τῆς πόλεως, καὶ χρημάτων ἠθροισμένων πολλῶν, συνεβούλευεν ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ἡγεμονίας, καὶ καταβάντας ἐκ τῶν ἀγρῶν οἰκεῖν ἐν τῷ ἄστει· τροφὴν γὰρ ἔσεσθαι πᾶσι,*

---

1 ΠЄ[ΡΙ] corr. (ab al. m.): Κ(ΑΤΑ) (hoc K. al.). *περὶ . . τοῦτον* del. W.-K. (app.). 3 *ἑκόντων* Jos. Mayor, Gennadios, *εἰκόντων* (Naber) H.-L. 6 *πολεμικὰ* Bl.[1], al. (cf. c. 2, 2). *δοκῶν* (Richards, Lipsius, Condos, al.) H.-L., W.-K.[2. 3]: ΑCΚѠΝ (K. *δοκῶν* post *εἶναι* inser.). Videtur *ἀσκῶν* e v. 2 invectum esse; app. 7 ΠΟΛЄΜΙΚΑ. 8 *καὶ* add. m. 2. 9 sq. ΑΝΩΙ-ΚΟΔ. 11 ΙΩΝΩΝΚ(ΑΙ)Τ(ΗΝ)Τ(ΩΝ) — CΥΜΜΑΧΙΑΝ, corr. (Bl., H., Condos) W.-K., H.-L. 13 *τοὺς Λακ.* supra v. 15 -CΙΝ. Δ(ΙΑ)Τ(ΗΝ) pr. 17 ΩΜΟCЄΝ. 21 *μὲν* post *χρημ.* pr., del. m. 2 (Wn.). *ἠθρ. πολλῶν* corr., qui litteras Β Α superscr. (K.); rec. W.-K.[3]: ΠΟΛΛѠΝΗΘΡ.

τοῖς μὲν στρατευομένοις, τοῖς δὲ φρουροῦσι, τοῖς δὲ τὰ κοινὰ πράττουσι· εἶθ' οὕτω κατασχήσειν τὴν ἡγε-
2 μονίαν. πεισθέντες δὲ ταῦτα καὶ λαβόντες τὴν ἀρχὴν τοῖς [[τε]] συμμάχοις δεσποτικωτέρως ἐχρῶντο, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων καὶ Σαμίων· τούτους δὲ φύλακας εἶχον τῆς ἀρχῆς ἐῶντες τάς τε πολιτείας παρ' αὐτοῖς,
3 καὶ ἄρχειν ὧν ἔτυχον ἄρχοντες. κατέστησαν δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς εὐπορίαν τροφῆς, ὥσπερ Ἀριστείδης εἰσηγήσατο. συνέβαινεν γὰρ ἀπὸ τῶν φόρων καὶ τῶν τελῶν καὶ τῶν συμμάχων πλείους ἢ δισμυρίους ἄνδρας τρέφεσθαι. δικασταὶ μὲν γὰρ ἦσαν ἑξακισχίλιοι, τοξόται δ' ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι, καὶ πρὸς τούτοις ἱππεῖς χίλιοι καὶ διακόσιοι, βουλὴ δὲ πεντακόσιοι, καὶ φρουροὶ νεωρίων πεντακόσιοι, καὶ πρὸς τούτοις ἐν [[τῇ]] πόλει φρουροὶ ν', ἀρχαὶ δ' ἔνδημοι μὲν εἰς ἑπτακοσίους ἄνδρας, ὑπερόριοι δ' εἰς † ἑπτακοσίους· πρὸς δὲ τούτοις ἐπεὶ συνεστήσαντο τὸν πόλεμον ὕστερον, ὁπλῖται μὲν δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, νῆες δὲ φρουρίδες εἴκοσι, ἄλλαι δὲ νῆες αἱ τοὺς φρουροὺς ἄγουσαι τοὺς ἀπὸ τοῦ κυάμου δισχιλίους ἄνδρας· ἔτι δὲ πρυτανεῖον καὶ ὀρφανοὶ καὶ δεσμωτῶν φύλακες· ἅπασι γὰρ τούτοις ἀπὸ τῶν κοινῶν ἡ διοίκησις ἦν.

XXV. ἡ μὲν οὖν τροφὴ τῷ δήμῳ διὰ τούτων ἐγί-
468 γνετο. ἔτη δ' ἑπτακαίδεκα μάλιστα μετὰ τὰ Μηδικὰ διέμεινεν ἡ πολιτεία προεστώτων τῶν Ἀρεοπαγιτῶν,

4 seclusi τε (W.-K.[3] post ἄρχοντες v. 7 inserunt ⟨καὶ — —⟩, dictum fuisse rati de cleruchis). V. app. 6 πολ. ⟨τὰς⟩ W.-K. (Papabasileiu). 9 φόρων] εἰσφορῶν male (Whibley) H.-L. 10 καὶ τῶν συμμ.] φρουροί dici videntur. Cf. Wil. II, 207. 14 τῇ secl. W.-K. 15 Μ(ΕΝ)ΗϹΑΝΕΙϹ. 16 sq. „numerus e v. 15 male repetitus" W.-K. 17 ὁπλῖται] qui continuo in praesidiis erant. 19 ΦΟΡΟΥϹ, corr. Bl., v. L., Lacon, coll. c. 62, 1. 22 διασίτησις H.-L. (refutat Lacon). 25 ⟨τῶν⟩ (Wn.) W.-K.[3], sed esse in charta τ(ῶν) affirmat K.

καίπερ ὑποφερομένη κατὰ μικρόν. αὐξανομένου δὲ τοῦ
πλήθους, γενόμενος τοῦ δήμου προστάτης Ἐφιάλτης ὁ
pag. 11 Σοφωνίδου, ‖ δοκῶν καὶ ἀδωροδόκητος εἶναι καὶ δίκαιος
πρὸς τὴν πολιτείαν, ἐπέθετο τῇ βουλῇ. καὶ πρῶτον 2
μὲν ἀνεῖλεν πολλοὺς τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ἀγῶνας ἐπι-
φέρων περὶ τῶν διῳκημένων· ἔπειτα τῆς βουλῆς ἐπὶ 462/1
Κόνωνος ἄρχοντος ἅπαντα περιεῖλε τὰ ἐπίθετα, δι'
ὧν ἦν ἡ τῆς πολιτείας φυλακή, καὶ τὰ μὲν τοῖς πεντα-
κοσίοις, τὰ δὲ τῷ δήμῳ καὶ τοῖς δικαστηρίοις ἀπέδωκεν.
ἔπραξε δὲ ταῦτα συναιτίου γενομένου Θεμιστοκλέους, 3
ὃς ἦν μὲν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ἔμελλε δὲ κρίνεσθαι μη-
δισμοῦ. βουλόμενος δὲ καταλυθῆναι τὴν βουλὴν ὁ
Θεμιστοκλῆς, πρὸς μὲν τὸν Ἐφιάλτην ἔλεγεν ὅτι συναρ-
πάζειν αὐτὸν ἡ βουλὴ μέλλει, πρὸς δὲ τοὺς Ἀρεοπα-
γίτας, ὅτι δείξει τινὰς συνισταμένους ἐπὶ καταλύσει
τῆς πολιτείας. ἀγαγὼν δὲ τοὺς αἱρεθέντας τῆς βουλῆς
οὗ διέτριβεν ὁ Ἐφιάλτης, ἵνα δείξῃ τοὺς ἀθροιζομέ-
νους, διελέγετο μετὰ σπουδῆς αὐτοῖς. ὁ δ' Ἐφιάλτης 4
ὡς εἶδεν καταπλαγείς, καθίζει μονοχίτων ἐπὶ τὸν βωμόν.
θαυμασάντων δὲ πάντων τὸ γεγονός, καὶ μετὰ ταῦτα
συναθροισθείσης τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, κατη-
γόρουν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ὅ τ' Ἐφιάλτης καὶ ⟨ὁ⟩ Θε-
μιστοκλῆς, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ τὸν αὐτὸν τρό-
πον, ἕως παρεῖλον αὐτῶν τὴν δύναμιν. ⟦καὶ⟧ ἀνη-

TESTIM. 9 *argum. Isocr. Areop. (schol. Aesch. et Isocr. ed. Dind. 111).

---

3 *δοκῶν καὶ* (ci. Kb.) W.-K.³: *καὶ δοκῶν* (del. ci. *καὶ* H.-L.). Cf. p. 27, 2 (app.). 5 *ἀνεῖλεν*] cf. Dem. 19, 2 al. 7 *περι-είλετο* (Richards) W.-K., K.³; cf. p. 28, 6; infra v. 24 (*παρείλετο* H.-L., ut est p. 46, 11). 10 -ΞЄ; *ἔπραττε* falso K. (-ξε et. W.-K.³).
16 ΤΟΥϹΑΦΑΙΡ, corr. (K.) W.-K. (*ἐφαιρ.* H.-L.). 17 *οὗ*] *οἷ* H.-L. 22 ⟨*ὁ*⟩ (Condos) W.-K., H.-L. 24 ΠЄΡЄΙΛΟΝ, ΤΟ add. corr.; inde *περιείλοντο* K., W.-K., *παρείλοντο* Condos, H.-L.
καὶ post *δύν.* del. (Jos. Mayor, Bl.) H.-L.; lac. (*καὶ* ⟨*ὁ μὲν*

462/1 ρέθη δὲ καὶ ὁ Ἐφιάλτης δολοφονηθεὶς μετ' οὐ πολὺν χρόνον, δι' Ἀριστοδίκου τοῦ Ταναγραίου.

XXVI. ἡ μὲν οὖν τῶν Ἀρεοπαγιτῶν βουλὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπεστερήθη τῆς ἐπιμελείας. μετὰ δὲ ταῦτα συνέβαινεν ἀνίεσθαι μᾶλλον τὴν πολιτείαν, διὰ τοὺς προθύμως δημαγωγοῦντας. κατὰ γὰρ τοὺς καιροὺς τούτους συνέπεσε, μηδ' ἡγεμόνα ἔχειν τοὺς ἐπιεικεστέρους, ἀλλ' αὐτῶν προεστάναι Κίμωνα τὸν Μιλτιάδου, *νωθρὸν ὄντα καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὀψὲ προσελθόντα, πρὸς δὲ τούτοις ἐφθάρθαι τοὺς πολλοὺς κατὰ πόλεμον· τῆς γὰρ στρατείας γιγνομένης ἐν τοῖς τότε χρόνοις ἐκ καταλόγου, καὶ στρατηγῶν ἐφισταμένων ἀπείρων μὲν τοῦ πολεμεῖν, τιμωμένων δὲ διὰ τὰς πατρικὰς δόξας, αἰεὶ συνέβαινεν τῶν ἐξιόντων ἀνὰ δισχιλίους ἢ τρισχιλίους ἀπόλλυσθαι, ὥστε ἀναλίσκεσθαι τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ τοῦ
2 δήμου καὶ τῶν εὐπόρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα διῴκουν οὐχ ὁμοίως καὶ πρότερον τοῖς νόμοις προσέχοντες, τὴν δὲ τῶν ἐννέα ἀρχόντων αἵρεσιν οὐκ ἐκίνουν, ἀλλ' ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸν Ἐφιάλτου θάνατον ἔγνωσαν καὶ ἐκ ζευγιτῶν προκρίνεσθαι τοὺς κληρωσομένους τῶν ἐννέα ἀρχόντων, καὶ πρῶτος ἦρξεν ἐξ
457/6 αὐτῶν Μνησιθείδης. οἱ δὲ πρὸ τούτου πάντες ἐξ ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμνων ἦσαν, οἱ ⟨δὲ⟩ ζευγῖται τὰς ἐγκυκλίους ἦρχον, εἰ μή τι παρεωρᾶτο τῶν ἐν

TESTIM. 1 *Plut. Per. 10.

θεμ. — —⟩) statuunt W.-K., S. (app.). 7 ἔχειν ⟨σπουδαίων⟩ Gennadios. 8 sq. ΝΕΩΤΕΡΟΝ (νωθρότερον ci. Condos, W.-K., ἐνεώτερον (hiat.) s. νωθέστερον Weil; app.). 19 ἀλλ' ⟨ἢ⟩ (Bl.) H.-L. Cf. app. 23 ⟨δὲ⟩ K. (app.). 24 ὑπὸ τῶν δήμων post παρεωρᾶτο om. K., ut a pr. tantum m. in chart. exstantia; cum Patone rec. H.-L., falso non deleta esse rati sed casu oblitterata. Casu vel errore haec non orta, sed ex lectione varia, cf. p. 40, 7 sq., app.

τοῖς νόμοις. ἔτει δὲ πέμπτῳ μετὰ ταῦτα ἐπὶ Λυσι- 3 453
κράτους ἄρχοντος, οἱ τριάκοντα δικασταὶ κατέστησαν
πάλιν, οἱ καλούμενοι κατὰ δήμους· καὶ τρίτῳ μετ' 451/0
αὐτὸν ἐπὶ Ἀντιδότου διὰ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν
Περικλέους εἰπόντος ἔγνωσαν, μὴ μετέχειν τῆς πόλεως,
ὃς ἂν μὴ ἐξ ἀμφοῖν ἀστοῖν ᾖ γεγονώς.

XXVII. *μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τὸ δημαγωγεῖν ἐλθόντος* 451/50
Περικλέους, καὶ πρῶτον εὐδοκιμήσαντος, ὅτε κατηγό-
ρησε τὰς εὐθύνας Κίμωνος στρατηγοῦντος νέος ὤν,
δημοτικωτέραν ἔτι συνέβη γενέσθαι τὴν πολιτείαν. καὶ
γὰρ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἔνια παρείλετο, καὶ μάλιστα
προύτρεψεν τὴν πόλιν ἐπὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἐξ
ἧς συνέβη θαρρήσαντας τοὺς πολλούς, ἅπασαν τὴν
πολιτείαν μᾶλλον ἄγειν εἰς αὐτούς. μετὰ δὲ τὴν ἐν 2
Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἑνὸς δεῖ πεντηκοστῷ ἔτει, ἐπὶ 431/2
Πυθοδώρου ἄρχοντος, ὁ πρὸς Πελοποννησίους ἐνέστη
πόλεμος, ἐν ᾧ κατακλησθεὶς ὁ δῆμος ἐν τῷ ἄστει, καὶ
συνεθισθεὶς ἐν ταῖς στρατιαῖς μισθοφορεῖν, τὰ μὲν
ἑκὼν τὰ δὲ ἄκων προῃρεῖτο τὴν πολιτείαν διοικεῖν
αὐτός. ἐποίησε δὲ καὶ μισθοφόρα τὰ δικαστήρια Περι- 3
κλῆς πρῶτος, ἀντιδημαγωγῶν πρὸς τὴν Κίμωνος εὐπο-
ρίαν. ὁ γὰρ Κίμων ἅτε τυραννικὴν ἔχων οὐσίαν, πρῶ-
τον μὲν τὰς κοινὰς λητουργίας ἐλητούργει λαμπρῶς,
ἔπειτα τῶν δημοτῶν ἔτρεφε τοὺς πολλούς· ἐξῆν γὰρ τῷ

---

3 sq. *μετ' αὐτὸν*] superscr. (ab al. m.) v. l. (*μετὰ*) *το*(*ῦτον*). Sec. numeros *αὐτὸν* verum: *οἱ . . δήμους* = *καὶ τρ. μετ' αὐτὸν ἐπ' Ἀντι-*, sicut *-δότου διὰ . . πο-* = *λιτῶν Περ. εἰπ.*, et *ἔγνωσαν . . ἀμ-* = *-φοῖν . . δημα-*. 6 *ᾖ*] ΗΝ. 8 ΠΡΩΤΟΥ, corr. (Bl., al.) W.-K., H.-L., K.[3] (*προτοῦ* L., Jackson). 10 ЄΤΙ cum v. l. (ab ead. m.) (*ἐ*)*π*(*ι*). 11 *περιείλετο* (ut c. 25, 2. 4) W.-K. 13 *ἅπασαν* (quod pro v. l. adscr.) W.-K.: *πᾶσαν*. 15 *δεῖν* (John Mayor, al.) W.-K.[1, 2], K.[3], ut c. 19, 6. 16 *συνέστη* H.-L. 17 Κ(ΑΤΑ)ΚΛΙϹΘ, *-κλησθ*. W.-K., H.-L. 18 *στρατείαις* W.-K., H.-L., K.[3]; cf. c. 22, 8. 37, 1 (app.). 24 ΤΟΥϹ ante ΠΟΛ-

βουλομένῳ Λακιαδῶν, καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν ἐλθόντι παρ' αὐτὸν ἔχειν τὰ μέτρια· ἔτι δὲ τὰ χωρία πάντα ἄφρακτα ἦν, ὅπως ἐξῇ τῷ βουλομένῳ τῆς ὀπώρας ἀπο-
4 λαύειν. πρὸς δὴ ταύτην τὴν χορηγίαν ἐπιλειπόμενος ὁ Περικλῆς τῇ οὐσίᾳ, συμβουλεύσαντος αὐτῷ Δαμωνίδου τοῦ Οἴηθεν (ὃς ἐδόκει τῶν πολλῶν εἰσηγητὴς εἶναι τῷ Περικλεῖ· διὸ καὶ ὠστράκισαν αὐτὸν ὕστερον), ἐπεὶ τοῖς ἰδίοις ἡττᾶτο, διδόναι τοῖς πολλοῖς τὰ ἑαυτῶν, κατεσκεύασε μισθοφορὰν τοῖς δικαστηρίοις· ἀφ' ὧν αἰτιῶνταί τινες χείρω γενέσθαι, κληρουμένων ἐπιμελῶς αἰεὶ μᾶλλον τῶν τυχόντων, ἢ τῶν ἐπιεικῶν ἀνθρώπων.
5 ἤρξατο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὸ δεκάζειν, πρώτου καταδείξαντος *Ἀνύτου μετὰ τὴν ἐν Πύλῳ στρατηγίαν. κρινόμενος γὰρ ὑπό τινων διὰ τὸ ἀποβαλεῖν Πύλον, δεκάσας τὸ δικαστήριον ἀπέφυγεν.

XXVIII. ἕως μὲν οὖν Περικλῆς προειστήκει τοῦ δήμου, βελτίω τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἦν, τελευτήσαντος δὲ Περικλέους πολὺ χείρω. πρῶτον γὰρ τότε προστάτην ἔλαβεν ὁ δῆμος οὐκ εὐδοκιμοῦντα παρὰ τοῖς ἐπιεικέσιν· ἐν δὲ τοῖς πρότερον χρόνοις ἀεὶ διετέλουν
2 οἱ ἐπιεικεῖς δημαγωγοῦντες. ἐξ ἀρχῆς μὲν γὰρ καὶ

TESTIM. 2 *Plut. Cim. 10. 5 *Plut. Per. 9, cf. ibid. 4 (*Δάμων*). 12 *Harp. *δεκάζων*. Bekk. An. 211, 31 (cf. 236, 6). schol. Aeschin. 1, 87.

ΛΟΥC pr. (dubitant num deletum sit H.-L., sed non recte; v. ad p. 45, 24; app.). 3 ЄΞΗΝ, corr. K. 4 *ἀπολειπ.* (Richards, Condos) H.-L. Cf. c. 20, 2. 34, 3. 5 ⟨*Δάμωνος*⟩ *Δαμωνίδου* *Ὄαθεν* Wyse (Steph. Byz. *Ὄα*); cf. Wil. Herm. XIV 318; Kb. 183. 6 ὃς] ΟΥC, sed vid. corr. (Wn., K.). *πολλῶν* recte W.-K., K.[3] 8 *ἡττῷτο* Sakorr. ΑΥΤΩΝ. 9 ΔΙΚΑCΤΑΙC, corr. (Bl., Richards) H.-L.; servant W.-K. scribentes *χείρους* v. 8 (Hude). V. Lit. Centralbl. 1893, 1713. *ἀφ' οὗ* (Richards) H.-L. *Ἀφ' ὧν — τινες* = *-φορὰν τ. δικαστηρίοις*. 11 ΑЄΙ. 13 *Ἀνύτου* K. ex Harp.: ΑΥΤΟΥ. 19 ΔΟΚΙΜΟΥΜЄΝΟΝΤΑ, superscr. (ead., m.) ΝΤΑ supra ΜЄΝ, unde *-οῦντα* (Wyse, Bl., al.) W.-K., H.-L., K.[3]

πρῶτος ἐγένετο προστάτης τοῦ δήμου Σόλων, δεύτερος δὲ Πεισίστρατος, τῶν εὐγενῶν ⟨ὢν⟩ καὶ γνωρίμων. καταλυθείσης δὲ τῆς τυραννίδος Κλεισθένης, τοῦ γένους ὢν τῶν Ἀλκμεωνιδῶν, καὶ τούτῳ μὲν οὐδεὶς ἦν ἀντιστασιώτης, ὡς ἐξέπεσον οἱ περὶ τὸν Ἰσαγόραν. μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ μὲν δήμου προειστήκει Ξάνθιππος, τῶν δὲ γνωρίμων Μιλτιάδης, ἔπειτα Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης· μετὰ δὲ τούτους Ἐφιάλτης μὲν τοῦ δήμου, Κίμων δ' ὁ Μιλτιάδου τῶν εὐπόρων· εἶτα Περικλῆς μὲν τοῦ δήμου, Θουκυδίδης δὲ τῶν ἑτέρων, κηδεστὴς ὢν Κίμωνος. Περικλέους δὲ τελευτήσαντος, τῶν μὲν 3
ἐπιφανῶν προειστήκει Νικίας ὁ ἐν Σικελίᾳ τελευτήσας, τοῦ δὲ δήμου Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὃς δοκεῖ μάλιστα διαφθεῖραι τὸν δῆμον ταῖς ὁρμαῖς, καὶ πρῶτος ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνέκραγε καὶ ἐλοιδορήσατο, καὶ περιζωσάμενος ἐδημηγόρησε, τῶν ἄλλων ἐν κόσμῳ λεγόντων. εἶτα μετὰ τούτους τῶν μὲν ἑτέρων Θηραμένης ὁ Ἅγνωνος, τοῦ δὲ δήμου Κλεοφῶν ὁ λυροποιός, ὃς καὶ τὴν διωβελίαν ἐπόρισε πρῶτος· καὶ χρόνον μέν τινα διεδίδου, μετὰ δὲ ταῦτα κατέλυσε Καλλικράτης Παιανιεύς, πρῶτος ὑποσχόμενος ἐπιθήσειν πρὸς τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἄλλον ὀβολόν. τούτων μὲν οὖν ἀμφοτέρων θάνατον κατέγνωσαν ὕστερον· εἴωθεν γὰρ καὶ ἂν ἐξαπατηθῇ

TESTIM. 15 *schol. Luc. Tim. 30. schol. Aeschin. 1, 25. Plut. Nic. 8. 19 *schol. Ar. Vesp. 684. 20 *Zenob. VI, 29 (Athous III, 151. app. prov. IV, 11). *Phot. *ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους*.

---

2 *ὢν* add. (Richards) H.-L. (*τῶν..γνωρ.* del. W.-K.; ⟨*προεστηκότων Λυκούργου καὶ Μεγακλέους*⟩ *τῶν* Poland; app.). 4 ΑΛΚΜΕΟΝ. 10 conicias *ἑταίρων*, coll. Plut. Pericl. 11; it. v. 15; sed obstat c. 34, 3. 14 *ὁρμαῖς*] *διανομαῖς* ci. S., coll. Plut. Arist. 24 al.; *ὁρμ.* ⟨*χαριζόμενος*⟩ J. B. Mayor. 17 *ἑτέρων*] *εὐπόρων* Papabasil. 19 ΔΙΩΒΟΛΙΑΝ, corr. W.-K., H.-L., K.[3] 19 sq. *διεδίδοτο* (Wyse, Richards) W.-K., H.-L., K.[3], coll. schol. Ar. Vesp. 88. 684 (app.). De re v. Wil. II, 212 sqq. 23 ΚΑΝ (*ἐὰν* H.-L.).

τὸ πλῆθος, ὕστερον μισεῖν τούς τι προαγαγόντας ποιεῖν
4 *αὐτοὺς τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων. ἀπὸ δὲ Κλεοφῶντος ἤδη διεδέχοντο συνεχῶς τὴν δημαγωγίαν οἱ μάλιστα βουλόμενοι θρασύνεσθαι καὶ χαρίζεσθαι τοῖς πολλοῖς*
5 *πρὸς τὸ παραυτίκα βλέποντες. δοκοῦσι δὲ βέλτιστοι γεγονέναι τῶν Ἀθήνησι πολιτευσαμένων μετὰ τοὺς ἀρχαίους Νικίας καὶ Θουκυδίδης καὶ Θηραμένης. καὶ περὶ μὲν Νικίου καὶ Θουκυδίδου πάντες σχεδὸν ὁμολογοῦσιν ἄνδρας γεγονέναι οὐ μόνον καλοὺς κἀγαθούς, ἀλλὰ καὶ πολιτικοὺς καὶ τῇ πόλει πάσῃ πατρικῶς χρωμένους, περὶ δὲ Θηραμένους, διὰ τὸ συμβῆναι κατ' αὐτὸν ταραχώδεις τὰς πολιτείας, ἀμφισβήτησις τῆς κρίσεώς ἐστιν. δοκεῖ μὴν τοῖς μὴ παρέργως ἀποφαινομένοις, οὐχ ὥσπερ αὐτὸν διαβάλλουσι πάσας τὰς πολιτείας καταλύειν, ἀλλὰ πάσας προάγειν ἕως μηδὲν παρανομοῖεν, ὡς δυνάμενος πολιτεύεσθαι κατὰ πάσας, ὅπερ ἐστὶν ἔργον ἀγαθοῦ πολίτου, παρανομούσαις δὲ οὐ συγχωρῶν, ἀλλ' ἀπεχθανόμενος.*

XXIX. *ἕως μὲν οὖν ἰσόρροπα τὰ πράγματα κατὰ*
413 *τὸν πόλεμον ἦν, διεφύλαττον τὴν δημοκρατίαν. ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ γενομένην διαφορὰν ἰσχυρότερα τὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐγένετο διὰ τὴν πρὸς βασιλέα συμμαχίαν, ἠναγκάσθησαν κι[νήσα]ντες τὴν*

TESTIM. 8 *Plut. Nic. 2.

5 *τὸ παραυτ.* (Condos, Gennad.) H.-L. (chart. ut vid.); *τὰ π.* K. (etiam nunc, sed dubitanter), W.-K. (et.[3]). ΔΟΙΒЄΛΤΙϹΤΟΙ, superscr. (ab al. m.) Є sup. ΟΙ. 6 ΑΘΗΝΗϹΙ. 10 ad *πατρικῶς* adscr. (ab al. m.) v. l. *καλῶς*. 12 *εἶναι* post *πολιτείας* add. (Richards) H.-L. 13 ЄϹΤΙ. ΔΟΚЄΙΜ(ЄΝ)ΤΟΙϹ, unde *δ. μέν⟨τοι⟩ τοῖς* K., H.-L. (*μέντοι μὴ* W.-K.). V. p. 19, 18; app. 17 *ἔργον* post *πολίτου* charta (hiat.). 19 ΙϹΟΡΟΠΑ. 21 *διαφορὰν* („discrimen“)] *συμφορὰν* corrigunt (v. L., Poland, Gennadios, al., coll. schol. Ar. Lys. 421) W.-K., H.-L., K.[3] V. app. 21 sq. ΙϹΧΥΡΟΤΑΤΑ, corr. (Jos. Mayor, Bl.) W.-K., H.-L. 23 ΚЄ . . . . . ΝΤЄϹ, *κ(ε)ινήσαντες* recte W.-K.

δημοκρατίαν, καταστῆσαι τὴν ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν, εἰπόντος τὸν μὲν πρὸ τοῦ ψηφίσματος λόγον Μηλοβίου, τὴν δὲ γνώμην γράψαντος Πυθοδώρου το[ῦ Ἀναφλ]υ[σ]τίου, μάλιστα δὲ συμπεισθέντων τῶν πολλῶν, διὰ τὸ νομίζειν βασιλέα μᾶ[λ]λον αὐτοῖς συμπολεμή-
pag. 12 *σειν, ἐὰν δι' ὀλίγων ποιήσωνται τὴν πολιτείαν.* ‖ *ἦν δὲ* 2
τὸ ψήφισμα τὸ Πυθοδώρου τοιόνδε· τὸν δῆμον ἑλέσθαι μετὰ τῶν προϋπαρχόντων δέκα προβούλων ἄλλους εἴκοσι ἐκ τῶν ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη γεγονότων, οἵτινες ὀμόσαντες ἦ μὴν συγγράψειν ἃ ἂν ἡγῶνται βέλτιστα εἶναι τῇ πόλει, συγγράψουσι περὶ τῆς σωτηρίας· ἐξεῖναι δὲ 3
καὶ τῶν ἄλλων τῷ βουλομένῳ γράφειν, ἵν' ἐξ ἁπάντων αἱρῶνται τὸ ἄριστον. Κλειτοφῶν δὲ τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Πυθόδωρος εἶπεν, προσαναζητῆσαι δὲ τοὺς αἱρεθέντας ἔγραψεν καὶ τοὺς πατρίους νόμους, οὓς Κλεισθένης ἔθηκεν ὅτε καθίστη τὴν δημοκρατίαν, ὅπως ⟨ἂν⟩ ἀκούσαντες καὶ τούτων βουλεύσωνται τὸ ἄριστον, ὡς οὐ δημοτικὴν ἀλλὰ παραπλησίαν οὖσαν τὴν Κλεισθένους πολιτείαν τῇ Σόλωνος. οἱ δ' αἱρεθέντες πρῶ- 4
τον μὲν ἔγραψαν, ἐπάναγκες εἶναι τοὺς πρυτάνεις ἅπαντα τὰ λεγόμενα περὶ τῆς σωτηρίας ἐπιψηφίζειν, ἔπειτα τὰς τῶν παρανόμων γραφὰς καὶ τὰς εἰσαγγελίας καὶ τὰς προσκλήσεις ἀνεῖλον, ὅπως ἂν οἱ ἐθέλοντες Ἀθη-

---

4 *Ἀναφλ.* Bl.[2], prob. Wn. (W.-K.[3]): . . . *τίου* K.[1]; *Σφηττίου* ci. Papabasil. V. Ann. Fleckeis. 1892, 573. 5 *μᾶλλον* (Jos. Mayor) W.-K., K.[3], cf. (S.) Thuc. 8, 48, 1. ЄΑΥΤΟΙC. 6 in summa pag. B i. e. *τόμος β'*. 7 *τὸ Π.* em. Bl.[2] (W.-K.[3]): *τοῦ Π.* Cf. c. 40, 2. 11 *συγγρ.*] *συμβουλεύσουσι* (Rutherf.) H.-L.
17 *ἂν* add. W.-K.; *βουλεύσονται* H.-L. Cf. S. p. LVII.
23 ΠΡΟΚΛ., em. (Wyse, Bl., Lips.) W.-K., H.-L., K.[3]
23 sq. *Ἀθηναίων* (John Mayor, Gennadios) recte W.-K., H.-L. Notetur usus verbi *ἐθέλειν* pro *βούλεσθαι*, qui per haec decreta (etiam c. 30) obtinet, ad imitationem veteris linguae. qua vel Solo (c. 35, 2; Demosth. 46, 14) vel Clisthenes usus erat.

ναίων συμβουλεύωσι περὶ τῶν προκειμένων· ἐὰν δέ τις τούτων χάριν ἢ ζημιοῖ ἢ προσκαλῆται ἢ εἰσάγῃ εἰς ⟨τὸ⟩ δικαστήριον, ἔνδειξιν αὐτοῦ εἶναι καὶ ἀπαγωγὴν πρὸς τοὺς στρατηγούς, τοὺς δὲ στρατηγοὺς παραδοῦναι τοῖς
5 ἕνδεκα θανάτῳ ζημιῶσαι. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν πολιτείαν διέταξαν τόνδε ⟨τὸν⟩ τρόπον· τὰ μὲν χρήματα ⟨τὰ⟩ προσιόντα μὴ ἐξεῖναι ἄλλοσε δαπανῆσαι ἢ εἰς τὸν πόλεμον, τὰς δ' ἀρχὰς ἀμίσθους ἄρχειν ἁπάσας ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ τῶν πρυτάνεων οἳ ἂν ὦσιν· τούτους δὲ φέρειν τρεῖς ὀβολοὺς ἕκαστον τῆς ἡμέρας. τὴν δ' ἄλλην πολιτείαν ἐπιτρέψαι πᾶσαν Ἀθηναίων τοῖς δυνατωτάτοις καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι λῃτουργεῖν, μὴ ἔλαττον πεντακισχιλίων, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ. κυρίους δ' εἶναι τούτους καὶ συνθήκας συντίθεσθαι πρὸς οὓς ἂν ἐθέλωσιν. ἑλέσθαι δ' ἐκ τῆς φυλῆς ἑκάστης δέκα ἄνδρας ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη γεγονότας, οἵτινες καταλέξουσι τοὺς πεντακισχιλίους ὀμόσαντες καθ' ἱερῶν τελείων.

XXX. οἱ μὲν οὖν αἱρεθέντες ταῦτα συνέγραψαν. κυρωθέντων δὲ τούτων, εἵλοντο σφῶν αὐτῶν οἱ πεντακισχίλιοι τοὺς ἀναγράψοντας τὴν πολιτείαν ἑκατὸν ἄνδρας. οἱ δ' αἱρεθέντες ἀνέγραψαν καὶ ἐξήνεγκαν τάδε.
2 βουλεύειν μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τοὺς ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη γεγονότας ἄνευ μισθοφορᾶς· τούτων δ' εἶναι τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς ἐννέα ἄρχοντας καὶ τὸν ἱερομνήμονα, καὶ τοὺς ταξιάρχους καὶ ἱππάρχους καὶ φυλάρχους καὶ

---

2 ΗЄΙϹΑΓΗΙΗЄΙϹ. 3 ⟨τὸ⟩ δικαστήριον H.-L. (app.). 6 ⟨τὸν⟩ ut c. 7, 3; an το⟨ιό⟩νδε? Cf. 59, 18. 6 sq. τὰ post χρ. add. K., W.-K.; contra χρήματα del. (Richards) H.-L., coll. c. 39, 2, fort. recte. 12 ΠΑϹΙΝ, corr. (Bl., al.) W.-K., H.-L. 13 bis -ϹΙΝ. 13 sq. ἢ πεντακισχιλίοις pr., adscr. v. l. (πεντακισχιλί)ων, quam deleto ἢ rec. W.-K. 15 ΤΙΘЄϹΘ(ΑΙ) c. v. l. ϹΥΝΤ. 16 δ' ἐκ (H.) H.-L. (Kb.): δὲ καὶ (Δ' Κ'). 23 τοὺς] τετρακοσίους Niemeyer, Poland, non recte.

ἄρχοντας εἰς τὰ φρούρια, καὶ ταμίας τῶν ἱερῶν χρη-
μάτων τῇ θε[ῷ] καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς δέκα, καὶ ἑλλη-
νοταμίας καὶ τῶν ἄλλων ὁσίων χρημάτων ἁπάντων
εἴκοσιν οἳ διαχειριοῦσι, καὶ ἱεροποιοὺς καὶ ἐπιμελητὰς
δέκα ἑκατέρους· αἱρεῖσθαι δὲ πάντας τούτους ἐκ προ-
κρίτων, ἐκ τῶν ἀεὶ βουλευόντων πλείους προκρίνοντας·
τὰς δ' ἄλλας ἀρχὰς ἁπάσας κληρωτὰς εἶναι καὶ μὴ ἐκ
τῆς βουλῆς· τοὺς δὲ ἑλληνοταμίας οἳ ἂν διαχειρίζωσι
τὰ χρήματα μὴ συμβουλεύειν. βουλὰς δὲ ποιῆσαι τέτ- 3
ταρας ἐκ τῆς ἡλικίας τῆς εἰρημένης εἰς τὸν λοιπὸν χρό-
νον, καὶ τούτων τὸ λαχὸν μέρος βουλεύειν, νεῖμαι δὲ
καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς τὴν λῆξιν ἑκάστην. τοὺς δ'
ἑκατὸν ἄνδρας διανεῖμαι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλ-
λους τέτταρα μέρη ὡς ἰσαίτατα καὶ διακληρῶσαι, καὶ
εἰς ἐνιαυτὸν βουλεύειν ⟨τὸ λαχὸν ἀεί. βουλεύεσθαι⟩ 4
δὲ ᾗ ἂν δοκῇ αὐτοῖς ἄριστα ἕξειν περί τε τῶν χρημά-
των, ὅπως ἂν σῶα ᾖ καὶ εἰς τὸ δέον ἀναλίσκηται, καὶ
περὶ τῶν ἄλλων ὡς ἂν δύνωνται ἄριστα· ⟨καὶ⟩ ἐάν τι
θέλωσιν βουλεύσασθαι μετὰ πλειόνων, ἐπεισκαλεῖν ἕκα-
στον ἐπείσκλητον ὃν ἂν ἐθέλῃ τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς ἡλι-
κίας. τὰς δ' ἕδρας ποιεῖν τῆς βουλῆς κατὰ πενθήμερον.
ἂν μὴ δέωνται πλεόνων. κληροῦν δ' ἐκ τῆς βουλῆς τοὺς 5

TESTIM. 8 *Harpocr. *ἑλληνοταμίαι.* 21 Hesych. *ἕδραι βουλῆς, αἳ ἐγίνοντο κατὰ πενταήμερον.*

---

2 suppl. K. (ΘЄ . I agnovi, ΘЄ/ I Wn.). 2 sq. *καὶ ἑλληνοτ.* et 4 *οἳ διαχ.* del. S. (*καὶ* et *οἳ διαχ.* et. Thompson); *καὶ* post *ἑλλ.* del. Hude, *ἑλλ. καὶ ⟨ταμίας⟩* Papageorg. V. Kb. p. 187; Wilam. II, 117. 4 -ΟΥCΙΝ. 8 ΟΙЄΑΝ (*ὅταν* Bart). 11 ΔΟΥΛЄΥЄΙΝ. 15 ⟨*βουλεύειν*⟩ K., ⟨*τοὺς λαχόντας. πράττειν*⟩ W.-K., *βουλεύεσθαι ᾗ ἂν* H.-L. (app.). 18 ⟨*καὶ*⟩ app. (*κἂν* K., *ἐὰν δὲ* Jos. Mayor, W.-K., H.-L.). 20 ЄΠЄΙCЄΚΛΗΤΟΝ, addito K pro varia lect. supra ΚΛ. Corr. K. 21 ΠЄΝΘΗΜΗΜЄΡΟΝ, corr. K. 22 ЄΑΝ. ΠΛЄΙΟΝΩΝ. ΔЄΤΗΝΒΟΥΛΗΝ; cf. p. 53, 4; *λαχόντας ἐκ τ. β.* ibd. 2 (*πληροῦν* ci. W.-K., Weil; app.).

ἐννέα ἄρχοντας. τὰς δὲ χειροτονίας κρίνειν πέντε τοὺς λαχόντας ἐκ τῆς βουλῆς, καὶ ἐκ τούτων ἕνα κληροῦσθαι καθ' ἑκάστην ⟨τὴν⟩ ἡμέραν τὸν ἐπιψηφιοῦντα. κληροῦν δὲ τοὺς λαχόντας πέντε τοὺς ἐθέλοντας προσελθεῖν ἐναντίον τῆς βουλῆς, πρῶτον μὲν ἱερῶν, δεύτερον δὲ κήρυξιν, τρίτον πρεσβείαις, τέταρτον τῶν ἄλλων· τὰ δὲ τοῦ πολέμου ὅταν δέῃ ἀκληρωτὶ προσ-
6 αγαγόντας τοὺς στρατηγοὺς χρηματίζειν. τὸν δὲ μὴ ἰόντα εἰς τὸ βουλευτήριον τῶν βουλευόντων τὴν ὥραν τὴν προρρηθεῖσαν, ὀφείλειν δραχμὴν τῆς ἡμέρας ἑκάστης, ἂν μὴ εὑρισκόμενος ἄφεσιν τῆς βουλῆς ἀπῇ ‖.

XXXI. ταύτην μὲν οὖν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον pag. 13
ἀνέγραψαν τὴν πολιτείαν, ἐν δὲ τῷ παρόντι καιρῷ τήνδε· βουλεύειν μὲν τετρακοσίους κατὰ τὰ πάτρια, τετταράκοντα ἐξ ἑκάστης ⟨τῆς⟩ φυλῆς, ἐκ προκρίτων [ο]ὓς ἂν ἕλωνται οἱ φυλέται τῶν ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη γεγονότων. τούτους δὲ τάς τε ἀρχὰς καταστῆσαι, καὶ περὶ τοῦ ὅρκου ὅντινα χρὴ ὀμόσαι γράψαι, ⟨καὶ⟩ περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν εὐθυν[ῶν] καὶ τῶν ἄλλων πράτ-
2 τειν ᾗ ἂν ἡγῶνται συμφέρειν. τοῖς δὲ νόμοις οἳ ἂν τεθῶσιν περὶ τῶν πολιτικῶν χρῆσθαι, καὶ μὴ ἐξεῖναι μετακινεῖν μηδ' ἑτέρους θέσθαι. τῶν δὲ στρατηγῶν τὸ νῦν εἶναι τὴν αἵρεσιν ἐξ ἁπάντων ποιεῖσθαι τῶν πεντακισχιλίων, τὴν δὲ βουλὴν ἐπειδὰν καταστῇ, ποιήσασαν ἐξέτασιν ὅπλων ἑλέσθαι δέκα ⟦ἄνδρας⟧ καὶ

---

3 addidi τήν. 6 ΠΡΕϹΒΕΙΑΙ, corr. Wyse, Poland, coll. c. 43, 6) W.-K., H.-L., K.[3] 8 ΧΡΗΜΑΤΙΖΕϹΘΑΙ, -ειν Bl. (W.-K.[3]). 10 ΠΡΟΡΗΘ. 11 ΕΑΝ. εὑρόμενος (Tyrrell, Richards) H.-L.; sed v. Wil. II, 118 (app.). 15 addidi τῆς. 18 ⟨καί⟩ K. 20 ΟΙΕΑΝ. 23 ΤΟΝΝΥΝ, sed ο pro v. l. sup. ΟΝ superscr. 24 ΚΑΤΑϹΤΗϹΗΙ (Ι postmodo ins.), em. Wyse, Bl., al. 25 ⟨ἐν⟩ ὅπλοις eid., sed praest. ὅπλων (K.[3], app.). ⟦ἄνδρας⟧ app.

γραμματέα τούτοις, τοὺς δὲ αἱρεθέντας ἄρχειν τὸν εἰσι-
όντα ἐνιαυτὸν αὐτοκράτορας, κἂν τι δέωνται συμ-
βουλεύεσθαι μετὰ τῆς βουλῆς. ἑλέσθαι δὲ καὶ ἵππαρ- 5
χόν ⟨θ'⟩ ἕνα ⟨καὶ ταξιάρχους⟩ καὶ φυλάρχους δέκα·
τὸ δὲ λοιπὸν τὴν αἵρεσιν ποιεῖσθαι τούτων ⟦τὴν βουλὴν⟧
κατὰ τὰ γεγραμμένα. τῶν δ' ἄλλων ἀρχῶν πλὴν τῆς
βουλῆς καὶ τῶν στρατηγῶν, μὴ ἐξεῖναι μήτε τούτοις
μήτε ἄλλῳ μηδενὶ πλέον ἢ ἅπαξ ἄρξαι τὴν αὐτὴν
ἀρχήν. εἰς δὲ τὸν ἄλλον χρόνον ἵνα νεμηθῶσιν οἱ
τετρακόσιοι εἰς τὰς τέτταρας λήξεις, ὅταν αὐτοῖς
γίγνηται μετὰ τῶν ἄλλων βουλεύειν, διανειμάντων
αὐτοὺς οἱ ἑκατὸν ἄνδρες.

XXXII. οἱ μὲν οὖν ἑκατὸν οἱ ὑπὸ τῶν πεντακισχι-
λίων αἱρεθέντες, ταύτην ἀνέγραψαν τὴν πολιτείαν.
ἐπικυρωθέντων δὲ τούτων ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἐπιψηφί-
σαντος Ἀριστομάχου, ἡ μὲν βουλὴ ἐπὶ Καλλίου 412/1
πρὶν διαβουλεῦσαι κατελύθη μηνὸς Θαργηλιῶνος τε-
τράδι ἐπὶ δέκα, οἱ δὲ τετρακόσιοι εἰσῄεσαν ἐνάτῃ φθί-
νοντος Θαργηλιῶνος· ἔδει δὲ τὴν εἰληχυῖαν τῷ κυάμῳ
βουλὴν εἰσιέναι δ' ἐπὶ δέκα Σκιροφοριῶνος. ἡ μὲν 2
οὖν ὀλιγαρχία τοῦτον κατέστη τὸν τρόπον, ἐπὶ Καλ-
λίου μὲν ἄρχοντος, ἔτεσι δ' ὕστερον τῆς τῶν τυράν-
νων ἐκβολῆς μάλιστα ἑκατόν, αἰτίων μάλιστα γενομένων
Πεισάνδρου καὶ Ἀντιφῶντος καὶ Θηραμένους, ἀνδρῶν
καὶ γεγενημένων εὖ, καὶ συνέσει καὶ γνώμῃ δοκούν-
pag. 14 των διαφέρειν. ‖ γενομένης δὲ ταύτης τῆς πολιτείας, 3

1 sq. ᴱICIONTA. 2 κἂν S.: καὶ ἄν. 2 sq. CYNBOYΛEY-CΘAI. 4 addidi θ', καὶ ταξ. δέκα add. Wil. (app.). 5 TA (corr. TO)ΔETOΛ, corr. K. ⟦τὴν β.⟧ app. 6 ΠPIN pro πλὴν ut saepius. 8 πλέον H.-L., K.[3]: πλεῖον. 10 OTANTOICACTOIC recte legit K.; ὅταν τοῖς αὐτοῖς Tyrrell, Bl.[1]; ὅτ. ⟦τοῖς⟧ αὐτοῖς (ci. K.[3]) S., it. sed ἐγγίγν. Hude, ὥστ' αὐτοῖς Sakell. 11 HΓNHNTAI pr. 12 A[.]ΔΔPEIC. 16 ⟨ἡ⟩ ἐπὶ (Rutherf., H.) W.-K., H.-L., K.[3] (app.). 18 εἰσῆσαν H.-L. 19 ἔδει K.: ETI. 22 -CIN. 23 prius μάλιστα del. H.-L. (app.).

οἱ μὲν πεντακισχίλιοι λόγῳ μόνον ᾑρέθησαν, οἱ δὲ τετρακόσιοι μετὰ τῶν δέκα τῶν αὐτοκρατόρων, εἰσελθόντες εἰς τὸ βουλευτήριον ἦρχον τῆς πόλεως, καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους πρεσβευσάμενοι κατελύοντο τὸν πόλεμον, ἐφ' οἷς ἑκάτεροι τυγχάνουσιν ἔχοντες. οὐχ ὑπακουόντων δ' ἐκείνων, εἰ μὴ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἀφήσουσιν, οὕτως ἀπέστησαν.

XXXIII. *μῆνας μὲν οὖν ἴσως τέτταρας διέμεινεν ἡ*
111/10 *τῶν τετρακοσίων πολιτεία, καὶ ἦρξεν ἐξ αὐτῶν Μνησίλοχος δίμηνον ἐπὶ Θεοπόμπου ἄρχοντος (ἦρξε ⟨δὲ⟩ τοὺς ἐπιλοίπους δέκα μῆνας). ἡττηθέντες δὲ τῇ περὶ Ἐρέτριαν ναυμαχίᾳ, καὶ τῆς Εὐβοίας ἀποστάσης ὅλης πλὴν Ὠρεοῦ, χαλεπῶς ἐνεγκόντες ἐπὶ τῇ συμφορᾷ μάλιστα τῶν προγεγενημένων (πλείω γὰρ ἐκ τῆς Εὐβοίας ἢ τῆς Ἀττικῆς ἐτύγχανον ὠφελούμενοι), κατέλυσαν τοὺς τετρακοσίους, καὶ τὰ πράγματα παρέδωκαν τοῖς πεντακισχιλίοις τοῖς ἐκ τῶν ὅπλων, ψηφισάμενοι μη-*
2 *δεμίαν ἀρχὴν εἶναι μισθοφόρον. αἰτιώτατοι δ' ἐγένοντο τῆς καταλύσεως Ἀριστοκράτης καὶ Θηραμένης, οὐ συναρεσκόμενοι τοῖς ὑπὸ τῶν τετρακοσίων γιγνομένοις· ἅπαντα γὰρ δι' αὐτῶν ἔπραττον, οὐδὲν ἐπαναφέροντες τοῖς πεντακισχιλίοις. δοκοῦσι δὲ καλῶς πολιτευθῆναι κατὰ τούτους τοὺς καιρούς, πολέμου τε καθεστῶτος καὶ ἐκ τῶν ὅπλων τῆς πολιτείας οὔσης.*

TESTIM. 8 *Harpocr. *τετρακόσιοι.*

---

1 ΗΡΕΘΗCΑΝΗΡΕΘΗCΑΝΟΔΕ (ΕΡΗ superscr.; ΗΡΕΘΗCΑΝ dotted). 3 *ἦρχόν* ⟨*τε*⟩ (Hude) W.-K. ΤΥΓ | ΤΕΧΑΝ. ΟΥΚ. 6 *ὑπακουόντων* recte H.-L. 9 sq. ΜΝΑCΙΜΑΧΟC superscr. ΛΟ sup. ΜΑ, *Μνησίλ.* W.-K. 10 ⟨*ὃς*⟩ *ἦρξε* K., W.-K.; ⟨*ὁ δ'*⟩ H.-L. (app.). 13 ΩΡΙΟΥ. ⟨*ταύτῃ*⟩ *τῇ συμφ.* ci. W.-K. (*τῇ σ.* ⟨*ταύτῃ*⟩ Papabasil.). 18 ΜΙCΘ(pr. Τ)ΟΦΟΡΩΝ, corr. (Fränkel, al.) W.-K., H.-L., K.[3] 20 sq. ΓΕΝΟΜ pr., Ι ad Ε add. corr. (*γενομ.* K.[1], *γι(γ)ν.* Bl., Gennad., W.-K., H.-L.).

XXXIV. τούτους μὲν οὖν ἀφείλετο τὴν πολιτείαν
ὁ δῆμος διὰ τάχους· ἔτει δ' *ἕκτῳ μετὰ τὴν τῶν τετρα-
κοσίων κατάλυσιν, ἐπὶ Καλλίου τοῦ Ἀγγελῆθεν ἄρχον- 406/5
τος, γενομένης τῆς ἐν Ἀργινούσσαις ναυμαχίας, πρῶ-
τον μὲν τοὺς [[δέκα]] στρατηγοὺς τοὺς τῇ ναυμαχίᾳ νι-
κῶντας συνέβη κριθῆναι μιᾷ χειροτονίᾳ πάντας, τοὺς
μὲν οὐδὲ συνναυμαχήσαντας, τοὺς δ' ἐπ' ἀλλοτρίας
νεὼς σωθέντας, ἐξαπατηθέντος τοῦ δήμου διὰ τοὺς
παροργίσαντας· ἔπειτα βουλομένων Λακεδαιμονίων ἐκ
Δεκελείας ἀπιέναι καὶ ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἑκάτεροι εἰρή-
pag. 15 νην ἄγειν, ἔνιοι μὲν ἐσπούδαζον, τὸ δὲ πλῆθος ‖ οὐχ
ὑπήκουσεν ἐξαπατηθέντες ὑπὸ Κλεοφῶντος, ὃς ἐκώλυσε
γενέσθαι τὴν εἰρήνην, ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν με-
θύων καὶ θώρακα ἐνδεδυκώς, οὐ φάσκων ἐπιτρέψειν,
ἐὰν μὴ πάσας ἀφιῶσι Λακεδαιμόνιοι τὰς πόλεις. οὐ 2
χρησάμενοι δὲ καλῶς τότε τοῖς πράγμασι, μετ' οὐ
πολὺν χρόνον ἔγνωσαν τὴν ἁμαρτίαν. τῷ γὰρ ὕστε-
ρον ἔτει, ἐπ' Ἀλεξίου ἄρχοντος, ἠτύχησαν τὴν ἐν 405/4
Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, ἐξ ἧς συνέβη κύριον γε-
νόμενον τῆς πόλεως Λύσανδρον, καταστῆσαι τοὺς τριά-
κοντα τρόπῳ τοιῷδε. τῆς εἰρήνης γενομένης αὐτοῖς, 3
ἐφ' ᾧ τε πολιτεύσονται τὴν πάτριον πολιτείαν, οἱ μὲν
δημοτικοὶ διασῴζειν ἐπειρῶντο τὸν δῆμον, τῶν δὲ γνω-

TESTIM. 4 sqq. *schol. Arist. Ran. 1532.

---

1 O(Y)N add. s. v. 2 ὁ δῆμος s. vers. ЄΒΔΟΜΩ, corr. (post K.) W.-K.[2.3] (W.-K.[1], Poland *κατάστασιν* v. 3 et *ἑβδόμῳ* v. 2; app.). 4 ΑΡΓΙΝΟΥCCAC (Wn. -ΟΥCAC) pr., corr. -ΟΥCCAIC (*-ούσαις* K., al., *-ούσσαις* et. W.-K.[3]). 5 [[*δέκα*]] app. 8 ЄΞΑΠΑ-ΤΗΘЄΝΤЄC, corr. K. 9 *Λακ. βουλ.* schol. 10 ΑΝΙЄΝΑΙ, corr. (c. schol. Arist.) Wyse, Bl., al. (W.-K., H.-L., K.[3]); *ἑκάτ. εἰρ.* cum schol. K., H.-L. pro ΙΡΗΝΗΝЄΚΑΤЄΡΟΙ; W.-K. etiam *καὶ* ex eisd. post *ἑκάτ.* transpos. (app.). 15 *ἀφῶσι* (schol. Ar., Naber, Gennad., Richards) W.-K., H.-L. Cf. supra *ἀπιέναι.* *τὰς π. οἱ Λακ.* schol. 22 ⟨*κατὰ*⟩ *τὴν* Hude, v. Kb. 23 *διασώσειν* K.[1] (C in chart. supra Z).

ρίμων οἱ μὲν ἐν ταῖς ἑταιρείαις ὄντες, καὶ τῶν φυγάδων οἱ μετὰ τὴν εἰρήνην κατελθόντες, ὀλιγαρχίας ἐπεθύμουν, οἱ δ' ἐν ἑταιρείᾳ μὲν οὐδεμιᾷ συγκαθεστῶτες, ἄλλως δὲ δοκοῦντες οὐδενὸς ἐπιλείπεσθαι τῶν πολιτῶν, τὴν πάτριον πολιτείαν ἐζήτουν· ὧν ἦν μὲν καὶ Ἀρχῖνος καὶ Ἄνυτος καὶ Κλειτοφῶν καὶ Φορμίσιος καὶ ἕτεροι πολλοί, προειστήκει δὲ μάλιστα Θηραμένης. Λυσάνδρου δὲ προσθεμένου τοῖς ὀλιγαρχικοῖς, καταπλαγεὶς ὁ δῆμος ἠναγκάσθη χειροτονεῖν τὴν ὀλιγαρχίαν. ἔγραψε δὲ τὸ ψήφισμα Δρακοντίδης Ἀφιδναῖος.

XXXV. οἱ μὲν οὖν τριάκοντα τοῦτον τὸν τρόπον
1/3 κατέστησαν ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος. γενόμενοι δὲ κύριοι τῆς πόλεως, τὰ μὲν ἄλλα τὰ δόξαντα περὶ τῆς πολιτείας παρεώρων, πεντακοσίους δὲ βουλευτὰς καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστήσαντες ἐκ προκρίτων [[ἐκ τῶν χιλίων]], καὶ προσελόμενοι σφίσιν αὐτοῖς τοῦ Πειραιέως ἄρχοντας δέκα, καὶ τοῦ δεσμωτηρίου φύλακας ἕνδεκα, καὶ μαστιγοφόρους τριακοσίους ὑπηρέτας, κατεῖχον τὴν
2 πόλιν δι' ἑαυτῶν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον μέτριοι τοῖς πολίταις ἦσαν καὶ προσεποιοῦντο διώκειν τὴν πάτριον πολιτείαν, καὶ τούς τ' Ἐφιάλτου καὶ Ἀρχεστράτου νόμους τοὺς περὶ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν καθεῖλον ἐξ Ἀρείου πάγο[υ], καὶ τῶν Σόλωνος θεσμῶν ὅσοι διαμφισβητή-

---

TESTIM. 10 *schol. Arist. Vesp. 157. 16 Bekk. An. 235, 31.

---

2 ΟΛΙΓΑΡΧΙΑΝ, corr. (Bl., al.) W.-K., H.-L., K.[3] 4 ΑΛΩϹ ЄΠΙΛΙΠ corr. K. (ἀπολ. Gennad., al., H.-L., cf. c. 20, 2). 5 ἐζήλουν contra chart. H.-L. 6 ΑΝΝΥΤΟϹ. 12 ΚΑΤЄϹΤΗϹЄ, corr. K. 15 ἐκ τῶν χιλίων del. Marindin; ἐκ τῶν πεντακισχ. scr. H.-L., ἐκ προκρίτων πεντακ. ci. W.-K.[3]; ἐκ τῶν φυλῶν Hude; ἐκ τ. ⟨φ.⟩ χιλίων Papageorg. 16 ΠΙΡΑΙΩϹ (pr. ΑΩϹ), tum -ΑΙЄΩϹ. 18 ὑπηρέτας del. Rutherf. 19 δι' αὐτῶν (Jos. Mayor) H.-L. 20 ΔΙΟΙΚЄΙΝ (K.), em. coll. c. 13, 4 (Condos, Gertz) W.-K., H.-L.

*σεις εἶχον, καὶ τὸ κῦρος ὃ ἦν ἐν τοῖς δικασταῖς κατέ-
λυσαν, ὡς ἐπανορθοῦντες καὶ ποιοῦντες ἀναμφισβήτη-
pag. 16 τον τὴν πολιτείαν· οἷον ‖ περὶ τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ
ᾧ ἂν ἐθέλῃ κύριον ποιήσαντες καθάπαξ, τὰς δὲ προσ-
ούσας δυσκολίας, ‘ἐὰν μὴ μανιῶν ἢ γήρως ⟨ἕνεκα⟩ ἢ
γυναικὶ πιθόμενος’, ἀφεῖλον ὅπως μὴ ᾖ τοῖς συκο-
φάνταις ἔφοδος· ὁμοίως δὲ τοῦτ’ ἔδρων καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων. κατ’ ἀρχὰς μὲν οὖν ταῦτ’ ἐποίουν, καὶ τοὺς* 3
*συκοφάντας καὶ τοὺς τῷ δήμῳ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντας
παρὰ τὸ βέλτιστον καὶ κακοπράγμονας ὄντας καὶ πο-
νηροὺς ἀνῄρουν, ἐφ’ οἷς ἔχαιρον ἡ πόλις γιγνομένοις
ἡγούμενοι τοῦ βελτίστου χάριν ποιεῖν αὐτούς. ἐπεὶ* 4
*δὲ τὴν πόλιν ἐγκρατέστερον ἔσχον, οὐδενὸς ἀπείχοντο
τῶν πολιτῶν, ἀλλ’ ἀπέκτεινον τοὺς καὶ ταῖς οὐσίαις
καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἀξιώμασιν προέχοντας, ὑπεξαι-
ρούμενοί τε τὸν φόβον καὶ βουλόμενοι τὰς οὐσίας διαρ-
πάζειν· καὶ χρόνου διαπεσόντος βραχέος, οὐκ ἐλάττους
ἀνῃρήκεσαν ἢ χιλίους πεντακοσίους.*

XXXVI. *οὕτως δὲ τῆς πόλεως ὑποφερομένης, Θη-
ραμένης ἀγανακτῶν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, τῆς μὲν ἀσελ-
γείας αὐτοῖς παρῄνει παύσασθαι, μεταδοῦναι δὲ τῶν
πραγμάτων τοῖς βελτίστοις. οἱ δὲ ⟨τὸ⟩ πρῶτον ἐναντιω-
θέντες, ἐπεὶ ⟨δὲ⟩ διεσπάρησαν οἱ λόγοι πρὸς τὸ πλῆθος,
καὶ πρὸς τὸν Θηραμένην οἰκείως εἶχον οἱ πολλοί, φοβη-*

---

3 sq. *οἷον ⟨τὸν⟩ — ἐποίησαν* W.-K.; sed ad testantem *κύριος* refertur. *δὲ* v. 4 del. Condos, Pantazides. 4 ⟨*τις*⟩ *ἐθέλῃ* H.-L., sed v. Dem. 46, 14. 5 ΓΗΡΩΝ; *γήρως* ⟨*ἕνεκα*⟩ Wyse, Bl.; plura add. (ex Dem.) Poland, H.-L.; def. tradita Kb. (*μανιῶν* et *γηρῶν* partic.; sed v. Hyperid. V, c. 8 § 17; *μανίαι* Arist. Pac. 65 al.). 10 *καὶ* prius del. W.-K. 11 *ἔχαιρεν* (Sidgwick, Rutherf.) W.-K. 14 ΑΠΕΚΤΕΙΝΑΝ, em. (Bl., Condos) W.-K., H.-L. 15 ΥΠΟΕΞ. 17 *διελθόντος* ci. H., Bernardakis. Cf. Kb.; app. 22 ΠΡΩΤΟΙ (app.); *πρῶτον* ⟨*μὲν*⟩ et 23 *ἐπεὶ* ⟨*δὲ*⟩ Sakorr. (app.).

θέντες μὴ προστάτης γενόμενος τοῦ δήμου, καταλύσῃ τὴν δυναστείαν, καταλέγουσιν τῶν πολιτῶν τρισχιλίους,
2 ὡς μεταδώσοντες τῆς πολιτείας. Θηραμένης δὲ πάλιν ἐπιτιμᾷ καὶ τούτοις, πρῶτον μὲν ὅτι βουλόμενοι μεταδοῦναι τοῖς ἐπιεικέσι τρισχιλίοις μόνοις μεταδιδόασι, ὡς [[ἐν]] τούτῳ τῷ πλήθει τῆς ἀρετῆς ὡρισμένης, ἔπειθ' ὅτι δύο τὰ ἐναντιώτατα ποιοῦσιν, βίαιόν τε τὴν ἀρχήν, καὶ τῶν ἀρχομένων ἥττω κατασκευάζοντες. οἱ δὲ τούτων μὲν ὠλιγώρησαν, τὸν δὲ κατάλογον τῶν τρισχιλίων πολὺν μὲν χρόνον ὑπερεβάλλοντο καὶ παρ' αὐτοῖς ἐφύλαττον τοὺς ἐγνωσμένους, ὅτε δὲ καὶ δόξειεν αὐτοῖς ἐκφέρειν, τουs μὲν ἐξήλειφον τῶν γεγραμμένων, τοὺς δ' ἀντενέγραφον τῶν ἔξωθεν.

XXXVII. ἤδη δὲ τοῦ χειμῶνος ἐνεστῶτος, καταλαβόντος Θρασυβούλου μετὰ τῶν φυγάδων Φυλήν, καὶ κατὰ τὴν στρατιὰν ἣν ἐξήγαγον οἱ τριάκοντα κακῶς ἀποχωρήσαντες, ἔγνωσαν τῶν μὲν ἄλλων τὰ ὅπλα παρελέσθαι, Θηραμένην δὲ διαφθεῖραι τόνδε ⟨τὸν⟩ τρόπον. νόμους εἰσήνεγκαν εἰς τὴν βουλὴν δύο κελεύοντες ‖ ἐπιχειροτονεῖν, ὧν ὁ μὲν εἷς αὐτοκράτορας ἐποίει τοὺς τριάκοντα, τῶν πολιτῶν ἀποκτεῖναι τοὺς μὴ τοῦ καταλόγου μετέχοντας τῶν τρισχιλίων, ὁ δ' ἕτερος ἐκώλυεν κοινωνεῖν τῆς παρούσης πολιτείας, ὅσοι τυγχάνουσιν ⟨ἢ⟩ τὸ ἐν Ἠετιωνείᾳ τεῖχος κατασκάψαντες, ἢ τοῖς τετρακοσίοις ἐναντίον τι πράξαντες, [[ἢ τοῖς]] κατασκευάσασι τὴν προτέραν ὀλιγαρχίαν· ὧν ἐτύγχανεν ἀμφοτέρων

---

2 ΔΙϹΧΙΛΙΟΥϹ. 4 ἐπετίμα Gennadios. 6 [[ἐν]] app. 10 ΥΠΕΡΒΑΛΛ. 12 ὑπ. ⟨ἐκφέρειν⟩ Gertz; cf. Kb. ⟨ἐγ⟩γεγρ. (H.) W.-K., H.-L. 15 καὶ del. W.-K.; contra οἱ τριάκοντα v. 16 del. (Richards) H.-L. 16 στρατείαν W.-K.; v. ad c. 22, 8, app. 17 sq. ΠΑΡΙΕϹΘΑΙ cum Ε supra Ι. 18 τόνδε ⟨τὸν⟩ post multos W.-K., H.-L., cf. p. 51, 6. 22 -ΛΥΕ. 23 ΟϹϹΟΙ.
24 ⟨ἢ⟩ app. 25 ἢ del. (H., Hude) W.-K., H.-L., app.

*κεκοινωνηκὼς ὁ Θηραμένης, ὥστε συνέβαινε ἐπικυρω-
θέντων τῶν νόμων, ἔξω τε γίγνεσθαι τῆς πολιτείας
αὐτόν, καὶ τοὺς τριάκοντα κυρίους εἶναι θανατοῦντας.
ἀναιρεθέντος δὲ Θηραμένους, τά τε ὅπλα παρείλοντο* 2
*πάντων πλὴν τῶν τρισχιλίων, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πολὺ
πρὸς ὠμότητα καὶ πονηρίαν ἐπέδοσαν. πρέσβεις ⟨δὲ⟩
πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα τοῦ τε Θηραμένους κατη-
γόρουν, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἠξίουν· ὧν ἀκούσαντες οἱ
Λακεδαιμόνιοι, Καλλίβιον ἀπέστειλαν ἁρμοστὴν καὶ
στρατιώτας ὡς ἑπτακοσίους, οἳ τὴν ἀκρόπολιν ἐλθόντες
ἐφρούρουν.*

XXXVIII. *μετὰ δὲ ταῦτα καταλαβόντων τῶν ἀπὸ
Φυλῆς τὴν Μουνιχίαν, καὶ νικησάντων μάχῃ τοὺς μετὰ
τῶν τριάκοντα βοηθήσαντας, ἐπαναχωρήσαντες μετὰ
τὸν κίνδυνον οἱ ἐκ τοῦ ἄστεως, καὶ συναθροισθέντες
εἰς τὴν ἀγορὰν τῇ ὑστεραίᾳ, τοὺς μὲν τριάκοντα κατέ-
λυσαν, αἱροῦνται δὲ δέκα τῶν πολιτῶν αὐτοκράτορας
ἐπὶ τὴν τοῦ [πο]λέμου κατάλυσιν. οἱ δὲ παραλαβόντες
τὴν ἀρχήν, ἐφ' οἷς μὲν ᾑρέθησαν οὐκ ἔπραττον, ἔπεμ-
πον δ' εἰς Λακεδαίμονα βοήθειαν μεταπεμπόμενοι, καὶ
χρήματα δανειζόμενοι. χαλεπῶς δὲ φερόντων ἐπὶ τού-* 2
*τοις τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ, φοβούμενοι μὴ καταλυθῶσιν
τῆς ἀρχῆς, καὶ βουλόμενοι καταπλῆξαι τοὺς ἄλλους,*

TESTIM. 17 Bekk. An. 236, 1.

1. -NEN. 3 *θανατοῦν* (Lacon, Keil) H.-L. (Xen. Hell. II, 3, 51), *θανατοῦν αὐτόν* Poland. Sed v. Thuc. 5, 34. 8, 51, al. (Condos). 6 lac. post *ἐπέδοσαν* stat. W.-K. (cf. Lit. Centralbl. 1898, p. 1713); H.-L. v. 7 ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΑΟΙ (*Λακεδαίμονα, οἳ*) agnoscere in chart. sibi videntur, sed perperam (est aliquid deletum, tum A superscr. ab al. m.); ⟨*δὲ*⟩ post *πρ.* add. (Jos. Mayor, Bl., al.) H.-L.; app. 8 *αὐτοῖς* K., H.-L., *αὑτοῖς* W.-K. 13 ΜΟΥΝΥΧΙΑΝ (it. p. 61, 7). 15 CΥΝΑCΘΡΟΙCΘ. 19 ΕΝΟΙC. 19 sq. neque *ἔπεμψαν* (H.-L.), neque *ἐ[πρέσβευ]σ[αν* (K., W.-K.[1.2]). 23 pr. ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΜΗΚΑΤΑΛΥΘΩCΙΤΗ[C]ΑΡΧΗCΚΑΙΕΟΥ-

ὅπερ ἐγένετο, συλλαβόντες Δημάρετον οὐδενὸς ὄντα δεύτερον τῶν πολιτῶν, ἀπέκτειναν καὶ τὰ πράγματα βεβαίως εἶχον, συναγωνιζομένου Καλλιβίου τε καὶ τῶν Πελοποννησίων τῶν παρόντων, καὶ πρὸς τούτοις ἐνίων τῶν ἐν τοῖς ἱππεῦσι· τούτων γάρ τινες μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐσπούδαζον, μὴ κατελθεῖν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς.
3 ὡς δ' οἱ τὸν Πειραιέα καὶ τὴν Μουνιχίαν ἔχοντες, ἀποστάντος ἅπαντος τοῦ δήμου πρὸς αὐτούς, ἐπεκράτουν τῷ πολέμῳ, τότε καταλύσαντες τοὺς δέκα τοὺς πρώτους αἱρεθέντας, ἄλλους εἵλοντο δέκα τοὺς βελτίστους εἶναι δοκοῦντας, ἐφ' ὧν συνέβη καὶ τὰς διαλύσεις ‖ γε- pag. νέσθαι καὶ κατελθεῖν τὸν δῆμον, συναγωνιζομένων καὶ προθυμουμένων τούτων. προειστήκεσαν δ' αὐτῶν μάλιστα Ῥίνων τε ὁ Παιανιεὺς καὶ Φάυλλος ὁ Ἀχερδούσιος· οὗτοι γὰρ πρὶν Πανσανίαν τ' ἀφικέσθαι διεπέμποντο πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἀφικομένου *συν-
4 εσπούδαζον τὴν κάθοδον. ἐπὶ πέρας γὰρ ἤγαγε τὴν εἰρήνην καὶ τὰς διαλύσεις Παυσανίας ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεύς, μετὰ τῶν ⟨πεντεκαί⟩δεκα διαλλακτῶν τῶν ὕστερον ἀφικομένων ἐκ Λακεδαίμονος, οὓς αὐτὸς ἐσπούδασεν ἐλθεῖν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ῥίνωνα διά τε τὴν εὔνοιαν τὴν εἰς τὸν δῆμον ἐπῃνέθησαν, καὶ λαβόντες τὴν ἐπιμέλειαν ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τὰς εὐθύνας ἔδοσαν [ἐ]ν δημοκρατίᾳ, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἐνεκάλεσεν αὐτοῖς, οὔτε

ΛΟΜΕΝΟΙ; deleta omnia a ΜΗ (ita Wn.) usque ad ΜΕΝΟΙ. 1 *Δημάρ.* (Bl.) W.-K., H.-L., K.[3] 3 *-νιζομέν[ων]* H.-L., non recte. 4 -ΝΗΣΩΝ. 7 ΠΙΡΑΙΑ pr. 8 ΑΠΑΝΤΟΣ corr.; id. pr. fuisse vid. (K. Bl.). ΠΡΟΣΑΥΤΗΝ (corr. Bl., al.). 14 sq. ΑΧΕΡΔΟΥΣΥΙΟΣ (corr. Bywater, al.). 15 *πρὶν τε Π. ἀφ.* (Richards) H.-L., W.-K.[2, 3]: *πρὶν ἢ Π. τ' ἀφικ.* charta (app.). 16 ΠΙΡΑΙ pr., add. est Ι et super eam Ε. ΑΦΙΚΝΟΜΕΝΟΥΣ. 16 sq. -ΑΣΑΝ (app.). 19 *πεντεκαίδεκα* sec. Xen. Hell. II, 4, 38 ci. K.-W.[2, 3], app. 23 post *ἐπιμέλειαν* .. ΣΟΥΣ, sed deleta (*εὐθὺς* leg. H.-L.). 23 sq. *ἐν δημ.* (Wyse, *ἐν τῇ δ.* Bl.) W.-K., H.-L.

κεκοινωνηκὼς ὁ Θηραμένης, ὥστε συνέβαινε ἐπικυρωθέντων τῶν νόμων, ἔξω τε γίγνεσθαι τῆς πολιτείας αὐτόν, καὶ τοὺς τριάκοντα κυρίους εἶναι θανατοῦντας. ἀναιρεθέντος δὲ Θηραμένους, τά τε ὅπλα παρείλοντο 2 *πάντων πλὴν τῶν τρισχιλίων, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πολὺ πρὸς ὠμότητα καὶ πονηρίαν ἐπέδοσαν. πρέσβεις ⟨δὲ⟩ πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα τοῦ τε Θηραμένους κατηγόρουν, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἠξίουν· ὧν ἀκούσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, Καλλίβιον ἀπέστειλαν ἁρμοστὴν καὶ στρατιώτας ὡς ἑπτακοσίους, οἳ τὴν ἀκρόπολιν ἐλθόντες ἐφρούρουν.*

XXXVIII. *μετὰ δὲ ταῦτα καταλαβόντων τῶν ἀπὸ Φυλῆς τὴν Μουνιχίαν, καὶ νικησάντων μάχῃ τοὺς μετὰ τῶν τριάκοντα βοηθήσαντας, ἐπαναχωρήσαντες μετὰ τὸν κίνδυνον οἱ ἐκ τοῦ ἄστεως, καὶ συναθροισθέντες εἰς τὴν ἀγορὰν τῇ ὑστεραίᾳ, τοὺς μὲν τριάκοντα κατέλυσαν, αἱροῦνται δὲ δέκα τῶν πολιτῶν αὐτοκράτορας ἐπὶ τὴν τοῦ [πο]λέμου κατάλυσιν. οἱ δὲ παραλαβόντες τὴν ἀρχήν, ἐφ' οἷς μὲν ᾑρέθησαν οὐκ ἔπραττον, ἔπεμπον δ' εἰς Λακεδαίμονα βοήθειαν μεταπεμπόμενοι, καὶ χρήματα δανειζόμενοι. χαλεπῶς δὲ φερόντων ἐπὶ τού-* 2 *τοις τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ, φοβούμενοι μὴ καταλυθῶσιν τῆς ἀρχῆς, καὶ βουλόμενοι καταπλῆξαι τοὺς ἄλλους,*

TESTIM. 17 Bekk. An. 236, 1.

---

1. -NEN. 3 *θανατοῦν* (Lacon, Keil) H.-L. (Xen. Hell. II, 3, 51), *θανατοῦν αὐτόν* Poland. Sed v. Thuc. 5, 84. 8, 51, al. (Condos). 6 lac. post *ἐπέδοσαν* stat. W.-K. (cf. Lit. Centralbl. 1893, p. 1713); H.-L. v. 7 ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΑΟΙ (*Λακεδαίμονα, οἳ*) agnoscere in chart. sibi videntur, sed perperam (est aliquid deletum, tum A superscr. ab al. m.); ⟨*δὲ*⟩ post *πρ.* add. (Jos. Mayor, Bl., al.) H.-L.; app. 8 *αὐτοῖς* K., H.-L., *αὑτοῖς* W.-K. 13 ΜΟΥΝΥΧΙΑΝ (it. p. 61, 7). 15 ΣΥΝΑΣΘΡΟΙΣΘ. 19 ΕΝΟΙΣ. 19 sq. neque *ἔπεμψαν* (H.-L.), neque *ἐ[πρέσβευ]σ[αν* (K., W.-K.[1.2]). 23 pr. ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΜΗ̣Κ̣ΑΤΑΛΥΘΩΣΙΤΗ[Σ]ΑΡΧΗΣΚΑΙΕΟΥ-

ὅπερ ἐγένετο, συλλαβόντες Δημάρετον οὐδενὸς ὄντα δεύτερον τῶν πολιτῶν, ἀπέκτειναν καὶ τὰ πράγματα βεβαίως εἶχον, συναγωνιζομένου Καλλιβίου τε καὶ τῶν Πελοποννησίων τῶν παρόντων, καὶ πρὸς τούτοις ἐνίων τῶν ἐν τοῖς ἱππεῦσι· τούτων γάρ τινες μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐσπούδαζον, μὴ κατελθεῖν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς.
3 *ὡς δ' οἱ τὸν Πειραιέα καὶ τὴν Μουνιχίαν ἔχοντες, ἀπο-*
στάντος ἅπαντος τοῦ δήμου πρὸς αὐτούς, ἐπεκράτουν
τῷ πολέμῳ, τότε καταλύσαντες τοὺς δέκα τοὺς πρώ-
τους αἱρεθέντας, ἄλλους εἵλοντο δέκα τοὺς βελτίστους
εἶναι δοκοῦντας, ἐφ' ὧν συνέβη καὶ τὰς διαλύσεις ‖ γε- pag
νέσθαι καὶ κατελθεῖν τὸν δῆμον, συναγωνιζομένων καὶ
προθυμουμένων τούτων. προειστήκεσαν δ' αὐτῶν μά-
λιστα Ῥίνων τε ὁ Παιανιεὺς καὶ Φάυλλος ὁ Ἀχερδού-
σιος· οὗτοι γὰρ πρὶν Παυσανίαν τ' ἀφικέσθαι διε-
*πέμποντο πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἀφικομένου *συν-*
4 *εσπούδαζον τὴν κάθοδον. ἐπὶ πέρας γὰρ ἤγαγε τὴν εἰρή-*
νην καὶ τὰς διαλύσεις Παυσανίας ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεύς, μετὰ τῶν ⟨πεντεκαί⟩δεκα διαλλακτῶν τῶν ὕστερον ἀφικομένων ἐκ Λακεδαίμονος, οὓς αὐτὸς ἐσπούδασεν ἐλθεῖν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ῥίνωνα διά τε τὴν εὔνοιαν τὴν εἰς τὸν δῆμον ἐπῃνέθησαν, καὶ λαβόντες τὴν ἐπιμέλειαν ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τὰς εὐθύνας ἔδοσαν [ἐ]ν δημοκρατίᾳ, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἐνεκάλεσεν αὐτοῖς, οὔτε

ΛΟΜΕΝΟΙ; deleta omnia a ΜΗ (ita Wn.) usque ad ΜΕΝΟΙ.
1 *Δημάρ.* (Bl.) W.-K., H.-L., K.[3] 3 *-νιζομέν[ων]* H.-L., non recte. 4 -ΝΗϹΩΝ. 7 ΠΙΡΑΙΑ pr. 8 ΑΠΑΝΤΟϹ corr.; id. pr. fuisse vid. (K. Bl.). ΠΡΟϹΑΥΤΗΝ (corr. Bl., al.). 14 sq. ΑΧΕΡΔΟΥϹΥΙΟϹ (corr. Bywater, al.). 15 *πρίν τε Π. ἀφ.* (Richards) H.-L., W.-K.[2, 3]: *πρὶν ἢ Π. τ' ἀφικ.* charta (app.). 16 ΠΙΡΑΙ pr., add. est Ι et super eam Ε. ΑΦΙΚΝΟΜΕΝΟΥϹ. 16 sq. -ΑϹΑΝ (app.). 19 *πεντεκαίδεκα* sec. Xen. Hell. II, 4, 38 ci. K.-W.[2, 3], app. 23 post *ἐπιμέλειαν* .. ϹΟΥϹ, sed deleta (*εὐθὺς* leg. H.-L.). 23 sq. *ἐν δημ.* (Wyse, *ἐν τῇ δ.* Bl.) W.-K., H.-L.

τῶν ἐν ἄστει μεινάντων, οὔτε τῶν ἐκ Πειραιέως κατελθόντων, ἀλλὰ διὰ ταῦτα καὶ στρατηγὸς εὐθὺς ᾑρέθη Ῥίνων.

XXXIX. ἐγένοντο δ' αἱ διαλύσεις ἐπ' Εὐκλείδου 403
ἄρχοντος κατὰ τὰς συνθήκας τάσδε. τοὺς βουλομένους Ἀθηναίων τῶν ἐν ἄστει μεινάντων ἐξοικεῖν, ἔχειν Ἐλευσῖνα ἐπιτίμους ὄντας καὶ κυρίους καὶ αὐτοκράτορας
ἑ[αυ]τῶν καὶ τὰ αὑτῶν καρπουμένους. τὸ δ' ἱερὸν 2
εἶναι κοινὸν ἀμφοτέρων, ἐπιμελεῖσθαι δὲ Κήρυκας καὶ Εὐμολπίδας κατὰ τὰ πάτρια. μὴ ἐξεῖναι δὲ μήτε τοῖς Ἐλευσινόθεν εἰς τὸ ἄστυ μήτε τοῖς ἐκ τοῦ ἄστεως Ἐλευσῖνάδ' εἰσιέναι, πλὴν μυστηρίοις ἑκατέρους. συντελεῖν δὲ ἀπὸ τῶν προσιόντων εἰς τὸ συμμαχικόν, καθάπερ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους. ἐάν δέ τινες τῶν ἀπιόν- 3
των οἰκίαν λαμβάνωσι Ἐλευσῖνι, συμπείθειν τὸν κεκτημένον· ἐὰν δὲ μὴ συμβαίνωσιν ἀλλήλοις, τιμητὰς ἑλέσθαι τρεῖς ἑκάτερον, καὶ ἥντιν' ἂν οὗτοι τάξωσιν τιμὴν λαμβάνειν. Ἐλευσινίων δὲ συνοικεῖν οὓς ἂν αὐτοὶ βούλωνται. τὴν δ' ἀπογραφὴν εἶναι τοῖς βου- 4
λομένοις ἐξοικεῖν, τοῖς μὲν ἐπιδημοῦσιν ἀφ' ἧς ἂν ὀμόσωσιν τοὺς ὅρκους δ[έκ]α ἡμερῶν, τὴν δ' ἐξοίκησιν εἴκοσι, τοῖς δ' ἀποδημοῦσι ἐπειδὰν ἐπιδημήσωσιν κατὰ ταὐτά. μὴ ἐξεῖναι δὲ ἄρχειν μηδεμίαν ἀρχὴν τῶν ἐν 5
τῷ ἄστει τὸν Ἐλευσῖνι κατοικοῦντα, πρὶν ἂν ἀπογρά-

---

1 ΠΙΡΑΙΩC pr., Є ad AI add. corr. 6 ΑΘΗΝΑΙΩΝ supra v. ab al. m. (del. W.-K., H.-L.). 7 ΤΟΡЄC pr. 8 ἑαυτῶν prius (Jackson) recte W.-K., K.[3]; tum ΤΑΑΥΤΩΝ. 12 ΔЄΙЄΝΑΙ, sed ·ΔЄΙCΙЄΝ· in mg. (Wn.); δ' εἰσ. W.-K.[3] ΠΡΙΝ. ad ἑκατ. in mg. ·ЄΤЄ· 15 -ΩCΙΝ. 17 ἑκάτερον (Bury, Richards, Papabasil., Hude) W.-K., H.-L., K.[3]: ЄΚΑΤЄΡΩΝ. 19 αὐτοὶ Richards, Herw.: οὗτοι. Nescio an etiam οἳ (ὅσοι) pro οὓς scr. sit. Dicitur συνοικεῖν de civitatis communione. ΒΟΥΛΟΝΤΑΙ. 21 ΟΜΩCΩCΙΝ. δέκα H.-L., W.K., K.[3] 24 ἀπογράψηται (Bl.) W.-K., H.-L. (chart. ΑΠΟΓΡΑΨΗ|ΨΗΤΑΙ, del. priore Ψ).

ψηται πάλιν ἐν τῷ ἄστει κατοικεῖν. τὰς δὲ ‖ δίκας τοῦ pag. 19
φόνου εἶναι κατὰ τὰ πάτρια, εἴ τίς τινα αὐτοχειρίᾳ
6 ἔκτεινεν ἢ ἔτρωσε. τῶν δὲ παρεληλυθότων μηδενὶ
πρὸς μηδένα μνησικακεῖν ἐξεῖναι, πλὴν πρὸς τοὺς
τριάκοντα καὶ τοὺς δέκα καὶ τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς τοῦ
Πειραιέως ἄρξαντας, μηδὲ πρὸς τούτους, ἐὰν διδῶσιν
εὐθύνας. εὐθύνας δὲ δοῦναι τοὺς μὲν ἐν Πειραιεῖ
ἄρξαντας ἐν τοῖς ἐν Πειραιεῖ, τοὺς δ' ἐν τῷ ἄστει ἐν
τοῖς τὰ τιμήματα παρεχομένοις· εἶθ' οὕτως ἐξοικεῖν
τοὺς ⟨μὴ⟩ ἐθέλοντας. τὰ δὲ χρήματα ἃ ἐδανείσαντο εἰς
τὸν πόλεμον ἑκατέρους ἀποδοῦναι χωρίς.

XL. γενομένων δὲ τοιούτων τῶν διαλύσεων, καὶ
φοβουμένων, ὅσοι μετὰ τῶν τριάκοντα συνεπολέμησαν,
καὶ πολλῶν μὲν ἐπινοούντων ἐξοικεῖν, ἀναβαλλομένων
δὲ τὴν ἀπογραφὴν εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας, ὅπερ εἰώ-
θασι ποιεῖν ἅπαντες, Ἀρχῖνος συνιδὼν τὸ πλῆθος καὶ
βουλόμενος κατασχεῖν αὐτούς, ὑφεῖλεν τὰς ὑπολοίπους
ἡμέρας τῆς ἀπογραφῆς, ὥστε συναναγκασθῆναι μένειν
2 πολλοὺς ἄκοντας ἕως ἐθάρρησαν. καὶ δοκεῖ τοῦτό τε

TESTIM. 5 Bekk. Anecd. 235, 32.

---

1 τῷ s. v. (cf. c. 19, 2). 2 ΠΟΝΟΥ pr., ΦΟΝΟΥ superscr. al. m. 2 sq. ΑΥΤΟΧΙΡΑΕΚΤΙϹΙΕ(Ο Wn.)ΗΡΩϹΑϹΤΩΝ pr., s. v. Ε ad ΧΙΡ et ΚΤΙ, Ε vel ΙΕ (hoc sec. K.) ad Η; deletae litt. ΕΗ. In ipsa charta etiam peior confusio ductuum apparet quam in ect. Hinc αὐτοχειρίᾳ ἔκτεινεν (Wyse) W.-K., H.-L.; -όχειρ v. L., cf. Plat. Leg. IX, 865 B al. (v. S.); sic et ἀ-πέκτεινεν ego antehac; ἢ ἔτρωσεν W.-K., H.-L. (app.). 6 ΠΙΡΑΙ^Ε^ΑΙΩϹ 7 ΠΙΡΑΙΙ pr., -ΑΙΕΙ corr. 8 ΠΙΡΑΙΙ pr., -ΑΙΕΙ corr. δ' supra v. 9 cf. Wil. II, 217; puto τὸ τίμημα (app.).

10 ΤΟΥϹ^Δ^ΕΘΕΛΟΝΤΑϹ (casu obscuratae litt. ΘΕ); Δ ab ead. m. Posui μὴ pro δὲ (neque enim in hoc decreto sicut c. 29. 30 ἐθέλειν pro βούλεσθαι obtinet), scripsique εἶθ' pro εἰθ' („sive qui nolunt, emigranto ut supra scriptum est"). Propter εἴτε cf. Plat. Soph. 224 E al. 14 ἐπινοούντων μὲν (Bl.) H.-L. (app.). 15 ἀπογραφὴν (Bl., H., Papabasil.) W.-K., H.-L.: ΑΝΑΓΡ. 15 sq. ΕΙΩΘΑϹΙΝ. 17 ΥΦΕΙΛΕ.

πολιτεύσασθαι καλῶς Ἀρχῖνος, καὶ μετὰ ταῦτα γρα-
ψάμενος τὸ ψήφισμα τὸ Θρασυβούλου παρανόμων, ἐν
ᾧ μετεδίδου τῆς πολιτείας πᾶσι τοῖς ἐκ Πειραιέως
συγκατελθοῦσι, ὧν ἔνιοι φανερῶς ἦσαν δοῦλοι, καὶ
τρίτον, ἐπεί τις ἤρξατο τῶν κατεληλυθότων μνησικα-
κεῖν, ἀπαγαγὼν τοῦτον ἐπὶ τὴν βουλήν, καὶ πείσας
ἄκριτον ἀποκτεῖναι, λέγων ὅτι νῦν δείξουσι, εἰ βού-
λονται τὴν δημοκρατίαν σῴζειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμέ-
νειν· ἀφέντας μὲν γὰρ τοῦτον προτρέψειν καὶ τοὺς
ἄλλους, ἐὰν δ' ἀνέλωσιν παράδειγμα ποιήσειν ἅπασιν.
ὅπερ καὶ συνέπεσε· ἀποθανόντος γὰρ οὐδεὶς πώποτε
ὕστερον ἐμνησικάκησεν. ἀλλὰ δοκοῦσι κάλλιστα δὴ καὶ
πολιτικώτατα ἁπάντων καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ χρήσασθαι
ταῖς προγεγενημέναις συμφοραῖς· οὐ γὰρ μόνον τὰς 3
περὶ τῶν προτέρων αἰτίας ἐξήλειψαν, ἀλλὰ καὶ τὰ χρή-
ματα Λακεδαιμονίοις, ἃ οἱ τριάκοντα πρὸς τὸν πόλε-
μον ἔλαβον, ἀπέδοσαν κοινῇ, κελευουσῶν τῶν συνθη-
κῶν ἑκατέρους ἀποδιδόναι χωρίς, τούς τ' ἐκ τοῦ ἄστεως
καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Πειραιέως, ἡγούμενοι τοῦτο πρῶτον
ἄρχειν δεῖν τῆς ὁμονοίας· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν
οὐχ οἷόν τι προστιθέασιν τῶν οἰκείων οἱ δημοκρατή-
pag. 20 σαντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ‖ χώραν ἀνάδ[ασ]το[ν] ποιοῦσιν.
διελύθησαν δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι κατοικήσαντας, 4
ἔτει τρίτῳ μετὰ τὴν ἐξοίκησιν, ἐπὶ Ξε[ν]αινέτου ἄρχοντος. 401,(

---

3 ΠΙΡΑΙΟΙϹ pr., -ΑΙΕΩϹ corr. 5 παρεληλ. ut c. 39, 6? Papageorg. 7 -ϹΙΝ. 11 -ϹΕΝ. 12 ἀλλὰ (Richards) recte W.-K., H.-L. ΔΟΚΟΥϹΙΝ. 18 ἀποδοῦναι Papabasil. ut c. 39 extr. 19 ΠΙΡΑΙΑΙΩϹ pr., corr. Ε pro ΑΙ altero. 20 δεῖν] ΔΕΝ pr. 21 τι] ΕΤΙ (app.). δῆμοι κρατήσ. (v. L., Hude) W.-K., H.-L. Est δημοκρατήσ. ut μοναρχήσαντες, ὀλιγαρχήσαντες; cf. Lit. Centralbl. 1893, p. 1713; app. 22 vid. ΑΝΑΔΑΝΤΟΝ (-ΟΝΤΟΝ; -ΟΝΤΟ. Wn.) fuisse. 23 ἐν s. v. (del. H.-L.). ἐξοικήσ. legebatur falso (κατοικ. et. Wn., W.-K.[3]). Cf. app. 24 ΞΕ.ΕΝΕΤΟΥ sec. Wn., sed K. ΑΙ potius agnoscit.

XLI. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς ὕστε[ρο]ν συνέβη γενέσθαι καιροῖς, τότε δὲ κύριος ὁ δῆμος γενόμενος τῶν πραγμάτων, ἐνεστήσατο τὴν νῦν οὖσαν πολιτείαν, ἐπὶ
404/3 *Εὐκλείδου μὲν ἄρχοντος, δοκοῦντος δὲ δικαίως τοῦ δήμου λαβεῖν τὴν π[ο]λιτείαν, διὰ τὸ ποιήσασθαι τὴν
2 κάθοδον δι' ἑαυτοῦ τὸν δῆμον. ἦν δὲ τῶν μεταβολῶν ἑνδεκάτη τὸν ἀριθμὸν αὕτη. πρώτον μὲν γὰρ ἐγένετο ⟨ἡ⟩ *κατάστασις τῶν ἐξ ἀρχῆς, Ἴωνος καὶ τῶν *παίδων αὐτοῦ συνοικησάντων· τότε γὰρ πρῶτον εἰς τὰς τέτταρας συνενεμήθησαν φυλάς, καὶ τοὺς φυλοβασιλέας κατέστησαν. δευτέρα δὲ καὶ πρώτη *μετάστασιν ἔχουσα πολιτείας τάξις ἡ ἐπὶ Θησέως γενομένη, μικρὸν παρεγκλίνουσα τῆς βασιλικῆς. μετὰ δὲ ταύτην ἡ ἐπὶ Δράκοντος, ἐν ᾗ καὶ νόμους ἀνέγραψαν πρῶτον. τρίτη δ' ἡ μετὰ τὴν στάσιν ἡ ἐπὶ Σόλωνος, ἀφ' ἧς ἀρχὴ δημοκρατίας ἐγένετο. τετάρτη δ' ἡ ⟦ἐπὶ⟧ Πεισιστράτου τυραννίς. πέμπτη δ' ἡ μετὰ ⟨τὴν⟩ τῶν τυράννων κατάλυσιν ἡ Κλεισθένους, δημοτικωτέρα τῆς Σόλωνος. ἕκτη δ' ἡ μετὰ τὰ Μηδικά, τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς ἐπιστατούσης. ἑβδόμη δὲ ⟦καὶ μετὰ ταύτην⟧, ἣν Ἀριστείδης μὲν ὑπέδειξε, Ἐφιάλτης δ' ἐπετέλεσεν

TESTIM. § 2 Cato ap. Cic. de rep. II, 1, 2.

3 νῦν K. recte (et. Wn.). 4 Εὐκλείδου] Πυθοδώρου charta; app. (post ἀρχ. lac. stat. W.-K.). 5 ἐξουσία]ν K., πολιτ(ε)ιαν (Bl.[2]) confirmat Wn. (app.). 6 ΔΙΑΥΤΟΥ (Υ in fine postmodo additum ab ead. m.). τὸν δῆμον del. W.-K. (app.). 8 ΜΕΤΑΤΑCIC Wn. (prob. K.), μετάστασις W.-K.[3]; [κα]τάστασις ego ed. 2, [ἡ κ]ατάστ. K.; v. app. ΑΙΩΝΟC pr. παίδων] ΜΕΤ (app.). 9 -κισάντων K. (corr. Bl., contra chart., ut putat K.). 10 ΤΕCCΑΡΑC. -σιλέας recte W.-K., H.-L. 11 ΜΕΤΑΤΑΥΤΗΝ, sed pr. -ΤΑΥΤΑ; tum ΕΧΟΥCΑΙ (Ι del.) ΠΟΛΙΤΕΙΑΝΤΑΞΙΝ; corr. πολ-ας Wyse, Pantazid.; et. τάξις Weil., Wil., sed hic (I, 186) ἔχ. τι πολ-ας, coll. Polit. B 1272 b, 9 (sic W.-K.[3]); ille μετάστασιν pro μετὰ ταύτην; v. app. 13 παρεκκλ. Bart. 16 ⟦ἐπὶ⟧ app. 20 δὲ καὶ] δὲ ἡ (Jos. Mayor, v. L.) W.-K., H.-L. Seclusi haec (app.). 21 -ΞΕΝ.

καταλύσας τὴν ⟦Ἀρεοπαγῖτιν⟧ βουλήν· ἐν ᾗ πλεῖστα
συνέβη τὴν πόλιν διὰ τοὺς δημαγωγοὺς ἁμαρτάνειν
διὰ τὴν τῆς θαλάττης ἀρχήν. ὀγδόη δ' ἡ τῶν τετρα-
κοσίων κατάστασις, ⟦καὶ μετὰ ταύτην⟧ ἐνάτη δὲ δημο-
κρατία πάλιν. δεκάτη δ' ἡ τῶν τριάκοντα καὶ ⟦ἡ⟧ τῶν
δέκα τυραννίς. ἑνδεκάτη δ' ἡ μετὰ τὴν ἀπὸ Φυλῆς
καὶ ἐκ Πειραιέως κάθοδον, ἀφ' ἧς διαγεγένηται μέχρι
τῆς νῦν, ἀεὶ προσεπιλαμβάνουσα τῷ πλήθει τὴν ἐξου-
σίαν. ἁπάντων γὰρ αὐτὸς αὑτὸν πεποίηκεν ὁ δῆμος
κύριον, καὶ πάντα διοικεῖται ψηφίσμασιν καὶ δικαστη-
ρίοις, ἐν οἷς ὁ δῆμός ἐστιν ὁ κρατῶν· καὶ γὰρ αἱ τῆς
βουλῆς κρίσεις εἰς τὸν δῆμον ἐληλύθασι. καὶ τοῦτο
δοκοῦσιν ποιεῖν ὀρθῶς· εὐδιαφθορώτεροι γὰρ ὀλί-
γοι τῶν πολλῶν εἰσιν καὶ κέρδει καὶ χάρισιν. μισθο- 3
φόρον δὲ ἐκκλησίαν τὸ μὲν πρῶτον ἀπέγνωσαν ποιεῖν·
οὐ συλλεγομένων δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πολλὰ
σοφιζομένων τῶν πρυτάνεων, ὅπως προσιστῆται τὸ
pag. 21 πλῆθος πρὸς τὴν ἐπι||κύρωσιν τῆς χειροτονίας, πρῶτον
μὲν Ἀγύρριος ὀβολὸν ἐπόρισεν, μετὰ δὲ τοῦτον Ἡρα-
κλείδης ὁ Κλαζομένιος ὁ βασιλεὺς ἐπικαλούμενος διώ-
βολον, πάλιν δ' Ἀγύρριος τριώβολον.

XLII. ἔχει δ' ἡ νῦν κατάστασις τῆς πολιτείας
τόνδε τὸν τρόπον. μετέχουσιν μὲν τῆς πολιτείας οἱ

TESTIM. 20 Hesych. *Κλαζομένιος* (ubi corrupte *βαῦς* pro *βασ.*).

---

3 ⟨*καὶ*⟩ *διὰ* H.-L. (it. at *διά* ⟨*τε*⟩ 2 Papageorg.), *κατὰ* Richards, ⟨*θαρρήσασαν*⟩ vel aliquid tale ci. W.-K. (app.). ΘΑΛΑΛΑΤΤΗϹ. 3 sq. ΟΓΔΟΗΝΔΗ — — ΚΑΤΑΤΑϹΤΑϹΙΝ (del. prius ΤΑ), corr. K. 4 iterum seclusi ⟦*καὶ μ. τ.*⟧; *δὲ* (*δὲ ἡ* sec. Wn., non improbante K.) del. (Jos. Mayor, al.) W.-K., H.-L. (app.). 5 *ἡ* post *καὶ* del. W.-K. (app.). 8 *τοῦ νῦν* H.-L. *προσεπιλαμβάνον τὸ πλῆθος τῆς ἐξουσίας* bene Condos (non interpungens post *νῦν*). 12 -ϹΙΝ. 13 -ϹΙ. ⟨*οἱ*⟩ *ὀλίγοι* (Condos, Gennadios) W.-K., H.-L. (ΟΛΙΓΟΝ chart.); app. 15 ⟨*τὴν*⟩ *ἐκκλησίαν* (ΔΕΚΛΗϹΑΝ pr.) W.-K. 17 *σοφιζομ.* (Bl., Gomperz) W.-K., H.-L., idem agn. K.[3]

ἐξ ἀμφοτέρων γεγονότες ἀστῶν, ἐγγράφονται δ' εἰς
τοὺς δημότας ὀκτωκαίδεκα ἔτη γεγονότες. ὅταν δ' ἐγ-
γράφωνται, διαψηφίζονται περὶ αὐτῶν ὀμόσαντες οἱ
δημόται, πρῶτον μὲν εἰ δοκοῦσι γεγονέναι τὴν ἡλικίαν
τὴν ἐκ τοῦ νόμου, κἂν μὴ δόξωσι ἀπέρχονται πάλιν
εἰς παῖδας, δεύτερον δ' εἰ ἐλεύθερός ἐστι καὶ γέγονεν
κατὰ τοὺς νόμους. ἔπειτ' ἂν ⟦μὲν⟧ ἀποψηφίσωνται μὴ
εἶναι ἐλεύθερον, ὁ μὲν ἐφίησιν εἰς τὸ δικαστήριον, οἱ
δὲ δημόται κατηγόρους αἱροῦνται πέντε [ἄν]δρας ἐξ
αὐτῶν, κἂν μὲν μὴ δόξῃ δικαίως ἐγγράφεσθαι, πωλεῖ
τοῦτον ἡ πόλις· ἂν δὲ νικήσῃ, τοῖς [δ]ημόταις ἐπά-
2 ναγκες ἐγγράφειν. μετὰ δὲ ταῦτα δοκιμάζει τοὺς ἐγ-
γραφέντας ἡ βουλή, κἄν τις δόξῃ νεώτερος ὀκτωκαίδεκ'
ἐτῶν εἶναι, ζημιοῖ [το]ὺς δημότας τοὺς ἐγγράψαντας.
ἐπὰν δὲ δοκιμασθῶσιν οἱ ἔφηβοι, συλλεγέντες οἱ πα-
τέρες αὐτῶν [κ]ατὰ φυλάς, ὀμόσαντες αἱροῦνται τρεῖς
ἐκ τῶν φυλετῶν τῶν ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη γεγονό-
των, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι καὶ ἐπιτηδειο-
τάτους ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐφήβων, ἐκ δὲ τούτων ὁ δῆ-
μος ἕνα τῆς φυλῆς ἑκάστης χειροτονεῖ σωφρονιστήν,
καὶ κοσμητὴν ἐκ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἐπὶ πάντας.
3 σ[υ]λλαβόντες δ' οὗτοι τοὺς ἐφήβους, πρῶτον μὲν τὰ
ἱερὰ περιῆλθον, εἶτ' εἰς Πειραιέα πορεύονται, καὶ φρου-

TESTIM. 7 Phot. ἔφεσις. 12 *schol. Aristoph. Vesp. 578. 20 Phot. σωφρονιστής. Bekk. An. 301.

---

2 -ΔΕΚΑΕΤΕΙϹ, sed adscr. v. l. ΕΤΗ. 2 sq. ΔΕΓΡΑΦ, corr. (Wyse, Bl., al.) W.-K., H.-L. 6 -ΝΕ. 7 ΕΠΙΨΗΦ, corr. (Wyse, Bl., al.) c. Phot. W.-K., H.-L. μὲν del. Papageorg. Cf. c. 48, 5 (app.). 11 ἂν] ΗΑΝ, pr. litt. fort. deleta; ἐὰν alii (app.). 12 ἐγγράφειν H.-L. recte. 15 ἐπειδὰν H.-L. 16 κατὰ (Condos) H.-L., W.-K., K.[3] 17 ΤΕΤΤΑΡΑΚΟΤΑ. 21 κοσμητὴν (Paton) W.-K., H.-L., K.[3] πάντας W.-K., H.-L., Poland.
22 [παρα]λαβόντες H.-L., ut c. 49, 2.

ροῦσιν οἱ μὲν τὴν Μουνιχίαν, οἱ δὲ τὴν Ἀκτήν. χειροτ[ο]νεῖ δὲ καὶ παιδοτρίβας αὐτοῖς δύο καὶ διδασκάλους, οἵτινες ὁπλομαχεῖν καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν καὶ καταπάλτην ἀφιέναι διδάσκουσιν. δίδωσι δὲ καὶ εἰς τροφ[ὴ]ν τοῖς μὲν σωφρονισταῖς δραχμὴν α' ἑκάστῳ, τοῖς δ' ἐφήβοις τέτταρας ὀβολοὺς ἑκάστῳ· τὰ δὲ τῶν φυλετῶν τῶν αὑτοῦ λαμβάνων ὁ σωφρονιστὴς ἕκαστος, ἀγοράζει τὰ ἐπιτήδεια πᾶσιν εἰς τὸ κοινόν (συσσιτοῦσιν γὰρ κατὰ φυλάς), καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται πάντων. καὶ τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν οὕτως 4 διάγουσι· τὸν δ' ὕστερον ἐκκλησίας ἐν τῷ θεάτρῳ pag. 22 γενομένης, ἀποδειξάμενοι τῷ δήμῳ ‖ τὰ περὶ τὰς τάξεις, καὶ λαβόντες ἀσπίδα καὶ δόρυ παρὰ τῆς πόλεως, περιπολοῦσι τὴν χώραν καὶ διατρίβουσιν ἐν τοῖς φυλακτηρίοις. φρουροῦσι δὲ τὰ δύο ἔτη χλαμύδας ἔχον- 5 τες, καὶ ἀτελεῖς εἰσι πάντων· καὶ δίκην οὔτε διδόασιν οὔτε λαμβάνουσιν, ἵνα μὴ πρό[φ]ασις ᾖ τ[ο]ῦ ἀπιέναι, πλὴν περὶ κλήρου καὶ ἐπικλήρου, κἄν τινι κατὰ τὸ γένος ἱερωσύνη γένηται. διεξελθόντων δὲ τῶν δυεῖν ἐτῶν, ἤδη μετὰ τῶν ἄλλων εἰσίν.

XLIII. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν τῶν πολιτῶν ἐγγραφὴν καὶ τοὺς ἐφήβους τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τὰς δ' ἀρχὰς τὰς περὶ τὴν ἐγκύκλιον διοίκησιν ἁπάσας

TESTIM. 11—15 *Harp. περίπολος. schol. Aeschin. 2, 167.

---

1 ΜΟΥΝΥΧ. 3 οἵτινες K. recte. 4 ΚΑΤΗΝ pr., ΚΑΤΑΠΕΛΤΗΝ corr.; -άλτην W.-K., H.-L., K.^{3} διδάξουσιν (Rutherf., H.) H.-L. 9 CYCCITOYCI. 9 sq. ЄΠΙΜЄΛΗΤΑΙ, Τ corr. ex Μ (K.). 11 διάγουσι (v. L., Condos) chart., W.-K., H.-L., K.^{3} τὸν δ' ὕστερον] τὸν δὲ δεύτερον (τὸν δεύτ. Harpocr., οἱ γὰρ ἔφ. τὸν δ. schol. Aesch.) W.-K. 12 γενομ. (Hude, Bl.) W.-K., H.-L., K.^{3} (chart.). ἐπιδειξάμ. H.-L. (ἀποδεξ. Harp., ἀποδειξ. Dittenb.). τὰ om. Harp. 13 παρὰ τοῦ δήμου Harp. schol. Aesch. 17 πρόφ. ᾖ τ. ἀπ. agnovi et in ectypo et in charta. 18 sq. κατὰ γένος W.-K. 19 ΙЄΡΟC. ΔΙЄΞЄΛΘΟΙΝΤΩΝ.

ποιοῦσι κληρωτάς, πλὴν ταμίου στρατιωτικῶν καὶ τῶν
ἐπὶ τὸ θεωρικὸν καὶ τοῦ τῶν κρηνῶν ἐπιμελητοῦ.
ταύτας δὲ χειροτονοῦσιν, καὶ οἱ χειροτονηθέντες ἄρ-
χουσιν ἐκ Παναθηναίων εἰς Παναθήναια. χειροτονοῦσιν
δὲ καὶ τὰς πρὸς τὸν πόλεμον ἁπάσας.
2 βουλὴ δὲ κληροῦται φ', ν' ἀπὸ ⟨τῆς⟩ φυλῆς ἑκά-
στης. πρυτανεύει δ' ἐν μέρει τῶν φυλῶν ἑκάστη καθ'
ὅ τι ἂν λάχωσιν, αἱ μὲν πρῶται τέτταρες ἓξ καὶ λ'
ἡμέρας ἑκάστη, αἱ δὲ ϛ' αἱ ὕστεραι πέντε καὶ λ' ἡμέρας
3 ἑκάστη· κατὰ σελήνην γὰρ ἄγουσιν τὸν ἐνιαυτόν. οἱ
δὲ πρυτανεύοντες αὐτῶν πρῶτον μὲν συσσιτοῦσιν ἐν
τῇ θόλῳ, λαμβάνοντες ἀργύριον παρὰ τῆς πόλεως, ἔπειτα
συνάγουσιν καὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον, τὴν μὲν
[[οὖν]] βουλὴν ὅσαι. ἡμέραι, πλὴν ἐάν τις ἀφέσιμος ᾖ,
τὸν δὲ δῆμον τετράκις τῆς πρυτανείας ἑκάστης. καὶ
ὅσα δεῖ χρηματίζειν τὴν βουλήν, καὶ ὅ τι ἐν ἑκάστῃ
4 τῇ ἡμέρᾳ, καὶ *ὅπου καθίζειν, οὗτοι προγράφουσι. προ-
γράφουσι δὲ καὶ τὰς ἐκκλησίας οὗτοι· μίαν μὲν κυ-
ρίαν, ἐν ᾗ δεῖ τὰς ἀρχὰς ἐπιχειροτονεῖν εἰ δοκοῦσι
καλῶς ἄρχειν, καὶ περὶ σίτου καὶ περὶ φυλακῆς τῆς
χώρας χρηματίζειν, καὶ τὰς εἰσαγγελίας ἐν ταύτῃ τῇ
ἡμέρᾳ τοὺς βουλομένους ποιεῖσθαι, καὶ τὰς ἀπογραφὰς
τῶν δημευομένων ἀναγιγνώσκειν, καὶ τὰς λήξεις τῶν

TESTIM. 8 *Harp. πρυτανείας, cf. schol. Plat. Leg. XII. Phot. πρυτανεία. Schol. Hermog. V, 509 W. (S.) § 3—6 Poll. 8, 95, 96. § 3. 4 *Harp. κυρία ἐκκλησ. *lex. Cantabr. κυρία ἐκκλησία (usque ad 70, 4 ⟨ποιεῖν⟩ ἢ μή). Hesych. κυρία ἐκκλ.

1 ΠΛΗΡΩΤΑС. 2 κρηνῶν] v. C. I. Att. IV 169b. 4 -ΝΟΥϹΙ. 6 addidi τῆς. 10 κατὰ σελήνην .. ἐνιαυτόν del. Lipsius H. (agn. schol. Plat. Phot.). 13 καὶ τὴν W.-K. recte. 14 οὖν del. (coll. Harp.) W.-K., H.-L. (app.). ὁσημέραι K. ΠΛΗΝЄΝΑΝ. 16 ΧΡΗΜΑΤΙΖЄΙ. ΚΑΙΟΤΙ a corr., sed ead. pr. 17 ὅπου W.-K.: ΟΤΙΟΥ. ΚΑΘΙΖЄΙ chart.; corr. W.-K. 19 ἀποχ. οἱ (εἰ N) δοκ. μὴ Harp. 20 φυλ. δὲ τῆς id.

κλήρων καὶ τῶν ἐπικλήρων ⟦ἀναγινώσκειν⟧, ὅπως μηδένα λάθῃ μηδὲν ἔρημον γενόμενον. ἐπὶ δὲ τῆς ἕκτης 5 πρυτανείας πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ περὶ τῆς ὀστρακοφορίας ἐπιχειροτονίαν διδόασιν, εἰ δοκεῖ ποιεῖν ἢ μή, καὶ συκοφαντῶν προβολὰς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν μετοίκων μέχρι τριῶν ἑκατέρων, κἄν τ[ι]ς ὑποσχόμενός τι μὴ ποιήσῃ τῷ δήμῳ. ἑτέραν δὲ ταῖς ἱκετηρίαις, ἐν 6 ᾗ θεὶς ὁ βουλόμενος ἱκετηρίαν, [ὑπὲρ] ὧν ἂν βούλη-
pag. 23 ται ‖ καὶ ἰδίων καὶ δημοσίων διαλέξεται πρὸς τὸν δῆμον. αἱ δὲ δύο περὶ τῶν ἄλλων εἰσίν, ἐν αἷς κελεύουσιν οἱ νόμοι τρία μὲν ἱερῶν χρηματίζειν, τρία δὲ κήρυξι καὶ πρεσβείαις, τρία δὲ ὁσίων. χρηματίζουσιν δ' ἐνίοτε καὶ ἄνευ προχειροτονίας. προσέρχονται δὲ καὶ οἱ κήρυκες καὶ οἱ πρέσβεις τοῖς πρυτάνεσι πρῶτον, καὶ οἱ τὰς ἐπιστολὰς φέροντες τούτοις ἀποδιδόασιν.

XLIV. ἔστι δ' ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων εἷς ὁ λαχών· οὗτος δ' ἐπιστατεῖ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ οὐκ ἔστιν οὔτε πλείω χρόνον, οὔτε δὶς τὸν αὐτὸν γενέσθαι. τηρεῖ δ' οὗτος τάς τε κλεῖς τὰς τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς τὰ χρήματ' ἐστὶν καὶ ⟨τὰ⟩ γράμματα τῇ πόλει, καὶ τὴν δημοσίαν σφραγῖδα, καὶ μένειν ἀναγκαῖον ἐν

---

1 ἀναγιν. del. (Gennadios) W.-K. Conf. lex. Cant. et Poll. 3 ΗΡΗΜΕΝΟΙC. 4 προχειρ. (quod et. in lex. Cant. pro ἐπιχ. a Meiero scr. est) W.-K., coll. Philochoro lex. Cant. v. ὀστρακισμοῦ (recte fort.; cf. v. 13). 6 ΚΑΝ κἄν (Bl., Fränkel, Lipsius) H.-L., K.[3], W.-K.[3] (charta sec. Wn. K.). 8 ΟΥΒΟΥΛ. ὑπὲρ (ύ) recte ut vid. H.-L. (cf. 71, 7); om. K., [περὶ] (Condos, Lipsius, Gertz) W.-K. 9 ΔΙΑΔΕΞ (διαλέγεται H.-L.). 11 τρία μὲν] cf. Kb. p. 206. ⟨προχειροτονίαις⟩ τρισὶ μὲν ⟨ὑπὲρ⟩ .. τρισὶ δὲ .. τρισὶ δ' ⟨ὑπὲρ⟩ Papabasil.; it. ⟨προχειροτονίᾳ⟩ Papageorg., servato accusat.; bene Sakell. ὁσίων. ⟨χρηματίζουσι δ' οἱ πρυτάνεις περὶ τούτων προχ-⟨αν διδόντες.⟩ ΤΡΙCΙΔΕ, adscr. v.l. (τρί)α. 12 -ΞΙΝ. τρία δ' ὁσίων] adscr. v. l. CΥΡΑΚΟCΙΩΝ (i. e. τέσσαρα δ' ὁσ.? W.-K.; cf. Wil. II, 254; ex CΤΡΙΑΔΟC. bene explicat Sakell.). 14 -CΙΝ. 15 -CΙ. 19 ΚΛΕΙC (W.-K.) recte legit K.[3] (ΚΛΗC κλῆς K.[1]), H.-L. (cf. ὄρνῖς acc. plur.). 20 τὰ add. e gramm. W.-K., H.-L.

τῇ θόλῳ τοῦτόν ἐστιν, καὶ τριττὺν τῶν πρυτάνεων ἣν
2 ἂν οὗτος κελεύῃ. καὶ ἐπειδὰν συναγάγωσιν οἱ πρυ-
τάνεις τὴν βουλὴν ἢ τὸν δῆμον, οὗτος κληροῖ προέ-
δρους ἐννέα, ἕνα ἐκ τῆς φυλῆς ἑκάστης πλὴν τῆς
πρυτανευούσης, καὶ πάλιν ἐκ τούτων ἐπιστάτην ἕνα,
3 καὶ παραδίδωσι τὸ πρόγραμμα αὐτοῖς· οἱ δὲ παραλα-
βόντες τῆς τ' εὐκοσμίας ἐπιμελοῦνται, καὶ ὑπὲρ ὧν
δεῖ χρηματίζειν προτιθέασιν, καὶ τὰς χειροτονίας κρί-
νουσιν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα διοικοῦσιν, καὶ τοῦ ⟦τ'⟧
ἀφεῖναι κύριοί εἰσιν. καὶ ἐπιστατῆσαι μὲν οὐκ ἔξεστιν
πλεῖον ἢ ἅπαξ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, προεδρεύειν δ' ἔξεστιν
ἅπαξ ἐπὶ τῆς πρυτανείας ἑκάστης.
4 ποιοῦσι δὲ καὶ ἀρχαιρεσίας στρατηγῶν καὶ ἱππάρ-
χων καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἀρχῶν ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ, καθ' ὅ τι ἂν τῷ δήμῳ δοκῇ· ποιοῦσι δ'
οἱ μετὰ τὴν ϛ' πρυτανεύοντες, ἐφ' ὧν ἂν εὐσημία γέ-
νηται. δεῖ δὲ προβούλευμα γενέσθαι καὶ περὶ τούτων.

XLV. ἡ δὲ βουλὴ πρότερον μὲν ἦν κυρία, καὶ χρή-
μασιν ζημιῶσαι καὶ δῆσαι καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ Λυσί-
μαχον αὐτῆς ἀγαγούσης ὡς τὸν δήμιον, καθήμενον

TESTIM. § 1. 2 Pollux 8, 96. Suid. et Et. M. ἐπιστάται. Telephus apud Eustath. ad ρ 455. schol. Patmiac. ad Demosth. p. 13 Sakkel. *Harp. ἐπιστάτης. § 2. 3 *Harp. πρόεδροι (Phot. πρόεδροι. Bekk. An. 290). schol. Patm. Demosth. p. 12 Sakk.

---

1 τοῦτόν τ' ἐστίν W.-K., ⟨καὶ⟩ τ. ἐ. Papageorg. 8 pro v. l. inter χρημ. et προτ. adscr. ΔΕΙΚ(ΑΙ), unde δεῖ h. l. W.-K., del. δεῖ ante χρημ. 9 τά τ' ἄλλα W.-K. τ' del. (Richards, Bl.) W.-K.; τοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἀφ. (Rutherf.) H.-L., τοῦ γ' ἀφ. Piccolomini (app.). 11 πλέον H.-L. ἔξεστιν del. Gennadios. 13 ΔΕΚΑΙΔΕΚΑΡΧ, corr. (S., al.) W.-K., H.-L., K.[3] 16 ΜΕΤΑ-ΤΑΤΗΝ. ΕΥϹΗΜΕΙΑ, adscr. v. l. (ΕΥϹΗΜ)Ι(Α), quasi illud εὖ σημεῖα sit. 17 γίνεσθαι W.-K. (app.). 19 lac. post ἀποκτ. W.-K.; ⟦καὶ⟧ Λ. ⟨δ'⟩ Papageorg.

ἤδη ⟨καὶ⟩ μέλλοντα ἀποθνήσκειν Εὐμηλίδης ὁ Ἀλωπεκῆθεν ἀφείλετο, οὐ φάσκων δεῖν ἄνευ δικαστηρίου γνώσεως οὐδένα τῶν πολιτῶν ἀποθνήσκειν· καὶ κρίσεως ἐν δικαστηρίῳ γενομένης, ὁ μὲν Λυσίμαχος ἀπέφυγεν, καὶ ἐπωνυμίαν ἔσχε ὁ ἀπὸ τοῦ τυπάνου, ὁ δὲ δῆμος ἀφείλετο τῆς βουλῆς τὸ θανατοῦν καὶ δεῖν καὶ χρήμασι ζημιοῦν, καὶ νόμον ἔθετο, ἄν τινος ἀδικεῖν ἡ βουλὴ καταγνῷ ἢ ζημιώσῃ, τὰς καταγνώσεις καὶ τὰς ἐπιζημιώσεις εἰσάγειν τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ὅ τι ἂν οἱ δικασταὶ ψηφίσωνται, τοῦτο κύριον εἶναι.

pag. 24 *κρίνει δὲ ‖ τὰς ἀρχὰς ἡ βουλὴ τὰς πλείστας, μάλισθ'* 2 *ὅσαι χρήματα διαχειρίζουσιν· οὐ κυρία δ' ἡ κρίσις, ἀλλ' ἐφέσιμος εἰς τὸ δικαστήριον. ἔξεστι δὲ καὶ τοῖς ἰδιώταις εἰσαγγέλλειν ἣν ἂν βούλωνται τῶν ἀρχῶν, μὴ χρῆσθαι τοῖς νόμοις· ἔφεσις δὲ καὶ τούτοις ἐστὶν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐὰν αὐτῶν ἡ βουλὴ καταγνῷ.*

δοκιμάζει δὲ καὶ τοὺς βουλευτὰς τοὺς τὸν ὕστερον 3 *ἐνιαυτὸν βουλεύσοντας καὶ τοὺς ἐννέα ἄρχοντας. καὶ πρότερον μὲν ἦν ἀποδοκιμάσαι κυρία, νῦν δὲ ⟨καὶ⟩ τούτοις ἔφεσίς ἐστιν εἰς τὸ δικαστήριον.*

τούτων μὲν οὖν ἄκυρός ἐστιν ἡ βουλή· προβου- 4 *λεύει δ' εἰς τὸν δῆμον, καὶ οὐκ ἔξεστιν οὐδὲν ἀπροβούλευτον οὐδ' ὅ τι ἂν μὴ προγράψωσιν οἱ πρυτάνεις ψηφίσασθαι τῷ δήμῳ· κατ' αὐτὰ γὰρ ταῦτα ἔνοχός ἐστιν ὁ νικήσας γραφῇ παρανόμων.*

---

1 ⟨*καὶ*⟩ Jos. Mayor (*καὶ αὐθημερὸν ἤδη* ci. S. coll. Aesch. 1, 16). Cf. app. ΕΥΜΗΛΕΙΔΗϹ; at *-ίδης* (W.-K., H.-L., K.[3]) inscr. Att., quamquam *Φιλομηλείδης* est ap. Hom. *δ* 343 et in inscr. Att. C. I. A. II, 985 E (*-είδας*), Wilam. II, 196. Cf. app.
1 sq. ΑΛΩΠΕΘΗΚΕΝ. 5 ΕϹΧΕΝ. 8 sq. *ζημιώσεις* (Wyse, H.) H.-L. (aut *ἐπιζημιώσῃ* 8, Papageorg.), app. 11 *μάλιστα δ'* Richards. 13 ΑΛΛΕ . ΦΕϹ (videtur rasura esse), *ἀλλ' ἔτ' ἐφ.* (v. L.) H.-L. 19 ⟨*καὶ*⟩ W.-K. 24 *κατὰ γὰρ* (Condos) H.-L.; v. Demosth. 20, 96.

XLVI. *ἐπιμελεῖται δὲ καὶ τῶν πεποιημένων τριήρων καὶ τῶν σκευῶν καὶ τῶν νεωσοίκων, καὶ ποιεῖται καινὰς* ⟦*δὲ*⟧ *τριήρεις ἢ τετρήρεις, ὁποτέρας ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, καὶ σκεύη ταύταις καὶ νεωσοίκους· χειροτονεῖ δ' ἀρχιτέκτονας ὁ δῆμος ἐπὶ τὰς ναῦς. ἂν δὲ μὴ παραδῶσιν ἐξειργασμένα ταῦτα τῇ νέᾳ βουλῇ, τὴν δωρεὰν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς λαβεῖν· ἐπὶ γὰρ τῆς ὕστερον βουλῆς λαμβάνουσιν.* ‖ *ποιεῖται δὲ τὰς τριήρεις, δέκα* pag
2 *ἄνδρας ἐξ αὐ[τ]ῆς ἑλομένη τριηροποιούς. ἐξετάζει δὲ καὶ τὰ οἰκοδομήματα τὰ δημόσια πάντα, κἂν τις ἀδικεῖν αὐτῇ δόξῃ, τῷ τε δήμῳ τοῦτον [ἀπ]οφαίνει, καὶ καταγνόντος παραδίδωσιν δικαστηρίῳ.*

XLVII. *συνδιοικεῖ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τὰ πλεῖστα. πρῶτον μὲν γὰρ οἱ ταμίαι τῆς Ἀθηνᾶς εἰσὶ μὲν δέκα, κλη[ροῦτα]ι δ' εἷς ἐκ τῆς φυλῆς, ἐκ πεντακοσιομεδίμνων κατὰ τὸν Σόλωνος νόμον (ἔτι γὰρ ὁ νόμος κύριός ἐστιν), ἄρχει δ' ὁ λαχὼν κἂν πάνυ πένης ᾖ. παραλαμβάνου[σι] δὲ τό τε ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰς Νίκας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ τὰ χρ[ήμ]ατα ἐναντίον τῆς βουλῆς.*

2 *ἔπειθ' οἱ πωληταὶ ι' μέν εἰσι, κληροῦται δ' εἷς ἐκ τῆς φ[υλῆς. μ]ισθοῦσι δὲ τὰ μισθώματα πάντα, καὶ τὰ μέταλλα πωλοῦσι, καὶ τὰ τέλη μετὰ τοῦ ταμίου τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ἐπὶ τὸ θεωρικὸν ᾑρημένων ἐναντίον τῆς βουλῆς, καὶ ⟨κατα⟩κυροῦσιν, ὅτῳ ἂν ἡ*

TESTIM. XLVII § 1 *Harp. *ταμίαι.* Bekk. An. 306. Phot. Suid. *ταμίαι.* Pollux 8, 97. § 2. 3 Harp. *πωληταί.* Bekk. An. 291. lex. Demosth. Patm. p. 14 Sakk. § 2 Poll. 8, 99.

---

3 *δὲ* del. K. 8 incipit Γ̄ ΤΟΜΟϹ, v. praef. 9 *αὐ[τ]ῆς* Wn., W.-K.[3] (*ἑαυτῆς* Wayte); legebatur *αὐτῶν* vel (K.) *ἁπάντων.* 12 ΚΑΤΑΓΝΟΥϹΑ, em. W.-K. ΠΑΡΑΔΙΔΩϹΙ ⟨*τῷ*⟩ *δικ.* (Gennadios, Naber) H.-L. Cf. Kb. p. 208; app. 15 *κληροῦται δ'* (Gertz) W.-K., H.-L., K.[3] 25 *καὶ* (Papageorg., omittebatur

βουλὴ χειροτονήσῃ, καὶ τὰ πραθέντα μέταλλα, τά τ' ἐργάσιμα τὰ εἰς τρία ἔτη πεπραμένα, καὶ τὰ συγκεχωρημένα τὰ εἰς . ἔτ[η] πεπραμένα. καὶ τὰς οὐσίας τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου φευγόντων καὶ τῶν ἄλ[λων] ἐναντί[ον τῆς β]ουλῆς πωλοῦσιν, κατακυροῦσι δ' οἱ θ' ἄρχοντες. καὶ τὰ τέλη τὰ εἰς ἐνιαυτ[ὸ]ν πεπραμένα, ἀναγράψαντες εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα τόν τε πριάμενον καὶ [ὅσ]α ἂν πρίηται, τῇ βουλῇ παραδιδόασιν. ἀναγράφουσιν δὲ χωρὶς μέν, οὓς δεῖ κατὰ ⟨τὴν⟩ πρυ- 3
τανείαν ἑκάστην καταβάλλειν, εἰς δέκα γραμματεῖα, χωρὶς δὲ οὓς τρὶ[ς] τοῦ [ἐ]νιαυτοῦ, γραμματεῖον κατὰ τὴν καταβολὴν ἑκάστην ποιήσαντες, χωρὶς δ' οὓς [ἐπ]ὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας. ἀναγράφουσι δὲ καὶ τὰ χωρία καὶ τὰς οἰκίας, τὰ ἀ[πὸ]γρα[φ]έντα καὶ πραθέντα ἐν τῷ δικαστηρίῳ· καὶ γὰρ ταῦθ' οὗτοι πωλοῦσιν. ἔστι δὲ τῶν μὲν οἰκιῶν ἐν ε' ἔτεσιν ἀνάγκη τὴν τιμὴν ἀποδοῦναι, τῶν δὲ χωρίων ἐν δέκα· καταβάλλουσιν δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας. εἰσφέρει δὲ καὶ ὁ 4
βασιλεὺς τὰς μισθώσεις τῶν τεμενῶν, ἀναγράψας ἐν γραμματείο[ις λελ]ευκωμένοις. ἔστι δὲ καὶ τούτων ἡ

---

antea) ⟨*κατα*⟩*κ*. Wn., W.-K.[3] (*καταк*. K.). 1 *τά τ'* W.-K. (nunc Wn.): [*ὅσα*] K. Sequuntur litt. deletae, ЄΡ vel ЄΓ sec. K.[2]
2 sq. *συγκεχωσμένα* Poland, Busolt. 3 *τὰ ε[ἰ]ς . ἔ[τη]* W.-K.[1, 2], K.[3]; interiecta erat numeri nota, fort. *ι* (superest post eam aliquantum spatii, quod vacuum fuisse potest; ductum transversum super num. iam K. vidit); Wn. autem $\bar{\gamma}$ (cf. K.[3]) agnovit (ita W.-K.[3]), unde *τὰ εἰς τρία ἔτη πεπρ.* 2 del. (Wil.) W.-K.[3]
4 ΑΛΛ agnovi, neque propter angustias spatii aliud quam ´ (i. e. *ων*) suppleri posse visum; [*ἄλλοθεν*] Bl.[1]; *ἄλλων* ci. Kb. (Papageorg.); sed Wn. (W.-K.[3]) v. 4 sq. *τῶν . . . . . ἐπ*(ΕΓ Wn.)[*ὶ*] *τῆς β*.
7 sq. *τόν τε πριάμ. κ. ὅσου* (Tyrrell, qui *ὁπόσου*) W.-K., H.-L. (hi *ὁπόσου*), K.[3], non recte. Affirmant etiam K. et Wn. reliquias A potius quam Y indicare. 9 *τὴν* addidi. 11 *τρὶς τοῦ* W.-K. 14 *τὰ ἀπογραφέντα* (Wyse) W.-K., H.-L., K.[3]
15 *π. ἔστι δὲ* W.-K., K.[3] 18 *εἰσφέρει* W.-K., K.[3] 19 Τ(ΩΝ)-Μ(ЄΝ)ΩΝ, corr. (Wyse, Bl., coll. Dem. 43, 58) W.-K., H.-L.
20 *γραμματείοις λελευκ.* (Jackson, L.) W.-K., H.-L., K.[3]

μὲν μίσθωσις εἰς ἔτη δέκα, καταβάλλεται δ' ἐπὶ τῆς [θ'] πρυτανείας· διὸ καὶ πλεῖστα χρήματα ἐπὶ ταύτης
5 συλλέγεται τῆς πρυτανείας. εἰσφέρεται μὲν οὖν εἰς τὴν βουλὴν τὰ γραμματεῖα κατὰ τὰς καταβολὰς ἀναγεγραμμένα, τηρεῖ δ' ὁ δημόσιος· ὅταν δ' ᾖ χρημάτων [κατα]βολή, παραδίδωσι τοῖς ἀποδέκταις αὐτὰ ταῦτα καθελ[ὼν] ἀπ[ὸ τῶν] ἐπιστυλίων, ὧν ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ δεῖ τὰ χρήματα καταβληθ[ῆν]αι καὶ ἀπαλειφθῆναι· τὰ δ' ἄλλα ἀπόκειται χωρίς, ἵνα μὴ προεξαλ[ειφθῇ].

XLVIII. εἰσὶ δ' ἀποδέκται δέκα κεκληρωμένοι κατὰ φυλάς· οὗτοι δὲ παραλαβόντες τὰ γρ[α]μματεῖα, ἀπαλείφουσι τὰ καταβαλλόμενα χρήματα ἐναντίον τ[ῆς βουλῆς] ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ πάλιν ἀποδιδόασιν τὰ γραμματεῖα τ[ῷ δη]μοσίῳ· κἄν τις ἐλλίπῃ καταβολήν, ἐνταῦθ' ἐγγέγραπται, καὶ διπλά[σιον ἀ]νάγκη τὸ [ἐλλ]ειφθὲν καταβάλλειν ἢ δεδέσθαι, καὶ ταῦτα εἰσπράτ[τειν ἡ βο]υλὴ καὶ δῆσαι [κυ]ρία κατὰ τοὺς νόμους ἐστίν.
2 τῇ μὲν οὖν προτεραίᾳ δέχονται τὰς [καταβολὰ]ς καὶ μερίζουσι ταῖς ἀρχαῖς, τῇ δ' ὑστεραίᾳ τόν τε μερισμὸν εἰσφέ[ρου]σι γράψαντες ἐν σανίδι καὶ καταλέγουσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ προ[τιθ]έασιν ἐν τῇ βουλῇ, εἴ

TESTIM. 48 § 1. 2 Bekk. An. 198. 427. *Harp. ἀποδέκται

4 Κ post γραμμ. recte agn. K.; puto notam fuisse κατά vocis, cf. 74, 11; τὰς στήλας ἃς οὗτος ἀνέγραψε Lys. 30, 21 ([τὰ] Pantazid., W.-K.² et ego ed. 1; τὰ W.-K.³). 7 καθελὼν ἀπὸ τῶν H.-L., Pantazid., Papabasil. (K.³, W.-K.³). 8 δεῖ K. agn. ante τὰ χρ. (correctam esse nunc scribit vocis ἡμέρα ultimam litt.); καταβληθῆναι καὶ ἀπ. W.-K. ΑΛΕΙΦΗΝΑΙ; sed -φθῆναι omnes, app. 9 προεξαλειφθῇ (sine uncis) W.-K., Pantazid., Poland, K.³ (app.). 15 ΕΝΤΕΥΘΕΝΓΕ, corr. (H., Condos, Gertz, al.) W.-K., H.-L. διπλά[σιον Bl.², W.-K.³: legebatur διπλο[ῦν. Α]ΝΑΓΚΗΙΤΟ. 18 legebatur τὰ χρ[ήματα] falso; ΤΑC et ante καὶ C certo agnovi; post ΤΑC vel Τ vel κατα?, hinc καταβολὰς Kb. Sed Wn. Τ vel Π; hinc π[άσα]ς (Kb.) W.-K.³, non improbante K. V. app. 20 εἰσφέρουσι (Pantazides) W.-K., H.-L., K.³ 21 προτιθέασιν (Sandys, Condos) W.-K., H.-L., K.³

*τίς τινα οἶδεν ἀδικοῦντα περὶ τὸν μερισμ[ὸν ἢ ἄρ]-
χοντα ἢ ἰδιώτην, καὶ γνώμας ἐπιψηφίζουσιν, ἐάν τίς
τι δόξῃ ἀδικ[εῖν.*

κ]ληροῦσι δὲ καὶ **λογιστὰς** *ἐξ αὐτῶν οἱ βουλευταὶ* 3
*δέκα, τοὺς λογιουμένους τ[αῖς ἀ]ρχαῖς κατὰ τὴν πρυ-
τανείαν ἑκάστην. κληροῦσι δὲ καὶ* **εὐθύνους** *ἕνα τῆς* 4
*φυλῆς ἑκάστης, καὶ παρέδρους β' ἑκάστῳ τῶν εὐθύ-
νων, οἷς ἀναγκαῖόν ἐστι ταῖς α . . . αις κατὰ τὸν
ἐπώνυμον τὸν τῆς φυλῆς ἑκάστης καθῆσθαι, καὶ ἄν τις
βούλ[ηταί] τινι τῶν τὰς εὐθύνας ἐν τῷ δικαστηρίῳ
δεδωκότων, ἐντὸς γ' ἡ[μερῶν ἀφ'] ἧς ἔδωκε τὰς εὐ-
θύνας, εὔθυναν ἄν τ' ἰδίαν ἄν τε δημο[σί]α[ν] ἐμβα-
λέσθαι, γράψας εἰς πινάκιον λελευκωμένον τοὔνομα τό
[θ' αὐ]τ[ο]ῦ καὶ τὸ τοῦ φεύγοντος, καὶ τὸ ἀδίκημ' ὅ τι
ἂν ἐγκαλῇ, καὶ τίμημα ἐ[πιγραψ]άμενος ὅ τι ἂν αὐτῷ
δοκῇ, δίδωσιν τῷ εὐθύνῳ· ὁ δὲ λαβὼν τοῦτο καὶ ἀν[α-* 5
*κρίνα]ς, ἐὰν [[μὲν]] καταγνῷ, παραδίδωσιν τὰ μὲν ἴδια
τοῖς δικασταῖς τοῖς κατὰ δήμ[ους, τοῖς] τὴν φυλὴν ταύ-
την εἰσάγουσιν, τὰ δὲ δημόσια τοῖς θεσμοθέτα[ις . . . .*

TESTIM. § 3 Poll. 8, 99. *Harp. *λογισταί*. § 4 *Harp. *εὐθῦναι*. Phot. *εὔθυνος*.

---

8 ΔΟΚΗΙ (app.) 8 *ἀ[γορ]αῖς* K., W.-K. (cf. Wil. II, 235); sed potius K vel X vel Λ ante ΑΙC agnoscebam (Wn. Λ vel C); post prius A ductus I (Ṅ Wn.) agnoscitur. V. app. *κατὰ*] *παρὰ* contra chart. W.-K.[1,2], H.-L. (ut p. 83, 3). 9 *ἑκάστης* recte K. KAN. 11 *γ̄*] *τ̄* Wn. 12 *ἄν τ' ἰδ. ἄν τε δημοσ.* (Gertz) W.-K., H.-L., K.[3] 13 sq. *τὸ [αὐτοῦ]* (Richards, Bl., al.) H.-L., K.[3], sed superat spatium (*τό [θ' α.* Bl.[2], W.-K.[3]). 15 *ἐπιγραψάμ.* (H.) H.-L. (est lacuna et in hoc et in cet. vers. maior quam videtur, et agnovi vestigia Є litt., it. Wn.; cf. Wil. II, 235). 16 sq. *ἀ[ναγνοὺ]ς* (Bl.) W.-K., H.-L., K.[3]; *ἀ[νακρίνα]ς* Lipsius. 17 *μὲν* secl. W.-K. (Herwerden), sed dubitat Kb. Cf. p. 67, 7. *καταγνῷ*] *κατα* punctis inclusum in chart., itaque v. l. fuit *γνῷ*. *τὰ μὲν ἴδια παραδ.* ci. S. 18 *δήμους οἳ τὴν* omnes ante Bl.[2] (de spatio v. ad v. 15). 19 *δικάζουσιν* pro *εἰσάγ.* (coll. p. 82, 12. c. 58, 2) Richards, Thompson, W.-K.

ἀ]ναγράφει. οἱ δὲ θεσμοθέται, ἐὰν παραλάβωσιν, πάλιν εἰσάγουσιν [ταύτην τὴν] εὔθυναν εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ὅ τι ἂν γνῶσιν οἱ δικαστα[ί, τοῦτο κύ]ριόν ἐστιν.

XLIX. *δοκιμάζει δὲ καὶ τοὺς ἵππους ἡ βουλή, κἂν μέν τις καλ[ὸ]ν [δυνατὸ]ς ὢν κακῶς δοκῇ τρέφειν, ζημιοῖ τῷ σίτῳ, τοῖς δὲ μὴ δυναμ[ένοις ἀκολ]ουθεῖν, ἢ μὴ θέλουσιν μένειν ἀναγ⟨ώγοις⟩ οὖσι, τροχὸν ἐπὶ τὴν γνάθ[ον ἐπιβάλλει, καὶ ὁ τ]οῦτο παθὼν ἀδόκιμός ἐστι δοκιμάζει δὲ καὶ τοὺς προ[δρόμους, ὅσοι ἂν] αὐτῇ δοκῶ‖σιν ἐπιτήδειοι προδρομεύειν εἶναι, καὶ ἄν τιν' ἀπο-* pag *χειροτονήσῃ, καταβέβηκεν οὗτος. δοκιμάζει δὲ καὶ τοὺς ἁμίππους, καὶ ἄν τιν' ἀποχειροτονήσῃ, πέπαυται μισθο-*
2 *φορῶν οὗτος. τοὺς δ' ἱππέας καταλέγουσιν οἱ καταλογεῖς, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ δέκα ἄνδρας· οὓς δ' ἂν καταλέξωσι, παραδιδόασι τοῖς ἱππάρχοις καὶ φυλάρχοις, οὗτοι δὲ παραλαβόντες εἰσφέρουσι τὸν κατάλογον εἰς τὴν βουλήν, καὶ τὸν πίνακ' ἀνοίξαντες,*

TESTIM. 6 Hesych. *τρυσίππιον*, cf. Hes. Phot. *ἵππου τροχός*, Ael. Dion. apud Eustath. ad *δ* 562, Zenob. 4, 41.

---

1 [*ἀνα*]*γράφει* recte K., H.-L. (Polit. 1321 b 34 conf. Kb.), nisi quod superat spatium; *συναναγρ.* agn. Wn. (W.-K.[3]), sed non confirmat K. Ad sententiam nihil desideratur. *ἐὰν*] *ἐπὰν* Condos, *ἐπειδὰν* Sakell. 2 *τὴν* suppl. K., sed spatio non satisfit, nisi *ταύτ(ην) τ(ὴν)* suppletur (sic et. W.-K.[3]). 3 suppl. W.-K., H.-L., K.[3] 5 *καλ[ὸν ἵππον ἔχ]ων* W.-K. (K.[3], qui etiam ONI agn.; *ἔχ]ων* et. Wn.); sed C est ante ΩN, unde *δυνατὸς ὢν* scripsi (app.). 6 *δυναμένοις [ἀκολ]ουθεῖν* K.[3] (Xen. Mem. 3, 3, 4. Hipparch. 1, 13). 7 ΑΝΑΓΟΥCΙ, cum v. l. ad N adscr. (Α)ΛΛ(ΑΓΟΥCΙ); *ἀναγ⟨ώγοις⟩ οὖσι* v. L. coll. Xen. Mem. 3, 3, 4 (quem locum indic. Wyse), H.-L., K.[3], plane recte puto, cf. app. 8 *γνάθον* (Hicks) W.-K., H.-L. (K.[3]) ex gramm.; tum [*ἐπιβάλλουσι*] H.-L., K.[3], qui paullo longius esse dicit quam pro lacuna; itaque *ἐπιβάλλει* scripsi, app. ([*χαράττει*] W.-K.[3]); *καὶ ὁ τοῦτο* K., H.-L., W.-K.[3] 9 suppl. K.[3] 10 et 12 KAN, tum TINAΠΡΟΧ-; corr. (Wyse, Bl., al.) W.-K., H.-L., K.[3] 12 ΑΝΙΠΠΟΥC, corr. (Wyse, Bl., al.) W.-K., H.-L., K.[3] Cf. Harp. *ἅμιπποι*, Bk. An. 205.

ἐν ᾧ κατασεσημασμένα τὰ ὀνόματα τῶν ἱππέων ἐστί, τοὺς μὲν ἐξομνυμένους τῶν πρότερον ἐγγεγραμμένων μὴ δυνατοὺς εἶναι τοῖς σώμασιν ἱππεύειν ἐξαλείφουσι, τοὺς δὲ κατειλεγμένους καλοῦσι, κἂν μέν τις ἐξομνύηται μὴ δύνασθαι τῷ σώματι ἱππεύειν ἢ τῇ οὐσίᾳ, τοῦτον ἀφιᾶσιν, τὸν δὲ μὴ ἐξομνύμενον διαχειροτονοῦσιν οἱ βουλευταί, πότερον ἐπιτήδειός ἐστιν ἱππεύειν ἢ οὔ· κἂν μὲν χειροτονήσωσιν, ἐγγράφουσιν εἰς τὸν πίνακα, εἰ δὲ μή, καὶ τοῦτον ἀφιᾶσιν.

ἔκρινεν δέ ποτε καὶ τὰ παραδείγματα τὰ εἰς τὸν 3
πέπλον ἡ βουλή, νῦν δὲ τὸ δικαστήριον τὸ λαχόν· ἐδόκουν γὰρ οὗτοι καταχαρίζεσθαι τὴν κρίσιν. καὶ τῆς ποιήσεως τῶν Νικῶν καὶ τῶν ἄθλων τῶν εἰς τὰ Παναθήναια συνεπιμελεῖται μετὰ τοῦ ταμίου τῶν στρατιωτικῶν.

δοκιμάζει δὲ καὶ τοὺς ἀδυνάτους ἡ βουλή· νόμος 4
γάρ ἐστιν ὃς κελεύει τοὺς ἐντὸς τριῶν μνῶν κεκτημένους, καὶ τὸ σῶμα πεπηρωμένους ὥστε μὴ δύνασθαι μηδὲν ἔργον ἐργάζεσθαι, δοκιμάζειν μὲν τὴν βουλήν, διδόναι δὲ δημοσίᾳ τροφὴν δύ' ὀβολοὺς ἑκάστῳ τῆς ἡμέρας. καὶ ταμίας ἐστὶν αὐτοῖς κληρωτός.

⟦*συνδιοικεῖ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τὰ πλεῖσθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν.*⟧

L. *τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τῆς βουλῆς διοικούμενα ταῦτ' ἐστί. κληροῦνται δὲ καὶ ἱερῶν ἐπισκευασταὶ δέκα*

TESTIM. § 4 *Harp. *ἀδύνατοι.* *Bekk. An. 345. Hesych. *ἀδύνατοι.* Bekk. An. 200.

---

3 *τοῖς σώμ.* ⟨*ἢ ταῖς οὐσίαις*⟩ Papag., cf. Kb. p. 219 sq. 4 sq. *ἐξομνύηται* W.-K.: ΜΗϹΗΤΑΙ pap., *-μόσηται* K., H.-L. 10 *τὰ εἰς*] Κ(ΑΙ). Cf. praef. § 13. 21 *αὐτοῖς* i. e. *τοῖς ἀδυνάτοις.* 22 sq. *συνδ. — εἰπεῖν* del. H.-L., ut ex pag. 73, 13 repetita. Cf. Kb. pag. 25 sq.; app. 25 ЄϹΤΙΝ.

ἄνδρες, οἳ λαμβάνοντες τριάκοντα μνᾶς παρὰ τῶν ἀποδεκτῶν, ἐπισκευάζουσιν τὰ μάλιστα δεόμενα τῶν ἱερῶν·

2 *καὶ ἀστυνόμοι δέκα· τούτων δὲ ε′ μὲν ἄρχουσι ἐν Πειραιεῖ, πέντε δ' ἐν ἄστει, καὶ τάς τε αὐλητρίδας καὶ τὰς ψαλτρίας καὶ τὰς κιθαριστρίας οὗτοι σκοποῦσιν, ὅπως μὴ πλείονος ἢ δυεῖν δραχμαῖν μισθωθήσονται, κἂν πλείους τὴν αὐτὴν σπουδάζωσι λαβεῖν, οὗτοι διακληροῦσιν καὶ τῷ λαχόντι μισθοῦσιν. καὶ ὅπως τῶν κοπρολόγων μηδεὶς ἐντὸς ι′ σταδίων τοῦ τείχους καταβαλεῖ κόπρον ἐπιμελοῦνται· καὶ τὰς ὁδοὺς κωλύουσι κατοικοδομεῖν, καὶ δρυφάκτους ὑπὲρ τῶν ὁδῶν ὑπερτείνειν, καὶ ὀχετοὺς μετεώρους εἰς τὴν ὁδὸν ἔκρουν ἔχοντας ποιεῖν, καὶ τὰς θυρίδας εἰς τὴν ὁδὸν ἀνοίγειν· καὶ τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀπογιγνομένους ἀναιροῦσιν, ἔχοντες δημοσίους ὑπηρέτας.*

LI. *κληροῦνται δὲ καὶ ἀγορανόμοι, πέντε μὲν εἰς Πειραιέα, ε′ δ' εἰς ἄστυ. τούτοις δὲ ὑπὸ τῶν νόμων προστέτακται τῶν ὠνίων ἐπιμελεῖσθαι πάντων, ὅπως καθαρὰ καὶ ἀκίβδηλα πωλήσεται.*

2 *κληροῦνται δὲ καὶ μετρονόμοι, πέντε μὲν εἰς ἄστυ, ε′ δὲ εἰς Πειραιέα· καὶ οὗτοι τῶν μέτρων καὶ τῶν σταθμῶν ἐπιμελοῦνται πάντων, ὅπως οἱ πωλοῦντες χρήσονται δικαίοις.*

TESTIM. 50 § 2 *Harp. *ἀστυνόμοι.* 51 § 1 *Harp. *ἀγορανόμοι.* Bekk. An. 330. § 2 *Harp. *μετρονόμοι.* Phot. *μέτρον.* Bekk. An. 278.

---

3 CIN. 4 -PAЄI. 6 *δυοῖν* H.-L. ΔPAXMAIC, corr. W.-K., H.-L. 7 CΠOYΔACΩCI (-*ζωσι* Bl.[2], W.-K.[3]), app. 8 -CI. 9 *ἐντὸς ι′ σταδίων* cum chart. (John Mayor, Gennadios) W.-K., H.-L., K.[3] 10 MЄΛONTAI, corr. W.-K., H.-L., K.[3] 13 *ἔχοντας* recte (Bywater, al.) W.-K., H.-L., K.[3] 16 *ἀγορανόμοι* ⟨*ι′*⟩ Papageorg.; it. v. 20 *μετρ.* ⟨*ι′*⟩; cf. p. 80, 1. 19 *πωλήσεται* Kb.: *πωλῆται.* Cf. v. 6; v. 23; p. 80, 5 sq. 24 XPHCΩNTAI, corr. (Ruth., Bl., al.) W.-K., H.-L.

ἦσαν δὲ καὶ σιτοφύλακες <ι'> κληρωτοί, πέντε 3 *μὲν εἰς Πειραιέα, πέντε δ' εἰς ἄστυ, νῦν δ' εἴκοσι μὲν εἰς ἄστυ, πεντεκαίδεκα δ' εἰς Πειραιέα. οὗτοι δ' ἐπιμελοῦνται, πρῶτον μὲν ὅπως ὁ ἐν ἀγορᾷ σῖτος ἀργὸς ὤνιος ἔσται δικαίως, ἔπειθ' ὅπως οἵ τε μυλωθροὶ πρὸς τὰς τιμὰς τῶν κριθῶν τὰ ἄλφιτα πωλήσουσιν, καὶ οἱ ἀρτοπῶλαι πρὸς τὰς τιμὰς τῶν πυρῶν τοὺς ἄρτους, καὶ τὸν σταθμὸν ἄγοντας ὅσον ἂν οὗτοι τάξωσιν· ὁ γὰρ νόμος τούτους κελεύει τάττειν.*

ἐμπορίου δ' ἐπιμελητὰς δέκα κληροῦσιν· τού- 4 *τοις δὲ προστέτακται τῶν τ' ἐμπορίων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τοῦ σίτου τοῦ καταπλέοντος εἰς τὸ σιτικὸν ἐμπόριον τὰ δύο μέρη τοὺς ἐμπόρους ἀναγκάζειν εἰς τὸ ἄστυ κομίζειν.*

LII. *καθιστᾶσι δὲ καὶ τοὺς ἕνδεκα κληρωτούς, ἐπιμελησομένους τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ τοὺς ἀπαγομένους κλέπτας καὶ τοὺς ἀνδραποδιστὰς καὶ τοὺς λωποδύτας, ἂν μὲν [ὁμ]ολογῶσι, θανάτῳ ζημιώσοντας, ἂν δ' ἀμφισβητῶσιν, εἰσάξοντας εἰς τὸ δικαστήριον, κἂν μὲν ἀποφύγωσιν ἀφήσοντας, εἰ δὲ μὴ τότε θανατώσοντας, καὶ τὰ ἀπογραφόμενα χωρία καὶ οἰκίας εἰσά-*

TESTIM. § 3 *Harp. *σιτοφύλακες*. Phot. *σιτοφ.* Bekk. An. 300. § 4 v. 10—14 *Harp. *ἐπιμελητὴς ἐμπορίου*. Bekk. An. 255. 52 § 1 Poll. 8, 102. Bekk. An. 310. Phot. *ἡγεμ. δικαστ.* Et. M. *ἕνδεκα* (Bekk. An. 250. schol. Ar. Vesp. 1108 [S.]. schol. Patm. Dem. p. 13 sq. Sakk. schol. Lucian. IV 170 Jac.).

---

1 *ι'* post *κληρ.* add. (ex Harp.) W.-K. (app.). 2 ΠΕΡΑΙΕΑ. *εἴκοσι* recte K. (et. W.-K.[3]). 12 *ἀστικὸν* ex Bk. An. 255 coll. 208. 284. 456 antea S., qui nunc *Ἀττικὸν* cum Harp. Cf. Wil. I, 220 sq. 15 *κληρωτούς*, <*τοὺς*> H.-L. (Rutherf.), cf. Heracl. epit. 11; *κλήρῳ, τοὺς* Kb., W.-K.[3] Sed articuli non est ratio (sicut est c. 54, 6). 17 *ἀπαγομ.* <*κακούργους, τούς τε*> ex grammat. W.-K.; cf. Bursy p. 64. *τοὺς* ante *ἀνδρ.* et *λωποδ.* del. H.-L. 18 ΖΗΜΙΩΘΗϹΟΝΤΑϹΕΝΔΑΜΦΙΒ, corr. K.

ξοντας εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τὰ δόξαντα δ[ημ]όσια
εἶναι παραδώσοντας τοῖς πωληταῖς, καὶ τὰς ἐνδείξεις
εἰσάξοντας· καὶ γὰρ ταύτας εἰσάγουσιν οἱ ἕνδεκα. εἰσά-
γουσι δὲ τῶν ἐνδείξεών τινας καὶ οἱ θεσμοθέται.

2 *κληροῦσι δὲ καὶ εἰσαγωγέας ε′ ἄνδρας, οἳ τὰς*
ἐμμήνους εἰσάγουσιν δίκας, δυοῖν φυλαῖν ἕκαστος. εἰσὶ
δ' ἔμμηνοι προικός, ἄν τις ὀφείλων μὴ ἀποδιδῷ, καὶ
ἄν τις ἐπὶ δραχμῇ δανεισάμενος ἀποστερῇ, καὶ ἄν τις ἐν
ἀγορᾷ βουλόμενος ἐργάζεσθαι δανείσηται παρά τινος
ἀφορμήν· ἔτι δ' αἰκείας καὶ ἐρανικὰς καὶ κοινωνικὰς
καὶ ἀνδραπόδων καὶ ὑποζυγίων καὶ τριηραρχίας καὶ
3 *τραπεζιτικάς. οὗτοι μὲν οὖν ταύτας δικάζουσιν ἐμμή-*
νους εἰσάγ[ον]τες, οἱ δ' ἀποδέκται τοῖς τελώναις καὶ
κατὰ τῶν τελωνῶν, τὰ μὲν μέχρι δέκα δραχμῶν ὄντες
κύρι[οι], τὰ δ' ἄλλ' εἰς τὸ δικαστήριον εἰσάγοντες
ἔμμηνα.

LIII. *κληροῦσι δὲ καὶ τετταράκοντα, τέττα-ρας ἐκ τῆς φυλῆς ἑκάστης, πρὸς οὓς τὰς ἄλλας δίκας λαγχάνουσι· οἳ πρότερον μὲν ἦσαν τριάκοντα καὶ κατὰ δήμους περιιόντες ἐδίκαζον, μετὰ δὲ τὴν τῶν τριάκοντα ὀλιγαρχίαν τετταράκοντα γεγόνασιν. καὶ τὰ μὲν*

TESTIM. 2 schol. Patm. Demosth. p. 16 Sakk. § 2 Poll. 8, 101. Hesych. *εἰσαγωγή* (leg. *-γεῖς* cum [Scalig.] W.-K.). § 3 Poll. 8, 97. 53 § 1 Poll. 8, 100. Bekk. An. 310. Phot. *τετταράκοντα*. Bekk. An. 306. *Harp. *κατὰ δήμους δικαστάς*.

---

6 -ΟΥϹΙ. ΦΥΛΑΝ (num -ΑΙΝ corr.?). 7 ЄΑΝ. ΑΠΟΔΩΙ, corr. (Bl., Condos) W.-K., H.-L. 7 et 8 ΚΑΝ. 8 *ὑπὲρ δραχμὴν* H.-L. 8 sq. ЄΑΝΑΓΟΡΑΙ. 10. 12 *ἐρανικαὶ — κοινωνικαὶ — τραπεζιτικαί* (hiat.) em. W.-K.[1.2], H.-L., K.[3], S. (Bury); alia atque plura molitur Kb. p. 224 sq. Addit Poll. *ἐμπορικαί*, sed cf. c. 59, 5. 11 *τριηραρχικαὶ* (Bury) W.-K.[1.2], *-ικὰς* W.-K.[3] 17 *καὶ* ⟨*τοὺς*⟩ W.-K. (app.). 18 *τῆς φυλῆς ἐκ*. (W.-K., K.-L., K.[3]) pr., sed obscuratum est *φυλῆς* et in mg. iterum adscr. 19 -ΟΥϹΙΝ. 20 ΠЄΡΙΟΝ-ΤЄϹ (*-ιι-* K., H.-L.). *ἐπὶ* ad *τῶν* supra v. a corr. (non hab. Poll.).

pag. 27 μέχρι δέκα δραχμῶν αὐτοτελεῖς εἰσι δ[ικά]ζε[ι]ν, τὰ δ'
ὑπὲρ τοῦτο τὸ τίμημα τοῖς διαιτηταῖς παραδιδόασιν.
οἱ δὲ παραλαβόντες, ἐὰν μὴ δύνωνται διαλῦσαι, γιγνώ- 2
σκουσι, καὶ ἂν μὲν ἀμφοτέροις ἀρέσκῃ τὰ γνωσθέντα καὶ
ἐμμένωσιν, ἔχει τέλος ἡ δίκη. ἂν δ' ὁ ἕτερος ἐφιῇ
τῶν ἀντιδίκων εἰς τὸ δικαστήριον, ἐμβαλόντες τὰς μαρ-
τυρίας καὶ τὰς προκλήσεις καὶ τοὺς νόμους εἰς ἐχί-
νους, χωρὶς μὲν τὰς τοῦ διώκοντος, χωρὶς δὲ τὰς τοῦ
φεύγοντος, καὶ τούτους κατασημηνάμενοι, καὶ τὴν γνῶ-
σιν τοῦ διαιτητοῦ γεγραμμένην ἐν γραμματείῳ προσαρ-
τήσαντες, παραδιδόασι το[ῖ]ς δ' τοῖς τὴν φυλὴν τοῦ φεύ-
γοντος δικάζουσιν. οἱ δὲ παραλαβόντες εἰσάγουσιν εἰς 3
τὸ δικαστήριον, τὰ μὲν ἐντὸς χιλιῶν εἰς ἕνα καὶ δια-
κοσίους, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας εἰς ἕνα καὶ τετρακοσίους. οὐκ
ἔξεστι δ' οὔτε νόμοις οὔτε προκλήσεσι οὔτε μαρτυρίαις
ἀλλ' ἢ ταῖς παρὰ τοῦ διαιτητοῦ χρῆσθαι, ταῖς εἰς τοὺς
ἐχίνους ἐμβεβλημέναις. διαιτηταὶ δ' εἰσὶ οἷς ἂν ἑξηκο- 4
στὸν ἔτος ᾖ. τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν
ἐπωνύμων. εἰσὶ γὰρ ἐπώνυμοι δέκα μὲν οἱ τῶν φυλῶν,
δύο δὲ καὶ τετταράκοντα οἱ τῶν ἡλικιῶν· οἱ δὲ ἔφηβοι
ἐγγραφόμενοι πρότερον μὲν εἰς λελευκωμένα γραμμα-
τεῖα ἐνεγράφοντο, καὶ ἐπεγράφοντο αὐτοῖς ὅ τ' ἄρχων
ἐφ' οὗ ἐνεγράφησαν, καὶ ἐπώνυμος ὁ τῷ προτέρῳ

TESTIM. § 2 *Harp. διαιτηταί. §§ 2. 4. 5 Poll. 8, 126 sq. Bekk. An. 235. Hesych. διαιτ. schol. Plat. Leg. XI, 920 D. schol. Patm. Dem. 13 Sakk. 7 sq. *Harp. ἐχῖνος. § 4 v. 19—83, 2 ἀναγρ., tum § 7 v. 13—16 *Harp. στρατεία ἐν τοῖς ἐπωνύμοις. Harp. ἐπώνυμοι. Etym. M. 369, 15. Rh. Gr. VII, 1284, 11 (Photiades).

---

1 δικάζειν (cf. Phot.) agn. Wn. (W.-K.[3]); legebatur κ[ρίνει]ν (app.). 3 sq. ΓΙΓΝΩΙϹΚΟΥϹΙ. 4 ΚΑΝ. 5 ΕΦΗΙ (app.).
9 sq. γνῶσιν (Bl.[2]) agn. et. Wn. 11 τοῖς δ' recte K.[3] τὴν φυλὴν (Wyse, al., coll. c. 58, 2) W.-K., H.-L., K.[3]: Τ(ΗϹ)ΦΥΛ(ΗϹ).
20 ἐφ. ⟨οἱ⟩ H.-L., sed ut charta Harp. 23 ὁ ante ἐπών. omisi c. Harp. πρότερον W.-K., Poland (hiat.).

ἔ[τ]ει δεδιαιτηκώς, νῦν δ' εἰς στήλην χαλκῆν ἀναγρά-
φονται, καὶ ἵσταται ἡ στήλη πρὸ τοῦ βουλευτηρίου
5 παρὰ τοὺς ἐπωνύμους. τὸν δὲ τελευταῖον τῶν ἐπω-
νύμων λαβόντες οἱ τετταράκοντα, διανέμουσιν αὐτοῖς
τὰς διαίτας καὶ ἐπικληροῦσιν ἃς ἕκαστος διαιτήσει· καὶ
ἀναγκαῖον ἃς ἂν ἕκαστος λάχῃ διαίτας ἐκδιαιτᾶν. ὁ
γὰρ νόμος, ἄν τις μὴ γένηται διαιτητὴς τῆς ἡλικίας
αὐτῷ καθηκούσης, ἄτιμον εἶναι κελεύει, πλὴν ἂν τύχῃ
ἀρχὴν ἄρχων τι[ν]ὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἢ ἀποδη-
6 μῶν, οὗτοι δὲ ἀτελεῖς εἰσὶ μόνοι. ἔστιν δὲ καὶ εἰσαγ-
γέλλειν εἰς τοὺς διαιτητάς, ἐάν τις ἀδικηθῇ ὑπὸ τοῦ
διαιτητοῦ, κἄν τινος καταγνῶσιν, ἀτιμοῦσθαι κελεύου-
7 σιν οἱ νόμοι· ἔφεσις δ' ἐστὶ καὶ τούτοις. χρῶνται δὲ
τοῖς ἐπωνύμοις καὶ πρὸς τὰς στρατείας, καὶ ὅταν ἡλι-
κίαν ἐκπέμπωσι προγράφουσιν, ἀπὸ τίνος ἄρχοντος καὶ
ἐπωνύμ[ου] μέχρι τίνων δεῖ στρατεύεσθαι.

LIV. κληροῦσι δὲ καὶ τάσδε τὰς ἀρχάς· ὁδοποιοὺς
πέντε, οἷς προστέτακται δημοσίους ἐργάτας ἔχουσιν τὰς
2 ὁδοὺς ἐπισκευάζειν· καὶ λογιστὰς δέκα καὶ συνηγό-
ρους [[τούτοις]] δέκα, πρὸς οὓς ἅπαντας ἀνάγκη τοὺς τὰς
ἀρχὰς ἄρξ[αντ]ας λόγον ἀπενεγκεῖν. οὗτοι γὰρ ⟨πάρ⟩ει-
σι μόνοι τοῖς ὑπευθύνοις, λογιζόμενοι καὶ τὰς εὐθύ-

TESTIM. 5 sqq. Rh. Gr. l. c. 12. 10 sq. Harp. εἰσαγγελία. Bk. An. 235. schol. Plat. Leg. XI. schol. Patm. Dem. p. 13. 54 § 2 *schol Aristoph. Vesp. 691. Bekk. An. 310, 6. Phot. Suid. ἡγεμ. δικ. Bekk. An. 276. 301 (Photiades). Phot. Suid. εὔθυνα (Bekk. An. 245. schol. Patm. Dem. p. 142). add. *lex. Cantabr. λογισταί, ubi legendum κληροῦνται, ceterum minime ipsa verba afferuntur.

---

3 Π(ΕΡΙ) (sed Π(ΑΡΑ) „compendio male picto" Wn.) ΤΟΥϹ, corr. (ci. K.) W.-K., H.-L. 8 ΕΑΝ. 9 τινὰ ἐν W.-K. recte (K.[3]). 11 διαιτητάς] δικαστάς contra chart. K.[1], H.-L. (cum Harpocr.). 15 ἀπὸ] Α cum compendio insolito. 18 -ΟΥϹΙ. 20 [[τούτοις]] app. 21 ⟨πάρ⟩εισι app. (22 μόνοι ⟨οἱ⟩ Jos. Mayor, H.-L., K.[3], S., ⟨οἱ⟩ μόνοι W.-K.[3]).

*νας εἰς τὸ δικαστήριον εἰσάγοντες. καὶ ἂν μέν τινα κλέ-
πτοντ' ἐξελέγξωσι, κλοπὴν οἱ δικασταὶ καταγιγνώ-
σκουσι, καὶ τὸ γνωσθὲν ἀποτίνεται δεκαπλοῦν· ἐὰν δέ
τινα δῶρα λαβόντα ἐπιδείξωσιν καὶ καταγνῶσιν οἱ δι-
κασταί, δώρων τιμῶσιν, ἀποτίνεται δὲ καὶ τοῦτο δε-
καπλοῦν· ἂν δ' ἀδικεῖν καταγνῶσιν, ἀδικίου τιμῶσιν,
ἀποτίνεται δὲ τοῦθ' ἁπλοῦν, ἐὰν πρὸ τῆς θ' πρυτα-
νείας ἐκτείσῃ τις, εἰ δὲ μή, διπλοῦται. τὸ ⟨δὲ⟩ δεκα-
πλοῦν οὐ διπλοῦται.*

κληροῦσιν δὲ καὶ γ ρ α μ μ α τ έ α τὸν κατὰ πρυτανείαν 3
*καλούμενον, ὃς τῶν γραμμάτων ⟨τ'⟩ ἐστὶ κύριος, καὶ
τὰ ψηφίσματα τὰ γιγνόμενα φυλάττει, καὶ τἆλλα πάντα
ἀντιγράφεται καὶ παρακάθηται τῇ βουλῇ. πρότερον μὲν
οὖν οὗτος ἦν χειροτονητός, καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ
πιστοτάτους ἐχειροτόνουν· καὶ γὰρ ἐν ταῖς στήλαις
πρὸς ταῖς συμμαχίαις καὶ προξενίαις καὶ πολιτείαις
οὗτος ἀναγράφεται· νῦν δὲ γέγονε κληρωτός. κλη-* 4
*ροῦσι δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς νόμους ἕτερον, ὃς παρακάθηται
τῇ βουλῇ, καὶ ἀντιγράφεται καὶ οὗτος πάντας. χειρο-* 5
*τονεῖ δὲ καὶ ὁ δῆμος γραμματέα, τὸν ἀναγνωσόμενον
αὐτῷ καὶ τῇ βουλῇ, καὶ οὗτος οὐδενός ἐστι κύριος
ἄλλ' ἢ τοῦ ἀναγνῶναι.*

κληροῖ δὲ καὶ ἱ ε ρ ο π ο ι ο ὺ ς δέκα, τοὺς ἐπὶ τὰ ἐκθύ- 6

TESTIM. 6 Harp. *ἀδικίου.* § 3. 4. 5 Poll. 8, 98. § 3. 4 *Harp. *γραμματεύς.* § 4 *Harp. *ἀντιγραφεύς.* § 5 Suid. *γραμματεύς.* Bekk. An. 226.

---

1 ΚΑΝ. 2 ΓΙΝΩΙCΚΟΥCΙ pr. (del. Ι post Ω), cf. p. 82, 3. 3 ⟨*κατα*⟩*γνωσθ.* W.-K., sed def. *γν.* S. coll. Dem. 24, 9 *κατεγνωκυίας — γνωσθέντα.* 8 ЄΚΤΙCΗΙ. 9 ⟨*δὲ*⟩ K. 10 -CΙ. 11 ΓΡΑΜΜΑΤЄΩΝ, corr. Bywater, Bl., al. (cum Harp. Poll.). ⟨*τ'*⟩ add. Harp. (praeter BC), cf. Kb. p. 227 (W.-K.[3]). 12 *γενόμ.* Harp. 14 sq. Κ(ΑΙ)ΑΠΙCΤ. 18 ЄΠΙΤΟΥ-ΤΟΙCΝΟΜΟΝЄΤЄΡΟΝ, corr. K. e Poll. 22 ΑΛΛΑΤΟΥ, corr. (Richards, Bl., al.) W.-K., K.-L. (cum Suid.), v. tamen app.

ματα καλουμένους, [οἳ] τά τε μαντευτὰ ἱερὰ θύουσιν,
κἄν τι καλλιερῆσαι δέῃ, καλλιεροῦσι μετὰ τῶν μάν-
7 *τεων. κληροῖ δὲ καὶ ἑτέρους δέκα, τοὺς κατ' ἐνιαυ-*
τὸν καλουμένους, οἳ θυσίας τέ τινας θύουσι, [καὶ τ]ὰς
πεντετηρίδας ἁπάσας διοικοῦσι πλὴν Παναθηναίων.
ε[ἰσὶ] δὲ πεντετηρίδες μία μ[ὲν εἰ]ς Δῆλον (ἔστι
δὲ καὶ ἑπτετηρὶς ἐνταῦθα), δευτέρα δὲ Βραυρώνια,
τρίτη [δὲ Ἡράκλει]α, τετάρτη δ' Ἐλευσ[ίν]ια· ε' δὲ
Πα[ν]αθήναια, καὶ τούτων οὐδεμιᾷ ἐν τῷ αὐτῷ ἐν[ιαυ-
τῷ] γίγνετ[αι. ἕκτη] δὲ πρόσκειται [καὶ Ἡ]φαίσ[τι]α,
ἐπὶ Κηφισοφῶντος ἄρχοντος.
8 *κληροῦσι δὲ καὶ εἰς Σαλαμῖνα ἄρχοντα, καὶ*
εἰς Πει[ραι]έα δήμαρ[χ]ον, οἳ τά τε Διονύσια
ποιοῦσι ἑκατέρωθι καὶ χορηγοὺς καθιστᾶσι· ἐν Σα-
λαμ[ῖνι] δὲ καὶ τοὔ[ν]ομα τοῦ ἄρχοντος ἀναγράφεται.

LV. *αὗται μὲν οὖν αἱ ἀρχαὶ κληρωταί τε καὶ κύ-*
ριαι τῶν εἰ[ρη]μένων [πράξε]ων εἰσίν. οἱ καλού-

TESTIM. § 6. 7 *Et. M. *ἱεροποιοί*. Phot. *ἱεροπ*. Bekk. An. 265. schol. Patm. Dem. 11. Poll. 8, 107. LV Poll. 8, 85. 86.

---

6. *ε' δ' εἰσὶ* (L.) H.-L.; *ε[ἰσὶ δὲ]* K.[3], negans numeri notam super Є exstare, it. Wn. (*ε. δὲ ε̄* Papageorg., qui recte del. *ἡ* ante *εἰς* 6 a K. additum). Proxima et 8 *δὲ Ἡρ*. (cf. Poll. 8, 107 *τὴν Ἡρακλειδῶν* sec. codd.) suppl. K., et convenire vid. vestigia, etsi negat Wn. (ΤΡΙΤΗ ..... ΤΑ Wn.). 8 ab *Ἐλ*. suppl. (L., Wyse) H.-K., K.[3] Sunt vestigia vocis *Ἐλ*.; post eam dispiciuntur vestigia litterae Є, et super eam ductus transversus qui numerum indicat. 9 sq. post *αὐτῶι* est *εν* (nihil aliud fuisse dicit Wn.) supra v.; suppl. *ἐν[ιαυτῷ* (Bl.) W.-K.[1.2], H.-L.; sed sensus existit perversissimus, nisi cum W.-K.[2] *οὐδεμιᾷ* pro *οὐδεμία* scribitur, cf. Wil. I, 229 (*ἐγγί(γ)νεται* K., W.-K.[3]). 10 *-γί[γνεται* K., *-γίνε[ται* W.-K.[3]; postea K. *γίνετ[αι*. Reliqua supplevi, v. app.: ante *δὲ* antea *νῦν* scripsi; *προσ* primo ut vid. per compendium, sed superscript. ΡΟϹ (*προκ*. K., al., sed *προσκ*. et. Wn., W.-K.[3]). Cf. v. Prott Mitth. d. arch. Inst. Ath. 1898, p. 167 f. Malim autem *ἀπὸ* pro *ἐπί*. 14 *ποιοῦσι* charta, sed -ϹΤΑϹΙΝ.
15 legebatur non recte *τὸ [ὄν]ομα* (*τοὔ[ν]*. et Wn., W.-K.[3]).
17 *[πραγμάτ]ων* (K., al.) nimium pro spatio; *[ἁπάντ]ων* Papageorg.; *[πράξε]ων* Kb., W.-K.[3] (app.). transposui *δὲ* ante *καλ*. traditum (hiat.; ibd.).

μενοι δὲ ἐννέα ἄρχοντες, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὃν τρόπον καθίσταντο [προε]ίρητα[ι· νῦν] δὲ κληροῦσιν θεσμοθέτας μὲν ἓξ καὶ γραμματέα τούτοις, ἔτι δ' ἄρχοντα καὶ βασιλέα καὶ πολέμαρχον, κατὰ μέρος ἐξ ἑκάστης ⟨τῆς⟩ φυλῆς. δοκιμάζονται δ' οὗτοι πρῶτον μὲν ἐν τῇ β[ου- 2
λ]ῇ τοῖς φ', πλὴν τοῦ γραμματέως, οὗτος δ' ἐν δικαστηρίῳ μόνον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες (ἅπαντες γὰρ καὶ οἱ κληρωτοὶ καὶ οἱ χειροτονητοὶ δοκιμασθέντες ἄρχουσιν), οἱ δ' ἐννέ' ἄρχοντες ἔν τε τῇ βουλῇ καὶ πάλιν ἐν δικαστηρίῳ. καὶ πρότερον μὲν οὐκ ἦρχεν ὅντι[ν'] ἀποδοκιμάσειεν ἡ βουλή, νῦν δ' ἔφεσίς ἐστιν εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τοῦτο κύριόν ἐστι τῆς δοκιμασίας. ἐπερωτῶσιν δ', ὅταν δοκιμάζωσιν, πρῶτον μὲν 3
pag. 28 'τίς ‖ σοι πατὴρ καὶ πόθεν τῶν δήμων, καὶ τίς πατρὸς πατήρ, καὶ τίς μήτηρ, καὶ τίς μητρὸς πατὴρ καὶ πόθεν τῶν δήμων'; μετὰ δὲ ταῦτα εἰ ἔστιν αὐτῷ Ἀπόλλων πατρῷος καὶ Ζεὺς ἑρκεῖος, καὶ ποῦ ταῦτα τὰ ἱερά ἐστιν, εἶτα ἠρία εἰ ἔστιν καὶ ποῦ ταῦτα, ἔπειτα γονέας εἰ εὖ ποιεῖ, [καὶ] τὰ τέλη τελεῖ, καὶ τὰς στρατείας εἰ ἐστράτευται. ταῦτα δ' ἀνερωτήσας, 'κάλει' φησὶ 'τούτων τοὺς μάρτυρας'. ἐπειδὰν δὲ παράσχη- 4
ται τοὺς μάρτυρας, ἐπερωτᾷ 'τούτου βούλεταί τις κατηγορεῖν'; [κ]ἂν μὲν ᾖ τις κατήγορος, δοὺς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, οὕτω δίδωσιν ἐν μὲν τῇ βουλῇ τὴν

TESTIM. 2 *lex. Cantabr. θεσμοθ. ἀνάκρισις. § 2. 3 *lex. Cant. l. c.

2 legebatur non recte [εἴρη]ται; tum [ἤδη· νῦν] K., rell.; sed non exigitur spatio ἤδη, cum in eodem versus proximi non plus quam tres litt. exstent. Ut ego Wn., W.-K.[3] (app.). 4 addidi τῆς. 6 post φ' add. Papageorg. εἶτα δ' ἐν τῷ δικαστ. (del. id. γὰρ v. 7). 6 et 10 ἐν ⟨τῷ⟩ δικαστ. H.-L. Cf. p. 72, 4 (89, 5); Kb. p. 208 (app.). 7 ἅπαντε[ς (Diels, et. Wn., W.-K.[3]) verius vid. quam πάντες (K., al.). 14 sq. ΠΑΤΗΡΠΑΤΡΟϹ pr. 19 ⟨εἰ⟩ τελεῖ W.-K. 21 -CIN. 22 ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ.

ἐπιχειροτονίαν, ἐν δὲ τῷ δικαστηρίῳ τὴν ψῆφον· ἐὰν δὲ μηδεὶς βούληται κατηγορεῖν, εὐθὺς δίδωσι τὴν ψῆφον· καὶ πρότερον μὲν εἷς ἐνέβαλλε τὴν ψῆφον, νῦν δ' ἀνάγκη πάντας ἐστὶ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν, ἵνα ἄν τις πονηρὸς ὢν ἀπαλλάξῃ τοὺς κατηγόρους, ἐπὶ

5 τοῖς δικασταῖς γένηται τοῦτον ἀποδοκιμάσαι. δοκιμασθέν⟨τες⟩ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, βαδίζουσι πρὸς τὸν λίθον ἐφ' ᾧ τὰ τόμι' ἐστίν, ἐφ' οὗ καὶ οἱ διαιτηταὶ ὀμόσαντες ἀποφαίνονται τὰς διαίτας, καὶ οἱ μάρτυρες ἐξόμνυνται τὰς μαρτυρίας, ἀναβάντες δ' ἐπὶ τοῦτον ὀμνύουσι, δικαίως ἄρξειν καὶ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ δῶρα μὴ λήψεσθαι τῆς ἀρχῆς ἕνεκα, κἄν τι λάβωσιν ἀνδριάντα ἀναθήσειν χρυσοῦν. ἐντεῦθεν δ' ὀμόσαντες εἰς ἀκρόπολιν βαδίζουσι καὶ πάλιν ἐκεῖ τὰ αὐτὰ ὀμνύουσι, καὶ μετὰ ταῦτ' εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσέρχονται.

LVI. λαμβάνουσι δὲ καὶ παρέδρους ὅ τε ἄρχων καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πολέμαρχος δύο ἕκαστος, οὓς ἂν βούληται, καὶ οὗτοι δοκιμάζονται ἐν τῷ δικαστηρίῳ πρὶν παρεδρεύειν, καὶ εὐθύνας διδόασιν ἐπὰν παρεδρεύσωσιν.

2 καὶ ὁ μὲν ἄρχων εὐθὺς εἰσελθὼν πρῶτον μὲν κηρύττει, ὅσα τις εἶχεν πρὶν αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἀρχήν, ταῦτ' ἔχειν καὶ κρατεῖν μέχρι ἀρχῆς τέλους.

3 ἔπειτα χορηγοὺς τραγῳδοῖς καθίστησι τρεῖς, ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων τοὺς πλουσιωτάτους· πρότερον δὲ καὶ

TESTIM. § 5 *Harpocr. v. λίθος. LVI § 1 Poll. 8, 92. *Harp. πάρεδρος (v. 16—20). § 3 lex. Cant. ἐπώνυμος.

---

4 διαψ. (Wyse, v. L., Bl., Lipsius) W.-K., H.-L., K.[3] 6 sq. δοκιμασθέν⟨τες⟩ (Bl., H., al.) W.-K., H.-L. 8 ὑφ' ᾧ (ὑφ' ᾧ vel ἐφ' ᾧ libri Poll.) K.[1], Wil. (I, 48); ЄΦ legi posse recte autumant W.-K.[2] (Poland, et. Wn. ЄΦ), ЄΦΟ. ἐφ' ο[ὗ] (L.) K.[3] Cf. Kb. 11 -CIN. 13 -CI. 14 -CIN et TAYTA. 17 ΟΥCЄAN. 19 ἐπειδὰν H.-L.

κωμῳδοῖς καθίστη πέντε, νῦν δὲ τούτους αἱ φυλαὶ φέρουσιν. ἔπειτα παραλαβὼν τοὺς χορηγούς, τοὺς ἐνηνεγμένους ὑπὸ τῶν φυλῶν εἰς Διονύσια ἀνδράσι καὶ παισὶ καὶ κωμῳδοῖς, καὶ εἰς Θαργήλια ἀνδράσιν καὶ παισίν (εἰσὶν δ' οἱ μὲν εἰς Διονύσια κατὰ φυλάς, εἰς Θαργήλια [δὲ] δυεῖν φυλαῖν εἷς· παρέχει δ' ἐν μ[έρ]ει ἑκατέρα τῶν φυλῶν) τούτοις τὰς ἀντιδόσεις ποιεῖ καὶ τὰς σκήψεις εἰσ[άγει, ἐά]ν τις ἢ λεληтουργη[κέ]ν[αι] φῇ πρότερον ταύτην τὴν λῃτουργ[ίαν, ἢ ἀ]τελὴς εἶναι λεληтουρ[γηκὼς ἑ]τέραν λῃτουργίαν καὶ τῶν χρόνων αὐτῷ [τῆς ἀτε]λείας μὴ ἐξελη[λυ]θό[των, ἢ τὰ] ἔτη μὴ γεγονέναι· δεῖ γὰρ τὸν τοῖς παι[σὶν χορη]γοῦντα ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη γεγονέναι. καθίστησι δὲ καὶ εἰς Δῆλον χορηγούς, καὶ ἀρχιθέω[ρον τ]ῷ τριακοντορίῳ τῷ τοὺς ἠθέους ἄγοντι. πομπῶν δ' ἐπιμελεῖτ[αι 4
τῆς τ]ε τῷ Ἀσκληπιῷ γιγνομένης, ὅταν οἰκουρῶσι μύσται, καὶ τῆς Διονυσίων τῶν με[γά]λων μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν, οὓς πρότερον μὲν ὁ δῆμος ἐχειροτόνει δέκα ὄντας, κ[αὶ τὰ] εἰς τὴν πομπὴν ἀναλώματα παρ' αὐτῶ[ν] ἀνήλι[σ]κον, νῦν δ' ἕνα τῆς φυλῆ[ς ἑκ]άστης κληροῖ, καὶ δίδωσιν εἰς τὴν κατασκευὴν ἑκατὸν μνᾶς. ἐπι- 5

TESTIM. 12 *Harp. *ὅτι νόμος ἐστίν.*

---

1 ΤΟΥΤΟΙC, corr. (Wyse) W.-K. 3 sq. bis -CIN. 5 ЄICI. 5 sq. *εἰς ⟨δὲ⟩ Θαργ.* K.^{1}, *εἰς Θ. ⟨δὲ⟩* W.-K., sed fuisse videtur Δ(Є) in chart. (H.-L.; *Θ. [δὲ]* K.^{3}, app.). 6 *δυοῖν* H.-L.
8 ΤΑCΚΗΨЄIC. *λεληтουργηκέναι* (Sandys) W.-K. (vid. pr. ΛЄΛΟΥΤΗΡΓ fuisse, cf. v. 10) et K.^{3} 9 *φῇ π[ρό]τερον* K.^{3} *λῃτουργίαν* (ΛЄΙΤ pr.; punctis inclusae litt. ЄI) K.; tum *ἢ ἀ[τ. εἶναι* recte W.-K., K.^{3} 10 *λελη[τουργηκὼς ἑ]τ.* K.^{3} (supr. HI scriptum ЄI pro v. l. ΛΟΥΤΗΡΓΙΑΝ pr. 11 *τῆς ἀτελ.* W.-K. *ἐξελη[λυ]θό[των* K.^{3} *τὰ μ']* *ἔτη* K.^{3}; sed sufficit *τὰ*.
12 suppl. K. ex Harp. 14 *ἀρχιθέωρον* (Lipsius, Fränkel) W.-K.: *-ρους* (Torr) H.-L., K.^{3} Cf. Kb. 15 *ἐπιμελεῖται* (Ruth., al.) W.-K., H.-L., K.^{3} 16 *τῆς τ[ε* Wn. (*τῆς τε]* K.), recte ut vid. (K.). 16 sq. *οἱ μύσται* falso H.-L. 20 *ἀνήλισκον* recte (Bl., Condos) W.-K.

μελ[εῖτα]ι δὲ καὶ τῆς εἰς Θαργήλια καὶ τῆς τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι. διοικεῖ δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Διονυσίων οὗτος καὶ τῶν Θαργηλίων. ἑορτῶν μὲν οὖν ἐπιμελεῖ-
6 ται τούτων. γραφαὶ δ[ὲ καὶ δ]ίκαι λαγχάνονται πρὸς αὐτόν, ἃς ἀνακρίνας εἰς [τὸ] δικαστήριον εἰσά[γει, γο]νέων κακώσεως (αὗται δ' εἰσὶν ἀζήμιοι τῷ βουλομένῳ δ[ι]ώκειν), ὀρφανῶν κ[ακώ]σεως (αὗται δ' εἰσὶ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων), ἐπικλήρου κακώσε[ως (αὗ]ται δ' εἰσὶ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν συνοικούντων), οἴκου ὀρφανικοῦ κακώσεως (εἰσὶ δὲ καὶ [αὗται κατὰ τῶν] ἐπιτρόπων), παρανοίας, ἐάν τις αἰτιᾶταί τινα παρανοοῦντα τὰ [ὑπάρχοντα] ἀπολλύν[αι], εἰς δατητῶν αἵρεσιν, ἐάν τις μὴ θέλῃ τ[ὰ] κοινὰ [ὄντα νέμεσθ]αι, εἰς ἐπι[τρ]οπῆς κατάστασιν, εἰς ἐπιτροπῆς διαδικασίαν, εἰς [ἐμφανῶν κατάστασ]ιν, ἐπίτρ[οπ]ον αὐτὸν ἐγγράψαι,
7 κλήρων καὶ ἐπικλήρων ἐπι[δικασίαι. ἐπιμελεῖτ]αι δὲ καὶ τῶν [ὀρφ]ανῶν καὶ τῶν ἐπικλήρων, καὶ τῶν γυναικῶν ὅσαι ἂν τελευτή[σαντος τοῦ ἀνδ]ρὸς σκή-

TESTIM. § 5. 6. 7 Poll. 8, 89. § 6 lex. Cant. ἐπώνυμος. Bekk. An. 310 (cf. 269). Phot. Suid. ἡγεμονία δικαστηρίου. 12 sq. *lex. Cant. εἰς δατητῶν αἵρεσιν. *Harp. δατεῖσθαι. *Et. M. δατητής. 15 *Harp. εἰς ἐμφανῶν κατάστασιν. schol. Ar. Vesp. 769.

5 εἰς τ[ὸ δι]κ. W.-K.[1.2], εἰς τὸ δ. Wn., W.-K.[3], quod non improbat K., nisi quod τὸ negat certo agnosci. Cf. ad p. 86, 6. 10. (Ipse εἰς δ[ι]κ. agnoscere mihi visus sum, εἶτ' [εἰς δι]κ. antehac K.) 6 γονέων (Wyse, Bl., al.) W.-K., H.-L., K.[3] 7—10 suppl. K. 10 ΟΡΦΑΝΟΥ, adscr. v. l. (ΟΡΦΑΝ)ΙΚ(ΟΥ). 12 τὰ [ἑαυτοῦ κτήματα ἀ]π. K. (nimium pro spat.), τὰ π[ατρῷα ἀ]π. (Wyse) H.-L., τὰ [ὑπάρχοντα ego ed. 1 (τὰ [οἰκεῖα Kb., cui adversatur K. propter primae litt. vest., τὰ ἑαυτοῦ Papageorg. Bl.[2], quod negat exstitisse Wn., certe spatio non sufficere dicit K.). ΔΙΑΙΤΗΤ(ΩΝ), corr. (ex Harp. et lex. Cant.) K. 13 ΘΕΛΗΤ . Κ sec. Wn. (ΘΕΛΗΙΚ. fuisse putat K.); θ. [κ]οινὰ [τὰ ὄντα νέμ. K. (e lex Cantabr.), app. 15 suppl. W.-K. (ex Harp.), K.[3] 16—90, 1 suppl. K. (e Polluce); 18 sq. ΡΟCΚΗ sec. W.-K. (Wn.), sed negat K.

[πτω]νται κυεῖν· καὶ κύριός ἐστι τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπιβάλ[λειν ἢ εἰσάγειν εἰς] τὸ δικα[στή]ριον. μισθοῖ δὲ καὶ τοὺς οἴκους τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν ἐπικλ[ήρων, ἕως ἄν τις τετταρ]ακαιδε[κέ]τις γένηται, καὶ τὰ ἀποτιμήματα λαμβάνει, [καὶ τοὺς ἐπιτρόπους], ἂν μὴ [δι]δῶσι τοῖς παισὶ τὸν σῖτον, οὗτος εἰσπράττει.

LVII. καὶ ὁ [μὲν ἄρχων ἐπιμελεῖτ]αι τούτ[ων. ὁ] δὲ βασιλεὺς πρῶτον μὲν μυστηρίων ἐπιμελεῖ[ται, μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν ὧ]ν ὁ δῆμ[ος χ]ειροτονεῖ, δύο μὲν ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων, ἕνα δ' [ἐξ Εὐμολπιδῶν, ἕνα] δ' ἐκ Κηρ[ύκω]ν. ἔπειτα Διονυσίων τῶν ἐπὶ Ληναίῳ· ταῦτα δέ ἐστι [πομπ]ή [τε καὶ ἀγών]. τὴν μὲν pag. 29 οὖν πομπὴν κοινῇ πέμπουσιν ὅ τε βασιλεὺς καὶ οἱ ἐπιμεληταί, τὸν δὲ ἀγῶνα διατίθησιν ὁ βασιλεύς. τίθησι δὲ καὶ τοὺς τῶν λαμπάδων ἀγῶνας ἅπαντας· ὡς δ' ἔπος εἰπεῖν καὶ τὰς πατρίους θυσίας διοικεῖ οὗτος ἁπάσας. γραφαὶ δὲ λαγχάνονται πρὸς αὐτὸν ἀσεβείας, 2

TESTIM. 6 *Harp. σῖτος. LVII Pollux 8, 90. Phot. ἡγεμ. δικαστ. Bekk. An. 219. 7—11 *Harp. ἐπιμελητὴς τῶν μυστηρίων (ὁ δὲ βασ. — Κηρύκων). § 2. 3 Poll. 8, 117. Bekk. An. 310 sq.

---

2 suppl. Lipsius, W.-K., K.[3] 4 supplevi (. . ΤΕΙC, superscr. pro v. l. Η supra Ε). Τετρακαιδεκ. (Isocr. 19, 22) praefert Papageorg., cf. app. 5 suppl. W.-K. (Brooks, Pantazid.); [κ. τ. ἐπ. οἳ] (ΕΑΝ i. e.) ἂν H.-L. (app.). μὴ W.-K., H.-L. διδῶσι K.[1], W.-K.: ἀποδιδ. (Pantazid.) H.-L., ἀπο]δῶσι K.[3] 7 suppl. (Bl., H.) W.-K., H.-L., K.[3] 8 sq. suppl. K. (ex Harp.); ὧ]ν ego (it. Wn., W.-K.[3]; οὓς supplebatur). 9 ἐχ]ειροτόνει K.[1] ex Harp., corr. (Jos. Mayor, Bl., al.) W.-K., H.-L. 10 sq. Εὐμ. K. ex Harp.; δ' ἐξ et δ' ἐκ K. (ΔΕΚΗΡ; alterum ·Κ· superscr. esse testatur Wn.) ex eodem (Gertz) W.-K., H.-L. 11 sq. ΛΗΝΑΙΩΝ, corr. (Bywater, Bl., al.) H.-L., K.[3]; contra Ἐπιληναίων W.-K.[3] 12 π. καὶ ἀγ. (L.) H.-L.; [τε καὶ (ut p. 61, 3) ἀ.] Kb., Papageorg., W.-K.[3] (spatio aptum esse test. Wn.). Tum τὴν (H., John Mayor, al.) W.-K., H.-L. 14 ⟨δια⟩τίθησι (Richards, al.) W.-K., H.-L.; def. τίθ. S., cf. p. 84, 3 γνωσθέν (app.). 16 καὶ del H.-L. 17 ΠΑCΑC (διοικεῖ πάσας οὗτος Diels ut 91, 3, app.).

νείμαντα δέκα μέρη, τὸ λαχὸν ἑκάστῃ τῇ φυλῇ μέρος
προσθεῖναι, τοὺς δὲ τὴν φυλὴν δικάζοντας τοῖς διαι-
3 *τηταῖς ἀποδοῦναι. αὐτὸς δ' εἰσάγει δίκας τάς τε τοῦ*
ἀ[π]οστασίου καὶ ἀπροστασ[ίου] καὶ κλήρων καὶ ἐπι-
κλήρων τοῖς μετοίκοις, καὶ τἆλλ' ὅσα τοῖς πολίταις ὁ
ἄρχων. ταῦτα τοῖς μετοίκοις ὁ πολέμαρχος.

LIX. *οἱ δὲ θεσμοθέται πρῶτον μὲν τοῦ προγρά-*
ψαι τὰ δικαστήριά εἰσι κύριοι, τίσιν ἡμέραις δεῖ δικά-
ζειν, ἔπειτα τοῦ δοῦναι ταῖς ἀρχαῖς· καθότι γὰρ ἂν
2 *οὗτοι δῶσιν, κατὰ τοῦτο χρῶνται. ἔτι δὲ τὰς εἰσαγγε-*
λίας, ⟨ἃς⟩ εἰσαγγέλλουσιν εἰς τὸν δῆμον, καὶ τὰς
καταχειροτονίας καὶ τὰς προβολὰς ἁπάσας εἰσάγου-
σι οὗ[τ]οι, καὶ γραφὰς παρανόμων, καὶ νόμον μὴ
ἐπιτήδειον θεῖναι, καὶ προεδρικὴν καὶ ἐπιστατικὴν καὶ
3 *στρατηγοῖς εὐθύνας. εἰσὶ δὲ καὶ γραφαὶ πρὸς αὐτοὺς*
ὧν παράστασις τίθεται, ξενίας καὶ δωροξενίας, ἄν τις
δῶρα δοὺς ἀποφύγῃ τὴν ξενίαν, καὶ συκοφαντίας καὶ
δώρων καὶ ψευδεγγραφῆς καὶ ψευδοκλητείας καὶ βου-

TESTIM. § 3 *Harp. *πολέμαρχος* (*αὐτὸς — ἐπικλ.*). *ἀποστασίου*. schol. Ar. Vesp. 1042. Hesych. et Phot. *Λυκαμβὶς ἀρχή*. Bekk. An. 310. Phot. Suid. *ἡγεμ. δικ.* LIX 1—6 Poll. 8, 87. *Harp. *θεσμοθέται*. § 1. 2 Phot. *θεσμοθέται*. schol. Plat. Phaedr. 235 D. schol. Aeschin. 1, 16. § 3 *Harp. *παράστασις* (*εἰσὶ — συκοφ.*). *δωροξενία*. *lex. Cant. *ξενίας γραφή* (*εἰσὶ — ξενίαν*). Harp. *ἡγεμονία δικαστηρίου*. Bekk. An. 310. Phot. *ἡγ. δικ.* Hesych. *δωροξενίας*. Poll. 8, 44.

(punctum ante O?), = (*γιγνομέν*)*οις*. 3 *τοῦ*] cf. Mus. Rh. XLIV, 22. 4 *καὶ ἀπροστ.* (ΚΑΙΠΡΟΣΤ?) supra v. ab al. m. *καὶ ⟨τὰς⟩ κλ.* Papageorg. 11 *εἰσαγγέλλουσιν* (ita chart.) *εἰς τὸν δῆμον* secl. W.-K. (hab. Poll. Phot., *εἰσῆγον* s. *-άγειν* schol. Pl. Aesch., *εἰς τ. δ.* om. sch. Pl.). Malui inserere *ἅς*, cf. c. 43, 4; Praefat. § 3; app. 13 *καὶ ⟨τοῦ⟩ νόμον* (Jos. Mayor) H.-L. -ΟΙΝ. 17 *τὴν ξενίας* (Meier) H.-L. 18sq. *ψευδοκλ... μοιχείας*] ita etiam Pollux et Harp. v. *παράστ.*; sed id. v. *ἡγεμονία δικ.* (cf. Bk. An., Phot.) *ὕβρεως καὶ μοιχείας καὶ βουλεύσεως καὶ ἄλλων*.

μενος ἐν πλοίῳ. δικάζουσι δ' οἱ λαχόντες τα............, πλὴν τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γιγνομένων, εἰσάγει δ' ὁ βασιλεύς, καὶ δικάζο[υσιν] ἐν ἱερ[ῷ] καὶ ὑπαίθριοι, καὶ ὁ βασιλεὺς ὅταν δικάζῃ περιαιρεῖται τὸν στέφανον ὁ δὲ τὴν αἰτίαν ἔχων τὸν μὲν ἄλλον χρόνον εἴργεται τῶν ἱερῶν, καὶ οὐδ' εἰς τὴν ἀγορὰν ν[όμος] ἐμβαλεῖν αὐτῷ· τότε δ' εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθὼν ἀπολογεῖται. ὅταν δὲ μὴ εἰδῇ τὸν ποιήσαντα, τῷ δράσαντι λαγχάνει, δικάζει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ φυλοβασιλεῖς, καὶ τὰς τῶν ἀψύχων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων.

LVIII. *ὁ δὲ πολέμαρχος θύει μὲν θυσίας τήν τε τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀγροτέρᾳ καὶ τῷ Ἐνυαλίῳ, διατίθησι δ' ἀγῶνα τὸν ἐπιτάφιον, καὶ τοῖς τετελευτηκόσιν ἐν τῷ πολέμῳ καὶ Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι ἐναγίσματα ποιεῖ. δίκαι δὲ λαγχάνονται πρὸς αὐτὸν ἴδιαι μὲν* 2
αἵ τε τοῖς μετοίκοις καὶ τοῖς ἰσοτελέσι καὶ τοῖς προξένοις γιγνόμεναι· καὶ δεῖ τοῦτον λαβόντα καὶ δια-

---

TESTIM. 7 sqq. cf, Poll. 8, 120 (non ex Aristot.). LVIII Poll. 8, 91. § 1 Bekk. An. 290.

---

1 litt. post *τα* mihi vel A vel Є vel C fuisse visa est, falsum *ταῦτα* (K., rell.). Conieci *τὰς δίκας* vel *κρίσεις* (Harp. *ἐφέται*); tum *ἐφέται* (ex Harp.) K. rell.; *δικασταί* Paton, H.-L. Sed Wn. TAI.A....C; hinc (Kb.) W.-K.[3] *ταῦτ' ἄνδρες*.
3 restitui e vestigiis (quae sunt et. YCI[N] litt.); it. Wn., W.-K.[3]
6 *οὐδ' εἰς τὴν ἀγορὰν* (Wyse, v. Leeuw., Bl., al.) W.-K., H.-L. *ν[όμος* Bl.[2], W.-K.[3] (legebatur *δ[ίκαιον* vel *δ[έδοται*; supplem. certum non esse dicunt W.-K.[3]; app.). 8 *μὴ εἰδῇ* W.-K. (Wyse), K.[3]; add. ⟨*τις*⟩ (coll. Dem. 23, 76) Papageorg.
11 *θύει μὲν* recte W.-K., K.[3] *τήν τε τῇ*] *τῇ τε* W.-K., concedentes *τήν τε τῇ* correctorem voluisse; sed eadem etiam a pr. m. fuisse affirmat K. 12 lego ЄNYΑΛΛΙΩΙ (transfixa omnia a N ad alt. I) ṆỴẠḶḶỊΩ̣Δ̣Ị Ạ; superscr. supra primas litt. ЄNYΩ. (sic, sed paullo incertius punctum). 13 *καὶ* del. K., H.-L., coll. Poll.; def. Kb., Wil. I, 249 (*ἐπὶ* pro *καὶ* Papageorg.; app.).
15 *ἴδιαι*] IΔI a corr. ante vers. *μόνον* W.-K. (app.). 16 *καὶ* ⟨*αἱ*⟩ *τοῖς προξ.* Kb., W.-K.[3] 17 *γιγνόμεναι* pr., sed transfixae litt. AI, superscr. et alia, quae legi non possunt, et .OIC

νείμαντα δέκα μέρη, τὸ λαχὸν ἑκάστῃ τῇ φυλῇ μέρος προσθεῖναι, τοὺς δὲ τὴν φυλὴν δικάζοντας τοῖς διαι-
3 τηταῖς ἀποδοῦναι. αὐτὸς δ' εἰσάγει δίκας τάς τε τοῦ ἀ[π]οστασίου καὶ ἀπροστασ[ίου] καὶ κλήρων καὶ ἐπικλήρων τοῖς μετοίκοις, καὶ τἆλλ' ὅσα τοῖς πολίταις ὁ ἄρχων. ταῦτα τοῖς μετοίκοις ὁ πολέμαρχος.

LIX. οἱ δὲ θεσμοθέται πρῶτον μὲν τοῦ προγράψαι τὰ δικαστήριά εἰσι κύριοι, τίσιν ἡμέραις δεῖ δικάζειν, ἔπειτα τοῦ δοῦναι ταῖς ἀρχαῖς· καθότι γὰρ ἂν
2 οὗτοι δῶσιν, κατὰ τοῦτο χρῶνται. ἔτι δὲ τὰς εἰσαγγελίας, ⟨ἃς⟩ εἰσαγγέλλουσιν εἰς τὸν δῆμον, καὶ τὰς καταχειροτονίας καὶ τὰς προβολὰς ἁπάσας εἰσάγουσι οὗ[τ]οι, καὶ γραφὰς παρανόμων, καὶ νόμον μὴ ἐπιτήδειον θεῖναι, καὶ προεδρικὴν καὶ ἐπιστατικὴν καὶ
3 στρατηγοῖς εὐθύνας. εἰσὶ δὲ καὶ γραφαὶ πρὸς αὐτοὺς ὧν παράστασις τίθεται, ξενίας καὶ δωροξενίας, ἄν τις δῶρα δοὺς ἀποφύγῃ τὴν ξενίαν, καὶ συκοφαντίας καὶ δώρων καὶ ψευδεγγραφῆς καὶ ψευδοκλητείας καὶ βου-

---

TESTIM. § 3 *Harp. πολέμαρχος (αὐτὸς — ἐπικλ.). ἀποστασίου. schol. Ar. Vesp. 1042. Hesych. et Phot. Λυκαμβὶς ἀρχή. Bekk. An. 310. Phot. Suid. ἡγεμ. δικ. LIX 1—6 Poll. 8, 87. *Harp. θεσμοθέται. § 1. 2 Phot. θεσμοθέται. schol. Plat. Phaedr. 235 D. schol. Aeschin. 1, 16. § 3 *Harp. παράστασις (εἰσὶ — συκοφ.). δωροξενία. *lex. Cant. ξενίας γραφή (εἰσὶ — ξενίαν). Harp. ἡγεμονία δικαστηρίου. Bekk. An. 310. Phot. ἡγ. δικ. Hesych. δωροξενίας. Poll. 8, 44.

(punctum ante O?), = (γιγνομέν)οις. 3 τοῦ] cf. Mus. Rh. XLIV, 22. 4 καὶ ἀπροστ. (ΚΑΙΠΡΟΣΤ?) supra v. ab al. m. καὶ ⟨τὰς⟩ κλ. Papageorg. 11 εἰσαγγέλλουσιν (ita chart.) εἰς τὸν δῆμον secl. W.-K. (hab. Poll. Phot., εἰσῆγον s. -άγειν schol. Pl. Aesch., εἰς τ. δ. om. sch. Pl.). Malui inserere ἅς, cf. c. 43, 4; Praefat. § 3; app. 13 καὶ ⟨τοῦ⟩ νόμον (Jos. Mayor) H.-L. -CIN. 17 τὴν ξενίας (Meier) H.-L. 18 sq. ψευδοκλ. . . . μοιχείας] ita etiam Pollux et Harp. v. παράστ.; sed id. v. ἡγεμονία δικ. (cf. Bk. An., Phot.) ὕβρεως καὶ μοιχείας καὶ βουλεύσεως καὶ ἄλλων.

λεύσεως καὶ ἀγραφίου καὶ μοιχείας. εἰσάγουσιν δὲ καὶ 4
τὰς δοκιμασίας ταῖς ἀρχαῖς ἁπάσαις, καὶ τοὺς ἀπεψη-
φισμένους ὑπὸ τῶν δημοτῶν, καὶ τὰς καταγνώσεις τὰς
ἐκ τῆς βουλῆς. εἰσάγουσι δὲ καὶ δίκας ἰδίας, ἐμπορι- 5
κὰς καὶ μεταλλικάς, καὶ δούλων, ἄν τις τὸν ἐλεύθερον
κακῶς λέγῃ. καὶ ἐπικληροῦσι ταῖς ἀρχαῖς οὗτοι τὰ
δικαστήρια τά ⟨τ'⟩ ἴδια καὶ τὰ δημόσια. καὶ τὰ σύμβολα 6
τὰ πρὸς τὰς πόλεις οὗτοι ⟨κατα⟩κυροῦσι, καὶ τὰς δίκας
τὰς ἀπὸ τῶν συμβόλων εἰσάγουσι, καὶ τὰς ψευδομαρτυ-
ριῶν ⟨τῶν⟩ ἐξ Ἀρείου πάγου.

τοὺς δὲ δικαστὰς κληροῦσι πάντες οἱ ἐννέα ἄρχον- 7
τες, δέκατος δ' ὁ γραμματεὺς ὁ τῶν θεσμοθετῶν, τοὺς
τῆς αὐτοῦ φυλῆς ἕκαστος.

LX. *τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς θ' ἄρχοντας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. κληροῦσι δὲ καὶ ἀθλοθέτας δέκα ἄνδρας, ἕνα τῆς φυλῆς ἑκάστης. οὗτοι δὲ δοκιμασθέντες ἄρχουσιν τέτταρα ἔτη, καὶ διοικοῦσι τήν τε πομπὴν τῶν Παναθηναίων καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς μουσικῆς καὶ τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἱπποδρομίαν, καὶ τὸν πέπλον ποιοῦνται, καὶ τοὺς ἀμφορεῖς ποιοῦνται μετὰ τῆς βου-*

TESTIM. 9 *Bekk. An. 436. 11 Poll. 8, 87. schol. Ar. Vesp. 775. LX, 1 Pollux 8, 93 (cf. 87).

---

6 *οὗτοι* recte W.-K., K.[3]. Toti sententiae *καὶ ἐπικλ. . . δη-μόσια* W.-K.[3] notas ‖ . . . ‖ apponunt, quia eadem dicta erant p. 93, 9 sq. Habuit Pollux, qui om. p. 93, 9 sq. Cf. pag. XXXII, 32; app. 7 *τά ⟨τ'⟩ ἴδ.* Kb., ⟨*καὶ*⟩ *τὰ ἴ.* Papageorg. 8 ⟨*κατα*⟩*κυροῦσι* Wyse (*κυροῦσι* etiam Poll.). 10 TAC pr. pro *τὰ*; mutatum C in Ψ; tum -ΥΡΙΑ, sed *τὰς τῶν ψευδομαρ-τυριῶν τῶν* Pollux, unde *τὰ* add. (H., Bernardakis) W.-K., H.-L., v. app. 11—13 *τοὺς δὲ . . ἕκαστος* secl. W.-K.[2]; cf. p. 98, 12. Legisse vid. Pollux (8, 87), v. Kb.; def. Teusch; tuetur et. Wil. I, 243. 296, sed ut separentur a prioribus, cui obsecutus sum (it. W.-K.[3]). cf. app. 11 ΠΑΝΤΑC, corr. K., H.-L. 19 ⟨*καὶ τὴν εὐανδρίαν*⟩ *καὶ τὴν* coll. p. 95, 19 Papageorg., ⟨*καὶ τῆς εὐ-ας*⟩ post *μουσ.* Sakell. (app.). 20 *ποιοῦνται* post *ἀμφ.* del. (H., Gennadios) W.-K., H.-L. Interpungendum post prius *ποιοῦνται*, cf. c. 49, 3 (app.).

2 λῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς ἀθληταῖς ἀποδιδόασι. συλλέ-
γεται δὲ τὸ ἔλαιον ἀπὸ τῶν μοριῶν· εἰσπράττει δὲ τοὺς
τὰ χωρία κεκτημένους ἐν οἷς αἱ μορίαι εἰσὶν ὁ ἄρχων,
τρί' ἡμικοτύλια ἀπὸ τοῦ στελέχους ἑκάστου. πρότερον
δ' ἐπώλει τὸν καρπὸν ἡ πόλις· καὶ εἴ τις ἐξορύξειεν
ἐλάαν [[μορίαν]] ἢ κατάξειεν, ἔκρινε ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου
βουλή, καὶ εἴ [τ]ου καταγνοίη, θανάτῳ τοῦτον ἐζημίουν.
ἐξ οὗ δὲ τὸ ἔλαιον ὁ τὸ χωρίον κε||κτημένος ἀποτίνει, pag.
ὁ μὲν νόμος ἐστίν, ἡ κρίσις δὲ καταλέλυται· τὸ γὰρ
ἔλα[ιον] ἐκ τοῦ κτήματος, οὐκ ἀπὸ τῶν στελεχῶν ἐστιν
3 τῇ πόλει. συλλέξας οὖν ὁ ἄρχων τὸ ἐφ' αὑ[τοῦ] γε-
γενημένον, τοῖς ταμίαις παρ[αδί]δωσιν εἰς ἀκρόπολιν,
καὶ οὐκ ἔστι ἀναβῆναι πρότερον εἰς Ἄρειον πάγον,
πρὶν ἂν ἅπαν παραδῷ τοῖς ταμίαις. οἱ δὲ ταμίαι τὸν
μὲν ἄλλον χρόνον τηροῦσι ἐν ἀκροπόλει, τοῖς δὲ Παν-
αθηναίοις ἀπομετροῦσιν τοῖς ἀθλοθέταις, οἱ δ' ἀθλο-
θέται τοῖς νικῶσι τῶν ἀγωνιστῶν. ἔστι γὰρ ἆθλα τοῖς
μὲν τὴν μουσικὴν νικῶσιν ἀργύριον καὶ χρυσία, τοῖς
δὲ τὴν εὐανδρίαν ἀσπίδες, τοῖς δὲ τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα
καὶ τὴν ἱπποδρομίαν ἔλαιον. — —

LXI. χειροτονοῦσιν δὲ καὶ τὰς πρὸς τὸν πόλεμον ἀρχὰς ἁπάσας, στρατηγοὺς *δέκα, πρότερον μὲν ἀφ'

TESTIM. 1 sq. *schol. Soph. OC. 701. LXI § 1. 2. 4. 5 Pollux 8, 87. 22. *Harp. στρατηγοί.

---

1 sq. CΥΛΛΕΓЄΤΑΙΤΟΔЄЄΛ, corr. (H., Richards, al.) H.-L., K.[3] (τὸ δὲ ἔλ. συλλ. Hicks, Bernardakis, W.-K.; app.). 6 μορίαν del. (H.) H.-L. (app.). -ΝЄΝ. 7 εἴ του H.-L., K.[3] 9 ΔЄΚΡΙCΙC (app.). γὰρ scripsi: Δ(Є) (app.). 10 ΑΠΟΤΟΥ adscr. v. l. ЄΚ pro ἀπὸ, quam rec. omnes (τὸ ἐκ H.-L.), app. κτήματος recte W.-K. ЄCΤΙ. 11 ЄΑΥ ... 11 sq. γεγενημένον scripsi: ΓΙΓΝ. (app.). 13 ЄCΤΙΝ. 15 -CΙΝ. 16 -CΙ. 18 ἀργύριον W.-K. (ἀργυρᾶ Rutherf.): ΑΡΓΥΡΙΑ. χρυσία H.-L., K.[3]: ΧΡΥCΑ (app.).
post v. 20 lac. maior sec. (Weil) W.-K.; cf. c. 43, 1 et hic χειροτ. δὲ καὶ. Iam Pollux (VIII, 87) non aliter legisse vid.; καὶ del. ci. K.[3] (app.). 21 -CΙ. 22 δέκα (K.) W.-K., H.-L., K.[3]: Δ(Є)Κ(ΑΙ).

⟨ἑκάστης⟩ φυλῆς ἕνα, νῦν δ' ἐξ ἁπάντων· καὶ τούτους διατάττουσι τῇ χειροτονίᾳ, ἕνα μὲν ἐπὶ τοὺς ὁπλίτας, ὃς ἡγεῖται τῶν ὁπλιτῶν, ἂν ἐξίωσι, ἕνα δ' ἐπὶ τὴν χώραν, ὃς φυλάττει, καὶ ἂν πόλεμος ἐν τῇ χώρᾳ γένηται, πολεμεῖ οὗτος· δύο δ' ἐπὶ τὸν Πειραιέα, τὸν μὲν εἰς τὴν Μουνιχίαν, τὸν δὲ εἰς τὴν Ἀκτήν, οἳ τῆς φυλ⟨ακ⟩ῆς ἐπιμελοῦνται καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ· ἕνα δ' ἐπὶ τὰς συμμορίας, ὃς τούς τε τριηράρχους καταλέγει, καὶ τὰς ἀντιδόσεις αὐτοῖς ποιεῖ, καὶ τὰς διαδικασίας αὐτοῖς εἰσάγει· τοὺς δ' ἄλλους πρὸς τὰ παρόντα [[πράγματα]] ἐκπέμπουσι. ἐπιχειροτονία δ' αὐτῶν ἐστι κατὰ 2 τὴν πρυτανείαν ἑκάστην, εἰ δοκοῦσι καλῶς ἄρχειν· κἄν τινα ἀποχειροτονήσωσι, κρίνουσιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, κἂν μὲν ἁλῷ τιμῶσιν ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ἂν δ' ἀποφύγῃ πάλ[ιν] ἄρχει. κύριοι δέ εἰσιν ὅταν ἡγῶνται καὶ δῆσαι τὸν ἀτακτοῦντα καὶ ⟨ἐκ⟩κ[η]ρύξαι καὶ ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν· οὐκ εἰώθασι δὲ ἐπιβάλλειν.

χειροτονοῦσι δὲ καὶ ταξιάρχους δέκα, ἕνα τῆς 3 φυλῆς ἑκάστης· οὗτος δ' ἡγεῖται τῶν φυλετῶν, καὶ λοχαγοὺς καθίστησιν.

χειροτονοῦσι δὲ καὶ ἱππάρχους δύο ἐξ ἁπάντων· 4 οὗτοι δ' ἡγοῦνται τῶν ἱππέων, διελόμ[ενοι] τὰς φυλὰς

TESTIM. 9 Phot. ἡγεμ. δικ. § 3 Bekk. An. 306.

---

1 ἑκάστ. add. K. (app.) 3 ὁπλιτῶν (v. L., Lips., Richards) H.-L. (K.³), recte ut vid. (ΟΠΛ . . Τ(ΩΝ) i. e. ὁπλειτῶν Wn.). 5 ΓΙΝ (app.). πολεμεῖ] ἡγεῖται W.-K. 6 ΜΟΥΝΥΧ. 7 Φ[Υ]ΛΗϹ recte legit K., qui emend. καὶ del. W.-K. (app.). 10 αὐτοῖς secl. W.-K. 10 sq. πράγματα supra v. a corr.; del. H.-L. (app.). 11 sqq. ter -ϹΙΝ. 14 ΑΛΛΩΙ suprascr. Ω; ἁλῷ K. 15 πάλιν recte ut vid. (Pantazides) W.-K., K.³. 16 τὸν corrigunt W.-K., H.-L.: ΤΙΝ (τιν'), cf. p. 97, 17. 16 sq. ⟨ἐκ⟩κηρ. (Bl., Lips.) W.-K., H.-L.

ε´ ἑκάτερος· κύριοι δὲ τῶν αὐτῶν εἰσιν, ὧνπερ οἱ στρατηγοὶ κατὰ τῶν ὁπλιτ[ῶν. ἐπιχειρ]οτονία δὲ γίγνεται ⟨καὶ⟩ τούτων.

5 *χειροτονοῦσι δὲ καὶ φυλάρχους ⟨ι´⟩, ἕνα τῆς φυλῆς, τὸν ἡγησόμενον ⟨τῶν ἱππέων⟩, ὥσπερ οἱ ταξίαρχοι τῶν ὁπλιτῶν.*

6 *χειροτονοῦσι δὲ καὶ εἰς Λῆμνον ἵππαρχον, ὃς ἐπιμελεῖται τῶν ἱππέων τῶν ἐν Λήμνῳ.*

7 *χειροτονοῦσι δὲ καὶ ταμίαν τῆς Παράλου καὶ ν[ῦν] τῆς το[ῦ] Ἄμμωνος.*

LXII. *αἱ δὲ κληρωταὶ ἀρχαὶ πρότερον μὲν ἦσαν αἱ μὲν μετ᾽ ἐννέα ἀρχόντων ἐ[κ] τῆς φυλῆς ὅλης κληρούμεναι, αἱ δ᾽ ἐν Θησείῳ κληρούμεναι διῃροῦντο εἰς τοὺς δήμ[ο]υς· ἐπειδὴ δ᾽ ἐπώλουν οἱ δῆμοι, καὶ ταύτας ἐκ τῆς φυλῆς ὅλης κληροῦσιν, πλὴν βουλευτῶν καὶ φρουρῶν· τούτους δ᾽ εἰς τοὺς δήμους ἀποδιδόασι.*

2 *μισθοφοροῦσι δὲ πρῶτον [μὲν ὁ δῆμος] ταῖς μὲν ἄλλαις ἐκκλησίαις δραχμήν, τῇ δὲ κυρίᾳ ἐννέα ⟨ὀβολούς⟩· ἔπειτα τὰ δικ[αστήρια] τρεῖς ὀβολούς· εἶθ᾽ ἡ βουλὴ πέντε ὀβολούς· τοῖς δὲ πρυτανεύουσιν εἰς σίτησιν [ὀβολὸς π]ροστίθεται ⟦δέκα προστίθενται⟧. ἔπειτ᾽*

TESTIM. § 4. 5 Phot. *ἵππαρχοι.* Poll. 8, 94. *Harp. *ἵππαρχος.* *Harp. *φύλαρχος.* § 7 *Harp. *ταμίαι.* Phot. *ταμίαι.* Poll. 8, 116. *lex. Cant. *πάραλος.*

---

1 ΩΝΠΕΡΕΙϹΙΝ, transpos. W.-K., H.-L. 3 *καὶ* add. (H., Gertz, Lipsius, Pantazid.) W.-K., H.-L. 4 *δέκα* (*ι´*) add. (Richards) W.-K., H.-L. 5 *τῶν ἱππ.* (ex Poll. VIII, 94) add. K.

10 legebant *ἄλλον τῆς* (THC supra v.), non recte; *δ̣..α̣τῆς* Wn., W.-K.[3], sed K. Δ valde dubium esse dicit; ex mea lectione (*νῦν*) agnosci posse N, fort. et. Y, sed cum altero N vestigia magis discrepare. 12 *μετὰ τῶν ἐ. ἀ.* (Gennadios) H.-L. 13 *Θησ. κληρούμεναι, ⟨αἳ⟩* (Gertz) H.-L. 15 -Cl. 16 falso *δ̣ημότας* legebatur (*δήμους* et. Wn., W.-K.[3]). 17 *ὁ δῆμος* K., rell.; Weilius de prohedris agi putat; excidisse quae de populi mercede dicta erant. 18 sq. *ὀβολούς* add. W.-K., H.-L. 21 supplevi et emen-

εἰς σίτησιν λαμβάνουσιν ἐννέ[α ἄρχον]τες τέττα[ρας] ὀβολοὺς ἕκαστος, καὶ παρατρέφουσι κήρυκα καὶ αὐλητήν· ἔπειτ' ἄρχων [εἰς Σαλα]μῖνα δραχ[μὴν] τῆς ἡμέρας. ἀθλοθέται δ' ἐν πρυτανείῳ δειπνοῦσι τὸν Ἑκ[ατ]ομβαιῶνα μῆνα, ὅ[τ]αν ᾖ τὰ Παναθήναια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τετράδος ἱσταμένου. ἀμφικτύονες εἰς Δῆλον δραχμὴν τῆς ἡμέρας ἑκάστης ἐκ Δήλου. λαμβάνουσι δὲ καὶ ὅσαι ἀποστέλλονται ἀρχαὶ εἰς Σάμον ἢ Σκῦρον ἢ Λῆμνον ἢ Ἴμβρον εἰς σίτησιν ἀργύριον.

ἄρχειν δὲ τὰς μὲν κατὰ πόλεμον ἀρχὰς ἔξεστι 3
πλεονάκις, τῶν δ' ἄλλων οὐδεμίαν, πλὴν βουλεῦσαι δίς.

LXIII. *τὰ δὲ δικαστήρια [κ]λῃρ[οῦ]σι[ν] οἱ θ' ἄρχοντες κατὰ φυλάς, ὁ δὲ γραμματεὺς τῶν θεσμο[θετῶν τῆς] δεκάτης φυλῆς. εἴσοδοι δέ εἰσιν εἰς [τὰ] δικα-* 2
στ[ή]ρια δέκα, μία τῇ φυλῇ ἑκάστῃ, καὶ κλη[ρωτήρια] εἴκοσι, δ[ύο τ]ῇ φυλῇ ἑκάστῃ, καὶ κιβώτια ἑκατόν, δέκα τῇ φυλῇ ἑκάστῃ, καὶ ἕτερα κιβώτι[α, εἰς ἃ] ἐμβάλλεται τῶν λαχόντων δικαστῶν τὰ πινάκια, καὶ ὑδρίαι δύο. καὶ βακτηρίαι παρατίθενται κατὰ τὴν ε[ἴσοδον] ἑκάστην, ὅσοιπερ οἱ δικασταί, καὶ βάλανοι εἰς τὴν ὑδρίαν ἐμβάλλονται ἴσαι ταῖς βακτηρίαις, γέγραπται δὲ ἐν ταῖς

TESTIM. LXIII schol. Ar. Vesp. 775. schol. Arist. Plut. (edit. Iunt.) 277 (p. 340a 25 Duebner).

---

davi (W.-K., H.-L., hi *εἰς ὀβ.*). Fuit aliquando I (i. e. obolus) ΠΡΟCΤ.: hinc nata prava lectio *ι'* (*δέκα*) *προστίθενται* (app.) 1 ⟨*οἱ*⟩ *ἐννέα* (Gennad.) H.-L. 4 ⟨*τῷ*⟩ *πρυτ.* H.-L. 5 *ὅταν* recte W.-K., K.[3] 7 ⟨*λαμβάνουσι*⟩· *λαμβ.* K. rell.; cf. ad p. 91, 1. Sed v. Wil. I, 195. 10 *κατὰ* ⟨*τὸν*⟩ *πόλ.* Papageorg., coll. p. 69, 5. 71, 14. 95, 21. 12 ΤΑΔЄΤΑ, sed corr. ut vid. *πληροῦσιν* Dareste. 13 ⟨*ὁ*⟩ *τῶν* Papageorg. ut p. 94, 12; H.-L. *θεσμ. τοὺς τῆς* coll. eodem l., *θ. ἐκ τῆς* Photiad. 14 sq. *δικ.*] *κληρωτήρια* ci. S. 16 *τῇ φ. ἑκάστῃ* W.-K., H.-L. 17 *κιβ. δέκα οἷς* K., al.; *εἰς ἃ* pro *οἷς* Papageorg., Bl.[2], W.-K[3]. Sed multo plus decem fuerunt; praestatque etiam ob spatium numerum omittere, cf. XXXI, 35; Photiad. *Ἀθ.* XIV, 277 sq. 19 -ΡΙΑ. 20. ΟΥCΟΙΠЄΡ.

βαλάνοις τῶν στοιχείων ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου τοῦ λ, ὅσαπερ ἂν μέλλῃ [τ]ὰ δικαστήρια πληρωθήσεσθαι.

3 δικάζειν δ' ἔξεστι τοῖς ὑπὲρ λ' ἔτη γεγονόσιν, ὅσοι αὐτῶν [μ]ὴ ὀφείλουσι τῷ δημοσίῳ ἢ ἄτιμοί εἰσιν. ἐὰν δέ τις δικάζῃ οἷς μὴ ἔξεστι, ἐνδείκνυται καὶ [εἰς] τὸ δικαστήριον εἰσάγεται, ἂν δ' ἁλῷ, προστιμῶσιν αὐτῷ οἱ δικασταί, ὅ τι ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθε[ῖν] ἢ ἀποτεῖσαι. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεῖ αὐτὸν δεδέσ[θαι], ἕως ἂν ἐκτείσῃ τό τε πρότερον ὄφλημ[α ἐ]φ' ᾧ ἐνεδείχθη, καὶ ὅ τι ἂν αὐτῷ προστιμήσῃ τ[ὸ δικ]αστήριον.

4 ἔχει δ' ἕκαστος ⟨ὁ⟩ δικαστὴς [ἓν] πινάκιον πύξινον, ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα τὸ ἑαυτοῦ πατρόθεν καὶ τοῦ δήμου, καὶ γράμ[μα] ἓν τῶν στοιχείων μέχρι τοῦ κ· νενέμηνται γὰρ κατὰ φυλὰς δέκα μέρη οἱ δικασταί, παραπλ[ησ]ίως ἴσοι ἐν ἑκάστῳ τῷ γράμ[μα]τι.

5 ἐπειδὰν δὲ ὁ θεσμοθέτης ἐπικληρώσῃ τὰ γράμματα, ἃ δεῖ [προσ]παρατίθεσθαι τοῖς δικαστηρίοις, ἐπέθηκε φέρων ὁ ὑπηρέτης ἐφ' ἕκαστ[ον τὸ δικα]στήριον τὸ γράμμα τὸ λαχόν.

TESTIM. 11 Hesych. χαλκοῦν πινάκιον. schol. Iuntin. ad Ar. Plut. 277 (p. 340a 21).

---

1 finitur nunc versus in βαλάνοις, ultima litt. parum integra; potest additum fuisse ἓν; γράμματα add. Papageorg. Tum legitur Τ(ΩΝ)CΤΟΙΧΕΙ^{Ω}[Α]ΠΟ (confirmat K.^{3}). ἑνδεκάτου τοῦ τριακοστοῦ pr., corr. del. τοῦ τριακ. et superscr. ΤΟΥΛ, tum pro v. l. addidit ΤΡΙΑΚΟCΤΟΥ. Etiam τοῦ ἑνδεκάτου del. (Rutherf.). H.-L. cf. app. 2 ΟCΑΠΕΡΕΑΝ. 3 -CΤΙΝ (it. 5). ὅσοι] ΙCΟΙ pr. ut vid. 4 -CΙΝ. 5 οἷς] ᾧ (Richards) H.-L. 6 rest. W.-K. (K.^{3}). ΕΑΝ. 11 ὁ addidi. addidi ἓν (antea καὶ proposui), cum inter CΤΗC et ΠΙΝ vel plus spatii sit quam inter ΟΦΛΗΜ et ΦΩΙ v. proximi. 12 τό τ' αὐτοῦ H.-L. (e coni.); ⟨καὶ⟩ πατρ. Papageorg. ex schol. Ar. (id. ci. τῶν δήμων coll. 38, 15. 86, 14). 18 προσπαρατίθ. Bl.^{2}; confirmant K.^{3}, Wn. (W.-K.^{3}); sed v. app. 19 addidi τὸ, sive fuit in chart. sive non fuit.

(ΤΟΜΟΣ) $\overline{Δ}$

Deesse h. l. paginam unam vel plures W.-K.[2] ideo statuebant, quod in margine sinistro paginae XXXI apparent quaedam litterarum vestigia; verum ea sunt in particula chartae, quam ipsae fibrae per transversum decurrentes monstrant ab hoc loco plane alienam esse; rectae enim a summo ad imum in cetera charta decurrunt. Tum contra illam opinionem K.[3] urget marginis latitudinem speciemque chartae aversae, in qua item hoc loco novum initium scripturae fit. Denique Wilcken etiam numerum Δ in summa pagina dispexit. Itaque haec quidem lis iam finita est.

pagina XXXI

τ]ὰ δ' ἐκ̣[ατὸν κιβώτι]α κ[εῖται] ἐν τ̣ . . . . .
πρόσθεν τ̣[. . . . . . . κ]αθ' ἑκάστην τὴ[ν] φ[υ-
λήν. ἐπ[ι]γέ[γραπται δ'] ἐπ' αὐτῶν τὰ στ̣ο̣[ι-
χεῖα μέχρι το[ῦ κ. ἐπ]ειδὰν δ' ἐμβάλωσιν
οἱ δικασταὶ τ[ὰ πινά]κια εἰς τὸ κιβώτι[ον,
ἐφ' οὗ ἂν ᾖ ἐπι[γεγρα]μ̣μένον τὸ γράμ[μα

XXXI. Superest pars sinistra cum margine lato a sinistra, plerumque male detrita; tum dextra pars optime servata, cohaerens cum paginae proximae parte sinistra, sed ita ut partim lacunae intercedant. Inter utramque partem servatam non multae litt. desunt, nunc quidem (in v. 1. 4—10) paullo plures quam illo tempore quo ectypum confectum est; coniunxit K.

1 ita (Wn.) W.-K.[3], qui pergunt *τ̣[ῇ ἡλιαίᾳ*; 2 *πρόσθεν* (Hauss., K.[3]) *τῶν θυρῶν* (*εἰσόδων*) ῑ Teusch. Fort. *ἐν τῷ ἔμ|προσθεν τόπῳ, χωρὶς*. ΤΗ[Ν] supra v. *φυ]λὴν* K. 3 suppl. Hauss., W.-K. *ἐπ' αὐτῶν*] adscr. v. l. (*δὲ πά*)*ν*(*των*) (sec. Wn. Α∖). *στοιχ*. K. 4 prius *χ* postmodo additum. *τοῦ κ* suppl. S., Hauss., W.-K., H.-L. ΔЄΜ supra v. ΒΛΑΒΩϹΙΝ pr.
5 *οἱ* Bl.[2], W.-K.[3] *τὰ πινάκια* K.; add. ⟨*ἕκαστος*⟩ Sakell.
6 *γεγρ*. K.[1], id. *γράμμα*; *ἐπιγ*. Hauss., W.-K., K.[3].

τὸ αὐτὸ ὅπ[ε]ϱ ἐπ[ὶ τῷ] πινακίῳ ἐστὶν α[ὐτῷ τῶν στοιχεί[ων, δια]σείσαντος τοῦ ὑ[πηρέτου ἕλκει ὁ [θεσμο]θέτης ἐξ ἑκάσ[τ]ου τοῦ κιβωτίο[υ πιν]άκιον ἕν. οὗτος δὲ καλεῖ[τ]αι ἐν[πήκτ]ης, καὶ ἐνπήγνυσι τὰ πι[ν]άκια [τὰ ἐκ το]ῦ κιβωτίου εἰς τὴν κανονίδα, [ἐφ' ἧς τὸ α]ὐτὸ γϱάμμα ἔπεστιν ὅπεϱ ἐπὶ τοῦ [κιβωτίο]υ. κ̣[ληϱοῦται δὲ] οὗτος, ἵνα μὴ ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἐνπ[ηγνύων] κακουϱγῇ. εἰσὶ δὲ κανονίδες [πέντε] ἐν ἑκάστῳ τῶν κληϱωτηϱίων. ὅ[ταν δ'] ἐνβάλῃ τοὺς κύβους ὁ ἄϱχων, τὴν φυλὴν κληϱ[οῖ κατὰ κ]ληϱωτήϱιον. εἰσὶ δὲ κύβοι χ̣α̣[λκοῖ, μέ]λανες καὶ λευκοί. ὅσους δ' ἂν δέ[ῃ λαχεῖν] δικαστάς, τοσοῦ-

---

TESTIM. 11 Hesych. *ἐμπήκτης*. lex. Sabbait. p. 19 (W.-K.^{3})

---

7 *ὅπεϱ* W.-K., H.-L., K.^{3} (Α̣[Wn.]Π.Ρ cum Ο sup. Α̣ chart.). *τῶν*] *πινακίων* non recte Papageorg., quamvis praestet genet. Α..Ο̣ Wn. (simil. ego), negans ΑΠΟ (H.-L.) fuisse; *αὐτὸ* (Kb.) W.-K.^{3}, qui delent *ἐστὶν α. τ. στοιχεί[ων ἕν]*. 8 *διασ.* Haussoullier, H.-L. (W.-K.^{2}; *σείσ.*^{3}); reliqua 8—10 suppl. K. 11 suppl. (Bywater, Sandys) W.-K., H.-L., K.^{3} 12 *πιν.* K., *τὰ ἐκ τοῦ* Hauss., W.-K., H.-L., K.^{3} 13 ΚΑΝΩΝ pr. (it. 16). *ἐφ' ᾗ* W.-K., H.-L., *ἐφ' ἧς* Papabasil., Hauss., K.^{3}; *τὸ αὐτὸ* K. 14 *κιβωτίου* Papabas., Hauss., W.-K., H.-L. (K.^{3}); sed W.-K. quum praetera *κληϱ. δὲ* addendum vidissent, vestigia vocis superscr. ante lac. recte agn. K., Κ ibi agn. Wn. Δ' compendii (*δὲ*) extremus ductus superest. 15 *ἐνπηγν.* W.-K., *ἐμπήκτης ὢν* Hauss., H.-L., K.^{3} 16 *δέκα* Hauss., W.-K., H.-L. (K.^{3}), sed erant bina cuique tribui *κληϱ.*, p. 98, 15 sq. 17 *ἐπειδὰν δ'* Hauss., W.-K., K.^{3}; sed magis *ὅταν δὲ* (H.-L., qui *δ'*) cum vestigiis convenit (Ο agn. Wn.). *τοὺς κύβους* supra v. 18 *καλεῖ* W.-K.$^{1.2}$, H.-L., K.^{3}; sed ΚΛΗΡ[*οῖ* exstat (ita et. Wn.), quod rec. W.^{3}, coniciens [*εἰς τὸ κ*]*ληϱ.* (W.-K. al.) transponenda esse post *κύβους* 17. Posui *κατὰ κλ.*, quia bina erant, v. ad 16. 21. Ante ΛΗΡΩΤ videntur exstare litt. ΟΛ (ΟΚ Wn. falso ut vid.); sed est ea fascia chartae nihil ad h. l. pertinens. 19 *ξύλινοι* W.-K.$^{1.2}$, Bl.$^{1.2}$, *χ̣α̣[λκοῖ* K.^{3} (et. nunc K.), (Wn.) W.-K.^{3} 20 *λαχεῖν* H.-L.

τοι ἐνβάλλον[ται λε]υκοί, κατὰ πέντε πινάκια εἷς, οἱ δὲ [μέλ]ανες τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπειδὰν δ' ἐ[ξαιρῇ] τοὺς κύβους, καλεῖ τοὺς εἰληχότας ὁ ḳ[ῆρυξ]. ὑπάρχει δὲ καὶ ὁ ἐνπήκτης εἰς τὸν ạ̓[ριθμό]ν. ὁ δὲ κληθεὶς καὶ .... ἕλ[κ]ει [βάλανο]ν ἐκ τῆς ὑδρίας, καὶ ὀρ[έ]ξας αὐτή[ν, ἀνέχ]ων τὸ γράμμα, δείκνυσιν πρῶτ[ον] ... τῷ ἄρχοντι τῷ ἐφεστηκότι. ὁ δὲ ἄρχων [ἐπειδ]ὰν ἴδῃ, ἐνβάλλει τὸ πινάκιον α[ὐ]το[ῦ εἰς τὸ κ]ιβώτιον, ὅπου ἂν ᾖ ἐπιγεγραμ[μέν]ον τὸ αὐτὸ στοιχεῖον ὅπερ ἐν τῇ βαλ[άνῳ, ἵ]ν' εἰς οἷον ἂν λάχῃ εἰσίῃ καὶ μὴ εἰς [οἷο]ν ἂν βούληται, μηδὲ ᾖ συναγαγεῖν [εἰς] δικαστήριον οὓς ἂν

TESTIM. 22 cf. schol. Iunt. ad Ar. Plut. 277 p. 339[b], 47.

21. 22 suppl. W.-K., H.-L. (K.[3]; 21 etiam Hauss.). *οἷον* in ed. 1 addidi ante *κατὰ*, probante Kb., sed refutavit Teusch p. 21 sq. *Πέντε*, quia tot sunt *κανονίδες* in quoque *κληρ*. 23 *ἐξέλῃ* Hauss., W.-K., K.[3], *ἐμβάλῃ* H.-L. (probat *ἐξαιρῇ* meum Kb.). 24 post prius *ὁ* I est in charta; falsum igitur *ἄρχων* (W.-K.[1.2], K.[3]); it. *ὑπηρέτης* (K.[1], H.-L.); *κ[ῆρυξ* Bl.[2], (Wn.) W.-K.[3] 25 *εἰς [ὧ]ν [αὐτῶν]* ego ed. 1 (simil. Paton); sed ЄICTON legitur (Wess., K.[3], Wn.); sequi mihi videb. K; *[ριθμόν* (Bl.[2]) Wn., W.-K.[3] extr. KH Wn., sed cf. KAI 24. 26 *ἕλκει* dubitanter K.[3] (Hauss.); in princ. v. *εἰλη]χ[ὼς* ego ed. 1; in charta legi ЄIΛKYC ...... ЄI et supra primas litt. superscr. ЄΛI; Wn. Y et superscr. TA vel ЄΛ; tum idem ..*κυ*... *ς εℷ*.*ει*. Fort. *ὑ[πα]κ[ο]ύσας* (Y prius non negat agnosci K.). 27 OPЄΞAC Bl.[2], W.-K.[3]; *ἀνέχων* S., Bl.[2], W.-K.[3] 28 *πρ[οσελθὼν* Bl.[1]; sed ΠPѠT agnoscitur (et. K., *πρωτο* Wn.); *πρῶτ[ον μὲν* K., H.-L., W.-K.[3] non bene. Num *πρ. αὐτὸ*? 29 suppl. W.-K., K.[3] (APXѠN agn. Wess.; *ἐπειδὰν* Papabasil.). 30 suppl. W.-K. (K.[3]) BΩΔION pr.; sequitur OTI, sed inductum. 31 ЄAN (Wn.) pr.; restit. versum Hauss., W.-K. (K.[3]). AYTOYCTOI, corr. (Richards) W.-K., H.-L. 32 *βαλάνῳ* K., *ἵν'* (Hauss.) W.-K. (K.[3]) 33 ЄICЄIH. *οἷον* W.-K. (K.[3]). BAΛHTAI pr. extr. *ἐ|ξῇ* Hauss., *[ἐν|ῇ* K.[3], *μηδ' ἐ[ν|ῇ* S. 34 *ᾗ*] ЄIC pr. CYNAΓA(inductum A)ΓЄIN, et supra v. ΓA. *συναγαγεῖν* K.[1]. H.-L.,

βούληταί τις. πα[ράκει]ται δὲ τῷ ἄρχοντι κιβώτια, ὅσαπερ [ἂν μ]έλλῃ τὰ δικαστήρι[α πληρωθήσεσθαι, [ἔχο]ντα στοιχεῖον ἕκαστον, ὅπερ ἂν [ᾖ ἐπὶ] τοῦ δικαστηρίου ἑκάσ-

pagina XXXII

του] εἴληχ[ό]ς ΑΥΤ̣ . . . . ΔΙ̣ . ΝΑ̣ . *τ[ῷ ὑ]πηρέτῃ* ΕΙϹ̣ΕΧ̣ . . . . Ṇ Ṭ Ẹ Ç . . Ν̣Κ̣Λ̣ . . ΟϹ *ὁ δὲ ὑπηρ[έτη]ς [δίδωσιν αὐτ]ῷ βακτηρίαν ὁ]μόχρων τῷ δικαστ[ηρίῳ ἐφ' οὗ τὸ α]ὐτὸ γράμμα ἐ[στίν. ὅ]περ ἐν τῇ βαλάνῳ, ἵν[α ἀναγκ]αῖον ᾖ αὐτῷ ε]ἰσελθεῖν εἰς ὃ [εἴ]ληχε [δικασ]τήριον· ἐὰν γὰρ ε]ἰς ἕτερον εἰσ[ίῃ], ἐξε[λέγχεται] ὑπὸ τοῦ χρώμα-*

TESTIM. 3—15 Bekk. An. 220. Suid. *βακτηρία καὶ σύμβολον* (cf. Bk. An. 185. schol. Patm. Dem. p. 144). schol. Ar. Vesp. 1110.

W.-K.[3]; *συνάγειν* W.-K.[2], K.[3] *εἰς* H.-L.: *εἰς τὸ* Hauss., W.-K., K.[3] 35 suppl. Hauss., W.-K. (K.[3]). 36 ΒΩΤΙΟΝ et supra v. Α. ΟϹΑΝΠΕΡ deleto Ν; *ὅσαπερ ἂν* W.-K. 37. 38 suppl. Hauss., W.-K., H.-L. (K.[3]); 37 ΝΤΕ (superscr. Α)ϹϹΤΟΙΧΕΙΟΝΝ̣ (inductum Ν̣ ut vid.)Ε. 38 addidi *ἐπί*, cf. c. 63 extr.

XXXII. Discissa item haec pagina in duas partes maiores, sinistram dextramque; in medio aliquot litterae interceptae. Male detrita omnia. Accedit tertium frg. (c), clausulas vv. 21—37 continens; porro Wn. quartum (d) angustum, medias quasdam partes vv. 3—12 habens, quae fragmento *a* arte adiunguntur, item quintum (e) valde detritum, in quo sunt vv. 23—37 particulae, quoque expletur fere lacuna inter *a* et *b* ibi intercedens, suo loco reposuit. 1 agnovi ΕΙΛ̣Η̣Χ̣ . ϹΑΙ(superscr. Υ)Τ̣; Wn. *εἰληχ . σα . ντ* cum vestigiis correcturae vel supplementi, tum in extr. v. *δι . . νạ . τ[ῷ*. Sensus: iudex glandem iterum ministro ostendit (W.-K.). cf. Photiad. *Ἀθ.* XIV, 280 sqq. 2 Ç et Χ̣ Wn.; id. in extr. v. *ντησ . νκ̣λ̣* agn. 3 in principio *οσ* K. al.; ligatam fuisse litt. quae ante Ο fuit (velut Λ, Μ) neque fuisse Ρ Wn. 4 *βακτηρίαν* K.; reliqua usque ad 7 W.-K., sec. Bk. Anecd. ΧΡ . Ν pr. *οὗ ἐστι(ν) ταὐτὸ γρ.* Papageorg.; ΕΙ̣ in extr. v. ego agnovi. 5 ΠΕΡ supra v. ΑΙ(sed Μ vel Ν pro ΑΙ Wn.)ΟΝΗΝΑΥ. 6 ΕΙϹΤΟ̣ΛΗΧ Wn., sed pro Τ vid. Ο agnosci posse; post Χ (v. frg. d) sequebatur Ε.

τ]ος [τ]ῆς βακτηρίας. τοῖ[ς γὰρ δι]καστηρίοις χρῶμα ἐπιγέγραπται [ἑκάσ]τῳ ἐπὶ τῷ σφηκ]ίσκῳ τῆς εἰσ[όδο]υ. ὁ δ[ὲ λαβὼ]ν τὴν βακτηρία]ν βαδίζει εἰς [τὸ] δικασ[τήριον] τὸ ὁμόχρων μὲν τῇ βακτ[ηρί]ᾳ, ἔχ[ον δὲ τὸ] αὐτὸ γράμμα ὅπερ ἐν [τ]ῇ βαλάν[ῳ]. ἐπε[ιδὰν δ' εἰσ]έλθῃ, παραλαμβάνει σύνβολον δη[μοσίᾳ] παρὰ τοῦ ε[ἰ]ληχότος ταύτη[ν] τὴν ἀ[ρχήν]. ΙΤΑϹ *τήν τε [β]άλα[νον καὶ τὴν βακτηρίαν ..... [δ]ικαστηρίῳ τοῦτο[ν] ⟨τὸν⟩ τρόπον εἰσελ[ηλυθό]τες. τοῖς δ' ἀπολαγχάνουσ[ι]ν ἀποδιδ[όασιν] οἱ ἐμπῆκται τὰ πινάκια. οἱ δὲ ὑπη[ρέται] οἱ δημόσιοι ἀπ[ὸ τῆς φυλῆς ἑκάστης π[αραδι]δόασιν τὰ κ[ιβώτια ἓν ἐπὶ τὸ δικα[στήρ]ιον ἕκαστον, ἐ[ν] ᾧ ἔνεστιν τὰ ὀνόματ[α τῆς] φυλῆς τὰ ὄντα ἐν ἑκάστῳ τῶν δικασ[τηρί]ων. παραδιδόασι*

TESTIM. 8—15 *τοῖς — ἀρχήν* *schol. Ar. Plut. 278, cf. schol. Iunt. ad v. 277 (p. 340a 41, b5).

8—15 restit. K. e schol. Ar. Plut. 278. 8 ΙΟΙ[C corr. supra v. (AC pr. sec. Wn.). 9 Μ]Α[Τ]Α (*χρώματα* K.), corr. W.-K. e schol. Ar. *ἑκ.* W.-K.: *ἐφ' ἑκάστῳ* K. e schol. Ar. ЄΦΗ pr. sec. Wn. 10 ΤΗCIC[ΟΔ. 13 *περ* om. pr.; superscr. esse aliquid vidit K. 15 post lac. in charta agnovi ЄΚΑCΤ(hoc Τ superscr.)ΗΝΤЄ, tum .ΑΛΑ in ectypo. Wn.: ΙΤ(ita et. K.)ACΤΗΝ *κτἑ.*; *δε]ίξας* Kb., W.-K.[3], quod vix in charta fuit (K.), neque vero *διδοὺς* (Photiades); tum *τήν τε β.* Bl.[2], W.-K.[3] 16 *καὶ* (Bl.[2]) et. Wn.; ΙΚΑCΤΗΡΙ Bl.[2] (K.), et. *ῳ* agn. Wn., qui ibi versum finiri putat; esse autem aliquid post lacunam superscriptum; unde Wil.[3]: „requiritur fere [*οἱ μὲν οὖν λαχόντες εἰσὶν ἐν τῷ*] *δικ.*“ 17 ita Wn., W.-K.[3] (ΤΟΥΤ et *τοῖς δ' ἀπο-* iam Bl.[2]). 18 Bl.[2]; legitur ЄΜΠЄΡΗΚΤΑΙ sec. Wn. 19 ΠΙΝΑΚΗΑ sec. Wn.; agn. *πιν.* W.-K.; ego *οἱ δὲ ὑπη[ρέται.* post lac. ΟΙΔΗΜΟCIAI pr.; rest. Bl.[2] 20 Bl.[2], W.-K.[3] ΔΩΑCIN pr. 21 *ἓν ἐπὶ* W.-K., K.[3], *δικαστ.* K. (—ΙΝ superscr. O). in extr. v. *ῳ* (Wn.; *οι[ς* Bl.[2]) est in *c* (v. ad init. pag.). 22 *ἔνεστιν* et *ὀνόματα* Bl.[2], W.-K.[3]; *τὰ ὄν[τα* W.-K., K.[3] 23 restit. W.-K. (ΔΩΑ pr. ut 20); sed W.-K.[3] ⟦*ἑκάστῳ*⟧ *τῷ δ-ῳ* emendant.

δὲ τοῖς εἰληχ[όσιν πέντε ἀποδ]ιδόναι τοῖς δικασταῖς ἐν ἑκάστῳ ⟨τῷ⟩ [δ]ικα[στηρί]ῳ ἀριθμῷ τὰ πινάκια, [ἵν'] ἐκ τούτω[ν] σκοποῦντες ἀποδ[ιδῶσι τὸν [μισ]θόν. ἐπειδὰν δὲ πάντα πα[ραδοθ]ῇ κατὰ δικαστήρια, τίθεται ἐν τῷ πρ[ώτῳ τ]ῶν δικαστηρ[ί]ω[ν] β' κληρωτήρια, καὶ κ[ύβ]οι [χ]αλκοῖ, ἐν οἷς ἐπιγέγραπται τὰ χρώματα τῶν δικ[αστ]η[ρίων, καὶ ἕτεροι κύ[βοι], ἐν οἷς ἐστιν τῶν ἀρ[χῶ]ν τ[ὰ ὀ]νό[μ]ατα ἐπι[γεγ]ρ[α]μμένα. λαχόντες [δὲ] τῶν θεσ[μ]οθετῶν δύο χωρὶς ἑκατέρους τοὺς κύ[βους ἐμβ[ά]λλουσιν, ὃ μὲν τὸν χρωσ[θ]έντα ε[ἰ]ς τ[ὸ] ἓν κλ[ηρ]ωτήριον, ὃ δὲ τῶν ἀρχῶν τὸ[ν κύ]βον εἰς τὸ [ἕτερ]ον. εἶτα [ἐπικληροῦσι], ἣ δ' ἂν π[ρώ]τη λάχῃ τ[ι τ]ῶν ἀρχῶν, αὕτ[η ἀ]ναγορεύεται ὑπὸ τοῦ κήρυκος [καὶ ἔσ]τι χρήσα[σθαι] π[ρ]ώτῃ [τῷ

---

24 εἰληχόσιν K.; τὸ πάλ[ιν] διδ. Wn., sed Wil.[3] τόπ[ον] δ.; incertissimas esse litt. ΤΟΠΑΛ testatur K.; πέντε add. Phot. extr. δικασ|ταῖς W.-K. 25 legitur ЄΚΑC... et supra v. ἐν ἑκάστῳ. 25 sq. τὰ | πιν. Bl.[2], W.-K.[3], tum agnovi superscr. Y vel T; dein ... K (vel ... OI; .. ЄΚ Wn.) TOY, et post lacunam Π (vel T; CΚΟΠ Wn.) OYNTЄC (C etiam supra v.) ΑΠΟ (sed ЄΤΙ Wn.). ἀπο[δί]δωσι K.; ἵν' κτέ. Bl.[2], W.-K.[3] (hi ⟦ἔτι⟧ διδ.; sed ΑΠΟ potius agn. nunc quoque K.), etsi ab ἵν' vestigia abhorrere recte dicit Wn. 27 τὸν μισθόν W.-K., δὲ πάντα K.; tum πλη[ρωθ]ῇ (πα. vel πλ. nunc K.) Wn., W.-K.[3], qui in 28 corrig. τὰ (ΚΑΤΑ charta) δικαστήρια (PIA superscr. O = ον Wn., sed de O dubitat K.). Reliqua 28 iam fere Bl.[2], quae partim in *e* agn. Wn.; it. 29 (β' ci. Kb.). 30. 31 κύβοι ἐν οἷς K., τῶν ἀρχῶν W.-K., K.[3]; restitui reliqua. 32 λαχ. [δὲ] Wn., W.-K.[3] ex *e* (οἱ λ. δὲ Bl.[2]); ἐπιγ. Bl.[2]; θεσμ. K. 33 δύο et supra θετῶν et supra χωρὶς scriptum agn. Wn.; ἑκ. Bl.[2] (ἑκάτερος corr. Wil.[3]); MЄN adscr. supra v.; τοὺς κ. K.; ἐμβ. pro βάλλ. (K.) Papageorg. 34 ὃ μὲν Bl.[2], τὸν χρ. (ex *e*) Wn., W.-K.[3]; εἰς ἓν (τ[ὸ] ἓν Wn.) κλ. Bl.[2] 35 τῶν ἀρχῶν Bl.[2] (τ. ἀρχόντων K.); proxima Wn., qui superscriptum ЄΙΤΑ agn.; κλ. Bl.[2], ἐπικλ. Photiad. 36 usque ad λάχῃ Bl.[2]; το..ων Wn.(sed de O dubitat K.); ⟦τὸν⟧ τῶν Wil.[3]; rell. Wn. 37 prima Wn., tum idem.. TI (ὅτι W.-K.[3]) et in extr. v. π.ωτη; dubitanter restitui.

pagina XXXIII

a) *b*)

λ]ạχόντι ἤδη [δικαστηρίῳ, δευτέ]ρ[ạ δὲ δευτέρạ, καὶ ọ[ὕτω ταῖς λοιπαῖς, ἵ]να [μηδεμία προειδ[ῇ τίνι αὐτῶν χρήσεται], ἀλλ' [οἷον ἂν λά[χ]ῃ ἑκάσ[τη, τούτῳ χρήσηται. ἐπε]ịδὰ[ν δ' ἔλθωσι[ν] καὶ ν[ενεμημένοι ἐφ' ἕκαστον ὦ]σιν [οἱ ἰδιῶται, ἡ ἀρχὴ ἡ [ἐφεστηκυῖα ἐν τ]ῷ δ̣[ικαστηρίῳ ἑκάστῳ [ἕλκει ἐξ ἑκάστου τοῦ] κιβ[ωτίου πινάκιον [ἕν, ἵνα γένωνται δέκα], εἷς [ἐξ ἑκάστης τῆς φυ[λῆς, καὶ ταῦτα τὰ πινάκ]ια [εἰς ἕτερον κενὸν κ[ιβώτιον ἐμβάλλει·] τού[των δὲ τοὺς πρώτους δ[ιακληροῖ, ἕνα μὲν] ἐπ]ὶ τὸ ὕδωρ, τέτταρας δὲ [ἄλλους ἐπὶ τὰς ψή]φους, [ἵνα

XXXIII. Fragmenta quae duarum paginarum putabamus in unam paginam coniunxi (ed. 2), probantibus et K. et Wn. Fragmenta *a* et *b*, quamquam dubitantes, composuerant W.-K.; cohaeret *a* cum XXXII *c*, *b* autem adhaerere videbatur fragmento quod ad paginam XXXIV referens initia aliquot versuum continere putabam; postea patefactum est hoc frg. (*c*) mediae paginae XXXIII esse. Ei autem fragmento iam in ed. 1 frustulum aliud (*d*) adiunxeram, quod in altera collocavi medium inter *c* et *b*. Tum sunt frg. quintum (*e*) sextumque (*f*) exitus XVI versuum extremorum habentia, quae et ipsa antea ad p. XXXIV rettuleram; cohaeret autem *f* cum frg. *a* proximae paginae (XXXIV). Denique *g* est paucorum versuum, fere inde a v. 27, paginae mediae, pessime habitum. 1 χοντι . ιδ̣ι ego agnovi, α̣χοντιηδ̣η Wn.; supplevi; it. 2—5. 2 δευτερα Wn.; ЄΥΤЄΡΟ̣ et ego et K. ΚΑΙѠ K., Wn.; ΚΑΙΟ ego. 3 ΠΡΟЄ̇Ι iam K. agn. 5 ΘѠCΙ.ΚΑΙΝ K. (et. nunc), ΘѠCΙΝΚΑΙЄΙ Wn.; id. 6a ѠΤΑΙ (ΤΑΙ iam K., qui non improbat Ѡ). 6b τ]ῷ δ[ικασ- Bl.[2], Wn., W.-K.[3]; ἡ [ἐφεστ. W.-K.[3] 7—9 Bl.[2] 7 cf. (ἕλκει) XXXI, 9 sq.; κιβωτ. v. XXXII, 20 sqq. 8 εἷς ἐξ ἑκ. K. 10 Κ̣ post κενὸν agn. K.; κιβ. ἐμβ. Bl.[2]; τού[των δὲ W.-K.[3] 11 Δ post πρώτους Bl., Wn. (Μ K.) rest. W.-K.[3], qui μὲν τὸν ἐπὶ. Ante ЄΠ Ι, i. e. ι vel υ̣. 11 sq. ὕδ., τέττ. W.-K.; 12 Bl.[2] (δὲ [τοὺς ἑ. τ. ψ. W.-K.[3]).

c)

μηδεὶς παρασκε[υάζη]ι [μήτε] τὸν ἐ[πὶ τὸ
ὕδωρ μήτε τοὺ[ς ἐπὶ τ]ὰς ψή[φους], μηδ[ὲ γί-
γνηται περὶ ταῦτ[α κα]κουρ[γί]α μηδ[εμία.
οἱ δὲ ἀπολαχόντ̣[ες π]έντε π̣[αρ]ὰ τοῦ τ —
ἀπολαμβάνουσ[ι τὰ] το[ῦ] γ̅ [σύμβολ]α, καθ' ἃ [ἔστι
λαβεῖν

d)

τὸν μισθόν. λ̣α̣[μβάνουσι δ' ἐ]ν τ[ά̣ξ]ει ὅπου ἕκασ-
ται αἱ φυλαὶ ἐν ἑ[κάσ]τῳ ⟨τῷ⟩ δικ[α]στηρίῳ, ἐ[πει-
δὰν δικάσωσι, [ἔλαχον], δ̣ιαστά̣ν̣τες ἕκα[στοι

e) *f)*

κατ' ὀλίγους, [β' ἢ τρ]εῖς, ἵν[α] μὴ πολλο[ὶ] ε̣ἰς
ταὐτὸ συνκλ̣[ησθέντες ἀλ]λ̣ήλοις ἐνοχλῶσιν.
ταῦτα δὲ ποιήσ[αντες εἰ]σκαλοῦσι τοὺς ἀγῶνας,
ὅταν μὲν τ̣[ὰ ἴδια δι]κάζωσι τοὺς ἰδίους,

---

13 sqq. sententiam recuperavi ed. 2. 13 *παρασκευ. κτέ.* Wn., W.-K.[3]; eid. 14 (pro *τοὺς* ΤΟΝ Bl.[2], Wn.); 15 fere Bl.[2] Ad *κακ.* cf. XXXI, 15. 16 ΝΤЄ K. in *c*, ЄΝΤЄΠ Wn.; *οἱ δὲ ἀπολ.* Bl.[2]; *πέντε* Wn.; tum aut *παρὰ τούτ[ους* aut *παρὰ τοῦ τ[αμίου* (ita Bl.[2]); *τοῦ ἄρχοντος* Phot. 17 ita fere agn. Wn. (extr. *τ̣ακαθη—*, sed pro *η* K. *ο*); „agitur de distributione trioboli, *τὸ γ'*" Kb., cf. XXXV, 1, quamquam pro Γ etiam Ι legi posse scribit K.; inde suppl. Phot. 18 Ο̣Ν̣ΤΙ (sed pro Ι potius Α fuerit) in *c* ego, ΝΟΝΤΙ Wn.; tum post lac. unius vel duarum (Wn.) litt. ΚΙ vel (Wn., assentiente K.) ΚΑΙ vel ЄΙ. Retinui lectionem ed. 2; cf. XXXVI, 6 sq. 19 post *φυλαὶ* .ΝΑ in charta agnovi, it. K., sed nunc ЄΝЄ Wn. (non ЄΝЄΚ, ut est ap. W.-K.[3]); restit. Bl.[2], nisi quod ⟨*ἔλαχον*⟩ hic post *δικ.* addidi; id autem aptius Phot. v. 20 supplet, ubi [*εὐθὺς καὶ*] ego; it. Bl.[2] 20 sqq. (20 *δικάσωσι* K., qui negat post *-σι* ΔΗ [Wn.] agnosci posse; 21 *β'* Wil.[3] [*ἢ δύο* Bl.[2]]; 22 post *συν* Κ̣Λ̣ K., unde *συγκλησθέντες* in ed. 3 scripsi [at *συνε̣λ[θόντες* ed. 2]; contra Wn. CΥΝΙЄΜЄΝ, *συνιέμενοι* Wil.[3], qui pro corrupto habet [adversatur K., maxime propter Ι]; tum ΟΙC agn. Wn. [*ἀλλήλο[υς* Bl.[2]]; *ἐνοχλῶσιν* K.). In 21 primo fuit ΔΙΑ ante ΚΑΤΑ, in 22 ΤΟΥΤΟ est (*ταὐτὸ* Bl.[2]). 22 sqq. Bl.[2] (23 *τοὺς* et 24 *ἰδίους* K.).

τῷ ἀριθμῷ [ὃς ἂ]ν ᾖ [ἑκά]στων [τ]ῶν δικῶν τ[ῶ]ν ἐκ τοῦ νόμο[υ, κα]ὶ δ[ιο]μνύο[ντ]αι οἱ ἀντίδικοι

g)

εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμ[α] ἐρεῖν· [ὅταν] δὲ τὰ δ[η]μόσια, τοὺς δημοσίο[υς], οὓς καθ' ἕνα ἐ]κδικάζουσι. εἰσὶ δὲ κλεψύδ[ραι] αὐλ[ίσκους] ἔχουσαι ἔκρους, εἰς ἃς τὸ ὕδ[ω]ρ ἐγχέ[ουσι, πρὸ]ς ὃ δεῖ λέγειν τὰς δίκας. δίδ[οτ]αι ⟨δὲ⟩ δεκάχους [τ]αῖς ὑπὲρ πεντακισχιλίας δραχμὰς καὶ τρίχ[ο]υς τῷ [ὕστερον] λό[γῳ], ἑπτάχους δὲ ταῖς μέχρι πεν[τα]κ[ισχιλί]ων καὶ δίχους, π]εντάχους δὲ τα[ῖς] ἐν[τὸς χιλιῶν] καὶ δίχους, ἑξάχους δὲ ταῖς διαδικασί[α]ις, [καὶ ὕστ]ερον λόγος οὐκ ἔστι. ὁ δ' ἐ[φ' ὕδωρ] πρ[ότ]ερ[ον τέ]ως ἐπιλαμβάνει

---

25 alterum τῶν secl. Wil.[3] Cf. XXXVI, 6. 26 δ[ιο]μνύο[υσι]ν Wn., sed vid. pro N et. AI agnosci posse; ἀντίδικοι K.
27 π[ρᾶ]γμ[α iam K., ἐρεῖν Wn.; reliqua et 28 Bl.[2]
29 αὐλ. Wn., id. in extr. αιε agn. (ἔκρους Bl.[2]); v. 30—35 praeter extr. voces plerasque fere toti Wilckenio debentur.
30 extr. ΔΕΙΛΕΤΟΥ pr., agn. δεῖ λέγειν Wn. 31 init. Κ)ΤΑC Wn. 32 duae primae voces supr. vers. [ὕστερον] W.-K.[3], quamquam ΕΠ. . . . . Wn. 33 πεν[τή]κ[οντ]α μ[ν]ῶν Wn. (A incertissimum esse); πεν]τακισχ. δραχμ]ῶν Wil.[3]
34 ἐν[μήνοις Wil.[3] (etiam σ]υν agnosci posse Wn.); sed praestat ἐν[τὸς χιλιῶν], quod. ci. Photiades ex c. 53, 3.
35 ⟨αἷς⟩ ὕστ. Wil.[3] (ὕστ. iam W.-K.[1]). Καὶ per compendium scriptum fuerit. 36 ὁ δ(ὲ) Wil.: ΟΥΔ (Wn.); [ἐφ' ὕδωρ ἐν τῷ] πρότερον λόγῳ (at —ωC charta) Wil., quamvis his ἐφ' ὕδωρ simul cum ἐν τῷ spatium non sit. τέως ego (exstat id ap. Ar. quoque).

pagina XXXIV

a) *b*)

τ̣ὸν α[ὐλίσκον, ἐπειδὰν μέλλῃ τινὰ ἢ] νόμον
ἢ μαρ[τυρίαν ἢ τοιοῦτόν τι ὁ γραμμ]ατεὺς
ἀ̣ναγι[νώσκειν . ἐπειδὰν δ' ὁ ἀγὼν πρὸς] δ̣ι̣αμε-

e)

μετρη[μένην τὴν ἡμέραν γίνητα]ι̣, [τότ]ε δὲ οὐκ ἐ-
πιλαμβ[άνει αὐτόν, δίδοται δὲ] τ̣ὸ ἴ̣[σο]ν ὕδωρ
τῷ τε κα[τηγοροῦντι καὶ τῷ ἀπο]λογ[ου]μένῳ,
διαμε̣τ̣[ρούμενον πρὸς τὰς ἡμέ]ρας [το]ῦ Ποσι-
δεῶνος [μηνός — — — — — — ΑΡΟ̣ . . . ΝΤΑΙ

TESTIM. XXXIV *a* 3 sqq. *Harp. διαμεμετρημένη ἡμέρα· μέτρον τί ἐστιν ὕδατος πρὸς μεμετρημένον ἡμέρας διάστημα ῥέον. ἐμετρεῖτο δὲ τῷ Ποσιδεῶνι μηνί· πρὸς δὴ τοῦτο ἠγωνίζοντο οἱ μέγιστοι καὶ περὶ τῶν μεγίστων ἀγῶνες. διενέμετο δὲ τρία μέρη τὸ ὕδωρ, τὸ μὲν τῷ διώκοντι, τὸ δὲ τῷ φεύγοντι, τὸ δὲ τρίτον τοῖς δικάζουσι. — Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ διδάσκει περὶ τούτων. cf. Aeschin. 2, 126 πρὸς ἕνδεκα γὰρ ἀμφορέας ἐν διαμεμετρημένῃ τῇ ἡμέρᾳ κρίνομαι, et schol.; Hesych. διαμεμετρ.

XXXIV. Exstant quinque fragmenta, unum (*d*) cum fragmento *f* p. XXXIII cohaerens, continens initia versuum 22—37; cum hoc artissime coit alterum (*c*), quod W.-K.[3] inter incerta rettulerunt; sunt in eo initia versuum 11—22. Tertium (*a*), quod superne integrum est, hic collocaverunt W.-K.[3]; habet initia v. 1—10, sed ita ut inter *c* et *a* lacuna intercedat, qua partes versuum 10 et 11 haustae sunt. Quartum (*b*) exitus omnium huius paginae versuum continet, sed plerumque pessime habitos; quintum angustum (*e*), versuum 3—29 paucas litteras praebens, inter *a c d* et *b* inseruit Wn. 1 extr. Ν]ΟΜΟΝ K.[3]; id. post et. prius Ν agn.; restitui (ὅταν ψήφισμα ἢ ν. W.-K.[3]). 2 μαρ[τυρίαι W.-K.[1]; γ̣ραμμ]ατέως Bl.[2], sed ΑΤЄΥϹ Wn. (μ-ίαν ἢ σύμβολον ὁ γρ. W.-K.[3]) 3 ΑΝΑΓЄ̣ vel -ΓΙΝ̣ K., -ΓΙ Wn. (ἀναγινώσκῃ W.-K.[3]). 3 sq. πρὸς διαμ. τ. ἡμ. et τότε δὲ κτἑ. Bl.[2], rell. W.-K.[3] (sed ὅταν δὲ). 4 sq. ἐπιλαμβάνει (-ουσιν Bl.[2]) τὸν αὐλίσκον W.-K.[3]; δίδ. κτἑ. Wn., W.-K.[3] 6 Bl.[2] (simil. iam Kb.); it. 7 (nisi quod διαμετρεῖται Bl.[2]; -ούμενον W.-K.[3]). Cf. schol. Aeschin. 2, 126. ΠΟϹЄΙ. 8 Є superscr. *e* Α̣ΡΟ̣ Wn.; id. *b* ΝΤΑΙ (ντρ Bl.[2]).

χρωντ — — — — — — — — — ! . . . ΤΕΝΤΑΙC
ταχτ — — — — — — — — — — ποτι . . ωσιν οἱ
c) δι[κ]ασ[ταὶ — — — — — — — ΟΛΗ . . ἴσον ἕ-
καστοι λ — — — — — — — — ΤΕ . γὰρ ἔσ-
πευδο[ν ἂν — — — — — — ΠΕΤ . . ρος ἔξω-
θεῖν τοὺς [φεύγοντας — — — — ΛΕΙ . . Ν ὕδωρ
λαμβαν — — — — — — — — ΙΝ ὁ μὲν ἕτε-
ρος τοῖς δ[ιώκουσιν, ὁ δ' ἕτερος] το[ῖς] φεύγο[υσι]ν.
ἐν δὲ τοῖς — — — — — — — — [τὸ] ἴσ[ον] ἐξεῖλε
τ]ῷ διαψη[φισμῷ τῶν δικαστῶν, διαιρ]εῖται δ' [ἡ ἡμ]έ[ρ]α
ἐ]πὶ τοῖς — — — — — — — Α . ΝϢ . . COIC πρόσ-
ε]στι δεσμ[ὸς ἢ θάνατος ἢ ἀτι]μία ἢ δ]ήμευσις
χ]ρημάτ[ων, ἢ τιμῆσαι δ]ε[ῖ ὅ] τι χρὴ παθεῖν
d) ἢ ἀποτεῖ[σαι. τὰ δὲ πολλ]ὰ τῶν [δικ]αστηρίων
ἐστὶ φ[α', οἷς τὰ ἴδια ἀποδιδό]ασιν· ὅταν

---

9 ΧΡϢΝΤ recte K. b ÇA! K., θαι Bl.[2], τενταις Wn. (ς supra v.; K. ne τε quidem certa putat). 10 ταχτα[ι] K., ταχλη Wn. b ασινοι K., Wn., ἀ]ποτι[θέ]ασιν W.-K.[3] 11a ita K. ap. Bl.[2], Wn.; ἴσον ἕ]καστοι Bl.[2], W.-K.[3] 12 λ aut μ K., Wn. b ΕΡΕC K., ΡΟΙΕC ego in charta, ΤΕ(ε).ΓΑΡΕC Wn. Ad sensum velut κατήγοροι vel διώκοντες. 13 fere ἔσπ. [ἂν εἰς βραχὺ τῆς ἡμέρας μέ]ρος ἐξωθεῖν κτέ., cf. Thuc. 6, 34, 6. e ΠΕΤ K. nunc, ΙCΠ Wn. 14c Υ supra v. 15 Bl.[2], W.-K.[3]; velut ἵν' οὖν] ἀεὶ [ἴσο]ν ὕδωρ (15) λαμβάν[ωσιν, δύο κάδοι εἰσ]ίν, ὁ (15 ὁ μὲν ἕτ. K.). 16 Bl.[2], W.-K.[3] 17 e b Wn σι . . εξεισι, post prius σι rotundam litt. fuisse, ante εξ \ (α?); sed K. pro εισι potius ειλε agn. Unde effeci quod congrueret cum grammaticorum testimoniis (Harp. διαμεμ. ἡμ., schol. Aesch. 2, 126; v. supra p. 109). Antea ἐν δὲ τοῖς [τιμητοῖς ἀγῶσι Photiades) ὁ ἐφ' ὕδωρ]? 18 διαψηφισμῷ W.-K.[3] (ψ corr. ex φ, Wn.). b Δ et Α (quod non agn. Wn.) supra v.; Ε (post [ἡμ]) K. et ego (non Wn.); inde supplevi. 19 κατ]ά[γ]νω[σι]ς sec. Wn., W.-K.[3]; fort. ἐπὶ τοῖς [γ̄ (ΤΟΙCΙ agnovi). μέγιστοι δὲ τῶν ἀγώ]νω[ν ὅ]σοις. 20 Ε]CCΙ pr. δεσμὸς et δήμευσις Bl.[2], ἀτιμία Wn., W.-K.[3], qui φυγὴ pro θάνατος. 21 supplevi, coll. XXXVI, 1. 22 Η est in d, ΑΠΟΤΕΙ in c. τὰ δὲ πολλὰ τῶν Wn., W.-K.[3], δικαστ. Bl.[2] 23 numeri notam indicat linea transversa valde longa (in c et d), unde ad φ addidi α;

δὲ δέ[η τὰς δημοσίας γραφ]ὰς [εἰ]σαγαγεῖν, συν[έρχεται β΄ δικαστή]ρια [εἰς] τὴν ἡλιαίαν ΤΑΛ̣ — — — — — ΚΛ̣Ε̣ . . *δ' εἰς φ' καὶ* $\overline{\overline{\chi}}$' (i. e. *χιλίους*) *τρία [δικαστήρια. ψῆφοι δέ] εἰσι[ν χ]αλκαῖ, αὐλίσκον [ἔχουσαι ἐν τῷ μέσῳ, αἱ μ]ὲ[ν] ἡμίσειαι τετρυ[πημέναι, αἱ δὲ ἡμίσειαι πλ]ήρει[ς· οἱ] δὲ λαχόντες [ἐπὶ τὰς ψήφους, ἐπειδὰν εἰ]ρ[η]μ̣ένοι ὦσιν [οἱ λόγοι, παραδιδόασιν ἑ]κάστῳ τῶν δικαστ[ῶν δύο ψήφους, τετρυπ]ημέν[η]ν καὶ πλήρη, [φανερὰς ὁρᾶν τοῖς ἀντιδί]κο[ις, ἵ]να μήτε πλή[ρεις μήτε τετρυπημένας] ἀμφ[ο]τέρας λαμβά[νωσιν. οἱ δ' ἀπολαχόντες πέντε συ]ν̣[ε]χῶς ἀπολα[μβάνοντες τὰς βακτηρίας δ]ι[δ]όασ[ι τῷ ψηφιζ[ομένῳ ἑκάστῳ σύμβολο]ν [χ]α̣λ̣κοῦν*

TESTIM. 23 sqq. cf. Harp. *ἡλιαία*. Et. M. *ἡλιαία*. Bk. An. 262, 10. lex. Patm. p. 187. Poll. 8, 123. Phot. *ἡλιαία*. schol. ad Dem. 24, 9. 27 *Harp. *τετρυπημένη* (*ψῆφοι — λαμβάνωσιν*). Phot. *τετρυπημένη*. Bekk. An. 307. 36 sqq. Bk. An. 185, 4 (Photiades): *ῥάβδον κατεῖχον οἱ δικάζοντες, καὶ σύμβολον ἐλάμβανον ἀντιδιδόντες διὰ τὸ κομίσασθαι τὸ τριώβολον.*

---

reliqua supplevi (ad sensum iam W.-K.[3]). Litterae quae ante *ασιν* fuerunt deletae et correctae (Wn.). 24 W.-K.[3]; it. 25 (ad sensum et *ἡλιαίαν* iam Bl.[2]); *τὰς εἰσαγγελίας* Photiades. 26 init. ΤΑΛ̣ vel ΤΑΜ̣ Wn.; *τὰ μ[έγιστα δὲ* W.-K.[3] reliqua agn. Wn.; $\overline{\overline{\chi}}$ est attica vetusta nota Χ = *χίλιοι*. 27 *δικ.* W.-K.[3]; a *ψῆφοι* ad 35 rest. K. ex Harp. 28 ΜΙΣΙΑΙ. 35b *ἄ]ν [λ]άχωσ[ιν* W.-K.[3]; sed *ενο̣*(. . Α K.)-*χωσ* Wn. (post *ως* nihil litt. fuisse et. K. affirmat). Cf. ad 35 sqq. XXXIII, 16; XXXVI, 3; dedi quae Photiades diligentia summa et acumine assecutus est, coll. Bk. An. 185, 4. 36 b agnovi in charta Μ̣ . Ι̣ϹΟΑ̣Ϲ̣, Wn. . . *ισοασ* (nihil fuisse litt. post *ασ*). Pro *σ* et. *ε* agnosci posse non plane negat K. 37 b *α̣κοινη* Wn., sed K. nunc *ν . αλκουν*; post alterum Ν nihil litt. quod huc pertineret fuisse videri.

pagina XXXV

μετὰ] τοῦ γ (ἀποδιδοὺς [γ]ὰρ γ [leg. *τριώβολον*] *λαμ[β]άνει), [ἵνα] ψηφίζωντα]ι πάντες·* ο[*ὐ γὰ*]*ρ ἔστι λα*[*β*]*εῖν σ*[*ύ*]*νβολον οὐδεν*]*ί, ἐὰν μὴ ψηφίζηται. εἰσὶ δὲ ἀμ*[*φο*]*ρεῖς δύο κεί*]*μενοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὃ μὲν χ*[*α*]*λκοῦς, ὃ δὲ ξύ*]*λινος, διαιρετοὶ* [*ὅ*]*πως μὴ* ..... *ὑπο*[*β*]*άλλωνται ψή*]*φους, εἰς οὓς ψηφίζονται οἱ δικαστα*[*ί*], *ὁ μὲν χαλκοῦ*]*ς* ~~*κύριος*~~, *ὁ δὲ ξύλινος ἄκυρ*[ος], *ἔχω*[*ν*] *ὁ χαλκοῦς ἐ*]*πίθημα διερρινημένο*[*ν*], *ὥστ' αὐ*[*τ*]*ὴν μόνη*]*ν χωρεῖν τὴν ψῆφον, ἵνα μὴ δύο* [*δ*] *αὐτὸς ἐνβάλλ*]*η. ἐπειδὰν δὲ διαψηφίζεσ*[*θαι*] *μέλ*[*λ*]*ωσιν οἱ δικα*]*στα*[*ί*], *ὁ κῆρυξ ἀγορ*[*εύ*]*ει πρῶτον, ἂν ἐ*[*π*]*ισκήπτων*]*ται οἱ ἀντίδικοι ταῖς μαρτυρίαις·* [ο]*ὐ γὰρ*

TESTIM. XXXV 3—9 *schol. Ar. Eq. 1150. Vesp. 987. Poll. 8, 123.

XXXV. Periit margo sinister cum quinis circiter litteris, reliqua fere supersunt, sed et discissa et male habita.
1. 2 ΑΠΟΔΙΔΟΥϹ K.[3] recte legere vid.; id. ΛΑΜΒΑΝЄΙΙ (sive -ΝΗΙ) .. (ego ΝЄΙ vel ΝΗ, tum ЄΙ, Wn. ΝΗΚ ..) ΨΗΦΙ | ..... ΙΑΠ(ΑΠ inductae; ego non Α sed Ο legi; ΑΙ Wn.) ΠΑΝΤЄϹ. *Μετὰ* v. 1 Bl.[2] (*ἀντὶ* vel *ὑπὲρ* Phot.); *γ* prius littera est (= „inscriptam littera Γ"), sed alterum *τριώβολον* significat (sec. Phot. utrumque), cf. Bk. Anecd. l. c.; *ἵνα -ωνται* Phot. 2 *οὐ γὰρ* W.-K.; *λα[β]εῖν* Bl.[2], W.-K.[3]; litt. versus antepaenultimam recte dicit K.[3] valde distare a Λ, sed vix posse aliam esse (fort. pr. Ρ, corr. Λ Wn.; [*τριώ*]*βολον* [Teusch] corr. Bl.[1] non recte, tamen et. W.-K.[3] [*τινες*]; *ὅπ. μὴ* [*προ*]*υπο*[*β*]*άλλωνται* W.-K. antea (Bl.[2]); Wn. *μηχ* . . *ει* agn. 6 *ψήφ*]*ους* Bl., -]*φους* Wn., W.-K.[3] (*ψῆφο*]*ι* W.-K.[2], qui reliqua recte restit.). 7 recte K. e schol. Ar. Eq.; *ἔχω*[*ν*] *ὁ* Bl.[2], W.-K.[3] 8 rest. K. 9 *μόνην* K., reliqua rest. W.-K., H.-L. (K.[3]) 10 *βάλλη* W.-K.[2], K.[3], *ἐμβάλλη* H.-L., *ἐνβ.* W.-K.[3] (superscr. fuisse ut v. 20 ЄΝ, quod spatium excedit). *διαψηφ.* K. 11 *οἱ δικ.* Bl. *ἀγορεύει* W.-K., H.-L., K.[3]; *ἂν* K.; *ἐ*[*πι*]*σκήπτ.* W.-K. (K.[3]) recte coll. Plat. Leg. XI, 937 B, quamvis ϹΚЄ legatur. 12 ΤΑϹΜΑΡΤΥΡΙΑϹ, corr. W.-K., (K.[3]). *ο*]*ὐ* Bl.[2], W.-K.[3] (legebatur *δε*]*ῖ*).

ἔστιν] ἐπισκήψασθαι, ὅτα[ν] ἄ̣ρ[ξω]νται διαψηφίζεσ]θαι. ἔπειτα πάλιν ἀν[α]κηρύττει "ἡ τετρυπη]μένη τοῦ πρότερον λ[έγο]ν[το]ς, ἡ [δ]ὲ πλήρης το]ῦ ὕστερον λέγοντος." ὁ δὲ δικαστ[ὴς] λαβὼν ἅμα] ἐκ τοῦ λυχνείου τὰς ψήφους, πιέζων τὸ λυχνεῖον] τῆς ψήφου καὶ οὐ δεικνύων [τ]οῖς ἀγωνιζο]μένοις οὔτε τὸ τετρυπημέ[ν]ον οὔτε τ]ὸ πλῆρες, ἐνβάλλει τὴν μὲν κυ[ρία]ν εἰς τὸν χαλ]κοῦν ἀμφορέα, τὴν δὲ ἄκυρο[ν ε]ἰς τὸν ξύλ]ινον. πάντες δ' ἐπειδὰν ὦσι διεψηφισ]μένοι, λαβόντες οἱ ὑπηρέται τὸν ἀ]μφορέα τὸν κύριον [ἐξε]ρῶσι ἐπὶ ἄβακα τρ]υπήματα ἔχοντα ὅ[σ]αιπερ εἰσὶν αἱ ψῆφοι, τοσ]αῦτα, ὅ[πως κ]αὶ [διε]ρ[ηρ]ει[σ]μ̣ε̣ν̣α̣ι̣ καὶ εὐαρίθμητοι ὦσι]ν, καὶ τὰ [τρ]υπήμ[ατα ὄν]τα πλήρη δῆλα

13 Bl.^{2}, W.-K.^{3} (sententiam rest. W.-K.^{2}, coll. Plat. Leg. l. c. 14 -*φίζεσθαι* et *ἀνακηρ.* Bl.^{2}, W.-K.^{3} 15. 16. init. suppl. K., *ὁ δὲ δικ. λαβὼν* Bl.^{2}, W.-K.^{3} (*λα[μ|βάνων]* Phot.). 17 *τοῦ* supra v. agn. K.; ЄK Bl.^{2}, Wn.; *ἅμα* nunc addidi. Tum *πιέζων* Bl.^{2}; extr. TO suprascr. ΛY (ita recte ut vid. Wn.), unde restitui *λυχνεῖον* (i. e. *αὐλίσκου* pars prominens sive perforata sive solida); at W.-K.^{3} *λα|βὼν] ἐκ* (concedentes spatium esse pluribus litt.) et *τὸν αὐ|λίσκον]* (Papageorg.). 18 *οὐ* ego (K.^{3}, W.-K.^{3}); item *τοῖς ἀγωνιζ.* et 19 sq. bis *οὔτε τὸ*. 19 *τε* vocis *τετρ.* supra v. iteratum, ut saepe in male pictis. 20 a *πλ.* usque ad 22 init. W.-K. recte fere expediverunt; ЄN ante *βάλλει* superscr. agn. K.^{3} 22 agn. Wn. (W.-K.^{3}.) 23 *διεψ.* Wn.; *λαβόντες* Bl.^{2}; *οἱ* agn. Wn., *ὑπηρέται* W.-K. 24 *τὸν* W.-K., *ἀμφ.* K.; reliqua et 25 Bl.^{2}, Wn., W.-K.^{3} 26 nunc supplevi: Wn. AYTAOΔ(C̣ ego, plane incertam litt. dicit K.)...AIΠЄP (ΠЄ plane inc. K., qui pridem X agnoverat) K (probabile dicit K.) ЄIMЄNAI (inc. MЄNAI K. spatioque vix sufficientia; eadem fere ipse quoque e charta enotavi); tum idem Wn. primus recte *καὶ εὐαρίθμητοι. Ψῆ|φοι, ἵν'] αὐτα[ι φανεραὶ προ]κείμεναι* ⟦*καὶ*⟧ *εὐ.* Kb., W.-K.^{3} (ad sententiam). 27 Wn. ! (unde *ὦσ]ι* W.-K.^{3}, sed K. vel N vel AI vel tale quid fuisse affirmat) KAITЄ (sed K. nunc quoque TA praefert) ..YΠHMЄNA (⟨*τὰ*⟩ *τετρυπημένα* W.-K.^{3}; Bl.$^{1.2}$ *τὰ [διάκ]ενα [αὐτ]ῶν*; K. pridem TA pro *ων*); tum [*καὶ*]

τοῖς ἀν]τιδ[ί]κοις. οἱ δ[ὲ ἐπὶ] τὰς ψήφους [ε]ἱλη-χότες] δια[ριθμοῦσιν] αὐτὰς [ἐπ]ὶ τοῦ ἄβακος, χωρὶ]ς μὲ[ν τὰ]ς πλήρεις, χω[ρ]ὶς δὲ τὰς τε-τρυπ]ημένας. καὶ ἀναγορεύει ὁ κῆρυξ τὸν ἀριθ]μὸν τῶν ψήφων, τοῦ μὲν [δι]ώ-κον]τος τὰς τετρυπημένας, τοῦ δὲ φ[εύγο]ν-τος τ]ὰς πλήρεις· ὁποτέρῳ δ' ἂν πλείω[ν γ]ένη-ται, οὗ]τος νικᾷ, ἂν δὲ ἴσαι, ὁ φ[εύ]γων. ἔ[π]ειτα πά-

pagina XXXVI

λιν τιμῶσι, ἂν δέῃ τιμῆσαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ψηφιζόμενοι, τὸ μὲν σύμβολον ἀποδιδόντες, βακτηρίαν δὲ πάλιν παραλαμ-βάνοντες. ἡ δὲ τίμησίς ἐστιν πρὸς ἡμίχουν ὕδατος ἑκατέρῳ. ἐπειδὰν δὲ αὐτοῖς ᾖ δε-δικασμένα τὰ ἐκ τῶν νόμων, ἀπολαμ-βάνουσιν τὸν μισθὸν ἐν τῷ μέρει οὗ ἔ-λαχον ἕκαστοι.

TESTIM. 32—35 lex Cantabr. *ἴσαι αἱ ψῆφοι.*

τὰ πλ. Bl.[1.2], W.-K.[3]; extr. ΔΗ superscr. Λ, i. e. ut puto *δῆλα*; ΔΗ transfixa esse dicit Wn. neque negat K. Hinc locum constitui; W.-K.[3] ⟦*καὶ* ⟨*τὰ*⟩ *τε[τρ]υπ.* [*καὶ*] *τὰ π[λ]. δηλ(. .)*⟧, *δηλονότι* fere sec. Kb. intellegentes et pro scholio omnia habentes.

28 *τοῖς ἀντιδ.* K. (*ἀντίδικοι* ante illum W.-K.); extr. *εἰ]λη-[χότας* K.; reliqua 28 sq. Bl.[2] 30 bis *χωρὶς* et 30 sq. *δὲ τὰς τετρ.* Bl.[2] 31 inde a *καὶ* W.-K. 32 *ἀριθμὸν* W.-K. 33 suppl. K. 34 ΠΛΕΙΩνγΕΝΗ | sec. W.-K.[2], qui *πλείους γένωνται* e lex. Cant. (it. H.-L.; *πλείω [γ]έν.* K.[3]); *πλειουσγενη* exstat sec. Wn., sed negat O esse K. 35 *οὗτος* K. ΝΕΙΚΑ. *ἴσαι* K. *ὁ φεύγων* W.-K.

XXXVI 1 ΤΕΙΜ bis, it. 4. 5 ΕΚΑΤΕΡΩΝ pr. 6 sqq. coronis magna ad indicandum finem ante ultimos versus addita infraque porrecta.

HERACLIDIS EPITOMA.

(Prima [§§ 1—4], quae ex deperdita parte libelli excerpta sunt, v. supra p. 1 sqq.)

5. *Σόλων νομοθετῶν Ἀθηναίοις καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε, τὴν σεισάχθειαν καλουμένην.* (Arist. 6, 1.) *ὡς δ' ἐνώχλουν αὐτῷ τινες περὶ τῶν νόμων, ἀπεδήμησεν εἰς Αἴγυπτον.* (11, 1.)

6. *Πεισίστρατος τριάκοντα καὶ τρία ἔτη τυραννήσας γηράσας ἀπέθανε.* (17, 1.) *Ἵππαρχος ὁ υἱὸς Πεισιστράτου παιδιώδης ἦν καὶ ἐρωτικὸς καὶ φιλόμουσος, Θεσσαλὸς δὲ νεώτερος καὶ θρασύς.* (18, 1. 2.) *τοῦτον τυραννοῦντα μὴ δυνηθέντες ἀνελεῖν Ἵππαρχον ἀπέκτειναν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.* (18, 3.) *Ἱππίας δὲ πικρότατα ἐτυράννει.* (19, 1.)

7. *καὶ τὸν περὶ ὀστρακισμοῦ νόμον εἰσηγήσατο, ὃς ἐτέθη διὰ τοὺς τυραννιῶντας. καὶ ἄλλοι τε ὠστρακίσθησαν καὶ Ξάνθιππος καὶ Ἀριστείδης.* (22, 1. 3. 5. 6.)

8. *Ἐφιάλτης* (25.) *τοὺς ἰδίους ἀγροὺς ὀπωρίζειν παρεῖχε τοῖς βουλομένοις, ἐξ ὧν πολλοὺς ἐδείπνιζε.* (27, 3.)

9. *Κλέων παραλαβὼν διέφθειρε τὸ πολίτευμα* (28, 3), *καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ μετ' αὐτόν* (28, 4. 5. 35, 3), *οἳ πάντα ἀνομίας ἐνέπλησαν, καὶ ἀνεῖλον οὐκ ἐλάσσους χιλίων φ'.*

Edidit has Politiarum epitomas post Schneidewinum Muellerus (Frg. Hist. Gr. II, 208) et Valentinus Rose (Aristot. frg. p. 370 sqq.).

6 *δὲ διώχλουν* codd., em. ex Arist. W.-K. 22 *πάντας* codd.

(35, 4.) *τούτων δὲ καταλυθέντων Θρασύβουλος καὶ Ῥίνων προειστήκεσαν, ὃς ἦν ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθός.* (37, 1. 38, 4.)

10. *Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης.* (23, 2. 28, 2.) *καὶ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ πολλὰ ἐδύνατο.* (23, 1. 41, 2.)

11. *καὶ τῶν ὁδῶν ἐπιμελοῦνται, ὅπως μή τινες κατοικοδομῶσιν αὐτὰς ἢ δρυφάκτους ὑπερτείνωσιν.* (50, 2.) *ὁμοίως δὲ καθιστᾶσι καὶ τοὺς ἕνδεκα ⟨κληρω⟩τούς, ἐπιμελησομένους τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.* (52, 1.) *εἰσὶ δὲ καὶ ἐννέα ἄρχοντες, θεσμοθέται ϛ', οἳ δοκιμασθέντες ὀμνύουσι δικαίως ἄρξειν καὶ δῶρα μὴ λήψεσθαι ἢ ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀναθήσειν.* (55, 1. 2. 4.) *ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὰς θυσίας διοικεῖ* (57, 1) *καὶ τὰ πολέμια.*

---

7 *ἀνοικ.* codd.; em. W.-K. 8 ⟨*κληρωτούς*⟩, *τοὺς* Papageorg., contra [*τοὺς*] W.-K. 10 *θεσμοθέται ἕξ, οἳ* Corais: *θεσμοθετικοὶ* (-*ητικοὶ* C) *καὶ οἱ* AC, *θεσμοθέται καὶ* (*καὶ* om. Vat.) *οἱ* rell.

FRAGMENTA

primae partis deperditae v. supra p. 1 sqq. Praeter aperte spuria (W.-K.[3] p. 87 sqq.) vel falso ad hunc librum relata (ibd. p. 89 sq.) relinquitur unum quod tomi quarti (p. XXXIV) fuisse videri potest, sed a W.-K. et ipsum inter spuria refertur:

7 W.-K. (456 R.)

τὸ δὲ παρακαταβαλλόμενον ἐπὶ τῶν ἐφέσεων, ὅπερ οἱ νῦν παραβόλιον καλοῦσι, π α ρ ά β ο λ ο ν Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς λέγει. Poll. 8, 62.

παραβόλιον vulgare damnat Phrynichus p. 238 Lob.; *παράβολον* nusquam praeterea legitur.

APPENDIX.

Contuli in hanc appendicem et ea quae in praefationis priori editioni praemissae §§ 8—13 de singulis quibusdam locis disputata erant, et nova multa alia de aliis, de quibus praesertim numerorum ope adhibita certius aliquid statui posse videretur. Conferas quae exposui in novae praefationis §§ 6. 7.

C. I, 2 p. 8, 11 vera forma videtur quae apud Plutarchum (Sol. 13, cf. Polluc. IV, 165) traditur *ἑκτημόριοι*, ab *ἑκτημόριον* derivata; neque enim *μόρος* usquam partis notionem habet. (*Πο*)*λιτεία τοῖς τ' ἄλλοις ὀλιγαρ-*: *-χικὴ πᾶσιν, καὶ δὴ καὶ ἐδού-*; *-λευον οἱ πένητες τοῖς*: *πλουσίοις καὶ αὐτοὶ καὶ*; *τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ ἐκα-*: *-λοῦντο πελάται καὶ ἑκτημόριοι.* Tum (puto) *κατὰ ταύτην* ⟨*τε*⟩ *γὰρ τὴν μίσθω-..*: *ὀλίγων ἦν καὶ εἰ μὴ τὰς μι*(*σθώσεις*); interiecta *-σιν ἠργάζοντο τῶν πλουσίων*: *τοὺς ἀγρούς, ἡ δὲ γῆ πᾶσα δι'.* Semper mihi harum sententiarum nexus progressusque obscurior visus est; fit autem clarior inserto *τε*, quod ad *καὶ* relationem habet. *'Εδούλευον οἱ πένητες* (a) *καὶ ἐκαλοῦντο ἑκτημόριοι* (b); nam et *κατὰ ταύτην κτἑ.* (b), et *εἰ μὴ .. ἀγώγιμοι ἐγίγνοντο* = *ἐδούλευον* (a). Parenthesis[1]) sunt verba (*ἡ δὲ γῆ πᾶσα δι' ὀλίγων ἦν*), in quibus *γῆ πᾶσα* posui pro *πᾶσα γῆ* (recte *τῆς δ' ἁπάσης στρατιᾶς* p. 39, 13). Eodem facit *δὲ* p. 9, 2 a Sakellario additum (*-μοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες ἐγίγνοντο, καὶ*: *οἱ δανεισμοὶ δὲ πᾶσιν ἐπὶ τοῖς σώμασιν*). Sed exstare id *δὲ* in charta (quod putavit Sak.) Kenyon diserte negat. — c. II, 2 p. 9, 12 (*ἦ*)*σαν βασιλεύς τε καὶ πολέμαρχος καὶ ἄρχων* ..;

---

1) Cf. Kaibel p. 16 sq.

μετὰ δὲ ταῦτα δεκαέτειαν. μέγισται; δὲ καὶ πρῶται: τῶν ἀρχῶν ἦ(σαν). Et aptum est τε neque scriptoris usui repugnat, v. c. 38, 2 Καλλιβίου τε καί. 55, 1 (57, 1?); sed in charta fuisse non videtur. — § 5 p. 11, 3 puto δ' ἦσαν καὶ τὰς δίκας αὐτοτελεῖς κρίνειν: κοὐχ (vel οὐχ) ὥσπερ νῦν ⟨μόνον⟩ προανακρίνειν. τά; cf. (Sandys) Polit. 1298ᵃ 30: τὰς δ' ἀρχὰς περὶ μηδενὸς κρίνειν, ἀλλὰ μόνον προανακρίνειν. — ibd. § 6 p. 11, 10 puto ⟨διὰ βίου⟩ καθίσταντο; quis enim nunc est nexus sententiarum? (Πλου)τίνδην ἦν, ἐξ ὧν οἱ Ἀρεοπαγῖ-..: τῶν ἀρχῶν αὕτη μεμένηκε διά; -ται διὰ βίου καθί-: -σταντο· διὸ καὶ μόνη; tum βίου καὶ νῦν. ἡ μὲν οὖν (πρώτη πολι- = νῦν ἡ μὲν οὖν): -τεία ταύτην εἶχε τήν; ὑπογραφήν· μετὰ δέ: ταῦτα χρόνου τινὸς οὐ. Deducti sumus ad locum gravissimum c. IV, 1 p. 11, 13 sqq. Πολλοῦ διελθόντος, ἐπ' Ἀ-: -ρισταίχμου ἄρχοντος, ⟨ὁ⟩ Δρά(κων). Si recte ὁ Δράκων, fuit is iam antea commemoratus, non III, 1 dico, sed ante c. I. Id autem sane necessario statuitur, et propter τοὺς θεσμούς IV, 1 — confer νόμους ἔθηκε de Sol. VI, 1. VII, 1 —, et propter rerum seriem. Quae enim in c. I narrantur, ea post Dracontem facta sunt, et pergit scriptor II, 1 narrare de στάσει diuturna eadem ad quam revertitur V, 1[1]); itaque II—IV per digressionem interiecta sunt. Porro: (Δρά)κων τοὺς θεσμοὺς ἔθηκεν, ἡ: δὲ τάξις τόνδε τὸν τρόπον; εἶχεν. ἀπεδέδοτο μέν: τοῖς ὅπλα πορεχομένοις; ᾑροῦντο δὲ τοὺς μὲν ἐννέ' ἄρχοντας: καὶ τοὺς ταμίας ⟨καὶ⟩ οὐσίαν κεκτη-; -μένους οὐκ ἐλάττω: δέκα μνῶν ἐλευθέ(ραν), e. q. s. Quis haec non facile intellegit? At omisi post τάξις pronomen in charta additum, quod cum primo αὐτῆς esse visum esset (nempe AYT cum compendio '), Wilckenius αὐτοῦ potius agnovit (AYT cum O superscripto). Putabam antehac αὐτῆς lectionem utique tenendam esse[2]); sed iam ille denuo chartae loco summa diligentia oculorumque summo acumine examinato eam compendii formam esse asseverat, quae diserte ου

---

1) Cf. adnot. ad II, 1 p. 8.

2) Inde factum est ut in huius ipsius editionis adnotatione idem scripserim, exstetque in verbis Aristotelis ⟦αὐτῆς⟧.

neque ῃς indicet. Ad sententiam nihili est αὐτῆς; αὐτοῦ rectum esse videtur eis qui Dracontis constitutionem aliquam reipublicae vel revera vel ex scriptoris sententia fuisse opinantur. Haec autem in Politicorum l. II c. 12 p. 1274^b 15 leguntur[1]): *Δράκοντος δὲ νόμοι μέν εἰσιν, πολιτείᾳ δ' ὑπαρχούσῃ τοὺς νόμους ἔθηκεν*. Et profecto nemo nisi *ἄρχων* illis temporibus reipublicae formam mutare potuit, v. V, 1: *εἵλοντο . . ἄρχοντα Σόλωνα, καὶ τὴν πολιτείαν ἐπέτρεψαν αὐτῷ*; Dracontem autem modo vidimus *ἐπ' Ἀρισταίχμου ἄρχοντος* leges suas tulisse. Fuit is sine dubio eo anno *θεσμοθέτης*, legumque latio mandata *Δράκοντι καὶ ξυνάρχουσιν*, cf. III, 4 *θεσμοθέται ᾑρέθησαν, ὅπως ἀναγράψαντες τὰ θέσμια κτἑ.*, et XLI, 2 *μετὰ δὲ ταύτην ἡ ἐπὶ Δράκοντος (τάξις), ἐν ῃ καὶ νόμους ἀνέγραψαν πρῶτον*. Non dicit ὃς *καὶ νόμους ἀνέγραψε πρῶτος* — ita enim videri possit Draco etiam constitutionis auctor fuisse —, sed *ἐν ῃ*, id est „qua obtinente", *νόμους ἀνέγραψαν*, id est „leges Athenis litteris mandatae sunt", scilicet per Dracontem. Itaque etiam *ἡ ἐπὶ Δράκοντος* est „ea quae Dracontis tempore fuit", sicut IV, 1 legimus *ἐπὶ Ἀριστίωνος ἄρχοντες ὁ Δρ. τοὺς θεσμοὺς ἔθηκεν*, neque inde quod ibidem XLI, 2 dicitur *ἡ ἐπὶ Θησέως γενομένη*, rursusque *ἡ ἐπὶ Σόλωνος*, arguere licet *ἐπὶ* significationem aliam induisse. Aut verte, si placet: „constitutio cuius Draco auctor fuit, qua obtinente etiam leges (ab alio scilicet quocunque) primum scriptae sunt." Licebat autem dicere alicuius tempore (*ἐπί*) facta esse quae per illum facta erant, nobisque ipsis licet praepositione vernacula „unter" eadem ratione uti. Accedit quod multum interesse inter *πολιτείαν* et leges (*θεσμούς, νόμους*) disertissime Politica docent (velut *Δ*, 1) itaque si Draco *τοὺς θεσμοὺς* tantum *ἔθηκεν*, non fuit idem constitutionis auctor, ut fuit Solon, de qua VII, 1: *πολιτείαν δὲ κατέστησε καὶ νόμους ἔθηκε*, tum § 2 *κατέκλησεν δὲ τοὺς νόμους εἰς ἑκατὸν ἔτη, καὶ διέταξε τὴν πολιτείαν τόνδε τὸν τρόπον*. Sed iam ad ipsa accedamus de quorum lectione agitur. *Ἡ δὲ τάξις αὐτοῦ*

1) Cf. de eo capite Wilamow. I, 64 sqq.

τόνδε τὸν τρόπον εἶχεν· ἀπεδέδοτο μὲν ἡ πολιτεία τοῖς ὅπλα παρεχομένοις. Diu ante me viderunt P. Meyer et G. Schulz[1]), plusquamperfectum ἀπεδέδοτο planissime monstrare hoc ante Dracontem factum esse. Ἡιροῦντο δὲ κτἑ., Dracontis nempe tempore, non inde ab illius constitutione. At de Solone VII, 2 post διέταξε τὴν πολιτείαν: τιμήματι διεῖλεν, et mox § 3 τὰς μὲν ἀρχὰς ἀπένειμεν ἄρχειν.. μετέδωκε. Rursus ibidem § 4 ἔδει et (v. 19) διῃρῆσθαι, de re iam ante Solonem instituta, v. § 3 (p. 15, 16) καθάπερ διῄρητο καὶ πρότερον. Accurate ubique Aristoteles loquitur; at nos non semper eadem cura usi intellegimus, undo perperam multa intellegimus. Sit igitur quam maxime αὐτοῦ in charta: utique delendum est. Res autem sic se habet. Cum exstarent scriptoris tempore Dracontis leges, quae Politicorum illo loco generaliter describuntur, abesse non poterat quin eae de reipublicae forma, quae tum fuit, multa docerent, ex quibus potissima in hoc Politiae capite breviter comprehenduntur. Cavit autem diligenter scriptor, ne nimis explicite exponeret quae in legibus ipsis oblique tantum indicata essent: exscribit legem aliquam (§ 3), quae poenas in senatores sanciebat dispares pro census magnitudine, usus appellationibus πεντακοσιομεδίμνων proximarumque classium; ipsam autem civium in quattuor classes distributionem in caput VII differt, ubi Solonis lege easdem denuo diserte constituente uti poterat. — Quod ad singula attinet, deleto ἡ πολιτεία fit ad ἀπεδέδοτο subiectum ἡ τάξις; cf. XI, 2 τὴν αὐτὴν τάξιν ἀποδώσειν; Polit. Δ, 11 p. 1296ᵃ 39 ταύτην ἀποδοῦναι τὴν τάξιν. Tum aut καὶ ante οὐσίαν inserendum est (praeter ὅπλα „etiam" οὐσίαν), aut (quod minus placet) delendum μέν. Δέκα a ῥυθμοῖς tutum est, neque minus ἑκατόν quod sequitur: (ἐλευθέ)ραν· τὰς δ' ἄλλας ἀρχὰς τάς: ἐλάττους ἐκ τῶν ὅπλα; παρεχομένων· στρα-: -τηγοὺς δὲ καὶ ἱππάρ-; -χους οὐσίαν ἀποφαίνοντας οὐκ: ἔλαττον ἢ ἑκατὸν μνῶν ἐλευ-. Neque sunt ἀριθμοί qui facile substitui possint. — Deinde (p. 11, 21 sq.):

1) P. Meyer, des Ar. Politik und die Ἀθ. πολ., Bonnae 1891; Georg. Schulz, Moscauer Philol. Rundschau 1892 (Bl. Ann. Fleckeis. 1894, 308. 1895, 672).

-*θέραν καὶ παῖδας ἐκ γαμετῆς: γυναικὸς γνησίους* ⟨*καὶ*⟩ *ὑπὲρ; ἑπτ' ἔτη γεγονότας. τούτους δ' ἔδει δι-: -εγγυᾶν τοὺς πρυτάνεις καὶ τοὺς στρατηγούς. Δέκα* charta; aliunde de hac re non constat; verum in hebdomadas vitam humanam ipse Solon distribuit, frg. 27 Bgk.: *παῖς μὲν ἄνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος ἕρκος ὀδόντων φύσας ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἑπτ' ἔτεσιν.* — Mox (p. 12, 1 sqq.): *καὶ* ⟦*τοὺς*⟧ *ἱππάρχους τοὺς ἕνους μέ-: -χρι εὐθυνῶν, ἐγγυητάς; τέτταρας: ἐκ τοῦ αὐ; -τοῦ τέλους δεχομένους οὕπερ: οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἵππαρχοι.* In his extremis non erat cur alterum articulum omitteret; at erat cur in prioribus, nempe quo artius inter se coirent *στρατηγοὶ* et *ἵππαρχοι*, discreti a prytanibus, utque ad *στρ. καὶ ἱππ.* et solos et coniunctos referretur *τοὺς ἕνους.* — V, 2 p. 13, 3 diu tuitus sum *καινομένην* quod agnoveram, etsi id hercle parum placebat; nunc asseverante Wilckenio ΚΛΙ esse, non *και*, ad *κλινομένην* et ipse magis inclino. Placere ne id quidem dixerim: urbs inclinari potest, terra non item. Sed fortasse fuit *κλινομένην ἐπὶ γούνατ(α)*, ut imitatus sit Aeschylus in his (Pers. 929 sq.) *Ἀσία δὲ χθὼν — ἐπὶ γόνυ κέκλιται.* — V, 3 p. 13, 17 constat de litteris Φ et ΙΑΝ, inter quas spatium non plus octo litteris aptum intercedit. Duce autem ad inveniendum vocabulum deperditum uti posse videmur Plutarcho (v. adn. crit.), apud quem haec tanquam Solonis afferuntur: *δεδοικὼς τῶν μὲν* (pauperum) *τὴν φιλοχρηματίαν, τῶν δὲ* (divitum) *τὴν ὑπερηφανίαν.* At Aristoteles de divitibus utrumque intellegit, neque dubium est quin apud Solonem non *μὲν — δὲ* fuerit, sed *τε.* Efficit versum *τὴν φιλοχρηματίαν τήν θ' κτἑ.*; sed *φιλοχρηματίαν* spatium excedit. Neque Wilckenius post *φ ι* agnovit, sed *ε* potius vel *εν*, ut incerta fiant omnia. Redii igitur ad *φιλαργυρίαν* Kenyonis. — c. VI, 1 p. 14, 3 sq. verba *καὶ νόμους ἔθηκε* editores nostrates ut spuria secluserunt, ut iam *τε* quod est v. 2: *τόν τε δῆμον ἠλευθέρωσε*, referatur ad *καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησε.* Sed id minime fiat convenienter; ipsa enim *ἀποκοπῇ* plebs in libertatem vindicata est, neque possunt res effecta et ratio efficiendi sic per *τε . . καὶ* copulari. Mihi omnia recte tradita vi-

dentur. Ex servitute plebis orta erat seditio (II, 2. IV, 5. V, 1); fuerunt igitur omnium prima haec dicenda; τὸν δῆμον ἠλευθέρωσε. Addit autem καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ εἰς τὸ μέλλον, ex quibus hoc pergit explicare: κωλύσας δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώμασι (v. II, 2. IV, 5). Ea autem nimirum lex fuit; convenienter igitur adicitur καὶ νόμους ἔθηκεν, „et omnino novas leges tulit"; neque enim erat id usque ad caput VII silendum. Tum redit ad illud καὶ ἐν τῷ παρόντι: καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐποίησεν: quam σεισάχθειαν iam primam exsequitur; erat enim Plutarcho teste una cum lege illa de fenore statim post initum magistratum a Solone promulgata (Sol. 15: τὰ μὲν ὑπάρχοντα τῶν κρεῶν ἀνεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸ λοιπὸν ἐπὶ τοῖς σώμασι μηδένα δανείζειν). Secundo loco legumlationem exsequitur, inde a c. VII. Addo numeros qui comparent: -νος τῶν πραγμάτων Σόλων τόν τε δῆ-: -μον ἠλευθέρωσε κἀν τῷ παρόν- (sive καὶ ἐν et ⟨ὁ⟩ Σ.); -τι καὶ εἰς τὸ μέλλον | κωλύσας δανείζειν ἐπὶ τοῖς σώ-: -μασι καὶ νόμους ἔ | θηκεν καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐ-; deinde extremis inde ab -κεν respondent -ποίησε καὶ τῶν ἰδίων καί. Sed proxima haud perinde certa. Dedi quod in charta correcta legitur: ἃς σεισάχθεια; nempe idem W.-K. praetulerunt collato Plutarchi loco (Sol. 16), qui sacrificium quoddam in memoriam rei institutum esse narrat; id igitur Wilamowitzius (II, 62) τὰ σεισάχθεια appellatum esse conicit, quo in posterum manente etiam praesens aptissimum esse dicit. At τὴν σεισάχθειαν est v. 8, et facillime ν additur. — VI, 2 p. 14, 13 cum γινομένης ἐπλούτουν non sine causa offenderet, scripserunt plerique γενομένης, sed praestat, puto, perfectum: χρεῶν ἀποκοπῆς γε-..: ὅθεν φασὶ γενέσθαι; -γενημένης ἐπλούτουν ..: τοὺς ὕστερον δοκοῦντας: εἶναι παλαιοπλούτους. — § 3 p. 15, 1 praestat pr. m. lectio ῥυπαίνειν, quo etiam alibi utitur Aristoteles: ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον Eth. N. I, 9 p. 1099ᵇ 2; Rhet. III, 2 1405ᵃ 25, cum nusquam sit apud eum καταρρυπαίνειν. Πλεονεξίαν· ἐν οὕτω δὲ μικροῖς: καὶ ἀναξίοις ῥυπαίνειν ἑαυτόν. — VII, 1 p. 15, 8 ἀναγράψαντες δὲ τοὺς νόμους εἰς τοὺς κύρβεις ἔστησαν —: at id ipsius Solonis erat, et

pluralis numerus ex proximis irrepsisse videtur: *ἐπαύσαντο χρώμενοι* —, *ὤμοσαν χρήσεσθαι*. Atque (*φονι*)*κῶν*. *ἀναγράψας δὲ τοὺς νόμους* | *εἰς τοὺς κύρβεις ἐ-*..: *τῇ βασιλείῳ, καὶ ὤμοσαν* | *χρήσεσθαι πάντες*, *-στησεν ἐν*: *τῇ στοᾷ*, et *ἔστησεν ἐν τῇ στοᾷ*.,: *οἱ δ' ἐννέ' ἄρχοντες ὀ*(*μνύντες*), ab ab. — § 9 p. 16, 13 recte *Διφίλου* secluditur: (*ἀ*)*κροπόλει εἰκών, ἐφ' ᾗ*: *ἐπιγέγραπται τάδε*, neque Arthurio Ludwich id nomen ut tutaretur contigit. Proxima quoque post titulum allatum recte constituta videntur: *καὶ παρέστηκεν ἵππος εἰς* | *μαρτύριον, ὡς* | *τὴν ἱππάδα τοῦ-*..: *-γώτερον τοῖς μέτροις διη*|*ρῆσθαι καθάπερ* | *τοὺς πεντακοσι-*; *-το σημαίνουσαν*: *οὐ μὴν ἀλλ' εὐλο-*. — VIII, 1 p. 17, 3 Wilckenio accessi *καὶ τοὺς θ' ἐκλήρουν* agnoscenti; nempe *κληροῦν τοὺς ἐννέα* est sorte novem destinare, ut statim in *τὸ δέκα κληροῦν ἑκάστην*. Hi autem sunt numeri: *κληρωτὰς ἐκ προκρίτων οὓς ἑκάστη*..(a): *ταῖς φυλαῖς τὸ δέκα κληροῦν ἑκάστην* (a′); *προκρίνειεν τῶν φυλῶν*: *προὔκρινεν δ' εἰς τοὺς ἐννέ'* (b b′); *ἄρχοντας ἑκάστη δέκα καί*: *τοὺς ἐννέ' ἐκλήρουν, ὅθεν ἔ-* (c c′); repetitur insuper clausula c′ numeri syllabis *-τι διαμένει*. — VIII, 2 p. 17, 9 sq. *περὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων* delet Wilamowitzius: quippe ne fuit quidem Solonis lex de archontum sortitione, si quidem sortiendi eos qui modus fuerit Solone auctore colligendum fuit scriptori e lege de quaestorum sortitione ab illo lata. Dixi ego in huius editionis praefatione p. XIII, videri obsequendum esse Wilamowitzio in his verbis abiciendis; sed iam ad priorem sententiam redeo: scripsit Solon *τοὺς ἐννέα ἄρχοντας κληροῦν τοὺς ταμίας ἐκ πεντακοσιομεδίμνων*. Numeri autem etsi suspecta illa verba non desiderant, utique ea non respuunt. *Οὕτως ἐνομοθέτησεν· τὸ γάρ*: *ἀρχαῖον ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ*; aut: *οὕτως ἐνομ. περὶ*..: *ἀρχαῖον κτέ.*; *τῶν ἐννέ' ἀρ-*: *-χόντων· τὸ γὰρ* (a b b′ a). Tum sic: *βουλὴ ἀνακαλεσαμένη* | *καὶ κρίνασα καθ' αὑτήν, τὸν ἐπι-*..: *τέτταρες καθάπερ πρότερον*, | *καὶ φυλοβασιλεῖς τέτταρες. ἐκ*; *-τήδειον ἐφ' ἑκάστῃ τῶν*: *ἀρχῶν ἐπ' ἐνιαυτὸν* [⏓], excipit enim in charta lacuna, de qua explenda agitur; agnoscuntur rursus .. *α ἀπέστελλεν. φυλαὶ δ' ἦσαν* (deinde *τέτταρες κτέ.*, quae exscripsi). Itaque post *ἐνιαυτὸν* syllaba requiritur a consona

incipiens, ut longa sit -*τὸν*; abiciendum igitur *ἄρξοντα* Kaibelii, item Sakellarii *ἐπιστήσασα*; inter *διατάξασα*, *καθιστᾶσα*, *καταστήσασα* optio est, nisi aliud latet nondum a quoquam inventum. Utique autem addenda brevis (*ἔτ'*) post *φυλαὶ δ'*, qua addita habeas -*ατάξασ' ἀπέστελ*-: -*λε(ν)*. *φυλαὶ δ' ἔτ' ἦσαν*. Sic igitur cum Kenyone nunc scripsi, etsi nulla syllaba inserta, ne audacior viderer; est ad sensum quoque aptior *διατάξασα*, in quo inest distribuendi notio. — c. IX, 1 p. 19, 6 falsum est *ταῦτα* pro *τάδε*; delere rectius videtur quam mutare. (*Με*)*τέχειν*. *τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχὰς*..: (*εἶ*)*ναι δημοτικώτατα*, *πρῶτον μὲν* (a a′); *τοῦτον εἶχε τὸν τρό*-: -*πον*. *δοκεῖ δὲ τῆς Σό*- (b b′); -*λωνος πολι*-: -*τείας τρί' εἶ*- (c c′). *Τὰ* ante *δημοτ.* non magis quam *ταῦτα* requiri apparet. — c. X, 1 p. 19, 22 sqq. parum recte *δοκεῖ θεῖναι*.. *ποιήσας*, cum inter se opponantur *τὸ θεῖναι* (*νόμους*) et *τὸ ποιῆσαι* (alias res), plane ut c. VI, 1; si autem *ποιῆσαι* et agnoscatur et scribatur cum aliis, ineptum hoc e *δοκεῖ* pendere, quasi opinio sit neque res certa Solonem haec fecisse. Relinquitur ut scribamus *ἐποίησε*. In proximis et ambiguum est et falsum *μετὰ ταῦτα*, si quidem Androtion (ap. Plut. Solon. 15) testatur *ἅμα* utramque rem factam esse. Numeri hi esse videntur: *τῆς ἄλλης πολιτείας θε*-: -*ωρεῖν τὴν ἐκείνου βούλη*-; -*σιν*. *ἐν μὲν οὖν τοῖς νόμοις ταῦτα δοκεῖ θεῖναι*.. -*πόησε τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοπήν*, *καὶ τὴν*; *δημοτικά*, *πρὸ δὲ τῆς νο*-: -*μοθεσίας ἐπόησε*; *τε τῶν μέτρων καὶ*: *σταθμῶν καὶ τὴν τοῦ*; *νομίσματος αὔ*-: -*ξησιν*. *ἐπ' ἐκεί*-; -*νου γὰρ ἐγένετο καὶ*: *τὰ μέτρα μείζονα τῶν*. *Καὶ* ante *τὴν τῶν χρεῶν* iam W.-K. abiecerunt, cum in charta ab initio non fuerit. — c. X, 2 p. 20, 2 *ἡ μνᾶ ἀνεπληρώθη ταῖς ἑκατόν* quid necessario sit („zu hundert"), omnes intellegimus, sed quomodo id esse possit non perinde. *Φειδωνείων*, *καὶ ἡ μνᾶ πρότερον*..: *δ' ὁ ἀρχαῖος χαρακτὴρ δίδραχμον*, *ἄγουσα σταθμὸν ἑβδομήκοντα δραχμὰς ἀ*-..: *ἐποίησε δὲ καὶ σταθμὰ πρὸς τὸ νόμισμα* (itaque non minus ter et in a b er in a′ b′ ◡‒‒◡◡‒). Interiecta sunt (*ἀ*)*νεπληρώθη ταῖς ἑκατόν*. *ἦν*, nullis numeris. Neque videtur vel *ταῖς* sollicitandum esse (*τότ' εἰς* van Leeuwen, *εἰς* hiatu admisso

Mahaffy), vel ἀνεπληρώθη (ἀπισώθη coniecerunt H.-L.), sed ut alibi in numero sedes vitii quaerenda: -νεπληρώθη ταῖς: τριάκοντ'. ἦν δ' ὁ (ut ante τε τῶν μέτρων καὶ: σταθμῶν καὶ τὴν τοῦ). Recte sic etiam ταῖς: eis quae ad notam summam centum dr. deerant, v. Kühner-Gerth § 465, 13. Apparet autem ea correctione plane non tangi quae de re ipsa a viris doctissimis disputata sunt. — c. XI, § 2 p. 21, 1 μικρὸν παραλλάξανθ'· ὁ δ' ἀμφοτέροις..: (ποιή)σειν αὐτόν, οἱ δὲ γνώριμοι πάλιν ἢ; πάλιν ἢ τὴν αὐτὴν τάξιν: ἀποδώσειν ἢ μικρὸν πα-; mox ἠναντιώθη: καὶ ἐξὸν αὐτῷ; μεθ' ὁποτέρων ἠβούλετο: συστάντα τυραννεῖν εἵλετο. — XIII, 2 p. 24, 13 ἄρχοντας ἑλέσθαι δέκα, πέντε μὲν εὐπατριδῶν, τρεῖς δ' ἀγροίκων, δύο δὲ δημιουργῶν. Ita Londinensis, contra secundum Berolinensem [τέτταρ]ας μὲν εὐπατριδῶν κτἑ.: ita fiunt novem archontes ut semper. Hanc igitur difficultatem nunc plane expedivit E. Meyer: pro uno archonte qui proprie vocabatur eo anno decemviri creati sunt; βασιλεύς autem et πολέμαρχος et thesmothetae sex praeterea ut quotannis; itaque lectio Berolinensis est spernenda. Numeri autem neque secundum hanc neque secundum alteram existunt qui placere possint. Vide igitur an sic, omisso δέκα (quod etiam ambiguum est ante πέντε, cf. infra ad 80, 1): καὶ δύο μῆνας ἦρξεν..: δύο δὲ δημιουργῶν; ἕως ἐξηλάθη βίᾳ: τῆς ἀρχῆς. εἶτ' ἔδοξεν αὐ-; -τοῖς διὰ τὸ στασιάζειν..: πέντε μὲν εὐπατριδῶν, τρεῖς; praeterea ἄρχοντας ἑλέσθαι: -ὰ τὸ στασιάζειν; δ' ἀγροίκων: -τριδῶν τρεῖς. Ne sic quidem satis luculenti sunt numeri; sed si praeter δέκα etiam ἄρχοντας deleveris, perfecti evadent: -τοῖς διὰ τὸ στασιάζειν ἑλέσθαι: πέντε μὲν εὐπατριδῶν, τρεῖς δ' ἀγροίκων. Cf. p. 67, 16 αἱροῦνται τρεῖς ἐκ τῶν φυλετῶν, et ad p. 53, 25. Neque ad sensum quicquam desideremus; sequitur enim καὶ οὗτοι τὸν μετὰ Δαμασίαν ἦρξαν ἐνιαυτόν. Nunc falsa species est, quasi hi decem archontes fuerint pro novem archontibus. — ibid. p. 25, 4 ἀεὶ recte Berolinensis pro αἰεί: -χων· φαίνονται γὰρ ἀεὶ στασιάζοντες περὶ ταύτης: καὶ οὗτοι τὸν μετὰ Δαμασίαν ἦρξαν ἐνιαυτόν (interiectos numeros v. in adn. crit.). — § 4 p. 25, 14 scribendum δὲ τῶν, ut pridem conieci, sicut

antea *μία μὲν τῶν* et *ἄλλη δὲ τῶν*; argutatur Kaibelius articuli rationem reddere studens spernensque scholiastae Aristophanis testimonium, qui *μία μὲν τῶν — ἑτέρα δὲ τῶν — τρίτη δὲ τῶν*, scilicet quia is non omnia ad verbum affert. *Ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Λυκοῦρ-..: Πεισίστρατος, δημοτι-; -γος. τρίτη δὲ τῶν διακρί-: -ων, ἐφ' ᾗ τεταγμένος ἦν.* — XIV, 1 p. 26, 2 *Ἀρίστωνος* sec. Plutarchum (Sol. 30) et numeros, non *-ίωνος*: *ταῦτα πεπονθώς, φυλακὴν αὐτῷ* (a)..: *-νους, ἐπαναστὰς μετὰ τούτων τῷ* (a'); *-θώς, φυλακὴν αὐτῷ δοῦναι τοῦ σώ-* (b): *-ματος Ἀρίστωνος γράψαντος τὴν* (b'); *γνώμην. λαβὼν δὲ τοὺς κορυνή-* (c): *-φόρους καλουμένους ἐπανα-* (c'). Dixeris et *Ἀριστίωνος* retineri posse et *ἑαυτῷ* pro *αὐτῷ*, verumque id esset, nisi accederet a', exciperentque numeri ex parte valde luculenti hi: *δήμῳ κατέσχε τὴν ἀκρόπολιν ἔτει..: τὴν τῶν νόμων θέσιν ἐπὶ Κωμέου ἄρ-*. Ex parte dico luculentos; sunt enim interiecta quae gravissimas difficultates faciant: *δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ μετὰ* in quibus Bauerum secuti *τετάρτῳ* pro *δευτέρῳ* correximus. Attigi hunc locum in Albo gratulatorio quod Herwerdeni honori multi tribuimus (p. 30), verum non plane recte tractavi, quippe nondum edoctus rhythmorum paria confundi inter se non debere. Nempe ut porro recte hos quos adscripsi alii excipiant, singulis syllabis hi sunt augendi: ‿ ‿ *ἔτει* ⏑̲, ‿ ‿ *ἄρχον-*, ut *Κωμέου ἄρχον-* aequale sit sequenti *-τος. λέγεται δέ.* Iam igitur intermedia illa non discedent in partes aequales, nisi pro *δευτέρῳ* vel *τρίτῳ* scripseris vel *πέμπτῳ*: (‿ ‿ *ἔτει τρί)τῳ καὶ τρια-: -κοστῷ μετά.* Utrum horum rectius sit, non meum esse puto hoc loco quaerere. Verum, si est Solonis annus 594/3, Comeae autem, ut nunc cum aliis Eduardus Meyer, 560/59, *πέμπτῳ* scribendum esse apparet. Ego autem cum antehac scripsissem *δ'* i. e. *τετάρτῳ*, nunc fortasse non recusarem quominus *πέμπτῳ* inducerem, nisi quod una eaque tutissima via praeterea se offerebat, retinendi nempe traditi *δευτέρῳ*. Defensorem id nactum est Kirchnerum; at numeris idem adversari cognovimus; itaque ut corrupto ei vocabulo crucem apposui. — § 4 p. 26, 21 nihil certius est quam *ἑνδεκάτῳ* pro *δωδεκάτῳ* scribendum esse, non propter

numeros dico, etsi ei valde luculenti sunt, sed propter scriptoris testimonium quod est c. XV, 2 p. 27, 19 *ἐνδεκάτῳ πάλιν ἔτει*. V. Album gratulat. in honorem H. van Herwerden p. 28. Simul consequitur ut cum Bauero *ταύτην* scribendum sit pro *ταῦτα*, nempe *τὴν πρώτην κατάστασιν*, ex qua ei undecim anni numerantur. Reliquae vero coniecturae reiciendae sunt: *τετάρτῳ* pro *δεκάτῳ* Poste (W.-K.[1]), *πέμπτῳ* ci. W.-K.; neque, puto, sollicitandum *ἕκτῳ* v. 20, etsi id Eduardo quoque Meyer (Forsch. II, 244) falsum videtur: pugnare putat cum *οὔπω τῆς ἀρχῆς ἐρριζωμένης*, quod ego nequaquam concesserim. Erunt autem ex emendatione quam numerorum beneficio inveni tyrannidis primae anni quinque, totidem exilii prioris, quod quo pertineat statim apparebit. *(Κα)τάστασιν ἐφ' Ἡγησίου: ἄρχοντος. ἔτει δ' ἑνδεκά-*, et *ἄρχοντος .. ἑνδ. μετὰ ταύ-: -την περιελαυνόμενος ὁ Μεγακλῆς.* — ibid. 26, 24 recte *ἀρχαίως* correctoris praeferunt W.-K.: quippe *ἀρχαϊκῶς* huius est explicatio, non contra. Cf. Demosth. IX, 48; Kaibel p. 154. Numeri autem non comparent nisi deleto *αὐτόν*: *τῇ στάσει πάλιν ἐπικηρυκευσά- ..: λήψεται, κατήγαγεν ἀρχαίως καὶ; -πικηρυκευσά-: -μενος πρὸς τὸν Πει-; -σίστρατον, ἐφ' ᾧ τε: τὴν θυγατέρ' αὐτοῦ.* — ibid. p. 27, 2 recte negat Kaibelius *καὶ* eo quo traditum est loco ferri posse; certe non esse eum rumorem sparsum ante inventam mulierem. Sed etiam facilius transponitur *καί* quam, quod vult ille, deletur, eademque est medicina loco haud dissimili c. XXV, 1. — c. XV, 1 p. 27, 11 sq. in *ἔτει μάλισθ' ἑβδόμῳ μετὰ τὴν κάθοδον* necessario ab omnibus offensum est, praeterea in *ὡς* 11 a plerisque, quia nulla apodosis sequitur. Quod ad illam offensionem attinet, et in *ἔτει* sedes vitii quaeri potest — *μηνὶ* coniecit Herwerden — et in *ἑβδόμῳ* — *τρίτῳ* W.-K.[1] — et in *μετὰ τὴν κάθοδον*, quae delent Cichorius et Bury; ipse iam pridem in *μετὰ τὸ πρῶτον* incidi, cf. infra ad § 2 v. 19. Ita ubique erit par computandi ratio: XIV, 2 reditus prior fit *ἑνδεκάτῳ ἔτει* post primam tyrannidis institutionem; XV, 1 exilium alterum *ἑβδόμῳ ἔτει* post prius; XV, 2 reditus alter *ἑνδεκάτῳ πάλιν ἔτει* post priorem. Neque latet causa cor-

ruptelae, cum proxime praecedat ἡ πρώτη κάθοδος. Numeri autem hi comparent: πρώτη κάθοδος ἐγέ- ..: ὡς ἐξέπεσε τὸ δεύ-; -νετο τοιαύτη: μετὰ δὲ ταῦτα ..: -τερον ἔτει μά- (a bb ab); -λισθ' ἑβδόμῳ μετὰ τὸ πρῶτον· οὐ γάρ: πολὺν χρόνον διακατέσχεν, ἀλλά; διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ..: θυγατρὶ συγγίγνεσθαι; -σθαι τῇ τοῦ Μεγακλέους ..: φοβηθεὶς ἀμφοτέρας (ab ab). Sed iam haeremus; nihil enim est quod respondeat vel in his vel his: τὰς στάσεις ὑπεξῆλθεν· καὶ πρῶτον μέν. Cum autem proxima rursus manifesto sint exaequata: συνῴκισε περὶ τὸν Θερμαῖον κόλ-: -πον χωρίον ὃ καλεῖται Ῥαίκηλος, videatur lacuna esse, in qua interciderit apodosis quam ad ὡς ἐξέπεσε requirimus. Id tamen vitium etiam altera ratione tollitur: deletis enim καὶ πρῶτον μὲν ipsa haec συνῴκισε κτἑ. pro apodosi erunt. Atque (Πάγγαι)ον τόπους ὅθεν χρημα- numerum eundem habent atque illa τὰς στάσεις ὑπεξῆλθεν; intermedia autem haud difficile exaequantur: ἐκεῖθεν δὲ παρῆλθεν: εἰς τοὺς περὶ ⟨τὸ⟩ Πάγγαι-; item proxima inter se: (χρημα)τισάμενος καὶ στρατιώ-: ἑνδεκάτῳ πάλιν ἔτει; (στρατι)ώτας μισθωσάμενος: ἐλθὼν εἰς Ἐρέτριαν (abb' a'). — § 2 p. 20, 19 sequitur ex eis quae modo disputavi in traditis ΤΟΠΡΩΤΟΝ, quae manca esse apparet, non ΤΕ inserendum esse post ΤΟ, ut τότε fiat (quam coniecturam meam secuti sunt alii), sed ΜΕΤΑ ante ΤΟ, quod proposuerunt Radinger et Cichorius. Ἑνδεκάτῳ = πάλιν ἔτει = μετὰ τὸ πρῶ- = -τον ἀνασώ-; -τον ἀνασώσασθαι βίᾳ τὴν ἀρ-: -χὴν ἐπεχείρει συμπροθυμουμέ-. Itaque quoniam septimo anno post prius exilium iterum exulavit, exilii autem prioris sicuti vidimus anni fuerunt V, unus fere annus est dominationis alterius; quo anno detracto a decem annis, qui inter priorem reditum alterumque intercesserunt, relinquuntur alterius exilii anni IX; adde prioris V et habebis annos XIV. Tot autem in exilio degisse Pisistratum testatur scriptor c. XVIII, 1: ἀφ' οὗ μὲν κατέστη τὸ πρῶτον τύραννος, ἔτη τριάκοντα καὶ τρία βιώσας, ἃ δ' ἐν τῇ ἀρχῇ διέμεινεν, ἑνὸς δέοντ' εἴκοσι· ἔφευγε γὰρ τὰ λοιπά. Cf. Album gratul. in hon. Herw. 27 sqq. — § 3 p. 28, 3 πόλιν certum esse affirmat Wilckenius. Numeri certi non

comparent; incertis nihil tribuo. Sed πόλιν addit aliquid sententiae, cum ἀρχήν iam in proximo τυραννίδα insit. — § 4 p. 28, 6 παρείλετο et ipse scribere dedebam, ne numeris quidem (v. adn.) obstantibus: τυραννίδα βεβαί-: -ως καὶ Νάξον ἑλὼν; tum -ως καὶ .. Λύγδαμιν: παρείλετο .. τρόπου. — ibd. pag. 28, 12 οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι τὰ ὅπλα: καὶ κατακλήσαντες εἰς τὰ πλησίον οἰ(κήματα). — XVI, 6 p. 30, 1 (ἐρ)γαζόμενον διὰ τὸ | θαυμάσαι τὸν: παῖδ' ἐκέλευσεν ἐρέ|σθαι τί γίγνε-: -ται ἐκ τοῦ χωρίου (a) ..: καὶ τούτων τῶν κακῶν (a'); ὁ δ' ⟨ὅπ⟩όσα κακὰ (b): καὶ ὀδύναι' ἔφη; καὶ ὀδυνῶν Πεισίστρατον (c') ..: -την. ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος ἀ- (c'); δεῖ λαβεῖν (d): τὴν δεκά- (d'). Recte videtur Wilamowitzius repetitum τῶν ante ὀδυνῶν delere. Ibd. v. 5 Unde ad ἀγνοῶν desiderat αὐτόν; sed -την. ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος ἀ- (c') ..: -σθεὶς διὰ τὴν παρρησίαν (c''); -πεκρίνατ' ἀγνοῶν, ὁ δὲ Πει- (e) ..: καὶ τὴν φιλεργίαν ἀτελῆ (e'); -σίστρατος ἡ-: -ῶν ὁ δὲ Πει- vel: -σθεὶς διὰ τὴν. — ibd. § 7 p. 30, 10 hos invenio numeros: τὴν ἡσυχίαν· διὸ καὶ πολλάκις [_ ∪ _ ∪] ὡς ἡ (a) ..: ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος εἴη· συνέβη γὰρ ὕστερον δι- (a'); Πεισιστράτου τυραννίς (b) = a extr.: -κις [_ ∪ _ ∪] ὡς ἡ; -αδεξαμένων τῶν υἱέ|ων πολλῷ γενέ- (c + d): -σθαι τραχυτέραν τὴν ἀρχήν. | μέγιστον δὲ πάν- (c' + d'); tum ex his τὴν ἀρχήν. μέγιστον δὲ πάν-: -των ἦν τῶν ἐ[παινου]μένων. Quare ad hoc iam redii, praesertim cum ad sententiam multo praestet; τῶν εἰρημένων enim Wilckenii nihil plane sententiae addit. Est autem in charta et hic locus et prior obscurissimus. Iam si sit verum ἐπαινουμένων, ad priorem locum requiratur verbum sensu simili, quem habet εὐλογοῦσιν; id igitur cum numeris simul conveniat, ausus sum recipere. Utuntur eo Isocrates alii; ab indice Aristotelico abest (praeter locos ex Rhetoricis ad Alexandrum allatos), sicut abest ἐγκωμιάζειν. — ibd. § 9 p. 31, 4 φοβηθεὶς ἔλιπεν. διὸ καί: πολὺν χρόνον ἔμεινεν [∪] ἀρ-; -χῃ, καὶ ὅτ' ἐκπέσοι πά-: -λιν ἀνελάμβανεν ῥᾳ-; -δίως. ἐβούλοντο γὰρ ..: ὁμιλίαις, τοὺς δὲ ταῖς; καὶ τῶν γνωρίμων: καὶ τῶν δημοτι-: -κῶν οἱ πολλοί: τοὺς μὲν γὰρ ταῖς. Inter ἔμεινεν et καί in charta nihil nisi α et χ agnoscuntur; [ἐν τῇ ἀρχῇ] spatium

excedat, ut aut ἐν ἀρχῇ scribendum sit aut ἡ ἀρχή. Durius illud; cum hoc conferas c. 33, 1 μῆνας τέτταρας διέμεινεν ἡ πολιτεία (it. 25, 1. 3, 6). — ibd. § 10 p. 31, 11 praestat Sakellarii ⟨ἐπίθεσιν⟩: οἵ τ' ἄλλοι καὶ δὴ καὶ ὁ μάλιστα: καθήκων πρὸς τὴν ἐπίθεσιν τῆς; cf. 14, 2 ἐπιτιθέμενον τυραννίδι. — ibd. 13 sq. concedendum Sakellario sana non esse ἐάν τινες ἐπανιστῶνται .. ἢ συγκαθιστῇ .. ἄτιμον εἶναι; sed numeri non ferre videntur quod et ille postulat et ante illum alii[1]): τις .. ἐπανιστῆται: nempe ἐάν τινες τυραννεῖν ἐπανιστῶνται ..: Πεισίστρατος μὲν οὖν ἐγκατεγήρασε; -νιστῶνταἴ ἢ συγκαθιστῇ τὴν τυραννίδ': ἄτιμον εἶναι καὶ αὐτὸν καὶ γένος. Πει-. Recte tamen Sak. adnotat etiam in iurisiurandi formula apud Andocidem I, 96 tradita singularem esse, et scribi potest eisdem numeris τις ἢ τυρ. ἐπανιστῆται. — XVII, 2 p. 32, 2 non erat iusta ratio articuli ante φάσκοντες inserendi, et γὰρ τὰ λοιπά. διὸ καὶ φανερῶς λη-: -ροῦσι φάσκοντες ἐρώμενον εἶναι. — c. XVIII, 2 p. 33, 2 non apte διαμαρτάνων: repulsus ulciscebatur, id est διαμαρτών. Et si πρὸς αὐτὸν ad Harmodium utique referendum, ne id quidem apte; interest enim inter φιλίαν et ἔρωτα. (Ἀρ)χὴν αὐτοῖς γενέσθαι: πάντων τῶν κακῶν. ἐ-: -ρασθεὶς γὰρ τοῦ Ἁρμο-; -δίου καὶ διαμαρτῶν ⟨καὶ⟩ („etiam") τῆς πρὸς (a)..: πικρῶς καὶ τὸ τελευταῖον μέλλου- (a'); αὐτὸν φιλίας οὐ κατεῖ- (b) ..: ἄλλοις ἐνεσημαίνετο; κατεῖχε τὴν ὀργήν | : ἀλλ' ἔν τε τοῖς ἄλλοις (cc'); (μέλλου)σαν αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν κανηφορεῖν Πα|-: -ναθηναίοις ἐκώλυσε λοιδορήσας. — XIX, 1 p. 34, 15. Τυραννίδα· καὶ (:) γὰρ διὰ τὸ τι- (:-μωρεῖν τῷ ἀδελφῷ καὶ διὰ τὸ) ..: -στα μετὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον (aa'); -μωρεῖν τῷ ἀδελφῷ (b): καὶ διὰ τὸ πολλοὺς (b' = c init.); καὶ διὰ τὸ πολλοὺς ἀνῃ- ..: ἔτει δὲ τετάρτῳ μάλι- (cc'); -ρηκέναι καὶ ἐκβεβληκέναι; πᾶσιν ἦν ἄπιστος καὶ πικρός (dd'; ab[b']cdd'c'a'). — c. XIX, 3 p. 35, 5 sq. Si exules ipsique Alcmeonidae ἐξεπολιορκήθησαν ὑπὸ τῶν τυράννων: perierunt nimirum neque quicquam amplius facere potuerunt. Sed ἐξεπολιορκήθησαν ⟨δ'⟩ ὑπὸ ..: (ὕ)στερον

1) Cf. Photiades Ἀθηνᾶ XI, 107, 5.

μετὰ ταύτην τὴν συμφορὰν; τῶν τυράννων· ὅθεν ὕ- ..: ἧδον ἐν τοῖς σκολιοῖς: inserto *δ'* fit subiectum *οἱ ἐκ τοῦ ἄστεως*. Cf. Etym. M.: *ἐκπολιορκηθέντων δὲ*. Simul patet recte deletum esse *αἰεί* ante *αἰαῖ*, non recte mutatum *μετὰ* in *εἰς*. Neque offendendum est in *ὕστερον μετὰ* (Thuc. 5, 24, 2); sed cum Etym. M. habent secundum Aristotelem *σκόλιον εἰς αὐτοὺς ᾖδετο*, et *ἧδον εἰς* recurrat XX, 5, *ταύτην* in *ταῦτ' εἰς* mutavi. — § 4 p. 35, 13 ⟨*ἐξ*⟩*οικοδομεῖν* ex Herodoto sumpsi (etsi simplex habet etiam schol. Ar. Lys. 1153, ex Ar.): *πατέρων ἔσαν: ἀποτυγχάνον-; -τες οὖν ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις, ἐμισθώσαντο ..: -δομεῖν· ὅθεν εὐπόρησαν χρημάτων πρὸς τὴν τῶν; τὸν ἐν Δελφοῖς νεὼν ἐξοικο-: -σι τοῖς ἄλλοις ἐμισθώσαντο*. — § 6 p. 36, 8. Satis constat inter gemina participia *καὶ* saepe inculcari. (*Δη*)*φθέντων ὁμολογίαν ἐπὶ τῇ τῶν* | *παίδων σωτη-: -ρίᾳ ποιησάμενοι, τὰ ἑαυτῶν* | *ἐν πένθ' ἡμέ-*; tum tertio sine dispondeo *-ραις ἐκκομισάμενοι παρέδωκαν*. — ibd. 10 *Ἁρπακτίδου*, ut etiam antea scripsi: *τὴν ἀκρόπολιν τοῖς Ἀθη-: -ναίοις ἐπὶ Ἁρπακτίδου ..: -νίδα μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς; ἄρχοντος κατα-: -σχόντες τὴν τυραν-*. Notabile est non elidi *ἐπὶ* ante nomen proprium idque valde insolens, ne parum appareat quod sit: sicut etiam in inscriptionibus plerumque ante nomen proprium integra praepositio scribitur: *ἐπὶ Ἀγαθοκλέους ἄρχ., ἐπὶ Ἐλπίνου ἄρχ.*, al. — XX, 3 p. 36, 23 recte supplevisse vid. W.-K. *Συνέπεισεν ἐλαύνειν τὸ ἄγος διὰ τὸ τοὺς ..: ἀφικόμενος ὁ Κλεομένης μετ' ὀλίγων* (aa'); *Ἀλκμεονίδας* (ita plerumque charta) *δοκεῖν εἶ-: -ναι τῶν ἐναγῶν. ὑπεξελ-* (bb'); *-θόντος δὲ τοῦ Κλεισθένους ..: ἀγηλατεῖ τῶν Ἀθη-* (cc'; abb'ca'c'). Cf. inscriptionum *Ξυπεταιόνες* cum Herodiani *Ξυπετεῶνες*; *Ἀλκμαιον*. facile reponitur. — p. 37, 9 videbatur recte scriptum esse *ἀφεῖσαν* pro *ἀφίεσαν*; sed: (*ἐπολιόρ*)*κει· τῇ δὲ τρίτῃ Κλεομένην μὲν καὶ τοὺς μετ' αὐ-: -τοῦ πάντας ἀφίεσαν ὑποσπόνδους, Κλεισθένην* (aa'); tum haec extrema *ὑποσκ. Κλ.: δὲ καὶ τοὺς ἄλλους φυγά-; -δας μεταπέμψαντο. κατασχόντος* = a detracta prima syllaba et extremo cretico. Itaque *ἀφίεσαν* ut *ἐπολιόρκει*; at *μετεπέμψαντο* eventum rei indicat. — § 3 p. 38, 3 addendum erat *τῆς* ad *ἑκάστης*, ut aliis locis

feceram, sed delendum ἐκ (quod omitti posse docent loci qualis est LX, 1): ἔπειτα τὴν βουλὴν πεντακοσίους | ἀντὶ τετρακοσίων | κατέστησεν, πεν-: -τήκονθ' ἑκάστης τῆς φυλῆς· τότε δ' ἦ|σαν ἑκατόν. διὰ τοῦ|το δ' οὐκ εἰς δώδε-; tum -κα φυλὰς συνέταξεν | ὅπως αὐτῷ μὴ συμβαίνῃ: μερίζειν κατὰ τὰς προ|ϋπαρχούσας τριττῦς· ἦσαν; γὰρ ἐκ ⟨τῶν⟩ (Papageorg., v. adn.) τετ-: -τάρων φυλῶν; δώδεκα τριττύες, ὥστ': οὐ συνέπιπτ' ἀναμί-; -σγεσθαι τὸ πλῆθος. διένειμε: δὲ καὶ τὴν χώραν κατὰ δήμους. Itaque ἂν post συνέπιπτε addendum esse non videtur, neque eo opus est: οὐ συνέπιπτε συντάξαντι εἰς δώδεκα φυλάς, ut Andoc. 1, 58 φονεὺς ἐγιγνόμην μὴ εἰπών, et Plat. Cratyl. 405 E ὁμώνυμον ἐγίγνετο τῷ χαλεπῷ ὀνόματι. — § 5 p. 38, 21 v. de numeris praef. § 6 p. XIX sq. Sincerissima igitur ab hac parte videntur verba ὑπῆρχον ἐν. — c. XXII, 2 p. 39, 9 sententia requirit ὀγδόῳ pro πέμπτῳ; at numeri plane ambigui: ὁ περὶ τοῦ ὀστρακισμοῦ νό- ..: ἐφ' Ἑρμοκρέοντος ἄρχοντος (aa); -μος. πρῶτον μὲν οὖν ἔτει ..: ταύτην τὴν κατάστασιν (bb′); tum ὀγδόῳ μετὰ = b extr. -τον μὲν οὖν ἔτει; sed non minus πέμπτῳ μετά: μὲν οὖν ἔτει. — ibd. p. 39, 12 sqq. τοὺς στρατηγοὺς ᾑροῦντο κατὰ φυλάς: ἐξ ἑκάστης ⟨τῆς⟩ φυλῆς (ut p. 38, 3) ἕνα, τῆς δ' ἁ-; extremis φυλῆς .. δ' ἁ-: respondent -πάσης στρατιᾶς ἡ-; tum -γεμὼν ἦν ὁ πολέμαρχος. ἔτει ..: -κήσαντες τὴν Μαραθῶνι μάχην, sine ἐν; interiecta δὲ μετὰ ταῦτα: δωδεκάτῳ νι-. — § 6 p. 40, 14 (με)θίστατο· καὶ πρῶτος ὠστρακίσθη: τῶν ἄποθεν τῆς τυραννίδος Ξάν-; θιππος ὁ Ἀρίφρονος ..: περιεγένετο τῇ; ἔτει δὲ τρίτῳ μετὰ ταῦτα Νικομήδους ἄρχον-: -τος ὡς ἐφάνη τὰ μέταλλα τὰν Μαρωνείᾳ καὶ. Docet Bonitzius in indice Ar., plerumque ἄποθεν apud Ar. tradi, neque unquam consensu ἄπωθεν; neque vero quae de poetis Atticis valent ad hunc transferre licet (v. Lobeck Phryn. 9). — § 7 p. 41, 2 retinui τὴν δαπάνην. Εἶτ' ἐὰν μὲν ἀρέ- (-αν μὲν ἀρέ-: -σκῃ τὸ ἀνά-): -λωμα τῆς πόλεως; εἶναι τὴν δαπάνην· εἰ (a) ..: -πηγήσατο τριήρεις (a′), δὲ μὴν κομίσασθαι τὰ χρή- ..: λαβὼν δ' ἐπὶ τούτοις ἐναυ- (bb′); -ματα παρὰ τῶν: δανεισαμένων (cc′; abcc′b′a′); ἑκατόν, ἑκάστου ναυπηγουμένου (d) ..: -σαν ἐν Σαλαμῖνι

πρὸς τοὺς βαρβάρους (d′); τῶν ἑκατὸν μίαν: αἷς ⟨καὶ⟩ ἐναυμάχη- (ee′). — § 8 p. 41, 7 τετάρτῳ δ' ἔτει κα-: -τεδέξαντο πάντας; cave reponas τρίτῳ cum W.-K. (Wilam. Ar. I, 25 sq.), etsi τρίτῳ δ' ἔτει est apud Plutarchum Arist. c. 8. Hoc est a. 482/1; neque enim μετὰ ταῦτα adicitur, et cohaerent inter se § 7 ἔτει δὲ τρίτῳ μετὰ ταῦτα, 483/2, et τετάρτῳ δ' ἔτει § 8, 482/1. Athos mons perfodi coeptus erat a. 483; itaque instare sciebant Xerxis expeditionem (διὰ τὴν Ξέρξου στρατιάν). Pergunt numeri sic: τοὺς ὠστρακισμένους | ἄρχοντος Ὑψιχίδου (sic) ..: τὸ λοιπὸν ὥρισαν | τοῖς ὀστρακιζομένοις; διὰ τὴν Ξέρξου: στρατιάν, καὶ τὸ (noli scribere στρατείαν; cf. ad XXVII, 2. XXXVII, 1); -μένοις ἐκτὸς Γεραιστοῦ: καὶ Σκυλλαίου κατοικεῖν. Refutatur ἐντὸς .. ⟨μὴ⟩ κατοικεῖν; cum igitur contrarium flagitetur eius quod traditum est (Meyer Gesch. d. Alt. III, 358), relinquitur ut ἐκτὸς reponatur pro ἐντὸς. — c. XXIII, 1 p. 41, 19 non recte supplebam (ex Plutarcho) τῶν στρατευομένων post ἑκάστῳ; neque enim hiatus tantae offensioni est. (Ἐξ)απορησάντων τοῖς πρά-: γμασι καὶ κηρυξάντων; σῴζειν ἕκαστον αὑτόν, πορίσασα: δραχμὰς ἑκάστῳ ὀκτὼ διέδωκε; καὶ ἐνεβίβασεν εἰς τὰς ναῦς. διὰ ταύ- ..: -σώματι καὶ ἐπολιτεύθησαν Ἀθη-; -την δὴ τὴν αἰτίαν παρε-: -χώρουν αὐτῆς τῷ ἀξιώ-. Tum § 2 p. 41, 22 (Ἀθη)ναῖοι καλῶς καὶ κατὰ τούτους τοὺς καιρούς. συν-: -έβη γὰρ αὐτοῖς περὶ τὸν χρόνον τοῦτον τά τ'; εἰς τὸν πόλεμον ἀ-: -σκῆσαι καὶ παρὰ τοῖς; itaque si καιρὸν esset pro χρόνον, ad amussim omnia exacte. Verum sic ter recurreret plane similis locutio intra breve spatium (v. p. 42, 4 sq.). Prima autem duo, sicut numeris inter se respondent, ita verbis quoque, quare nihil in his delendum est. *Καὶ* quod est ante κατὰ et B. Keil tutatus est et probat defensionem Kaibel: nempe Solonis temporum scriptor recordatur. — § 3 p. 42, 6 recte emendarunt δοκῶν pro ἀσκῶν: Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου καί: Θεμιστōκλῆς ὁ Νεοκλέους ὁ ..: -νὸς εἶναι καὶ δικαιοσύνῃ τῶν; μὲν τὰ πολέμια δοκῶν: ὁ δὲ τὰ πολιτικὰ δει-. — c. XXIV, 2 p. 43, 4 καὶ λαβόντες | τὴν ἀρχήν, τοῖς συμμάχοις δεσποτικωτέ-: -ρως ἐχρῶντō | πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων καὶ Σαμίων, τού-. Itaque delendum certe videtur τε post

τοῖς. — XXV, 1 p. 44, 3 recte ut videtur Kaibel δοκῶν καὶ. Καίπερ ὑποφερομένη κατὰ ..: δοκῶν καὶ ἀδωροδόκητος εἶ-; κατὰ μικρόν. αὐξα-: -νομένου δὲ τοῦ πλή(θους)..: ὁ Σοφωνίδου δο-; -θους γενόμενος προ-: -στάτης Ἐφιάλτης, ut simul deleatur τοῦ δήμου quod ante προστάτης adicitur et comma quod post τοῦ πλήθους ponebamus. Τοῦ πλήθους προεστηκώς est XXI, 1. — § 4 p. 44, 24 nulla videtur esse lacuna, abundare autem καὶ prius (post δύναμιν). Δήμῳ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως: παρεῖλον αὐτῶν τὴν δύναμιν ..: -ου. ἡ μὲν οὖν τῶν Ἀρεοπα-; ἀνῃρέθη δὲ καὶ ὁ Ἐφιάλτης δολοφο- ..: πολὺν χρόνον δι' Ἀριστοδίκου τοῦ Ταναγραί-; -νηθεὶς μετ' οὐ: πολὺν χρόνον. Quod ad καὶ (post δὲ) attinet, videlicet de Themistocle omnia nota erant; satis igitur erat dicere etiam Ephialtem perisse, praesertim cum de illo iam dictum esset (§ 3) ἔμελλε κρίνεσθαι μηδισμοῦ. — XXVI, 1 p. 45, 8 recte mihi videor νωθρὸν coniecisse pro νεώτερον: τὸν Μιλτιάδου, νωθρὸν ὄντα καὶ πρὸς τὴν πό-: -λιν ὀψὲ προσελθόντα· πρὸς δὲ τούτοις ἐφθάρ-. In prioribus autem, etsi quodammodo numeri constant, tamen et ipse aliquid omissum esse suspicor. — § 2 p. 45, 19 ⟨ἢ⟩ post ἀλλ' numeris excluditur: τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα διῴκουν οὐχ ὁμοίως καί: πρότερον τοῖς νόμοις προσέχοντες· τὴν δὲ τῶν ἐννέ'; ἀρχόντων αἵρεσιν οὐκ ἐ-: -κίνουν, ἀλλ' ἕκτῳ ἔτει με-; -τὰ τὸν Ἐφιάλ-: -του θάνατον ἔ(γνωσαν). Non abolita est αἵρεσις i. e. electio, immo denuo confirmata, cum in lege anni 457/6 inesset προκρίνεσθαι. — ibd. v. 23 recte ⟨δὲ⟩: οἱ δὲ πρὸ τούτου πάντες ..: -σιομεδίμνων ἦσαν; ἐξ ἱππέων: καὶ πεντακο-; tum -μεδίμνων ἦσαν: οἱ δὲ ζευγῖται; τὰς ἐγκυκλίους ἦρχον, εἰ: μή τι παρεωρᾶτο τῶν, et μή τι παρ. τῶν ἐν τοῖς νόμοις ..: -άκοντα δικασταὶ κατέστησαν πάλιν; interiecta sunt τι παρ. τῶν ἐν τοῖς νόμοις. ἔ- ..: ταῦτ' ἐπὶ Λυσικράτους ἄρχοντος οἱ τρι-; denique inter haec -τει δὲ πέμ-: -πτῳ μετά. Nullo modo hi numeri recipiunt verba ὑπὸ τῶν δήμων, scripta in charta post παρεωρᾶτο, sed deleta. Haec igitur olim grammaticus aliquis adscripsisse videtur, memor loci c. XXII, 5 ὑπὸ τῶν δημοτῶν. — c. XXVII, 2 p. 46, 16 ἄρχοντος ὁ πρὸς Πελοποννησίους ἐνέστη: πόλεμος, ἐν ᾧ

καταπλησθεὶς ὁ δῆμος ἐν τῷ; ἄστει καὶ συνεθι-: -σθεὶς ἐν ταῖς στρατιαῖς (v. ad XXII, 8). — § 3 p. 46, 24 ἔτρεφε τοὺς πολλούς· ἐξῆν ..: -δῶν καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέ-; γὰρ τῷ βουλομένῳ Λακια- ..: -ραν ἐλθόντι παρ' αὐτὸν ἔχειν (ab ab). — XXVIII, 2 p. 48, 2 dubitatur de ⟨ὢν⟩ sive de universis his verbis τῶν εὐγενῶν ⟨ὢν⟩ καὶ γνωρίμων, iniuria puto. Διετέλουν οἱ ἐπιεικεῖς δημαγωγοῦντες, i. e. optimates; horum Solonem fuisse antea dictum erat (V, 3) neque opus repeti; de Pisistrato nihildum tale; itaque plane necessario haec adduntur, et valde aptum de Pisistrato εὐγενῶν. (Δημαγω)γοῦτες ἐξ ἀρχῆς μὲν γὰρ ἐ- ..: προστάτης τοῦ δήμου Σόλων ..: εὐγενῶν ὢν καὶ γνωρίμων; -γένετο καὶ πρῶτος ..: καταλυθείσης δὲ; δεύτερος δὲ Πεισίστρατος τῶν ..: τῆς τυραννίδος Κλεισθένης τοῦ (abacabc). In his transpositio facilis facta est: καὶ πρῶτος ἐγένετο traditur. Cf. VI, 3 μέτριον γενέσθαι καὶ κοινόν; Kaibel p. 100. — § 3 p. 48, 19 sqq. διωβελίαν | ἐπόρισε πρῶτος· καὶ χρόνον | μέν τινα διεδίδου, μετὰ δὲ: ταῦτα κατέλυ|σε Καλλικράτης Παιανιεύς, | πρῶτος ὑποσχόμενος ἐπιθή-[1]). Estne necessarium, ut pro διεδίδου scribamus διεδίδοτο? Certe non propter schol. Ar., qui non ipsa verba affert. Haec dicuntur: χρόνον μέν τινα ὁ Ἀγύρριος διεδίδου τὴν διωβελίαν ἐπιμελητὴς ὢν αὐτῆς (cf. Xenoph. Hell. I 7, 2 de Archedemo τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος), μετὰ δὲ ταῦτα κατέλυσεν αὐτὸν —, s. κατέλυσεν αὐτὴν —; utrumque enim aptum est, v. Sandys. Sed in proximis haereo et propter numeros et propter verba. Ἐπιθήσειν πρὸς τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἄλλον ὀβολόν: at non est Aristoteli ἐπιτιθέναι idem atque προστιθέναι, et sufficiunt profecto ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὀβ ἄ. ὀ., cf. ἐπὶ τούτοις „praeterea" Rhet. II, 6 1384ᵃ 9. III, 3 1424ᵇ 24. Ita pro ἐπιθή- habebimus numeri clausulam ἐπὶ τοῖν; porro δυοῖν ὀβολοῖν: ἄλλον ὀβολόν. — c. XXVIII, 5 p. 49, 13. Articulo ad μὴ παρέργως ἀποφαινομένοις non videmur carere posse, cum ut semper δοκεῖ sit „putatur" neque „videtur" (φαίνεται); alienam igitur neque suam sententiam auctor refert. Διὰ

1) De his et proximis locis cf. praefat. p. XX sq.

τὸ συμβῆναι κατ' αὐ-: -τὸν ταραχώδεις τὰς πολι-; -τείας ἀμφισβή|τησις τῆς κρίσεώς ἐστιν. δο- ..: -σι πάσας τὰς πο|λιτείας καταλύειν, ἀλλὰ; -κεῖ ⟨-⟩ τοῖς μὴ παρέργως ἀποφαινο-: -μένοις οὐχ ὥσπερ αὐτὸν διαβάλλον- (abba); itaque non μέν⟨τοι⟩ τοῖς, sed μὴν τοῖς, ut p. 19, 18 in simili disputatione οὐ μήν. — ibd. 17 ὅπερ ἐστὶν ἔργον: ἀγαθοῦ πολίτου, et ut puto παρανομούσαις: δ' οὐ⟨κέτι⟩ συγχω-; -ρῶν ἀλλ' ἀπεχθανόμενος |. ἕως: μὲν οὖν ἰσόρροπα τὰ πράγματα. An τέως πρὸ ἕως, ut apud Demosthenem? Iam excipiunt (in XLIX, 1 p. 49, 19 sqq): ⟨τὰ⟩ κατὰ τὸν πόλεμον ἦν, διεφύλαττον τὴν ..: Σικελίᾳ γενομένην διαφορὰν ἰσχυ-; δημοκρατίαν, ἐ-: -πεὶ δὲ μετὰ τὴν ἐν (abb'a'); -ρότερα τὰ τῶν Λα-: -κεδαιμονίων ἐ- (dd', = bb'); -γεγένητο (sic malim) διὰ τὴν πρὸς βα-: -σιλέα συμμαχίαν, ἠναγ-; -κάσθησαν κι-: -νήσαντες τὴν, κτἑ. Obstant numeri quominus διαφορὰν mutetur in συμφορὰν, et testimonium quod afferunt ex schol. Aristoph. (Lys. 421) nullum est: nihil enim habet is locus ex Aristotele petitum. Antea ἰσόρροπα τὰ πράγματα erant; dein discrimen factum est, primum clade Siciliensi, mox regis societate. — XXIX, 4 p. 51, 2 sq. δέ τις τούτων χάριν ἢ ζημιοῖ ἢ προσκαλῆτ(αι) ἢ εἰσά-: -γῃ ⟨--⟩ εἰς ⟨τὸ⟩ δικαστήριον, ἔνδειξιν αὐτοῦ εἶναι (antea (ἀνεῖ)λον ὅπως ἂν οἱ θέλοντες Ἀ- ..: περὶ τῶν προκειμένων· ἐάν, et -θηναίων συμ-: -βουλεύωσι; ad θέλοντες cf. p. 52, 19). Itaque primum Herwerdeno obtemperandum erat articulum ad δικαστ. addenti (etsi necessarius non est articulus); praeterea longae syllabae duae ibidem fere desunt. Constat εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστ. de accusatore quoque dici, sed proprie de magistratu, postquam προσεκαλέσατο accusator privatus: itaque fort. εἰσάγῃ ⟨ἄρχων⟩ εἰς τὸ δικ. — § 3 sq. p. 52, 15 (δι)ακληρῶσαι καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ..: ⟨βουλεύσθαι⟩ δ' ᾗ ἂν δοκῇ αὐτοῖς, et βουλεύειν ⟨τὸ λαχὸν αἰεί⟩ ..: ἄρισθ' ἕξειν περὶ τῶν τε (pro τε τῶν; ab ab). Sic locus lacunosus haud difficile neque male expleri videtur. — § 4 p. 52, 18 iterum lacunula laboramus. Δέον ἀνᾱλίσκηται: καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὡς; ἂν δύνωνταῐ ἄριστα· ⟨καὶ⟩ ἐάν τι θέλωσιν| βουλεύσασθαι ⟨καὶ⟩ μετὰ πλειό- ..: -λεῖν ἕκαστον ἐπείσκλη-

τον ὃν ἂν ἐθέλῃ τῶν | ἐκ τῆς αὐτῆς ἡλικίας· τὰς (–⏑–⏑⏑–⏑̄⏑⏑⏑̲⏑⏑–– | –́–––⏑⏑–⏑̄); interiecta -νων ἐπεισκα- = -λεῖν ἕκαστον. — § 5 p. 52, 22 multum dubitaverunt quid sibi vellent verba κληροῦν δὲ τὴν βουλὴν τοὺς ἐννέα ἄρχοντας. Convocandi sensum qui inesse putarent, vel πληροῦν coniecerunt, vel aliud verbum (ut συνάγειν) putarunt propter κληροῦν male anteceptum (v. p. 53, 4) extrusum esse. Mihi autem de sortitione sane cogitandum esse visum est; statim enim subsequitur τοὺς λαχόντας ἐκ τῆς βουλῆς; ei igitur sortitioni ut praesint novem archontes praescribi videtur. Sed parum aptum est de ea re κληροῦν τὴν βουλήν. Ἂν μὴ δέωνται πλεόνων· κληροῦν δ' ἐκ τῆς . .: (ἄρχον)τας. τὰς δὲ χειροτονίας κρίνειν πέντε; βουλῆς τοὺς ἐν-: νέ' ἄρχοντας? — ibd. § 6 p. 53, 11 εὑρισκόμενος traditur, εὑρόμενος a multis scriptum est; at Wilamowitzius id ipsum male se habere contendit. Subito morbo aliquis corripitur ipso die quo consessus senatus futurus est: necessario abest ab eo consessu; commeatum (ἄφεσιν) petere potest (εὑρίσκεσθαι), ante accepisse (εὑρέσθαι) nullo modo. Ad numeros valde tenue discrimen est, sed tamen aoristus excludi videtur. Τὸν δὲ μὴ ἰόντ' εἰς τὸ βουλευτήριον | τῶν βουλευόντων . .: -ρηθεῖσαν, ὀφείλειν δραχμὴν τῆς ἡμέρας | ἑκάστης, ἂν μή; interiecta τὴν ὥραν τὴν προρ-, = τῶν βουλευόντων; tum: εὑρισκόμενος ἄφεσιν τῆς βουλῆς . .: μέλλοντα χρόνον ἀνέγραψαν τὴν πο-; ἀπῇ· ταύτην: μὲν οὖν εἰς τόν. — c. XXXI, 2 p. 53, 25 manifesta est corruptela, incerta medendi ratio: ποιήσασαν ἐξέτασιν ὅπλοις charta, alii ⟨ἐν⟩ ὅπλοις, alii (K.) ὅπλων. Sic enim dici solet, casu genitivo; ἐξ. ἐν τοῖς ὅπλοις esse dicitur ap. Xen. Anab. V, 3, 3, sed meliores testes ibi σὺν praebent. (Κατα)στῇ, ποιήσασαν ἐξέτασιν ὅπλων | ἑλέσθαι δέκα [[ἄνδρας]] καὶ | γραμματέᾱ τούτοις, τοὺς δ' αἱρε-: -θέντας ἄρχειν τὸν εἰσιόντ' ἐνιαυ|τὸν αὐτοκράτορας, | κἄν τι δέωνται συμβουλεύε(σθαι). Ἄνδρας non modo inutile est, sed etiam paene ridiculum: δέκα ἄνδρας κα γραμματέα τούτοις, itaque non δέκα ἄνδρας sed ἕνδεκα. Recte θεσμοθέτας ἓξ καὶ γραμματέα τούτοις LV, 1. Cf. supra ad XIII, 2. — § 3 p. 54, 4 lacunam invenit et explevit

Wilamowitzius. (*Συμβουλεύε*)*σθαι μετὰ τῆς βουλῆς. ἑλέ-: -σθαι δὲ καὶ ἵππαρχόν* ⟨*θ'*⟩ *ἕνα*; ⟨*καὶ ταξιάρχους*⟩ *καὶ φυλάρχους δέκα· τὸ δὲ λοιπὸν: τὴν αἵρεσιν ποιεῖσθαι τούτων κατὰ τὰ γεγραμμέ*(*να*). Recte igitur ille, nisi quod praeter necessitatem etiam *δέκα* inseruit. Ipse expuli inutile *τὴν βουλὴν* post *ποιεῖσθαι* (v. p. 53, 24; 51, 24). — XXXII, 1 p. 54, 16 ⟨*ἡ*⟩ *ἐπὶ* omnes scripsimus, etsi recte dicitur *ἡ βουλὴ κατελύθη ἐπὶ Καλλίου*, non expectato novo archonte. *Ἀριστομάχου, ἡ μὲν βουλὴ ἐπὶ Καλ-: -λίου πρὶν διαβουλεῦσαι κατελύθη*. — § 2, p. 54, 23 *ἐκβολῆς μάλισθ' ἑκατόν: αἰτίων μάλιστα γενο-*; nihil igitur mutandum, cum quaesita sit soni similitudo, non casu orta. Cf. supra p. XIX. — XXXIII, 1 p. 55, 10 (*αὐ*)*τῶν Μνησίλοχος δίμηνον: ἐπὶ Θεοπόμπου ἄρχον-*; *-τος* (*ἦρξε* ⟨*δὲ*⟩ *τοὺς ἐπιλοίπους δέκα μῆνας*). | *ἡττηθέντες: δὲ τῇ περὶ Ἐρέτριαν ναυμαχίᾳ, καὶ* | *τῆς Εὐβοίας*. Antehac ⟨*ὃς*⟩ *ἦρξε* scripsi cum K.; ⟨*ὁ δ'*⟩ *ἦρξε* H.-L. Per parenthesin (Kaibel p. 16 sq.) explicatur oxymoron *ἦρξεν . . ἐπὶ ἄρχοντος*. — XXXIV, 1 p. 56, 2. Sunt qui *ἑβδόμῳ* non mutaverint, sed pro *κατάλυσιν* scripserint *κατάστασιν*, cum alii *ἕκτῳ . . κατάλυσιν* scriberemus. Nempe quod sequitur, *ἐπὶ Καλλίου τοῦ Ἀγγελῆθεν ἄρχοντος*, memorem monstrare videtur scriptorem narrationis suae, *ἐπὶ Καλλίου* quadringentorum imperium constitutum esse, XXXII, 1 sq. Numeri autem sic quidem etiam *διὰ ταχέων* pro *διὰ τάχους* flagitare videntur: *δῆμος διὰ ταχέων· ἑ-: -τει δ' ἑβδόμῳ μετὰ τὴν τῶν; τετρακοσίων κατά-: -στασιν ἐπὶ Καλλίου; τοῦ Ἀγγελῆθεν ἄρχοντος γενομέ-: -νης τῆς ἐν Ἀργινούσσαις ναυμαχίας*. Contra: *δῆμος διὰ τάχους· ἕ-: -τει δ' ἕκτῳ μετὰ τὴν τῶν; τετρακοσίων κατά-: -λυσιν ἐπὶ Καλλίου*. Tum: *πρῶτον μὲν τοὺς: στρατηγοὺς τοὺς; τῇ ναυμαχίᾳ νικῶντας συνέ- . .: χειροτονίᾳ πάντας, τοὺς μὲν οὐ-; -βη κριθῆ-: -ναι μιᾷ*; mox *δὲ συνναυμαχή- = πάντας τοὺς μὲν οὐ-; -σαντας, τοὺς δ' ἐπ' ἀλλοτρίας νε-: ὡς σωθέντας, ἐξαπατηθέν*(*τος*) *κτέ.* Non igitur *δέκα στρατηγούς*, quod ne verum quidem est, etsi idem est apud Platonem et verum (Apol. 32 B) et falsum (Axioch. 368 D). Sed erat nimirum is consuetus numerus; hinc et scribi potuit a scriptore et addi a gram-

matico. — ibd. p. 56, 9 sq. locum incertae lectionis et emendationis manere sivi ut in charta traditus est (nisi quod ἑκάτεροι erat ante εἰρήνην transponendum). Ἀπιέναι καὶ ἐφ' οἷς ἔ-: -χουσιν ἑκάτεροι εἰρή-; quamquam ea εὐρυθμία per se parum valet, opponitque Kaibelius ἀπιέναι ἐκ Δεκελείας idem valere ac τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι; addendam igitur ad id esse condicionem ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἑκάτεροι, ut est apud scholiastam Aristophanis: ἀπιέναι ἐφ' οἷς ἔχ. ἑκ. καὶ εἰρήνην ἄγειν. Sed ea non sunt plane vera: Deceleam reddunt Lacedaemonii, nihil flagitant, ut sit pacis condicio ἐφ' οἷς ἔχ. ἑκάτεροι. Neque apte inter se coeunt ἀπιέναι et ἐφ' οἷς: „sie räumen D. auf den gegenwärtigen Besitzstand". — XXXV, § 4 p. 58, 17 insolitum sane διαπεσόντος defendit Kaibelius p. 42; cenveniunt numeri, dummodo διαρπάσαι pro -άζειν scribatur: διαρπάσαι, καὶ χρόνου διαπεσόντος βραχέ-: -ος οὐκ ἐλάττους ἀνῃρήκεσαν ἢ χιλίους (tum πεντακοσίους. οὕτω δὲ τῆς πόλεως ὑ-: -ποφερομένης, Θηραμένης ἀγανακτῶν). — XXXVI, 1 p. 58, 22 sq. πρῶτον ⟨μὲν⟩ et ἐπεὶ ⟨δὲ⟩ bene Sakorraphos, et hoc quidem recepi; pro πρῶτον μὲν autem ⟨τὸ⟩ πρῶτον (cf. III, 1 p. 9, 10) aptius videtur. Πρῶτον per se non denotat quod requiritur „initio"; denotat id τὸ πρῶτον; neque vero oppositio membrorum ita expressa est, ut μὲν particula opus sit. Οἱ δὲ τὸ πρῶτον ἐναντιω-: -θέντες, ἐπεὶ δὲ διεσπάρη-. — § 2 p. 59, 6 usitatissimum ὁρίζειν τινί; cur igitur ἐν τούτῳ τῷ πλήθει τῆς ἀρετῆς ὡρισμένης? Θηραμένης δὲ πάλιν ἐπι-..: -λίοις μόνοις μεταδιδόασ'; -τιμᾷ καὶ τούτοις, πρῶτον μὲν ὅτι: .. ὡς τούτῳ τῷ πλήθει τῆς ἀρετῆς; βουλόμενοι μεταδοῦναι: τοῖς ἐπιεικέσι τρισχι- (a b c c a b). — XXXVII, 1 p. 59, 14 sqq. (χειμῶ)νος ἐνεστῶτος, καταλαβόν-..: φυγάδων Φυλήν, καὶ κατὰ τὴν: στρατιάν, ἣν ἐξήγαγον οἱ (a a' a''); inter a et a' -τος Θρασυβού-: λου μετὰ τῶν (b b'); τριάκοντα κακῶς ἀποχωρήσαντες ..: μὲν ἄλλων τὰ ὅπλα παρελέσθαι, Θηρα- (c c'), interiectum nihil nisi ἔγνωσαν τῶν = χωρήσαντες. Cur igitur στρατείαν? Cf. ad XXII, 8. — ibd. v. 24 sqq. sunt tria membra: τὸ ἐν Ἠετιωνείᾳ —, ἢ τοῖς τετρακοσίοις —, ἢ τοῖς κατασκευάσασι —; at sequitur ἀμφοτέρων. Itaque

delebamus alterum ἤ; sed potest id cum commodo sententiae ante primum membrum restitui. (Τρισχιλί)ων· ὁ δ' ἕτερος ἐκώλυ- (a) |-εν κοινωνεῖν (b) | τῆς παρούσης πολιτεί- (c) |-ας, ὅσοι τυγχάνουσιν (c′) | ⟨ἢ⟩ τὸ ἐν Ἠετιωνεί- (a′) |-ᾳ τεῖχος κα- (b′) |-τασκάψαντες (b″) | ἢ τοῖς τετρακοσίοις τι ἐναντίον (d, pro ἐναντίον τι) | πράξαντες κατασκευάσα- (e) |-σι τὴν προτέραν ὀλιγαρχί- (f) |-αν, ὧν ἐτύγχανεν ἀμφοτέρων κεκοι- (d′) |-νωνηκὼς ὁ Θηραμένης (e′) | ὥστε συνέβαιν' ἐπικυρω- (f′), κτέ., i. e. abcc′a′b′b″defd′e′f′. Itaque non modo ἢ sed ἢ τοῖς ante τετρακοσίοις male repetitum esse videtur. — § 2 p. 60, 6 lacuna post πρέσβεις paullo maior esse videtur: -δοσαν. πρέσβεις ⟨δὲ ‿ ‿ ◡⟩ πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα τοῦ . .: -θεῖν αὐτοῖς ἠξίουν· ὧν ἀκούσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι; -να τοῦ τε Θηραμένους: κατηγόρουν, καὶ βοη-. Fortasse πρέσβεις ⟨δὲ κἄμπροσθε⟩ πέμψαντες, ante interfectum Theramenem, ut narrant ceteri. — XXXVIII, 3 p. 61, 15 ὁ Ἀχερδούσιος (a) | οὗτοι γὰρ πρὶν Πανσανίαν τ' ἀφικέσθαι (b) | διεπέμποντο πρὸς (a′) | τοὺς ἐν Πειραιεῖ καὶ ἀφικομένου συν- (b′) | -εσπούδαζον τὴν κάθοδον (c). | ἐπὶ πέρας γὰρ ἤγαγε τὴν εἰ- (d) |-ρήνην καὶ τὰς διαλύσεις (c′) | Πανσανίας ὁ τῶν Λακεδαιμο- (d). Falso traditur συνεσπούδασαν: per Pausaniam demum res est perfecta. Cf. ad p. 79, 7. Praeterea excluditur quod dudum delevimus ἢ post πρὶν; at τε transposito nihil opus est, quod ob ipsos numeros sic collocatum esse videtur. — ibd. §. 4 v. 19 certissima coniectura W.-K. (cf. B. Keil Herm. XXXII, 406) ⟨πεντεκαί⟩δεκα proposuerunt. (Λακεδαιμο)νίων βασιλεὺς μετὰ τῶν | πεντεκαίδεκα διαλλακτῶν τῶν . .: -νων ἐκ Λακεδαίμονος, οὓς | αὐτὸς ἐσπούδασεν ἐλθεῖν. οἱ δὲ; ὕστερον ἀφικομέ- = -νων ἐκ Λακεδαίμονος. — XXXIX, 5 p. 63, 2 sq. recepi nunc αὐτοχειρίᾳ ἔκτεινεν. Ἄστει τὸν Ἐλευσῖνι κατοι|κοῦντα, πρὶν ἂν ἀπογράψηταί ἐν τῷ ἄ- . .: -κεῖν, τὰς δὲ δίκας τοῦ φόνου εἶ|ναι κατὰ τὰ πάτρι', εἴ τίς τιν' αὐτοχει-; interiecta -στει πάλιν κατοι- = ψηταί ἐν τῷ ἄ-. Πάλιν transposui; nam πάλιν ἐν τῷ ἄ. charta. Tum: -ρίᾳ ἔκτεινεν ἢ ἔτρωσε. τῶν δὲ παρελη-: -λυθότων μηδενὶ πρὸς μηδένα μνησικακεῖν. — ibd. p. 63, 9 τὸ τίμημα multo clarius est quam

τὰ τιμήματα, et ἐν τοῖς ἐν Πειραιεῖ (a) | τοὺς δ' ἐν τῷ ἄστει | = ἐν τοῖς τὸ τίμη-; ἐν τοῖς τὸ τίμημα παρεχομένοις (b) | εἶθ' οὕτως ἐξοικεῖν (a') | τοὺς μὴ θέλοντας. τὰ δὲ χρήμαθ' ἃ ἐ- (b). — XL, 1 p. 63, 14 ὅσοι μετὰ τῶν τριάκοντα συνε-..: -ναβαλλομένων δὲ τὴν ἀπογραφὴν; -επολέμησαν, καὶ πολλῶν μὲν: ἐπινοούντων ἐξοικεῖν, ἀ-. Nulla igitur opus est transpositione. — § 3 p. 64, 21 πόλεσιν οὐχ οἷόν τι: προστιθέασιν τῶν οἱ-; -κείων οἱ δημοκρατήσαντες ἀλλὰ: καὶ τὴν χώραν ἀνάδαστον ποιοῦσιν. Nihil mutandum est, praeterquam ἔτι in τι. In ἔτι sunt qui offenderint: οὐχ ὅτι deleto οἷον Jos. Mayor, ἐπιπροστιθέασι (Gennadios) W.-K. Sed in proximis ἔτι apte restitueris: διελύθησαν δ' ἔ⟨τι⟩ καὶ πρὸς: τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι κατοική-; -σαντας ἔτει τρίτῳ μετὰ τὴν ἐξοί-: -κησιν, ἐπὶ Ξεναινέτου ἄρχοντος. Cf. IX, 2 p. 19, 11 ἔτι δὲ καί. — XLI, 1 p. 65, 4 ἐπὶ Πυθοδώρου neque verum est neque scripsisse potest Aristoteles, cf. p. 62, 4; itaque Πυθοδώρου nescio quo errore ex XXXV, 1 illatum est. (Ἐνε)στήσατο τὴν νῦν οὖσαν πο-..: -τος δὲ δικαίως τοῦ δήμου; -λιτείαν ἐπ' Εὐκλείδου ..: λαβεῖν τὴν πολιτείαν; inter haec (ab .. a' b') interiecta sunt μὲν ἄρχοντος: δοκοῦντος δέ; excipiunt διὰ τὸ ποιήσασθαι τὴν κά-: -θοδον δι' ἑαυτοῦ τὸν δῆμον (cf. a). Non est autem offendendum in repetito τὸν δῆμον, quae repetitio numeris concinens consulto facta est; item τὴν πολιτείαν consulto repetitum. — § 2 p. 65, 8 excipere videntur hi numeri: ἔστι (non ἦν) δὲ τῶν μεταβολῶν: ἑνδεκάτη τὸν ἀριθμόν; αὕτη· πρώτη μὲν γὰρ ἐγένεθ' ⟨ἡ⟩ μετάστα- (κατάστα-) ..: φυλὰς καὶ τοὺς φυλοβασιλέας κατέστη-; -στασις τῶν ἐξ ἀρχῆς Ἴωνος: καὶ τῶν παίδων (non μετ') αὐτοῦ συνοικη; σάντων· τότε γὰρ πρῶτον ..: -ρας συνενεμήθησαν; interiecta sunt εἰς τὰς τέττα-: -τε γὰρ πρῶτον. Non carent offensione πρώτη ἐγένετο μετάστασις τῶν ἐξ ἀρχῆς; neque enim δευτέρα μετ. τῶν ἐξ ἀρχῆς insecuta est, et si omnino haec fuit μετάστασις, id est μεταβολή, habebimus duodecim μεταβολάς, non undecim. Verum igitur videtur κατάστασις (etsi in charta satis clare apparere dicit Kenyon ΜΕ et maxime Ε), comparandaque sunt haec: XVI, 1 ἡ Πεισιστράτου τυραννὶς

ἐξ ἀρχῆς τε κατέστη τοῦτον τὸν τρόπον καὶ μεταβολὰς ἔσχεν τοσαύτας; tum XXVIII, 2: ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐγένετο καὶ πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου Σόλων, δεύτερος δὲ κτέ.; sic hoc quoque loco dicitur τὰ ἐξ ἀρχῆς καταστῆναι πρῶτον ἐπ' Ἴωνος. Et si scripseris ἡ καταστ. ⟨ἡ⟩ (Kaibel) τῶν ἐξ ἀρχῆς, etiam magis exacte omnia in numeros dispertientur. Praeterea paene necessarium videtur πρῶτον, ne ad πρώτη intellegatur μεταβολή. Τῶν μετ' αὐτοῦ autem post Ἴωνος non offendit, praeterquam quod inutile est; at τῶν παίδων αὐτοῦ id commodi habet, quod ratio cur id adiectum sit perspicue apparet: τότε γὰρ .. εἰς τὰς τέτταρας συνενεμήθησαν φυλάς, quae scilicet a quattuor Ionis filiis appellatae sunt, v. Eurip. Ion. 1575 sqq. — ibd. p. 65, 11 quae iam excipiunt corrupte tradita esse apparet. (Ἔχου)σαν. δευτέρα δὲ καί: πρώτη μετάστασιν (=μεταβολήν; hinc numerare incipit); ἔχουσα πολιτείας τά- ..: -ως γενομένη, μικρὸν πά-: -(ξις ἡ ἐπὶ Θησέ- = -ως γενομένη μι-); tum -ρεγκλίνουσα τῆς βασιλικῆς· με(τὰ)..: -ψαν πρῶτον, τρίτη δ' ἡ μετὰ τὴν στά(σιν); -τὰ δὲ ταύτην ἡ ἐπὶ Δράκον-: τος ἐν ᾗ καὶ νόμους ἀνέγρα-. — ibd. p. 65, 16 rationem vix habere ἐπὶ ante Πεισιστράτου quis non videt? Neque enim τάξις ut antea suppletur, sed τυραννίς additur. Numeri autem manifesti sunt: (στά)σιν ἡ ἐπὶ Σόλωνος ἀφ' ἧς ἀρχὴ δημο-: -κρατίας ἐγένετο· τετάρτη δ' ἡ Πεισι-. — ibd. p. 65, 20 ἑβδόμη δὲ καὶ μετὰ ταύτην ferri non posse conceditur. Numeri hi comparent: Σόλωνος. ἕκτη δ' ἡ μετὰ τὰ Μηδικά, τῆς ἐξ Ἀ- ..: -την ἣν Ἀριστείδης μὲν ὑπέδειξ' Ἐφιάλτης δ' ἐ- (tum -πετέλεσεν καταλύσας τὴν = μὲν ὑπ. Ἐ. δ' ἐ-); interiecta sunt -ρείου πάγου βουλῆς ἐ- = Σόλωνος. ἕκτη δ' ἡ με-; -πιστατούσης ἑβδό- = -λωνος ἕκτη δ' ἡ με-; sed iam haeremus in eis quae relicta sunt -μη καὶ μετὰ ταύ-. Verum deletis his καὶ μετὰ ταύτην omnia recte: Ἀ|ρείου πάγου βουλῆς ἐ|πιστατούσης. ἑβδόμη δ' ἦν Ἀρ. κτέ. Cur omnino haec sunt adiecta? An quia antea πέμπτη δ' ἡ μετὰ —, ἕκτη δ' ἡ μετὰ —? Quod erat supra v. 11 traditum πρώτη μετὰ ταύτην mutavi in πρ. μετάστασιν; infra p. 66, 3 sq. eadem haec καὶ μετὰ ταύτην etiam peiores turbas faciunt. Itaque

seclusi, donec rationem reddant cur sint. — ibd. p. 66, 1 nusquam praeterea *ἡ Ἀρεοπαγῖτις βουλή*, neque opus esse adiectivo docet locus c. XXV, 3 *βουλόμενος δὲ καταλυθῆναι τὴν βουλὴν ὁ Θεμιστοκλῆς*. Neque numeri *Ἀρεοπαγῖτιν* recipiunt, qui sic pergunt: *βουλήν, ἐν ᾗ πλεῖστα συνέβη..*: *-χήν· ὀγδόη δ' ἡ τῶν τετρακο-*; *τὴν πόλιν διὰ τοὺς δημαγωγοὺς ἁ-*: *-μαρτάνειν διὰ τὴν τῆς θαλάττης ἀρ-*, in quibus *διὰ* consulto repeti videtur, etsi etiam *κατὰ* pro altero *διὰ* placeat. — ibd. p. 68, 4 deletis hic quoque *καὶ μετὰ ταύτην*, servato autem *δὲ* quod delebamus, numeros habemus, sed cum prioribus quodammodo confusos: (*-χήν. ὀγδόη δ' ἡ*) *τῶν τετρακοσίων κα-*: *-τάστασις. ἐνάτη δὲ*; tum *δημοκρατία πάλιν. δεκάτη δ' ἡ..*: *τῶν δέκα τυραννίς. ἑνδεκάτη δ' ἡ*; interiecta sunt *τῶν τριά-*: *κοντα καί*, ut recte delere videatur Wilamowitzius *καὶ* post *ἡ* repetitum. Contra deleto *δέ*, servatis *καὶ μετὰ ταύτην* nullos numeros invenio. — ibd. p. 66, 12 *ἐληλύθασι. καὶ τοῦτο δοκοῦσιν ποιεῖν ὀρθῶς· εὐ-*: *διαφθορώτεροι γὰρ ὀλίγοι τῶν πολλῶν εἰσιν καί*: itaque non ⟨*οἱ*⟩ *ὀλίγοι*. Accedit altera congruentia: *ἐληλ. καὶ τοῦτο δοκοῦσιν ποι-*: *ἐν οἷς ὁ δῆμός ἐστιν ὁ κρατῶν· καὶ γάρ*; interiecta sunt *αἱ τῆς βουλῆς κρί-*: *-σεις εἰς τὸν δῆμον*. Sed, inquies, etiam in Politicis (III, 15 1286ª 32) scripsit Aristoteles: *τὸ πλῆθος τῶν ὀλίγων ἀδιαφθορώτερον*. Recte quidem, quum quaestio sit de certis quibusdam quae sibi scriptor finxit conciliis; at hic *τῶν πολλῶν* significat *τὸν δῆμον*, ut necessarius sit articulus, *ὀλίγοι* autem non tantum *τὴν βουλήν*, sed quodvis concilium minus. — XLII, 1 p. 67, 7 recte ⟦*μὲν*⟧: *εἰ ἐλεύθερός ἐστι καί*: *γέγονεν κατὰ τοὺς νόμους*; *ἔπειτ' ἂν ἀποψη-*: *-φίσωνται μὴ εἶναι*; *ἐλεύθερον, ὁ μὲν ἐφίησιν εἰς τὸ*: *δικαστήριον, οἱ δὲ* (delendum *δημόται*) *κατηγόρους αἱ-*(*ροῦνται*). — Tum *-ροῦνται πέντ' ἄνδρας ἐξ αὐτῶν, κἂν*: *μὲν μὴ δόξῃ δικαίως ἐγγρά-*; *-φεσθαι, πωλεῖ* | *τοῦτον ἡ πόλις· ἂν* (sic) *δέ*: *νικήσῃ, τοῖς* | *δημόταις ἐπάναγκες*. — XLIII, 2 p. 69, 14 recte ⟦*οὖν*⟧: (*ἄγου*)*σιν τὸν ἐνιαυτόν. οἱ δὲ πρυτανεύον-* (a) |*-τες πρῶτον μὲν συσσιτοῦσιν* (b) | *ἐν τῇ θόλῳ λαμβάνοντες ἀργύριον πα-* (c): *-ρὰ τῆς πόλεως, ἔπειτα συνάγουσιν* (a') | *καὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον* (b') |

. . . όσημέραι, πλὴν ἐὰν ἀφέσιμος ᾖ τις, τὸν (c). Interiecta sunt inter b′ et c′ τὴν μὲν βουλὴν: καὶ τὸν δῆμον. Omisi pronomen inutile αὐτῶν post πρυτανεύοντες, transposui τις, quod post ἐάν legitur, etiam apud Harpocrationem et Pollucem. Pollux autem (VIII, 95 cf. I, 36) cum ἄφετος habeat pro ἀφέσιμος, et ipse eosdem fere numeros praebet: _ ᴗ _ ᴗ _ ᴗ ᴗ _. Sed compara ἐφέσιμος XLV. 2. Sunt hae 12 + 8 + 13 syllabae inter se exaequatae. — c. XLIV, 3 p. 71, 9 καὶ τοῦ ἀφεῖναι κύριοί εἰσιν. καὶ ἐπιστα- . .: -ον ἢ ἅπαξ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ· προεδρεύειν; -τῆσαι μὲν οὐκ: ἔξεστι πλεῖ-. Recte τ' deletum est. — ibd. § 4 p. 71, 16 sqq. (πρυ)τανεύοντες ἐφ' ὧν ἂν εὐσημία . .: δὲ βουλὴ πρότερον μὲν ἦν κυρία; γένηται. δεῖ δὲ προβούλευμα: γενέσθαι καὶ περὶ τούτων. ἤ; tum καὶ χρήμασιν ζημιῶ- = -τερον μὲν ἦν κυρία; -σαι καὶ δῆσαι καὶ ἀποκτεῖ-: -ναι, καὶ Λυσίμαχον αὐτῆς; ⟨ποτ' ἀπ⟩αγαγούσης ὡς τὸν δήμιον: καθήμενον ἤδη καὶ μέλλοντ' ἀπο-; θνήσκειν Εὐμηλίδης: . . οὐ φάσκων δεῖν ἄνευ; interiecta ὁ Ἀλωπεκῆ-: -θεν ἀφείλετο. Melius est ἀπάγειν quam ἄγειν, et transitus ad Lysimachum, ut tradita sunt verba, neglegentius fit, quare vel lacunam esse post ἀποκτεῖναι esse suspicati sunt, vel καὶ Λ. δὲ scribendum. — ibd. p. 72, 8 sq. καταγνῷ ἢ ζημιώσῃ, τὰς καταγνώσεις: καὶ τὰς ἐπιζημιώσεις εἰσάγειν τοὺς θε(σμοθέτας εἰς: τὸ δικαστή-, κτέ.). — XLVI, 2 p. 73, 12 -σιν δικαστηρίῳ: συνδιοικεῖ δὲ καί; antea -ξῃ τῷ τε δήμῳ τοῦτον ἀποφαί-: νει καὶ καταγνόντος παραδίδω-. — XLVII, 5 p. 75, 8 sq. Parum constat de aor. pass. verbi ἀπαλείφω (Kühner-Blass II, 359); hic quidem ἀπαλειφῆναι i. e. -λιφῆναι agnoscitur, deinde a Kenyone quidem nihil nisi προεξαλ. . . . . Numeros hos invenio: ἐπιστῦλίων ὧν (a): ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέ- (a′); -ρᾳ δεῖ τὰ χρήματα κατᾰβληθῆναι καὶ ἀ- (a): -παλειφθῆναι· τὰ δ' ἄλλ' ἀπόκειται χωρίς, ἵ- (b′); -να μὴ προϋξαλειφθῇ (a″). Recte hriorem aoristum restituimus. — XLVIII, 2 p. 75, 18 videtur καταβολάς. Μὲν οὖν προτεραίᾳ δέχονται: τὰς καταβολὰς καὶ μερίζου-; -σι ταῖς ἀρχαῖς· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τόν τε μερισμὸν εἰσφέ- . .: -σιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καὶ προτιθέασιν ἐν τῇ; -ρουσι γρά-: -ψαντες ἐν; σανίδι καί: καταλέγου-.

— ibd. p. 76, 2 *δόξῃ* ut p. 73, 10 sp. *κἄν τις ἀδικεῖν αὐτῇ δόξῃ. Εἴ τίς τιν' οἶδεν ἀδικοῦν-* . .: *-άν τις τι δόξῃ ἀδικεῖν; -τα περὶ τὸν με-: -ρισμὸν ἢ ἄρχοντ': ἢ ἰδιώτην; καὶ γνώμας ἐπι-: -ψηφίζουσιν, ἐ-.* — § 4 p. 76, 8 numeri evadunt quam perfectissimi, Kenyonis *ἀγοραῖς* si receperis, v. praef. p. XVIII, et *ἀγορὰς* tribuum fuisse constat. At multa fuerunt eiusdem mensurae nomina, manet autem magna totius rei obscuritas, quae quidem eo augetur, quod in proximis (v. 11) numeri nota minus certa est. Wilcken T esse affirmat, = *τριακοσίων*, quod si re vera traditum est, continuo emendandum esse videtur; Γ = *τριῶν* agnovit Kenyon, sed item Photiadi roganti, an esse posset Λ, rescripsit se id non prorsus negare (v. *'Αθηνᾶ* XIII, 173). Numeri *τριῶν* tuentur, v. praef. l. c. — XLIX, 1 p. 77, 5 recte ut vid. *δυνατὸς ὤν. Τοὺς ἵππους: ἡ βουλή; κἂν μέν τις καλὸν δυνατὸς ὢν* . .: *σίτῳ, τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις; κακῶς δοκῇ τρέ-: -φειν ζημιοῖ τῷ.* Tum van Leeuwen videtur verum vidisse, in *ἀνάγουσι* latere *ἀναγ⟨ώγοις⟩ οὖσι*, collato Xenophontis loco Mem. 3, 3, 4: *ἐὰν παρέχωνται τοὺς ἵππους οἱ μὲν οὕτω κακόποδας . . ὥστε μὴ δύνασθαι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀναγώγους ὥστε μὴ μένειν ὅπου ἂν σὺ τάξῃς. 'Ακολουθεῖν ἢ* . .: *ἀναγώγοις οὖ-; μὴ θέλου-: -σιν μένειν; -σι τροχὸν ἐπὶ τὴν γνάθον ἐπιβάλλει: καὶ ὁ τοῦτο παθὼν ἀδόκιμός ἐστιν.* — ibid. § 3 p. 78, 10 audacius paullo scripsi *τὰ εἰς* pro *καί*, quod retinent ceteri, dicentes *παραδείγματα* appellata esse operum publicorum exempla ab architectis proposita. Verissime quidem hoc: sed ipsum *παράδειγμα* vocabulum per se nihil est nisi „exemplum", adiciendusque erat genetivus, nisi (ut in Philonis inscriptione notissima et ap. Herodot. V, 62) *τὸ παράδειγμα* cuiusnam rei esset ex ipso argumento patebat. Tum pepli quoque necessario *παραδείγματα* ab artificibus certantibus proponebantur, e quibus unum eligebat pridem senatus, dein heliastarum iudicium. Qua igitur ratione intellegi potest *τὰ παραδείγματα καὶ τὸν πέπλον*? Tamen Wilamowitzius (I, 213) dissentiens a Kaibelio, qui coniecturam meam non improbat, certissime falsam eam esse dicit: *κρίνειν τι* non

esse iudicare, sed probare, probatum autem esse unum exemplum pepli, non plura. Quid igitur est Euripidis illud (I. A. 71) de Paride: ὁ τὰς θεὰς κρίνων? quave ratione graece dicendum iudicare de choris certantibus, nisi τοὺς χοροὺς κρίνειν? Ita certe recentiores: ἔκρινον πέντε κριταὶ τοὺς κωμικούς schol. Ar. Av. 445. De operibus autem publicis vix agendum erat Aristoteli, qui sollemnia tantum munera describere soleat, quale erat indicium de peplo. Ceterum δέ ποτε καὶ τὰ παραδεί-: -γματα τὰ εἰς τὸν πέπλον ἢ: sed quae praecedunt quaeque excipiunt obscuriora sunt. — § 4 p. 78, 22 sq. recte H.-L. repetita delevisse monstrant hi numeri manifestissimi: (τρο)φὴν δύ' ὀβολοὺς ἑκά|στῳ τῆς ἡμέρας | καὶ ταμίας ἐστὶν αὐτοῖς κλη-: -ρωτός. τὰ μὲν οὖν ὑπὸ | τῆς βουλῆς διοι|κούμενα ταῦτ' ἐστί· κληροῦνται. — L, 2 p. 79, 7 σπουδάζωσι λαβεῖν, οὗτοι διακληροῦσιν καὶ τῷ λαχόντι: μισθοῦσιν. καὶ ὅπως τῶν κοπρολόγων μηδεὶς ἐντὸς δέκα στα(δίων). Cf. supra ad p. 61, 15 — LI, 3 p. 80, 1 δέκα male ante πέντε additur, quocum coalescere possit (cf. ad p. 24, 23); neque Harpocratio ad verbum affert. (Ἐπι)μελοῦνται πάντων | ὅπως οἱ πω-: -λοῦντες χρήσονται | δικαίοις. ἤ-; tum -σαν δὲ καὶ σιτοφύ-..: -ρακέα πέντε δ' εἰς: ἄστυ, νῦν δ' εἴκοσι; -λακες δέκα κληρω-: -τοί, πέντε μὲν εἰς Πει-. — c. LIII, 1 p. 81, 17 (κύ)ριοι, τὰ δ' ἀλλ' εἰς τὸ δικαστήριον εἰσάγοντες: ἔμμηνα. κληροῦσι δὲ καὶ τετταράκοντα, τέττα-; itaque ⟨τοὺς⟩ τεττ. scribendum non videtur. — ibd. p. 82, 1 αὐτοτελεῖς εἰσι δικά-: -ζειν, τὰ δ' ὑπὲρ τοῦτο τὸ τί(μημα). — ibd. § 2 p. 82, 5 ut ἀρέσκῃ et ἐμμένωσιν, ita ἐφιῇ quoque postulari videtur, et vertendum utique „wenn appellieren will". Δίκη· ἐὰν δ' ὁ ἕτερος ..: εἰς τὸ δικαστήριον, ἐμ-; ἐφιῇ τῶν ἀντιδίκων ..: -βαλόντες τὰς μαρτυρίας. — c. LIV, 2 p. 83, 20 sq. καὶ λογιστὰς δέκα καὶ συν-: -ηγόρους δέκα, πρὸς οὓς ἄ-; -παντας ἀνάγκη ..: -γον ἀπενεγκεῖν; τοὺς τὰς ἀρχὰς: ἄρξαντας λό-. Itaque non συνήγοροι τούτοις ut est in charta, neque vero hi συνήγοροι τοῖς λογισταῖς συνηγόρουν, sed ut est in lexico rhetorico, συνανέκρινον. Adde Politicorum locum (1322 b 11) quem attulit Sandys: καλοῦσι δὲ τούτους οἱ μὲν

εὐθύνους οἱ δὲ λογιστὰς οἱ δ' ἐξεταστὰς οἱ δὲ συνηγόρους. Proxima sincere tradita esse nemo credit; secundum numeros sic: οὗτοι γὰρ ⟨υ⟩ εἰσι μόνοι τοῖς ὑ-: -πευθύνοις λογιζόμενοι καὶ τάς, unde πάρεισι scripsi; facillime enim ΠΑΡ post ΓΑΡ exidebat. — ibd. § 4 p. 84, 22 sec. numeros neque ἀλλὰ neque ἄλλ' ἤ, sed ἤ: ὃς παρακάθηται τῇ βουλῇ καί: ἀντιγράφεται καὶ οὗτος (τούτους? i. e. leges) πάντας (a a'). χειροτονεῖ: δὲ καὶ ὁ δῆ-: -μος τὸν ἀνα- (b b' b''; deleo γραμματέα); -γνωσόμενον αὐτῷ καὶ τῇ βουλῇ (a'') | καὶ οὗτος οὐδε-: -νός ἐστι κύρι- (d d'); -ος ἢ τοῦ ἀναγνῶναι. κληροῖ δὲ (a'''); καὶ ἱεροποιοὺς δέκα: τοὺς ἐπὶ τὰ ἐκθύματα κτέ. — c. LIV, 7 p. 85, 10 hos dispicio numeros: (πεντε)τηρίδες, μία μὲν εἰς: Δῆλον, ἔστι δὲ καὶ ἑ-; -πτετηρὶς ἐνταῦθα, δευ-: -τέρα δὲ Βραυρώνια; τρίτη δ' Ἡράκλεια: τετάρτη δ' Ἐλευσί-; -νια, πέμπτη δὲ Παναθήναια, ⟨ἅ?⟩ καὶ τούτων . .: ἐνιαυτῷ γίγνεται. ἕκτη δὲ πρόσκειται; interiecta οὐδεμιᾷ ἐν τῷ: αὐτῷ ἐνιαυτῷ; tum καὶ Ἡφαίστι' ἐπὶ Κηφισοφῶντος (deleto ἄρχοντος) κλη- = -νιαυτῷ . . πρόσκειται. — LV, 1 p. 85, 17 αὗται μὲν οὖν αἱ ἀρχαὶ κλη- . .: -σίν. οἱ καλούμεναι δ' ἐννέ'; -ρωταί τε καὶ κύριαι τῶν: εἰρημένων πράξεών εἰ-. Hiatus traditus δὲ καλούμενοι ἐννέα facillima transpositione tollitur. Mox ἄρχοντες τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς | ὃν τρόπον: καθίσταντο προείρηται· | νῦν δὲ κλη-. — ibd. § 2 p. 86, 10 καὶ πάλιν ἐν δικαστηρίῳ: καὶ πρότερον μὲν οὐκ ἦρχεν ὅν-. — ibd. § 4 p. 86, 23 sqq. perperam dixi in praefatione p. XXIV sq. inde a (κατη)γορίαν nullos iam numeros agnosci. Immo -γορίαν καὶ ἀπολο (a) . .: ἐπιχειροτονίαν (a'); -γίαν, οὕτω δίδωσιν | ἐν μὲν τῇ βουλῇ τὴν (b) . .: -ρίῳ τὴν ψῆφον· ἂν δὲ | μηδεὶς βούληται κα- (b'); ἐν δὲ τῷ δικαστη- (c) . .: -θὺς δίδωσι τὴν ψῆ- (c'), quibus accedunt -τηγορεῖν εὐ- (γ) = -θὺς δίδωσι. Id est a b a' c b' γ c'. — LVI, 6 p. 88, 6 (Διο)νύσια κατὰ φυλάς, εἰς Θαρ-: -γήλια δὲ δυεῖν φυλεῖν εἷς. — ibd. p. 90, 3 sq. μισθοῖ δὲ καὶ τοὺς οἴκους: τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν ἐ-; -πικλήρων ἕως: ἄν τις τετταρα-; -καιδεκέτις γένηται, καὶ τὰ ἀποτι-: -μήματα λαμβάνει, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους; ἂν μὴ διδῶσι τοῖς παισί: τὸν σῖτον, οὗτος εἰσπράττει. — ibd. § 6 p. 89, 13 κοινὰ τὰ ὄντα νέμεσθαι, quod scribebamus e lex.

Cantabr., vix graecum est. Ap. Harp. est τὰ κοινά, in charta sec. Wilckenium τ[ὰ] κοινὰ [....]; patet τὰ κοινὰ ὄντα scribendum esse. — LVII, 1 p. 90, 14 habemus: -ταί, τὸν δ' ἀγῶνα διατίθησιν ὁ βασιλεύς· τί- (θησι δὲ καὶ τοὺς = ὁ βασ. τί-): τῶν λαμπάδων ἀγῶνας ἅπαντας. ὡς δ' ἔπος εἰπεῖν (καὶ τὰς πατρίους θυ- = -τας. ὡς δ' ἔπος εἰπεῖν; cf. supra τίθησι δὲ καὶ τούς); -σίας διοικεῖ οὗτος ἁ-; -πάσας, γραφαὶ δὲ λαγχάνον-; -ται πρὸς αὐτὸν ἀσεβεί-: -ας, καὶ ἄν τις ἱερω-. Non videtur coniecturis locus esse, nisi quod ἁπάσας (ut plerumque post consonam, id quod Dielsius monstravit) reponendum est. — ibd. § 3 p. 91, 7 φαρμάκων W.-K., ut est ap. Dem. Aristocr. § 22. 24 et ap. grammaticos. In ipsa lege erat ΦΑΡΜΑΚΟΝ, quod antecedente καὶ πυρκαϊᾶς, ut antecedit apud Demosthenem, merito pro φαρμάκων accipiebatur; at apud Aristotelem nullus antecedit genitivus, sed ἂν .. ἀποκτείνῃ, et recte excipit καὶ φάρμακον ἂν ἀποκτείνῃ δούς, verborum ordine minime insolito. Καὶ φάρμακον ἂν ἀ- ..: -ᾶς ταῦτα γὰρ ἡ βου-: -λὴ μόνα (non μόνη) δικάζει; -ποκτείνῃ δοὺς: καὶ πυρκᾶϊ- (non πυρκαᾶς ut ego pridem scripsi; sed longum α videtur fuisse in dialecto attica, quod contra Kaibelium moneo; cf. Lob. Phryn. 523, Kühner-Blass I 214; hinc πυρκαά Eurip.). — ibd. p. 92, 6 καὶ οὐδ' εἰς τὴν ἀγορὰν νόμος ἐμβαλεῖν ..: εἰσελθὼν ἀπολογεῖται. ὅταν δὲ μή; interiecta αὐτῷ· τότε δ' εἰς: τὸ ἱερὸν εἰσ-. — c. LVIII, 1 p. 92, 13 non videtur καὶ delendum esse. Ὁ δὲ πολέμαρχος θύ- = -ει μὲν θυσίας τήν τε; -ει μὲν θυσίας τήν τε τῇ Ἀρτέ- ..: καὶ τοῖς τετελευτηκόσιν ἐν τῷ; interiecta -μιδι τῇ ἀγροτέρᾳ καὶ τῷ Ἐνυαλίῳ: διατίθησι δ' ἀγῶνα τὸν ἐπιτάφιον (i. e. quater ⏑⏑⏑⏑⏑⏑_); πολέμῳ καὶ Ἁρμοδίῳ: καὶ Ἀριστογείτονι ἐ-; -ναγίσματα ποιεῖ. | δίκαι δὲ λαγχάνονται: πρὸς αὐτὸν ἴδιαι | μὲν αἵ τε τοῖς μετοίκοις. Manifestum est ne μόνον quidem pro μὲν cum W.-K. esse scribendum, neque res ipsae id patiuntur; nam ἀπροστασίου (p. 93, 4) γραφή fuit, non δίκη ἰδία. — § 5 p. 94, 6 sq. sententia καὶ ἐπικληροῦσι κτέ. numeris cum sequentibus coniuncta est hunc in modum: καὶ ἐπικλ. ταῖς ἀρ- ..: -βελα τὰ πρὸς τὰς πόλεις οὕ-; -χαῖς (del. οὗτοι) τὰ δικα-:

-στήρια τὰ (vel. τά τ'); ἴδια καὶ τὰ δη-: -μόσια καὶ τὰ σύμ-. Eatenus est thesmothetis etiam cum privatis litibus negotium, quod et species quaedam earum ad illas pertinent, et omnium δικαστήρια magistratibus assignant. Quare praestat τά⟨τ'⟩ ἴδια, „non minus privata quam publica"; id enim antea p. 93, 9 sq. nondum erat expressis verbis dictum. — § 6 p. 94, 8 κατακυροῦν est de simili re c. 47, 2; ibidem semel ex coniectura compositum pro simplici reposuimus, quod hic quoque faciendum videtur, etsi simplex iam Pollux legit. Nam κυροῦν utique populi erat, c. 30, 1. (Σύμ)βολα τὰ πρὸς τὰς πόλεις οὔ-: -τοι κατακυροῦσι καὶ τάς; -τοι κατακ. καὶ τὰς δίκας: τὰς ἀπὸ τῶν συμβόλων εἰσάγου-; sequuntur verba corrupta: καὶ τὰ (sed primo fuit τὰς) ψευδομαρτύρια ἐξ Ἀρείου πάγου. Videamus sequentia prius: -ου πάγου· τοὺς δὲ δικαστὰς κληροῦσιν . .: -τεὺς ὁ τῶν θεσμοθετῶν τοὺς τῆς αὐτοῦ; πάντες οἱ ἐννέ' ἄρχον-: -τες, δέκατος δ' ὁ γραμμα-. Itaque haec quoque scriptor hunc locum occupare voluit. Indermedia autem illa sic in numeros includuntur, Pollucis scilicet lectione recepta: -σι καὶ τὰς ψευδομαρ-: -τυρίων τῶν ἐξ Ἀρεί- (ut in principio anapaestus sit pro iambo sive spondeo). Τοῖς ψευδομαρτυρίοις est ap. Plat. Theaet. 148 B. — c. LX, 1 p. 94, 19 καὶ τὴν εὐανδρίαν ut non requirunt numeri, ita ne respuunt quidem; ποιοῦνται autem repetitum (20) fortiter tuentur. Παναθηναίων καὶ τὸν ἀγῶνα . ·: μετὰ τῆς βουλῆς· καὶ τὸ ἔλαιον; τῆς μουσικῆς καὶ τὸν γυμνικόν: ἀγῶνα καὶ τὴν ἱππŏδρομί-; -αν καὶ τὸν πέπλον ποιοῦνται: καὶ τοὺς ἀμφορεῖς ποιοῦνται. Si inserueris καὶ τὴν εὐ. (sive ut Sakellarios καὶ τῆς εὐανδρίας, quia διοικεῖν τὴν εὐ. non possit dici) post ἀγῶνα, ea in locum succedent quem modo tenebant καὶ τὴν ἱπποδρομί-; his autem idem numerus ex parte tertio repetetur. — LX, 2 p. 95, 1 sq. sec. num. sic: τὸ δ' ἔλαιον ἀπὸ τῶν: μοριῶν συλλέγεται. — bd. 6: bis τῶν μοριῶν . . αἱ μορίαι; iamne ἐλάαν μορίαν pro ἐλάαν sive μορίαν? An quia legis formula affertur? Eo enim modo defendunt, praeterea Lysiae loco (7, 29), quo traditur τῶν μοριῶν ἐλαιῶν. Dubiam rem disceptent numeri: τις ἐξορύξειεν ἐλά-: -αν ἢ κατάξειεν, ἔκριν(ε).

INDEX.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

H. Wettenbergi

BUCOLICORUM GRAECORUM

THEOCRITI BIONIS MOSCHI

RELIQUIAE

ACCEDENTIBUS

INCERTORUM IDYLLIIS.

RECENSUIT

HENRICUS LUDOLFUS AHRENS.

EDITIO STEREOTYPA SECUNDA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MCMII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI

PRAEFATIO EDITIONIS SECUNDAE.

Contigit ut prioris editionis, quae a. 1850 lucem vidit, exemplaribus divenditis novam parari oporteret, quo tempore maioris Bucolicorum Graecorum editionis tomus primus, textum cum apparatu critico continens, fere absolutus erat. Itaque huius recensionem plurimis ab illa priore diversam iterare placuit, nisi quod et sphalmata quaedam tolli poterant et lectiones in Addendis editionis maioris probatae recipi. Quum vero haec nova recensio complura exhibeat, quae commentariis et lexicis destituentibus tirones, partim adeo viros non indoctos morari possint, utile visum est lectionum novatarum, quarum sensus minus in aperto positus est, brevem interpretationem praemittere.

THEOCRITUS.

Id. I, 9. οἰΐς deminutivum vocis οἶς, ut ἀμνός ἀμνίς. — 45. πυρραῖος i. q. πυρρός, ut ἐρυθραῖος = ἐρυθρός, cf. Lobeck. Paralipp. p. 319. — 55. αἰολίχος deminutivum Doricum adiectivi αἰόλος, ut IV, 20. πυρρίχος a πυρρός. Ibid. θᾶμα Dorice pro θέαμα, cf. Diall. Gr. II. p. 342. — 62. ἐκλήθειν, oblivionem iniicere, cf. Buttm. Gr. II. p. 233. — 89. λαδρά i. e. χλευαστικῶς, vid. Philol. VII. p. 416. — 106. Θυμβρίδος. Intellige regionem prope Syracusas sitam. — 110. Ἑλίκας i. e. Καλλιστοῦς. — 123. ἐξ ὀρθῶν sc. ὀμμάτων, cf. V, 36. et Soph. O. R. 538. ἐξ ὀμμάτων ὀρθῶν.

Id. II, 4. ποθείκει Dorice pro προσήκει, cf. Diall. II. p. 344. 586. — 24. λᾶκος pro λῆκος, cf. Hesych. λάκος (leg. λᾶκος), ἦχος, ψόφος. — 31. χαλκέον Dorice pro χαλκεῖον, cf. Diall. II. p. 188. — 60. καθυπερπετέρω ἃς ἔτι καὶ νῦν, *invicti (veneficiis) usque adhuc*, cf. εἰς ἔτι καὶ νῦν Lu-

cian. de sacrif. c. 14. —84. *ἐξάλλαξε*, *mentem meam alienavit*, vid. Philol. VII. p. 423. — 106. *ἀέρσα* Dorice pro ἕρση, ἐέρση, Diall. II. p. 51. —111. Intelligo „*aspectu suo efficiens, ut oculos in terram defigerem.*" — 121. Iunge *περιελικτάν*. — 127. *τὰ φίλα* euphemice. — 150. *ἀτρεχές* Dorice pro *ἀτρεκές*, Diall. II. p. 83. — 151. *ἀκράτως* sc. κυάθους.

Id. III, 21. *λίπος* hypocoristice ut μύρον AP. V, 113. — 26. Aposiopesis: „*et si non moriar* — (sc. in complexum tuum properabo). *Quod vero ad te pertinet* (i. e. tibi), *dulce est*" sc. me mori. — 28. *ποτεμάξατο* i. e. προσήνεγκε, ἀπέδωκε. — 29. *πῆχυς ὁμαλός*, *cubitus planus* ideoque platagonio imposito et percusso sonum non reddens. — 30. *ἁ Γραίω*, filia Γραίου.

Id. IV, 13. δ' pro δὴ et ita saepius. — 22. *κακογράσμων*, i. e. κακοφάγος a stirpe *ΓΡΑ*, unde ἔγραε Callim. fr. 250, πολύγραος, γράστις. — 32. *Κρότωνα* pro Κρότων. Ad καλεῖ cf. Hom. Od. ρ, 382 seqq. —47. *εἶξῶ*, cf. ad II, 4. — 61. „*Ad mortarium in opere erat*" obscoene, cf. μακτρισμός et ἴγδις, obscoena genera saltationis Poll. IV, 101. EtM. 464, 50. — 63. *ὁρίζειν*, *confinem esse* Herod. IV, 42.

Id. V, 9. *ἀνακλέπτω* a simplici κλέπτω non magis differt quam ἀναρπάζω ab ἁρπάζω. — 14. *μαὐτόν* ex μὰ αὐτόν. — 24 *ὅρισδε*, *oppignera*, cf. Virg. Ecl. III, 31. *tu dic mecum quo pignore certes.* — 38. *κυνάς*, *canis femina*, vid. Philol. VII. p. 440. — 43. *ὗβος* i. e. λάγνος ab ὗς, ut βοῦβος IV, 17. (vid. infr.) a βοῦς. — 62. *ποθέ* Dorice pro ποθέν. — 95. *λειτός* vulgo minus recte λιτός scribitur. — 101. *ὧς*, *ubi* Sicelice. — 145. *κερούτιδες*, *lascivae*, vid. Philol. VII. p. 446.

Id. VII, 4. 5. Intellige „*patre Lycore orti, nobilissimo inter populum, ultra vero hunc adeo Clytiae et Chalconis regia stirpe*". De ἔτ' ἄνωθεν cf. Ammon. p. 48. ἀπόγονος δ' ὁ ἤτοι υἱωνεὺς ἢ ἔτι ἄποθεν, Plat. Legg. XI. p. 919. πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι. — 46. *ὄρος εὐρυμέδον* est *mons late dominans* i. e. late prospectans, altus, cf. Horat. Ep. I, 11, 26. *locus effusi late maris arbiter.* — 73. *ὄρος ἀμφ' ἐπονεῖτο*, *montes circa dolebant.* — 133. *οἰναρέῃσι* sc. χαμευνίσι, *cubilibus pampineis.* — 153. *διεκρανάσατε*, *aqua vestra fontana temperastis*, Scholl. ἐπηγάσατε.

Id. VIII, 33. πήποκα Dorice pro πώποτε. — 48. ὧ Dorice pro ὅθεν per attractionem pro ἐκεῖθεν οὗ.

Id. IX, 13. Iunge ὅσσον τι. — 18. ὧ Dorice pro ὅθεν. — 27. ἐγκαγχάσατο κόχλῳ, cf. Scholl. ἐγέλασε χαρίεν ἐπὶ τῷ τοῦ κόχλου ὀστράκῳ, Hesych. καγχᾶται, ἀτάκτως γελᾷ. — 36. γαθεῦσιν est dat. plur. sc. ὄμμασι.

Id. X, 18. χροΐζεται, *tibi corrumpit noctem* (Plaut. Men. 4, 2, 31.), cf. χρῴζω, χραίνω. — 48. ὑπνῶν Dorice pro ὕπνουν.

Id. XI, 19. σφηλός i. q. σκληρός vel δριμύς, cf. Hesych. s. vv. σφηλόν, σφειλόν, ἄσφηλοι, σπηλόν. — 39. μανοφόρως rectius scribitur quam μανν. sensu non diverso. — 57. μασεῦμαι futurum verbi μανθάνω pro μήσομαι a stirpe *ΜΗΘ*, unde προμηθής, Προμηθεύς all. — 59. πόθ' vid. supra ad V, 62. — 65. πήποχ' vid. ad VIII, 33. — 66. λεπτύνοντα, *macrescentem*.

Id. XII, 13. ἴσπνιλος verius scribitur quam εἴσπνηλος eodem sensu. — 35. ἐπιβῶται Ionice pro ἐπιβοᾶται.

Id. XIII, 13. εἴκων cf. ad II, 4. — 27. Κιανάν sc. γῆν — 65. μεταρσία i. q. μετέωρος sc. ἦν. Intellige „navis armamentis instructa et in mare deducta erat, ut qui profecturi essent; sed vela usque ad mediam noctem heroes Herculem expectantes constricta tenebant."

Id. XIV, 1. 2. ἄλλα τοιαῦτα h. e. πολλὰ χαίρειν, Αἰσχίνᾳ sc. λέγω. — 17. βουβος, *magnus*, quo sensu Sophron Syracusanus βύβος (scr. βῦβος) dixisse traditur EtM. 216, 55., vox a βοῦς derivata ut particula epitatica βου vel βυ. Ibidem κοχλίας est οἶνος καχλάζων, πορφύρων, *vinum fuscum*. „Ein ochsiger Rother wurde vertilgt." — 38. τηνῶ = ἐκεῖθεν, et μᾶλα, *genae*, cf. proverbium *hinc illae lacrimae*. — 46. οὐδ' εἰ fere non differt a simplici οὐδέ, cf. Arist. Vesp. 352. — 53. ὑπόχαλκος, *puella falsa et perfida*, cf. Plutarch. Morall. p. 65. A. et Herodian. p. 447. Piers.

Id. XV, 2. αὐτεῖ Dorice pro αὐτοῦ, cf. Soph. O. C. 288. — 18. ταὐτᾷ i. e. τῇ αὐτῇ = ὡσαύτως. — 25. ἠνίδ' ἐγών, *en ego*, i. e. prompta sum et parata ad faciendum quod iubes (ad eundum), cf. Callim. h. in Del. 132, Horat. Sat. I, 1, 15. — 27. αἶρε τὸ βᾶμα, *tolle pedem*, cf. Eurip. Troad. 342. — ἀνιό-

δρυπτε, *loris lacerata*, cf. μαστιγίας, δρυφάς. Proverbium πάλιν αἶ γ. μ. χρ. κ. (cf. proverbium πάλιν ἁ ὗς παρορίνει), *rursus feles molli somno frui volunt*, Eunoae pigritiam notat. — 37. τὰν ψυχὰν προτέθεικα dictum est ut προδιδόναι τὴν ψυχήν Soph. Ant. 322., προβάλλειν ψυχήν Eurip. Rh. 183., cf. Eurip. Ph. 810. θανάτῳ προτεθέντα. — 40. ἵππος — omisso per aposiopesin λακτίζει, quod latet in sequentibus verbis χωλὸν δ' οὐ δεῖ τι γενέσθαι. — 49. ἐξαπάτας κεκροτημένοι, *in fallaciis exercitati*, cf. Scholl., Hesych. s. vv. κρότημα et ἄκροτον, Scholl. Arist. Nub. 259. — 73. ἀθαρέως i. e. ὑβριστικῶς, cf. Saupp. Epist. Crit. p. 76. — 88. ἐκ νασσᾶν sunt νηττῶν παῖδες (ut Theogn. 189. 1112. ἐκ κακοῦ est κακοῦ παῖς) vel νηττιδεῖς. De usu proverbiali et metaphorico talium dictionum patronymicarum cf. Aristoph. Pac. 1067. ἀλωπεκιδεῦσι et Cratini γαλιδέως apud Hesychium. Sententia igitur haec „*et sicut anates omnia hiante ore clangentes.*“ — 98. πέρυτιν Dorice pro πέρυσιν. — 101. Χρυσῶ epitheton Veneris. — 126. 127. Μιλατίς Dorice pro Μιλησίς i. q. Μιλησία. Sententia haec: *mulier Milesia et pastor Samius dicent „lectus Adonidi stratus noster est*,“ h. e. lecti stragula ex optima lana Samia textricum Milesiarum arte facta sunt. — 143. εἶξεῖς, vid. ad II, 4.

Id. XVIII, 23. ἐπὶ ἱστῷ, *ad telam texendam.*

Id. XIX, 61. ἀκρόχλοος, *valde pallidus.*

Id. XX, 66. ὄμματα ὀρθά h. e. κατ' ὀρθοπάλην. — 213. κρατέουσι est dat. plur. participii, cui per notum anacoluthiae genus verbum finitum additur pro „καὶ ἐκ κρατέοντος φῦσιν.“

Id. XXI, 1. μαλοπάρανος Aeolice pro μαλοπάρειος Diall. I. p. 36.

Id. XXII, 4. ὑπάσσαλος Aeolice pro ὑπόσαλος. — 6. κἀντιφίλησ' ἐῶ, *et Niciam vicissim mihi hospitium praebere sinam.* — 15. ἀκίδρας, cf. Cyrill. ἀκιδρός, ὁ ἀσθενής, Hesych. ἀκιδρωνάζω (recte Is. Vossius ἀκιδρωπάζω), ἀμβλυωπῶ.

Epigr. VIII, 5. πελωριστός i. e. περιβόητος, cf. Hesych. πελωρεύει, φανερῶς ποιεῖ (leg. φανερόν), et πελω-

ῥ ύ ε ι ν, βοᾶν. — XI, 6. ἀ γ ρ ε μ ό ν ε ς i. q. antea σπάλικες, cf. Hesych. — XXII, 2. π ο λ λ ο ῖ ς sc. ἐνιαυτοῖς

B I O.

I. Conferatur huius idyllii editio singularis. — VI, 3. Iunge ποτιμοχθεῖν. — VII, 4. Iunge ποτιδέχεσθαι. — VIII, 1. 2. „*non tam timent quam amant*,“ potius amant quam timent. — XI, 4. χ α λ ε π ά i. e. δεινά pro substantivo. — 5. ἀ λ ῆ τ ο Dorice pro ἥ λ α τ ο. — 7. *quod desiderium propulsabat.* — XIII, 1. *potius Iovis filia quam maris*, cf. VIII, 1.

MOSCHUS.

I, 55. Iunge ἀ μ φ ι δ η ν ή ε ν τ ο ς, *circumcirca artificiosi*, δηνήεις i. q. τεχνήεις a δῆνος. — 66. 67. Iunge ἕ ρ α ζ ε π ε τ η λ ά i. e. χαμαιπετῆ, χαμαίζηλα, *humilia.* — II, 14. β α σ ι λ ῆ α i. e. βασιλεῖα, *regiam.* — V, 7. δ ε ι λ ο θ έ τ α ς, *escas ponens*, *inescator* ab δέλος, δέλεαρ, δεῖλαρ.

I N C E R T I.

Id. I, 16. ἐ ν ὑ μ ε τ έ ρ ο ι ς κ ή δ ε σ ι i. e. in Orphei Thracis morte. — 38. De aquilis plorantibus cf. Oppian. Ix. I, 2. — 39. ἀ λ κ υ ο ν ί ς i. q. ἀλκυών EtM. 66, 30. Apoll. Rh. I, 1085. α ἴ γ ε σ ι rarior dativi forma ab α ἶ γ ε ς, τὰ κύματα Δωριεῖς Hesych. De κ ῆ ϋ ξ cf. Oppian. Ix. II, 7. τὰς ᾠδὰς δὲ εἰ καταπαύειν μέλλοιεν (αἱ ἀλκυόνες), κῆϋξ κῆϋξ συνεχῶς ἐπειποῦσαι σιγῶσι. — 60. ν ο μ ε ύ ε ι i. q. νωμᾷ, *animo versat.* — 84. ἥ ρ ε ε, *capiebat* i. e. delectabat. — 119. ο ὐ φ ύ γ ε ν ᾠ δ ά ν, *cantu non absterritus est.* — 121. 122. *praeter hanc naeniam etiam lacrymis tuum fatum ploro.*

Id. II, 44. Iunge μ η δ ὲ τ ὸ ν ἀ δ έ α, *ne amasium quidem suum.*

Id. III, 13. φ ο ρ μ ό ς, crassum piscatorum tegumen, quod his simul pro cervicali erat. — 15. κ λ ῆ θ ρ α ν, cf. Hesych. κ λ ή θ ρ α, — μοχλός. — 18. τ ρ α φ ε ρ ά ν i. e. ἤπειρον. — 36. *ut luscinia in silva;* lusciniarum ἀγρυπνία proverbialis, vid. Paroemiogr. I. p. 443. — 48. *Manus protentas incurvans pisci latum spatium concedebam.* — 58. ὀ γ κ ί ν ι ο ν deminutivum vocis ὄγκῖνος (male in lexicis ὄγκῖνος), *uncīnus*, *hamus.*

Id. V, 8. ῥόδα μάλων, *rosae genarum*, rubores. — 24 λᾶθον, *oblivionem afferens*, cf. Hom. Od. δ, 221. φάρμακον — κακῶν ἐπιλῆθον ἁπάντων et supra ad Theocr. I, 62. — 47. 48. Construe ἐπερεισάμενος (τῷ λίθῳ) ἄχρις γεισιπόδων τοῖχον. —

Id. VI, 8. νόμος Dorice pro νόμους. Deinde interpretare: „*inter Lycomedis filias non attendentes, ne eo quidem quod Achilles in Deidamiae cubiculo dormiebat.*" — 18. ἄειρε, *laudibus extollebat.*

Id. VII, 16. λίνον ἄκριτον, *plaga plurimos sine discrimine excipiens*, cf. Nonn. Dion. XLVIII, 286. (Ἔρωτες) εἰς λίνον ἄνδρα φέρουσι καὶ ἀγρώσσουσι γυναῖκα — 26. κροτέουσι, *crepant.* — 34. μαὐτὸν, vid. ad Theocr. V, 14. — 36. „domus pastoribus satis pulchra est, ut novam aedificare non opus sit." — 61. *tuis iussis non amplius obedientem.*"

Id. VIII, 23. αὐλαί, *avis nidus*, ut αὖλις Hom. Od. X, 470. — 66. φιλοφληνής, *nugarum amans*, cf. Hesych. φλῆφος (recte Salmasius φλῆνος) et EtM. 796, 10. 13., ubi male φληνός scriptum, tum φλήναφος, φληναφάω.

Id. IX, 1. βοῶν ἐπίουρος i. q. βουκαῖος, arator boum ope utens. — 72. ἄγριον i. e. ἀγροίκως. — 103. κωλοπέδαι, ut γυιοπέδαι, χειροπέδαι. Deinde περισταδόν est i. q. πέριξ, *circumcirca;* iunge autem περισταδὸν ἀμφὶ πόδεσσιν, ut Oppian. Cyn. II, 259. περισταδὸν ἀμφιχυθέντες. Postremo ἐγγὺς ἀπέργων interpretare „in propinquo retinens et a longinqua vagatione prohibens." — 114. ἔδνον, *donum*, ut Callim. fr. 193. — 248. εὐκτέανος i. q. εὐκτήδων, *quae rectas fibras habet*, cf. Thesaur. — 264. ἤχμασα ab ἐχμάζειν, constringere. — 270. ἐκκαπύσαι i. q. ἀποκαπύσαι.

Quae in accentibus a vulgari consuetudine discedunt, eorum fere omnium causas in *Lehrsii Quaestionibus Epicis* expositas invenies.

H. L. Ahrens.

THEOCRITI IDYLLIA.

Idyll. I.

Θύρσις ἢ Ὠιδή.

ΘΥΡΣΙΣ.

Ἀδύ τι τὸ ψιθύρισμα καὶ ἁ πίτυς αἰπόλε τήνα
ἁ ποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τύ
συρίσδες· μετὰ Πᾶνα τὸ δεύτερον ἆθλον ἀποισῇ.
αἴκα τῆνος ἕλῃ κεραὸν τράγον, αἶγα τὺ λαψῇ·
αἴκα δ' αἶγα λάβῃ τῆνος γέρας, εἰς τὲ καταρρεῖ 5
ἁ χίμαρος· χιμάρῳ δὲ καλὸν κρέας, ἔστέ κ' ἀμέλξῃς.

ΑΙΠΟΛΟΣ.

Ἅδιον ὦ ποιμὴν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς
τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ.
αἴκα ταὶ Μοῖσαι τὰν οἰίδα δῶρον ἄγωνται,
ἄρνα τὺ σακίταν λαψῇ γέρας· αἰ δέ κ' ἀρέσκῃ 10
τήνας ἄρνα λαβεῖν, τὺ δὲ τὰν ὄϊν ὕστερον ἑξεῖς.

ΘΥΡΣΙΣ.

Λῇς ποτὶ τᾶν Νυμφᾶν, λῇς αἰπόλε τεῖδε καθίξας 12
συρίσδεν; τὰς δ' αἶγας ἐγὼν ἐν τῷδε νομευσῶ. 14

ΑΙΠΟΛΟΣ.

Οὐ θέμις ὦ ποιμὴν τὸ μεσαμβρινόν, οὐ θέμις ἇμιν 15
συρίσδεν. τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες· ἦ γὰρ ἀπ' ἄγρας
τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύεται· ἔστι δὲ πικρός,

ὡς τὸ κάταντες τοῦτο γεώλοφον αἵ τε μυρῖκαι, 13

καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται.
ἀλλὰ τὺ γὰρ δὴ Θύρσι τὰ Δάφνιδος ἄλγε᾽ ἀείδες
καὶ τᾶς βουκολικᾶς ἐπὶ τὸ πλέον ἵκεο μοίσας,
δεῦρ᾽ ὑπὸ τὰν πτελέαν ἑσδώμεθα, τῶ τε Πριήπω
καὶ τᾶν Κρανιάδων κατεναντίον, ᾇπερ ὁ θῶκος
τῆνος ὁ ποιμενικὸς καὶ ταὶ δρύες. αἰ δέ κ᾽ ἀείσῃς,
ὡς ὄκα τὸν Λιβύαθε ποτὶ Χρόμιν ᾆσας ἐρίσδων,
αἶγα δέ τοι δωσῶ διδυματόκον ἐς τρὶς ἀμέλξαι,
ἃ δύ᾽ ἔχοισ᾽ ἐρίφως ποταμέλγεται ἐς δύο πέλλας,
καὶ βαθὺ κισσύβιον κεκλυσμένον ἁδέϊ κηρῷ,
ἀμφῶες νεοτευχές, ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον.
τῶ περὶ μὲν χείλη μαρύεται ὑψόθε κισσός,
κισσὸς ἑλιχρύσῳ κεκονιμένος· ἃ δὲ κατ᾽ αὐτό
καρπῷ ἕλιξ εἱλεῖται ἀγαλλομένα κροκόεντι.
ἔντοσθεν δὲ γυνά, τι θεῶν δαίδαλμα τέτυκται,
ἀσκητὰ πέπλῳ τε καὶ ἄμπυκι. πὰρ δέ οἱ ἄνδρες
καλὸν ἐθειράζοντες ἀμοιβαδὶς ἄλλοθεν ἄλλος
νεικείουσ᾽ ἐπέεσσι. τὰ δ᾽ οὐ φρενὸς ἅπτεται αὐτᾶς·
ἀλλ᾽ ὄκα μὲν τῆνον ποτιδέρκεται ἄνδρα γελᾶσα,
ἄλλοκα δ᾽ αὖ ποτὶ τὸν ῥιπτεῖ νόον. οἳ δ᾽ ὑπ᾽ ἔρωτος
δηθὰ κυλοιδιόωντες ἐτώσια μοχθίζοντι.
τοῖς δὲ μετὰ γριπεύς τε γέρων πέτρα τε τέτυκται
λεπράς, ἐφ᾽ ᾇ σπεύδων μέγα δίκτυον ἐς βόλον ἕλκει
ὁ πρέσβυς, κάμνοντι τὸ καρτερὸν ἀνδρὶ ἐοικώς.
φαίης κα γυίων νιν ὅσον σθένος ἐλλοπιεύειν·
ὧδέ οἱ ᾠδήκαντι κατ᾽ αὐχένα πάντοθεν ἶνες
καὶ πολιῷ περ ἐόντι, τὸ δὲ σθένος ἄξιον ἅβας.
τυτθὸν δ᾽ ὅσσον ἄπωθεν ἁλιτρύτοιο γέροντος
πυρραίαις σταφυλαῖσι καλὸν βέβριθεν ἀλωά,
τὰν ὀλίγος τις κῶρος ἐφ᾽ αἱμασιαῖσι φυλάσσει
ἥμενος· ἀμφὶ δέ νιν δύ᾽ ἀλώπεκες, ἃ μὲν ἀν᾽ ὄρχως
φοιτῇ σινομένα τὰν τρώξιμον, ἃ δ᾽ ἐπὶ πήρᾳ

πάντα δόλον κεύθοισα τὸ παιδίον οὐ πρὶν ἀνησεῖν
φατὶ πρὶν ἢ ἀκράτιστον ἐπὶ ξηροῖσι καθίξῃ.
αὐτὰρ ὅγ' ἀνθερίκοισι καλὰν πλέκει ἀκριδοθήραν
σχοίνῳ ἐφαρμόσδων· μέλεται δέ οἱ οὔτέ τι πήρας
οὔτε φυτῶν τοσσῆνον, ὅσον περὶ πλέγματι γαθεῖ.
παντᾷ δ' ἀμφὶ δέπας περιπέπταται ὑγρὸς ἄκανθος,
αἰολίχον τοι θᾶμα τέρας τέ τι θυμὸν ἀτύξαι.
τῶ μὲν ἐγὼ πορθμεῖ Καλυδωνίῳ αἶγά τ' ἔδωκα
ὦνον καὶ τυρόεντα μέγαν λευκοῖο γάλακτος·
οὐδέ τί πω ποτὶ χεῖλος ἐμὸν θίγεν, ἀλλ' ἔτι κεῖται
ἄχραντον. τῷ κά τυ μάλα πρόφρων ἀρεσαίμαν,
αἴκά μοι τὺ φίλος τὸν ἐφίμερον ὕμνον ἀείσαις.
κοὔτί τυ κερτομέω. πόταγ' ὦγαθέ· τὰν γὰρ ἀοιδάν
οὔ τί πα εἰς Ἀΐδαν γε τὸν ἐκλάθοντα φυλαξεῖς.

ΘΥΡΣΙΣ.

(Ὠιδή.)

I. Ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

α' Θύρσις ὅδ' ὦξ Αἴτνας, καὶ Θύρσιος ἁδ' ἁ φωνά.
πεῖ ποκ' ἄρ' ἦσθ', ὄκα Δάφνις ἐτάκετο, πεῖ ποκα Νύμφαι;
ἢ κατὰ Πηνειῶ καλὰ τέμπεα, ἢ κατὰ Πίνδω;
οὐ γὰρ δὴ ποταμοῖο μέγαν ῥόον εἴχετ' Ἀνάπω,
οὐδ' Αἴτνας σκοπιάν, οὐδ' Ἄκιδος ἱερὸν ὕδωρ.
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

β' Τῆνον μὰν θῶες, τῆνον λύκοι ὠρύσαντο,
τῆνον χὡκ δρυμοῖο λέων ἔκλαυσε θανόντα.
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

β' Πολλαί οἱ πὰρ ποσσὶ βόες, πολλοὶ δέ τε ταῦροι,
πολλαὶ δ' αὖ δαμάλαι καὶ πόρτιες ὠδύραντο.
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

α' Ἦνθον τοὶ βοῦται, τοὶ ποιμένες αἰπόλοι ἦνθον· 80
πάντες ἀνηρώτων, τί πάθοι κακόν. ἦνθ' ὁ Πρίηπος
κῆφα· „Δάφνι τάλαν, τί νυ τάκεαι; ἁ δ' ἔτι κώρα
πάσας ἀνὰ κράνας, πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται.
ζαλῶ σ', ἃ δύσερώς τις ἄγαν καὶ ἀμήχανος ἐσσί.“ 85
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς. 84

β' „Ὠἰπόλος ὄκκ' ἐσορῇ τὰς μακάδας οἷα βατεῦνται, 87
τάκεται ὀφθαλμώς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.“
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

β' „Καὶ τὺ δ' ἐπεί κ' ἐσορῇς τὰς παρθένος οἷα γελᾶντι, 90
τάκεαι ὀφθαλμώς, ὅτι οὐ μετὰ τῇσι χορεύεις.“ 91
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς. 94

II. γ' Ἦνθέ γε μὰν ἁδεῖα καὶ ἁ Κύπρις γελόωσα, 95
λαδρὰ μὲν ἐκγελόωσα, βαρὺν δ' ἀνὰ θυμὸν ἔχοισα,
κεἶπε· „τύ θην τὸν Ἔρωτα κατ' εὔχεο Δάφνι λυγίξειν·
ἦρ' οὐκ αὐτὸς Ἔρωτος ὑπ' ἀργαλέω ἐλυγίχθης;“
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

γ' Τὰν δ' ἄρα χὠ Δάφνις ποταμείβετο· „Κύπρι βαρεῖα, 103
Κύπρι νεμεσσατά, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής·
ἤδη γὰρ φράσδῃ πάνθ' ἅλιον ἄμμι δεδυκεῖν;
Δάφνις κὴν Ἀΐδα κακὸν ἔσσεται ἄλγος Ἔρωτι.“
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

γ' „Εἶ λέγεται τὰν Κύπριν ὁ βουκόλος, ἕρπε ποτ' Ἴδαν, 105

ἦνθ' Ἑρμᾶς πράτιστος ἀπ' ὤρεος, εἶπε δέ· Δάφνι, 77
τίς τυ κατατρύχει; τίνος ὦγαθὲ τόσσον ἔρασσαι; 78
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς. 79

βούτας μὰν ἐλέγευ, νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας. 86

τὼς δ' οὐδὲν ποτελέξαθ' ὁ βουκόλος, ἀλλὰ τὸν αὐτῶ 92
ἄνυε πικρὸν ἔρωτα, καὶ ἐς τέλος ἄνυε μοίρας. 93

ἕρπε ποτ' Ἀγχίσην. τηνεῖ δρύες, ὧδε κύπειρος, 106

ὡραῖος χὠ῎Αδωνις ὁπεῖ καὶ μῆλα νομεύει. 109
αὖτις ὅπως στασῇ Διομήδεος ἆσσον ἰοῖσα, 112
καὶ λέγε· τὸν βούταν νικῶ Δάφνιν, ἀλλὰ μάχευ μοι.“
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ᾽ ἀοιδᾶς.

γ΄ „Ὦ λύκοι, ὦ θῶες, ὦ ἀν᾽ ὤρεα φωλάδες ἄρκτοι, 115
χαίρεθ᾽· ὁ βουκόλος ὔμιν ἐγὼ Δάφνις οὐκέτ᾽ ἀν᾽ ὕλαν,
οὐκέτ᾽ ἀνὰ δρυμώς, οὐκ ἄλσεα. χαῖρ᾽ Ἀρέθοισα
καὶ ποταμοί, τοὶ χεῖτε καλὸν κατὰ Θυμβρίδος ὕδωρ.“ 118
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ᾽ ἀοιδᾶς. 122

III. δ΄ „Ὦ Πὰν Πάν, εἴτ᾽ ἐσσὶ κατ᾽ ὤρεα μακρὰ Λυκαίω,
εἴτε τύγ᾽ ἀμφιπολεῖς μέγα Μαίναλον, ἔνθ᾽ ἐπὶ νᾶσον
τὰν Σικελάν, Ἑλίκας δὲ λίπ᾽ ἠρίον αἰπύ τε σᾶμα 126
τῆνο Λυκαονίδαο, τὸ καὶ μακάρεσσιν ἀγατόν.“
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ᾽ ἀοιδᾶς.

ε΄ „Ἔνθ᾽ ὦναξ καὶ τάνδε φέρευ πακτοῖο μελίπνουν
ἐκ κηρῶ σύριγγα καλάν, περὶ χεῖλος ἑλικτάν·
ἦ γὰρ ἐγὼν ὑπ᾽ ἔρωτος ἐς Ἄϊδος ἕλκομαι ἤδη, 130
Δάφνις ἐγὼν ὅδε τῆνος ὁ τὰς βόας ὧδε νομεύων, 120
Δάφνις ὁ τὼς ταύρως καὶ πόρτιας ὧδε ποτίσδων.“ 121
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ᾽ ἀοιδᾶς. 131

ε΄ „Νῦν δ᾽ ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ᾽ ἄκανθαι,
ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ᾽ ἀρκεύθοισι κομάσαι·
πάντα δ᾽ ἔναλλα γένοιντο, καὶ ἁ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι,
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὰς κύνας ὤλαφος ἕλκοι, 135
κὴξ ὀρθῶν τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο.“

ὧδε καλὸν βομβεῦντι ποτὶ σμάνεσσι μέλισσαι. 107
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ᾽ ἀοιδᾶς. 108

καὶ πτῶκας βάλλει καὶ θηρία πάντα διώκει. 110
ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ᾽ ἀοιδᾶς. 111

ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ᾽ ἀοιδᾶς. 119

λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς.
δ' Χὠ μὲν τόσσ' εἰπὼν ἀνεπαύσατο· τὸν δ' Ἀφροδίτα
ἤθελ' ἀνορθῶσαι· τά γε μὰν λίνα πάντα λελοίπη
ἐκ Μοιρᾶν, χὠ Δάφνις ἔβα ῥόον. ἔκλυσε δίνα
τὸν Μοίσαις φίλον ἄνδρα, τὸν οὐ Νύμφαισιν ἀπεχθῆ.
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς.

Καὶ τὺ δίδου τὰν αἶγα τό τε σκύφος, ὥς κεν ἀμέλξας
σπείσω ταῖς Μοίσαις. ὢ χαίρετε πολλάκι Μοῖσαι,
χαίρετ', ἐγὼ δ' ὔμιν καὶ ἐς ὕστερον ἅδιον ᾀσῶ.

ΑΙΠΟΛΟΣ.

Πλῆρές τοι μέλιτος τὸ καλὸν στόμα Θύρσι γένοιτο,
πλῆρές τοι σχαδόνων, καὶ ἀπ' Αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις
ἁδεῖαν, τέττιγος ἐπεὶ τύγα φέρτερον ᾄδεις.
ἠνίδε τοι τὸ δέπας· θᾶσαι φίλος, ὡς καλὸν ὄσδει·
Ὡρᾶν πεπλύσθαί νιν ἐπὶ κράναισι δοκησεῖς.
ὧδ' ἴθι Κισσαίθα, τὺ δ' ἄμελγέ νιν. αἱ δὲ χίμαιραι,
οὐ μὴ σκιρτασεῖτε, μὴ ὁ τράγος ὔμιν ἀναστῇ.

Idyll. II.

Φαρμακεύτριαι.

Πᾶ μοι ταὶ δάφναι; φέρε Θέστυλι. πᾶ δὲ τὰ φίλτρα;
στέψον τὰν κελέβαν φοινικέῳ οἰὸς ἀώτῳ,
ὡς τὸν ἐμὸν βαρὺν εὔντα φίλον καταδήσομαι ἄνδρα,
ὅς μοι δωδεκαταῖος ἀφ' ὧ τάλας οὐδὲ ποθείκει,
οὐδ' ἔγνω, πότερον τεθνάκαμες ἢ ζοοὶ εἰμές.
οὐδὲ θύρας ἄραξεν ἀνάρσιος. ἦρά οἱ ἀλλᾷ
ᾤχετ' ἔχων ὅ τ' Ἔρως ταχινὰς φρένας ἅ τ' Ἀφροδίτα.

βασεῦμαι ποτὶ τὰν Τιμαγήτοιο παλαίστραν
αὔριον, ὥς νιν ἴδω καὶ μέμψομαι οἷά με ποιεῖ.
νῦν δέ νιν ἐκ θυέων καταδήσομαι. ἀλλὰ Σελάνα 10
φαῖνε καλόν· τὶν γὰρ ποταείσομαι ἅσυχε δαῖμον,
τᾷ χθονίᾳ θ' Ἑκάτᾳ, τὰν καὶ σκύλακες τρομέοντι
ἐρχομέναν νεκύων ἀνὰ τήρια καὶ μέλαν αἷμα.
χαῖρ' Ἑκάτα δασπλῆτι, καὶ ἐς τέλος ἄμμιν ὀπάδει
φάρμακα ταῦτ' ἔρδοισα χερείονα μήτέ τι Κίρκης 15
μήτέ τι Μηδείας μήτε ξανθᾶς Περιμήδας.

I Ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Ἄλφιτά τοι πρᾶτον πυρὶ τάκεται· ἀλλ' ἐπίπασσε
Θεστυλί. δειλαία, πᾷ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι;
ἦρά γέ τοι μυσαρὰ καὶ τὶν ἐπίχαρμα τέτυγμαι; 20
πάσσ' ἅμα καὶ λέγε ταῦτα „τὰ Δέλφιδος ὄστια πάσσω."

ἶυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμον ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Δέλφις ἔμ' ἀνίασεν· ἐγὼ δ' ἐπὶ Δέλφιδι δάφναν
αἴθω· χὡς αὕτα λᾶκον μέγαν ἐκπυρος ᾆσε,
κἠξαπίνας ἅφθη, κοὐδὲ σποδὸν εἴδομες αὐτᾶς, 25
οὕτω τοι καὶ Δέλφις ἐνὶ φλογὶ σάρκ' ἀμαθύνοι.

ἶυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα. 27

Νῦν θυσῶ τὰ πίτυρα, τὰ δ' Ἄρτεμι καὶ τὸν ἀναιδῆ 33
κινῆσαι κ' ἀδάμαντα καὶ εἴτί περ ἀσφαλὲς ἄλλο.
Θεστυλί, ταὶ κύνες ἄμμιν ἀνὰ πτόλιν ὠρύονται. 35
ἁ θεὸς ἐν τριόδοισι· τὸ χαλκέον ὡς τάχος ἄχει.

ἶυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται·
ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία,
ἀλλ' ἐπὶ τήνῳ πᾶσα καταίθομαι, ὅς με τάλαιναν 40
ἀντὶ γυναικὸς ἔθηκε κακὰν καὶ ἀπάρθενον εἶμεν.

ἶυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Ὡς τοῦτον τὸν κηρὸν ἐγὼ σὺν δαίμονι τάκω, 28
ὣς τάκοιθ' ὑπ' ἔρωτος ὁ Μύνδιος αὐτίκα Δέλφις.
χὠς δινεῖθ' ὅδε ῥόμβος ὁ χάλκεος ἐξ Ἀφροδίτας, 30
ὣς τῆνος δινοῖτο ποθ' ἁμετέρῃσι θύρῃσιν.
ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα. 32

Ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ· 43
εἴτε γυνὰ τήνῳ παρακέκλιται εἴτε καὶ ἀνήρ,
τόσσον ἔχοι λάθας, ὅσσόν ποκα Θησέα φαντί 45
ἐν Δίᾳ λασθῆμεν ἐϋπλοκάμω Ἀριάδνας.
ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Ἱππομανὲς φυτόν ἐστι παρ' Ἀρκάσι, τῷ δ' ἐπὶ πᾶσαι
καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα καὶ θοαὶ ἵπποι.
ὣς καὶ Δέλφιν ἴδοιμι, καὶ ἐς τόδε δῶμα περάσαι 50
μαινομένῳ ἴκελος λιπαρᾶς ἔκτοσθε παλαίστρας.
ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Τοῦτ' ἀπὸ τᾶς χλαίνας τὸ κράσπεδον ὤλεσε Δέλφις,
ὡγὼ νῦν τίλλοισα κατ' ἀγρίῳ ἐν πυρὶ βάλλω.
αἰαῖ Ἔρως ἀνιαρέ, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα 56
ἐμφὺς ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας;
ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Σαύραν τοι τρίψασα κακὸν ποτὸν αὔριον οἰσῶ.
Θεστυλί, νῦν δὲ λαβοῖσα τὺ τὰ θρόνα ταῦθ' ὑπόμαξον
τᾶς τήνω φλιᾶς καθυπερτέρω ἇς ἔτι καὶ νῦν, 60
καὶ λέγ' ἐπιφθύζοισα· „τὰ Δέλφιδος ὄστια μάσσω.“
ἴυγξ, ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

II. Νῦν δὴ μούνα ἐοῖσα πόθεν τὸν ἔρωτα δακρύσω;
ἐκ τήνω δ' ἀρξῶ, τίς μοι κακὸν ἄγαγε τοῦτο.
ἦνθ' ἁ τῶ Εὐβούλοιο καναφόρος ἄμιν Ἀναξώ 65
ἄλσος ἐς Ἀρτέμιδος, τᾷ δὴ τόκα πολλὰ μὲν ἄλλα

ἐκ θυμῷ δέδεμαι, ὃ δέ μευ λόγον οὐδένα ποιεῖ. 63

θηρία πομπεύεσκε περισταδόν, ἐν δὲ λέαινα.
φράζεό μευ τον ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

Καί μ' ἁ Θευχαρίδα Θρᾷσσα τροφὸς ἁ μακαρῖτις
ἀγχίθυρος ναίοισα κατεύξατο καὶ λιτάνευσε
τὰν πομπὰν θάσασθαι· ἐγὼ δέ οἱ ἁ μεγάλοιτος
ὡμάρτευν βύσσοιο καλὸν σύροισα χιτῶνα
ἀμφιστειλαμένα, τὰν ξυστίδα τὰν Κλεαρίστας.
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

Ἤδη δ' εὖσα μέσαν κατ' ἀμαξιτόν, ᾇ τὰ Λυκᾶνος,
εἶδον Δέλφιν ὁμοῦ τι καὶ Εὐδάμνιππον ἰόντας,
τοῖς δ' ἦν ξανθοτέρα μὲν ἑλιχρύσοιο γενειάς,
στήθεα δὲ στίλβοντα πολὺ πλέον ἢ τὺ Σελάνα,
ὡς ἀπὸ γυμνασίοιο καλὸν πόνον ἄρτι λιπόντων.
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

Χὠς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὥς μοι πυρὶ θυμὸς ἰάφθη
δειλαίας· τὸ δὲ κάλλος ἐτάκετο, κοὔτέ τι πομπᾶς
τήνας ἐφρασάμαν, οὐδ' ὡς πάλιν οἴκαδ' ἀπῆνθον
ἔγνων· ἀλλά μέ τις καπυρὰ νόσος ἐξάλλαξε,
κείμαν δ' ἐν κλιντῆρι δέκ' ἄματα καὶ δέκα νύκτας.
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

Καί μευ χρὼς μὲν ὁμοῖος ἐγίνετο πολλάκι θάψῳ,
ἔρρευν δ' ἐκ κεφαλᾶς πᾶσαι τρίχες, αὐτὰ δὲ λοιπά
ὀστί' ἔτ' ἦς καὶ δέρμα. καὶ ἐς τίνος οὐκ ἐπέρασα,
ἢ ποίας ἔλιπον γραίας δόμον, ἅτις ἐπᾷδεν;
ἀλλ' ἦς οὐδὲν ἐλαφρόν· ὁ δὲ χρόνος ἄνυτο φεύγων.
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

Χοὔτω τᾷ δούλᾳ τὸν ἀλαθέα μῦθον ἔλεξα·
„εἶ' ἄγε Θεστυλί μοι χαλεπᾶς νόσω εὑρέ τι μᾶχος.
πᾶσαν ἔχει με τάλαιναν ὁ Μύνδιος· ἀλλὰ μολοῖσα
τήρησον ποτὶ τὰν Τιμαγήτοιο παλαίστραν·

τηνεῖ γὰρ φοιτῇ, τηνεῖ δέ οἱ ἁδὺ καθῆσθαι.“
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

„Κῆπεί κά νιν ἐόντα μάθῃς μόνον, ἄσυχα νεῦσον,
κεἴφ' ὅτι Σιμαίθα τυ καλεῖ, καὶ ἀφαγέο τᾷδε.“
ὣς ἐφάμαν· ἃ δ' ἦνθε καὶ ἄγαγε τὸν λιπαρόχρων
εἰς ἐμὰ δώματα Δέλφιν· ἐγὼ δέ νιν ὡς ἐνόησα
ἄρτι θύρας ὑπὲρ οὐδὸν ἀμειβόμενον ποδὶ κούφῳ,
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα,

Πᾶσα μὲν ἐψύχθην χιόνος πλέον, ἐκ δὲ μετώπω
ἱδρώς μευ κοχύδεσκεν ἴσον νοτίαισιν ἐέρσαις,
οὐδέ τι φωνᾶσαι δυνάμαν, οὐδ' ὅσσον ἐν ὕπνῳ
κνυζεῦνται φωνεῦντα φίλαν ποτὶ ματέρα τέκνα·
ἀλλ' ἐπάγην δαγῦδι καλὸν χρόα πάντοθεν ἴσα.
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

Καί μ' ἐσιδὼν ὥστοργος ἐπὶ χθονὸς ὄμματα πάξας,
ἕζετ' ἐπὶ κλιντῆρι καὶ ἑζόμενος φάτο μῦθον·
„ἦρά με Σιμαίθα τόσον ἔφθασας, ὅσσον ἐγώ θην
πρᾶν ποκα τὸν χαρίεντα τρέχων ἔφθασσα Φιλῖνον,
ἐς τὸ τεὸν καλέσασα τόδε στέγος ἢ 'μὲ παρεῖμεν.“
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

„Ἦνθον γάρ κεν ἐγών, ναὶ τὸν γλυκὺν ἦνθον Ἔρωτα
ἢ τρίτος ἠὲ τέταρτος ἐὼν φίλος αὐτίκα νυκτός,
μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο φυλάσσων,
κρατὶ δ' ἔχων λεύκαν, Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος,
πάντοθε πορφυρέῃσι περὶ ζώστρῃσιν ἑλικτάν.“
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

„Καί μ' εἰ μέν κ' ἐδέχεσθε, τὰ δ' ἦς φίλα—καὶ γὰρ ἐλαφρός
καὶ καλὸς πάντεσσι μετ' ἠιθέοισι καλεῦμαι—
εὗδόν κ', εἴτε μόνον τὸ καλον στόμα τευς ἐφίλησα·

εἰ δ' ἄλλᾳ μ' ὠθεῖτε καὶ ἁ θύρα εἴχετο μοχλῷ,
πάντως κα πελέκεις καὶ λαμπάδες ἦνθον ἐφ' ὑμέ."
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

„Νῦν δὲ χάριν μὲν ἔφαν τᾷ Κύπριδι πρᾶτον ὀφείλειν,
καὶ μετὰ τὰν Κύπριν τύ με δευτέρα ἐκ πυρὸς εἷλευ
ὦ γύναι ἐσκαλέσασα τεὸν ποτὶ τοῦτο μέλαθρον
αὔτως ἡμίφλεκτον· Ἔρως δ' ἄρα καὶ Λιπαραίω
πολλάκις Ἁφαίστοιο σέλας φλογερώτερον αἴθει,"
φράζεό μευ τὸν ἔρωθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα,

„Σὺν δὲ κακαῖς μανίαις καὶ παρθένον ἐκ θαλάμοιο
καὶ νύμφαν ἐσόβησ' ἔτι δέμνια θερμὰ λιποῖσαν
ἀνέρος." ὣς ὃ μὲν εἶπεν· ἐγὼ δέ οἱ ἁ ταχυπειθής
χειρὸς ἐφαψαμένα μαλακῶν ἔκλιν' ἐπὶ λέκτρων·
καὶ ταχὺ χρὼς ἐπὶ χρωτὶ πεπαίνετο, καὶ τὰ πρόσωπα
θερμότερ' ἦς ἢ πρόσθε, καὶ ἐψιθυρίσδομες ἁδύ.
χὠς κά τοι μὴ μακρὰ φίλα θρυλέοιμι Σελάνα,
ἐπράχθη τὰ μέγιστα, καὶ ἐς πόθον ἤνθομες ἄμφω.
κοὔτέ τι τῆνος ἐμὶν ἐπεμέμψατο μέσφα τό γ' ἐχθές,
οὔτ' ἐγὼ αὖ τήνῳ. ἀλλ' ἦνθέ μοι ἅ τε Φιλίστας
μάτηρ τᾶς ἁμᾶς αὐλητρίδος ἅ τε Μελιξοῦς
σάμερον, ἁνίκα πέρ τε ποτ' οὐρανὸν ἔτραχον ἵπποι
Ἀῶ τὰν ῥοδόπαχυν ἀπ' Ὠκεανοῖο φέροισαι·
κεἶπέ μοι ἄλλά τε πολλὰ καὶ ὡς ἄρα Δέλφις ἐρᾶται.
κεἴτέ νιν αὖτε γυναικὸς ἔχει πόθος εἴτε καὶ ἀνδρός,
οὐκ ἔφατ' ἀτρεχὲς ἴδμεν, ἀτὰρ τόσον· αἰὲν ἔρωτος
ἀκράτως ἐπεχεῖτο καὶ ἐς τέλος ᾤχετο φεύγων,
καὶ φάτο οἱ στεφάνοισι τὰ δώματα τῆνα πυκάσδειν.
ταῦτά μοι ἁ ξείνα μυθήσατο, ἔστι δ' ἀλαθής·
ἦ γάρ μοι καὶ τρὶς καὶ τετράκις ἄλλοκ' ἐφοίτη,
καὶ παρ' ἐμὶν ἐτίθει τὰν Δωρίδα πολλάκις ὄλπαν.
νῦν δὲ τί δωδεκαταῖος ἀφ' ὧτέ νιν οὐδὲ ποτεῖδον;

ἦρ' οὐκ ἄλλό τι τερπνὸν ἔχει, ἁμῶν δὲ λέλασται;
νῦν μὰν τοῖς φίλτροις καταδήσομαι· αἰ δ' ἔτι καί με
λυπεῖ, τὰν Ἀΐδαο πύλαν ναὶ Μοίρας ἀραξεῖ. 160
τοῖά οἱ ἐν κίστᾳ κακὰ φάρμακα φαμὶ φυλάσσειν,
Ἀσσυρίω δέσποινα παρὰ ξείνοιο μαθοῖσα.
ἀλλὰ τὺ μὲν χαίροισα ποτ' ὠκεανὸν τρέπε πώλως,
πότνι'· ἐγὼ δ' οἰσῶ τὸν ἐμὸν πόνον ὥσπερ ὑπέσταν.
χαῖρε Σελαναία λιπαρόχροε, χαίρετε κἄλλοι 165
ἀστέρες, εὐκάλοιο κατ' ἄντυγα Νυκτὸς ὀπαδοί.

Idyll. III.

Κ ῶ μ ο ς.

Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες
βόσκονται κατ' ὄρος, καὶ ὁ Τίτυρος αὐτὰς ἐλαύνει.
Τίτυρ' ἐμὶν τὸ καλὸν πεφιλημένε, βόσκε τὰς αἶγας,
καὶ ποτὶ τὰν κράναν ἄγε Τίτυρε, καὶ τὸν ἐνόρχαν,
τὸν Λιβυκὸν κνάκωνα φυλάσσεο, μή τυ κορύψῃ. 5

Ὦ χαρίεσσ' Ἀμαρυλλί, τί μ' οὐκέτι τοῦτο κατ' ἄντρον
παρκύπτοισα καλεῖς τὸν ἐρωτύλον; ἦρά με μισεῖς;
ἦρά γέ τοι σιμὸς καταφαίνομαι ἐγγύθεν εἶμεν; 8

Τὸν στέφανον τιλαί με καὶ αὐτίκα λεπτὰ ποησεῖς, 21
τόν τοι ἐγὼν Ἀμαρυλλὶ φίλα κίσσοιο φυλάσσω 22
ἀμπλέξας καλύκεσσι καὶ εὐόδμοισι σελίνοις. 23

Ὤμοι ἐγών, τί πάθω; τί ὁ δύσσοος, οὐχ ὑπακούεις; 24
ἠνίδε τοι δέκα μᾶλα φέρω. τηνῶθε καθεῖλον, 10
ὦ μ' ἐκέλευ καθελεῖν τύ· καὶ αὔριον ἄλλά τοι οἰσῶ. '

νύμφα, καὶ προγένειος; ἀπάγξασθαί με ποησεῖς. 9

Θᾶσαι μαν θυμαλγὲς ἐμὸν ἄχος. αἴθε γενοίμαν
ἁ βομβεῦσα μέλισσα καὶ ἐς τεὸν ἄντρον ἱκοίμαν
τὸν κισσὸν διαδὺς καὶ τὰν πτέριν, ἅ τυ πυκάσδει.

Νῦν ἔγνων τὸν Ἔρωτα· βαρὺς θεός· ἦρα λεαίνας
μαζὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ νιν ἔτραφε μάτηρ,
ὅς με κατασμύχων καὶ ἐς ὅστιον ἄχρις ἰάπτει.

Ὦ τὸ καλὸν ποθορῶσα, τὸ πᾶν λίπος· ὦ κυάνοφρυ
Νύμφα, πρόσπτυξαί με τὸν αἰπόλον, ὥς τυ φιλήσω.
ἔστι καὶ ἐν κενεοῖσι φιλήμασιν ἁδέα τέρψις.

Τὰν βαίταν ἀποδὺς εἰς κύματα τηνῶ ἁλεῦμαι,
ὧπερ τὼς θύννως σκοπιάζεται Ὄλπις ὁ γριπεύς·
καἴκα μὴποθάνω—τό γε μὰν τεὸν ἁδὺ τέτυκται.

Ἔγνων πρᾶν, ὅκα μοι μεμναμένῳ, εἰ φιλέεις με,
οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτεμάξατο τὸ πλατάγημα,
ἀλλ' αὔτως ὁμαλῶ ποτὶ πάχεος ἐξεμαράνθη·
Εἶπε καὶ ἁ Γραίω τάλαθέα κοσκινὸμαντις,
ἁ πρᾶν ποιολογεῦσα παραιβάτις, ὥνεκ' ἐγὼ μέν
τὶν ὅλος ἔγκειμαι, τὺ δέ μευ λόγον οὐδένα ποιῇ.
Ἦ μάν τοι λευκὰν διδυματόκον αἶγα φυλάσσω,
τάν με καὶ ἁ Μέρμνωνος ἐριθακὶς ἁ μελανόχρως
αἰτεῖ, καὶ δωσῶ οἱ, ἐπεὶ τύ μοι ἐνδιαθρύπτῃ.
Ἄλλεται ὀφθαλμός μευ ὁ δεξιός· ἦρά γ' ἰδησῶ
αὐτάν; ᾀσεῦμαι ποτὶ τὰν πίτυν ὧδ' ἀποκλινθείς.
καί κ' ἔμ' ἴσως ποτίδοι, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμαντίνα ἐστίν.
Ἱππομένης ὅκα δὴ τὰν παρθένον ἤθελε γᾶμαι,
μᾶλ' ἐνὶ χερσὶν ἑλὼν δρόμον ἄνυεν· ἁ δ' Ἀταλάντα
ὡς ἴδεν, ὡς ἐμάνη, ὡς εἰς βαθὺν ἅλατ' ἔρωτα.
Τὰν ἀγέλαν χὠ μάντις ἀπ' Ὄθρυος ἆγε Μελάμπους
ἐς Πύλον· ἁ δὲ Βίαντος ἐν ἀγκοίνῃσιν ἐκλίνθη,
μάτηρ ἁ χαρίεσσα περίφρονος Ἀλφεσιβοίης.

Τὰν δὲ καλὰν Κυθέρειαν ἐν ὤρεσι μῆλα νομεύων
οὐχ οὑτῶς ὁ Ἄδωνις ἐπὶ πλέον ἄγαγε λύσσας,
ὥστ' οὐδὲ φθίμενόν νιν ἄτερ μαζοῖο τίθητι;

Ζαλωτὸς μὲν ἐμὶν ὁ τὸν ἄτροπον ὕπνον ἰαύων
Ἐνδυμίων, ζαλῶ δὲ φίλα γύναι Ἰασίωνα,
ὃς τοσσῆν' ἐκύρησεν, ὅσ' οὐ πευσεῖσθε βέβαλοι.

Ἀλγέω τὰν κεφαλάν, τὶν δ' οὐ μέλει. οὐκέτ' ἀείδω,
κεισεῦμαι δὲ πεσών, καὶ τοὶ λύκοι ὧδέ μ' ἔδονται.
ὡς μέλι τοι γλυκὺ τοῦτο κατὰ βρόχθοιο γένοιτο.

Idyll. IV.

Νομεῖς Βάττος καὶ Κορύδων.

ΒΑΤΤΟΣ.
Εἰπέ μοι ὦ Κορύδων, τίνος αἱ βόες; ἦρα Φιλώνδα;
ΚΟΡΥΔΩΝ.
Οὐκ ἀλλ' Αἴγωνος· βόσκειν δέ μοι αὐτὰς ἔδωκεν.
ΒΑΤΤΟΣ.
Ἦ πᾴ ψε κρύβδαν τὰ ποθ' ἕσπερα πάσας ἀμέλγεις;
ΚΟΡΥΔΩΝ.
Ἀλλ' ὁ γέρων ὑφίητι τὰ μοσχία κἠμὲ φυλάσσει.
ΒΑΤΤΟΣ.
Αὐτὸς δ' ἐς τίν' ἄφαντος ὁ βουκόλος ᾤχετο χώραν;
ΚΟΡΥΔΟΝ.
Οὐκ ἄκουσας; ἄγων νιν ἐπ' Ἀλφεὸν ᾤχετο Μίλων.
ΒΑΤΤΟΣ.
Καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐπ' ὀφθαλμοῖσιν ὀπώπει;

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Φαντί νιν Ἡρακλῆι βίην καὶ κάρτος ἐρίσδειν.

ΒΑΤΤΟΣ.

Κἤμ' ἔφαθ' ἁ μάτηρ Πολυδεύκεος εἶμεν ἀμείνω.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Κᾤχετ' ἔχων σκαπάναν τε καὶ εἴκατι τουτόθε μῆλα.

ΒΑΤΤΟΣ.

Πείσαι κα Μίλων καὶ τὼς λύκος αὐτίκα λυσσῆν.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Ταὶ δαμάλαι δ' αὐτὸν μυκώμεναι αἶδε ποθεῦντι.

ΒΑΤΤΟΣ.

Δειλαῖαι δ' αὗται, τὸν βουκόλον ὡς κακὸν εὗρον.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Ἦ μὰν δειλαῖαί γε, καὶ οὐκέτι λῶντι νέμεσθαι.

ΒΑΤΤΟΣ.

Τήνας μὲν δή τοι τᾶς πόρτιος αὐτὰ λέλειπται
τὤστια. μὴ πρᾶκας σιτίζεται ὥσπερ ὁ τέττιξ;

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Οὐ Δᾶν, ἀλλ' ὅκα μέν νιν ἐπ Αἰσάροιο νομεύω
καὶ μαλακῶ χόρτοιο καλὰν κώμυθα δίδωμι,
ἄλλοκα δὲ σκαίρει τὸ βαθύσκιον ἀμφὶ Λάτυμνον.

ΒΑΤΤΟΣ.

Λεπτὸς μὰν χὠ ταῦρος ὁ πυρρίχος. αἴθε λάχοιεν
τοὶ τῶ Λαμπριάδα τοὶ δαμόται, ὅκκα θύωντι
τᾷ Ἥρᾳ, τοιόνδε· κακογράσμων γὰρ ὁ δᾶμος.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Καὶ μὰν ἐς στομάλιμνον ἐλαύνεται ἔς τε τὰ Φύσκω,
καὶ ποτὶ τὸν Ναύαιθον, ὁπεῖ καλὰ πάντα φύοντι,
αἰγίπυρος καὶ κνύζα καὶ εὐώδης μελίτεια.

ΒΑΤΤΟΣ.

Φεῦ φεῦ βασεῦνται καὶ ταὶ βόες ὦ τάλαν Αἴγων
εἰς Ἀΐδαν, ὅκα καὶ τὺ κακᾶς ἠράσσαο νίκας,
χἀ σῦριγξ εὐρῶτι παλύνεται, ἅν ποκ᾽ ἐπάξα.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Οὐ τήνα γ᾽, οὐ Νύμφας, ἐπεὶ ποτὶ Πῖσαν ἀφέρπων
δῶρον ἐμίν νιν ἔλειπεν· ἐγὼ δέ τις εἰμὶ μελικτάς,
κεὖ μὲν τὰ Γλαύκας ἀγκρούομαι, εὖ δὲ τὰ Πύρρω
αὐλέω. ἅ τε Κρότωνα καλεῖ πόλις ἅ τε Ζάκυνθος
καὶ τὸ ποταῷον τὸ Λακίνιον, εἶπερ ὁ πύκτας
Αἴγων ὀγδώκοντα μόνος κατεδαίσατο μάζας.
τηνεῖ καὶ τὸν ταῦρον ἀπ᾽ ὤρεος ἆγε πιάξας
τᾶς ὁπλᾶς κἤδωκ᾽ Ἀμαρυλλίδι, ταὶ δὲ γυναῖκες
μακρὸν ἀνάϋσαν, χὠ βουκόλος ἐξεγέλασσεν.

ΒΑΤΤΟΣ.

Ὦ χαρίεσσ᾽ Ἀμαρυλλί, μόνας σέθεν οὐδὲ θανοίσας
λασεύμεσθ᾽· ὅσον αἶγες ἐμὶν φίλαι, ὅσσον ἀπέσβης.
αἰαῖ τῶ σκληρῶ μάλα δαίμονος, ὅς με λελόγχει.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε· τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽ ἄμεινον.
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ᾽ ὕει.

ΒΑΤΤΟΣ.

Θαρσέω. βάλλε κάτωθε τὰ μοσχία· τᾶς γὰρ ἐλαίας
τὸν θαλλὸν τρώγοντι τὰ δύσσοα.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Σίτθ᾽ ὁ Λέπαργος,
σίτθ᾽ ἁ Κυμαίθα ποτὶ τὸν λόφον. οὐκ ἐσακούεις;
εἶξῶ ναὶ τὸν Πᾶνα κακὸν τέλος αὐτίκα δωσῶν,
εἰ μὴ ἄπει τουτῶθεν. ἴδ᾽ αὖ πάλιν ἅδε ποθέρπει.
πεῖ θήν μοι ῥοικὸν τὸ λαγωβόλον, ὥς τυ πατάξω;

ΒΑΤΤΟΣ.

Θᾶσαί μ' ὦ Κορύδων ποτ τῶ Διός· ἁ γὰρ ἄκανθα
ἁρμοῖ μ' ὧδ' ἐπάταξ' ὑπὸ τὸ σφυρόν. ὡς δὲ βαθεῖαι
τἀτρακτυλλίδες ἐντί. κακῶς ἁ πόρτις ὄλοιτο·
εἰς ταύταν ἐτύπην χασμώμενος. ἦρά ἑ λεύσσεις;

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Ναὶ ναί, τοῖς ὀνύχεσσιν ἔχω τί νιν· ἅδε καὶ αὐτά.

ΒΑΤΤΟΣ.

Ὁσσίχον ἐστὶ τὸ τύμμα καὶ ἁλίκον ἄνδρα δαμάζει.

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Εἰς ὄρος ὄκχ' ἕρπῃς, μὴ ἀνάλιπος ἔρχεο Βάττε·
ἐν γὰρ ὄρει ῥάμνοι τε καὶ ἀσπάλαθοι κομέονται.

ΒΑΤΤΟΣ.

Εἶπ' ἄγε μ' ὦ Κορύδων, τὸ γερόντιον ἦρ' ἔτι μύλλει
τηναν τὰν κυάνοφρυν ἐρωτίδα, τᾶς ποκ' ἐκνίσθη;

ΚΟΡΥΔΩΝ.

Ἀκμάν γ' ὦ δειλαῖε· πρόαν γέ μεν αὐτὸς ἐπενθών
καὶ ποτὶ τᾷ μάκτρᾳ κατελάμβανον ἆμος ἐνήργει.

ΒΑΤΤΟΣ.

Εὖ γ' ὤνθρωπε φιλοῖφα. τό τοι γένος ἢ Σατυρίσκοις
ἐγγύθεν ἢ Πάνεσσι κακοκνάμοισιν ὁρίσδεις.

Idyll. V.

Βουκολιασταὶ Κομάτας καὶ Λάκων.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Αἶγες ἐμαί, τῆνον τὸν ποιμένα τόνδε Σιβύρτα
φεύγετε τὸν Λάκωνα· τό μευ νάκος ἐχθὲς ἔκλεψεν.

ΛΑΚΩΝ.

Οὐκ ἀπὸ τᾶς κράνας σίττ' ἀμνίδες; οὐκ ἐσορῆτε
τόν μευ τὰν σύριγγα πρόαν κλέψαντα Κομάταν;

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Τὰν ποίαν σύριγγα; τὺ γάρ ποκα δῶλε Σιβύρτα
ἐκτάσα σύριγγα; τί δ' οὐκέτι σὺν Κορύδωνι
ἀρκεῖ τοι καλάμας αὐλὸν ποππύσδεν ἔχοντι;

ΛΑΚΩΝ.

Τάν μοι ἔδωκε Λύκων ὠλεύθερε. τὶν δὲ τὸ ποῖον
Λάκων ἀγκλέψας πόκ' ἔβαν νάκος; εἰπὲ Κομᾶτα·
οὐδὲ γὰρ Εὐμάρᾳ τῷ δεσπότᾳ ἧς τι ἐνεύδειν.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Τὸ Κροκύλος μοι ἔδωκε, τὸ ποικίλον, ἁνίκ' ἔθυσε
ταῖς Νύμφαις τὰν αἶγα· τὺ δ' ὦ κακὲ καὶ τόκ' ἐτάκευ
βασκαίνων, καὶ νῦν με τὰ λοίσθια γυμνὸν ἔθηκας.

ΛΑΚΩΝ.

Οὐ μαὐτὸν τὸν Πᾶνα τὸν ἄκτιον, οὔ τέ γε Λάκων
τὰν βαίταν ἀπέδυσ' ὁ Καλαίθιδος, ἢ κατὰ τήνας
τᾶς πέτρας ὤνθρωπε μανεὶς εἰς Κρᾶθιν ἁλοίμαν.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Οὐ μὰν οὐδ' αὐτὰς τὰς λιμνάδας ὤγαθὲ Νύμφας,
αἵτέ μοι ἵλαοί τε καὶ εὐμενέες τελέθοιεν,
οὔ τευ τὰν σύριγγα λαθὼν ἔκλεψα Κομάτας.

ΛΑΚΩΝ.

Αἴ τοι πιστεύσαιμι, τὰ Δάφνιδος ἄλγε' ἀροίμαν.
ἀλλ' ὦν αἴκα λῇς ἔριφον θέμεν, ἔστι μὲν οὐδέν
ἱερόν, ἀλλ' ἄγε τοι διαείσομαι, ἔστέ κ' ἀπείπῃς.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ὕς ποτ' Ἀθαναίαν ἔριν ἤρισεν. ἡνίδε κεῖται
ὤριφος· ἀλλ' ἄγε καὶ τὺ τὸν εὔβοτον ἀμνὸν ὅρισδε.

ΛΑΚΩΝ.

Καὶ πῶς ὦ κίναιδε τάδ' ἔσσεται ἐξ ἴσω ἀμίν;
τίς τρίχας ἀντ' ἐρίων ἐποκίξατο; τίς δὲ παρεύσας
αἰγὸς πρατοτόκοιο κακὰν κύνα δήλετ' ἀμέλγειν;

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ὅστις νικασεῖν τὸν πλατίον ὡς τὺ πεποίθεις,
σφὰξ βομβέων τέττιγος ἐναντίον. ἀλλὰ γὰρ οὔτι
ὥριφος ἰσοπαλής τοι, ἴδ' ὁ τράγος οὗτος ἐρίσδει

ΛΑΚΩΝ.

Μὴ σπεῦδ'· οὐ γάρ τοι πυρὶ θάλπεαι. ἅδιον ᾀσῇ
τεῖδ' ὑπὸ τὰν κότινον καὶ τἄλσεα ταῦτα καθίξας.
ψυχρὸν ὕδωρ τουτεῖ καταλείβεται· ὧδε πεφύκει
ποία χὰ στιβὰς ἅδε, καὶ ἀκρίδες ὧδε λαλεῦντι.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἀλλ' οὔτι σπεύδω· μέγα δ' ἄχθομαι, εἴ τύ με τολμῇς
ὄμμασι τοῖς ὀρθοῖσι ποτιβλέπεν, ὅν ποκ' ἐόντα
παῖδ' ἔτ' ἐγὼν ἐδίδασκον. ἴδ' ἁ χάρις εἰς τί ποθέρπει.
θρέψαι κα λυκιδεῖς, θρέψαι κυνάς, ὥς ἑ φάγωντι.

ΛΑΚΩΝ.

Καὶ πόκ' ἐγὼν παρὰ τεῦς τι μαθὼν καλὸν ἢ καὶ ἀκούσας
μέμναμ'; ὦ φθονερὸν τὺ καὶ ἀπρεπὲς ἀνδρίον αὔτως.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἀνίκ' ἐπύγιζόν τυ, τὺ δ' ἄλγεες· αἱ δὲ χίμαιραι
αἵδε κατεβλαχῶντο, καὶ ὁ τράγος αὐτὰς ἐτρύπη.

ΛΑΚΩΝ.

Μὴ βάθιον τήνω πυγίσματος ὗβε ταφείης.
ἀλλὰ γὰρ ἕρφ', ὧδ' ἕρπε, καὶ ὕστατα βουκολιαξῇ.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Οὐχ ἑρψῶ τηνεῖ· τουτεῖ δρύες, ὧδε κύπειρος,

ὧδε καλὸν βομβεῦντι ποτὶ σμάνεσσι μέλισσαι·
ἔνθ' ὕδατος ψυχρῶ κρᾶναι δύο· ταὶ δ' ἐπὶ δένδρει
ὄρνιθες λαλαγεῦντι· καὶ ἁ σκιὰ οὐδὲν ὁμοία
τᾷ παρὰ τίν· βάλλει δὲ καὶ ἁ πίτυς ὑψόθε κώνως.

ΛΑΚΩΝ.

Ἦ μὰν ἀρνακίδας τε καὶ εἴρια τεῖδε πατησεῖς,
αἴκ' ἔνθῃς, ὕπνω μαλακώτερα· ταὶ δὲ τραγεῖαι
ταὶ παρὰ τὶν ὄσδοντι κακώτερον ἢ τύ περ ὄσδεις.
στασῶ δὲ κρατῆρα μέγαν λευκοῖο γάλακτος
ταῖς Νύμφαις, στασῶ δὲ καὶ ἁδέος ἄλλον ἐλαίω.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Αἱ δέ γέ κα τὺ μόλῃς, ἁπαλὰν πτέριν ὧδε πατησεῖς
καὶ γλάχων' ἀνθεῦσαν· ὑπεσσεῖται δὲ χιμαιρᾶν
δέρματα τᾶν παρὰ τὶν μαλακώτερα τετράκις ἀρνεᾶν.
στασῶ δ' ὀκτὼ μὲν γαυλῶς τῷ Πανὶ γάλακτος,
ὀκτὼ δὲ σκαφίδας μέλιτος πλέα κηρί' ἐχοίσας.

ΛΑΚΩΝ.

Αὐτόθε μοι ποτέρισδε καὶ αὐτόθε βουκολιάζευ·
τὰν σαυτῶ πατέων ἔχε τὰς δρύας. ἀλλὰ τίς ἁμέ,
τίς κρινεῖ; αἴθ' ἔνθοι πόθ' ὁ βουκόλος ὧδ' ὁ Λυ-
κώπας.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Οὐδὲν ἐγὼ τήνω ποτιδεύομαι· ἀλλὰ τὸν ἄνδρα,
αἱ λῇς, τὸν δρυτόμον βωστρήσομες, ὃς τὰς ἐρείκας
τήνας τὰς παρὰ τὶν ξυλοχίζεται· ἔστι δὲ Μόρσων.

ΛΑΚΩΝ.

Βωστρέωμες.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Τὺ κάλει νιν.

ΛΑΚΩΝ.

Ἰὼ ξένε μικκὸν ἄκουσον

τεῖδ' ἐνθών· ἁμὲς γὰρ ἐρίσδομες, ὅστις ἀρείων
βουκολιαστάς ἐστι. τὺ δ' ὦ φίλε μήτ' ἐμὲ Μόρσων
ἐν χάριτι κρίνῃς, μήτ' ὦν τύγα τοῦτον ὀνάσῃς.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ναὶ ποτὶ τᾶν Νυμφᾶν Μόρσων φίλε μήτε Κομάτᾳ
τὸ πλέον εὐθύνῃς, μήτ' ὦν τύγα τῷδε χαρίξῃ.
ἁδέ τοι ἁ ποίμνα τῶ Θουρίω ἐστὶ Σιβύρτα,
Εὐμάρα δὲ τὰς αἶγας ὁρῇς φίλε τῶ Συβαρίτα.

ΛΑΚΩΝ.

Μή τύ τις ἠρώτη πὸτ τῶ Διός, αἴτε Σιβύρτα
αἴτ' ἐμόν ἐστι κάκιστε τὸ ποίμνιον; ὡς λάλος ἐσσί.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Βέντισθ' οὗτος, ἐγὼ μὲν ἀλαθέα πάντ' ἀγορεύω
κοὐδὲν καυχῶμαι· τύ γε μὰν φιλοκέρτομος ἐσσί.

ΛΑΚΩΝ.

Εἶα λέγ', εἴ τι λέγεις, καὶ τὸν ξένον εὖ πάλιν αὖθις
ζῶντ' ἄφες· ὦ Παιάν, ἦ στωμύλος ἦσθα Κομᾶτα.

(Βουκολιασμός).

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ταὶ Μοῖσαί με φιλεῦντι πολὺ πλέον ἢ τὸν ἀοιδόν
Δάφνιν· ἐγὼ δ' αὐταῖς χιμάρως δύο πρᾶν ποκ' ἔθυσα.

ΛΑΚΩΝ.

Καὶ γὰρ ἔμ' ὁ Ἀπόλλων φιλέει μέγα, καὶ καλὸν αὐτῷ
κριὸν ἐγὼ βόσκω. τὰ δὲ Κάρνεα καὶ δὴ ἐφέρπει.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Πλὰν δύο τὰς λοιπὰς διδυματόκος αἶγας ἀμέλγω,
καί μ' ἁ παῖς ποθορῶσα „τάλαν" λέγει „αὐτὸς ἀμέλγεις";

ΛΑΚΩΝ.

Φεῦ φεῦ Λάκων τοι ταλάρως σχεδὸν εἴκατι πληροῖ
τυρῶ καὶ τὸν ἄναβον ἐν ἄνθεσι παῖδα μολύνει.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Κλεαρίστα
τὰς αἶγας παρελᾶντα καὶ ἁδύ τι ποππυλιάζει.

ΛΑΚΩΝ.

Κἠμὲ γὰρ ὁ Κρατίδας τὸν ποιμένα λεῖος ὑπαντῶν
ἐκμαίνει· λιπαρὰ δὲ παρ' αὐχένα σείετ' ἔθειρα.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἀλλ' οὐ σύμβλητ' ἐστὶ κυνόσβατος οὐδ' ἀνεμώνα
πὰρ ῥόδα, τῶν ἄνδηρα· τὰ δ' αἱμασιαῖσι πεφύκει.

ΛΑΚΩΝ.

Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἀκύλοις ὁμομαλίδες· αἳ μὲν ἔχοντι
λειτὸν ἀπὸ πρίνοιο λεπύριον, αἳ δὲ μελιχραί.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Κἠγὼ μὲν δωσῶ τᾷ παρθένῳ αὐτίκα φάσσαν
ἐκ τᾶς ἀρκεύθω καθελών· τηνεῖ γὰρ ἐφίσδει.

ΛΑΚΩΝ.

Ἀλλ' ἐγὼ ἐς χλαῖναν μαλακὸν πόκον, ὁππόκα πεξῶ
τὰν οἶν τὰν πέλλαν, Κρατίδᾳ δωρήσομαι αὐτός.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Σίττ' ἀπὸ τᾶς κοτίνω ταὶ μηκάδες· ὧδε νέμεσθε,
ὡς τὸ κάταντες τοῦτο γεώλοφον αἵ τε μυρῖκαι.

ΛΑΚΩΝ.

Οὐκ ἀπὸ τᾶς δρυὸς οὗτος ὁ Κώναρος ἅ τε Κιναίθα;
τουτεῖ βοσκησεῖσθε ποτ' ἀντολάς, ὡς ὁ Φάλαρος.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἔστι δέ μοι γαυλὸς κυπαρίσσινος, ἔστι δὲ κρατήρ,
ἔργον Πραξιτέλευς· τᾷ παιδὶ δὲ ταῦτα φυλάσσω.

ΛΑΚΩΝ.

Χἀμίν ἐστι κύων φιλοποίμνιος, ὃς λύκος ἄγχει,
ὃν τῷ παιδὶ δίδωμι τὰ θηρία πάντα διώκειν.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἀκρίδες, αἳ τὸν φραγμὸν ὑπερπαδῆτε τὸν ἁμόν,
μή μευ λωβασεῖσθε τὰς ἀμπέλος; ἐντὶ γὰρ ἆβαι.

ΛΑΚΩΝ.

Τοὶ τέττιγες ὁρῆτε, τὸν αἰπόλον ὡς ἐρεθίζω·
οὕτως χὑμές θην ἐρεθίζετε τὼς καλαμευτάς.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Μισέω τὰς δασυκέρκος ἀλώπεκας, αἳ τὰ Μίκωνος
αἰεὶ φοιτῶσαι τὰ ποθ' ἕσπερα ῥαγίζοντι.

ΛΑΚΩΝ.

Καὶ γὰρ ἐγὼν μισέω τὼς κανθάρος, οἳ τὰ Φιλώνδα
σῦκα κατατρώγοντες ὑπανέμιοι φορέονται.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἦ οὐ μέμνασ', ὅκ' ἐγώ τυ κατήλασα, καὶ τὺ σεσαρὼς
εὖ ποτεκιγκλίζευ καὶ τᾶς δρυὸς εἴχεο τήνας;

ΛΑΚΩΝ.

Τοῦτο μὲν οὐ μέμναμ'· ὅκα μάν ποκα τεῖδέ τυ δήσας
Εὐμάρας ἐκάθαρε, καλῶς μάλα τοῦτό γ' ἴσαμι.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἤδη τις Μόρσων πικραίνεται· ἦ οὐχὶ παραίσθευ;
σκίλλας ἰὼν γραίας ἀπὸ σάματος αὐτίκα τίλλειν.

ΛΑΚΩΝ.

Κἠγὼν μὰν κνίζω Μόρσων τινά· καὶ τὺ δὲ λεύσσεις.
ἐνθὼν τὰν κυκλάμινον ὄρυσσέ νυν εἰς τὸν Ἄλεντα.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ἱμέρα ἀνθ' ὕδατος ῥείτω γάλα, καὶ τὺ δὲ Κρᾶθι
οἴνῳ πορφύροις, τὰ δέ τοι σία καρπὸν ἐνείκαι.

ΛΑΚΩΝ.

Ῥείτω χὠ Σύβαρις ἁμὶν μέλι, καὶ τὸ ποτ' ὄρθρον
ἁ παῖς ἀνθ' ὕδατος τᾷ κάλπιδι κηρία βάψαι.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Ταὶ μὲν ἐμαὶ κύτισόν τε καὶ αἴγιλον αἶγες ἔδοντι,
καὶ σχῖνον πατέοντι καὶ ἐν κομάροισι κέχυνται.

ΛΑΚΩΝ.

Ταῖσι δ' ἐμαῖς ὀΐεσσι πάρεστι μὲν ἁ μελίτεια
φέρβεσθαι, πολλὸς δὲ καὶ ὡς ῥόδα κίσθος ἐπανθεῖ.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Οὐκ ἔραμ' Ἀλκίππας, ὅτι με πρᾶν οὐκ ἐφίλησε
τῶν ὤτων καθελοῖσ', ὅκα οἱ τὰν φάσσαν ἔδωκα.

ΛΑΚΩΝ.

Ἀλλ' ἐγὼ Εὐμήδευς ἔραμαι μέγα· καὶ γὰρ ὅκ' αὐτῷ
τὰν σύριγγ' ὤρεξα, καλόν τί με κάρτ' ἐφίλησεν.

ΜΟΡΣΩΝ.

Οὐ θεμιτὸν Λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδειν,
οὐδ' ἔποπας κύκνοισι· τὺ δ' ὦ τάλαν ἐσσὶ φιλεχθής.
παύσασθαι κέλομαι τὸν ποιμένα. τὶν δὲ Κομᾶτα
δωρεῖται Μόρσων τὰν ἀμνίδα· καὶ τὺ δὲ θύσας
ταῖς Νύμφαις Μόρσωνι καλὸν κρέας αὐτίκα πέμψον.

ΚΟΜΑΤΑΣ.

Πεμψῶ ναὶ τὸν Πᾶνα. φριμάσσεο πᾶσα τραγίσκων
νῦν ἀγέλα· κἠγὼν γὰρ ἴδ' ὡς μέγα τοῦτο καχαξῶ
κὰτ τῶ Λάκωνος τῶ ποιμένος, ὥδ' ὁπόκ' ἤδη
ἀνυσάμαν τὰν ἀμνόν· ἐς ὠρανὸν ὔμιν ἀλεῦμαι.
αἶγες ἐμαὶ θαρσεῖτε κερούτιδες· αὔριον ὑμέ
πάσας ἐγὼ λουσῶ Συβαρίτιδος ἔνδοθε λίμνας.
οὗτος ὁ λευκίτας ὁ κορυπτίλος, εἴ τιν' ὀχευσεῖς

τᾶν αἰγῶν, φλασσῶ τυ, πρὶν ἤ γέ με καλλιερῆσαι
ταῖς Νύμφαις τὰν ἀμνόν. ὃ δ' αὖ πάλιν. ἀλλὰ γενοίμαν,
αἰ μή τυ φλάσσαιμι, Μελάνθιος ἀντὶ Κομάτα.

Idyll. VI.

Βουκολιασταὶ Δάφνις καὶ Δαμοίτας.

Δαμοίτας χὼ Δάφνις ὁ βουκόλος εἰς ἕνα χῶρον
τὰν ἀγέλαν πόκ' Ἄρατε συνάγαγον· ἦς δ' ὃ μὲν αὐτῶν
πυρρός, ὃ δ' ἡμιγένειος· ἐπὶ κράναν δέ τιν' ἄμφω
ἑζόμενοι θέρεος μέσῳ ἄματι τοιάδ' ἄειδον.
πρᾶτος δ' ἄρξατο Δάφνις, ἐπεὶ καὶ πρᾶτος ἐρίσδεν.

(Δάφνιδος ᾠδή.)

α Βάλλει τοι Πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ Γαλάτεια
μάλοισιν, δυσέρωτα τὸν αἰπόλον ἄνδρα καλεῦσα·
β' Καὶ τύ νιν οὐ ποθόρησθα τάλαν τάλαν, ἀλλὰ κάθησαι
ἁδέα συρίσδων. πάλιν ἅδ' ἴδε τὰν κύνα βάλλει,
ἅ τοι τᾶν οἴων ἕπεται σκοπός· ἃ δὲ βαΰσδει
εἰς ἅλα δερκομένα, τὰ δέ νιν καλὰ κύματα φαίνει
ἄσυχα παφλάζοντα ἐπ' αἰγιαλοῖο θέοισαν.
α' Φράζεο μὴ τᾶς παιδὸς ἐπὶ κνάμησιν ὀρούσῃ
ἐξ ἁλὸς ἐρχομένας, κατὰ δὲ χρόα καλὸν ἀμύξῃ.
β' Ἁ δὲ καὶ αὐτόθε τοι διαθρύπτεται, ὡς ἀπ' ἀκάνθας
ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἁνίκα φρύγει·
καὶ φεύγει φιλέοντα καὶ οὐ φιλέοντα διώκει,
καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον· ἦ γὰρ ἔρωτι
πολλάκις ὦ Πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Τῷ δ' ἐπὶ Δαμοίτας ἀνεβάλλετο καὶ τάδ' ἄειδεν.

(Δαμοίτου ᾠδή.)

γ' Εἶδον ναὶ τὸν Πᾶνα, τὸ ποίμνιον ἁνίκ' ἔβαλλε,
κοὔτι λάθ', οὔ, τὸν ἐμὸν τὸν ἕνα γλυκύν, ᾧ ποθορῶμι
ἐς τέλος, αὐτὰρ ὁ μάντις ὁ Τήλεμος ἔχθρ' ἀγορεύων
ἐχθρὰ φέροιτο ποτ' οἶκον, ὅπως τεκέεσσι φυλάσσοι.

γ' Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ κνίζων πάλιν οὐ ποθόρημι,
ἀλλ' ἄλλαν τινὰ φαμὶ γυναῖκ' ἔχεν· ἃ δ' ἀΐοισα
ζαλοῖ μ' ὦ Παιὰν καὶ τάκεται, ἐκ δὲ θαλάσσας
οἰστρεῖ παπταίνοισα ποτ' ἄντρα τε καὶ ποτὶ ποίμνας.

δ' Σίξα δ' ὑλακτεῖν νιν καὶ τᾷ κυνί· καὶ γὰρ ὅκ' ἤρων
αὐτᾶς, ἐκνυζεῖτο ποτ' ἰσχία ῥύγχος ἔχοισα.

γ' Ταῦτα δ' ἴσως ἐσορῶσα ποεῦντά με πολλάκι πεμψεῖ
ἄγγελον. αὐτὰρ ἐγὼ κλᾳσῶ θύρας, ἔστέ κ' ὀμόσσῃ
αὐτά μοι στορεσεῖν καλὰ δέμνια τᾶσδ' ἐπὶ νάσω.
καὶ γάρ θην οὐδ' εἶδος ἔχω κακόν, ὥς με λέγοντι.

γ' Ἦ γὰρ πρᾶν ἐς πόντον ἐσέδρακον, ἦς δὲ γαλάνα,
καὶ καλὰ μὲν τὰ γένεια, καλὰ δέ μευ ἁ μία κώρα,
ὡς παρ' ἐμὶν κέκριται, κατεφαίνετο, τῶν δέ τ' ὀδόντων
λευκοτέραν αὐγὰν Παρίας ὑπέφαινε λίθοιο.

δ' Ὡς μὴ βασκανθῶ δέ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον·
ταῦτα γὰρ ἁ γραία με Κοτυταρὶς ἐξεδίδαξε.

Τόσσ' εἰπὼν τὸν Δάφνιν ὁ Δαμοίτας ἐφίλησε,
χὠ μὲν τῷ σύριγγ', ὃ δὲ τῷ καλὸν αὐλὸν ἔδωκεν.
αὔλει Δαμοίτας, σύρισδε δὲ Δάφνις ὁ βούτας·

ἃ πρᾶν ἀμάντεσσι παρ' Ἱπποτίωνι ποταύλει.

ὠρχεῦντ' ἐν μαλακᾷ ταὶ πόρτιες αὐτίκα ποίᾳ.
νίκη μὰν οὐδ' ἄλλος, ἀνήσσατοι δ' ἐγένοντο.

Idyll. VII.

Θ α λ ύ σ ι α.

Ἦς χρόνος ἁνίκ' ἐγώ τε καὶ Εὔκριτος εἰς τὸν Ἅλεντα
εἵρπομες ἐκ πόλιος, σὺν καὶ τρίτος ἅμιν Ἀμύντας.
τᾷ Δηοῖ γὰρ ἔτευχε θαλύσια καὶ Φρασίδαμος
κἈντιγένης, δύο τέκνα Λυκώρεος, εἴτί περ ἐσθλόν
λαῶν, τῶ δ' ἔτ' ἄνωθεν ἀπὸ Κλυτίας τε καὶ αὐτῶ
Χάλκωνος, Βούριναν ὃς ἐκ ποδὸς ἄνυσε κράναν
εὖ γ' ἐνερεισάμενος πέτρᾳ γόνυ· ταὶ δὲ παρ' αὐτάν
αἴγειροι πτελέαι τε ἐΰσκιον ἄλσος ὕφαινον,
χλωροῖσιν πετάλοισι κατηρεφέες κομόωσαι.
κοὔπω τὰν μεσάταν ὁδὸν ἄνυμες, οὐδὲ τὸ σᾶμα
ἁμὶν τὸ Βρασίλα ἀνεφαίνετο, καί τιν' ὁδίταν
ἐσθλὸν σὺν Μοίσαισι Κυδωνικὸν εὕρομες ἄνδρα,
οὔνομα μὲν Λυκίδαν, ἦς δ' αἰπόλος, οὐδέ κέ τίς μιν
ἠγνοίησεν ἰδών, ἐπεὶ αἰπόλῳ ἔξοχ' ἐῴκει.
ἐκ μὲν γὰρ λασίοιο δασύτριχος εἶχε τράγοιο
κνακὸν δέρμ' ὤμοισι νέας ταμίσοιο ποτόσδον,
ἀμφὶ δέ οἱ στήθεσσι γέρων ἐσφίγγετο πέπλος
ζωστῆρι πλακερῷ, ῥοικὰν δ' ἔχεν ἀγριελαίω
δεξιτερᾷ κορύναν. καί μ' ἀτρέμας εἶπε σεσαρώς
ὄμματι μειδιόωντι, γέλως δέ οἱ εἴχετο χείλευς·
„Σιμιχίδα, πᾷ δὴ τὺ μεσαμέριον πόδας ἕλκεις,
ἁνίκα δὴ καὶ σαῦρος ἐν αἱμασιαῖσι καθεύδει,
οὐδ' ἐπιτυμβίδιαι κορυδαλλίδες ἠλαίνοντι;

ἦ μετὰ δαῖτ' ἄκλητος ἐπείγεαι; ἤ τινος ἀστῶν
λανὸν ἔπι θρώσκεις; ὥς τοι ποσὶ νισσομένοιο
πᾶσα λίθος πταίοισα ποτ' ἀρβυλίδεσσιν ἀείδει."
τὸν δ' ἐγὼ ἀμείφθην· „Λυκίδα φίλε, φαντί τυ πάντες
ἔμμεν συρικτὰν μέγ' ὑπείροχον ἔν τε νομεῦσιν
ἔν τ' ἀμητήρεσσι. τὸ δὴ μάλα θυμὸν ἰαίνει
ἁμέτερον· καί τοι κατ' ἐμὸν νόον ἰσοφαρίζειν
ἔλπομαι. ἁ δ' ὁδὸς ἅδε θαλυσιάς· ἦ γὰρ ἑταῖροι
ἀνέρες εὐπέπλῳ Δαμάτερι δαῖτα τελεῦντι
ὄλβω ἀπαρχόμενοι· μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
ἁ δαίμων εὔκριθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.
ἀλλ' ἄγε δή — ξυνὰ γὰρ ὁδός, ξυνὰ δὲ καὶ ἀώς —
βουκολιασδώμεσθα· τάχ' ὥτερος ἄλλον ὀνασεῖ.
καὶ γὰρ ἐγὼν Μοισᾶν καπυρὸν στόμα, κἠμὲ λέγοντι
πάντες ἀοιδὸν ἄριστον· ἐγὼ δέ τις οὐ ταχυπειθής,
οὐ Δᾶν· οὐ γάρ πω κατ' ἐμὸν νόον οὔτε τὸν ἐσθλόν
Σικελίδαν νίκημι τὸν ἐκ Σάμω οὐδὲ Φιλητᾶν
ἀείδων, βάτραχος δὲ ποτ' ἀκρίδας ὥς τις ἐρίσδω."
ὣς ἐφάμαν ἐπίταδες· ὁ δ' αἰπόλος ἁδὺ γελάσσας
„τάν τοι" ἔφα „κορύναν δωρύττομαι, οὕνεκεν ἐσσί
πᾶν ἐπ' ἀλαθείᾳ πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔρνος.
ὥς μοι καὶ τέκτων μέγ' ἀπέχθεται, ὅστις ἐρευνῇ
ἶσον ὄρευς κορυφᾷ τελέσαι δόμον εὐρυμέδοντος,
καὶ Μοισᾶν ὄρνιχες, ὅσοι ποτὶ Χῖον ἀοιδόν
ἀντία κοκκύζοντες ἐτώσια μοχθίζοντι.
ἀλλ' ἄγε βουκολικᾶς ταχέως ἀρχώμεθ' ἀοιδᾶς,
Σιμιχίδα· κἠγὼ μέν, ὅρη φίλος, εἴ τοι ἀρέσκει
τοῦθ' ὅτι πρᾶν ἐν ὄρει τὸ μελύδριον ἐξεπόνασα."

(Λυκίδου ᾠδή.)

α' Ἔσσεται Ἀγεάνακτι καλὸς πλόος εἰς Μυτιλάναν,

χῶταν ἐφ' ἑσπερίοις ἐρίφοις νότος ὑγρὰ διώκῃ
κύματα, χὠρίων ὅτ' ἐπ' ὠκεανῷ πόδας ἴσχει,
αἴκεν τὸν Λυκίδαν ὀπτώμενον ἐξ Ἀφροδίτας
ῥύσηται· θερμὸς γὰρ ἔρως αὐτῶ με καταίθει.

α' χἀλκυόνες στορεσεῦντι τὰ κύματα τάν τε θάλασσαν
τόν τε νότον τόν τ' εὗρον, ὃς ἔσχατα φυκία κινεῖ·
ἁλκυόνες, γλαυκαῖς Νηρηΐσι ταὶ τὰ μάλιστα
ὀρνίθων ἐφίληθεν, ὅσαις τέ περ ἐξ ἁλὸς ἄγρα.
ὥρια πάντα γένοιτο, καὶ εὔπλοος ὅρμον ἵκοιτο.

β' Κἠγὼ τῆνο κατ' ἆμαρ ἀνήτινον ἢ ῥοδόεντα
ἢ καὶ λευκοΐων στέφανον περὶ κρατὶ φυλάσσων
τὸν Πτελεατικὸν οἶνον ἀπὸ κρατῆρος ἀφυξῶ
πὰρ πυρὶ κεκλιμένος, κύαμον δέ τις ἐν πυρὶ φρυξεῖ.

β' Χὰ στιβὰς ἐσσεῖται πεπυκασμένα ἔστ' ἐπὶ πᾶχυν
κνύζᾳ τ' ἀσφοδέλῳ τε πολυγνάμπτῳ τε σελίνῳ.
καὶ πίομαι μαλακῶς μεμναμένος Ἀγεάνακτος
αὐταῖς ἐν κυλίκεσσι καὶ ἐς τρύγα χεῖλος ἐρείδων.

γ' Αὐλησεῦντι δέ μοι δύο ποιμένες, εἷς μὲν Ἀχαρνεύς,
εἷς δὲ Λυκωπίτας· ὁ δὲ Τίτυρος ἐγγύθεν ᾀσεῖ,
ὥς ποκα τᾶς Ξενέας ἠράσσατο Δάφνις ὁ βούτας,
χὡς ὄρος ἀμφ' ἐπονεῖτο, καὶ ὡς δρύες αὐτὸν ἐθρήνευν,
Ἱμέρα αἴτε φύοντι παρ' ὄχθῃσιν ποταμοῖο,
εὗτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον
ἢ Ἄθω ἢ Ῥοδόπαν ἢ Καύκασον ἐσχατόωντα.

δ' Ἀισεῖ δ' ὥς ποκ' ἔδεκτο τὸν αἰπόλον εὐρέα λάρναξ
ζωὸν ἐόντα κακῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ἄνακτος,
ὥς τέ νιν αἱ σιμαὶ λειμωνόθε φέρβον ἰοῖσαι

Ἀγεάνακτι πλόον διζημένῳ ἐς Μιτυλάναν 61

κέδρον ἐς ἀδεῖαν μαλακοῖς ἄνθεσσι μέλισσαι,
οὕνεκά οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.

γ' Ὦ μακαριστὲ Κομᾶτα, τύ θην τάδε τερπνὰ πεπόνθης,
καὶ τὺ κατεκλάσθης ἐς λάρνακα, καὶ τὺ μελισσᾶν
κηρία φερβόμενος ἔτος ὥριον ἐξεπόνασας.
αἴθ' ἐπ' ἐμεῦ ζωοῖς ἐναρίθμιος ὤφελες εἶμεν,
ὥς τοι ἐγὼν ἐνόμευον ἀν' ὤρεα τὰς καλὰς αἶγας
φωνᾶς εἰσαΐων, τὺ δ' ὑπὸ δρυσὶν ἢ ὑπὸ πεύκαις
ἁδὺ μελισδόμενος κατεκέκλισο θεῖε Κομᾶτα.

Χῶ μὲν τόσσ' εἰπὼν ἀπεπαύσατο· τὸν δὲ μετ' αὖτις
κἠγὼν τοῖ' ἐφάμαν· „Λυκίδα φίλε, πολλὰ μὲν ἄλλα
Νύμφαι κἠμὲ δίδαξαν ἀν' ὤρεα βουκολέοντα
ἐσθλά, τά που καὶ Ζηνὸς ἐπὶ θρόνον ἄγαγε φάμα·
ἀλλὰ τόγ' ἐκ πάντων μέγ' ὑπείροχον, ᾧ τυ γεραίρειν
ἀρξεῦμ'· ἀλλ' ὑπάκουσον, ἐπεὶ φίλος ἔπλεο Μοίσαις.“

(Σιμιχίδου ᾠδή.)

α' Σιμιχίδᾳ μὲν Ἔρωτες ἐπέπταρον· ἦ γὰρ ὁ δειλός
τόσσον ἐρῶ Μυρτοῦς, ὅσον εἴαρος αἶγες ἐρᾶντι.
ὁ Ἄρατος δ' ὁ τὰ πάντα φιλαίτατος ἀνέρι τήνῳ
παιδὸς ὑπὸ σπλάγχνοισιν ἔχει πόθον. οἶδεν Ἄριστις,
ἐσθλὸς ἀνήρ, μέγ' ἄριστος ὃν οὐδέ κεν αὐτὸς ἀείδειν
Φοῖβος σὺν φόρμιγγι παρὰ τριπόδεσσι μεγαίροι,
ὡς ἐκ παιδὸς Ἄρατος ὑπ' ὀστέον αἴθετ' ἔρωτι.

β' Τόν μοι Πάν, Μαλέας ἐρατὸν πέδον ὅστε λέλογχας,
ἄκλητον κείνοιο φίλας ἐς χεῖρας ἐρείσαις,
εἴτε Φιλῖνος ἄρ' ἐστὶν ὁ μαλθακὸς εἴτέ τις ἄλλος.
κεἰ μὲν ταῦτ' ἔρδοις ὦ Πὰν φίλε, μή τί τυ παῖδες
Ἀρκαδικοὶ σκίλλαισιν ὑπὸ πλευράς τε καὶ ὤμως
τανίκα μαστίσδοιεν, ὅτε κρέα τυτθὰ παρείη·

β′ Εἰ δ᾽ ἄλλως νεύσαις, κατὰ μὲν χρόα πάντ᾽ ὀνύχεσσι
δακνόμενος κνάσαιο καὶ ἐν κνίδαισι καθεύδοις,
εἴης δ᾽ Ἠδωνῶν μὲν ἐν ὤρεσι χείματι μέσσῳ
Ἕβρον πὰρ ποταμὸν τετραμμένον ἐγγύθεν ἄρκτω,
ἐν δὲ θέρει πυμάτοισι παρ᾽ Αἰθιόπεσσι νομεύοις
πέτρᾳ ὕπο Βλεμύων, ὅθεν οὐκέτι Νεῖλος ὁρατός.

α′ Ὑμὲς δ᾽ Ὑετίδος καὶ Βυβλίδος ἁδὺ λιπόντες
νᾶμα καὶ Οἰκεῦντα, ξανθᾶς ἕδος αἰπὺ Διώνας,
ὦ μάλοισιν Ἔρωτες ἐρευθομένοισιν ὁμοῖοι,
βάλλετέ μοι τόξοισι τὸν ἱμερόεντα Φιλῖνον,
βάλλετ᾽, ἐπεὶ τὸν ξεῖνον ὁ δύσμορος οὐκ ἐλεεῖ μευ.
καὶ δὴ μὰν ἀπίοιο πεπαίτερος, αἱ δὲ γυναῖκες
„αἰαῖ“ φαντὶ „Φιλῖνε, τό τοι καλὸν ἄνθος ἀπορρεῖ.“

γ′ Μηκέτι τοι φρουρέωμες ἐπὶ προθύροισιν Ἄρατε,
μηδὲ πόδας τρίβωμες· ὁ δ᾽ ὄρθριος ἄλλον ἀλέκτωρ
κοκκύζων νάρκησιν ἀνιαρῇσι διδοίη,
εἷς δ᾽ ἀπὸ τᾶσδε φέριστε μολὼν ἄγχοιτο παλαίστρας.
ἁμὶν δ᾽ ἁσυχία τε μέλοι γραία τε παρείη,
ἅτις ἐπιφθύζοισα τὰ μὴ καλὰ νόσφιν ἐρύκοι.

Τόσσ᾽ ἐφάμαν· ὃ δέ μοι τὸ λαγωβόλον, ἁδὺ γελάσσας
ὡς πάρος, ἐκ Μοισᾶν ξεινήϊον ὤπασεν εἶμεν.
χὠ μὲν ἀποκλίνας ἐπ᾽ ἀριστερὰ τὰν ἐπὶ Πύξας
εἷρφ᾽ ὁδόν, αὐτὰρ ἐγώ τε καὶ Εὔκριτος ἐς Φρασιδάμω
στραφθέντες χὠ καλὸς Ἀμύντιχος ἔν τε βαθείαις
ἁδείας σχοίνοιο χαμευνίσιν ἐκλίνθημες
ἔν τε νεοτμάτοισι γεγαθότες οἰναρέῃσι.
πολλαὶ δ᾽ ἁμὶν ὕπερθε κατὰ κρατὸς δονέοντο
αἴγειροι πτελέαι τε· τὸ δ᾽ ἐγγύθεν ἱερὸν ὕδωρ
Νυμφᾶν ἐξ ἄντροιο κατειβόμενον κελάρυζε.
τοὶ δὲ ποτὶ σκιαραῖς ὀροδαμνίσιν αἰθαλίωνες

τέττιγες λαλαγεῦντες ἔχον πόνον· ἁ δ' ὀλολυγὼν
τηλόθεν ἐν πυκινῇσι βάτων τρύζεσκεν ἀκάνθαις.
ἄειδον κόρυδοι καὶ ἀκανθίδες, ἔστενε τρυγών,
πωτῶντο ξουθαὶ περὶ πίδακας ἀμφὶ μέλισσαι.
πάντ' ὦσδεν θέρεος μάλα πίονος, ὦσδε δ' ὀπώρας.
ὄχναι μὲν πὰρ ποσσί, περὶ πλευρῇσι δὲ μᾶλα
δαψιλέως ἁμὶν ἐκυλίνδετο· τοὶ δ' ἐκέχυντο
ὄρπακες βραβίλοισι καταβρίθοντες ἔραζε·
τετράενες δὲ πίθων ἀπελύετο κρατὸς ἄλειφαρ.
Νύμφαι Κασταλίδες Παρνάσσιον αἶπος ἔχοισαι,
ἦρά γέ πᾳ τοιόνδε Φόλω κατὰ λάϊνον ἄντρον
κρατῆρ' Ἡρακλῆι γέρων ἐστάσατο Χείρων;
ἦρά γέ πᾳ τῆνον τὸν ποιμένα τὸν ποτ' Ἀνάπῳ,
τὸν κρατερὸν Πολύφαμον, ὃς ὤρεσι νᾶας ἔβαλλε,
τοῖον νέκταρ ἔπεισε κατ' αὐλία ποσσὶ χορεῦσαι,
οἷον δὴ τόκα πῶμα διεκρανάσατε Νύμφαι
βωμῷ πὰρ Δάματρος ἀλῳάδος; ἇς ἐπὶ σωρῷ
αὖτις ἐγὼ πάξαιμι μέγα πτύον, ἃ δὲ γελάσσαι
δράγματα καὶ μάκωνας ἐν ἀμφοτέρῃσιν ἔχοισα.

Idyll. VIII.*

Βουκολιασταὶ Δάφνις καὶ Μενάλκας.

Δάφνιδι τῷ χαρίεντι συνήντετο βουκολέοντι
μᾶλα νέμων, ὡς φαντί, κατ' ὤρεα μακρὰ Μενάλκας.
ἄμφω τώγ' ἤστην πυρροτρίχω, ἄμφω ἀνάβω,
ἄμφω συρίσδεν δεδαημένω, ἄμφω ἀείδεν.
πρᾶτος δ' ὦν ποτὶ Δάφνιν ἰδὼν ἀγόρευε Μενάλκας·
„μυκητᾶν ἐπίουρε βοῶν Δάφνι, λῇς μοι ἀεῖσαι;

φαμί τυ νικασεῖν, ὅσσον θέλω, αὐτὸς ἀείδων."
τὸν δ' ἄρα χὠ Δάφνις τοιῷδ' ἀμείβετο μύθῳ·
„ποιμὴν εἰροπόκων οἴων συριγκτὰ Μενάλκα,
οὔποτε νικασεῖς μ', οὐδ' εἴ τι πάθοις τύγ' ἀείδων."

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Χρήσδεις ὦν ἐσιδεῖν; χρήσδεις καταθεῖναι ἄεθλον;

ΔΑΦΝΙΣ.

Χρήσδω τοῦτ' ἐσιδεῖν, χρήσδω καταθεῖναι ἄεθλον.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Καὶ τίνα θησεύμεσθ', ὅτις ἁμὶν ἄρκιος εἴη;

ΔΑΦΝΙΣ.

Μόσχον ἐγὼ θησῶ· τὺ δὲ θὲς ἰσομάτορα ἀμνόν.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Οὐ θησῶ ποκα ἀμνόν, ἐπεὶ χαλεπὸς ὁ πατήρ μευ
χἁ μάτηρ, τὰ δὲ μᾶλα ποθ' ἕσπερα πάντ' ἀριθμεῦντι.

ΔΑΦΝΙΣ.

ἀλλὰ τί μὰν θησεῖς; τί δέ τυ πλέον ἑξεῖ ὁ νικῶν·

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Σύριγγ' ἃν ἐπόησα καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον,
λευκὸν κηρὸν ἔχοισαν, ἴσον κάτω, ἶσον ἄνωθεν·
ταύταν κα θείην, τὰ δὲ τῶ πατρὸς οὐ καταθησῶ.

ΔΑΦΝΙΣ.

Ἦ μάν τοι κἠγὼ σύριγγ' ἔχω ἐννεάφωνον,
λευκὸν κηρὸν ἔχοισαν, ἴσον κάτω, ἶσον ἄνωθεν.
πρώαν νιν συνέπαξ' ἔτι καὶ τὸν δάκτυλον ἀλγῶ
τοῦτον, ἐπεὶ κάλαμός ἑ διασχισθεὶς διέτμαξεν.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Ἀλλὰ τίς ἁμὲ κρινεῖ; τίς ἐπάκοος ἔσσεται ἁμέων;

ΔΑΦΝΙΣ.

Τῆνόν πως ἐνταῦθα τὸν αἰπόλον ἦν καλέσωμες,
ᾧ ποτὶ ταῖς ἐρίφοις ὁ κύων ὁ φαλαρὸς ὑλακτεῖ.

Χοἱ μὲν παῖδες ἄϋσαν, ὁ δ' αἰπόλος ἦνθ' ἐπακοῦσαι. 28
πρᾶτος δ' ὦν ἄειδε λαχὼν ἰυκτὰ Μενάλκας, 30
εἶτα δ' ἀμοιβαίαν ὑπελάμβανε Δάφνις ἀοιδάν
βουκολικάν· οὕτω δὲ Μενάλκας ἄρξατο πρᾶτος.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Ἄγκεα καὶ ποταμοί, θεῖον γένος, αἴ τι Μενάλκας
πήποχ' ὁ συριγκτὰς προσφιλὲς ᾆσα μέλος,
βόσκοιτ' ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας· ἦν δέ ποκ' ἔνθῃ 35
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.

ΔΑΦΝΙΣ.

Κρᾶναι καὶ βοτάναι, γλυκερὸν φυτόν, αἴπερ ὁμοῖον
μουσίζω Δάφνις ταῖσιν ἀηδονίσι,
τοῦτο τὸ βουκόλιον πιαίνετε· κἤν τι Μενάλκας
τεῖδ' ἀγάγῃ, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι. 40

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Ἔνθ' οἶς, ἔνθ' αἶγες διδυματόκοι, ἔνθα μέλισσαι 45
σμάνεα πληροῦσιν, καὶ δρύες ὑψίτεραι, 46
ἔνθ' ὁ καλὸς Μίλων βαίνει ποσίν· αἰ δ' ἂν ἀφέρπῃ, 47
χὡ ποιμὴν ξηρὸς τηνόθι χαἰ βοτάναι. 44

ΔΑΦΝΙΣ.

Παντᾷ ἔαρ, παντᾷ δὲ νομοί, παντᾷ δὲ γάλακτος 41
οὔθατα πιδῶσιν, καὶ τὰ νέα τρέφεται, 42
ἔνθα καλὰ Ναῒς ἐπινίσσεται· αἰ δ' ἂν ἀφέρπῃ, 43
χὡ τὰς βῶς βόσκων χαἰ βόες αὐότεραι.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Ὦ τράγε, τᾶν λευκᾶν αἰγῶν ἄνερ, ὦ βάθος ὕλας

Χοἱ μὲν παῖδες ἄειδον, ὁ δ' αἰπόλος ἤθελε κρίνειν. 29

μυρίον, ὦ σιμαὶ δεῦτ' ἐφ' ὕδωρ ἔριφοι·
ἐν τήνῳ γὰρ τῆνος· ἴθ' „ὦ καλὲ" καὶ λέγε „Μίλων,
ὁ Πρωτεὺς φώκας καὶ θεὸς ὢν ἔνεμε."

ΔΑΦΝΙΣ.

* * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * * * * *

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Μή μοι γᾶν Πέλοπος, μή μοι Κροίσεια τάλαντα
εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων·
ἀλλ' ὑπὸ τᾷ πέτρα τᾷδ' ᾄσομαι ἀγκὰς ἔχων τυ,
σύννομα μᾶλ' ἐσορῶν τὰν Σικελάν τ' ἐς ἅλα.

ΔΑΦΝΙΣ.

Δένδρεσι μὲν χειμὼν φοβερὸν κακόν, ὕδασι δ' αὐχμός,
ὄρνισιν δ' ὕσπλαγξ, ἀγροτέροις δὲ λίνα,
ἀνδρὶ δὲ παρθενικᾶς ἁπαλᾶς πόθος. ὦ πάτερ ὦ Ζεῦ,
οὐ μόνος ἠράσθην· καὶ τὺ γυναικοφίλας.

Ταῦτα μὲν ὦν δι' ἀμοιβαίων οἱ παῖδες ἄεισαν·
τὰν πυματᾶν δ' ᾠδᾶν οὕτως ἐξᾶρχε Μενάλκας.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Φείδευ τᾶν στερίφων, φείδευ λύκε τᾶν τοκάδων μευ,
μηδ' ἀδίκει μ', ὅτι μικκὸς ἐὼν πολλαῖσιν ὁμαρτέω.

Ὦ Λάμπουρε κύον, οὕτω βαθὺς ὕπνος ἔχει τυ;
οὐ χρὴ κοιμᾶσθαι βαθέως σὺν παιδὶ νέμοντα.

Ταὶ δ' ὄϊες, μηδ' ὑμὲς ὀκνεῖθ' ἁπαλᾶς κορέσασθαι
ποίας· οὔτι καμεῖσθ', ὅκκα πάλιν ἅδε φύηται.

Σίττα νέμεσθε νέμεσθε, τὰ δ' οὔθατα πλήσατε πᾶσαι,
ὡς τὸ μὲν ἄρνες ἔχωντι, τὸ δ' ἐς ταλάρως ἀποθῶμαι.

Δεύτερος αὖ Δάφνις λιγυρῶς ἀνεβάλλετ' ἀείδεν·

ΔΑΦΝΙΣ.

Κἠμ' ἐκ τῶ ἄντρω σύνοφρυς κόρα ἐχθὲς ἰδοῖσα
τὰς δαμάλας παρελᾶντα καλὸν καλὸν εἶμεν ἔφασκεν·

Οὐ μὰν οὐδὲ λόγον ἐκρίθην ἄπο τὸν πικρὸν αὐτᾷ,
ἀλλὰ κάτω βλέψας τὰν ἁμετέραν ὁδὸν εἷρπον. 75

Ἁδεῖ' ἁ φωνὰ τᾶς πόρτιος, ἁδὺ τὸ πνεῦμα· 76
ἁδὺ δὲ χἀ θέρεος παρ' ὕδωρ ῥέον αἰθριοκοιτεῖν. 78

Τᾷ δρυῒ ταὶ βάλανοι κόσμος, τᾷ μαλίδι μᾶλα,
τᾷ βοῒ δ' ἁ μόσχος, τῷ βουκόλῳ αἱ βόες αὐταί. 80

Ὣς οἱ παῖδες ἄεισαν, ὁ δ' αἰπόλος ὧδ' ἀγόρευεν·
„ἁδύ τι τὸ στόμα τοι καὶ ἐφίμερος ὦ Δάφνι φωνά.
κρέσσον μελπομένω τευ ἀκουέμεν ἢ μέλι λείχειν.
λάζεο τᾶς σύριγγος· ἐνίκασας γὰρ ἀείδων.
αἱ δέ τι λῇς με καὶ αὐτὸν ἅμ' αἰπολέοντα διδάξαι, 85
τήναν τὰν μιτύλαν δωσῶ τα δίδακτρά τοι αἶγα,
ἅτις ὑπὲρ κεφαλᾶς αἰεὶ τὸν ἀμολγέα πληροῖ."

Ὡς μὲν ὁ παῖς ἐχάρη καὶ ἀνάλατο καὶ πλατάγησε
νικάσας, οὕτω κ' ἐπὶ ματέρι νεβρὸς ἅλοιτο.
ὡς δὲ κατεσμύχθη καὶ ἀνετράπετο φρένα λύπᾳ 90
ὥτερος, οὕτω κα νύμφα δμαθεῖσ' ἀκάχοιτο.
κἠκ τούτω πρᾶτος παρὰ ποιμέσι Δάφνις ἔγεντο,
καὶ Νύμφαν ἄκρηβος ἐὼν ἔτι Ναΐδα γᾶμεν.

ἁδὺ δὲ χὠ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χἀ βῶς. 77

Idyll. IX.*

Βουκολιασταὶ Δάφνις καὶ Μενάλκας.

Βουκολιάζεο Δάφνι, τὺ δ' ᾠδᾶς ἄρχεο πρᾶτος,
ᾠδᾶς ἄρχεο Δάφνι, συναψάσθω δὲ Μενάλκας,
μόσχως βουσὶν ὑφέντες, ὑπὸ στείραισι δὲ ταύρως.
χοἳ μὲν ἁμᾷ βόσκοιντο καὶ ἐν φύλλοισι πλανῷντο
μηδὲν ἀτιμαγελεῦντες· ἐμὶν δὲ τὺ βουκολιάζευ
ἔκ ποθεν, ἄλλοθε δ' αὖτις ὑποκρίνοιτο Μενάλκας.

ΔΑΦΝΙΣ.

Ἁδὺ μὲν ἁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χἁ βῶς,
ἁδὺ δὲ χἁ σῦριγξ, χὠ βουκόλος ἁδὺ δὲ κἠγών.
ἔστι δέ μοι παρ' ὕδωρ ψυχρὸν στιβάς, ἐν δὲ νένασται
λευκᾶν ἐκ δαμαλᾶν καλὰ δέρματα, τάς μοι ἁπάσας
λὶψ κόμαρον τρωγοίσας ἀπὸ σκοπιᾶς ἐτίναξε.
τῶ δὲ θέρευς φρύγοντος ἐγὼ τόσσον μελεδαίνω,
ὅσσον ἐρῶν τι πατρὸς μύθων καὶ ματρὸς ἀκούει.

Οὑτῶς Δάφνις ἄεισεν ἐμίν, οὑτῶς δὲ Μενάλκας.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Αἴτνα μᾶτερ ἐμά, κἠγὼ καλὸν ἄντρον ἐνοικέω
κοίλαις ἐν πέτρῃσιν· ἔχω δέ τοι, ὅσσ' ἐν ὀνείρῳ
φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄϊς, πολλὰς δὲ χιμαίρας,
ὧν μοι πρὸς κεφαλᾷ καὶ πρὸς ποσὶ κώεα κεῖται.
ἐν πυρὶ δὲ δρυΐνῳ χόρια ζέει, ἐν πυρὶ δ' αὖαι
φαγοὶ χειμαίνοντος· ἔχω δέ τοι οὐδ' ὅσον ὤραν
χείματος ἢ νωδὸς καρύων ἀμύλοιο παρόντος.

Τοῖς μὲν ἐπεπλατάγησα καὶ αὐτίκα δῶρον ἔδωκα,
Δάφνιδι μὲν κορύναν, τάν μοι πατρὸς ἔτραφεν ἀγρός,
αὐτοφυῆ, τὰν δ' οὐδ' ἂν ἴσως μωμάσατο τέκτων,
τήνῳ δὲ στρόμβω καλὸν ὄστρακον, ὧ κρέας αὐτός

σιτήθην πέτρῃσιν ἐν Ὑκαρίῃσι δοκεύσας,
πέντε ταμὼν πέντ' οὖσιν· ὃ δ' ἐγκαγχάσατο κόχλῳ.

* * *

* *

Βουκολικαὶ Μοῖσαι μάλα χαίρετε, φαίνετε δ' ᾠδάς,
τάς ποκ' ἐγὼ κείνοισι παρὼν ἄεισα νομεῦσι,
μηκέτ' ἐπὶ γλώσσας ἄκρας ὀλοφυγγόνα φύσω.
τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
ἴρακες δ' ἴραξιν, ἐμὶν δ' ἁ μοῖσα καὶ ᾠδά.
τᾶς μοι πᾶς εἴη πλεῖος δόμος. οὔτε γὰρ ὕπνος
οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
ἄνθεα· τόσσον ἐμὶν Μοῖσαι φίλαι. ὣς μὲν ὁρῆτε
γαθεῦσιν, τὼς δ' οὔτι ποτῷ δαλήσατο Κίρκη.

Idyll. X.

Ἐργατίναι ἢ Θερισταί.

ΜΙΛΩΝ.

Ἐργατίνα βουκαῖε, τί νυν ᾠζυρὲ πεπόνθεις;
οὔτ' ὦν ὄγμον ἄγειν ὀρθὸν δύνᾳ, ὡς τὸ πρὶν ἆγες,
οὔθ' ἅμα λᾳοτομεῖς τῷ πλατίον, ἀλλ' ἀπολείπῃ
ὥσπερ ὄϊς ποίμνας, ἇς τὸν πόδα κάκτος ἔτυψε.
ποῖός τις δειλαῖε καὶ ἐκ μέσω ἄματος ἐσσῇ,
ὃς νῦν ἀρχομένω τᾶς αὔλακος οὐκ ἀποτρώγεις;

ΒΑΤΤΟΣ.

Μίλων ὀψαμᾶτα, πέτρας ἀπόκομμ' ἀτεράμνω,
οὐδαμά τοι συνέβα ποθέσαι τινὰ τῶν ἀπεόντων;

ΜΙΛΩΝ.

Οὐδαμά. τίς δὲ πόθος τῶν ἔκτοθεν ἐργάτᾳ ἀνδρί;

ΒΑΤΤΟΣ.

Οὐδαμά νυν συνέβα τοι ἀγρυπνῆσαι δι' ἔρωτα;

ΜΙΛΩΝ.

Μηδέ γε συμβαίη· χαλεπὸν χορίω κύνα γεῦσαι.

ΒΑΤΤΟΣ.

Ἀλλ' ἐγὼ ὦ Μίλων ἔραμαι σχεδὸν ἑνδεκαταῖος.

ΜΙΛΩΝ.

Ἐκ πίθω ἀντλεῖς δῆλον· ἐγὼ δ' ἔχω οὐδ' ἅλις ὄξος.

ΒΑΤΤΟΣ.

Τοιγάρτοι πρὸ θυρᾶν μοι ἀπὸ σπόρω ἄσκαλα πάντα.

ΜΙΛΩΝ.

Τίς δέ τυ τᾶν παίδων λυμαίνεται;

ΒΑΤΤΟΣ.

Ἁ Πολυβώτα,
ἃ πρᾶν ἀμάντεσσι παρ' Ἱπποτίωνι ποταύλει.

ΜΙΛΩΝ.

Εὗρε θεὸς τὸν ἀλιτρόν· ἔχεις, πάλαι ὧν ἐπεθύμεις.
μάντίς τοι τὰν νύκτα χροΐξεται ἁ καλαμαία.

ΒΑΤΤΟΣ.

Μωκᾶσθαί μ' ἄρχῃ τύ; τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ Πλοῦτος,
ἀλλὰ καὶ ὡφρόντιστος Ἔρως. μὴ δὴ μέγα μυθεῦ.

ΜΙΛΩΝ.

Οὐ μέγα μυθεῦμαι· τὺ μόνον κατάβαλλε τὸ λᾷον,
καί τι κόρας φιλικὸν μέλος ἀμβάλευ. ἅδιον οὕτως
ἐργαξῇ· καὶ μὰν πρότερόν ποκα μουσικὸς ἦσθα.

ΒΑΤΤΟΣ.

(Ὠιδή.)

Μῶσαι Πιερίδες, συναείσατε τὰν ῥαδινάν μοι
παῖδ'· ὧν γάρ χ' ἅψησθε θεαί, καλὰ πάντα ποεῖτε.

Βομβύκα χαρίεσσα, Σύραν καλέοντί τυ πάντες,
ἰσχνὰν ἁλιόκαυστον, ἐγὼ δὲ μόνος μελίχλωρον.

Καὶ τὸ ἴον μέλαν ἐστὶ καὶ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος,
ἀλλ' ἔμπας ἐν τοῖς στεφάνοις τὰ πρᾶτα λέγονται.

Ἁ αἶξ τὰν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει,
ἁ γέρανος τὤροτρον, ἐγὼ δ' ἐπὶ τὶν μεμάνημαι.

Αἴθέ μοι ἦς, ὅσσα Κροῖσόν ποκα φαντὶ πεπᾶσθαι,
χρύσεοι ἀμφότεροί κ' ἀνεκείμεθα τᾷ Ἀφροδίτᾳ,

Τὼς αὐλὼς μὲν ἔχοισα καὶ ἢ ῥόδον ἢ μᾶλον τύ,
σχῆμα δ' ἐγὼ καὶ καινὰς ἐπ' ἀμφοτέροισιν ἀμύκλας.

Βομβύκα χαρίεσσ', οἱ μὲν πόδες ἀστράγαλοί τευς
ἁ φωνὰ δὲ τρύχνος· τὸν μὰν τρόπον οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΜΙΛΩΝ.

Ἦ καλὰς ἁμὲ ποῶν ἐλελάθη βοῦκος ἀοιδάς.
ὡς εὖ τὰν ἰδέαν τᾶς ἁρμονίας ἐμέτρησεν.
ὤμοι τῶ πώγωνος, ὃν ἀλιθίως ἀνέφυσα.
θᾶσαι δὴ καὶ ταῦτα τὰ τῶ θείω Λιτυέρσα.

(Ὠιδή.)

Δάματερ πολύκαρπε πολύσταχυ, τοῦτο τὸ λᾷον
εὔεργόν τ' εἴη καὶ κάρπιμον ὅττι μάλιστα.

Σφίγγετ' ἀμαλλοδέται τὰ δράγματα, μὴ παριών τις
εἴποι· „σύκινοι ἄνδρες, ἀπώλετο χοὖτος ὁ μισθός."

Ἐς βορέην ἄνεμον τᾶς κόρθυος ἁ τομὰ ὔμιν
ἢ ζέφυρον βλεπέτω· πιαίνεται ὁ στάχυς οὕτως.

Σῖτον ἀλοιῶντας φεύγειν τὸ μεσαμβρινὸν ὕπνων·
ἐκ καλάμας ἄχυρον τελέθει τημόσδε μάλιστα.

Ἄρχεσθαι δ' ἀμῶντας ἐγειρομένω κορυδαλλῶ,
καὶ λήγειν εὕδοντος, ἐλινῦσαι δὲ τὸ καῦμα.

Εὔκτὸς ὁ τῶ βατράχω παῖδες βίος· οὐ μελεδαίνει
τὸν τὸ πιεῖν ἐγχεῦντα· πάρεστι γὰρ ἄφθονον αὐτῷ.
Κάλλιον ὠπιμελητὰ φιλάργυρε τὸν φακὸν ἕψειν·
μήπιτάμῃς τὰν χεῖρα καταπρίων τὸ κύμινον.

Ταῦτα χρὴ μοχθεῦντας ἐν ἁλίῳ ἄνδρας ἀείδειν,
τὸν δὲ τεὸν βουκαῖε πρέπει λυμηρὸν ἔρωτα
μυθίσδεν τᾷ ματρὶ κατ' εὐνὰν ὀρθρευοίσᾳ.

Idyll. XI.

Κ ύ κ λ ω ψ.

Οὐδὲν πὸτ τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο
Νικία οὔτ' ἔγχριστον, ἐμὶν δοκεῖ, οὐδ' ἐπίπαστον,
ἢ ταὶ Πιερίδες· κοῦφον δέ τι τοῦτο καὶ ἁδύ
γίνετ' ἐπ' ἀνθρώπως, εὑρεῖν δ' οὐ ῥᾴδιόν ἐστι.
γινώσκειν δ' οἶμαί τυ καλῶς ἰατρὸν ἐόντα
καὶ ταῖς ἐννέα δὴ πεφιλημένον ἔξοχα Μοίσαις.
οὕτω γῶν ῥάϊστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἁμίν,
ὡρχαῖος Πολύφαμος, ὅκ' ἤρατο τᾶς Γαλατείας,
ἄρτι γενειάσδων περὶ τὸ στόμα τὼς κροτάφως τε.
ἤρατο δ' οὐ μάλοις οὐδὲ ῥόδῳ οὐδὲ κικίννοις,
ἀλλ' ὀρθαῖς μανίαις, ἁγεῖτο δὲ πάντα πάρεργα.
πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ τωὔλίον αὐταὶ ἀπῆνθον
χλωρᾶς ἐκ βοτάνας· ὁ δὲ τὰν Γαλάτειαν ἀείδων
αὐτεῖ ἐπ' αἰόνος κατετάκετο φυκιοέσσας
ἐξ ἀοῦς, ἔχθιστον ἔχων ὑποκάρδιον ἕλκος.

Κύπριδος ἐκ μεγάλας τό οἱ ἤπατι πᾶξε βέλεμνον. 16

ἀλλὰ τὸ φάρμακον εὗρε, καθεζόμενος δ' ἐπὶ πέτρας 17
ὑψηλᾶς ἐς πόντον ὁρῶν ἄειδε τοιαῦτα.

(Ὠιδή.)

α' Ὦ λευκὰ Γαλάτεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀποβάλλῃ
μόσχω γαυροτέρα, σφηλωτέρα ὄμφακος ὠμᾶς, 21
φοιτῇς δ' αὖθ' οὕτως, ὅκκα γλυκὺς ὕπνος ἔχῃ με,
οἴχῃ δ' εὐθὺς ἰοῖσ', ὅκκα γλυκὺς ὕπνος ἀνῇ με,
φεύγεις δ' ὥσπερ ὄϊς πολιὸν λύκον ἀθρήσασα;

α' Ἠράσθην μὲν ἔγωγα τεοῦς κόρα, ἁνίκα πρᾶτον 26
ἦνθες ἐμᾷ σὺν ματρὶ θέλοισ' ὑακίνθινα φύλλα
ἐξ ὄρεος δρέψασθαι, ἐγὼ δ' ὁδὸν ἁγεμόνευον.
παύσασθαι δ' ἐσιδών τυ καὶ ὕστερον οὐδ' ἔτι πᾳ νῦν
ἐκ τήνω δύναμαι· τὶν δ' οὐ μέλει, οὐ μὰ Δί' οὐδέν.

β' Γινώσκω χαρίεσσα κόρα, τίνος ὥνεκα φεύγεις· 30
ὥνεκά μοι λασία μὲν ὀφρῦς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ
ἐξ ὠτὸς τέταται ποτὶ θὤτερον ὦς μία μακρά,
εἷς δ' ὀφθαλμὸς ὕπεστι, πλατεῖα δὲ ῥὶς ἐπὶ χείλει.

β' Ἀλλ' οὗτος τοιοῦτος ἐὼν βοτὰ χίλια βόσκω,
κἠκ τούτων τὸ κράτιστον ἀμελγόμενος γάλα πίνω· 35
τυρὸς δ' οὐ λείπει μ' οὔτ' ἐν θέρει οὔτ' ἐν ὀπώρᾳ,
οὐ χειμῶνος ἄκρω· ταρσοὶ δ' ὑπεραχθέες αἰεί.

β' Συρίσδεν δ' ὡς οὔτις ἐπίσταμαι ὧδε Κυκλώπων,
τὶν τὸ φίλον μελίμαλον ἁμᾷ κἠμαυτὸν ἀείδων
πολλάκι νυκτὸς ἀωρί. τράφω δέ τοι ἕνδεκα νεβρὼς 40
πάσας μανοφόρως καὶ σκύμνως τέσσαρας ἄρκτων.

β' Ἀλλ' ἀφίκευ τὺ ποθ' ἁμέ, καὶ ἑξεῖς οὐδὲν ἔλασσον,
τὰν γλαυκὰν δὲ θάλασσαν ἔα ποτὶ χέρσον ὀρεχθεῖν.
ἅδιον ἐν τὤντρῳ παρ' ἐμὶν τὰν νύκτα διαξεῖς. 44
τίς κα τῶνδε θάλασσαν ἑκὼν καὶ κύμαθ' ἕλοιτο; 49

λευκοτέρα πακτᾶς ποτιδεῖν, ἁπαλωτέρα ἀρνός, 20

β' Ἐντὶ δάφναι τηνεῖ, ἐντὶ ῥαδιναὶ κυπάρισσοι,
ἔστι μέλας κισσός, ἔστ' ἄμπελος ἁ γλυκύκαρπος,
ἔστι ψυχρὸν ὕδωρ, τό μοι ἁ πολυδένδρεος Αἴτνα
λευκᾶς ἐκ χιόνος ποτὸν ἀμβρόσιον προΐητι.

β' Αἰ δέ τοι αὐτὸς ἐγὼν δοκέω λασιώτερος εἶμεν,
ἐντὶ δρυὸς ξύλα μοι καὶ ὑπὸ σποδῷ ἀκάματον πῦρ·
καιόμενος δ' ὑπὸ τεῦς καὶ τὰν ψυχὰν ἀνεχοίμαν
καὶ τὸν ἕν' ὀφθαλμόν, τῶ μοι γλυκερώτερον οὐδέν.

β' Ὤμοι, ὅτ' οὐκ ἔτεκέν μ' ἁ μάτηρ βράγχι' ἔχοντα,
ὡς κατέδυν ποτὶ τὶν καὶ τὰν χέρα τευς ἐφίλησα,
αἰ μὴ τὸ στόμ' ἔλης, ἔφερον δέ τοι ἢ κρίνα λευκά
ἢ μάκων' ἁπαλὰν ἐρυθρὰ πλαταγώνι' ἔχοισαν.

β' Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίνεται ἐν χειμῶνι.
νῦν μὰν ὦ κόριον, νῦν αὖ τό γα νεῖν μασεῦμαι,
εἴ τίς κα σὺν ναῒ πλέων ξένος ὧδ' ἀφίκηται,
ὡς εἰδῶ τι, πόθ' ἁδὺ κατοικεῖν τὸν βυθὸν ὑμίν.

β' Ἐξένθοις Γαλάτεια καὶ ἐξενθοῖσα λάθοιο
ὥσπερ ἐγὼν νῦν ὧδε καθήμενος οἴκαδ' ἀπενθεῖν.
ποιμαίνειν δ' ἐθέλοις σὺν ἐμὶν ἅμα καὶ γάλ' ἀμέλγειν
καὶ τυρὸν πᾶξαι τάμισον δριμεῖαν ἐνεῖσα.

γ' Ἁ μάτηρ ἀδικεῖ με μόνα, καὶ μέμφομαι αὐτᾷ·
οὐδὲν πήποχ' ὅλως ποτὶ τὶν φίλον εἶπεν ὑπέρ μευ,
καὶ ταῦτ' ἆμαρ ἐπ' ἆμαρ ὁρῶσά με λεπτύνοντα.
φασῶ τὰν κεφαλὰν καὶ τὼς πόδας ἀμφοτέρως μευ
σφύζειν, ὡς ἀνιαθῇ, ἐπεὶ κἠγὼν ἀνιῶμαι.

γ Ὦ Κύκλωψ Κύκλωψ, πᾷ τὰς φρένας ἐκπεπότασαι;
αἴκ' ἐνθὼν ταλάρως τε πλέκοις καὶ θαλλὸν ἀμάσας
ταῖς ἄρνεσσι φέροις, τάχα κα πολὺ μᾶλλον ἔχοις νῶν.

ὥστ' οὔκ ἂν τοι ταῦτα φέρειν ἅμα πάντ' ἐδυνάθην.

τὰν παρεοῖσαν ἄμελγε. τί τὸν φεύγοντα διώκεις;
εὑρησεῖς Γαλάτειαν ἴσως καὶ καλλίον' ἄλλαν.

δ' *Πολλαὶ συμπαίσδέν με κόραι τὰν νύκτα κέλονται,*
κιχλίζοντι δὲ πᾶσαι, ἐπεί κ' αὐταῖς ἐπακούσω.
δῆλον ὅτ' ἐν τᾷ γᾷ κἠγὼν τὶς φαίνομαι εἶμεν.

Οὕτω τοι Πολύφαμος ἐποίμαινεν τὸν ἔρωτα
μουσίσδων, ῥᾷον δὲ διᾶγ' ἢ εἰ χρυσὸν ἔδωκεν.

Idyll. XII.

Ἀ ί τ η ς.

α *Ἤλυθες ὦ φίλε κοῦρε; τρίτῃ σὺν νυκτὶ καὶ ἠοῖ*
ἤλυθες; οἱ δὲ ποθεῦντες ἐν ἤματι γηράσκουσιν.

β' *Ὅσσον ἔαρ χειμῶνος, ὅσον μῆλον βραβίλοιο*
ἥδιον, ὅσσον ὄϊς σφετέρης λασιωτέρη ἀρνός,
ὅσσον παρθενικὴ προφέρει τριγάμοιο γυναικός,
ὅσσον ἐλαφροτέρη μόσχου νεβρός, ὅσσον ἀηδὼν
συμπάντων λιγύφωνος ἀοιδοτάτη πετεηνῶν,
τόσσον ἔμ' εὔφρηνας σὺ φανείς, σκιερὴν δ' ὑπὸ φηγόν
ἠελίου φρύγοντος ὁδοιπόρος ἔδραμεν ὥς τις.

β' *Εἴθ' ὁμαλοὶ πνεύσειαν ἐπ' ἀμφοτέροισιν Ἔρωτες*
νῶϊν, ἐπεσσομένοις δὲ γενοίμεθα πᾶσιν ἀοιδή.
„δίω δή τινε τῶδε μετὰ προτέροισι γενέσθην
φῶθ', ὃ μὲν ἴσπνιλος, φαίη χ' ὠμυκλαϊάζων,
τὸν δ' ἕτερον πάλιν ὥς κεν ὁ Θεσσαλὸς εἴποι ἀΐτην.

ἀλλήλους δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ. ἦρα τότ' ἔσσαν
χρύσειοι πάλιν ἄνδρες, ὅτ' ἀντεφίλησ' ὁ φιληθείς.“

γ' *Εἰ γὰρ τοῦτο πάτερ Κρονίδη πέλοι, εἰ γὰρ ἀγήρῳ*
ἀθάνατοι, γενεῆς δὲ διηκοσίῃσιν ἔπειτα
ἀγγείλειεν ἐμοί τις ἀνέξοδον εἰς Ἀχέροντα·
„ἡ σὴ νῦν φιλότης καὶ τοῦ χαρίεντος ἀΐτεω
πᾶσι διὰ στόματος, μετὰ δ' ἠιθέοισι μάλιστα.“

γ' *Ἀλλ' ἤτοι τούτων μὲν ὑπέρτεροι Οὐρανίωνες*
ἔσσονθ' ὡς ἐθέλουσιν· ἐγὼ δέ σε τὸν καλὸν αἰνέων
ψεύδεα ῥινὸς ὕπερθεν ἀραιῆς οὐκ ἀναφύσω.
ἢν γὰρ καί τι δάκῃς, τὸ μὲν ἀβλαβὲς εὐθὺς ἔθηκας,
διπλάσιον δ' ὤνησας, ἔχων δ' ἐπίμετρον ἀπῆλθον.

δ' *Νισαῖοι Μεγαρῆες ἀριστεύοντες ἐρετμοῖς,*
ὄλβιοι οἰκείοιτε, τὸν Ἀττικὸν ὡς περίαλλα
ξεῖνον ἐτιμήσασθε Διοκλέα τὸν φιλόπαιδα.

ε' *Αἰεί οἱ περὶ τύμβον ἀολλέες εἴαρι πρώτῳ*
κοῦροι ἐριδμαίνουσι φιλήματος ἄκρα φέρεσθαι.
ὃς δέ κε προσμάξῃ γλυκερώτερα χείλεσι χείλη,
βριθόμενος στεφάνοισιν ἑὴν ἐς μητέρ' ἀπῆλθεν.

ε' *Ὄλβιος, ὅστις παισὶ φιλήματα κεῖνα διαιτᾷ.*
ἦ πῃ τὸν χαροπὸν Γανυμήδεα πόλλ' ἐπιβῶται
Λυδίῃ ἶσον ἔχειν πέτρῃ στόμα, χρυσὸν ὁποίῃ
πεύθονται, μὴ φαῦλος ἐτήτυμον, ἀργυραμοιβοί.

Idyll. XIII.

Ὕ λ α ς.

Οὐχ ἁμὶν τὸν Ἔρωτα μόνοις ἔτεχ᾽, ὡς ἐδοκεῦμες,
Νικία, ᾧτινι τοῦτο θεῶν ποκα τέκνον ἔγεντο·
οὐχ ἁμὶν τὰ καλὰ πράτοις καλὰ φαίνεται εἶμεν,
οἳ θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ᾽ αὔριον οὐκ ἐσορῶμες·
ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀμφιτρύωνος ὁ χαλκεοκάρδιος υἱός,
ὃς τὸν λῖν ὑπέμεινε τὸν ἄγριον, ἤρατο παιδός,
τοῦ χαρίεντος Ὕλα, τοῦ τὰν πλοκαμῖδα φορεῦντος,
καί νιν πάντ᾽ ἐδίδαξε πατὴρ ὡσεὶ φίλον υἱέα,
ὅσσα μαθὼν ἀγαθὸς καὶ ἀοίδιμος αὐτὸς ἔγεντο·
χωρὶς δ᾽ οὐδέποκ᾽ ἦς, οὔτ᾽ εἰ μέσον ἆμαρ ὄροιτο,
οὔτ᾽ ἄρ᾽ ὄχ᾽ ἁ λεύκιππος ἀνατρέχοι ἐς Διὸς Ἀώς,
οὐδ᾽ ὁπόκ᾽ ὀρτάλιχοι μινυροὶ ποτὶ κοῖτον ὁρῷεν,
σεισαμένας πτερὰ ματρὸς ἐπ᾽ αἰθαλόεντι πεταύρῳ,
ὡς αὐτῷ κατὰ θυμὸν ὁ παῖς πεπονημένος εἴη,
αὐτοῦ δ᾽ εὖ εἴκων ἐς ἀλαθινὸν ἄνδρ᾽ ἀποβαίη.
ἀλλ᾽ ὅτε τὸ χρύσειον ἔπλει μετὰ κῶας Ἰήσων
Αἰσονίδας, οἱ δ᾽ αὐτῷ ἀριστῆες συνέποντο
πασᾶν ἐκ πολίων προλελεγμένοι, ὧν ὄφελός τι,
ἵκετο χὠ ταλαεργὸς ἀνὴρ ἐς ἀφνειὸν Ἰωλκόν,
Ἀλκμήνης υἱὸς Μιδεάτιδος ἡρωίνης,
σὺν δ᾽ αὐτῷ κατέβαινεν Ὕλας εὔανδρον ἐς Ἀργώ. 21
ἆμος δ᾽ ἀντέλλοντι Πελειάδες, ἐσχατιαὶ δέ 25
ἄρνα νέον βόσκοντι, τετραμμένου εἴαρος ἤδη,
τᾶμος ναυτιλίας μιμνάσκετο θεῖος ἄωτος
ἡρώων, κοίλαν δὲ καθιδρυθέντες ἐς Ἀργώ

ἅτις κυανεᾶν οὐχ ἥψατο συνδρομάδων ναυς, 22
ἀλλὰ διεξάϊξε, βαθὺν δ᾽ εἰσέδραμε Φᾶσιν, 23
αἰετὸς ὣς μέγα λαῖτμα, ἀφ᾽ ου τότε χοιράδες ἔσταν. 24

Ἑλλάσποντον ἵκοντο νότῳ τρίτον ἆμαρ ἀέντι,
εἴσω δ' ὅρμον ἔθεντο Προποντίδος, ἔνθα Κιανάν
αὔλακας εὐθύνοντι βόες τρίβοντες ἀρότρῳ.
ἐκβάντες δ' ἐπὶ θῖνα κατὰ ζυγὰ δαῖτα πένοντο
δειελινήν, πολλοὶ δὲ μίαν στορέσαντο χαμεύναν.
λειμὼν γάρ σφιν ἔκειτο, μέγα στιβάδεσσιν ὄνειαρ,
ἔνθεν βούτομον ὀξὺ βαθύν τ' ἐτάμοντο κύπειρον.
κᾤχεθ' Ὕλας ὁ ξανθὸς ὕδωρ ἐπιδόρπιον οἰσῶν
αὐτῷ θ' Ἡρακλῆϊ καὶ ἀστεμφεῖ Τελαμῶνι,
οἳ μίαν ἀμφ' ἕταροι αἰεὶ δαίνυντο τράπεζαν,
χάλκεον ἄγγος ἔχων. τάχα δὲ κράναν ἐνόησεν
ἡμένῳ ἐν χώρῳ· περὶ δὲ θρύα πολλὰ πεφύκη,
κυάνεόν τε χελιδόνιον χλωρόν τ' ἀδίαντον
καὶ θάλλοντα σέλινα καὶ εἰλιτενὴς ἄγρωστις.
ὕδατι δ' ἐν μέσσῳ Νύμφαι χορὸν ἀρτίζοντο,
Νύμφαι ἀκοίμητοι, δειναὶ θεαὶ ἀγροιώταις,
Εὐνείκα καὶ Μαλὶς ἔαρ θ' ὁρόωσα Νύχεια.
ἤτοι ὁ κοῦρος ἐπεῖχε ποτῷ πολυχανδέα κρωσσόν
βάψαι ἐπειγόμενος, ταὶ δ' ἐν χερὶ πᾶσαι ἔφυσαν·
πασάων γὰρ ἔρως ἁπαλὰς φρένας ἐξεσόβησεν
Ἀργείῳ ἐπὶ παιδί. κατήριπε δ' ἐς μέλαν ὕδωρ
ἀθρόος, ὡς ὅτε πυρσὸς ἀπ' οὐρανοῦ ἤριπεν ἀστήρ
ἀθρόος ἐν πόντῳ, ναύταις δέ τις εἶπεν ἑταίροις
„κουφότερ' ὦ παῖδες ποιεῖσθ' ὅπλα· πλευστικὸς οὖρος.“
Νύμφαι μὲν σφετέροις ἐπὶ γούνασι κοῦρον ἔχοισαι
δακρυόεντ' ἀγανοῖσι παρέψηχον μελέεσσιν.
Ἀμφιτρυωνιάδας δὲ ταρασσόμενος περὶ παιδί
ᾤχετο, Μαιωτιστὶ λαβὼν εὐκαμπέα τόξα
καὶ ῥόπαλον, τό οἱ αἰὲν ἐχάνδανε δεξιτερὴ χείρ.
τρὶς μὲν Ὕλαν ἄϋσεν, ὅσον βαθὺς ἤρυγε λαιμός·
τρὶς δ' ἄρ' ὁ παῖς ὑπάκουσεν, ἀραιὰ δ' ἵκετο φωνά

ἐξ ὕδατος, παρεὼν δὲ μάλα σχεδὸν εἴδετο πόρρω.
ὡς δ' ὁπότ' ἠϋγένειος ἀπόπροθι λῖς ἐσακούσας
νεβροῦ φθεγξαμένας τις ἐν οὔρεσιν, ὠμοφάγος λῖς
ἐξ εὐνᾶς ἔσπευσεν ἑτοιμοτάταν ἐπὶ δαῖτα,
Ἡρακλέης τοιοῦτος ἐν ἀτρίπτοισιν ἀκάνθαις
παῖδα ποθῶν δεδόνητο, πολὺν δ' ἐπελάμβανε χῶρον.
σχέτλιοι οἱ φιλέοντες, ἀλώμενος ὅσσ' ἐμόγησεν
οὔρεα καὶ δρυμούς, τὰ δ' Ἰήσονος ὕστερα πάντ' ἦς.
ναῦς μὰν ἅρμεν' ἔχοισα μεταρσία ἇπερ ἰόντων,
ἱστία δ' ἡμίθεοι μεσονύκτιον ἔστε καθεῖργον
Ἡρακλῆα μένοντες. ὃ δ' ᾇ πόδες ἆγον ἐχώρει
μαινόμενος· χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν.
οὕτω μὲν κάλλιστος Ὕλας μακάρων ἀμιθρεῖται·
Ἡρακλέα δ' ἥρωες ἐκερτόμεον λιποναύταν,
οὕνεκεν ἠρώησε τριακοντάζυγον Ἀργώ,
πεζᾷ δ' εἰς Κόλχους τε καὶ ἄξενον ἵκετο Φᾶσιν.

Idyll. XIV.

Κυνίσκας ἔρως ἢ Θυώνιχος.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Χαίρειν πολλὰ τὸν ἄνδρα Θυώνιχον.

ΘΥΩΝΙΧΟΣ.

Ἄλλα τοιαῦτα
Αἰσχίνᾳ.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Ὡς χρόνιος.

ΘΥΩΝΙΧΟΣ.

Χρόνιος; τί δέ τοι τὸ μέλημα;

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Πράσσομες οὐχ ὡς λῷστα Θυώνιχε.

ΘΥΩΝΙΧΟΣ.

Ταῦτ' ἄρα λεπτός,
χὼ μύσταξ πολὺς οὗτος, ἄμ' αὐαλέοι δὲ κίκιννοι.
τοιοῦτος πρώαν τις ἀφίκετο Πυθαγορικτας,
ὠχρὸς κἀνυπόδητος· Ἀθηναῖος δ' ἔφατ' εἶμεν.
ἤρατο μὰν καὶ τῆνος, ἐμὶν δοκεῖ, ὀπτῶ ἀλεύρω.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Παίσδεις ὦγάθ' ἔχων· ἐμὲ δ' ἁ χαρίεσσα Κυνίσκα
ὑβρίσδει· λασῶ δὲ μανείς ποκα, θρὶξ ἀνὰ μέσσον.

ΘΥΩΝΙΧΟΣ.

τοιοῦτος μὲν ἀεὶ τὺ φίλ' Αἰσχίνα, ἁσυχᾷ ὀξύς,
πάντ' ἐθέλων κατ' ἄκαιρον· ὅμως δ' εἶπον, τί τὸ καινόν;

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

ὁ Ἀργεῖος κἠγὼν καὶ ὁ Θεσσαλὸς ἱπποδιώκτας
Ἆπις καὶ Κλεύνικος ἐπίνομες ὁ στρατιώτας
ἐν χώρῳ παρ' ἐμίν. δύο μὲν κατέκοψα νεοσσώς
θηλάζοντά τε χοῖρον, ἀνῷξα δὲ βίβλινον αὐτοῖς
εὐώδη τετόρων ἐτέων. σχεδὸν ὡς ἀπὸ λανῶ
βοῦβός τις κοχλίας ἐξαιρέθη. ἦς πότος ἁδύς.
ἤδη δὲ προϊόντος, ἔδοξ' ἐπιχεῖσθαι ἄκρατον
ὧτινος ἤθελ' ἕκαστος· ἔδει μόνον ὧτινος εἰπεῖν.
ἁμὲς μὲν φωνεῦντες ἐπίνομες, ὡς ἐδέδοκτο·
ἃ δ' οὐδὲν παρεόντος ἐμεῦ. τίν' ἔχειν με δοκεῖς νῶν;
„οὐ φθεγξῇ; λύκος εἶδέ σ';" ἔπαιξέ τις. „ὡς σοφός" εἶπε,
κἤφᾶπτ'· εὐμαρέως κεν ἀπ' αὐτᾶς καὶ λύχνον ἅψας.
ἔστι Λύκος, Λύκος ἐστί, Λάβα τῶ γείτονος υἱός,
εὐμάκης ἁπαλός, πολλοῖς δοκέων καλὸς εἶμεν.

τούτω τὸν κλύμενον κατετάκετο τῆνον ἔρωτα.
χἀμὶν τοῦτο δι' ὠτὸς ἔγεντό ποθ' ἁσυχᾷ οὕτως·
οὐ μὰν ἐξήταξα μάταν εἰς ἄνδρα γενειῶν.
ἤδη δ' ὦν πόσιος τοὶ τέσσαρες ἐν βάθει ἦμες,
χὠ Λαρισαῖος τὸν ἑὸν λύκον ᾆδεν ἀπ' ἀρχᾶς,
Θεσσαλικόν τι μέλισμα, κακαὶ φρένες· ἁ δὲ Κυνίσκα
ἔκλαεν ἐξαπίνας θαλερώτερον ἢ παρὰ ματρί
παρθένος ἑξαέτης κόλπω ἐπιθυμήσασα.
τᾶμος ἐγών, τὸν ἴσας τὺ Θυώνιχε, πὺξ ἐπὶ κόρρας
ἤλασα, κἄλλαν αὖθις. ἀνειρύσσασα δὲ πέπλως
ἔξ ὤ ἀπῴχετο θᾶσσον, „ἐμὸν κακόν, οὔ τοι ἀρέσκω·
ἄλλός τοι γλυκίων ὑποκόλπιος· ἄλλον ἰοῖσα
θάλπε φίλον. τηνῶ τεὰ δάκρυσι μᾶλα ῥέοντι.“
μάστακα δοῖσα τέκνοισιν ὑπωροφίοισι χελιδών
ἄψορρον ταχινὰ πέτεται βίον ἄλλον ἀγείρειν·
ὠκυτέρα μαλακᾶς ἀπὸ δίφρακος ἔδραμε τήνα
εὐθὺ δι' ἀμφιθύρω καὶ δικλίδος, ᾇ πόδες ἆγον.
αἶνός θην λέγεται τὸ βεβάκει ταῦρος ἀν' ὕλαν.
εἴκατι· ταὶ δ' ὀκτώ, ταὶ δ' ἐννέα, ταὶ δὲ δέκ' ἄλλαι,
σάμερον ἑνδεκάτα· ποτιδεῖ δύο, καὶ δύο μῆνας,
ἔξ ὤ ἀπ' ἀλλάλων, οὐδ' εἰ Θρᾳκιστὶ κέκαρμαι.
οἶδα· Λύκος νῦν πάντα, Λύκῳ καὶ νυκτὸς ἀνῷκται·
ἁμὲς δ' οὔτε λόγω τινὸς ἄξιοι οὔτ' ἀριθμητοί,
δύστηνοι Μεγαρῆες ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρῃ.
κεἰ μὲν ἀποστέρξαιμι, τὰ πάντά κεν εἰς δέον ἕρποι.
νῦν δὲ πόθεν; μῦς, φαντὶ Θυώνιχε, γεύμεθα πίσσας.
χὤτι τὸ φάρμακόν ἐστιν ἀμηχανέοντος ἔρωτος,
οὐκ οἶδα. πλὰν Σῖμος ὁ τᾶς ὑποχάλκω ἐρασθείς
ἐκπλεύσας ὑγιὴς πάλιν ἦνθ', ἐμὸς ἁλικιώτας.
βασεῦμαι κἠγὼν διαπόντιος, οὔτε κάκιστος
οὔτε πρᾶτος ἴσως, ὁμαλὸς δέ τις ἀσπιδιώτας.

ΘΥΩΝΙΧΟΣ.

Ὤφελε μὰν χωρεῖν κατὰ νῶν τεόν, ὧν ἐπεθύμεις
Αἰσχίνα. εἰ δ' οὕτως ἄρα τοι δοκεῖ ὥστ' ἀποδαμεῖν,
μισθοδότας Πτολεμαῖος ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,
εὐγνώμων, φιλόμουσος, ἐρωτικός, εἰς ἄκρον ἁδύς,
εἰδὼς τὸν φιλέοντα, τὸν οὐ φιλέοντ' ἔτι μᾶλλον,
πολλοῖς πολλὰ διδούς, αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύων
οἷα χρὴ βασιλέα· αἰτεῖν δὲ δεῖ οὐκ ἐπὶ παντί
Αἰσχίνα. ὥστ' εἴ τοι κατὰ δεξιὸν ὦμον ἀρέσκει
λῶπος ἄκρον περονᾶσθαι, ἐπ' ἀμφοτέροις δὲ βεβακὼς
τολμασεῖς ἐπιόντα μένειν θρασὺν ἀσπιδιώταν,
ᾇ τάχος εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ κροτάφων πελόμεσθα
πάντες γηραλέοι, καὶ ἐπισχερὼ ἐς γένυν ἕρπει
λευκαίνων ὁ χρόνος· ποιεῖν τι δεῖ, ἇς γόνυ χλωρόν.

Idyll. XV.

Συρακούσιαι ἢ Ἀδωνιάζουσαι.

ΓΟΡΓΩ.

Ἔνδοι Πραξινόα;

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Γοργοῖ φίλα, ὡς χρόνῳ. ἔνδοι.
θαῦμ' ὅτι καὶ νῦν ἦνθες. ὅρη δίφρον Εὐνόα. αὐτεῖ.
ἔμβαλε καὶ ποτίκρανον.

ΓΟΡΓΩ.

Ἔχει κάλλιστα.

Α. τἄλλα δ' ἀνὴρ ποῖός τις; Θ. ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,

τούτῳ τὸν κλύμενον κατετάκετο τῆνον ἔρωτα.
χἀμὶν τοῦτο δι' ὠτὸς ἔγεντό ποθ' ἁσυχᾷ οὕτως·
οὐ μὰν ἐξήταξα μάταν εἰς ἄνδρα γενειῶν.
ἤδη δ' ὦν πόσιος τοὶ τέσσαρες ἐν βάθει ἦμες,
χὠ Λαρισαῖος τὸν ἑὸν λύκον ᾆδεν ἀπ' ἀρχᾶς,
Θεσσαλικόν τι μέλισμα, κακαὶ φρένες· ἁ δὲ Κυνίσκα
ἔκλαεν ἐξαπίνας θαλερώτερον ἢ παρὰ ματρί
παρθένος ἑξαέτης κόλπω ἐπιθυμήσασα.
τᾶμος ἐγών, τὸν ἴσᾳς τὺ Θυώνιχε, πὺξ ἐπὶ κόρρας
ἤλασα, κἄλλαν αὖθις. ἀνειρύσσασα δὲ πέπλως
ἐξ ὦ ἀπῴχετο θᾶσσον, „ἐμὸν κακόν, οὔ τοι ἀρέσκω·
ἄλλός τοι γλυκίων ὑποκόλπιος· ἄλλον ἰοῖσα
θάλπε φίλον. τηνῶ τεὰ δάκρυσι μᾶλα ῥέοντι."
μάστακα δοῖσα τέκνοισιν ὑπωροφίοισι χελιδών
ἄψορρον ταχινὰ πέτεται βίον ἄλλον ἀγείρειν·
ὠκυτέρα μαλακᾶς ἀπὸ δίφρακος ἔδραμε τήνα
εὐθὺ δι' ἀμφιθύρω καὶ δικλίδος, ᾇ πόδες ἆγον.
αἶνός θην λέγεται τὸ β ε β ά κ ε ι τ α ῦ ρ ο ς ἀ ν' ὕ λ α ν.
εἴκατι· ταὶ δ' ὀκτώ, ταὶ δ' ἐννέα, ταὶ δὲ δέκ' ἄλλαι,
σάμερον ἐνδεκάτα· ποτιδεῖ δύο, καὶ δύο μῆνας,
ἐξ ὦ ἀπ' ἀλλάλων, οὐδ' εἰ Θρᾳκιστὶ κέκαρμαι.
οἶδα· Λύκος νῦν πάντα, Λύκῳ καὶ νυκτὸς ἀνῷκται·
ἀμὲς δ' οὔτε λόγω τινὸς ἄξιοι οὔτ' ἀριθμητοί,
δύστηνοι Μεγαρῆες ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρῃ.
κεἰ μὲν ἀποστέρξαιμι, τὰ πάντά κεν εἰς δέον ἕρποι.
νῦν δὲ πόθεν; μῦς, φαντὶ Θυώνιχε, γεύμεθα πίσσας.
χὤτι τὸ φάρμακόν ἐστιν ἀμηχανέοντος ἔρωτος,
οὐκ οἶδα. πλὰν Σῖμος ὁ τᾶς ὑποχάλκω ἐρασθείς
ἐκπλεύσας ὑγιὴς πάλιν ἦνθ', ἐμὸς ἁλικιώτας.
βασεῦμαι κἠγὼν διαπόντιος, οὔτε κάκιστος
οὔτε πρᾶτος ἴσως, ὁμαλὸς δέ τις ἀσπιδιώτας.

ΘΥΩΝΙΧΟΣ.

Ὤφελε μὰν χωρεῖν κατὰ νῶν τεόν, ὧν ἐπεθύμεις
Αἰσχίνα. εἰ δ' οὕτως ἄρα τοι δοκεῖ ὥστ' ἀποδαμεῖν,
μισθοδότας Πτολεμαῖος ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,
εὐγνώμων, φιλόμουσος, ἐρωτικός, εἰς ἄκρον ἁδύς,
εἰδὼς τὸν φιλέοντα, τὸν οὐ φιλέοντ' ἔτι μᾶλλον,
πολλοῖς πολλὰ διδούς, αἰτεύμενος οὐκ ἀνανεύων
οἷα χρὴ βασιλέα· αἰτεῖν δὲ δεῖ οὐκ ἐπὶ παντί
Αἰσχίνα. ὥστ' εἴ τοι κατὰ δεξιὸν ὦμον ἀρέσκει
λῶπος ἄκρον περονᾶσθαι, ἐπ' ἀμφοτέροις δὲ βεβακώς
τολμασεῖς ἐπιόντα μένειν θρασὺν ἀσπιδιώταν,
ᾇ τάχος εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ κροτάφων πελόμεσθα
πάντες γηραλέοι, καὶ ἐπισχερὼ ἐς γένυν ἕρπει
λευκαίνων ὁ χρόνος· ποιεῖν τι δεῖ, ἇς γόνυ χλωρόν.

Idyll. XV.

Συρακούσιαι ἢ Ἀδωνιάζουσαι.

ΓΟΡΓΩ.

Ἔνδοι Πραξινόα;

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Γοργοῖ φίλα, ὡς χρόνῳ. ἔνδοι.
θαῦμ' ὅτι καὶ νῦν ἦνθες. ὅρη δίφρον Εὐνόα. αὐτεῖ.
ἔμβαλε καὶ ποτίκρανον.

ΓΟΡΓΩ.

Ἔχει κάλλιστα.

Α. τἄλλα δ' ἀνὴρ ποῖός τις; Θ. ἐλευθέρῳ οἷος ἄριστος,

χρὴ τὸ κακόν; μύρμακες ἀνάριθμοι καὶ ἄμετροι.
πολλά τοι ὦ Πτολεμαῖε πεποίηται καλὰ ἔργα,
ἐξ ὧ ἐν ἀθανάτοις ὁ τεκών· οὐδεὶς κακοεργός
δαλεῖται τὸν ἰόντα παρέρπων Αἰγυπτιστί,
οἷα πρὶν ἐξαπάτας κεκροτημένοι ἄνδρες ἔπαισδον,
ἀλλάλοις ὁμαλοί, κακὰ παίγνια πάντ' ἐς ἀρείω.
ἁδίστα Γοργοῖ, τί γενώμεθα; τοὶ πολεμισταί
ἵπποι τῶ βασιλῆος. ἄνερ φίλε, μή με πατήσης.
ὀρθὸς ἀνέστα ὁ πυρρός· ἴδ' ὡς ἄγριος. κυνοθαρσής
Εὐνόα, οὐ φευξῇ; διαχρησεῖται τὸν ἄγοντα.
ὠνάθην μεγάλως, ὅτι μοι τὸ βρέφος μένει ἔνδοι.

ΓΟΡΓΩ.

Θάρσει Πραξινόα· καὶ δὴ γεγενήμεθ' ὄπισθεν,
τοὶ δ' ἔβαν εἰς χώραν.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Καὐτὰ συναγείρομαι ἤδη.
ἵππον καὶ τὸν ψυχρὸν ὄφιν τὰ μάλιστα δεδοίκω
ἐκ παιδός. σπεύδωμες· ὄχλος πολὺς ἁμὶν ἐπιρρεῖ.

ΓΟΡΓΩ.

Ἐξ αὐλᾶς ὦ μᾶτερ;

ΓΡΑΥΣ.

Ἐγὼν ὦ τέκνα.

ΓΟΡΓΩ.

Παρενθεῖν
εὐμαρές;

ΓΡΑΥΣ.

Ἐς Τροίαν πειρώμενοι ἦνθον Ἀχαιοί,
κάλλισται παίδων· πείρᾳ θην πάντα τελεῖται.

ΓΟΡΓΩ.

Χρησμὼς ἁ πρεσβῦτις ἀπῴχετο θεσπίξασα.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Πάντα γυναῖκες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥρην.

ΓΟΡΓΩ.

Θᾶσαι Πραξινόα, περὶ τὰς θύρας ὅσσος ὅμιλος
θεσπέσιος.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Γοργοῖ, δὸς τὰν χέρα μοι· λάβε καὶ τύ
Εὐνόα Εὐτυχίδος· πότεχ' αὐτᾷ, μή τι πλαναθῇς.
πᾶσαι ἅμ' εἰσένθωμες· ἀπρὶξ ἔχευ Εὐνόα ἁμῶν.
οἴμοι δειλαία, δίχα μευ τὸ θερίστριον ἤδη
ἔσχισται Γοργοῖ. πὸτ τῶ Διός, εἴ τι γένοιο
εὐδαίμων ὤνθρωπε, φυλάσσεο τὠμπέχονόν μευ.

ΞΕΝΟΣ.

Οὐκ ἐπ' ἐμὶν μέν, ὅμως δὲ φυλάξομαι.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Ὄχλος ἀθαρέως
ὠθεῦνθ' ὥσπερ ὗες.

ΞΕΝΟΣ.

Θάρσει γύναι· ἐν καλῷ εἰμές.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Κεἰς ὥρας κἤπειτα φίλ' ἀνδρῶν ἐν καλῷ εἴης
ἁμὲ περιστέλλων. χρηστῶ κοἰκτίρμονος ἀνδρός.
φλίβεται Εὐνόα ἅμιν· ἄγ' ὦ δειλὰ τὺ βιάζευ.
κάλλιστ'· ἔνδοι πᾶσαι, ὁ τὰν νυὸν εἶπ' ἀποκλάξας.

ΓΟΡΓΩ.

Πραξινόα, πόταγ' ὧδε. τὰ ποικίλα πρᾶτον ἄθρησον,
λεπτὰ καὶ ὡς χαρίεντα· θεῶν περονάματα φασεῖς.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Πότνι' Ἀθαναία· ποῖαί σφ' ἐπόνασαν ἔριθοι,

ποῖοι ζωογράφοι τἀκριβέα γράμματ' ἔγραψαν.
ὡς ἔτυμ' ἑστάκαντι, καὶ ὡς ἔτυμ' ἐνδινεῦντι,
ἔμψυχ', οὐκ ἐνυφαντά. σοφόν τοι χρῆμ' ὤνθρωπος.
αὐτὸς δ' ὡς θαητὸς ἐπ' ἀργυρέας κατάκειται
κλισμῶ, πρᾶτον ἴουλον ἀπὸ κροτάφων καταβάλλων,
ὁ τριφίλητος Ἄδων, ὃς κὴν Ἀχέροντι φιλεῖται.

ΕΤΕΡΟΣ ΞΕΝΟΣ.

Παύσασθ' ὦ δύστανοι, ἀνάνυτα κωτίλλοισαι
τρυγόνες ἐκ νασσᾶν τε πλατειάσδοισαι ἅπαντα.

ΠΡΑΞΙΝΟΑ.

Μᾶ, πόθεν ὤνθρωπος; τί δὲ τίν, εἰ κωτίλαι εἰμές;
πασάμενος ποτίτασσε. Συρακοσίαις ἐπιτάσσεις,
ὡς εἰδῇς καὶ τοῦτο· Κορίνθιαι εἰμὲς ἄνωθεν,
ὡς καὶ ὁ Βελλεροφῶν· Πελοποννασιστὶ λαλεῦμες·
δωρίσδεν δ' ἔξεστι δοκῶ τοῖς Δωριέεσσι.
μὴ φύη Μελιτῶδες, ὃς ἁμῶν καρτερὸς εἴη,
πλὰν ἑνός. οὐκ ἀλέγω. μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς.

ΓΟΡΓΩ.

Σιγᾷ Πραξινόα· μέλλει τὸν Ἄδωνιν ἀείδειν
ἁ τᾶς Ἀργείας θυγάτηρ πολύϊδρις ἀοιδός,
ἅτις καὶ πέρυτιν τὸν ἰάλεμον ἀρίστευσε.
φθεγξεῖταί τι σάφ' οἶδα καλόν· διαθρύπτεται ἤδη.

ΓΥΝΗ ΑΟΙΔΟΣ.

α' Δέσποιν', ἃ Γολγώς τε καὶ Ἰδάλιον ἐφίλησας,
αἰπεινόν τ' Ἔρυκ' ἂν Χρυσῷ παίζοισ' Ἀφροδίτα·
οἷόν τοι τὸν Ἄδωνιν ἀπ' ἀενάω Ἀχέροντος
μηνὶ δυωδεκάτῳ μαλακαὶ πόδας ἄγαγον Ὧραι.
βάρδισται μακάρων Ὧραι φίλαι, ἀλλὰ ποθειναί
ἔρχονται πάντεσσι βροτοῖς αἰεί τι φορεῦσαι.
α' Κύπρι Διωναία, τὺ μὲν ἀθανάταν ἀπὸ θνατᾶς,

ὠνθρώπων ὡς μῦθος, ἐποίησας Βερενίκαν,
ἀμβροσίαν ἐς στῆθος ἀποστάξασα γυναικός·
τὶν δὲ χαριζομένα, πολυώνυμε καὶ πολύναε,
ἁ Βερενικεία θυγάτηρ Ἑλένῃ εἰκυῖα
Ἀρσινόα πάντεσσι καλοῖς ἀτιτάλλει Ἄδωνιν.

β' *Πὰρ μέν οἱ ὥρια κεῖται, ὅσα δρυὸς ἄκρα φέρονται,*
πὰρ δ' ἁπαλοὶ κᾶποι πεφυλαγμένοι ἐν ταλαρίσκοις
ἀργυρέοις, Συρίω δὲ μύρω χρύσει' ἀλάβαστρα.
εἴδατα δ' ὅσσα γυναῖκες ἐπὶ πλαθάνω πονέονται,
ἄνθεα μίσγοισαι λευκῷ παντοῖα μαλεύρῳ,
ὅσσά τ' ἀπὸ γλυκερῶ μέλιτος τά τ' ἐν ὑγρῷ ἐλαίῳ,
πάντ' αὐτῷ πετεεινὰ καὶ ἑρπετὰ τεῖδε πάρεστι.

γ' *Χλωραὶ δὲ σκιάδες μαλακῷ βρίθοντες ἀνήθῳ*
δέδμανθ'· οἱ δ' ἔτι κῶροι ὑπερπωτῶνται Ἔρωτες,
οἷοι ἀηδονιδῆες ἀεξομενᾶν ἐπὶ δένδρει
πωτῶνται πτερύγων πειρώμενοι ὄζον ἀπ' ὄζω.

β' *Ὢ ἔβενος, ὢ χρυσός, ὢ ἐκ λευκῶ ἐλέφαντος*
αἰετοὶ οἰνοχόον Κρονίδᾳ Διὶ παῖδα φέροντες,
πορφύρεοι δὲ τάπητες ἄνω μαλακώτεροι ὕπνω.
ἁ Μιλατὶς ἐρεῖ χὠ τὰν Σαμίαν καταβόσκων·
„ἔστρωται κλίνα τῷ Ἀδώνιδι τῷ καλῷ ἁμά."
τὰν μὰν Κύπρις ἔχει, τὰν δ' ὁ ῥοδόπαχυς Ἄδωνις.
οὐ κεντεῖ τὸ φίλημ', ἔτι οἱ περὶ χείλεα πυρρά.

δ' *Νῦν μὰν Κύπρις ἔχοισα τὸν αὐτᾶς χαιρέτω ἄνδρα·*
ἀῶθεν δ' ἁμές νιν ἅμα δρόσῳ ἀθρόαι ἔξω
οἰσεῦμες ποτὶ κύματ' ἐπ' αἰόνι πτύοντα,
λύσασαι δὲ κόμαν καὶ ἐπὶ σφυρὰ κόλπον ἀνεῖσαι
στήθεσι φαινομένοις λιγυρᾶς ἀρξώμεθ' ἀοιδᾶς·

γ' *„Ἕρπεις ὦ φίλ' Ἄδωνι καὶ ἐνθάδε κεἰς Ἀχέροντα*

ὀκτωκαιδεκέτης ἢ ἐννεακαίδεχ' ὁ γαμβρός 129

ἡμιθέων, ὡς φαντί, μονώτατος. οὔτ' Ἀγαμέμνων
τοῦτ' ἔπαθ', οὔτ' Αἴας ὁ μέγας βαρυμάνιος ἥρως,
οὔθ' Ἕκτωρ Ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων,
δ' Οὐ Πατροκλῆς, οὐ Πύρρος ἀπὸ Τροίας πάλιν ἐνθών,
οὔθ' οἱ ἔτι πρότερον Λαπίθαι καὶ Δευκαλίωνες,
οὐ Πελοπηϊάδαι τε καὶ Ἄργεος ἄκρα Πελασγῶ.
ἵλαθι νῦν φίλ' Ἄδωνι, καὶ ἐς νέωτ' εὐθυμήσαις.
καὶ νῦν ἦνθες Ἄδωνι, καὶ ὅκκ' ἀφίκῃ, φίλος εἵξεῖς."

ΓΟΡΓΩ.

Πραξινόα, τὶ χρῆμα σοφώτερον ἁ θήλεια.
ὀλβία ὅσσα ἴσατι, πανολβία ὡς γλυκυφωνεῖ.
ὥρα ὅμως κεὶς οἶκον. ἀνάριστος Διοκλείδας.
χὠνὴρ ὄξος ἅπαν, πεινᾶντι δὲ μηδὲ ποτένθῃς.
χαῖρ' ὦ Ἄδων ἀγαπητέ· καὶ ἐς χαίροντας ἀφίκευ.

Idyll. XVI.

Χάριτες ἢ Ἱέρων.

Αἰεὶ τοῦτο Διὸς κούραις μέλει, αἰὲν ἀοιδοῖς,
ὑμνεῖν ἀθανάτους, ὑμνεῖν ἀγαθῶν κλέα ἀνδρῶν.
Μοῦσαι μὲν θεαὶ ἐντί, θεοὺς θεαὶ ἀείδοντι·
ἄμμες δὲ βροτοὶ οἷδε, βροτοὺς βροτοὶ ἀείδωμεν.
τίς γὰρ τῶν ὁπόσοι γλαυκὰν ναίουσιν ὑπ' ἠῶ,
ἡμετέρας Χάριτας πετάσας ὑποδέξεται οἴκῳ
ἀσπασίως, οὐδ' αὖθις ἀδωρήτους ἀποπέμψει;
αἳ δὲ σκυζόμεναι γυμνοῖς ποσὶν οἴκαδ' ἴασι,
πολλά με τωθάζοισαι, ὅτ' ἁλιθίαν ὁδὸν ἦνθον,
ὀκνηραὶ δὲ πάλιν κενεᾶς ἐν πυθμένι χηλοῦ

ψυχροῖς ἐν γονάτεσσι κάρη μίμνοντι βαλοῖσαι,
ἔνθ' αἰεί σφισιν ἕδραι, ἐπὴν ἄπρηκτοι ἵκωνται.
τίς τῶν νῦν τοιόσδε; τίς εὖ εἰπόντα φιλήσει;
οὐκ οἶδ'· οὐ γὰρ ἔτ' ἄνδρες ἐπ' ἔργμασιν ὡς πάρος ἐσθλοῖς
αἰνεῖσθαι σπεύδοντι, νενίκηνται δ' ὑπὸ κερδέων.
πᾶς δ' ὑπὸ κόλπῳ χεῖρας ἔχων πόθεν οἴσεται ἀθρεῖ
ἄργυρον, οὐδέ κεν ἰὸν ἀποτρίψας τινὶ δοίη,
ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται· „ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνάμα·
αὐτῷ μοί τι γένοιτο· θεοὶ τιμῶσιν ἀοιδούς.
τίς δέ κεν ἄλλου ἀκούσαι; ἅλις πάντεσσιν Ὅμηρος.
οὗτος ἀοιδῶν λῷστος, ὃς ἐξ ἐμεῦ οἴσεται οὐδέν.“
Δαιμόνιοι, τί δὲ κέρδος ὁ μυρίος ἔνδοθι χρυσός
κείμενος; οὐχ ἅδε πλούτου φρονέουσιν ὄνασις,
ἀλλὰ τὸ μὲν ψυχᾷ, τὸ δέ πού τινι δοῦναι ἀοίκων,
πολλοὺς δ' εὖ ἔρξαι πηῶν, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλων
ἀνθρώπων, αἰεὶ δὲ θεοῖς ἐπιβώμια ῥέζειν,
μηδὲ ξεινοδόκον κακὸν ἔμμεναι, ἀλλὰ τραπέζῃ
μειλίξαντ' ἀποπέμψαι, ἐπὴν ἐθέλωντι νέεσθαι,
Μουσάων δὲ μάλιστα τίειν ἱεροὺς ὑποφήτας,
ὄφρα καὶ εἰν Ἀΐδαο κεκρυμμένος ἐσθλὸς ἀκούσῃς,
μηδ' ἀκλεὴς μύρηαι ἐπὶ ψυχροῦ Ἀχέροντος,
ὡσεί τις μακέλᾳ τετυλωμένος ἔνδοθι χεῖρας
ἀχὴν ἐκ πατέρων πενίην ἀκτήμονα κλαίων.
πολλοὶ ἐν Ἀντιόχοιο δόμοις καὶ ἄνακτος Ἀλεύα
ἁρμαλιὴν ἔμμηνον ἐμετρήσαντο πενέσται·
πολλοὶ δὲ Σκοπάδῃσιν ἐλαυνόμενοι ποτὶ σακούς
μόσχοι σὺν κεραῇσιν ἐμυκήσαντο βόεσσι,
μυρία δ' ἀμ πεδίον Κραννώνιον ἐνδιάασκον
ποιμένες ἔκκριτα μῆλα φιλοξείνοισι Κρεώνδαις·
ἀλλ' οὔ σφιν τῶν ἧδος, ἐπεὶ γλυκὺν ἐξεκένωσαν
θυμὸν ἐς εὐρεῖαν σχεδίαν στυγνοῖο γέροντος,

ἄμναστοι δὲ τὰ πολλὰ καὶ ὄλβια τῆνα λιπόντες
δειλοῖς ἐν νεκύεσσι μακροὺς αἰῶνας ἔκειντο,
εἰ μὴ δεινὸς ἀοιδὸς ὁ Κήιος αἰόλα φωνεῖν
βάρβιτον ἐς πολύχορδον ἐν ἀνδράσι θῆκ' ὀνομαστοὺς
ὁπλοτέροις, τιμᾶς δὲ καὶ ὠκέες ἔλλαχον ἵπποι,
οἵ σφισιν ἐξ ἱερῶν στεφανηφόροι ἦλθον ἀγώνων.
τίς δ' ἂν ἀριστῆας Λυκίων ποτέ, τίς κομάοντας
Πριαμίδας ἢ θῆλυν ἀπὸ χροιῆς Κύκνον ἔγνω,
εἰ μὴ φυλόπιδας προτέρων ὕμνησαν ἀοιδοί;
οὐδ' Ὀδυσεὺς ἑκατόν τε καὶ εἴκοσι μῆνας ἀλαθεὶς
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, Ἀΐδαν τ' εἰς ἔσχατον ἐλθὼν
ζωός, καὶ σπήλυγγα φυγὼν ὀλοοῖο Κύκλωπος,
δηναιὸν κλέος ἔσχεν, ἐσιγάθη δ' ἂν ὑφορβὸς
Εὔμαιος, καὶ βουσὶ Φιλοίτιος ἀμφ' ἀγελαίαις
ἔργον ἔχων, αὐτός τε περίσπλαγχνος Λαέρτης,
εἰ μή σφεας ὤνασαν Ἰάονος ἀνδρὸς ἀοιδαί.
Ἐκ Μοισᾶν ἀγαθὸν κλέος ἔρχεται ἀνθρώποισι,
χρήματα δὲ ζώοντες ἀμαλδύνουσι θανόντων.
ἀλλ' ἴσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ἠόνι κύματα μετρεῖν,
ὅσσ' ἄνεμος χέρσον δὲ μετὰ γλαυκᾶς ἁλὸς ὠθεῖ,
ἢ ὕδατι νίζειν θολερὰν διαειδέϊ πλίνθον,
καὶ φιλοκερδείῃ βεβλαμμένον ἄνδρα παρέλκειν·
χαιρέτω ὅστις τοῖος, ἀνήριθμος δέ οἱ εἴη
ἄργυρος, αἰεὶ δὲ πλεόνων ἔχοι ἵμερος αὐτόν.
αὐτὰρ ἐγὼ τιμήν τε καὶ ἀνθρώπων φιλότητα
πολλῶν ἡμιόνων τε καὶ ἵππων πρόσθεν ἑλοίμαν.
δίζημαι δ', ὅτινι θνατῶν κεχαρισμένος ἔνθω
σὺν Μοίσαις· χαλεπαὶ γὰρ ὁδοὶ τελέθουσιν ἀοιδοῖς
κουράων ἀπάνευθε Διὸς μέγα βουλεύοντος.
οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανὸς οὐδ' ἐνιαυτούς·
πολλοὶ κινήσουσιν ἔτι τροχὸν ἅρματος ἵπποι·
ἔσσεται οὗτος ἀνήρ, ὃς ἐμεῦ κεχρήσετ' ἀοιδοῦ,

ῥέξας ἢ Ἀχιλεὺς ὅσσον μέγας ἢ βαρὺς Αἴας
ἐν πεδίῳ Σιμόεντος, ὅθι Φρυγὸς ἠρίον Ἴλου.
ἤδη νῦν Φοίνικες ὑπ' ἠελίῳ δύνοντι
οἰκεῦντες Λιβύης ἄκρον σφυρὸν ἐρρίγαντι.
ἤδη βαστάζουσι Συρακόσιοι μέσα δοῦρα
ἀχθόμενοι σακέεσσι βραχίονας ἰτεΐνοισιν·
ἐν δ' αὐτοῖς Ἱέρων προτέροις ἴσος ἡρώεσσι
ζώννυται, ἵππειαι δὲ κόρυν σκιάουσιν ἔθειραι.
αἲ γὰρ Ζεῦ κύδιστε πάτερ καὶ πότνι' Ἀθάνα
κούρη θ', ἣ σὺν ματρὶ πολυκλήρων Ἐφυραίων
εἴληχας μέγα ἄστυ παρ' ὕδασι Λυσιμελείας,
ἐχθροὺς ἐκ νάσοιο κακὰ πέμψειεν ἀνάγκα
Σαρδόνιον κατὰ κῦμα, φίλων μόρον ἀγγέλλοντας
τέκνοις ἠδ' ἀλόχοισιν, ἀριθμητοὺς ἀπὸ πολλῶν·
ἄστεα δὲ προτέροισι πάλιν ναίοιτο πολίταις,
δυσμενέων ὅσα χεῖρες ἐλωβήσαντο κατάκρας·
ἀγροὺς δ' ἐργάζοιντο τεθαλότας· αἱ δ' ἀνάριθμοι
μήλων χιλιάδες βοτάνᾳ διαπιανθεῖσαι
ἂμ πεδίον βληχῷντο, βόες δ' ἀγελαδὸν ἐς αὖλιν
ἐρχόμεναι σκνιφαῖον ἐπισπεύδοιεν ὁδίταν·
νειοὶ δ' ἐκπονέοιντο ποτὶ σπόρον, ἀνίκα τέττιξ
ποιμένας ἐνδίους πεφυλαγμένος ὑψόθι δένδρων
ἀχεῖ ἐν ἀκρεμόνεσσιν· ἀράχνια δ' εἰς ὅπλ' ἀράχναι
λεπτὰ διαστήσαιντο, βοᾶς δ' ἔτι μηδ' ὄνομ' εἴη·
ὑψηλὸν δ' Ἱέρωνι κλέος φορέοιεν ἀοιδαὶ
καὶ πόντου Σκυθικοῖο πέραν καὶ ὅθι πλατὺ τεῖχος
ἀσφάλτῳ δήσασα Σεμίραμις ἐμβασίλευεν.
εἷς μὲν ἐγώ, πολλοὺς δὲ Διὸς φιλέοντι καὶ ἄλλους
θυγατέρες, τοῖς πᾶσι μέλοι Σικελὴν Ἀρέθουσαν
ὑμνεῖν, σὺν λαοῖσι καὶ αἰχμητὰν Ἱέρωνα.
ὦ Ἐτεόκλειοι Χάριτες θεαί, ὦ Μινύειον
Ὀρχομενὸν φιλέοισαι ἀπεχθόμενόν ποτε Θήβαις,

ἄκλητος μὲν ἔγωγε μένοιμί κεν, ἐς δὲ καλεύντων
θαρσήσας Μοίσαισι σὺν ἁμετέρῃσιν ἰοίμαν.
καλλείψω δ' οὐδ' ὔμμε· τί γὰρ Χαρίτων ἀγαπητόν
ἀνθρώποις ἀπάνευθεν; ἀεὶ Χαρίτεσσιν ἅμ' εἴην.

Idyll. XVII.

Ἐγκώμιον εἰς Πτολεμαῖον.

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα καὶ ἐς Δία λήγετε Μοῖσαι,
ἀθανάτων τὸν ἄριστον ἐπὴν ᾄδωμεν ἀοιδαῖς·
ἀνδρῶν δ' αὖ Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω
καὶ πύματος καὶ μέσσος· ὃ γὰρ προφερέστερος ἀνδρῶν.
ἥρωες, τοὶ πρόσθεν ἀφ' ἡμιθέων ἐγένοντο,
ῥέξαντες καλὰ ἔργα σοφῶν ἐκύρησαν ἀοιδῶν·
αὐτὰρ ἐγὼ Πτολεμαῖον ἐπιστάμενος καλὰ εἰπεῖν
ὑμνήσαιμ'· ὕμνοι δὲ καὶ ἀθανάτων γέρας αὐτῶν.
Ἴδαν ἐς πολύδενδρον ἀνὴρ ὑλατόμος ἐλθὼν
παπταίνει, παρεόντος ἅδην, πόθεν ἄρξεται ἔργου.
τί πρῶτον καταλέξω; ἐπεὶ πάρα μυρία εἰπεῖν,
οἷσι θεοὶ τὸν ἄριστον ἐτίμησαν βασιλήων.
Ἐκ πατέρων οἷος μὲν ἔην τελέσαι μέγα ἔργον
Λαγείδας Πτολεμαῖος, ὅτε φρεσὶν ἐγκατάθοιτο
βουλάν, ἃν οὐκ ἄλλος ἀνὴρ οἷός τε νοῆσαι.
τῆνον καὶ μακάρεσσι πατὴρ ὁμότιμον ἔθηκεν
ἀθανάτοις, καί οἱ χρύσεος θρόνος ἐν Διὸς οἴκῳ
δέδμηται· παρὰ δ' αὐτὸν Ἀλέξανδρος φίλα εἰδὼς
ἑδριάει, Πέρσῃσι βαρὺς θεὸς αἰολομίτροις.
ἀντία δ' Ἡρακλῆος ἕδρα κενταυροφόνοιο

ἵδρυται στερεοῖο τετυγμένα ἐξ ἀδάμαντος·
ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἔχει Οὐρανίδῃσι,
χαίρων υἱωνῶν περιώσιον υἱωνοῖσιν,
ὅττί σφεων Κρονίδης μελέων ἐξείλετο γῆρας,
ἀθάνατοι δὲ καλεῦνται ἑοὶ νέποδες γεγαῶτες.
ἄμφω γὰρ πρόγονός σφιν ὁ καρτερὸς Ἡρακλείδας,
ἀμφότεροι δ' ἀριθμεῦνται ἐς ἔσχατον Ἡρακλῆα.
τῷ καὶ ἐπεὶ δαίτηθεν ἴοι κεκορημένος ἤδη
νέκταρος εὐόδμοιο φίλας ἐς δῶμ' ἀλόχοιο,
τῷ μὲν τόξον ἔδωκεν ὑπωλένιόν τε φαρέτρην,
τῷ δὲ σιδάρειον σκύταλον κεχαραγμένον ὄζοις.
οἳ δ' εἰς ἀμβρόσιον θάλαμον λευκοσφύρου Ἥβας
ὅπλα καὶ αὐτὸν ἄγουσι γενειήταν Διὸς υἱόν.
οἵα δ' ἐν πινυταῖσι περικλειτὰ Βερενίκα
ἔπρεπε θηλυτέρῃσ', ὄφελος μέγα γειναμένοισι.
τᾷ μὲν Κύπρον ἔχοισα Διώνας πότνια κούρα
κόλπον ἐς εὐώδη ῥαδινὰς ἐσεμάξατο χεῖρας.
τῷ οὔπώ τινα φαντὶ ἁδεῖν τόσον ἀνδρὶ γυναικῶν,
ὅσσόν περ Πτολεμαῖος ἑὴν ἐφίλησεν ἄκοιτιν.
ἦ μὰν ἀντεφιλεῖτο πολὺ πλέον· ὧδέ κε παισί
θαρσήσας σφετέροισιν ἐπιτρέποι οἶκον ἅπαντα,
ὁππότε κεν φιλέων βαίνῃ λέχος ἐς φιλεούσης.
ἀστόργου δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰεί,
ῥηίδιοι δὲ γοναί, τέκνα δ' οὐ ποτεοικότα πατρί.
κάλλει ἀριστεύουσα θεάων πότν' Ἀφροδίτα,
σοὶ τήνα μεμέλητο· σέθεν δ' ἕνεκεν Βερενίκα
εὐειδὴς Ἀχέροντα πολύστονον οὐκ ἐπέρασεν,
ἀλλά μιν ἁρπάξασα, πάροιθ' ἐπὶ νᾶα κατελθεῖν
κυανέαν καὶ στυγνὸν ἀεὶ πορθμῆα καμόντων,
ἐς ναὸν κατέθηκας, ἑᾶς δ' ἀπεδάσσαο τιμάς.
πᾶσιν δ' ἤπιος ἥδε βροτοῖς μαλακοὺς μὲν ἔρωτας
προσπνείει, κούφας δὲ διδοῖ ποθέοντι μερίμνας.

ἄκλητος μὲν ἔγωγε μένοιμί κεν, ἐς δὲ καλεύντων
θαρσήσας Μοίσαισι σὺν ἁμετέρῃσιν ἰοίμαν.
καλλείψω δ' οὐδ' ὕμμε· τί γὰρ Χαρίτων ἀγαπητόν
ἀνθρώποις ἀπάνευθεν; ἀεὶ Χαρίτεσσιν ἅμ' εἴην.

Idyll. XVII.

Ἐγκώμιον εἰς Πτολεμαῖον.

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα καὶ ἐς Δία λήγετε Μοῖσαι,
ἀθανάτων τὸν ἄριστον ἐπὴν ᾄδωμεν ἀοιδαῖς·
ἀνδρῶν δ' αὖ Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοισι λεγέσθω
καὶ πύματος καὶ μέσσος· ὃ γὰρ προφερέστερος ἀν-
δρῶν.
ἥρωες, τοὶ πρόσθεν ἀφ' ἡμιθέων ἐγένοντο,
ῥέξαντες καλὰ ἔργα σοφῶν ἐκύρησαν ἀοιδῶν·
αὐτὰρ ἐγὼ Πτολεμαῖον ἐπιστάμενος καλὰ εἰπεῖν
ὑμνήσαιμ'· ὕμνοι δὲ καὶ ἀθανάτων γέρας αὐτῶν.
Ἴδαν ἐς πολύδενδρον ἀνὴρ ὑλατόμος ἐλθών
παπταίνει, παρεόντος ἅδην, πόθεν ἄρξεται ἔργου.
τί πρῶτον καταλέξω; ἐπεὶ πάρα μυρία εἰπεῖν,
οἷσι θεοὶ τὸν ἄριστον ἐτίμησαν βασιλήων.
Ἐκ πατέρων οἷος μὲν ἔην τελέσαι μέγα ἔργον
Λαγείδας Πτολεμαῖος, ὅτε φρεσὶν ἐγκατάθοιτο
βουλάν, ἃν οὐκ ἄλλος ἀνὴρ οἷός τε νοῆσαι.
τῆνον καὶ μακάρεσσι πατὴρ ὁμότιμον ἔθηκεν
ἀθανάτοις, καί οἱ χρύσεος θρόνος ἐν Διὸς οἴκῳ
δέδμηται· παρὰ δ' αὐτὸν Ἀλέξανδρος φίλα εἰδὼς
ἑδριάει, Πέρσῃσι βαρὺς θεὸς αἰολομίτροις.
ἀντία δ' Ἡρακλῆος ἕδρα κενταυροφόνοιο

τῶν πάντων Πτολεμαῖος ἀγήνωρ ἐμβασιλεύει.
καὶ μὴν Φοινίκας ἀποτέμνεται Ἀρραβίας τε
καὶ Συρίας Λιβύας τε κελαινῶν τ' Αἰθιοπήων.
Παμφύλοισί τε πᾶσι καὶ αἰχμηταῖς Κιλίκεσσι
σαμαίνει, Λυκίοις τε φιλοπτολέμοισί τε Καρσί,
καὶ νάσοις Κυκλάδεσσιν, ἐπεί οἱ νᾶες ἄρισται
πόντον ἐπιπλώοντι, θάλασσα δὲ πᾶσα καὶ αἶα
καὶ ποταμοὶ κελάδοντες ἀνάσσονται Πτολεμαίῳ.
πολλοὶ δ' ἱππῆες, πολλοὶ δέ μιν ἀσπιδιῶται
χαλκῷ μαρμαίροντι σεσαγμένοι ἀμφαγέρονται.
ὄλβῳ μὲν πάντας κε καταβρίθοι βασιλῆας·
τόσσον ἐπ' ἆμαρ ἕκαστον ἐς ἀφνεὸν ἔρχεται οἶκον
πάντοθε. λαοὶ δ' ἔργα περιστέλλουσιν ἕκηλοι.
οὐ γάρ τις δηΐων πολυκήτεα Νεῖλον ὑπερβάς
πεζὸς ἐν ἀλλοτρίαισι βοὰν ἐστάσατο κώμαις,
οὐδέ τις αἰγιαλὸν δὲ θοᾶς ἐξάλατο ναός
θωρηχθεὶς ἐπὶ βουσὶν ἀνάρσιος Αἰγυπτίῃσι·
τοῖος ἀνὴρ πλατέεσσιν ἐνίδρυται πεδίοισι
ξανθοκόμας Πτολεμαῖος, ἐπιστάμενος δόρυ πάλλειν.
ᾧ ἔτι πάγχυ μέλει πατρώια πάντα φυλάσσειν
οἷ' ἀγαθῷ βασιλῆι, τὰ δὲ κτεατίζεται αὐτός.
οὐ μὰν ἀχρεῖός γε δόμῳ ἔνι πίονι χρυσός
μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μογεόντων·
ἀλλὰ πολὺν μὲν ἔχοντι θεῶν ἐρικυδέες οἶκοι,
αἰὲν ἀπαρχομένοιο σὺν ἄλλοισιν γεράεσσι,
πολλὸν δ' ἰφθίμοισι δεδώρηται βασιλεῦσι,
πολλὸν δὲ πτολίεσσι, πολὺν δ' ἀγαθοῖσιν ἑταίροις.
οὐδὲ Διωνύσου τις ἀνὴρ ἱεροὺς κατ' ἀγῶνας
ἵκετ' ἐπιστάμενος λιγυρὰν ἀναμέλψαι ἀοιδάν,
ᾧ οὐ δωτίναν ἀντάξιον ὤπασε τέχνας.
Μουσάων δ' ὑποφῆται ἀείδοντι Πτολεμαῖον
ἀντ' εὐεργεσίης. τί δὲ κάλλιον ἀνδρί κεν εἴη

ὀλβίῳ ἢ κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἀρέσθαι;
τοῦτο καὶ Ἀτρείδαισι μένει· τὰ δὲ μυρία τῆνα,
ὅσσα μέγαν Πριάμοιο δόμον κτεάτισσαν ἑλόντες
ἄορι, γᾷ κέκρυπται, ὅθεν πάλιν οὐκέτι νόστος.
μοῦνος ὅδε προτέρων τε καὶ ὧν ἔτι θερμὰ κονίη
στειβομένα καθύπερθε ποδῶν ἐκμάσσεται ἴχνη,
ματρὶ φίλᾳ καὶ πατρὶ θυώδεας εἴσατο ναούς·
ἐν δ' αὐτοὺς χρυσῷ περικαλλέας ἠδ' ἐλέφαντι
ἵδρυται πάντεσσιν ἐπιχθονίοισιν ἀρωγούς.
πολλὰ δὲ πιανθέντα βοῶν ὅγε μηρία καίει
μησὶ περιπλομένοισιν ἐρευθομένων ἐπὶ βωμῶν,
αὐτός τ' ἰφθίμα τ' ἄλοχος, τᾶς οὔτις ἀρείων
νυμφίον ἐν μεγάροισι γυνὰ περιβάλλετ' ἀγοστῷ,
ἐκ θυμοῦ στέργοισα κασίγνητόν τε πόσιν τε.
ὧδε καὶ ἀθανάτων ἱερὸς γάμος ἐξετελέσθη,
οὓς τέκετο κρείουσα Ῥέα βασιλῆας Ὀλύμπου·
ἄγνον δὲ στόρνυσιν ἰαύειν Ζηνὶ καὶ Ἥρῃ
χεῖρας φοιβήσασα μύροις ἔτι παρθένος Ἶρις.
χαῖρε ἄναξ Πτολεμαῖε· σέθεν δ' ἐγὼ ἶσα καὶ ἄλλων
μνάσομαι ἡμιθέων, δοκέω δ' ἔπος οὐκ ἀπόβλητον
φθέγξομαι ἐσσομένοις· ἀρετήν γέ μεν ἐκ Διὸς αἰτέω.

Idyll. XVIII.

Ἑλένης Ἐπιθαλάμιος.

Ἔν ποκ' ἄρα Σπάρτᾳ ξανθότριχι πὰρ Μενελάῳ
παρθενικαὶ θάλλοντα κόμαις ὑάκινθον ἔχοισαι
πρόσθεν ἐϋγράπτω θαλάμω χορὸν ἐστάσαντο,
δώδεκα ταὶ πρᾶται πόλιος, μέγα χρῆμα Λακαιναν

ἀνίκα Τυνδαριδᾶν κάσιν ἄγετο τὰν ἀγαπατάν
μναστεύσας Ἑλέναν ὁ νεώτερος Ἀτρέος υἱῶν.
ἄειδον δ' ἄρα πᾶσαι ἐς ἓν μέλος ἐγκροτέοισαι
ποσσί περ εἱλικτοῖς, ὑπὸ δ' ἴαχε δῶμ' ὑμεναίῳ.

(Ὑμέναιος.)

α' Οὕτω δὴ πρωϊξὲ κατέδραθες ὦ φίλε γαμβρέ;
ἦρά τις ἐσσὶ λίαν βαρυγώνατος, ἦρα φίλυπνος·
ἦρα πολύν τιν' ἔπινες, ὅτ' εἰς εὐνὰν κατεβάλλευ.
εὕδειν μὰν σπεύδοντα καθ' ὥραν αὐτὸν ἐχρῆν τυ,
παῖδα δ' ἐᾶν σὺν παισὶ φιλοστόργῳ παρὰ ματρί
παίσδειν ἐς βαθὺν ὄρθρον, ἐπεὶ καὶ ἔνας καὶ ἐς ἀῶ
κεἰς ἔτος ἐξ ἔτεος Μενέλα τεὰ ἁ νυὸς ἅδε.

β' Ὄλβιε γάμβρ', ἀγαθός τις ἐπέπτα σπερχομένῳ τοι
ἐς Σπάρταν, ἅπερ ὧλλοι ἀριστέες, ὡς ἀνύσαιο.
μοῦνος ἐν ἡμιθέοις Κρονίδαν Δία πενθερὸν ἑξεῖς.

α' Ζανός τοι θυγάτηρ ὑπὸ τὰν μίαν ἵκετο χλαῖναν,
οἵα Ἀχαιίδα νῦν γαῖαν πατεῖ οὐδὲ μί' ἄλλα·
ἦ μέγα κά τι τέκοιτ', εἰ ματέρι τίκτοι ὁμοῖον.
ἄμμες δ' αἱ πᾶσαι συνομάλικες, αἷς δρόμος ωὑτός
χρισαμέναις ἀνδριστὶ παρ' Εὐρώταο λοετρῷ,
τετράκις ἑξήκοντα κόραι, θῆλυς νεολαία,
τᾶν οὐ Δᾶν τις ἄμωμος, ἐπεί χ' Ἑλένᾳ παρισωθῇ.

γ' Ἀὼς ἀντέλλοισα καλὸν διέφανε πρόσωπον,
πότνια νυκτὶ σελάνα, ἔαρ χειμῶνος ἀνέντος·
ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διαφαίνετ' ἐν ἁμίν.
πιείρᾳ μέγα λᾷον ἀνέδραμε κόσμος ἀρούρᾳ
ἢ κάπῳ κυπάρισσος ἢ ἅρματι Θεσσαλὶς ἵππος·
ὧδε καὶ ἁ ῥοδόχρως Ἑλένα Λακεδαίμονι κόσμος.

γ' Οὔτέ τις ἐκ ταλάρω πανίσδεται ἔργα τοιαῦτα,
οὔτ' ἐπὶ δαιδαλέῳ πυκινώτερον ἄτριον ἱστῷ

κερκίδι συμπλέξασα μακρῶν ἔταμ' ἐκ κελεόντων·
οὐ μὰν οὐδὲ κρόκαν τις ἐπίσταται ὧδε κροτῆσαι
Ἄρτεμιν ἀείδοισα καὶ εὐρεσίεργον Ἀθάναν,
ὡς Ἑλένα, τᾶς πάντες ἐπ' ὄμμασιν ἵμεροι ἐντί.

γ' Ὦ καλὰ ὦ χαρίεσσα κόρα, τὺ μὲν οἰκέτις ἤδη,
ἄμμες δ' ἐς δρόμον ἦρι καὶ . . . .
. . . . καὶ λειμώνια φύλλα
ἑρψοῦμες στεφάνως δρεψούμεναι ἁδὺ πνέοντας,
πολλὰ τεοῦς Ἑλένα μεμναμέναι ὡς γαλαθηναί
ἄρνες γειναμένας ὄϊος μαστὸν ποθέοισαι.

γ' Πρᾶταί τοι στέφανον λωτῶ χαμαὶ αὐξομένοιο
πλέξασαι σκιερὰν καταθήσομες ἐς πλατάνιστον,
πρᾶται δ' ἀργυρέας ἐξ ὄλπιδος ὑγρὸν ἄλειφαρ
λαζύμεναι σταξεῦμες ὑπὸ σκιερὰν πλατάνιστον·
γράμματα δ' ἐν φλοιῷ γεγράψεται, ὡς παριών τις
ἀννείμῃ· δ ώ ρ ο ι ς τ ι σ έ β ο υ μ', Ἑ λ έ ν α ς φ υ τ ὸ ν
ε ἰ μ ί.

δ' Χαίροις ὦ νύμφα, χαίροις εὐπένθερε γαμβρέ.
Λατὼ μὲν δοίη, Λατὼ κουροτρόφος ὔμμιν
εὐτεκνίαν, Κύπρις δέ, θεὰ Κύπρις ἶσον ἔρασθαι
ἀλλάλων, Ζεὺς δέ, Κρονίδας Ζεὺς ἄφθιτον ὄλβον
ὡς ἐξ εὐπατριδᾶν εἰς εὐπατρίδας πάλιν ἐνθεῖν.

δ' Εὕδετ' ἐς ἀλλάλων στέρνον φιλότατα πνέοντες
καὶ πόθον, ἔγρεσθαι δὲ πρὸς ἀῶ μὴ πιλάθησθε.
νεύμεθα κἄμμες ἐς ὄρθρον, ἐπεί κα πρᾶτος ἀοιδός
ἐξ εὐνᾶς κελαδήσῃ ἀνασχὼν εὔτριχα δειράν.
Ὑμὴν ὦ Ὑμέναιε, γάμῳ ἔπι τῷδε χαρείης.

Idyll. XIX. (XXIV.)*

Ἡ ρ α κ λ ί σ κ ο ς.

Ἡρακλέα δεκάμηνον ἐόντα τόχ' ἁ Μιδεᾶτις
Ἀλκμήνα καὶ νυκτὶ νεώτερον Ἰφικλῆα,
ἀμφοτέρους λούσασα καὶ ἐμπλήσασα γάλακτος,
χαλκείαν κατέθηκεν ἐς ἀσπίδα, τὰν Πτερελάου
Ἀμφιτρύων καλὸν ὅπλον ἀπεσκύλευσε πεσόντος.
ἁπτομένα δὲ γυνὰ κεφαλᾶς μυθήσατο παίδων·
„εὕδετ' ἐμὰ βρέφεα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνον,
εὕδετ' ἐμὰ ψυχά, δύ' ἀδελφεώ, εὔσοα τέκνα·
ὄλβιοι εὐνάζοισθε καὶ ὄλβιοι ἀῶ ἴδοιτε.“
ὣς φαμένα δίνασε σάκος μέγα· τοὺς δ' ἕλαβ' ὕπνος.
ἆμος δὲ στρέφεται μεσονύκτιον ἐς δύσιν ἄρκτος
Ὠρίωνα κάτ' αὐτόν, ὃ δ' ἀμφαίνει μέγαν ὦμον,
τᾶμος ἄρ' αἰνὰ πέλωρα δύω πολυμήχανος Ἥρη
κυανέαις φρίσσοντας ὑπὸ σπείραισι δράκοντας
ὦρσεν ἐπὶ πλατὺν οὐδόν, ὅθι σταθμὰ κοῖλα θυράων
οἴκου, ἀπειλήσασα φαγεῖν βρέφος Ἡρακλῆα.
τὼ δ' ἐξειληθέντες ἐπὶ χθονὶ γαστέρας ἄμφω
αἱμοβόρως ἐκύλιον· ἀπ' ὀφθαλμῶν δὲ κακὸν πῦρ
ἐρχομένοις λάμπεσκε, βαρὺν δ' ἐξέπτυον ἰόν.
ἀλλ' ὅτε δὴ παίδων λιχμώμενοι ἐγγύθεν ἦνθον,
καὶ τότ' ἄρ' ἐξέγροντο, Διὸς νοέοντος ἅπαντα,
Ἀλκμήνας φίλα τέκνα, φάος δ' ἀνὰ οἶκον ἐτύχθη.
ἤτοι ὅγ' εὐθὺς ἄϋσεν, ὅπως κακὰ θηρί' ἀνέγνω
κοίλου ὑπὲρ σάκεος καὶ ἀναιδέας εἶδεν ὀδόντας,
Ἰφικλέης, οὔλαν δὲ ποσὶν διελάκτισε χλαῖναν,
φευγέμεν ὁρμαίνων· ὃ δ' ἐναντίος εἴχετο χερσίν
Ἡρακλέης, ἄμφω δὲ βαρεῖ ἐνεδήσατο δεσμῷ,
δραξάμενος φάρυγος, τόθι φάρμακα λυγρὰ κέκρυπται

οὐλομένοις ὀφίεσσιν, ἃ καὶ θεοὶ ἐχθαίροντι.
τὼ δ' αὖτε σπείρῃσιν ἑλισσέσθην περὶ παῖδα
ὀψίγονον γαλαθηνόν, ὑπὸ τροφῷ αἰὲν ἄδακρυν·
ἂψ δὲ πάλιν διέλυον, ἐπεὶ μογέοιεν ἀκάνθας,
δεσμοῦ ἀναγκαίου πειρώμενοι ἔκλυσιν εὑρεῖν.
Ἀλκμήνα δ' ἐσάκουσε βοᾶς καὶ ἐπέκραγε πρᾶτα·
„ἄνσταθ' Ἀμφιτρύων· ἐμὲ γὰρ δέος ἴσχει ὀκνηρόν·
ἄνστα, μηδὲ πόδεσσιν ἑοῖς ὑπὸ σάνδαλα θείης.
οὐκ ἀΐεις, παίδων ὁ νεώτερος ὅσσον ἀΰτεῖ;
ἢ οὐ νοέεις, ὅτι νυκτὸς ἀωρί που, οἵ δέ τε τοῖχοι
πάντες ἀριφραδέες καθαρᾶς ἅπερ ἠριγενείας;
ἔστι τί μοι κατὰ δῶμα νεώτερον, ἔστι φίλ' ἀνδρῶν."
Ὣς φάθ'. ὃ δ' ἐξ εὐνᾶς ἀλόχῳ κατέβαινε πιθήσας·
δαιδάλεον δ' ὥρμασε μετὰ ξίφος, ὅ οἱ ὕπερθεν
κλιντῆρος κεδρίνω περὶ πασσάλῳ αἰὲν ἄωρτο.
ἤτοι ὅγ' ὠριγνᾶτο νεοκλώστου τελαμῶνος,
κουφίζων ἑτέρᾳ κολεόν, μεγαλώνυμον ἔργον.
ἀμφιλαφὴς δ' ἄρα παστὰς ἐνεπλήσθη πάλιν ὄρφνας·
δμῶας δὴ τότ' ἄϋσεν ὕπνον βαρὺν ἐκφυσῶντας·
„οἴσετε πῦρ ὅτι θᾶσσον ἀπ' ἐσχαρεῶνος ἑλόντες,
δμῶες ἐμοί, στιβαροὺς δὲ θυρᾶν ἀνακόψατ' ὀχῆας."

(Desunt complura.)

„ἄνστατε δμῶες ταλασίφρονες. αὐτὸς ἀΰτεῖ."
Ἦ ῥα γυνὰ Φοίνισσα μύλαις ἔπι κοῖτον ἔχοισα.
οἳ δ' αἶψα προγένοντο λύχνοις ἅμα δαιομένοισι
δμῶες· ἐνεπλήσθη δὲ δόμος σπεύδοντος ἑκάστου.
ἤτοι ἄρ' ὡς εἴδοντ' ἐπιτίτθιον Ἡρακλῆα
θῆρε δύω χείρεσσιν ἀπρὶξ ἁπαλαῖσιν ἔχοντα,
συμπλήγδην ἰάχησαν· ὃ δ' ἐς πατέρ' Ἀμφιτρύωνα
ἑρπετὰ δεικανάασκεν, ἐπάλλετο δ' ὑψόθι χαίρων

κωροσύνᾳ, γελάσας δὲ πάρος κατέθηκε ποδοῖιν
πατρὸς ἑοῦ θανάτῳ κεκαρωμένα δεινὰ πέλωρα.
Ἀλκμήνα μὲν ἔπειτα ποτὶ σφέτερον βάλε κόλπον
ξηρὸν ὕπαὶ δείους ἀκρόχλουν Ἰφικλῆα·
Ἀμφιτρύων δὲ τὸν ἄλλον ὑπ' ἀμνείαν θέτο χλαῖναν
παῖδα, πάλιν δ' ἐς λέκτρον ἰὼν ἐμνάσατο κοίτου.
ὄρνιθες τρίτον ἄρτι τὸν ἔσχατον ὄρθρον ἄειδον·
Τειρεσίαν τόκα μάντιν ἀλαθέα πάντα λέγοντα
Ἀλκμήνα καλέσασα τέρας κατέλεξε νεοχμόν,
καί νιν ὑποκρίνεσθαι, ὅπως τελέεσθαι ἔμελλεν,
ἠνώγει. „μηδ' εἴ τι θεοὶ νοέοντι πονηρόν,
αἰδόμενος σύ με κρύπτε· καὶ ὣς οὐκ ἔστιν ἀλύξαι
ἀνθρώποις, ὅτι Μοῖρα κατὰ κλωστῆρος ἐπείγει.
ἀλλ' Εὐηρείδα, μάλα τί φρονέοντα διδάσκω;“
Τόσσ' ἔλεγεν βασίλεια· ὃ δ' ἀνταμείβετο τοίοις·
„θάρσει ἀριστοτόκεια γύναι, Περσήϊον αἷμα.
θάρσει· μελλόντων δὲ τὸ λώϊον ἐν φρεσὶ θέσθαι.
ναὶ γὰρ ἐμὸν γλυκὺ φέγγος ἀποιχόμενον πάλαι ὄσσων,
πολλαὶ Ἀχαιιάδων μαλακὸν περὶ γούνατι νῆμα
χειρὶ κατατρίψοντι ἀκρέσπερον ἀείδοισαι
Ἀλκμήναν ὀνομαστί, σέβας δ' ἔσῃ Ἀργείαισι.
τοῖος ἀνὴρ ὅδε μέλλει ἐς οὐρανὸν ἄστρα φέροντα
ἀμβαίνειν τεὸς υἱός, ἀπὸ στέρνων πλατὺς ἥρως,
οὗ καὶ θηρία πάντα καὶ ἀνέρες ἥσσονες ἄλλοι.
δώδεκά οἱ τελέσαντι πεπρωμένον ἐν Διὸς οἰκῆν
μόχθους, θνητὰ δὲ πάντα πυρὰ Τραχίνιος ἑξεῖ·
γαμβρὸς δ' ἀθανάτων κεκλήσεται, οἳ τάδ' ἐπῶρσαν
κνώδαλα φωλεύοντα βρέφος διαδηλήσασθαι.
[ἔσται δὴ τοῦτ' ἆμαρ, ὁπηνίκα νεβρὸν ἐν εὐνᾷ
καρχαρόδων σίνεσθαι ἰδὼν λύκος οὐκ ἐθελήσει.]
ἀλλὰ γύναι πῦρ μέν τοι ὑπὸ σποδῷ εὔτυκον ἔστω,

κάγκανα δ' ἀσπαλάθω ξύλ' ἑτοιμάσατ' ἢ παλιούρω
ἢ βάτω ἢ ἀνέμῳ δεδονημένον αὖον ἄχερδον·
καῖε δὲ τῶδ' ἀγρίῃσιν ἐπὶ σχίζῃσι δράκοντε
νυκτὶ μέσᾳ, ὅκα παῖδα κανῆν τεὸν ἤθελον αὐτοί.
ἦρι δὲ συλλέξαισα κόνιν πυρὸς ἀμφιπόλων τις
ῥιψάτω εὖ μάλα πᾶσαν ὑπὲρ ποταμοῖο φέρουσα
ῥωγάδας ἐς πέτρας ὑπερούριον, ἂψ δὲ νεέσθω
ἄστρεπτος· καθαρῷ δὲ πυρώσατε δῶμα θεείῳ
πρᾶτον, ἔπειτα δ' ἅλεσσι μεμιγμένον, ὡς νενόμισται,
θαλλῷ ἐπιρραίνειν ἐστεμμένῳ ἀβλαβὲς ὕδωρ·
Ζηνὶ δ' ἐπιρρέξαι καθυπερτέρῳ ἄρσενα χοῖρον,
δυσμενέων αἰεὶ καθυπέρτεροι ὡς τελέθοιτε."
Φᾶ, καὶ ἐρωήσας ἐλεφάντινον ᾤχετο δίφρον
Τειρεσίας πολλοῖσι βαρύς περ ἐὼν ἐνιαυτοῖς.
Ἡρακλέης δ' ὑπὸ ματρὶ νέον φυτὸν ὣς ἐν ἀλωᾷ
ετρέφετ' Ἀργείου κεκλημένος Ἀμφιτρύωνος.
γράμματα μὲν τὸν παῖδα γέρων Λίνος ἐξεδίδαξεν,
υἱὸς Ἀπόλλωνος μελεδωνεὺς ἄγρυπνος ἥρως,
τόξον δ' ἐντανύσαι καὶ ἐπίσκοπον εἶναι ὀϊστόν
Εὔρυτος ἐκ πατέρων μεγάλαις ἀφνειὸς ἀρούραις.
αὐτὰρ ἀοιδὸν ἔθηκε καὶ ἄμφω χεῖρας ἔπλασσε
πυξίνᾳ ἐν φόρμιγγι Φιλαμμονίδας Εὔμολπος.
ὅσσα δ' ἀπὸ σκελέων ἑδροστρόφοι Ἀργόθεν ἄνδρες
ἀλλάλους σφάλλοντι παλαίσμασιν, ὅσσά τε πύκται
δεινοὶ ἐν ἱμάντεσσιν, ἅ τ' εἰς γαῖαν προπεσόντες
πάμμαχοι ἐξεύροντο παλαίσματα σύμφορα τέχνᾳ,
πάντ' ἔμαθ' Ἑρμείαο διδασκόμενος παρὰ παιδί
Αὐτολύκῳ Φανοτῆι, τὸν οὐδ' ἂν τηλόθε λεύσσων
θαρσαλέως τις ἔμεινεν ἀεθλεύοντ' ἐν ἀγῶνι·
τοῖον ἐπισκύνιον βλοσυρῷ ἐπέκειτο προσώπῳ.
ἵππους δ' ἐξελάσασθαι ὑφ' ἅρματι, καὶ περὶ νύσσαν
ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῶ σύριγγα φυλάξαι,

Ἀμφιτρύων ὃν παῖδα φίλα φρονέων ἐδίδαξεν
αὐτός, ἐπεὶ μάλα πολλὰ θοῶν ἐξ ἥρατ' ἀγώνων
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ κειμήλια, καί οἱ ἀαγεῖς
δίφροι, ἐφ' ὧν ἐπέβαινε, χρόνῳ διέλυσαν ἱμάντας.
δούρατι δὲ προβολαίῳ ὑπ' ἀσπίδι νῶτον ἔχοντα
ἀνδρὸς ὀρέξασθαι ξιφέων τ' ἀνέχεσθαι ἀμυχμόν,
κοσμῆσαί τε φάλαγγα λόχον τ' ἀναμετρήσασθαι
δυσμενέων ἐπιόντα καὶ ἱππήεσσι κελεῦσαι
Ἄκτωρ Ἱππασίδας δέδαεν, φυγὰς Ἄργεος ἐνθών,
ὁππόκα κλᾶρον ἅπαντα καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεύς
ναῖε παρ' Ἀδρήστοιο λαβὼν ἱππήλατον Ἄργος.
Ἄκτορι δ' οὔτις ὁμοῖος ἐν ἡμιθέοις πολεμιστής
ἄλλος ἔην πρὶν γῆρας ἀποτρῖψαι νεότητα.
Ὧδε μὲν Ἡρακλῆα φίλα παιδεύσατο μάτηρ.
εὐνὰ δ' ἧς τῷ παιδὶ τετυγμένα ἀγχόθι πατρός
δέρμα λεόντειον μάλα οἱ κεχαρισμένον αὐτῷ,
δεῖπνον δὲ κρέα τ' ὀπτὰ καὶ ἐν κανέῳ μέγας ἄρτος
Δωρικός· ἀσφαλέως κε φυτοσκάφον ἄνδρα κορέσσαι.
αὐτὰρ ἐπ' ἄματι τυννὸν ἄνευ πυρὸς αἴνυτο δόρπον.
εἵματα δ' οὐκ ἀσκητὰ μέσας ὑπὲρ ἕννυτο κνάμας.

(Desunt reliqua.)

Idyll. XX. (XXII.)*

Δ ι ό σ κ ο υ ρ ο ι.

Ὑμνέομεν Λήδας τε καὶ αἰγιόχου Διὸς υἱώ,
Κάστορα καὶ φοβερὸν Πολυδεύκεα πὺξ ἐρεθίζειν
χεῖρας ἐπιζεύξαντα μέσας βαρέεσσιν ἱμᾶσιν.
ὑμνέομεν καὶ δὶς καὶ τὸ τρίτον ἄρσενα τέκνα

κούρης Θεστιάδος, Λακεδαιμονίους δύ' ἀδελφεούς,
ἀνθρώπων σωτῆρας ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων,
ἵππων θ' αἱματόεντα ταρασσομένων καθ' ὅμιλον,
νηῶν θ', αἳ δύνοντα κατ' οὐρανοῦ ἢ ἀνιόντα
ἄστρα βιαζόμεναι χαλεποῖς ἔγκυρσαν ἀήταις.
οἳ δέ σφεων κατὰ πρύμναν ἀείραντες μέγα κῦμα,
ἠὲ καὶ ἐκ πρῴρηθεν, ἢ ὅππῃ θυμὸς ἑκάστου,
ἐς κοίλην ἔρριψαν, ἀνέρρηξαν δ' ἄρα τοίχους
ἀμφοτέρους· κρέμαται δὲ σὺν ἱστίῳ ἄρμενα πάντα
εἰκῇ ἀποκλασθέντα· πολὺς δ' ἐξ οὐρανοῦ ὄμβρος
νυκτὸς ἐφερπούσης· παταγεῖ δ' εὐρεῖα θάλασσα,
κοπτομένη πνοιαῖς τε καὶ ἀρρήκτοισι χαλάζαις.
ἀλλ' ἔμπης ὑμεῖς γε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νῆας
αὐτοῖσιν ναύτῃσιν ὀϊομένοις θανέεσθαι·
αἶψα δ' ἀπολήγοντ' ἄνεμοι, λιπαρὴ δὲ γαλήνη
ἀμ πέλαγος· νεφέλαι δὲ διέδραμον ἄλλυδις ἄλλαι·
ἐκ δ' ἄρκτοί τ' ἐφάνησαν, ὄνων τ' ἀνὰ μέσσον ἀμαυρή
φάτνη σημαίνουσα τὰ πρὸς πλόον εὔδια πάντα.
ὦ ἄμφω θνητοῖσι βοηθόοι, ὦ φίλοι ἄμφω,
ἱππῆες κιθαρισταί, ἀεθλητῆρες ἀοιδοί·
Κάστορος ἢ πρώτου Πολυδεύκεος ἄρξομ' ἀείδειν;
ἀμφοτέρους ὑμνέων Πολυδεύκεα πρῶτον ἀείδω.
  Ἡ μὲν ἄρα προφυγοῦσα πέτρας εἰς ἓν ξυνιούσας
Ἀργὼ καὶ νιφόεντος ἀταρτηρὸν στόμα Πόντου,
Βέβρυκας εἳς ἀφίκανε θεῶν φίλα τέκνα φέρουσα.
ἔνθα μιῆς πολλοὶ κατὰ κλίμακος ἀμφοτέρων ἐξ
τοίχων ἄνδρες ἔβαινον Ἰησονίης ἀπὸ νηός.
ἐκβάντες δ' ἐπὶ θῖνα βαθὺν καὶ ὑπήνεμον ἀκτήν
εὐνάς τ' ἐστόρνυντο πυρειά τε χερσὶν ἐνώμων.
Κάστωρ δ' αἰολόπωλος ὅ τ' οἰνωπὸς Πολυδεύκης
ἄμφω ἐρημάζεσκον ἀποπλαγχθέντες ἑταίρων,
παντοίην ἐν ὄρει θηεύμενοι ἄγριον ὕλην.

'Αμφιτρύων ὃν παῖδα φίλα φρονέων ἐδίδαξεν
αὐτός, ἐπεὶ μάλα πολλὰ θοῶν ἐξ ἤρατ' ἀγώνων
Ἄργει ἓν ἱπποβότῳ κειμήλια, καί οἱ ἀαγεῖς
δίφροι, ἐφ' ὧν ἐπέβαινε, χρόνῳ διέλυσαν ἱμάντας.
δούρατι δὲ προβολαίῳ ὑπ' ἀσπίδι νῶτον ἔχοντα
ἀνδρὸς ὀρέξασθαι ξιφέων τ' ἀνέχεσθαι ἀμυχμόν,
κοσμῆσαί τε φάλαγγα λόχον τ' ἀναμετρήσασθαι
δυσμενέων ἐπιόντα καὶ ἱππήεσσι κελεῦσαι
Ἄκτωρ Ἱππασίδας δέδαεν, φυγὰς Ἄργεος ἐνθών,
ὁππόκα κλᾶρον ἅπαντα καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεύς
ναῖε παρ' Ἀδρήστοιο λαβὼν ἱππήλατον Ἄργος.
Ἄκτορι δ' οὔτις ὁμοῖος ἐν ἡμιθέοις πολεμιστής
ἄλλος ἔην πρὶν γῆρας ἀποτρῖψαι νεότητα.
  Ὧδε μὲν Ἡρακλῆα φίλα παιδεύσατο μάτηρ.
εὐνὰ δ' ἦς τῷ παιδὶ τετυγμένα ἀγχόθι πατρός
δέρμα λεόντειον μάλα οἱ κεχαρισμένον αὐτῷ,
δεῖπνον δὲ κρέα τ' ὀπτὰ καὶ ἐν κανέῳ μέγας ἄρτος
Δωρικός· ἀσφαλέως κε φυτοσκάφον ἄνδρα κορέσσαι.
αὐτὰρ ἐπ' ἄματι τυννὸν ἄνευ πυρὸς αἴνυτο δόρπον.
εἵματα δ' οὐκ ἀσκητὰ μέσας ὑπὲρ ἕννυτο κνάμας.

(Desunt reliqua.)

Idyll. XX. (XXII.)*

Διόσκουροι.

Ὑμνέομεν Λήδας τε καὶ αἰγιόχου Διὸς υἱώ,
Κάστορα καὶ φοβερὸν Πολυδεύκεα πὺξ ἐρεθίζειν
χεῖρας ἐπιζεύξαντα μέσας βαρέεσσιν ἱμᾶσιν.
ὑμνέομεν καὶ δὶς καὶ τὸ τρίτον ἄρσενα τέκνα

κούρης Θεστιάδος, Λακεδαιμονίους δύ' ἀδελφεούς,
ἀνθρώπων σωτῆρας ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων,
ἵππων θ' αἱματόεντα ταρασσομένων καθ' ὅμιλον,
νηῶν θ', αἳ δύνοντα κατ' οὐρανοῦ ἢ ἀνιόντα
ἄστρα βιαζόμεναι χαλεποῖς ἔγκυρσαν ἀήταις.
οἳ δέ σφεων κατὰ πρύμναν ἀείραντες μέγα κῦμα,
ἠὲ καὶ ἐκ πρῴρηθεν, ἢ ὅππῃ θυμὸς ἑκάστου,
ἐς κοίλην ἔρριψαν, ἀνέρρηξαν δ' ἄρα τοίχους
ἀμφοτέρους· κρέμαται δὲ σὺν ἱστίῳ ἄρμενα πάντα
εἰκῇ ἀποκλασθέντα· πολὺς δ' ἐξ οὐρανοῦ ὄμβρος
νυκτὸς ἐφερπούσης· παταγεῖ δ' εὐρεῖα θάλασσα,
κοπτομένη πνοιαῖς τε καὶ ἀρρήκτοισι χαλάζαις.
ἀλλ' ἔμπης ὑμεῖς γε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νῆας
αὐτοῖσιν ναύτῃσιν ὀϊομένοις θανέεσθαι·
αἶψα δ' ἀπολήγοντ' ἄνεμοι, λιπαρὴ δὲ γαλήνη
ἀμ πέλαγος· νεφέλαι δὲ διέδραμον ἄλλυδις ἄλλαι·
ἐκ δ' ἄρκτοί τ' ἐφάνησαν, ὄνων τ' ἀνὰ μέσσον ἀμαυρή
φάτνη σημαίνουσα τὰ πρὸς πλόον εὔδια πάντα.
ὦ ἄμφω θνητοῖσι βοηθόοι, ὦ φίλοι ἄμφω,
ἱππῆες κιθαρισταί, ἀεθλητῆρες ἀοιδοί·
Κάστορος ἢ πρώτου Πολυδεύκεος ἄρξομ' ἀείδειν;
ἀμφοτέρους ὑμνέων Πολυδεύκεα πρῶτον ἀείδω.
  Ἡ μὲν ἄρα προφυγοῦσα πέτρας εἰς ἓν ξυνιούσας
Ἀργὼ καὶ νιφόεντος ἀταρτηρὸν στόμα Πόντου,
Βέβρυκας εἰς ἀφίκανε θεῶν φίλα τέκνα φέρουσα.
ἔνθα μιῆς πολλοὶ κατὰ κλίμακος ἀμφοτέρων ἐξ
τοίχων ἄνδρες ἔβαινον Ἰησονίης ἀπὸ νηός.
ἐκβάντες δ' ἐπὶ θῖνα βαθὺν καὶ ὑπήνεμον ἀκτήν
εὐνάς τ' ἐστόρνυντο πυρειά τε χερσὶν ἐνώμων.
Κάστωρ δ' αἰολόπωλος ὅ τ' οἰνωπὸς Πολυδεύκης
ἄμφω ἐρημάζεσκον ἀποπλαγχθέντες ἑταίρων,
παντοίην ἐν ὄρει θηεύμενοι ἄγριον ὕλην.

γεινόμεθ', οὔ κ' ἄλλῳ γε μαχεσσαίμεσθ' ἐπ' ἀέθλῳ.
Ἦ ῥ' Ἄμυκος, καὶ κόχλον ἑλὼν μυκήσατο κοίλην.
οἱ δὲ θοῶς συνάγερθεν ὑπὸ σκιερὰς πλατανίστους
κόχλου φυσηθέντος ἀεὶ Βέβρυκες κομόωντες.
ὣς δ' αὔτως ἥρωας ἰὼν ἐκαλέσσατο πάντας
Μαγνήσσης ἀπὸ νηὸς ὑπείροχος ἐν δαῒ Κάστωρ.
οἱ δ' ἐπεὶ οὖν σπείρησιν ἐκαρτύναντο βοείαις
χεῖρας καὶ περὶ γυῖα μακρά σφ' εἵλιξαν ἱμάντας,
ἐς μέσσον σύναγον φόνον ἀλλήλοισι πνέοντας.
ἔνθα πολύς σφισι μόχθος ἐπειγομένοισιν ἐτύχθη,
ὁππότερος κατὰ νῶτα λάβοι φάος ἠελίοιο·
ἰδρίῃ μέγα δ' ἄνδρα παρήλυθες ὦ Πολύδευκες,
βάλλετο δ' ἀκτίνεσσιν ἅπαν Ἀμύκοιο πρόσωπον.
αὐτὰρ ὅγ' ἐν θυμῷ κεχολωμένος ἵετο πρόσσω,
χερσὶ τιτυσκόμενος. τοῦ δ' ἄκρον τύψε γένειον
Τυνδαρίδης ἐπιόντος· ὀρίνθη δὲ πλέον ἢ πρίν,
σὺν δὲ μάχην ἐτάραξε, πολὺς δ' ἐνέκειτο νενευκώς
ἐς γαῖαν. Βέβρυκες δ' ἐπαΰτεον, οἱ δ' ἑτέρωθεν
ἥρωες κρατερὸν Πολυδεύκεα θαρσύνεσκον,
δειδιότες μή πώς μιν ἐπιβρίσας δαμάσειε
χώρῳ ἔνι στεινῷ Τιτυῷ ἐναλίγκιος ἀνήρ.
ἤτοι ὅγ' ἔνθα καὶ ἔνθα παριστάμενος Διὸς υἱός
ἀμφοτέρῃσιν ἄμυσσεν ἀμοιβαδίς, ἔσχεθε δ' ὁρμῆς
παῖδα Ποσειδάωνος ὑπερφίαλόν περ ἐόντα.
ἔστη δὲ πληγαῖς μεθύων, ἐκ δ' ἔπτυσεν αἷμα
φοίνιον· οἱ δ' ἅμα πάντες ἀριστῆες κελάδησαν,
ὡς ἴδον ἕλκεα λυγρὰ περὶ στόμα τε γναθμούς τε·
ὄμματα δ' οἰδήσαντος ἀπεστείνωτο προσώπου.
τὸν μὲν ἄναξ ἐτάρασσεν ἐτώσια χερσὶ προδεικνύς
πάντοθεν· ἀλλ' ὅτε δή μιν ἀμηχανέοντ' ἐνόησε,
μέσσης ῥινὸς ὕπερθε κατ' ὀφρύος ἤλασε πυγμῇ,
πᾶν δ' ἀπέσυρε μέτωπον ἐς ὀστέον. αὐτὰρ ὁ πληγείς

ὕπτιος ἐν φύλλοισι τεθηλόσιν ἐξετανύσθη.
ἔνθα μάχη δριμεῖα πάλιν γένετ' ὀρθωθέντος·
ἀλλήλους δ' ὄλεκον στερεοῖς θείνοντες ἱμᾶσιν.
ἀλλ' ὃ μὲν ἐς στῆθός τε καὶ ἰξὺν χεῖρας ἐνώμα
αὐχένα τ' ἀρχηγὸς Βεβρύκων· ὃ δ' ἀεικέσι πληγαῖς
πᾶν συνέφυρε πρόσωπον ἀνίκητος Πολυδεύκης.
σάρκες δ' ᾧ μὲν ἱδρῶτι συνίζανον, ἐκ μεγάλου δέ
αἶψ' ὀλίγος γένετ' ἀνδρός· ὃ δ' αἰεὶ μάσσονα γυῖα
ἁπτομένου φορέεσκε πόνου χροιῇ δέ τ' ἀμείνω.
πῶς γὰρ δὴ Διὸς υἱὸς ἀδηφάγον ἄνδρα καθεῖλεν;
εἰπὲ θεά, σὺ γὰρ οἶσθα· ἐγὼ δ' ἑτέροις ὑποφήτης
φθέγξομαι, ὅσσ' ἐθέλεις σύ, καὶ ὅππως τοι φίλον αὐτῇ.
Ἤτοι ὅγε ῥέξαί τι λιλαιόμενος μέγα ἔργον
σκαιῇ μὲν σκαιὴν Πολυδεύκεος ἔλλαβε χεῖρα,
δοχμὸς ἀπὸ προβολῆς κλινθείς, ἑτέρῃ δ' ἐπιβαίνων
δεξιτερῆς ἤνεγκεν ἐπὶ λαγόνας πλατὺ γυῖον.
[καί κε τυχὼν ἔβλαψεν Ἀμυκλαίων βασιλῆα·]
ἀλλ' ὅγ' ὑπεξανέδυ, κεφαλὴν στιβαρῇ δ' ἅμα χειρί
πλῆξεν ὑπὸ σκαιὸν κρόταφον καὶ ἐπέμπεσεν ὤμῳ·
ἐκ δ' ἐχύθη μέλαν αἷμα θοῶς κροτάφοιο χανόντος·
ἄλλῃ δὲ στόμα κόψε, πυκνοὶ δ' ἀράβησαν ὀδόντες·
αἰεὶ δ' ὀξυτέρῳ πιτύλῳ δηλεῖτο πρόσωπον,
μέχρι συνηλοίησε παρήια. πᾶς δ' ἐπὶ γαίῃ
κεῖτ' ἀλλοφρονέων, καὶ ἀνέσχεθε νεῖκος ἀπαυδῶν
ἀμφοτέρας ἅμα χεῖρας, ἐπεὶ θανάτου σχεδὸν ἦεν.
τὸν μὲν ἄρα κρατέων περ ἀτάσθαλον οὐδὲν ἔρεξας,
ὦ πύκτη Πολύδευκες· ὄμοσσε δέ τοι μέγαν ὅρκον,
ὃν πατέρ' ἐκ πόντοιο Ποσειδάωνα κικλήσκων,
μήποτ' ἔτι ξείνοισιν ἑκὼν ἀνιηρὸς ἔσεσθαι.
Καὶ σὺ μὲν ὕμνησαί μοι ἄναξ. σὲ δὲ Κάστορ ἀείσω,
Τυνδαρίδη ταχύπωλε δορυσσόε χαλκεοθώρηξ.

Τὼ μὲν ἀναρπάξαντε δύω φερέτην Διὸς υἱώ
δοιὰς Λευκίπποιο κόρας· δισσὼ δ' ἄρα τώγε
ἐσσυμένως ἐδίωκον ἀδελφεὼ υἷ' Ἀφαρῆος,
γαμβρὼ μελλογάμω, Λυγκεὺς καὶ ὁ καρτερὸς Ἴδας.
ἀλλ' ὅτε τύμβον ἵκανον ἀποφθιμένου Ἀφαρῆος,
ἐκ δίφρων ἄρα βάντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν,
ἔγχεσι καὶ κοίλοισι βαρυνόμενοι σακέεσσι.
Λυγκεὺς δ' αὖ μετέειπεν ὑπὲκ κόρυθος μέγ' ἀΰσας·
  Δαιμόνιοι, τί μάχης ἱμείρετε; πῶς δ' ἐπὶ νύμφαις
ἀλλοτρίαις χαλεποί, γυμναὶ δ' ἐν χερσὶ μάχαιραι;
ἡμῖν τοι Λεύκιππος ἑὰς ἔδνωσε θύγατρας
τᾶσδε πολὺ προτέροις, ἡμῖν γάμος οὗτος ἐν ὅρκῳ·
ὑμεῖς δ' οὐ κατὰ κόσμον ἐπ' ἀλλοτρίοισι λέχεσσι
βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἄλλοισι κτεάτεσσιν
ἄνδρα παρετρέψασθε, γάμον δ' ἐκλέπτετε δώροις.
ἦ μὴν πολλάκις ὔμμιν ἐνώπιον ἀμφοτέροισιν
αὐτὸς ἐγὼ τάδ' ἔειπα καὶ οὐ πολύμυθος ἐών περ·
„οὐχ οὕτω φίλοι ἄνδρες ἀριστήεσσιν ἔοικε
μνηστεύειν ἀλόχους, αἷς νυμφίοι ἤδη ἑτοῖμοι.
πολλή τοι Σπάρτη, πολλὴ δ' ἱππήλατος Ἦλις,
Ἀρκαδίη τ' εὔμηλος Ἀχαιῶν τε πτολίεθρα,
Μεσσήνη τε καὶ Ἄργος ἅπασά τε Σισυφὶς ἀκτή·
ἔνθα κόραι τοκέεσσιν ὕπο σφετέροισι τρέφονται
μυρίαι οὔτε φυῆς ἐπιδευέες οὔτε νόοιο,
τάων εὐμαρὲς ὔμμιν ὀπυίειν ἅς κ' ἐθέλητε·
ὡς ἀγαθοῖς πολέες βούλοιντό κε πενθεροὶ εἶναι·
ὑμεῖς δ' ἐν πάντεσσι διάκριτοι ἡρώεσσι,
καὶ πατέρες καὶ ἄνωθεν ἅπαν πατρώιον αἷμα.
ἀλλὰ φίλοι τοῦτον μὲν ἐάσατε πρὸς τέλος ἐλθεῖν
ἄμμι γάμον· σφῷν δ' ἄλλον ἐπιφραζώμεθα πάντες."
ἴσκον τοιάδε πολλά, τὰ δ' εἰς ὑγρὸν ᾤχετο κῦμα
πνοιὴ ἔχουσ' ἀνέμοιο, χάρις δ' οὐχ ἕσπετο μύθοις.

σφὼ γὰρ ἀκηλήτω καὶ ἀπηνέες. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
πείθεσθ'· ἄμφω δ' ἄμμιν ἀνεψιὼ ἐκ πατρὸς ἐστόν.
εἰ δ' ὑμῖν κραδίη πόλεμον ποθεῖ, αἵματι δὲ χρή
νεῖκος ἀναρρήξαντας ὁμοίιον ἔγχεα λοῦσαι,
Ἴδας μὲν καὶ ὅμαιμος ἑός, κρατερὸς Πολυδεύκης,
χεῖρας ἐρωήσουσιν ἀπεχθομένης ὑσμίνης,
νῶι δ', ἐγὼ Κάστωρ τε, διακρινώμεθ' ἄρηι
ὁπλοτέρω γεγαῶτε. γονεῦσι δὲ μὴ πολὺ πένθος
ἡμετέροισι λίπωμεν. ἅλις νέκυς ἐξ ἑνὸς οἴκου
εἷς· ἀτὰρ ὧλλοι πάντας ἐϋφρανέουσιν ἑταίρους
νυμφίοι ἀντὶ νεκρῶν, ὑμεναιώσουσι δὲ κούρας
τάσδ'· ὀλίγῳ τοι ἔοικε κακῷ μέγα νεῖκος ἀναιρεῖν.
Εἶπε, τὰ δ' οὐκ ἄρ' ἔμελλε θεὸς μεταμώνια θή-
σειν.
τὼ μὲν γὰρ ποτὶ γαῖαν ἀπ' ὤμων τεύχε' ἔθεντο,
ὣ γενεῇ προφέρεσκον· ὃ δ' ἐς μέσον ἤλυθε Λυγκεύς,
σείων καρτερὸν ἔγχος ὑπ' ἀσπίδος ἄντυγα πρώτην·
ὣς δ' αὔτως ἄκρας ἐτινάξατο δούρατος ἀκμάς
Κάστωρ· ἀμφοτέροις δὲ λόφων ἐπένευον ἔθειραι.
ἔγχεσι μὲν πρώτιστα τιτυσκόμενοι πόνον εἶχον
ἀλλήλων, εἴ πού τι χροὸς γυμνωθὲν ἴδοιεν.
ἀλλ' ἤτοι τὰ μὲν ἄκρα πάρος τινὰ δηλήσασθαι
δοῦρ' ἐάγη, σακέεσσιν ἔνι δεινοῖσι παγέντα.
τὼ δ' ἄορ ἐκ κολεοῖο ἐρυσσαμένω φόνον αὖτις
τεῦχον ἐπ' ἀλλήλοισι· μάχης δ' οὐ γίνετ' ἐρωή.
πολλὰ μὲν ἐς σάκος εὐρὺ καὶ ἱππόκομον τρυφάλειαν
Κάστωρ, πολλὰ δ' ἔνυξεν ἀκριβὴς ὄμμασι Λυγκεύς
τοῖο σάκος, φοίνικα δ' ὅσον λόφον ἵκετ' ἀκωκή.
τοῦ μὲν ἄκρην ἐκόλουσεν ἐπὶ σκαιὸν γόνυ χεῖρα
φάσγανον ὀξὺ φέροντος ὑπεξαναβὰς ποδὶ Κάστωρ
σκαιῷ· ὃ δὲ πληγεὶς ξίφος ἔκβαλεν, αἶψα δὲ φεύγειν
ὡρμήθη ποτὶ σῆμα πατρός, τόθι καρτερὸς Ἴδας

κεκλιμένος θῆειτο μάχην ἐμφύλιον ἀνδρῶν.
ἀλλὰ μεταΐξας πλατὺ φάσγανον ὦσε διαπρό
Τυνδαρίδης λαγόνος τε καὶ ὀμφαλοῦ· ἔγκατα δ' εἴσω
χαλκὸς ἄφαρ διέχευεν· ὃ δ' ἐς στόμα κεῖτο νενευκὼς
Λυγκεύς, κὰδ δ' ἄρα οἱ βλεφάρων βαρὺς ἔδραμεν ὕπνος.
οὐ μὰν οὐδὲ τὸν ἄλλον ἐφ' ἑστίῃ εἶδε πατρῴῃ
παίδων Λαοκόωσσα φίλον γάμον ἐκτελέσαντα.
ἦ γὰρ ὅγε στήλην Ἀφαρηίου ἐξανέχουσαν
τύμβου ἀναρρήξας ταχέως Μεσσήνιος Ἴδας
μέλλε κασιγνήτοιο βαλεῖν σφετέροιο φονῆα·
ἀλλὰ Ζεὺς ἐπάμυνε, χερῶν δέ οἱ ἔκβαλε τυκτήν
μάρμαρον, αὐτὸν δὲ φλογέῳ συνέφλεξε κεραυνῷ.
οὕτως Τυνδαρίδαις πολεμιζέμεν οὐκ ἐν ἐλαφρῷ
αὐτοῖς τε κρατέουσι καὶ ἐκ κρατέοντος ἔφυσαν.
Χαίρετε Λήδας τέκνα, καὶ ἡμετέροις κλέος ὕμνοις
ἐσθλὸν ἀεὶ πέμποιτε. φίλοι δέ τε πάντες ἀοιδοί
Τυνδαρίδαις Ἑλένῃ τε καὶ ἄλλοις ἡρώεσσιν,
Ἴλιον οἳ διέπερσαν ἀρήγοντες Μενελάῳ.
ὑμῖν κῦδος ἄνακτες ἐμήσατο Χῖος ἀοιδός,
ὑμνήσας Πριάμοιο πόλιν καὶ νῆας Ἀχαιῶν
Ἰλιάδας τε μάχας Ἀχιλῆά τε πύργον ἀϋτῆς·
ὑμῖν αὖ καὶ ἐγὼ λιγεῶν μειλίγματα Μουσέων,
οἷ' αὐταὶ παρέχουσι καὶ ὡς ἐμὸς οἶκος ὑπάρχει,
τοῖα φέρω. γεράων δὲ θεοῖς κάλλιστον ἀοιδαί.

Idyll. XXI. (XXVI.)*

Λ ῆ ν α ι ἢ Β ά κ χ α ι.

Ἰνὼ κΑὐτονόα χἀ μαλοπάραυος Ἀγαύα
τρεῖς θιάσως ἐς ὄρος τρεῖς ἄγαγον αὐταὶ ἐοῖσαι.
χαῖ μὲν ἀμερξάμεναι λασίας δρυὸς ἄγρια φύλλα
κισσόν τε ζώοντα καὶ ἀσφόδελον τὸν ὑπὲρ γᾶς
ἐν καθαρῷ λειμῶνι κάμον δυοκαίδεκα βωμούς,
τὼς τρεῖς τᾷ Σεμέλᾳ, τὼς ἐννέα τῷ Διονύσῳ.
ἱερὰ δ' ἐκ κίστας πεποναμένα χερσὶν ἑλοῖσαι
εὐφάμως κατέθεντο νεοδρέπτων ἐπὶ βωμῶν,
ὡς ἐδίδασχ', ὡς αὐτὸς ἐθυμάρει Διόνυσος.
Πενθεὺς δ' ἀλιβάτου πέτρας ἄπο πάντ' ἐθεώρει,
σχῖνον ἐς ἀρχαίαν καταδύς, ἐπιχώριον ἔρνος.
Αὐτονόα πράτα νιν ἀνέκραγε δεινὸν ἰδοῖσα,
σὺν δ' ἐτάραξε ποσὶν μανιώδεος ὄργια Βάκχου,
ἐξαπίνας ἐπιοῖσα, τὰ δ' οὐχ ὁρέοντι βέβηλοι.
μαίνετο μέν θ' αὕτα, μαίνοντο δ' ἄρ' εὐθὺ καὶ ἄλλαι.
Πενθεὺς μὲν φεῦγεν πεφοβημένος, αἳ δ' ἐδίωκον,
πέπλως ἐκ ζωστῆρος ἐς ἰγνύαν ἐρύσαισαι.
Πενθεὺς μὲν τόδ' ἔειπε· „τίνος κέχρησθε γυναῖκες;"
Αὐτονόα „τόδ'" ἔειπε „τάχα γνώσῃ πρὶν ἀκοῦσαι."
χἀ μὲν τὰν κεφαλὰν μυκήσατο παιδὸς ἑλοῖσα,
ὅσσόν περ τοκάδος τελέθει μύκημα λεαίνας·
Ἰνὼ δ' ἐξέρρηξε σὺν ὠμοπλάτᾳ μέγαν ὦμον
λὰξ ἐπὶ γαστέρα βᾶσα, καὶ Αὐτονόας ῥυθμὸς ωὗτός·
αἱ δ' ἄλλαι τὰ περισσὰ κρεανομέοντο γυναῖκες.
ἐς Θήβας δ' ἀφίκοντο πεφυρμέναι αἵματι πᾶσαι,
ἐξ ὄρεος πένθημα καὶ οὐ Πενθῆα φέρουσαι.
οὐκ ἀλέγω· μηδ' ἄλλος ἀπεχθομένω Διονύσῳ
φροντίζοι, μηδ' εἰ χαλεπώτερα τῶνδε μογήσαι,

εἴη δ' ἐκγενέτης ἢ καὶ λέκτρω ἐπιβαίνοι·
αὐτὸς δ' εὐαγέοιμι καὶ εὐαγέεσσιν ἅδοιμι.
ἐκ Διὸς αἰγιόχω τιμὰν ἔχει αἰετὸς οὗτος.
εὐσεβέων παίδεσσι τὰ λώϊα, δυσσεβέων δ' οὔ.
χαίροι μὲν Διόνυσος, ὃν ἐν Δρακάνῳ νιφόεντι
Ζεὺς ὕπατος μεγάλαν ἐπιγουνίδα κάτθετο λύσας·
χαίροι δ' εὐειδὴς Σεμέλα καὶ ἀδελφεαὶ αὐτᾶς
Καδμεῖαι ποιναῖς μεμελημέναι ἡρωῗναι,
αἳ τόδε ἔργον ἔρεξαν ὀρίναντος Διονύσου
οὐκ ἐπιμωματόν. μηδεὶς τὰ θεῶν ὀνόσαιτο.

Idyll. XXII. (XXVIII.)

Ἠ λ α κ ά τ η.

Γλαύκας ὦ φιλέριθ' ἀλακάτα δῶρον Ἀθανάας
γύναιξιν, νόος οἰκωφελίας αἶσιν ἐπάβολος,
θάρσεισ' ἄμμιν ὑμάρτη πόλιν ἐς Νείλεω ἀγλάαν,
ὄππυι Κύπριδος ἶρον καλάμῳ χλῶρον ὑπασσάλῳ.
τυῖδε γὰρ πλόον εὐάνεμον αἰτήμεθα πὰρ Δίος,
ὄππως ξέννον ἔμον τέρψομ' ἴδων κἀντιφίλησ' ἐῶ,
Νικίαν, Χαρίτων ἱμεροφώνων ἶερον φύτον,
καὶ σὲ τὰν ἐλέφαντος πολυμόχθω γεγενημέναν
δῶρον Νικιάας εἰς ἀλόχω χέρρας ὀπάσσομεν,
σὺν τᾷ πόλλα μὲν ἔργ' ἐκτελέσεις ἀνδρεΐοις πέπλοις,
πόλλα δ' οἶα γύναικες φορέοισ' ὑδάτινα βράκη.
δὶς γὰρ μάτερες ἄρνων μαλάκοις ἐν βοτάνᾳ πόκοις
πέξαιντ' αὐτοένει, Θευγένιδός γ' ἔννεκ' ἐϋσφύρω·
οὕτως ἀνυσίεργος, φιλέει δ' ὅσσα σαόφρονες.
οὐ γὰρ εἰς ἀκίδρας οὐδ' ἐς ἀέργω κεν ἐβολλόμαν

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

ἔλθοις, καὶ ξενίων κε τυχὼν πάλιν οἴκαδ' ἱκάνοις.

ΑΜΥΚΟΣ.

μήτε σύ με ξείνιζε, τά τ' ἐξ ἐμεῦ οὐκ ἐν ἑτοίμῳ.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

δαιμόνι', οὐδ' ἂν τοῦδε πιεῖν ὕδατος σύγε δοίης;

ΑΜΥΚΟΣ.

γνώσεαι, εἴ σευ δῖψος ἀνειμένα χείλεα τέρσει.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

ἄργυρος ἦ τίς ὁ μισθός, ἐρεῖς, ᾧ κέν σε πίθοιμεν;

ΑΜΥΚΟΣ.

εἷς ἑνὶ χεῖρας ἄειρον ἐναντίος ἀνδρὶ καταστάς.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

πυγμάχος, ἦ καὶ ποσσὶ θένων σκέλος, ἄμματα δ' ὀρθά;

ΑΜΥΚΟΣ.

πὺξ διατεινάμενος σφετέρης μὴ φείδεο τέχνης.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

τίς γάρ, ὅτῳ χεῖρας καὶ ἐμοὺς συνερείσω ἱμάντας;

ΑΜΥΚΟΣ.

ἐγγὺς ὁρᾷς· οὐ γύννις ἐὼν κεκλήσεθ' ὁ πύκτης.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

ἦ καὶ ἄεθλον ἑτοῖμον, ἐφ' ᾧ δηρισόμεθ' ἄμφω;

ΑΜΥΚΟΣ.

σὸς μὲν ἐγώ, σὺ δ' ἐμὸς κεκλήσεαι, αἴκε κρατήσω.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ.

ὀρνίθων φοινικολόφων τοιοίδε κυδοιμοί.

ΑΜΥΚΟΣ.

εἴτ' οὖν ὀρνίθεσσιν ἐοικότες εἴτε λέουσι

γεινόμεθ', οὔ κ' ἄλλῳ γε μαχεσσαίμεσθ' ἐπ' ἀέθλῳ.
Ἦ ῥ' Ἄμυκος, καὶ κόχλον ἑλὼν μυκήσατο κοίλην.
οἱ δὲ θοῶς συνάγερθεν ὑπὸ σκιερὰς πλατανίστους
κόχλου φυσηθέντος ἀεὶ Βέβρυκες κομόωντες.
ὣς δ' αὔτως ἥρωας ἰὼν ἐκαλέσσατο πάντας
Μαγνήσσης ἀπὸ νηὸς ὑπείροχος ἐν δαῒ Κάστωρ.
οἱ δ' ἐπεὶ οὖν σπείρῃσιν ἐκαρτύναντο βοείαις
χεῖρας καὶ περὶ γυῖα μακρά σφ' εἵλιξαν ἱμάντας,
ἐς μέσσον σύναγον φόνον ἀλλήλοισι πνέοντας.
ἔνθα πολύς σφισι μόχθος ἐπειγομένοισιν ἐτύχθη,
ὁππότερος κατὰ νῶτα λάβοι φάος ἠελίοιο·
ἰδρίῃ μέγα δ' ἄνδρα παρήλυθες ὦ Πολύδευκες,
βάλλετο δ' ἀκτίνεσσιν ἅπαν Ἀμύκοιο πρόσωπον.
αὐτὰρ ὅγ' ἐν θυμῷ κεχολωμένος ἵετο πρόσσω,
χερσὶ τιτυσκόμενος. τοῦ δ' ἄκρον τύψε γένειον
Τυνδαρίδης ἐπιόντος· ὀρίνθη δὲ πλέον ἢ πρίν,
σὺν δὲ μάχην ἐτάραξε, πολὺς δ' ἐνέκειτο νενευκώς
ἐς γαῖαν. Βέβρυκες δ' ἐπαΰτεον, οἱ δ' ἑτέρωθεν
ἥρωες κρατερὸν Πολυδεύκεα θαρσύνεσκον,
δειδιότες μή πώς μιν ἐπιβρίσας δαμάσειε
χώρῳ ἔνι στεινῷ Τιτυῷ ἐναλίγκιος ἀνήρ.
ἤτοι ὅγ' ἔνθα καὶ ἔνθα παριστάμενος Διὸς υἱός
ἀμφοτέρῃσιν ἄμυσσεν ἀμοιβαδίς, ἔσχεθε δ' ὁρμῆς
παῖδα Ποσειδάωνος ὑπερφίαλόν περ ἐόντα.
ἔστη δὲ πληγαῖς μεθύων, ἐκ δ' ἔπτυσεν αἷμα
φοίνιον· οἱ δ' ἅμα πάντες ἀριστῆες κελάδησαν,
ὡς ἴδον ἕλκεα λυγρὰ περὶ στόμα τε γναθμούς τε·
ὄμματα δ' οἰδήσαντος ἀπεστείνωτο προσώπου.
τὸν μὲν ἄναξ ἐτάρασσεν ἐτώσια χερσὶ προδεικνύς
πάντοθεν· ἀλλ' ὅτε δή μιν ἀμηχανέοντ' ἐνόησε,
μέσσης ῥινὸς ὕπερθε κατ' ὀφρύος ἤλασε πυγμῇ,
πᾶν δ' ἀπέσυρε μέτωπον ἐς ὀστέον. αὐτὰρ ὁ πληγείς

Idyll. XXI. (XXVI.)*

Λῆναι ἢ Βάκχαι.

Ἰνὼ κΑὐτονόα χἀ μαλοπάραυος Ἀγαύα
τρεῖς θιάσως ἐς ὄρος τρεῖς ἄγαγον αὐταὶ ἐοῖσαι.
χαῖ μὲν ἀμερξάμεναι λασίας δρυὸς ἄγρια φύλλα
κισσόν τε ζώοντα καὶ ἀσφόδελον τὸν ὑπὲρ γᾶς
ἐν καθαρῷ λειμῶνι κάμον δυοκαίδεκα βωμούς,
τὼς τρεῖς τᾷ Σεμέλᾳ, τὼς ἐννέα τῷ Διονύσῳ.
ἱερὰ δ' ἐκ κίστας πεπονημένα χερσὶν ἑλοῖσαι
εὐφάμως κατέθεντο νεοδρέπτων ἐπὶ βωμῶν,
ὡς ἐδίδασχ', ὡς αὐτὸς ἐθυμάρει Διόνυσος.
Πενθεὺς δ' ἀλιβάτου πέτρας ἄπο πάντ' ἐθεώρει,
σχῖνον ἐς ἀρχαίαν καταδύς, ἐπιχώριον ἔρνος.
Αὐτονόα πράτα νιν ἀνέκραγε δεινὸν ἰδοῖσα,
σὺν δ' ἐτάραξε ποσὶν μανιώδεος ὄργια Βάκχου,
ἐξαπίνας ἐπιοῖσα, τὰ δ' οὐχ ὁρέοντι βέβηλοι.
μαίνετο μέν θ' αὕτα, μαίνοντο δ' ἄρ' εὐθὺ καὶ ἄλλαι.
Πενθεὺς μὲν φεῦγεν πεφοβημένος, αἳ δ' ἐδίωκον,
πέπλως ἐκ ζωστῆρος ἐς ἰγνύαν ἐρύσαισαι.
Πενθεὺς μὲν τόδ' ἔειπε· „τίνος κέχρησθε γυναῖκες;"
Αὐτονόα „τόδ'" ἔειπε „τάχα γνώσῃ πρὶν ἀκοῦσαι."
χἀ μὲν τὰν κεφαλὰν μυκήσατο παιδὸς ἑλοῖσα,
ὅσσόν περ τοκάδος τελέθει μύκημα λεαίνας·
Ἰνὼ δ' ἐξέρρηξε σὺν ὠμοπλάτᾳ μέγαν ὦμον
λὰξ ἐπὶ γαστέρα βᾶσα, καὶ Αὐτονόας ῥυθμὸς ωὑτός·
αἱ δ' ἄλλαι τὰ περισσὰ κρεανομέοντο γυναῖκες.
ἐς Θήβας δ' ἀφίκοντο πεφυρμέναι αἵματι πᾶσαι,
ἐξ ὄρεος πένθημα καὶ οὐ Πενθῆα φέρουσαι.
οὐκ ἀλέγω· μηδ' ἄλλος ἀπεχθομένω Διονύσῳ
φροντίζοι, μηδ' εἰ χαλεπώτερα τῶνδε μογήσαι,

εἴη δ' ἐκγενέτης ἢ καὶ λέκτρω ἐπιβαίνοι·
αὐτὸς δ' εὐαγέοιμι καὶ εὐαγέεσσιν ἅδοιμι.
ἐκ Διὸς αἰγιόχω τιμὰν ἔχει αἰετὸς οὗτος.
εὐσεβέων παίδεσσι τὰ λῷα, δυσσεβέων δ' οὔ.
χαίροι μὲν Διόνυσος, ὃν ἐν Δρακάνῳ νιφόεντι
Ζεὺς ὕπατος μεγάλαν ἐπιγουνίδα κάτθετο λύσας·
χαίροι δ' εὐειδὴς Σεμέλα καὶ ἀδελφεαὶ αὐτᾶς
Καδμεῖαι ποιναῖς μεμελημέναι ἡρωῖναι,
αἳ τόδε ἔργον ἔρεξαν ὀρίναντος Διονύσου
οὐκ ἐπιμωματόν. μηδεὶς τὰ θεῶν ὀνόσαιτο.

Idyll. XXII. (XXVIII.)

Ἠ λ α κ ά τ η.

Γλαύκας ὦ φιλέριθ' ἀλακάτα δῶρον Ἀθανάας
γύναιξιν, νόος οἰκωφελίας αἶσιν ἐπάβολος,
θάρσεισ' ἄμμιν ὑμάρτη πόλιν ἐς Νείλεω ἀγλάαν,
ὅππυι Κύπριδος ἶρον καλάμῳ χλῶρον ὑπασσάλῳ.
τυΐδε γὰρ πλόον εὐάνεμον αἰτήμεθα πὰρ Δίος,
ὄππως ξέννον ἔμον τέρψομ' ἴδων κἀντιφίλησ' ἐῶ,
Νικίαν, Χαρίτων ἰμεροφώνων ἴερον φύτον,
καὶ σὲ τὰν ἐλέφαντος πολυμόχθω γεγενημέναν
δῶρον Νικιάας εἰς ἀλόχω χέρρας ὀπάσσομεν,
σὺν τᾷ πόλλα μὲν ἔργ' ἐκτελέσεις ἀνδρεΐοις πέπλοις,
πόλλα δ' οἶα γύναικες φορέοισ' ὐδάτινα βράκη.
δὶς γὰρ μάτερες ἄρνων μαλάκοις ἐν βοτάνᾳ πόκοις
πέξαιντ' αὐτοένει, Θευγένιδός γ' ἔννεκ' ἐϋσφύρω·
οὕτως ἀνυσίεργος, φιλέει δ' ὄσσα σαόφρονες.
οὐ γὰρ εἰς ἀκίδρας οὐδ' ἐς ἀέργω κεν ἐβολλόμαν

ὅπασσαί σε δόμοις ἀμμετέρας ἔσσαν ἀπὺ χθόνος.
καὶ γάρ τοι πάτρις, ἂν ὤξ Ἐφύρας κτίσσέ ποτ' Ἀρχίας
νάσω Τρινακρίας μύελον, ἄνδρων δοκίμων πόλιν.
νῦν μὰν οἶκον ἔχοισ' ἄνερος, ὃς πόλλ' ἐδάη σόφα
ἀνθρώποισι νόσοις φάρμακα λύγραις ἀπαλαλκέμεν,
οἰκήσεις κατὰ Μίλλατον ἐράνναν πεδ' Ἰαόνων,
ὡς εὐαλάκατος Θεύγενις ἐν δαμότισιν πέλη,
καί οἱ μνᾶστιν ἄει τῶ φιλαοίδω παρέχης ξένω.
κῆνο γάρ τις ἐρεῖ τὤπος ἴδων σ'· ἦ μεγάλα χάρις
δώρῳ σὺν ὀλίγῳ· πάντα δὲ τίματα τὰ πὰρ φίλων.

Idyll. XXIII. (XXIX.)

Π α ι δ ι κ ά.

Οἶνος ὦ φίλε παῖ λέγεται καὶ ἀλάθεα·
κἄμμε χρὴ μεθύοντας ἀλαθέας ἔμμεναι.
κἠγὼ μὲν τὰ φρενῶν ἐρέω κέατ' ἐν μυχῷ.
οὐκ ὅλας φιλέειν μ' ἐθέλεισθ' ἀπὸ καρδίας,
γινώσκω· τὸ γὰρ ἅμισυ τᾶς ζοΐας ἔχω
ζὰ τὰν σὰν ἰδέαν, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπώλετο.
χὤταν μὲν σὺ θέλῃς, μακάρεσσιν ἴσαν ἄγω
ἀμέραν· ὄκα δ' οὐκ ἐθέλεις τύ, μάλ' ἐν σκότῳ.
πῶς ταῦθ' ἅρμενα, τὸν φιλέοντ' ἀνίαις δίδων;
ἀλλ' εἴ μοί τι πίθοιο νέος προγενεστέρῳ,
τῶ κε λώιον αὐτὸς ἔχων ἔμ' ἐπαινέσαις.
ποίησαι καλιὰν μίαν εἰν ἑνὶ δενδρίῳ,
ὅππῃ μηδὲν ἀπίξεται ἄγριον ὄρπετον.
νῦν δὲ τῶδε μὲν ἅματος ἄλλον ἔχεις κλάδον,

ἄλλον δ' αὔριον, ἐξ ἑτέρω δ' ἕτερον μάλα.
καί μέν σευ τὸ καλόν τις ἰδὼν ῥέθος αἰνέσαι,
τῷ δ' εὐθὺς πλέον ἢ τριέτης ἐγένευ φίλος,
τὸν πρᾶτον δὲ φιλεῦντα τρίταιον ἐθήκαο.
ἀνδρῶν τῶν ὑπὲρ ἀνορέαν δοκέεις πνέειν.
φίλη δ', ἄς κε ζόῃς, τὸν ὔμοιον ἔχειν ἀεί.
αἰ γάρ ὧδε πόῃς, ἀγαθὸς μὲν ἀκούσεαι
ἐξ ἀστῶν· ὁ δέ τοί κ' Ἔρος οὐ χαλεπῶς ἔχοι,
ὃς ἀνδρῶν φρένας εὐμαρέως ὑποδάμναται,
κἤμε μαλθακὸν ἐξ ἐπόησε σιδαρίω.
ἀλλὰ πὲρ ἀπάλω στύματός σε πεδέρχομαι
ὀμνάσθην, ὅτι πέρρυσιν ἦσθα νεώτερος,
χὤτι γηραλέοι πέλομες πρὶν ἀποπτύσαι
καὶ ῥυσσοί, νεότατα δ' ἔχειν παλινάγρετον
οὐκ ἔστι· πτέρυγας γὰρ ἐπωμαδίαις φόρει,
κἄμμες βαρδύτεροι τὰ ποτήμενα συλλαβεῖν.
ταῦτα χρὴ νοέοντα πέλειν ποτιμώτερον,
καί μοι τὠραμένῳ συνερᾶν ἀδόλως σέθεν,
ὅπως, ἀνίκα τὰν γένυν ἀνδρεΐαν ἔχεις,
ἀλλάλοισι πελώμεθ' Ἀχιλλέϊοι φίλοι.
αἰ δὲ ταῦτα φέρειν ἀνέμοισιν ἐπιτρόπεις,
ἐν θυμῷ δὲ λέγεις „τί με δαιμόνι' ἐννοχλεῖς“;
νῦν μὲν κὴπὶ τὰ χρύσεα μᾶλ' ἕνεκεν σέθεν
βαίην καὶ φύλακον νεκύων πέδα Κέρβερον,
τόκα δ' οὐδὲ καλεῦντος ἐπ' αὐλεΐαις θύραις
προμόλοιμί κε παυσάμενος χαλεπῶ πόθω.

THEOCRITI EPIGRAMMATA.

I. (I.)

Τὰ ῥόδα τὰ δροσόεντα καὶ ἁ κατάπυκνος ἐκείνα
ἕρπυλλος κεῖται ταῖς Ἑλικωνιάσι,
ταὶ δὲ μελάμφυλλοι δάφναι τὶν Πύθιε Παιάν,
Δελφὶς ἐπεὶ πέτρα τοῦτό τοι ἀγλάϊσε.
βωμὸν δ' αἱμαξεῖ κεραὸς τράγος οὗτος ὁ μᾶλος,
τερμίνθου τρώγων ἔσχατον ἀκρεμόνα.

II. (VII.)

Ἦλθε καὶ ἐς Μίλητον ὁ τοῦ Παιηονος υἱός,
ἰητῆρι νόσων ἀνδρὶ συνοισόμενος
Νικίᾳ, ὅς μιν ἐπ' ἦμαρ ἀεὶ θυέεσσιν ἱκνεῖται,
καὶ τόδ' ἀπ' εὐώδους γλύψατ' ἄγαλμα κέδρου,
Ἠετίωνι χάριν γλαφυρᾶς χερὸς ἄκρον ὑποστάς
μισθόν· ὃ δ' εἰς ἔργον πᾶσαν ἀφῆκε τέχνην.

III. (X.)

Ὑμῖν τοῦτο θεαὶ κεχαρισμένον ἐννέα πάσαις
τὤγαλμα Ξενοκλῆς θῆκε τὸ μαρμάρινον,
μουσικός· οὐχ ἑτέρως τις ἐρεῖ. σοφίῃ δ' ἐπὶ τῇδε
αἶνον ἔχων Μουσέων οὐκ ἐπιλανθάνεται.

IV. (XII.)

Δημομέλης ὁ χορηγός, ὁ τὸν τρίποδ' ὦ Διόνυσε
πὰρ σὲ τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθείς,
μέτριος ἦν ἐν πᾶσι, χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

V. (XIII.)

Ἡ Κύπρις οὐ πάνδημος. ἱλάσκεο τὴν θεὸν εἰπὼν
οὐρανίην, ἁγνῆς ἄνθεμα Χρυσογόνας
οἴκῳ ἐν Ἀμφικλέους, ᾧ καὶ τέκνα καὶ βίον εἶχε
ξυνόν. ἀεὶ δέ σφιν λώιον εἰς ἔτος ἦν
ἐκ σέθεν ἀρχομένοις ὦ πότνια· κηδόμενοι γὰρ
ἀθανάτων αὐτοὶ πλεῖον ἔχουσι βροτοί.

VI. (XX.)

Τὸν τοῦ Ζανὸς ὅδ' ὗμιν υἱὸν ὡνήρ
τὸν λεοντομάχαν, τὸν ὀξύχειρα,
πρᾶτος τῶν ἔτ' ἄνωθε μουσοποιῶν
Πείσανδρος συνέγραψεν οὑκ Καμίρου,
χὤσσους ἐξεπόνασεν εἶπ' ἀέθλους.
τοῦτον δ' αὐτὸν ὁ δᾶμος, ὡς σάφ' εἰδῇς,
ἔστασ' ἐνθάδε χάλκεον ποήσας
πολλοῖς μησὶν ὄπισθε κἠνιαυτοῖς.

VII. (XVI.)

Θᾶσαι τὸν ἀνδριάντα τοῦτον ὦ ξένε
σπουδᾷ, καὶ λέγ' ἐπὴν ἐς οἶκον ἔνθῃς·
„Ἀνακρέοντος εἰκόν' εἶδον ἐν Τέῳ
τῶν πρόσθ' εἴ τι περισσὸν ᾠδοποιοῦ.“
προσθεὶς δὲ χὤτι τοῖς νέοισιν ἅδετο,
ἐρεῖς ἀτρεκέως ὅλον τὸν ἄνδρα.

VIII. (XVII.)

Ἅ τε φωνὰ Δώριος χὡνὴρ ὁ τὰν κωμῳδίαν
εὑρὼν Ἐπίχαρμος.
ὦ Βάκχε χάλκεόν νιν ἀντ' ἀλαθινοῦ
τὶν ὧδ' ἀνέθηκαν,
τοὶ Συρακόσσαις ἐνίδρυνται πελωριστᾷ πόλει,
ὧν ἀνδρὶ πολίτᾳ

σωρὸν παρεῖχες ῥημάτων μεμναμένοι
  τελεῖν ἐπίχειρα.
πολλὰ γὰρ πὸτ τὰν ζόαν τοῖς πᾶσιν εἶπε χρήσιμα.
  μεγάλα χάρις αὐτῶν.

IX. (XXI.)

Ὁ μουσοποιὸς ἐνθάδ' Ἱππῶναξ κεῖται.
κεἰ μὲν πονηρός, μὴ προσέρχευ τῷ τύμβῳ·
εἰ δ' ἐσσὶ κρήγυός τε καὶ παρὰ χρηστῶν,
θαρσέων καθίζευ, κἢν θέλῃς ἀπόβριξον.

Dubia et Spuria.

X. (II.)

Δάφνις ὁ λευκόχρως, ὁ καλᾷ σύριγγι μελίσδων
  βουκολικοὺς ὕμνους, ἄνθετο Πανὶ τάδε,
τοὺς τρητοὺς δόνακας, τὸ λαγωβόλον, ὀξὺν ἄκοντα,
  νεβρίδα, τὰν πήραν, ᾇ ποκ' ἐμαλοφόρει.

XI. (III.)

Εὕδεις φυλλοστρῶτι πέδῳ Δάφνι σῶμα κεκμακός
  ἀμπαύων· στάλικες δ' ἀρτιπαγεῖς ἀν' ὄρη.
ἀγρεύει δέ τυ Πὰν καὶ ὁ τὸν κροκόεντα Πρίηπος
  κισσὸν ἐφ' ἱμερτῷ κρατὶ καθαπτόμενος,
ἄντρον ἔσω στείχοντες ὁμόρροθοι. ἀλλὰ τὺ φεῦγε,
  φεῦγε μεθεὶς ὕπνου κῶμα καὶ ἀγρεμόνας.

XII. (VI.)

Ἀ δείλαιε τὺ Θύρσι, τί τὸ πλέον, εἰ καταταξεῖς
  δάκρυσι διγλήνους ὦπας ὀδυρόμενος;
οἴχεται ἁ χίμαρος, τὸ καλὸν τέκος, οἴχετ' ἐς Ἅιδαν·
  τραχὺς γὰρ χαλαῖς ἀμφεπίαξε λύκος.
αἱ δὲ κύνες κλαγγεῦντι· τί τὸ πλέον, ἁνίκα τηνας
  ὄστιον οὐδὲ τέφρα λείπεται οἰχομένας;

XIII. (V.)

Λῆς ποτὶ τᾶν Νυμφᾶν διδύμοις αὐλοῖσιν ἀεῖσαι
ἁδύ τί μοι; κἠγὼ πακτίδ' ἀειράμενος
ἀρξεῦμαί τι κρέκειν, ὁ δὲ βουκόλος ἅμμιγα θελξεῖ
Δάφνις, κηροδέτῳ πνεύματι μελπόμενος.
ἐγγὺς δὲ στάντες λασίας δρυὸς ἄντρου ὄπισθεν
Πᾶνα τὸν αἰγιβάταν ὀρφανίσωμες ὕπνου.

XIV. (XXII.)

Ἄλλος ὁ Χῖος· ἐγὼ δὲ Θεόκριτος, ὃς τάδ' ἔγραψα,
εἷς ἀπὸ τῶν πολλῶν εἰμὶ Συρακοσίων,
υἱὸς Πραξαγόραο περικλειτῆς τε Φιλίνης·
Μοῦσαν δ' ὀθνείην οὔτιν' ἐφελκυσάμην.

XV.

Ἀστοῖς καὶ ξείνοισιν ἴσον νέμει ἥδε τράπεζα·
θεὶς ἀνελοῦ ψήφου πρὸς λόγον ἐρχομένης.
ἄλλός τις πρόφασιν λεγέτω· τὰ δ' ὀθνεῖα Καΐκος
χρήματα καὶ νυκτὸς βουλομένοις ἀριθμεῖ.

XVI.

Ἀρχαῖ' ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τἀνθήματα ταῦτα
ὑπῆρχεν· ἡ βάσις δὲ τοῖς μὲν εἴκοσι,
τοῖς δ' ἑπτά, τοῖς δὲ πέντε, τοῖς δὲ δώδεκα,
τοῖς δὲ διηκοσίοισι νεωτέρη ἥδ' ἐνιαυτοῖς·
τοσσόσδε γάρ μιν ἐξέβη μετρούμενος

* * * *

XVII. (IV.)

Τήναν ταν λαύραν τᾷ θ' αἱ δρύες αἰπόλε κάμψας
σύκινον εὑρήσεις ἀρτιγλυφὲς ξόανον,
ιρισκελὲς αὐτόφλοιον ἀνούατον, ἀλλὰ φάλητι
παιδογόνῳ δυνατὸν Κύπριδος ἔργα τελεῖν.

σακὸς δ' εὐίερος περιδέδρομεν, ἀέναον δὲ
ῥεῖθρον ἀπὸ σπιλάδων πάντοσε τηλεθάει
δάφναις καὶ μύρτοισι καὶ εὐώδει κυπαρίσσῳ.
ἔνθα πέριξ κέχυται βοτρυόπαις ἕλικι
ἄμπελος, εἰαρινοὶ δὲ λιγυφθόγγοισιν ἀοιδαῖς
κόσσυφοι ἀχεῦσιν ποικιλότραυλα μέλη.
ξουθαὶ δ' ἀδονίδες μινυρίσμασιν ἀνταχεῦσι
μέλπουσαι στόμασιν τὰν μελίγαρυν ὄπα.
ἕζεο δὴ τηνεῖ καὶ τῷ χαρίεντι Πριήπῳ
εὔχε' ἀποστέρξαι τοὺς Δάφνιδός με πόθους,
κεὐθὺς ἐπιρρέξειν χίμαρον καλόν. ἢν δ' ἄρα νεύσῃ,
τοῦδε τυχὼν ἐθέλω τρισσὰ θύη τελέσαι·
ῥέξω γὰρ δαμάλαν, λάσιον τράγον, ἄρνα τὸν ἴσχω
σακίταν. ἀΐοι δ' εὐμενέως ὁ θεός.

XVIII. (XV.)

Γνώσομαι, εἴ τι νέμεις ἀγαθοῖς πλέον, ἢ καὶ ὁ δειλός
ἐκ σέθεν ὡσαύτως ἶσον ὁδοιπόρ' ἔχει.
„χαιρέτω οὗτος ὁ τύμβος“ ἐρεῖς „ἐπεὶ Εὐρυμέδοντος
κεῖται τῆς ἱερῆς κοῦφος ὑπὲρ κεφαλῆς.“

XIX. (XIV.)

Νήπιον υἱὸν ἔλειπες, ἐν ἁλικίᾳ δὲ καὶ αὐτός
Εὐρύμεδον τύμβου τοῦδε θανὼν ἔτυχες.
σοὶ μὲν ἕδρα θείοισι μετ' ἀνδράσι· τὸν δὲ πολῖται
τιμασεῦντι, πατρὸς μνώμενοι ὡς ἀγαθοῦ.

XX. (VIII.)

Ξεῖνε, Συρακόσιός τοι ἀνὴρ τόδ' ἐφίεται Ὄρθων·
χειμερίας μεθύων μηδαμὰ νυκτὸς ἴοις.
καὶ γὰρ ἐγὼ τοιοῦτον ἔχον πόρον, ἀντὶ δὲ πολλᾶς
πατρίδος ὀθνείαν κεῖμαι ἐφεσσάμενος.

XXI. (XI.)

Εὐσθένεος τὸ μνῆμα· φυσιγνώμων ὁ σοφιστής,
δεινὸς ἀπ' ὀφθαλμοῦ καὶ τὸ νόημα μαθεῖν.
εὖ μιν ἔθαψαν ἑταῖροι ἐπὶ ξείνης ξένον ὄντα,
χὠ ὑμνοθέτης ἐν τοῖς δαιμονίως φίλος ὤν.
πάντων, ὧν ἐπέοικεν ἔχειν τεθνεῶθ', ὁ σοφιστής
καίπερ ἄκικυς ἐὼν εἶχ' ἄρα κηδεμόνας.

XXII.

Ἡ παῖς ᾤχετ' ἄωρος ἐν ἑβδόμῳ ἤδ' ἐνιαυτῷ
εἰς Ἀΐδην πολλοῖς ἡλικίης προτέρη,
δειλαίη, ποθέουσα τὸν εἰκοσάμηνον ἀδελφόν,
νήπιον ἀστόργου γευσάμενον θανάτου.
αἰαῖ ἐλεινὰ παθοῦσα Περιστέρη, ὡς ἐν ἑτοίμῳ
ἀνθρώποις δαίμων θῆκε τὰ λυγρότατα.

XXIII. (XVIII.)

Ὁ μικκὸς τόδ' ἔτευξε τᾷ Θραΐσσᾳ
Μήδειος τὸ μνᾶμ' ἐπὶ τᾷ ὁδῷ κἠπέγραψε Κλείτας.
ἑξεῖ τὰν χάριν ἁδὺν ἀντὶ τήνων,
ὧν τὸν κοῦρον ἔθρεψ'· ἔτι μάν, ὅτι χρησίμα καλεῖται.

XXIV. (XIX.)

Ἀρχίλοχον καὶ στᾶθι καὶ εἴσιδε τὸν πάλαι ποιητάν
τὸν τῶν ἰάμβων, οὗ τὸ μυρίον κλέος
διῆλθε κἠπὶ νύκτα καὶ πρὸς ἀῶ.
ἦρά νιν αἱ Μοῦσαι καὶ ὁ Δάλιος ἠγάπευν Ἀπόλλων,
ὡς ἐμμελής τ' ἐγένετο κἠπιδέξιος
ἔπεά τε ποιεῖν πρὸς λύραν τ' ἀείδειν.

XXV.

Αὐδήσαις τὸ γράμμα, τί σᾶμά τε καὶ τίς ὑπ' αὐτῷ.
Γλαύκης εἰμὶ τάφος τῆς ὀνομαζομένης.

XXVI. (IX.)

Ἄνθρωπε, ζωῆς περιφείδεο, μηδὲ παρ' ὥρην
ναυτίλος ἴσθι· καὶ ὣς οὐ πολὺς ἀνδρὶ βίος.
δείλαιε Κλεόνικε, σὺ δ' εἰς λιπαρὴν Θάσον ἐλθεῖν
ἠπείγευ κοίλης ἔμπορος ἐκ Συρίης,
ἔμπορος ὦ Κλεόνικε· δύσιν δ' ὑπὸ Πλειάδος αὐτήν
ποντοπορῶν αὐτῇ Πλειάδι συγκατέδυς.

THEOCRITI FRAGMENTUM.

Ἐκ τῆς Βερενίκης.

Καἴ τις ἀνὴρ αἰτεῖται ἐπαγροσύνην τε καὶ ὄλβον,
ἐξ ἁλὸς ᾧ ζωή, τὰ δὲ δίκτυα κείνῳ ἄροτρα,
σφάζων ἀκρόνυχος ταύτῃ θεῷ ἱερὸν ἰχθῦν,
ὃν λεῦκον καλέουσιν, ὃ γὰρ φιερώτατος ἄλλων,
καί κε λίνα στήσαιτο καὶ ἐξερύσαιτο θαλάσσης
ἔμπλεα.

BIONIS RELIQUIAE.

I.

Ἐπιτάφιος Ἀδώνιδος.

Αἴαζ' ὦ τὸν Ἄδωνιν· ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις,
ὤλετο καλὸς Ἄδωνις· ἐπαιάζουσιν Ἔρωτες.

Μηκέτι πορφυρέοις ἐνὶ φάρεσι Κύπρι κάθευδε·
ἔγρεο δειλαία κυανόστολε καὶ πλατάγησον
στήθεα καὶ λέγε πᾶσιν ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις.
αἴαζ' ὦ τὸν Ἄδωνιν· ἐπαιάζουσιν Ἔρωτες.

Κεῖται καλὸς Ἄδωνις ἐν ὤρεσι μηρὸν ὀδόντι,
λευκὸν μηρὸν ὀδόντι τυπείς, καὶ Κύπριν ἀνιῇ
λεπτὸν ἀποψύχων· τὸ δέ οἱ μέλαν εἴβεται αἷμα
χιονέας κατὰ σαρκός, ὑπ' ὀφρύσι δ' ὄμματα ναρκῇ,
καὶ τὸ ῥόδον φεύγει τῶ χείλεος· ἀμφὶ δὲ τήνῳ
θνάσκει καὶ τὸ φίλημα, τὸ μήποτε Κύπρις ἀνοίσει. 12
αἴαζ' ὦ τὸν Ἄδωνιν· ἐπαιάζουσιν Ἔρωτες.

Ἄγριον ἄγριον ἕλκος ἔχει κατὰ μηρὸν Ἄδωνις·
μεῖζον δ' ἁ Κυθέρηα φέρει ποτικάρδιον ἕλκος.
κεῖνον μὲν περιπολλὰ φίλοι κύνες ὠρύονται
καὶ Νύμφαι κλαίουσιν Ὀρειάδες· ἁ δ' Ἀφροδίτα
λυσαμένα πλοκαμῖδας ἀνὰ δρυμὼς ἀλάληται
πενθαλέα νήπαστος ἀσάνδαλος, αἱ δὲ βάτοι νιν
ἐρχομέναν κείρουσι καὶ ἱερὸν αἷμα δρέπονται·

Κύπριδι μὲν τὸ φίλαμα καὶ οὐ ζώοντος ἀρέσκει, 13
ἀλλ' οὐκ οἶδεν Ἄδωνις, ὅ μιν θνάσκοντ' ἐφίλασεν. 14

ὀξὺ δὲ κωκύοισα δι' ἄγκεα μακρὰ φορεῖται,
Ἀσσύριον βοόωσα πόσιν καὶ πολλὰ καλεῦσα.
ἀμφὶ δέ μιν μέλαν εἷμα παρ' ὀμφαλὸν αἰωρεῖται, 25
στήθεα δ' ἐκ χειρῶν φοινίσσεται, οἱ δ' ὑπὸ μαζοί
χιόνεοι τὸ πάροιθεν Ἀδώνιδι πορφύρονται.
αἰαῖ τὰν Κυθέρηαν ἐπαιάζουσιν Ἔρωτες.

Ὤλεσε τὸν καλὸν ἄνδρα, συνώλεσεν ἱερὸν εἶδος.
Κύπριδι μὲν καλὸν εἶδος, ὅτε ζώεσκεν Ἄδωνις· 30
κάτθανε δ' ἁ μορφὰ σὺν Ἀδώνιδι. τὰν Κύπριν αἰαῖ
ὤρεα πάντα λέγοντι, καὶ αἱ δρύες αἰαῖ Ἄδωνιν·
καὶ ποταμοὶ κλαίουσι τὰ πένθεα τᾶς Ἀφροδίτας,
καὶ παγαὶ τὸν Ἄδωνιν ἐν ὤρεσι δακρύοντι· 34
πάντας ἀνὰ κναμώς, ἀνὰ πᾶν νάπος οἰκτρὰ ἀηδών 36
αἰάζει νέον οἷτον ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις. 37
Κύπριδος αἰνὸν ἔρωτα τίς οὐκ ἔκλαυσεν ἂρ' αἰαῖ; 39
ὡς ἴδεν, ὡς ἐνόησεν Ἀδώνιδος ἄσχετον ἕλκος, 40
ὡς ἴδε φοίνιον αἷμα μαραινομένῳ περὶ μηρῷ,
πάχεας ἀμπετάσασα κινύρετο· „μεῖνον Ἄδωνι,
δύσποτμε μεῖνον Ἄδωνι, πανύστατον ὥς σε κιχείω,
ὥς σε περιπτύξω καὶ χείλεα χείλεσι μίξω.
ἔγρεο τυτθὸν Ἄδωνι, τὸ δ' αὖ πύματόν με φίλησον, 45
τοσσοῦτόν με φίλησον, ὅσον ζώει τὸ φίλημα,
ἄχρις ἀπὸ ψυχᾶς ἐς ἐμὸν στόμα κεἰς ἐμὸν ἧπαρ
πνεῦμα τεὸν ῥεύσῃ, τὸ δέ σευ γλυκὺ φίλτρον ἀμέλξω,
ἐκ δὲ πίω τὸν ἔρωτα, φίλημα δὲ τοῦτο φυλάξω
ὡς σ' αὐτὸν τὸν Ἄδωνιν, ἐπεὶ σύ με δύσμορε φεύγεις, 50

ἄνθεα δ' ἐξ ὀδύνας ἐρυθραίνεται· ἁ δὲ Κυθήρη 35

Ἀχὼ δ' ἀντεβόασεν, ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις. 38

φεύγεις μακρὸν Ἄδωνι, καὶ ἔρχεαι εἰς Ἀχέροντα
πὰρ στυγνὸν βασιλῆα καὶ ἄγριον· ἁ δὲ τάλαινα
ζώω καὶ θεὸς ἐμμὶ καὶ οὐ δύναμαί σε διώκειν.
λάμβανε Περσεφόνα τὸν ἐμὸν πόσιν. ἐσσὶ γὰρ αὐτά
πολλὸν ἐμεῦ κρέσσων, τὸ δὲ πᾶν καλὸν ἐς σὲ καταρρεῖ. 55
ἐμμὶ δ' ἐγὼ πανάποτμος, ἔχω δ' ἀκόρεστον ἀνίαν,
καὶ κλαίω τὸν Ἄδωνιν, ὅ μοι θάνε, καὶ σεσόβημαι.
θνάσκεις ὦ τριπόθητε, πόθος δέ μοι ὡς ὄναρ ἔπτη.
χήρα δ' ἁ Κυθέρηα, κενοὶ δ' ἀνὰ δώματ' Ἔρωτες.
σοὶ δ' ἅμα κεστὸς ὄλωλε. τί γὰρ τολμηρὲ κυναγεῖς; 60
καλὸς ἐὼν τί τοσοῦτον ἐμήναο θηρὶ παλαίειν;"
ὧδ' ὀλοφύρατο Κύπρις· ἐπαιάζουσιν Ἔρωτες
αἰαῖ τὰν Κυθέρηαν, ἀπώλετο καλὸς Ἄδωνις. 63

Αἴαζ' ὦ τὸν Ἄδωνιν, ἀπωλετο καλὸς Ἄδωνις. 67
Μηκέτ' ἐνὶ δρυμοῖσι τὸν ἀνέρα μύρεο Κύπρι.
οὐκ ἀγαθὰ στιβάς ἐστιν Ἀδώνιδι, φυλλὰς ἐρήμα·
λέκτρον ἔχοι Κυθέρηα τὸ σὸν τόδε νεκρὸς Ἄδωνις. 70
καὶ νέκυς ὢν καλός ἐστι, καλὸς νέκυς οἷα καθεύδων.
κάτθεό νιν μαλακοῖς ἐνὶ φάρεσιν εὖ ἐνιαύεν,
τοῖς μετὰ σεῦ ἀνὰ νύκτα τὸν ἱερὸν ὕπνον ἐμίχθη,
παγχρύσῳ κλιντῆρι· ποθεῖ καὶ στυγνὸν Ἄδωνιν.
βάλλε δέ νιν στεφάνοισι καὶ ἄνθεσι· πάντα σὺν αὐτῷ, 75
ὡς τῆνος τέθνακε καὶ ἄνθεα ταῦτ' ἐμαράνθη.
ῥαῖνε δέ μιν Συρίοισιν ἀλείφασι, ῥαῖνε μύροισιν.
ὀλλύσθω μύρα πάντα, τὸ σὸν μύρον ὤλεθ' Ἄδωνις.
αἴαζ' ὦ τὸν Ἄδωνιν· ἐπαιάζουσιν Ἔρωτες.

δάκρυα δ' ἁ Παφίη τόσσ' ἐκχέει, ὅσσον Ἄδωνις 64
αἷμα χέει· τὰ δὲ πάντα ποτὶ χθονὶ γίνεται ἄνθη. 65
αἷμα ῥόδον τίκτει, τὰ δὲ δάκρυα τὰν ἀνεμώναν. 66

μάρτυς ἐγών, ὅτι μῦθος ὅδ' ἔπλετο πᾶσιν ἀλαθής.
ἢν μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινὰ μέλπω,
βαμβαίνει μευ γλῶσσα καὶ ὡς πάρος οὐκέτ' ἀείδει·
ἢν δ' αὖτ' ἐς τὸν Ἔρωτα καὶ ἐς Λυκίδαν τι μελίσδω,
καὶ τόκα μοι χαίροισα διὰ στόματος ῥέει αὐδά.

IX. (III.)

Ἁ μεγάλα μοι Κύπρις ἔθ' ὑπνώοντι παρέστα,
νηπίαχον τὸν Ἔρωτα καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα
ἐς χθόνα νευστάζοντα, τόσον δέ μοι ἔφρασε μῦθον·
„μέλπειν μοι φίλε βοῦτα λαβὼν τὸν Ἔρωτα δίδασκε."
ὣς λέγε· χἃ μὲν ἀπῆλθεν, ἐγὼ δ' ὅσα βουκολίασδον,
νήπιος ὡς ἐθέλοντα μαθεῖν τὸν Ἔρωτα δίδασκον,
ὡς εὗρε πλαγίαυλον ὁ Πάν, ὡς αὐλὸν Ἀθάνα,
ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν ὡς ἄνυσ' Ἀπόλλων.
ταῦτά μιν ἐξεδίδασκον· ὃ δ' οὐκ ἐμπάζετο μύθων,
ἀλλά μοι αὐτὸς ἄειδεν ἐρωτύλα, καί μ' ἐδίδασκε
θνατῶν ἀθανάτων τε πόθως καὶ ματέρος ἔργα.
κἠγὼν ἐκλαθόμαν μὲν ὅσων τὸν Ἔρωτ' ἐδίδασκον,
ὅσσα δ' Ἔρως μ' ἐδίδαξεν ἐρωτύλα πάντ' ἐδιδάχθην.

X. (XVI.)

Ἕσπερε, τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος Ἀφρογενείας,
Ἕσπερε κυανέας ἱερὸν φίλε νυκτὸς ἄγαλμα,
τόσσον ἀφαυρότερος μήνας, ὅσον ἔξοχος ἄστρων,
χαῖρε φίλος, καί μοι ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγοντι
ἀντὶ σελαναίας τὺ δίδου φάος, ὥνεκα τήνα
σάμερον ἀρχομένα τάχιον δύεν. οὐκ ἐπὶ φωράν
ἔρχομαι, οὐδ' ἵνα νυκτὸς ὁδοιπορέοντα λοχάσω·
ἀλλ' ἐράω· καλὸν δέ τ' ἐρασσαμένῳ συναρέσθαι.

IV. (XIII.)

Μηδὲ λίπῃς μ' ἀγέραστον, ἐπεὶ χὼ Φοῖβος ἀείδει
μισθὸν ἑλών. τιμὰ δὲ τὰ πράγματα κρέσσονα ποιεῖ.

V. (V.)

Οὐκ οἶδ', οὐδ' ἐπέοικεν ἃ μὴ μάθομες πονέεσθαι.

VI. (V^b.)

Εἴ μευ καλὰ πέλει τὰ μελύδρια, καὶ τάδε μοῦνα
κῦδος ἐμοὶ θήσοντι, τά μοι πάρος ὤπασε Μοῖσα.
εἰ δ' οὐχ ἁδέα ταῦτα, τί μοι ποτὶ πλείονα μοχθεῖν;

VII. (V^c.)

Εἰ μὲν γὰρ βιότω διπλόον χρόνον ἄμμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὥστ' ἀνύεσθαι
τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
ἦν τάχα μοχθήσαντι ποθ' ὕστερον ἐσθλὰ δέχεσθαι.
εἰ δὲ θεοὶ κατένευσαν ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
ἀνθρώποις, καὶ τόνδε βραχὺν καὶ μείονα πάντων,
ὁππόσα τοὶ δειλοὶ καματώδεες ἔργα πονεῦμες,
ψυχὰν δ' ἄχρι τίνος ποτὶ κέρδεα καὶ ποτὶ τέχνας
βάλλομες, ἱμείροντες ἀεὶ πολὺ πλείονος ὄλβω;
λαθόμεθ' ἦ ἄρα πάντες, ὅτι θνατοὶ γενόμεσθα,
χὡς βραχὺν ἐκ Μοίρας λάχομες χρόνον.

VIII. (IV.)

Ταὶ Μοῖσαι τὸν Ἔρωτα τὸν ἄγριον οὐ φοβέονται
ἧκ θυμῷ φιλέοντι καὶ ἐκ ποδὸς αὐτῷ ἕπονται.
κἢν μὲν ἄρα ψυχάν τις ἔχων ἀνέραστον ἀείδῃ,
τῆνον ὑπεκφεύγοντι καὶ οὐκ ἐθέλοντι διδάσκειν·
ἢν δὲ νόον τις Ἔρωτι δονεύμενος ἁδὺ μελίσδῃ,
ἐς τῆνον μάλα πᾶσαι ἐπειγόμεναι προρέοντι.

μάρτυς ἐγών, ὅτι μῦθος ὅδ' ἔπλετο πᾶσιν ἀλαθής.
ἢν μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινὰ μέλπω,
βαμβαίνει μευ γλῶσσα καὶ ὡς πάρος οὐκέτ' ἀείδει·
ἢν δ' αὖτ' ἐς τὸν Ἔρωτα καὶ ἐς Λυκίδαν τι μελίσδω,
καὶ τόκα μοι χαίροισα διὰ στόματος ῥέει αὐδά.

IX. (III.)

Ἁ μεγάλα μοι Κύπρις ἔθ' ὑπνώοντι παρέστα,
νηπίαχον τὸν Ἔρωτα καλᾶς ἐκ χειρὸς ἄγοισα
ἐς χθόνα νευστάζοντα, τόσον δέ μοι ἔφρασε μῦθον·
„μέλπειν μοι φίλε βοῦτα λαβὼν τὸν Ἔρωτα δίδασκε."
ὣς λέγε· χᾶ μὲν ἀπῆλθεν, ἐγὼ δ' ὅσα βουκολίασδον,
νήπιος ὡς ἐθέλοντα μαθεῖν τὸν Ἔρωτα δίδασκον,
ὡς εὗρε πλαγίαυλον ὁ Πάν, ὡς αὐλὸν Ἀθάνα,
ὡς χέλυν Ἑρμάων, κίθαριν ὡς ἅνυσ' Ἀπόλλων.
ταῦτά μιν ἐξεδίδασκον· ὃ δ' οὐκ ἐμπάζετο μύθων,
ἀλλά μοι αὐτὸς ἄειδεν ἐρωτύλα, καί μ' ἐδίδασκε
θνατῶν ἀθανάτων τε πόθως καὶ ματέρος ἔργα.
κἠγὼν ἐκλαθόμαν μὲν ὅσων τὸν Ἔρωτ' ἐδίδασκον,
ὅσσα δ' Ἔρως μ' ἐδίδαξεν ἐρωτύλα πάντ' ἐδιδάχθην.

X. (XVI.)

Ἕσπερε, τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος Ἀφρογενείας,
Ἕσπερε κυανέας ἱερὸν φίλε νυκτὸς ἄγαλμα,
τόσσον ἀφαυρότερος μήνας, ὅσον ἔξοχος ἄστρων,
χαῖρε φίλος, καί μοι ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγοντι
ἀντὶ σελαναίας τὺ δίδου φάος, ὥνεκα τήνα
σάμερον ἀρχομένα τάχιον δύεν. οὐκ ἐπὶ φωράν
ἔρχομαι, οὐδ' ἵνα νυκτὸς ὁδοιπορέοντα λοχάσω·
ἀλλ' ἐράω· καλὸν δέ τ' ἐρασσαμένῳ συναρέσθαι.

XI. (VIII.)

Ὄλβιοι οἱ φιλέοντες, ἐπὴν ἴσον ἀντεράωνται.
ὄλβιος ἦν Θησεὺς τῶ Πειριθόω παρεόντος,
εἰ καὶ ἀμειλίκτοιο κατήλυθεν εἰς Ἀΐδαο.
ὄλβιος ἦν χαλεποῖσιν ἐν ἀξείνοισιν Ὀρέστας,
ὥνεκά οἱ ξυνὰς Πυλάδας ἀλῆτο κελεύθως.
ἦν μάκαρ Αἰακίδας ἑτάρω ζώοντος Ἀχιλλεύς·
ὄλβιος ἦν θνάσκων, ὅτι ἵμερον αἰνὸν ἄμυνεν.

XII. (II.)

Ἰξευτὰς ἔτι κῶρος ἐν ἄλσεϊ δενδράεντι
ὄρνεα θηρεύων τὸν ὑπόπτερον εἶδεν Ἔρωτα
ἑσδόμενον πύξοιο ποτὶ κλάδον· ὡς δ' ἐνόησε,
χαίρων ὥνεκα δὴ μέγα φαίνετο ὄρνεον αὐτῷ,
τὼς καλάμως ἅμα πάντας ἐπ' ἀλλάλοισι συνάπτων
τᾷ καὶ τᾷ τὸν Ἔρωτα μετάλμενον ἀμφεδόκευε.
χὠ παῖς ἀσχαλάων, ὅκα οἱ τέλος οὐδὲν ἀπάντη,
τὼς καλάμως ῥίψας ποτ' ἀροτρέα πρέσβυν ἵκανεν,
ὅς νιν τᾶνδε τέχναν ἐδιδάξατο, καὶ λέγεν αὐτῷ,
καί οἱ δεῖξεν Ἔρωτα καθήμενον. αὐτὰρ ὁ πρέσβυς
μειδιάων κίνησε κάρη καὶ ἀμείβετο παῖδα·
„φείδευ τᾶς θήρας, μηδ' ἐς τόδ' ἔτ' ὄρνεον ἔρχευ.
φεῦγε μακράν. κακόν ἐστι τὸ θηρίον. ὄλβιος ἐσσῇ,
εἰσόκε μή μιν ἕλῃς· ἢν δ' ἀνέρος ἐς μέτρον ἔλθῃς,
οὗτος ὁ νῦν φεύγων καὶ ἀπάλμενος αὐτὸς ἀφ' αὑτῶ
ἐλθὼν ἐξαπίνας κεφαλὰν ἔπι σεῖο καθιξεῖ."

XIII. (XVII.)

Ἅμερε Κυπρογένεια, Διὸς τέκος ἠὲ θαλάσσας,
τίπτε τόσον θνατοῖσι καὶ ἀθανάτοισι χαλέπτεις;
τυτθὸν ἔφαν· τί νυ τόσσον ἀπήχθεο καὶ τὶν αὐτᾷ,

ταλίκον ὡς πάντεσσι κακὸν τὸν Ἔρωτα τεκέσθαι,
ἄγριον ἄστοργον, μορφᾷ νόον οὐδὲν ὁμοῖον;
ἐς τί δέ νιν πτανὸν καὶ ἑκαβόλον ὤπασας ἦμεν,
ὡς μὴ πικρὸν ἐόντα δυναίμεθα τῆνον ἀλύξαι;

XIV. (XIV.)

Μορφὰ θηλυτέρῃσι πέλει καλόν, ἀνέρι δ' ἀλκά.

XV. (XII.)

Αὐτὰρ ἐγὼν βασεῦμαι ἐμὰν ὁδὸν ἐς τὸ κάταντες
τῆνο ποτὶ ψάμαθόν τε καὶ ᾐόνα ψιθυρίσδων,
λισσόμενος Γαλάτειαν ἀπηνέα· τὰς δὲ γλυκείας
ἐλπίδας ὑστατίω μέχρι γήραος οὐκ ἀπολειψῶ.

XVI. (VII.)

Ἀμφασία τὸν Φοῖβον ἕλεν τόσον ἄλγος ἔχοντα.
δίζετο φάρμακα πάντα, σοφὰν δ' ἐπεμαίετο τέχναν·
χρῖεν δ' ἀμβροσίᾳ καὶ νέκταρι, χρῖεν ἅπασαν
ὠτειλάν· μοιραῖα δ' ἀναλθέα τραύματα πάντα.

XVII. (VI.)

ΚΛΕΟΔΑΜΟΣ.

Εἴαρος ὦ Μύρσων ἢ χείματος ἢ φθινοπώρω
ἢ θέρεος τί τοι ἁδύ; τί δὲ πλέον εὔχεαι ἐλθεῖν;
ἢ θέρος, ἁνίκα πάντα τελείεται ὅσσα μογεῦμες;
ἢ γλυκερὸν φθινόπωρον, ὅτ' ἀνδράσι λιμὸς ἐλαφρά;
ἢ καὶ χεῖμα δύσεργον; ἐπεὶ καὶ χείματι πολλοί
θαλπόμενοι θέλγονται ἀεργίᾳ τε καὶ ὄκνῳ.
ἦ τοι καλὸν ἔαρ πλέον εὔαδεν; εἰπέ, τί τοι φρήν
αἱρεῖται; λαλέειν γὰρ ἐπέτραπεν ἁ σχολὰ ἄμμιν.

ΜΥΡΣΩΝ.

Κρίνειν οὐκ ἐπέοικε θεήια ἔργα βροτοῖσι·

πάντα γὰρ ἱερὰ ταῦτα καὶ ἁδέα· σεῦ δὲ ἕκατι
ἐξερέω Κλεόδαμε, τό μοι πέλεν ἅδιον ἄλλων.
οὐκ ἐθέλω θέρος ἦμεν, ἐπεὶ τόκα μ' ἅλιος ὀπτῇ.
οὐκ ἐθέλω φθινόπωρον, ἐπεὶ νοσέρ' ὥρια τίκτει.
οὖλον χεῖμα φέρον νιφετὸν κρυμώς τε φοβεῦμαι.
εἶαρ ἐμοὶ τριπόθητον ὅλῳ λυκάβαντι παρείη,
ἁνίκα μήτε κρύος μήθ' ἅλιος ἄμμε βαρύνει.
εἴαρι πάντα κύει, πάντ' εἴαρος ἁδέα βλαστεῖ,
χἁ νὺξ ἀνθρώποισιν ἴσα καὶ ὁμοίιος ἀώς.

XVIII. (X.)

Μοίσας Ἔρως καλέοι, Μοῖσαι τὸν Ἔρωτα φέροιεν.
μολπὰν ταὶ Μοῖσαί μοι ἀεὶ ποθέοντι διδοῖεν,
τὰν γλυκερὰν μολπάν, τᾶς φάρμακον ἅδιον οὐδέν.

XIX.

Παντα θεῶ γ' ἐθέλοντος ἐναίσιμα, πάντα βροτοῖσιν
ἐκ μακάρων ῥᾴϊστα καὶ οὐκ ἀτέλεστα γένοντο.

MOSCHI RELIQUIAE.

I.

Ε ὐ ρ ώ π η.

Εὐρώπῃ ποτὲ Κύπρις ἐπὶ γλυκὺν ἧκεν ὄνειρον,
νυκτὸς ὅτε τρίτατον λάχος ἵσταται, ἐγγύθι δ' ἠώς,
ὕπνος ὅτε γλυκίων μέλιτος βλεφάροισιν ἐφίζων
λυσιμελὴς πεδάᾳ μαλακῷ κατὰ φάεα δεσμῷ,
εὖτε καὶ ἀτρεκέων ποιμαίνεται ἔθνος ὀνείρων.
τῆμος ὑπωροφίοισιν ἐνὶ κνώσσουσα δόμοισι
Φοίνικος θυγάτηρ ἔτι παρθένος Εὐρώπεια
ὠίσατ' ἠπείρους δοιὰς περὶ εἷο μάχεσθαι,
'Ασίδα τ' ἀντιπέρην τε· φυὴν δ' ἔχον οἷα γυναῖκες.
τῶν δ' ἣ μὲν ξείνης μορφὴν ἔχεν, ἣ δ' ἄρ' ἐῴκει
ἐνδαπίῃ, καὶ μᾶλλον ἑῆς περιίσχετο κούρης,
φάσκεν δ' ὥς μιν ἔτικτε καὶ ὥς ἀτίτηλέ μιν αὐτή.
ἡ δ' ἑτέρη κρατερῇσι βιωομένη παλάμῃσιν
εἴρυεν οὐκ ἀέκουσαν, ἐπεὶ φάτο μόρσιμον εἷο
ἐκ Διὸς αἰγιόχου γέρας ἔμμεναι Εὐρώπειαν.
ἣ δ' ἀπὸ μὲν στρωτῶν λεχέων θόρε δειμαίνουσα,
παλλομένη κραδίην· τὸ γὰρ ὡς ὕπαρ εἶδεν ὄνειρον.
ἑζομένη δ' ἐπὶ δηρὸν ἀκὴν ἔχεν, ἀμφοτέρας δὲ
εἰσέτι πεπταμένοισιν ἐν ὄμμασιν εἶχε γυναῖκας.
ὀψὲ δὲ δειμαλέην ἀνενείκατο παρθένος αὐδήν·
„Τίς μοι τοιάδε φάσματ' ἐπουρανίων προΐηλεν;
ποῖοί με στρωτῶν λεχέων ὕπερ ἐν θαλάμοισιν
ηδὺ μάλα κνώσσουσαν ἀνεπτοίησαν ὄνειροι,

τίς δ' ἦν ἡ ξείνη, τὴν εἴσιδον ὑπνώουσα;
ὥς μ' ἔλαβε κραδίην κείνης πόθος, ὥς με καὶ αὐτή
ἀσπασίως ὑπέδεκτο καὶ ὡς σφετέρην ἴδε παῖδα.
ἀλλά μοι εἰς ἀγαθὸν μάκαρες κρήνειαν ὄνειρον.“
Ὣς εἰποῦσ' ἀνόρουσε, φίλας δ' ἐπεδίζεθ' ἑταίρας
ἥλικας οἰέτεας θυμήρεας εὐπατερείας,
τῇσιν ἀεὶ συνάθυρεν, ὅτ' ἐς χορὸν ἐντύναιτο,
ἢ ὅτε φαιδρύνοιτο χρόα προχοῇσιν ἀναύρων,
ἢ ὁπότ' ἐκ λειμῶνος εὔπνοα λείρι' ἀμέργοι.
αἳ δέ οἱ αἶψα φάανθεν· ἔχον δ' ἐν χερσὶν ἑκάστη
ἀνθοδόκον τάλαρον· ποτὶ δὲ λειμῶνας ἔβαινον
ἀγχιάλους, ὅθι τ' αἰὲν ὁμιλαδὸν ἠγερέθοντο
τερπόμεναι ῥοδέῃ τε φυῇ καὶ κύματος ἠχῇ.
αὐτὴ δὲ χρύσεον τάλαρον φέρεν Εὐρώπεια,
θηητὸν μάλα θαῦμα, μέγαν πόνον Ἡφαίστοιο,
ὃν Λιβύῃ πόρε δῶρον, ὅτ' ἐς λέχος Ἐννοσιγαίου
ἤιεν· ἣ δὲ πόρεν περικαλλέϊ Τηλεφαάσσῃ,
ἥτέ οἱ αἵματος ἔσκεν· ἀνύμφῳ δ' Εὐρωπείῃ
μήτηρ Τηλεφάασσα περικλυτὸν ὤπασε δῶρον.
ἐν τῷ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο μαρμαίροντα.
ἐν μὲν ἔην χρυσοῖο τετυγμένη Ἰναχὶς Ἰώ,
εἰσέτι πόρτις ἐοῦσα, φυὴν δ' οὐκ εἶχε γυναίην.
φοιταλέη δὲ πόδεσσιν ἐφ' ἁλμυρὰ βαῖνε κέλευθα,
νηχομένῃ ἰκέλη· κυάνου δ' ἐτέτυκτο θάλασσα.
δοιοῦ δ' ἕστασαν ὑψοῦ ἐπ' ὀφρύος αἰγιαλοῖο
φῶτες ἀολλήδην, θηεῦντο δὲ ποντοπόρον βοῦν.
ἐν δ' ἦν Ζεὺς Κρονίδης ἐπαφώμενος ἠρέμα χερσί
πόρτιος Ἰναχίης, τὴν δ' ἑπταπόρῳ παρὰ Νείλῳ
ἐκ βοὸς εὐκεράοιο πάλιν μετάμειβε γυναῖκα.
ἀργύρεος μὲν ἔην Νείλου ῥόος, ἡ δ' ἄρα πόρτις
χαλκείη, χρυσοῦ δὲ τετυγμένος αὐτὸς ἔην Ζεύς.
ἀμφὶ δὲ δηνήεντος ὑπὸ στεφάνην ταλάροιο

Ἑρμείης ἤσκητο· πέλας δέ οἱ ἐκτετάνυστο
Ἄργος ἀκοιμήτοισι κεκασμένος ὀφθαλμοῖσι.
τοῖο δὲ φοινήεντος ἀφ' αἵματος ἐξανέτελλεν
ὄρνις ἀγαλλόμενος πτερύγων πολυανθέϊ χροιῇ,
ταρσ' ὃς ἀναπλώσας ὡσείτέ τις ὠκύαλος νηῦς
χρυσείου ταλάροιο περίσκεπε χείλεα ταρσοῖς.
τοῖος ἔην τάλαρος περικαλλέος Εὐρωπείης.
Αἳ δ' ἐπεὶ οὖν λειμῶνας ἐς ἀνθεμόεντας ἵκανον,
ἄλλη ἐπ' ἀλλοίοισι τότ' ἄνθεσι θυμὸν ἔτερπον.
τῶν ἣ μὲν νάρκισσον ἐΰπνοον, ἣ δ' ὑάκινθον,
ἣ δ' ἴον, ἣ δ' ἕρπυλλον ἀπαίνυτο· πολλὰ δ' ἔραζε
λειμώνων ἐαροτρεφέων θάλε' ἔσκε πετηλά.
αἳ δ' αὖτε ξανθοῖο κρόκου θυόεσσαν ἔθειραν
δρέπτον ἐριδμαίνουσαι· ἀτὰρ μέσσῃσιν ἄνασσα,
ἀγλαΐην πυρσοῖο ῥόδου χείρεσσι λέγουσα,
οἷά περ ἐν Χαρίτεσσι διέπρεπεν Ἀφρογένεια.
οὐ μὴν δηρὸν ἔμελλεν ἐπ' ἄνθεσι θυμὸν ἰαίνειν,
οὐδ' ἄρα παρθενίην μίτρην ἄχραντον ἔρυσθαι.
ἦ γὰρ δὴ Κρονίδης ὥς μιν φράσαθ', ὥς ἐόλητο
θυμὸν ἀνωΐστοισιν ὑποδμηθεὶς βελέεσσι
Κύπριδος, ἣ μούνη δύναται καὶ Ζῆνα δαμάσσαι.
δὴ γὰρ ἀλευόμενός τε χόλον ζηλήμονος Ἥρης
παρθενικῆς τ' ἐθέλων ἀταλὸν νόον ἐξαπατῆσαι
κρύψε θεὸν καὶ τρέψε δέμας καὶ γείνετο ταῦρος,
οὐχ οἷος σταθμοῖς ἔνι φέρβεται, οὐδέ μεν οἷος
ὦλκα διατμήγει σύρων εὐκαμπὲς ἄροτρον,
οὐδ' οἷος ποίμνῃς ἔπι βόσκεται, οὐδέ μεν οἷος
ὅστις ὑποδμηθεὶς ἐρύει πολύφορτον ἀπήνην.
τοῦ δή τοι τὸ μὲν ἄλλο δέμας ξανθόχροον ἔσκε,
κύκλος δ' ἀργύφεος μέσσῳ μάρμαιρε μετώπῳ,
ὄσσε δ' ὑπὸ γλαύσσεσκε καὶ ἵμερον ἀστράπτεσκεν.
ἶσά τ' ἐπ' ἀλλήλοισι κέρα ἀνέτελλε καρήνου

ἄντυγος ἡμιτόμου κεραῆς ἅτε κύκλα σελήνης.
ἤλυθε δ' ἐς λειμῶνα καὶ οὐκ ἐφόβησε φαανθείς
παρθενικάς, πάσῃσι δ' ἔρως γένετ' ἐγγὺς ἱκέσθαι,
ψαῦσαι δ' ἱμερτοῖο βοός, τοῦ δ' ἄμβροτος ὀδμή
τηλόθι καὶ λειμῶνος ἐκαίνυτο λαρὸν ἀϋτμήν.
στῆ δὲ ποδῶν προπάροιθεν ἀμύμονος Εὐρωπείης,
καί οἱ λιχμάζεσκε δέριν, κατέθελγε δὲ κούρην.
ἣ δέ μιν ἀμφαφάασκε καὶ ἠρέμα χείρεσιν ἀφρόν
πολλὸν ἀπὸ στομάτων ἀπομόργνυτο καὶ κύσε ταῦρον.
αὐτὰρ ὃ μειλίχιον μυκήσατο· φαῖό κεν αὐλοῦ
Μυγδονίου γλυκὺν ἦχον ἀνηπύοντος ἀκούειν.
ὤκλασε δὲ πρὸ ποδοῖιν, ἐδέρκετο δ' Εὐρώπειαν
αὐχέν' ἐπιστρέψας καί οἱ πλατὺ δείκνυε νῶτον.
ἣ δὲ βαθυπλοκάμοισι μετέννεπε παρθενικῇσι·
„Δεῦθ' ἑτάραι φίλιαι καὶ ὁμήλικες, ὄφρ' ἐπὶ τῷδε
ἑζόμεναι ταύρῳ τερπώμεθα· δὴ γὰρ ἁπάσας
νῶτον ὑποστορέσας ἀναδέξεται οἷά τ' ἐνηής
πρηΰς τ' εἰσιδέειν καὶ μείλιχος, οὐδέ τι ταύροις
ἄλλοισι προσέοικε· νόος δέ οἱ ἠΰτε φωτός
αἴσιμος ἀμφὶ θέῃ, μούνης δ' ἐπιδεύεται αὐδῆς."
Ὣς φαμένη νώτοισιν ἐφίζανε μειδιόωσα,
αἳ δ' ἄλλαι μέλλεσκον. ἄφαρ δ' ἀνεπήλατο ταῦρος,
ἣν θέλεν ἁρπάξας· ὠκὺς δ' ἐπὶ πόντον ἵκανεν.
ἣ δὲ μεταστρεφθεῖσα φίλας καλέεσκεν ἑταίρας
χεῖρας ὀρεγνυμένη, ταὶ δ' οὐκ ἐδύναντο κιχάνειν.
ἀγάων δ' ἐπιβὰς πρόσσω θέεν ἠΰτε δελφίς,
χηλαῖς ἀβρεκτοῖσιν ἐπ' εὐρέα κύματα βαίνων.
ἣ δὲ τότ' ἐρχομένοιο γαληνιάασκε θάλασσα,
κήτεα δ' ἀμφὶς ἄταλλε Διὸς προπάροιθε ποδοῖιν,
γηθόσυνος δ' ὑπὲρ οἶδμα κυβίστεε βυσσόθε δελφίς.
Νηρεΐδες δ' ἀνέδυσαν ὑπὲξ ἁλός, αἳ δ' ἄρα πᾶσαι
κητείοις νώτοισιν ἐφήμεναι ἐστιχόωντο.

καὶ δ' αὐτὸς βαρύδουπος ὑπεὶρ ἅλα Ἐννοσίγαιος
κῦμα κατιθύνων ἁλίης ἡγεῖτο κελεύθου
αὐτοκασιγνήτῳ· τοὶ δ' ἀμφί μιν ἠγερέθοντο
Τρίτωνες, πόντοιο βαρύθροοι αὐλητῆρες,
κόχλοισιν ταναοῖς γάμιον μέλος ἠπύοντες.
ἡ δ' ἄρ' ἐφεζομένη Ζηνὸς βοέοις ἐπὶ νώτοις
τῇ μὲν ἔχεν ταύρου δολιχὸν κέρας, ἐν χερὶ δ' ἄλλῃ
εἴρυε πορφυρέην στολμοῦ πτύχα, ὄφρά κε μή μιν
δεύοι ἐφελκόμενον πολιῆς ἁλὸς ἄσπετον ὕδωρ.
κολπώθη δ' ἀνέμοισι πέπλος βαθὺς Εὐρωπείης,
ἱστίον οἷά τε νηός, ἐλαφρίζεσκε δὲ κούρην.
ἡ δ' ὅτε δὴ γαίης ἄπο πατρίδος ἦεν ἄνευθεν,
φαίνετο δ' οὔτ' ἀκτή τις ἁλίρροθος οὔτ' ὄρος αἰπύ,
ἀλλ' ἀὴρ μὲν ἄνωθεν, ἔνερθε δὲ πόντος ἀπείρων,
ἀμφί ἑ παπτήνασα τόσην ἀνενείκατο φωνήν·
„Πῇ με φέρεσθ' ὦ ταῦρε φίλ' ἔπλετο; πῶς δὲ κέλευθα
ἀργαλέ' εἰλιπόδεσσι διέρχεαι, οὐδὲ θάλασσαν
δειμαίνεις; νηυσὶν γὰρ ἐπίδρομός ἐστι θάλασσα
ὠκυάλοις, ταῦροι δ' ἁλίην τρομέουσιν ἀταρπόν.
ποῖόν τοι ποτὸν ἡδύ; τίς ἐξ ἁλὸς ἔσσετ' ἐδωδή;
ἦ ἄρα τις θεός ἐσσι· θεοῖς δ' ἐπεοικότα ῥέζεις.
οὔθ' ἅλιοι δελφῖνες ἐπὶ χθονὸς οὔτέ τι ταῦροι
ἐν πόντῳ στιχόωσι, σὺ δὲ χθόνα καὶ κατὰ πόντον
ἄτρομος ἀΐσσεις, χηλαὶ δέ τοί εἰσιν ἐρετμά.
ἦ τάχα καὶ γλαυκῆς ὑπὲρ ἠέρος ὑψόσ' ἀερθείς
εἴκελος αἰψηροῖσι πετήσεαι οἰωνοῖσιν.
ὤμοι ἐγὼ μέγα δή τι δυσάμμορος, ἥ ῥά τε δῶμα
πατρὸς ἀποπρολιποῦσα καὶ ἑσπομένη βοῒ τῷδε
ξείνην ναυτιλίην ἐφέπω καὶ πλάζομαι οἴη.
ἀλλὰ σύ μοι μεδέων πολιῆς ἁλὸς Ἐννοσίγαιε
ἵλαος ἀντήσειας, ὃν ἔλπομαι εἰσοράασθαι

τόνδε κατιθύνοντα πόρον προκέλευθον ἐμεῖο.
οὐκ ἀθεεὶ γὰρ ταῦτα διέρχομαι ὑγρὰ κέλευθα.“
Ὣς φάτο· τὴν δ' ὧδε προσεφώνεεν ἠΰκερως βοῦς·
„Θάρσει παρθενική, μὴ δείδιθι πόντιον οἶδμα.
αὐτός τοι Ζεύς εἰμι, καὶ ἐγγύθεν εἰ δοκέω μέν
ταῦρος· ἐπεὶ δύναμαί γε φανήμεναι ὅττι θέλοιμι.
σὸς δὲ πόθος μ' ἀνέηκε τόσην ἅλα μετρήσασθαι
ταύρῳ ἐειδόμενον· Κρήτη δέ σε δέξεται ἤδη,
ἥ μ' ἔθρεψε καὶ αὐτόν, ὅπῃ νυμφήια σεῖο
ἔσσεται· ἐξ ἐμέθεν δὲ κλυτοὺς φιτύσεαι υἷας,
οἳ σκηπτοῦχοι ἄνακτες ἐπὶ χθονίοισιν ἔσονται.“
Ὣς φάτο· καὶ τετέλεστο τά περ φάτο. φαίνετο μὲν δή
Κρήτη, Ζεὺς δὲ πάλιν σφετέρην ἀνελάζετο μορφήν,
λῦσε δέ οἱ μίτρην, καί οἱ λέχος ἔντυον Ὧραι.
ἡ δὲ πάρος κούρη Ζηνὸς γένετ' αὐτίκα νύμφη.

II.

Ἔρως δραπέτης.

Ἁ Κύπρις τὸν Ἔρωτα τὸν υἱέα μακρὸν ἐβώστρει·
ὅστις ἐνὶ τριόδοισι πλανώμενον εἶδεν Ἔρωτα —
δραπετίδας ἐμός ἐστιν — ὁ μανύσας γέρας ἑξεῖς
μισθόν τοι, τὸ φίλημα τὸ Κύπριδος· ἢν δ' ἀγάγῃς νιν,
οὐ γυμνὸν τὸ φίλημα, τὺ δ' ὦ ξένε καὶ πλέον ἑξεῖς.
ἔστι δ' ὁ παῖς περίσαμος· ἐν εἴκοσι πᾶσι μαθησῇ.
χρῶτα μὲν οὐ λευκός, πυρὶ δ' εἴκελος· ὄμματα δ' αὐτῷ
δριμύλα καὶ φλογόεντα· κακαὶ φρένες, ἁδὺ λάλημα·

καὶ Κρονίδῃ τέκε τέκνα καὶ αὐτίκα γείνετο μήτηρ. 162

οὐ γὰρ ἴσον νοέει καὶ φθέγγεται· ὡς μέλι φωνά,
ἐν δὲ χολὰ νόος ἐστὶν ἀνάμερος· ἠπεροπευτάς,
οὐδὲν ἀλαθεύων, δόλιον βρέφος, ἄγρια παίσδων.
εὐπλόκαμον τὸ κάρανον, ἔχει δ' ἰταμὸν τὸ μέτωπον.
μικκύλα μὲν τήνῳ τὰ χερύδρια, μακρὰ δὲ βάλλει,
βάλλει κεἰς Ἀχέροντα καὶ εἰς Ἀΐδεω βασιλῆα.
γυμνὸς ὅλος τό γε σῶμα, νόος δέ οἱ εὖ πεπύκασται.
καὶ πτερόεις ὡς ὄρνις ἐφίπταται ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ,
ἀνέρας ἠδὲ γυναῖκας, ἐπὶ σπλάγχνοις δὲ κάθηται.
τόξον ἔχει μάλα βαιόν, ὑπὲρ τόξω δὲ βέλεμνον,
τυτθὸν μὲν τὸ βέλεμνον, ἐς αἰθέρα δ' ἄχρι φορεῖται.
καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντί
τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κἄμμε τιτρώσκει.
πάντα μὲν ἄγρια ταῦτα· πολὺ πλέον ἃ δ' ἀεὶ αὐτῷ
βαιὰ λαμπὰς ἐοῖσα τὸν Ἅλιον αὐτὸν ἀναίθει.
ἤν τις ἕλῃ τῆνον, δήσας ἄγε μηδ' ἐλεήσῃς.
κἢν ποτίδῃς κλαίοντα, φυλάσσεο μή σε πλανήσῃ.
κἢν γελάῃ, τύ νιν ἕλκε. καὶ ἢν ἐθέλῃ σε φιλῆσαι,
φεῦγε· κακὸν τὸ φίλημα, τὰ χείλεα φάρμακον ἐντί.
ἢν δὲ λέγῃ „λάβε ταῦτα, χαρίζομαι ὅσσά μοι ὅπλα“,
μὴ τὺ θίγῃς πλάνα δῶρα· τὰ γὰρ πυρὶ πάντα βέβαπται.

III. (V.)

Τὰν ἅλα τὰν γλαυκὰν ὅταν ὥνεμος ἀτρέμα βάλλῃ,
τὰν φρένα τὰν δειλὰν ἐρεθίζομαι, οὐδ' ἔτι μοι γᾶ
ἐστὶ φίλα, ποθίει δὲ πολὺ πλέον ἅ με γαλάνα.
ἀλλ' ὅταν ἀχήσῃ πολλὸς βυθοῖ, ἁ δὲ θάλασσα
κυρτὸν ἐπαφρίζῃ, τὰ δὲ κύματα μακρὰ μεμύκῃ,
ἐς χθόνα παπταίνω καὶ δένδρεα, τὰν δ' ἅλα φεύγω,
γᾶ δέ μοι ἀσπαστά, χἁ δάσκιος εὔαδεν ὕλα,
ἔνθα καὶ ἢν πνεύσῃ πολὺς ὤνεμος, ἁ πίτυς ᾄδει.
ἦ κακὸν ὁ γριπεὺς ζώει βίον, ᾧ δόμος ἁ ναῦς,

καὶ πόνος ἐστὶ θάλασσα, καὶ ἰχθύες ἁ πλάνος ἄγρα.
αὐτὰρ ἐμοὶ γλυκὺς ὕπνος ὑπὸ πλατάνῳ βαθυφύλλῳ,
καὶ παγᾶς φιλ' ἐμοὶ τᾶς ἐγγύθεν ἆχον ἀκούειν,
ἃ τέρπει ψοφέοισα τὸν ἄγριον, οὐχὶ ταράσσει.

IV. (VI.)

Ἤρατο Πὰν Ἀχῶς τᾶς γείτονος, ἤρατο δ' Ἀχώ
σκιρτατᾶ Σατύρω, Σάτυρος δ' ἐπεμήνατο Λύδᾳ.
ὡς Ἀχὼ τὸν Πᾶνα, τόσον Σάτυρος φλέγεν Ἀχώ,
καὶ Λύδα Σατυρίσκον· Ἔρως δ' ἔσμυχ' ἐπαμοιβά.
ὅσσον γὰρ τήνων τις ἐμίσεε τὸν φιλέοντα,
τόσσον ὁμῶς φιλέων ἠχθαίρετο, πάσχε δ' ἃ ποίει.
ταῦτα λέγω πᾶσιν τὰ διδάγματα τοῖς ἀνεράστοις·
στέργετε τὼς φιλέοντας, ἵν' ἢν φιλέητε φιλῆσθε.

V. (VII.)

Ἀλφειὸς μετὰ Πῖσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
ἔρχεται εἰς Ἀρέθοισαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν ἱράν·
καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι, τὰν δὲ θάλασσαν
νέρθεν ὑποτροχάει, κοὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ,
ἁ δ' οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένω ποταμοῖο.
κῶρος δειλοθέτας κακομάχανος αἰνὰ διδάσκων
καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον Ἔρως ἐδίδαξε κολυμβῆν.

VI. (VIII.)

Λαμπάδα θεὶς καὶ τόξα βοηλάτιν εἵλετο ῥάβδον
οὖλος Ἔρως, πήρην δ' εἶχε κατωμαδίην,
καὶ ζεύξας ταλαεργὸν ὑπο ζυγὸν αὐχένα ταύρων
ἔσπειρεν Δηοῦς αὔλακα πυροφόρον.
εἶπε δ' ἄνω βλέψας αὐτῷ Διί· „πῖσον ἀρούρας,
μή σε τὸν Εὐρώπης βοῦν ὑπ' ἄροτρα βάλω."

INCERTORUM IDYLLIA.

Idyll. I. (Mosch. III.)

Ἐπιτάφιος Βίωνος.

Αἴλινά μοι στοναχεῖτε νάπαι καὶ Δώριον ὕδωρ,
καὶ ποταμοὶ κλαίοιτε τον ἱμερόεντα Βίωνα.
νῦν φυτά μοι μύρεσθε, καὶ ἄλσεα νῦν γοάοισθε,
ἄνθεα νῦν στυγνοῖσιν ἀποπνείοιτε κορύμβοις.
νῦν ῥόδα φοινίσσεσθε τὰ πένθιμα, νῦν ἀνεμῶναι,
νῦν ὑάκινθε λάλει τὰ σὰ γράμματα καὶ πλέον αἰαῖ
λάμβανε τοῖς πετάλοισι· καλὸς τέθνακε μελικτάς.
Ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

α' *Ἀδόνες αἱ πυκινοῖσιν ὀδυρόμεναι ποτὶ φύλλοις,*
νάμασι τοῖς Σικελοῖς ἀγγείλατε τᾶς Ἀρεθοίσας,
ὅττι Βίων τέθνακεν ὁ βουκόλος, ὅττι σὺν αὐτῷ
καὶ τὸ μέλος τέθνακε καὶ ὤλετο Δωρὶς ἀοιδά.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

β' *Στρυμόνιοι μύρεσθε παρ' ὕδασιν αἴλινα κύκνοι,*
καὶ γοεροῖς στομάτεσσι μελίσδετε πένθιμον ᾠδάν,
οἷαν ἐν ὑμετέροις ποτὲ κήδεσι γῆρυς ἄειδεν.
εἴπατε δ' αὖ κούραις Οἰαγρίσιν, εἴπατε πάσαις
Βιστονίαις Νύμφαισιν „ἀπώλετο Δώριος Ὀρφεύς."
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

β' *Κεῖνος ὁ ταῖς ἀγέλαισιν ἐράσμιος οὐκέτι μέλπει,*
οὐκέτ' ἐρημαίῃσιν ὑπὸ δρυσὶν ἥμενος ᾄδει,
ἀλλὰ παρὰ Πλουτῆι μέλος Ληθαῖον ἀείδει.

ὤρεα δ' ἐστὶν ἄφωνα, καὶ αἱ βόες αἳ ποτε ταύροις
πλαζόμεναι γοάοντι καὶ οὐκ ἐθέλοντι νέμεσθαι.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι. 25

γ' Σεῖο Βίων ἔκλαυσε ταχὺν μόρον αὐτὸς Ἀπόλλων,
καὶ Σάτυροι μύροντο μελάγχλαινοί τε Πρίηποι·
καὶ Πᾶνες στοναχεῦντι τὸ σὸν τέλος, αἵ τε καθ' ὕλαν
Κρανίδες ὠδύραντο, καὶ ὕδατα δάκρυα γέντο.
Ἀχὼ δ' ἐν πέτρῃσιν ὀδύρεται, ὅττι σιωπῇ 30
κοὐκέτι μιμεῖται τὰ σὰ χείλεα. σῷ δ' ἐπ' ὀλέθρῳ
δένδρεα καρπὸν ἔριψε, τὰ δ' ἄνθεα πάντ' ἐμαράνθη.
μάλων οὐκ ἔρρευσε καλὸν γλάγος, οὐ μέλι σίμβλων,
κάτθανε δ' ἐν κηρῷ λυπεύμενον· οὐκέτι γὰρ δεῖ
τῶ μέλιτος τῶ σῶ τεθνακότος αὐτὸ τρυγᾶσθαι. 35
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

γ' Οὐ τόσον εἰναλίῃσι παρ' ᾐόσι μύρατο δελφίν,
οὐδὲ τόσον ποκὰ κλαῦσεν ἐνὶ σκοπέλοισιν ἀητός, 38
ἀλκυονὶς δ' οὐ τόσσον ἐπ' αἴγεσιν ἴαχε κῆυξ, 40
οὐ τόσον οἰονόμοισιν ἐν ἄγκεσι παῖδα τὸν Ἀοῦς 43
ἱπτάμενος περὶ σᾶμα κινύρατο Μέμνονος ὄρνις,
ὅσσον ἀποφθιμένοιο κατωδύραντο Βίωνος 45
ἀδονίδες πᾶσαί τε χελιδόνες, ἅς ποκ' ἔτερπεν, 47
ἃς λαλέειν ἐδίδασκε, καθεζόμεναι δ' ἐπὶ πρέμνοις
ἀντίον ἀλλάλαισιν ἐκώκυον· αἱ δ' ὑπεφώνευν
ὄρνιθες· „λυπεῖσθ' αἱ πενθάδες; ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς.“ 50
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

οὐδὲ τόσον θρήνησεν ἀν' ὤρεα μακρὰ χελιδών, 39

ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι. 41
οὐδὲ τόσον γλαυκοῖς ἐνὶ κύμασι κηρύλος ᾆδεν. 42

ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι. 46

δ′ Τίς ποτε σᾷ σύριγγι μελίξεται ὦ τριπόθητε;
τίς δ' ἐπὶ σοῖς καλάμοις θήσει στόμα; τίς θρασὺς οὕτως;
εἰσέτι γὰρ πνείει τὰ σὰ χείλεα καὶ τὸ σὸν ἆσθμα,
ἀχὼ δ' ἐν δονάκεσσι τεᾶς ἔτι βόσκετ' ἀοιδᾶς.
Πανὶ φέρω τὸ μέλισμα; τάχ' ἂν καὶ κεῖνος ἐρεῖσαι
τὸ στόμα δειμαίνοι, μὴ δεύτερα σεῖο φέρηται.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

δ′ Κλαίει καὶ Γαλάτεια τὸ σὸν τέλος, ἅν ποκ' ἔτερπες
ἑζομέναν πρὸς σεῖο παρ' ἠϊόνεσσι θαλάσσας.
οὐ γὰρ ἴσον Κύκλωπι μελίσδεο· τὸν μὲν ἔφευγεν
ἁ καλὰ Γαλάτεια, σὲ δ' ἅδιον ἔβλεπεν ἅλμας.
καὶ νῦν λασαμένα τῶ κύματος ἐν ψαμάθοισιν
ἕζετ' ἐρημαίῃσι, βοᾶς δέ τι σεῖο νομεύει.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

ε′ Παντά τοι ὦ βούτα συγκάτθανε δῶρα τὰ Μοισᾶν,
παρθενικᾶν ἐρόεντα φιλήματα, χείλεα παίδων,
καὶ στυγνὸν περὶ σῶμα τεὸν κλαίουσιν Ἔρωτες.
* * * * * * * *
ἁ Κύπρις, φιλέει δὲ πολὺ πλέον ἢ τὸ φίλημα,
τὸ πρώαν τὸν Ἄδωνιν ἀποθνάσκοντα φίλησεν.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

ε Τοῦτό τοι ὦ ποταμῶν λιγυρώτατε δεύτερον ἄλγος,
τοῦτο Μέλη νέον ἄλγος. ἀπώλετο πρᾶν τοι Ὅμηρος,
τῆνο τὸ Καλλιόπας γλυκερὸν στόμα, καί σε λέγοντι
μύρασθαι καλὸν υἷα πολυκλαύτοισι ῥεέθροις,
πᾶσαν δὲ πλῆσαι φωνᾶς ἅλα· νῦν πάλιν ἄλλον
υἱέα δακρύεις, καινῷ δ' ἐπὶ πένθεϊ τάκῃ.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

ς′ Ἀμφότεροι παγαῖς πεφιλημένοι, ὃς μὲν ἔπινε

Παγασίδος κράνας, ὃ δ' ἔχεν πόμα τᾶς Ἀρεθοίσας.
χὠ μὲν Τυνδαρέοιο καλὰν ἄεισε θύγατρα
καὶ Θέτιδος μέγαν υἷα καὶ Ἀτρείδαν Μενέλαον·
κεῖνος δ' οὐ πολέμους, οὐ δάκρυα, Πᾶνα δ' ἔμελπε,
καὶ βούτας ἐλίγαινε καὶ ἀείδων ἐνόμευε,
καὶ σύριγγας ἔτευχε καὶ ἁδέα πόρτιν ἄμελγε,
καὶ παίδων ἐδίδασκε φιλήματα, καὶ τὸν Ἔρωτα
ἔτρεφεν ἐν κόλποισι καὶ ἤρεε τὰν Ἀφροδίταν.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

ς' Πᾶσα Βίων θρηνεῖ σε κλυτὴ πόλις, ἄστεα πάντα.
Ἄσκρη μὲν γοάει σε πολὺ πλέον Ἡσιόδοιο·
Πίνδαρον οὐ ποθέοντι τόσον Βοιωτίδες ὗλαι
οὐ τόσον Ἀλκαίῳ περιμήνατο Λέσβος ἐραννά·
οὐδὲ τόσον τὸν ἀοιδὸν ἐμύρατο Τήϊον ἄστυ·
σὲ πλέον Ἀρχιλόχοιο ποθεῖ Πάρος· ἀντὶ δὲ Σαπφοῦς
εἰσέτι σεῦ τὸ μέλισμα κινύρεται ἁ Μυτιλάνα.
* * * * * * * *
* * * * * * * *
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

ζ' * * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * * * * *

ἐν δὲ Συρακοσίοισι Θεόκριτος· αὐτὰρ ἐγώ τοι
Αὐσονικᾶς ὀδύνας μέλπω μέλος, οὐ ξένος ᾠδᾶς,

πάντες ὅσοις καπυρὸν τελέθει στόμα βωκολιασταί
ἐκ μοισᾶν σέο πότμον ἀνακλαίουσι θανόντος.
κλαίει Σικελίδας τὸ Σάμου κλέος· ἐν δὲ Κύδωσιν
ὁ πρὶν μειδιόωντι σὺν ὄμματι φαιδρὸς ἰδέσθαι
δάκρυα νῦν Λυκίδας κλαίων χέει· ἔν τε πολίταις
Τριοπίδαις ποταμῷ θρηνεῖ παρ' Ἄλεντι Φιλητᾶς.

βουκολικᾶς ἀλλ', ἅντε διδάξαο σεῖο μαθητάς,
κλαρονόμος μώσας, τᾶς Δωρίδος· ᾇ με γεραίρων
ἄλλοις μὲν τεὸν ὄλβον, ἐμοὶ δ' ἀπέλειπες ἀοιδάν.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

ζ' Αἰαῖ ταὶ μαλάχαι μὲν ἐπὰν κατὰ κᾶπον ὄλωνται,
ἠδὲ τὰ χλωρὰ σέλινα τό τ' εὐθαλὲς οὖλον ἄνηθον,
ὕστερον αὖ ζώοντι καὶ εἰς ἔτος ἄλλο φύοντι·
ἄμμες δ' οἱ μεγάλοι καὶ καρτεροί, οἱ σοφοὶ ἄνδρες,
ὁππότε πρᾶτα θάνωμες, ἀνάκοοι ἐν χθονὶ κοίλᾳ
εὕδομες εὖ μάλα μακρὸν ἀτέρμονα νήγρετον ὕπνον.
καὶ σὺ μὲν ὦν σιγᾷ πεπυκασμένος ἔσσεαι ἐν γᾷ,
ταῖς Νύμφαισι δ' ἔδοξεν ἀεὶ τὸν βάτραχον ᾄδειν.
πῶς δ' ἐγὼ οὐ φθονέοιμι; τὸ γὰρ μέλος οὐ καλὸν ᾄδει.
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

α' Φάρμακον ἦλθε Βίων ποτὶ σὸν στόμα φαρμακοειδές.
πῶς τευ τοῖς χείλεσσι ποτέδραμε κοὐκ ἐγλυκάνθη;
τίς δὲ βροτός, τοσσοῦτον ἀνάμερος ὡς κεράσαι τοι
ἢ δοῦναι λαλέοντι τὸ φάρμακον, οὐ φύγεν ᾠδάν;
ἄρχετε Σικελικαὶ τῶ πένθεος ἄρχετε Μοῖσαι.

Ἀλλὰ Δίκα κίχε πάντᾳ. ἐγὼ δ' ἐπὶ πένθεϊ τῷδε
δάκρυσι καὶ τεὸν οἶτον ὀδύρομαι. εἰ δυνάμαν δέ,
ὡς Ὀρφεὺς καταβὰς ποτὶ Τάρταρον, ὥς ποκ' Ὀδυσσεύς,
ὡς πάρος Ἀλκείδας, κἠγὼ τάχ' ἂν ἐς δόμον ἦλθον
Πλουτέος, ὥς κέ σ' ἴδοιμι, καὶ εἰ Πλουτῆι μελίσδῃ,
ὡς ἂν ἀκουσαίμαν, τί μελίσδεαι. ἀλλ' ἔτι Κώρᾳ
Σικελικόν τι λίγαινε καὶ ἁδύ τι βουκολιάζευ.
καὶ κείνα Σικελά, καὶ ἐν Αἰτναίαισιν ἔπαιζεν
ᾀόσι, καὶ μέλος ᾖδε τὸ Δώριον· οὐκ ἀγέραστος
ἐσσεῖθ' ἁ μολπά, χὡς Ὀρφέϊ πρόσθεν ἔδωκεν

ἁδέα φορμίζοντι παλίσσυτον Εὐρυδίκειαν,
καὶ σὲ Βίων πέμψει τοῖς ὤρεσιν. εἰ δέ τι κἠγὼν
συρίσδων δυνάμαν, παρὰ Πλουτέϊ κ' αὐτὸς ἄειδον.

Idyll. II. (Theocr. XX.)

Β ο υ κ ο λ ί σ κ ο ς.

Εὐνείκα μ' ἐγέλασσε θέλοντά μιν ἁδὺ φιλῆσαι,
καί μ' ἐπικερτομέοισα τάδ' ἔννεπεν· „Ἔρρ' ἀπ' ἐμεῖο.
βουκόλος ὢν ἐθέλεις με κύσαι τάλαν; οὐ μεμάθηκα
ἀγροίκως φιλέειν, ἀλλ' ἀστικὰ χείλεα θλίβειν.
μὴ τύγέ μευ κύσσῃς τὸ καλὸν στόμα μηδ' ἐν ὀνείροις.
οἷα βλέπεις· ὁπότ' αὖ λαλέεις, ὡς ἀστικὰ παίσδεις,
ὡς τρυφέρ' αἰκάλλεις, ὡς κωτίλα ῥήματα φράσδεις·
ὡς μαλακὸν τὸ γένειον ἔχεις, ὡς ἁδέα χαίταν.
χείλεά τοι νοσέοντι, χέρες δέ τοι ἐντὶ μέλαιναι,
καὶ κακὸν ἐξόσδεις. ἀπ' ἐμεῦ φύγε, μή με μολύνῃς.“
τοιάδε μυθίζοισα τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον,
καί μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε συνεχὲς εἶδε
χείλεσι μυχθίζοισα καὶ ὄμμασι λοξὰ βλέποισα,
καὶ πολὺ τᾷ μορφᾷ θηλύνετο, καί τι σεσαρός
καὶ σοβαρόν μ' ἐγέλασσεν. ἐμοὶ δ' ἄφαρ ἔζεσεν αἷμα,
καὶ χρόα φοινίχθην ὑπὸ τὤλγεος ὡς ῥόδον ἕρσᾳ.
χἃ μὲν ἔβα με λιποῖσα· φέρω δ' ὑποκάρδιον ὀργάν,
ὅττί με τὸν χαρίεντα κακὰ μωμήσαθ' ἑταίρα.
ποιμένες, εἴπατέ μοι τὸ κρήγυον· οὐ καλὸς ἐμμί;
ἆρά τις ἐξαπίνας με θεὸς βροτὸν ἄλλον ἔτευξε;
καὶ γὰρ ἐμοὶ τὸ πάροιθεν ἐπάνθεεν ἁδὺς ἴουλος
ὡς κισσὸς ποτὶ πρέμνον, ἐμὰν δ' ἐπύκαζεν ὑπήναν,
χαῖται δ' οἷα σέλινα περὶ κροτάφοισι κέχυντο,

καὶ λευκὸν τὸ μέτωπον ἐπ' ὀφρύσι λάμπε μελαίναις·
ὄμματά μοι γλαυκᾶς χαροπώτερα πολλὸν Ἀθάνας,
καὶ δέμας αὖ πακτᾶς λιπαρώτερον, ἐκ στομάτων δέ
ἔρρεέ μοι φωνὰ γλυκερωτέρα ἢ μέλι κηρῶ.
ἁδὺ δέ μοι τὸ μέλισμα, καὶ ἢν σύριγγι μελίσδω,
κἢν αὐλῷ δονέω, κἢν δώνακι, κἢν πλαγιαύλῳ.
καὶ πᾶσαι καλόν με κατ' ὤρεα φαντὶ γυναῖκες,
καὶ πᾶσαί με φιλεῦντι· τὰ δ' ἀστικά μ' οὐκ ἐφίλησεν,
ἀλλ', ὅτι βουκόλος ἐμμί, παρέδραμεν. ἦ οὔποτ' ἀκούει,
χὠ καλὸς ὡς Διὸς υἱὸς ἐν ἄγκεσι πόρτιν ἔλαυνεν;
οὐκ ἔγνω δ', ὅτι Κύπρις ἐπ' ἀνέρι μήνατο βούτᾳ
καὶ Φρυγίοις ἐνόμευσεν ἐν ὤρεσι, καὖ τὸν Ἄδωνιν
ἐν δρυμοῖσι φίλησε καὶ ἐν δρυμοῖσιν ἔκλαυσεν;
Ἐνδυμίων δὲ τίς ἦν; οὐ βουκόλος; ὅντε Σελάνα
βουκολέοντα φίλησεν, ἀπ' Οὐλύμπω δὲ μολοῖσα
λάθριον ἀν νάπος ἦλθε καὶ εἰς ὁμὰ παιδὶ κάθευδε.
καὶ τὺ Ῥέα κλαίεις τὸν βουκόλον. οὐχὶ δὲ καὶ τύ
ὦ Κρονίδα διὰ παῖδα βοηνόμον ὄρνις ἐπλάγχθης;
Εὐνείκα δὲ μόνον τὸν βουκόλον οὐκ ἐφίλησεν,
ἁ Κυβέλας κρέσσων καὶ Κύπριδος ἠδὲ Σελάνας.
μηκέτι μηδ' ὦ Κύπρι τὸν ἁδέα μήτε κατ' ἄστυ
μήτ' ἐν ὄρει φιλέοι, μούνη δ' ἀνὰ νύκτα καθεύδοι.

Idyll. III. (Theocr. XXI.)

Ἁλιεῖς

Ἁ πενία Διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει,
αὐτὰ τῶ μόχθοιο διδάσκαλος· οὐδὲ γὰρ εὕδειν
ἀνδράσιν ἐργατίναισι κακαὶ παρέχοντι μέριμναι.

κἂν ὀλίγον νυκτός τις ἐπιμύσσησι, τὸν ὕπνον
αἰφνίδιον θορυβεῦσιν ἐπιπτάμεναι μελεδῶναι.
Ἰχθύος ἀγρευτῆρες ὁμῶς δύο κεῖντο γέροντες,
στρωσάμενοι βρύον αὗον ὑπὸ πλεκταῖς καλύβαισι,
κεκλιμένοι κοίτῳ τῷ φυλλίνῳ· ἐγγύθι δ' αὐτοῖν
κεῖτο τὰ τᾶς θήρας ἀθλήματα, τοὶ καλαθίσκοι,
τοὶ κάλαμοι, τἄγκιστρα, τὰ φυκιόεντα δέλητα,
ὁρμιαὶ κύρτοί τε καὶ ἐκ σχοίνων λαβύρινθοι,
μήρινθοι κώπα τε γέρων τ' ἐπ' ἐρείσμασι λέμβος·
νέρθεν τᾶς κεφαλᾶς φορμὸς βραχύς, εἷμα τάπης τε.
οὗτος τοῖς ἁλιεῦσιν ὁ πᾶς στόλος, οὗτος ὁ πλοῦτος.
οὐδὸς δ' οὐ κλῆθραν εἶχ', οὐ κύνα· πάντα περισσά,
πάντ' ἐδόκει τήνοις· ἁ γὰρ πενία σφας ἐτήρει.
οὐδεὶς δ' ἐν μέσσῳ γείτων πέλεν· ἁ δὲ παρ' αὐτάν
θλιβομέναν καλύβαν τραφερὰν προσέναχε θάλασσα.
κοὔπω τὸν μέσατον δρόμον ἄνυεν ἅρμα Σελάνας,
τοὺς δ' ἁλιεῖς ἤγειρε φίλος πόνος, ἐκ βλεφάρων δέ
ὕπνον ἀπωσάμενοι σφετέραις φρεσὶν ἤρεθον αὐδάν.

ΑΛΙΕΥΣ Α'.

Ψεύδοντ' ὦ φίλε πάντες, ὅσοι τὰς νύκτας ἔφασκον
τῶ θέρεος μινύθειν, ὅτε τἄματα μακρὰ φέρει Ζεύς.
ἤδη μυρί' ἐσεῖδον ὀνείρατα, κοὐδέπω ἀώς.
μὴ λαθόμαν, τί τὸ χρῆμα χρόνων ταὶ νύκτες ἔχοντι.

ΑΛΙΕΥΣ Β'.

Ἄπφ', ἀλίως μέμφῃ τὸ καλὸν θέρος; οὐ γὰρ ὁ καιρός
αὐτομάτως παρέβα τὸν ἑὸν δρόμον· ἀλλὰ τὸν ὕπνον
ἁ φροντὶς κόπτοισα μακρὰν τὰν νύκτα ποιεῖ τοι.

ΑΛΙΕΥΣ Α'.

Ἆρ' ἔμαθες κρίνειν πόκ' ἐνύπνια; χρηστὰ γὰρ εἶδον.
οὔ σε θέλω τὠμῶ φαντάσματος ἦμεν ἄμοιρον.
ὡς καὶ τὰν ἄγραν, τὠνείρατα πάντα μερίζευ.

εὖ γαρ ἂν εἰκάξαις κατὰ τὸν νόον· οὗτος ἄριστος
ἐστὶν ὀνειροκρίτας, ὁ διδάσκαλός ἐστι παρ' ᾧ νοῦς.
ἀλλ' ὡς καὶ σχολά ἐστι—τί γὰρ ποιεῖν ἂν ἔχοι τις
κείμενος ἐν φύλλοις ποτὶ κύματι μηδὲ καθεύδων,
ἀδὼν ἐν δρυμῷ, τὸ δὲ λύχνιον ἐν πρυτανείῳ·
φαντὶ γὰρ ἀγρυπνίαν τάδ' ἔχειν—θέλε δή ποτε νυκτός
ὄψιν, πᾷ τοι ἔοικε λέγειν, μανύεν ἑταίρῳ.
δειλινὸν ὡς κατέδαρθον, ἐν εἰναλίοισι πόνοισιν
—οὐκ ἦν μὰν πολύσιτος, ἐπεὶ δειπνεῦντες ἐν ὥρᾳ,
εἰ μέμνῃ, τᾶς γαστρὸς ἐφειδόμεθ'—εἶδον ἐμαυτόν
ἐν πέτρᾳ μεμαῶτα, καθεξόμενος δ' ἐδόκευον
ἰχθύας, ἐκ καλάμων δὲ πλάνον κατέσειον ἐδωδάν.
καί τις τῶν τρυφερῶν ὠρέξατο· καὶ γὰρ ἐν ὕπνοις
πᾶσα κύων ἄρκτον μαντεύεται, ἰχθύα κἠγών.
χὠ μὲν τὠγκίστρῳ ποτεφύετο, καὶ ῥέεν αἷμα,
τὸν κάλαμον δ' ὑπὸ τῶ κινήματος ἀγκύλον εἶχον·
τὼ χέρε τεινομένω περικλῶν νέμον εὐρὺν ἀγῶνα.
πῶς μὲν ἕλω μέγαν ἰχθὺν ἀφαυροτέροισι σιδάροις;
εἶθ' ὑπομιμνάσκων τῶ τρώματος ἠρέμ' ἔνυξα,
καὶ νύξας ἐχάλαξα, καὶ οὐ φεύγοντ' ἐνέτεινα.
ἤνυσ' ἑλὼν τὸν ἄεθλον, ἀνείλκυσα χρύσεον ἰχθῦν,
πάντα γέ τοι χρυσῷ πεπυκασμένον· εἶχε δὲ δεῖμα,
μήτι Ποσειδάωνι πέλει πεφιλημένος ἰχθῦς
ἢ τάχα τᾶς γλαυκᾶς κειμήλιον Ἀμφιτρίτης.
ἠρέμα δ' αὐτὸν ἐγὼν ἐκ τὠγκίστρω ἀπέλυσα,
μὴ ποτὶ τῶ στόματος τὠγκίνια χρυσὸν ἔχοντι.
καὶ τὸν μὲν σπεύσας ὄκ' ἀνάγαγον εὐσπείρατον,
ὤμοσα μηκέτι λοιπὸν ὑπὲρ πελάγους πόδα θεῖναι,
ἀλλὰ μενεῖν ἐπὶ γᾶς καὶ τῷ χρυσῷ βασιλεύσειν.
ταῦτά με κἀξήγειρε, τὺ δ' ὦ ξένε λοιπὸν ἔρειδε
τὰν γνώμαν· ὅρκον γὰρ ἐγὼ τὸν ἐπώμοσα ταρβῶ.

ΑΛΙΕΥΣ Β΄.

καὶ σύγε τί τρέσσεις; οὐκ ὤμοσας· οὐδὲ γὰρ ἰχθὺν
χρύσεον ὡς ἴδες εὗρες, ἴσα δ' ἦν ψεύδεσιν ὄψις.
εἰ — μὴ γὰρ κνώσσων — τὺ τὰ χωρία ταῦτα ματεύεις
Ὄλπις τῶν ὕπνων, ζάτει τὸν σάρκινον ἰχθὺν,
μὴ σὺ θάνῃς λιμῷ κἀπὶ χρυσοῖσιν ὀνείροις.

Idyll. IV. (Theocr. XIX.)

Κ η ρ ι ο κ λ έ π τ η ς.

Τὸν κλέπταν πότ' Ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὃ δ' ἄλγεε καὶ χέρ' ἐφύση
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε καὶ ἅλατο, τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
δεῖξέ τε τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετο, ὅττί γε τυτθόν
θηρίον ἐστὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χἀ μάτηρ γελάσασα· τί δ'; οὐκ ἴσος ἐσσὶ μελίσσαις,
ὡς τυτθὸν μὲν ἴῃς, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς;

Idyll. V. (Theocr. XXIII.)

Ἐ ρ α σ τ ή ς.

Ἀνήρ τις πολύφιλτρος ἀπηνέος ἤρατ' ἐφάβω
τὰν μορφὰν ἀγαθῶ, τὸν δὲ τρόπον οὐκέθ' ὁμοίω.
μίσει τὸν φιλέοντα καὶ οὐδὲ ἓν ἅμερον εἶχε,
κοὐκ ᾔδει τὸν Ἔρωτα, τίς ἦν θεός, ἁλίκα τόξα
χερσὶ κρατεῖ, πῶς πικρὰ βέλη ποτὶ καὶ Δία βάλλει·
πάντα δὲ κἀν μύθοισι καὶ ἐν προσόδοισιν ἀτειρής.

οὐδέ τι τῶν πυρσῶν παραμύθιον, οὐκ ἀμάρυγμα
χείλεος, οὐκ ὄσσων λιπαρὸν σέλας, οὐ ῥόδα μάλων,
οὐ λόγος, οὐχὶ φιλάματ' ἐκούφιζον τὸν ἔρωτα.
οἷα δὲ θὴρ ὑλαῖος ὑποπτεύησι κυνάγως, 10
οὕτως πάντ' ἐποίει ποτὶ τὸν βροτόν· ὥρια δ' αὐτῷ
χείλεα καὶ κῶραι δεινὸν βλέπος εἶχον ἀνάγκας·
τᾷ δὲ χολᾷ τὸ πρόσωπον ἀμείβετο, φεῦγε δ' ἀπὸ χρώς
ὁ πρὶν τοῖς ῥέθεσιν περικείμενος. ἀλλὰ καὶ οὕτως
ἦν καλός· ἐξ ὀργᾶς ἐρεθίζετο μᾶλλον ἐραστάς. 15
λοίσθιον οὐκ ἤνεικε τόσαν φλόγα τᾶς Κυθερείας,
ἀλλ' ἐλθὼν ἔκλαιε ποτὶ στυγνοῖσι μελάθροις,
καὶ κύσε τὰν φλιάν, οὕτω δ' ἀντείνετο φωνᾷ·
  „Ἄγριε παῖ καὶ στυγνέ, κακᾶς ἀνάθρεμμα λεαίνας,
λάϊνε παῖ καὶ ἔρωτος ἀνάξιε, δῶρά τοι ἦλθον 20
λοίσθια ταῦτα φέρων, τὸν ἐμὸν βρόχον· οὐκέτι πάρ σέ
κῶρε θέλω αὖτίς ποχ', ὁρώμενος ἀλλὰ βαδίζω,
ἔνθα τύ μευ κατέκρινας, ὅπῃ λόγος ἦμεν ἀταρπόν
ξυνάν, τοῖσιν ἐρῶσι τὸ φάρμακον ἔνθα τὸ λᾶθον.
ἀλλὰ καὶ ἢν ὅλον αὐτὸ λαβὼν ποτὶ χεῖλος ἀμέλξω, 25
οὐδ' οὕτως σβέσσω τὸν ἐμὸν πόθον. ἄρτι δὲ χαίρειν
τοῖσι τεοῖς προθύροις ἐπιτέλλομαι. οἶδα τὸ μέλλον.
καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει·
καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστιν ἐν εἴαρι, καὶ ταχὺ γηρᾷ· 29
καὶ κάλλος καλόν ἐστι τὸ παιδικόν, ἀλλ' ὀλίγον ζῇ. 32
ἥξει καιρὸς ἐκεῖνος, ὁπανίκα καὶ τὺ φιλάσεις,
ἁνίκα τὰν κραδίαν ὀπτεύμενος ἁλμυρὰ κλαύσεις.
ἀλλὰ τὺ παῖ καὶ τοῦτο πανύστατον ἁδύ τι ῥέξον· 35
ὁππόταν ἐξενθὼν ἠρτημένον ἐν προθύροισι
τοῖσι τεοῖσιν ἴδῃς τὸν τλάμονα, μή με παρένθῃς,

λευκὸν τὸ κρίνον ἐστί, μαραίνεται ἁνίκα πίπτει. 30
ἁ δὲ χιὼν λευκά, καὶ τάκεται ἁνίκα παχθῇ. 31

στᾶθι δὲ καὶ βραχὺ κλαῦσον, ἐπισπείσας δὲ τὸ δάκρυ
λῦσον τᾶς σχοίνω με καὶ ἀμφίθες ἐκ ῥεθέων σῶν
εἵματα καὶ κρύψόν με, τὸ δ' αὖ κύματόν με φίλασον,
κἂν νεκρῷ χάρισαι τὰ σὰ χείλεα. μή με φοβαθῇς·
οὐ δύναμαι σίνειν σε, διαλλάξεις με φιλάσας.
χῶμα δέ μοι χῶσόν τι, τό μευ κρύψει τὸν ἔρωτα.
κἂν ἀπίῃς, τόδε μοι τρὶς ἐπαίασον· ὦ φίλε κεῖσαι.
ἢν δὲ θέλῃς, καὶ τοῦτο· καλὸς δέ μοι ὤλεθ' ἑταῖρος.
γράψον καὶ τόδε γράμμα, τὸ σοῖς τοίχοισι χαράξω·
τοῦτον ἔρως ἔκτεινεν. ὁδοιπόρε, μὴ παροδεύσῃς,
ἀλλὰ στὰς τόδε λέξον· ἀπηνέα εἶχεν ἑταῖρον."

Ὧδ' εἰπὼν λίθον εἷσεν, ἐρεισάμενος δ' ἐπὶ τοίχῳ
ἄχρις γεισοπόδων, φοβερὸν λόχον ἅπτετ' ἀπ' αὐτῶν,
τὰν λεπτὰν σχοινῖδα, βρόχον δ' ἔμβαλλε τραχήλῳ,
τὰν ἕδραν δ' ἐκύλισεν ἀπαὶ ποδός, ἠδ' ἐκρεμάσθη
νεκρός. ὃ δ' αὖτ' ᾤϊξε θύρας καὶ τὸν νεκρὸν εἶδεν
αὐλᾶς ἐξ ἰδίας ἠρτημένον, οὐδ' ἐλυγίχθη
τὰν ψυχάν, οὐ κλαῦσεν ἑὸν φόνον, ἀλλ' ἐπὶ νεκρῷ
εἵματα πάντ' ἐμίανεν, ἐφαβικὰ βαῖνε δ' ἐς ἆθλα
γυμνασίων, καὶ τῆδε φίλων ἐπεμαίετο λουτρῶν,
καὶ ποτὶ τὸν θεὸν ἦνθε, τὸν ὕβρισε· λαϊνέας δὲ
ἵπτατ' ἀπὸ κρηπῖδος ἐς ὕδατα· τῷ δ' ἐφ' ὕπερθεν
ἅλατο καὶ τὤγαλμα, κακὸν δ' ἔκτεινεν ἔφαβον·
νᾶμα δ' ἐφοινίχθη· παιδὸς δ' ἐπενάχετο φωνά·
„χαίρετε τοὶ φιλέοντες· ὁ γὰρ μισῶν ἐφονεύθη.
στέργετε δ' οἱ μισεῦντες· ὁ γὰρ θεὸς οἶδε δικάζειν."

Idyll. VI. (Bion. XV.)

Ἐπιθαλάμιος Ἀχιλλέως καὶ Δηιδαμείας.

ΜΥΡΣΩΝ.

Λῆς νύ τί μοι Λυκίδα Σικελὸν μέλος ἁδὺ λιγαίνειν,
ἱμερόεν γλυκύθυμον ἐρωτικόν, οἷον ὁ Κύκλωψ
ἄεισεν Πολύφαμος ἐπ' ἠόνι τᾷ Γαλατείᾳ;

ΛΥΚΙΔΑΣ.

κἠμοὶ συρίσδεν Μύρσων φίλον· ἀλλὰ τί μέλψω;

ΜΥΡΣΩΝ.

Σκύριον ὃν Λυκίδα ζαλώμενος ᾆδες ἔρωτα,
λάθρια Πηλείδαο φιλάματα, λάθριον εὐνάν,
πῶς παῖς ἕσσατο φᾶρος, ὁμῶς δ' ἐψεύσατο μορφάν
καὶ νόμος ἐν κώραις Λυκομηδίσιν οὐκ ἀλεγοίσαις,
οὐδ' εὗδειν κατὰ παστὸν Ἀχιλλέα Δηιδαμείας.

ΛΥΚΙΔΑΣ.

Ἅρπασε τὰν Ἑλέναν πόθ' ὁ βουκόλος, ἆγε δ' ἐς Ἴδαν,
Οἰνώνῃ κακὸν ἄλγος. ἐχώσατο δ' ἁ Λακεδαίμων
πάντα δὲ λαὸν ἄγειρεν Ἀχαϊκόν, οὐδέ τις Ἕλλην,
οὔτε Μυκηναίων οὔτ' Ἤλιδος οὔτε Λακώνων,
μεῖνεν ἐὸν κατὰ δῶμα, φέρον δὲ σὺν αἰνὸν Ἄρηα.
λάνθανε δ' ἐν κώραις Λυκομηδίσι μοῦνος Ἀχιλλεύς,
εἴρια δ' ἀνθ' ὅπλων ἐδιδάσκετο, καὶ χερὶ λευκᾷ
παρθενικὸν κόρον εἶχεν, ἐφαίνετο δ' ἠΰτε κώρα·
καὶ γὰρ ἴσον τήναις θηλύνετο, καὶ τόσον ἄνθος
χιονέαις πόρφυρε παρηίσι, καὶ τὸ βάδισμα
παρθενικῆς ἐβάδιζε, κόμας δ' ἐπύκαζε καλύπτρῃ.
θυμὸν δ' ἀνέρος εἶχε, καὶ ἀνέρος εἶχεν ἔρωτα.
ἐξ ἀοῦς δ' ἐπὶ νύκτα παρίζετο Δηιδαμείᾳ,
καὶ ποτὲ μὲν τήνας ἐφίλει χέρα, πολλάκι δ' αὐτᾶς

στάμονα καλὸν ἄειρε, τάχ' ἀδέα δὲ κρόκ' ἐπήνει·
ἤσθιε δ' οὐκ ἄλλᾳ σὺν ὁμάλικι, πάντα δ' ἐποίει
σπεύδων κοινὸν ἐς ὕπνον. ἔλεξέ νυ καὶ λόγον αὐτάν
ἄλλαι μὲν κνώσσουσι σὺν ἀλλήλαισιν ἀδελφαί,
αὐτὰρ ἐγὼ μούνα, μούνα σὺ δὲ νύμφα καθεύδεις.
αἱ δύο παρθενικαὶ συνομάλικες, αἱ δύο καλαί
ἁμὰ μόναι κατὰ λέκτρα καθεύδομες· ἁ δὲ πονηρά
νὺξ ἄτᾳ δολίᾳ με κακῶς ἀπὸ σεῖο μερίσδει.
οὐ γὰρ ἐγὼ σέο ......

Idyll. VII. (Theocr. XXVII.)

Ὀ α ρ ι σ τ ύ ς.

(Deest initium.)

ΚΟΡΗ.

Τὰν πινυτὰν Ἑλέναν Πάρις ἥρπασε βουκόλος ἄλλος.

ΔΑΦΝΙΣ.

μᾶλλον ἑκοῖσ' Ἑλένα τὸν βουκόλον ἔστι φιλεῦσα.

ΚΟΡΗ.

μὴ καυχῶ σατυρίσκε· κενὸν τὸ φίλαμα λέγουσιν.

ΔΑΦΝΙΣ.

ἔστι καὶ ἐν κενεοῖσι φιλάμασιν ἁδέα τέρψις.

ΚΟΡΗ.

τὸ στόμα μευ πλύνω καὶ ἀποπτύω τὸ φίλαμα.

ΔΑΦΝΙΣ.

πλύνεις χείλεα σεῖο; δίδου πάλιν ὄφρα φιλάσω.

ΚΟΡΗ.

καλόν σοι δαμάλας φιλέειν, οὐκ ἄζυγα κώραν.

ΔΑΦΝΙΣ.

μὴ καυχῶ· τάχα γάρ σε παρέρχεται ὡς ὄναρ ἥβη.

ΚΟΡΗ.

ἁ σταφυλὶς σταφὶς ἔστ', οὐδὲ ῥόδον αὖον ὀλεῖται.

ΔΑΦΝΙΣ.

δεῦρ' ὑπὸ τὰς κοτίνους, ἵνα σοί τινα μῦθον ἐνίψω. 10

ΚΟΡΗ.

οὐκ ἐθέλω· καὶ πρίν με παρήπαφες ἁδέϊ μύθῳ.

ΔΑΦΝΙΣ.

δεῦρ' ὑπὸ τὰς πτελέας, ἵν' ἐμᾶς σύριγγος ἀκούσῃς.

ΚΟΡΗ.

τὴν σαυτοῦ φρένα τέρπ'· ὀξύθροον οὐδὲν ἀρέσκει.

ΔΑΦΝΙΣ.

φευ φεῦ τᾶς Παφίας χόλον ἅζεο καὶ σύ γε κώρα.

ΚΟΡΗ.

χαιρέτω ἁ Παφία· μόνον ἵλαος Ἄρτεμις εἴη. 15

ΔΑΦΝΙΣ.

μὴ λέγε, μὴ βάλλῃ σε καὶ ἐς λίνον ἄκριτον ἔνθῃς.

ΚΟΡΗ.

βαλλέτω ὡς ἐθέλει· πάλιν Ἄρτεμις ἄμμιν ἀρήγει. 17

ΔΑΦΝΙΣ.

οὐ φεύγεις τὸν Ἔρωτα, τὸν οὐ φύγε παρθένος ἄλλη. 19

ΚΟΡΗ.

φεύγω ναὶ τὸν Πᾶνα· σὺ δὲ ζυγὸν αἰὲν ἀείραις. 20

ΔΑΦΝΙΣ.

δειμαίνω, μὴ δή σε κακωτέρῳ ἀνέρι δώσει.

μήπιβάλῃς τὴν χεῖρα, καὶ εἰσέτι χεῖλος ἀμύξω. 18

ΚΟΡΗ.
πολλοί μ' εὖ μνώοντο, νόον δ' ἐμὸν οὔτις ἐκήλει.
ΔΑΦΝΙΣ.
εἷς καὶ ἐγὼ πολλῶν μνηστὴρ τεὸς ἐνθάδ' ἱκάνω.
ΚΟΡΗ.
καὶ τί φίλος ῥέξαιμι; γάμοι πλήθουσιν ἀνίας.
ΔΑΦΝΙΣ.
οὐκ ὀδύνην, οὐκ ἄλγος ἔχει γάμος, ἀλλὰ χορείην.
ΚΟΡΗ.
ναὶ μάν φασι γυναῖκας ἑοὺς τρομέειν παρακοίτας.
ΔΑΦΝΙΣ.
μᾶλλον ἀεὶ κροτέουσι· „τίνα τρομέουσι γυναῖκες;“
ΚΟΡΗ.
ὠδίνειν τρομέω· χαλεπὸν βέλος Εἰλειθυίης.
ΔΑΦΝΙΣ.
ἀλλὰ τεὴ βασίλεια μογοστόκος Ἄρτεμίς ἐστιν.
ΚΟΡΗ.
ἀλλὰ τεκεῖν τρομέω, μὴ καὶ χροα καλὸν ὀλέσσω.
ΔΑΦΝΙΣ.
ἢν δὲ τέκῃς φίλα τέκνα, νέον φάος ὄψεαι ἥβας.
ΚΟΡΗ.
καὶ τί μοι ἕδνον ἄγεις γάμου ἄξιον, ἢν ἐπινεύσω;
ΔΑΦΝΙΣ.
πᾶσαν τὰν ἀγέλαν, πάντ' ἄλσεα καὶ νομὸν ἕξεις.
ΚΟΡΗ.
ὄμνυε μὴ μετὰ λέκτρα λιπὼν ἀέκουσαν ἀπενθεῖν.
ΔΑΦΝΙΣ.
οὐ μαὐτὸν τὸν Πᾶνα, καὶ ἢν ἐθέλῃς με διῶξαι.

ΚΟΡΗ.

τεύχεις μοι θαλάμους, τεύχεις καὶ δῶμα καὶ αὐλάς;

ΔΑΦΝΙΣ.

τεύχω σοι θαλάμους· τὰ δὲ δώματα κκλὰ νομεῦσι.

ΚΟΡΗ.

πατρὶ δὲ γηραλέῳ τίνα μάν, τίνα μῦθον ἐνίψω:

ΔΑΦΝΙΣ.

αἰνήσει σέο λέκτρον, ἐπὴν ἐμὸν οὔνομ' ἀκούσῃ.

ΚΟΡΗ.

οὔνομα σὸν λέγε τῆνο· καὶ οὔνομα πολλά κε τέρποι.

ΔΑΦΝΙΣ.

Δάφνις ἐγώ, Λυκίδας τε πατήρ, μήτηρ δὲ Νομαίη.

ΚΟΡΗ.

ἐξ εὐηγενέων· ἀλλ' οὐ ἔθεν εἰμὶ χερείων.

ΔΑΦΝΙΣ.

οἶδ', ἄκρα τιμίη ἐσσί, πατὴρ δέ τοί ἐστι Μενάλκας.

(Desunt quaedam.)

ΚΟΡΗ.

δεῖξον ἐμοὶ ἔθεν ἄλσος ὅπῃ. πόθεν ἵσταται αἶας;

ΔΑΦΝΙΣ.

δεῦρ' ἴδε, πῶς ἀνθεῦσιν ἐμαὶ ῥαδιναὶ κυπάρισσοι.

ΚΟΡΗ.

αἶγες ἐμαὶ βόσκεσθε, τὰ βουκόλω ἔργα νοήσω.

ΔΑΦΝΙΣ.

ταῦροι καλὰ νέμεσθ', ἐμὰ παρθένῳ ἄλσεα δείξω.

ΚΟΡΗ.

τί ῥέζεις σατυρίσκε; τί δ' ἔνδοθεν ἅψαο μαζῶν;

ΔΑΦΝΙΣ.

μᾶλα τίνα πράτιστα τάδε χνοάοντα διδάξω.

ΚΟΡΠ.

ναρκῶ ναὶ τὸν Πᾶνα. τεὴν πάλιν ἔξελε χεῖρα.

ΔΑΦΝΙΣ.

θάρσει κῶρα φίλα. τί μοι ἔτρεμες; ὡς μάλα δειλά.

ΚΟΡΗ.

βάλλεις εἰς ἀμάραν με καὶ εἷματα καλὰ μιαίνεις.

ΔΑΦΝΙΣ.

ἀλλ' ὑπὸ σοὺς πέπλους ἁπαλὸν νάκος ἠνίδε βάλλω.

ΚΟΡΗ.

φεῦ φεῦ καὶ τὰν μίτραν ἀπ' ὀσφύος; ἐς τί δ' ἔλυσας;

ΔΑΦΝΙΣ.

τᾷ Παφίᾳ πράτιστον ἐγὼ τόδε δῶρον ὀπάζω.

ΚΟΡΗ.

μίμνε τάλαν· τάχα τίς τοι ἐπέρχεται· ἦχον ἀκούω.

ΔΑΦΝΙΣ.

ἀλλήλαις λαλέουσι τεὸν γάμον αἱ κυπάρισσοι.

ΚΟΡΗ.

ἀμπεχόνην ποίησας ὅλον ῥάκος· εἰμὶ δὲ γυμνά.

ΔΑΦΝΙΣ.

ἄλλην ἀμπεχόνην τῆς σῆς τοι μείζονα δώσω.

ΚΟΡΗ.

φῄς μοι πάντα δόμεν· τάχα δ' ὕστερον οὐδ' ἅλα δοίης.

ΔΑΦΝΙΣ.

αἴθ' αὐτὰν δυνάμαν καὶ τὰν ψυχὰν ἐπιβάλλειν.

ΚΟΡΗ.

Ἄρτεμι, μὴ νεμέσα σοῖς ῥήμασιν οὐκέτι πιστῇ.

ΔΑΦΝΙΣ.

ῥέξω πόρτιν Ἔρωτι καὶ αὐτὰν βοῦν Ἀφροδίτᾳ.

ΚΟΡΗ.

παρθένος ἔνθα βέβηκα, γυνὴ δ' εἰς οἶκον ἀφέρπω.

ΔΑΦΝΙΣ.

ἀλλὰ γυνὴ μήτηρ, τεκέων τροφός, οὐκέτι κώρα.
Ὣς οἳ μὲν χλοεροῖσιν ἰαινόμενοι μελέεσσιν
ἀλλήλοις ψιθύριζον. ἀνύετο φώριος εὐνή.
χἣ μὲν ἀνεγρομένη σῖγ' ἔστιχε μᾶλα νομεύειν
ὄμμασιν αἰδομένοις, κραδίη δέ οἱ ἔνδον ἰάνθη,
ὃς δ' ἐπὶ ταυρείας ἀγέλας κεκορημένος εὐνᾶς.

Idyll. VIII. (Mosch. IV.)

Μ ε γ ά ρ α.

„Μῆτερ ἐμή, τίφθ' ὧδε φίλον κατὰ θυμὸν ἰάπτεις
ἐκπάγλως ἀχέουσα, τὸ πρὶν δέ τοι οὐκέτ' ἔρευθος
σῴζετ' ἐπὶ ῥεθέεσσι; τί μοι τόσον ἠνίησαι;
ἦρ' ὅ τοι ἄλγεα πάσχει ἀπείριτα φαίδιμος υἱός
ἀνδρὸς ὕπ' οὐτιδανοῖο, λέων ὡσείθ' ὑπὸ νεβροῦ;
ὤμοι ἐγώ, τί νυ δή με θεοὶ τόσον ἠτίμασσαν
ἀθάνατοι; τί νύ μ' ὧδε κακῇ γονέες τέκον αἴσῃ;
δύσμορος, ἥτ' ἐπεὶ ἀνδρὸς ἀμύμονος ἐς λέχος ἦλθον,
τὸν μὲν ἐγὼ τίεσκον ἴσον φαέεσσιν ἐμοῖσιν
ἠδ' ἔτι νῦν σέβομαί τε καὶ αἰδέομαι κατὰ θυμόν·
τοῦ δ' οὔτις γένετ' ἄλλος ἀποτμότερος ζωόντων,
οὐδὲ τόσων σφετέρῃσιν ἐγεύσατο φροντίσι κηδέων.
σχέτλιος, ὃς τόξοισιν, ἅ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων
ἠέ τινος Κηρῶν ἢ Ἐρινύος αἰνὰ βέλεμνα,

παῖδας ἑοὺς κατέπεφνε καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμόν
μαινόμενος κατὰ οἶκον, ὃ δ' ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο.
τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
βαλλομένους ὑπὸ πατρί, τὸ δ' οὐδ' ὄναρ ἤλυθεν ἄλλῳ.
οὐδέ σφιν δυνάμην ἀδινὸν καλέουσιν ἀρῆξαι
μητέρ' ἐήν, ἐπεὶ ἐγγὺς ἀνίκητον κακὸν ἦεν.
ὡς δ' ὄρνις δύρηται ἐπὶ σφετέροισι νεοσσοῖς
ὀλλυμένοις, οὕστ' αἰνὸς ὄφις ἔτι νηπιάχοντας
θάμνοις ἐν πυκινοῖσι κατεσθίῃ· ἣ δὲ κατ' αὐλάς
πωτᾶται κλάζουσα μάλα λιγὺ πότνια μήτηρ,
οὐδ' ἄρ' ἔχει τέκνοισιν ἐπαρκέσαι· ἦ γάρ οἱ αὐτῇ
ἆσσον ἴμεν μέγα τάρβος ἀμειλίκτοιο πελώρου·
ὣς ἐγὼ αἰνοτόκεια φίλον γόνον αἰάζουσα
μαινομένοισι πόδεσσι δόμον κάτα πολλὸν ἐφοίτων.
ὥς γ' ὄφελον μετὰ παισὶν ἅμα θνήσκουσα καὶ αὐτή
κεῖσθαι φαρμακόεντα δι' ἥπατος ἰὸν ἔχουσα,
* * * *

Ἄρτεμι θηλυτέρῃσι μέγα κρείουσα γυναιξί.
τῶ χ' ἡμέας κλαύσαντε φίλῃσ' ἐνὶ χερσὶ τοκῆες
πολλοῖς σὺν κτερέεσσι πυρῆς ἐπέβησαν ὁμοίης,
καί κεν ἕνα χρύσειον ἐς ὀστέα κρωσσὸν ἁπάντων
λέξαντες κατέθαψαν, ὅθι πρῶτον γενόμεσθα.
νῦν δ' οἳ μὲν Θήβην ἱπποτρόφον ἐνναίουσιν
Ἀονίου πεδίοιο βαθεῖαν βῶλον ἀροῦντες·
αὐτὰρ ἐγὼ Τίρυνθα κάτα κραναὴν πόλιν Ἥρης
πολλοῖσιν δύστηνος ἰάπτομαι ἄλγεσιν ἦτορ
αἰὲν ὁμῶς· δακρύων δὲ πάρεστί μοι οὐδ' ἴ' ἐρωή.
ἀλλὰ πόσιν μὲν ὁρῶ παῦρον χρόνον ὀφθαλμοῖσιν
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ· πολέων γάρ οἱ ἔργον ἑτοῖμον
μόχθων, τοὺς ἐπὶ γαῖαν ἀλώμενος ἠδὲ θάλασσαν
μοχθίζει πέτρης ὅγ' ἔχων νόον ἠὲ σιδήρου

καρτερὸν ἐν στήθεσσι· σὺ δ' ἠΰτε λείβεται ὕδωρ,
νύκτάς τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤμαθ' ὁπόσσα.
ἄλλος μὰν οὐκ ἄν τις ἐϋφρῄναι με παραστάς
κηδεμόνων· οὐ γάρ σφε δόμων κατὰ τεῖχος ἐέργει.
καὶ λίην πάντές γε πέρην πιτυώδεος Ἰσθμοῦ
ναίουσ', οὐδέ μοί ἐστι πρὸς ὅντινά κε βλέψασα
οἷα γυνὴ πανάποτμος ἀναψύξαιμι φίλον κῆρ,
νόσφί γε δὴ Πύρρης συνομαίμονος· ἢ δὲ καὶ αὐτή
ἀμφὶ πόσει σφετέρῳ πλέον ἄχνυται Ἰφικλῆι,
σῷ υἱεῖ· πάντων γὰρ ὀϊζυρώτατα τέκνα
γείνασθαί σε θεῷ τε καὶ ἀνέρι θνητῷ ἔολπα.“
Ὣς ἄρ' ἔφη· τὰ δέ οἱ θαλερώτερα δάκρυα μήλων
κύκλον ἐς ἱμερόεντα κατὰ βλεφάρων ἐχέοντο,
μνησαμένῃ τέκνων τε καὶ ὧν μετέπειτα τοκήων.
ὣς δ' αὔτως δακρύοισι παρήια λεύκ' ἐδίαινεν
Ἀλκμήνη· βαρὺ δ' ἥγε καὶ ἐκ θυμοῦ στενάχουσα
μύθοισιν πυκινοῖσι φίλην νυὸν ὧδε μετηύδα·
„Δαιμονίη παίδων, τί νύ τοι φρεσὶν ἔμπεσε τοῦτο
πευκαλίμαις; πῶς ἄμμ' ἐθέλεις ὀροθυνέμεν ἄμφω
κήδε' ἄλαστα λέγουσα; τὰ δ' οὐ νῦν πρῶτα κέ-
κλαυται.
ἦ οὐχ ἅλις, οἷς ἐχόμεσθα τὸ δεύτατον αἰὲν ἐπ' ἦμαρ
γεινομένοις; μάλα μέν γε φιλοφληνής κέ τις εἴη,
ὅστις ἀριθμήσειν ἓν ἐφ' ἡμετέροις ἀχέεσσι
θαρσοίη· τοιῆσδ' ἐκυρήσαμεν ἐκ θεοῦ αἴσης.
καὶ δ' αὐτὴν ὁρόω σε φίλον τέκος ἀτρυτοισιν
ἄλγεσι μοχθίζουσαν· ἐπιγνώμων δέ τοί εἰμι
ἀσχαλάαν, ὅτε δή γε καὶ εὐφροσύνης κόρος ἐστί.
καί σε μάλ' ἐκπάγλως ὀλοφύρομαι ἠδ' ἐλεαίρω,
οὕνεκεν ἡμετέροιο λυγροῦ μετὰ δαίμονος ἔσχες,
ὅσθ' ἡμῖν ἐφύπερθε κάρης βαρὺς αἰωρεῖται.
ἴστω γὰρ Κούρη τε καὶ εὐέανος Δημήτηρ,

ἄς κε μέγα βλαφθείς τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσαι
δυσμενέων, μηθέν σε χερειότερον φρεσὶν ᾗσι
στέργειν ἢ εἴπέρ μοι ὑπὲκ νηδυιόφιν ἦλθες
καί μοι τηλυγέτη ἐνὶ δώμασι παρθένος ἦσθα.
οὐδ' αὐτήν γέ νυ πάμπαν ἔολπά σε τοῦτό γε λήθειν.
τῶ μή μ' ἐξείπῃς πότ' ἐμὸν θάλος, ὥς σευ ἀκηδέω,
μηδ' εἴ κ' ἠϋκόμου Νιόβης πυκινώτερα κλαίω.
οὐθὲν γὰρ νεμεσητὸν ὑπὲρ τέκνου γοάασθαι
μητέρι δυσπαθέοντος· ἐπεὶ δέκα μῆνας ἔκαμνον
πρὶν ἤπέρ τ' ἰδέειν μιν, ὑφ' ἤπατι εἴσω ἔχουσα,
καί με πυλάρταο σχεδὸν ἤγαγεν Αἰδωνῆος·
ὧδέ ἑ δυστοκέουσα κακὰς ὠδῖνας ἀνέτλην.
νῦν δέ μοι οἴχεται υἱὸς ἐπ' ἀλλοτρίης νέον ἆθλον
ἐκτελέων· οὐδ' οἶδα δυσάμμορος, εἴτέ μιν αὖτις
ἐνθάδε νοστήσανθ' ὑποδέξομαι, εἴτε καὶ οὐκί.
πρὸς δ' ἔτι μ' ἐπτοίησε διὰ γλυκὺν αἰνὸς ὄνειρος
ὕπνον· δειμαίνω δὲ παλίγκοτον ὄψιν ἰδοῦσα
ἐκπάγλως, μή μοί τι τέκνοις ἀποθύμιον ἕρκῃ.
εἴσατο γάρ μοι ἔχων μακέλην εὐεργέα χερσί
παῖς ἐμὸς ἀμφοτέρῃσι, βίη Ἡρακληείη·
τῇ μεγάλην ἐλάχαινε δεδεγμένος ὡς ἐπὶ μισθῷ
τάφρον τηλεθάοντος ἐπ' ἐσχατιῇ τινος ἀγροῦ,
γυμνὸς ἄτερ χλαίνης τε καὶ εὐμίτροιο χιτῶνος.
αὐτὰρ ἐπειδὴ παντὸς ἀφίκετο πρὸς τέλος ἔργου
καρτερὸν οἰνοφόροιο πονεύμενος ἕρκος ἀλωῆς,
ἤτοι ὃ λίστρον ἔμελλεν ἐπὶ προύχοντος ἐρείσας
ἀνδήρου καταδῦναι, ἃ καὶ πάρος εἵματα ἕστο·
ἐξαπίνης δ' ἀνέλαμψεν ὑπὲρ καπέτοιο βαθείης
πῦρ ἄμοτον, περὶ δ' αὐτὸν ἀθέσφατος εἵλειτο φλόξ.
αὐτὰρ ὅγ' αἰὲν ὄπισθε θοοῖς ἀνεχάζετο ποσσίν,
ἐκφυγέειν μεμαὼς ὀλοὸν βέλος Ἡφαίστοιο·
αἰεὶ δὲ προπάροιθεν ἑοῦ χροὸς ἠΰτε γέρρον

νώμασκεν μακέλην· περὶ δ' ὄμμασιν ἔνθα καὶ ἔνθα
πάπταινεν, μή δή μιν ἐπιφλέξει δήιον πῦρ.
τῷ μὲν ἀοσσῆσαι λελιημένος, ὥς μοι ἔϊκτο,
Ἰφικλέης μεγάθυμος ἐπ' οὔδεϊ κάππεσ' ὀλισθών
πρὶν ἐλθεῖν, οὐδ' ὀρθὸς ἀναστῆναι δύνατ' αὖτις,
ἀλλ' ἀστεμφὲς ἔκειτο, γέρων ὡσεί τ' ἀμενηνός,
ὅντε καὶ οὐκ ἐθέλοντα βιήσατο γῆρας ἀτερπές
καππεσέειν· κεῖται δ' ὅγ' ἐπὶ χθονὸς ἔμπεδον αὔτως,
εἰσόκέ τις χειρός μιν ἀνειρύσσῃ παριόντων
αἰδεσθεὶς ὄπιδα τρομερὴν πολιοῖο γενείου.
ὣς ἐν γῇ λελίαστο σακεσπάλος Ἰφικλείης·
αὐτὰρ ἐγὼ κλαίεσκον ἀμηχανέοντας ὁρῶσα
παῖδας ἐμούς, μέχρι δή μοι ἀπέσσυτο νήδυμος ὕπνος
ὀφθαλμῶν, ἠὼς δὲ παραυτίκα φαινόλις ἦλθε.
τοῖα φίλη μοι ὄνειρα διὰ φρένας ἐπτοίησαν
παννυχίῃ· τὰ δὲ πάντα πρὸς Εὐρυσθῆα τρέποιτο
οἴκου ἄφ' ἡμετέροιο, γένοιτο δὲ μάντις ἐκείνῳ
θυμὸς ἐμός, μηδ' ἄλλο παρὲκ τελέσειέ τι δαίμων."

Idyll. IX. (Theocr. XXV.)

Ἡ ρ α κ λ ῆ ς Λ ε ο ν τ ο φ ό ν ο ς.

* * * * *

Τὸν δ' ὁ γέρων προσέειπε βοῶν ἐπίουρος ἀροτρεύς
παυσάμενος ἔργοιο, τό οἱ μετὰ χερσὶν ἔκειτο·
„Ἔκ τοι ξεῖνε πρόφρων μυθήσομαι ὅσσ' ἐρεείνεις,
Ἑρμέω ἁζόμενος δεινὴν ὄπιν εἰνοδίοιο·
τὸν γάρ φασι μέγιστον ἐπουρανίων κεχολῶσθαι,
εἴ κεν ὁδοῦ ζαχρεῖον ἀνήνηταί τις ὁδίτην.
ποῖμναι μὲν βασιλῆος ἐΰτριχες Αὐγείαο

οὐ πᾶσαι βόσκονται ἴαν βόσιν οὐδ' ἕνα χῶρον·
ἀλλ' αἳ μέν ῥα νέμονται ἐπ' ὄχθαις ἀμφ' Ἐλισοῦντος,
αἳ δ' ἱερὸν θείοιο παρὰ ῥόον Ἀλφειοῖο,
αἳ δ' ἐπὶ Βουπρασίου πολυβότρυος, αἳ δὲ καὶ ὧδε·
χωρὶς δὲ σηκοί σφι τετυγμένοι εἰσὶν ἑκάσταις.
αὐτὰρ βουκολίοισι περιπλήθουσί περ ἔμπης
πάντεσσιν νομοὶ ὧδε τεθηλότες αἰὲν ἔασι
Μηνίου ἂμ μέγα τῖφος, ἐπεὶ μελιηδέα ποίην
λειμῶνες θαλέθουσιν ὑπόδροσοι εἰαμεναί τε
εἰς ἅλις, ἥ ῥα βόεσσι μένος κεραῇσιν ἀέξει.
αὖλις δέ σφισιν ἧδε τεῆς ἐπὶ δεξιὰ χειρός
φαίνεται εὖ μάλα πᾶσι πέρην ποταμοῖο ῥέοντος,
κείνῃ ὅθι πλατάνιστοι ἐπηετανοὶ πεφύασι
χλωρή τ' ἀγριέλαιος, Ἀπόλλωνος νομίοιο
ἱρὸν ἄγαλμ' ὦ ξεῖνε, τελειοτάτοιο θεοῖο.
εὐθὺς δὲ σταθμοὶ περιμήκεες ἀγροιώταις
δέδμηνθ', οἳ βασιλῆι πολὺν καὶ ἀθέσφατον ὄλβον
ῥυόμεθ' ἐνδυκέως, τριπόλοις σπόρον ἐν νειοῖσιν
ἔσθ' ὅτε βάλλοντες καὶ τετραπόλοισιν ὁμοίως.
οὔρους μὴν ἴσχουσι φυτοσκάφοι οἱ πολύεργοι,
ἐς ληνοὺς δ' ἱκνεῦνται, ἐπὴν θέρος ὥριον ἔλθῃ.
πᾶν γὰρ δὴ πεδίον τόδ' ἐπίφρονος Αὐγείαο,
πυροφόροι τε γύαι καὶ ἀλωαὶ δενδρήεσσαι,
μέχρι ἐπ' ἐσχατιὰς πολυπίδακος ἀκρωρείης,
ἃς ἡμεῖς ἔργοισιν ἐποιχόμεθα πρόπαν ἦμαρ,
ᾗ δίκη οἰκήων, οἷσιν βίος ἔπλετ' ἐπ' ἀγροῦ.
ἀλλὰ σύ πέρ μοι ἔνισπε, τό τοι καὶ κέρδιον αὐτῷ
ἔσσεται, οὕτινος ὧδε κεχρημένος εἰλήλουθας,
ἠέ τι Αὐγείην ἢ καὶ δμώων τινὰ κείνου
δίζεαι, οἵ οἱ ἔασιν. ἐγὼ δέ κέ τοι σάφα εἰδὼς
ἀτρεκέως εἴποιμ', ἐπεὶ οὐ σέγέ φημι κακῶν ἔξ
ἔμμεναι οὐδὲ κακοῖσιν ἐοικότα φύμεναι αὐτόν,

οἷόν τοι μέγα εἶδος ἐπιπρέπει. ἦρά νυ παῖδες
ἀθανάτων τοιοῖδε μετὰ θνητοῖσιν ἔασι."
Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη Διὸς ἄλκιμος υἱός·
„Ναὶ γέρον Αὐγείην ἐθέλοιμί κεν ἀρχὸν Ἐπειῶν
εἰσιδέειν· τοῦ γάρ με καὶ ἤγαγεν ἐνθάδε χρειώ.
εἰ δ' ὃ μὲν ἂρ κατὰ ἄστυ μένει παρὰ οἷσι πολίταις
δήμου κηδόμενος, διὰ δὲ κρίνουσι θέμιστας,
δμώων δή τινα πρέσβυ σύ μοι φράσον ἡγεμονεύσας,
ὅστις ἐπ' ἀγρωτῶν γεραρώτερος αἰσυμνήτης,
ᾧ κε τὸ μὲν εἴποιμι, τὸ δ' ἐκ φαμένοιο πυθοίμην.
ἄλλον δ' ἄλλον ἔθηκε θεὸς ἐπιδευέα φωτῶν."
Τὸν δ' ὁ γέρων ἐξαῦτις ἀμείβετο δῖος ἀροτρεύς·
„Ἀθανάτων ὦ ξεῖνε φραδῇ τινος ἐνθάδ' ἱκάνεις,
ὥς τοι πᾶν ὃ θέλεις αἶψα χρέος ἐκτετέλεσται.
ὧδε γὰρ Αὐγείης, υἱὸς φίλος Ἠελίοιο,
σφωιτέρῳ σὺν παιδί, βίῃ Φυλῆος ἀγαυοῦ,
χθιζὸς δ' εἰλήλουθεν ἀπ' ἄστεος, ἤμασι πολλοῖς
κτῆσιν ἐποψόμενος, ἥ οἱ νήριθμος ἐπ' ἀγρῶν·
ὥς που καὶ βασιλεῦσιν ἐείδεται ἐν φρεσὶν ᾗσιν
αὐτοῖς κηδομένοισι σαώτερος ἔμμεναι οἶκος.
ἀλλ' ἴομεν μάλα πρός μιν· ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὖλιν ἔφ' ἡμετέρην, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα."
Ὣς εἰπὼν ἡγεῖτο, νόῳ δ' ἔτι πόλλ' ἐμενοίνα,
δέρμά τε θηρὸς ὁρῶν χειροπληθῆ τε κορύνην,
ὁππόθεν ὁ ξεῖνος· μεμόνει δέ μιν αἰὲν ἔρεσθαι·
ἂψ δ' ὄκνῳ ποτὶ χεῖλος ἐλάμβανε μῦθον ἰόντα,
μή τί οἱ οὐ κατὰ καιρὸν ἔπος προτιμυθήσαιτο
σπερχομένου· χαλεπὸν δ' ἑτέρου νόον ἴδμεναι ἀνδρός.
τοὺς δὲ κύνες προσιόντας ἀπόπροθεν αἶψ' ἐνόησαν,
ἀμφότερον ὀδμῇ τε χροὸς δούπῳ τε ποδοῖιν.
θεσπέσιον δ' ὑλάοντες ἐπέδραμον ἄλλοθεν ἄλλος
Ἀμφιτρυωνιάδῃ Ἡρακλέϊ· τὸν δὲ γέροντα

ἄγριον ἀσπάζοντο περίσσαινόν θ' ἑτέρωθεν.
τοὺς μὲν ὅγε λάεσσιν ἀπὸ χθονὸς ὅσσον ἀείρων
φευγέμεν ἂψ ὀπίσω δειδίσσετο, τρηχὺ δὲ φωνῇ
ἠπείλει μάλα πᾶσιν, ἐρητύσασκε δ' ὑλαγμοῦ,
χαίρων ἐν φρεσὶν ᾗσιν, ὁθούνεκεν αἰὲν ἔρυντο
αὖλιν κοὺ παρεόντος· ἔπος δ' ὅγε τοῖον ἔειπεν·
„Ὢ πόποι, οἷον τοῦτο θεοὶ ποίησαν ἄνακτες
θηρίον ἀνθρώποισι μετέμμεναι, ὡς ἐπιπειθές.
εἴ οἱ καὶ φρένες ὧδε νοήμονες ἔνδοθεν ἦσαν,
ᾔδει δ', ᾧ τε χρὴ χαλεπαινέμεν ᾧ τε καὶ οὐκί,
οὐκ ἄν οἱ θηρῶν τις ἐδήρισεν περὶ τιμῆς·
νῦν δὲ λίην ζάκοτόν τι καὶ ἀρρηνὲς γένετ' αὔτως."
Ἦ ῥα, καὶ ἐσσυμένως ποτὶ τωὔλίον ἷξον ἰόντες.

* * *

Ἠέλιος μὲν ἔπειτα ποτὶ ζόφον ἔτραπεν ἵππους
δείελον ἦμαρ ἄγων· τὰ δ' ἐπήλυθε πίονα μῆλα
ἐκ βοτάνης ἀνιόντα μετ' αὐλία τε σηκούς τε.
αὐτὰρ ἔπειτα βόες μάλα μυρίαι ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις
ἐρχόμεναι φαίνονθ' ὡσεὶ νέφη ὑδατόεντα,
ἅσσά τ' ἐν οὐρανῷ εἶσιν ἐλαυνόμενα προτέρωσε
ἠὲ νότοιο βίῃ ἠὲ Θρῃκὸς βορέαο·
τῶν μέν τ' οὔτις ἀριθμὸς ἐν ἠέρι γίνετ' ἰόντων,
οὐδ' ἄνυσις· τόσα γάρ τε μέγα προτέρωσε κυλίνδει
ἶς ἀνέμου, τὰ δέ τ' ἄλλα κορύσσεται αὖτις ἐπ' ἄλλοις·
τόσσ' αἰεὶ μετόπισθε βοῶν ἐπὶ βουκόλι' ᾔει.
πᾶν δ' ἄρ' ἐνεπλήσθη πεδίον, πᾶσαι δὲ κέλευθοι
ληίδος ἐρχομένης — στείνοντο δὲ πίονες ἀγροί —
μυκηθμῷ· σηκοὶ δὲ βοῶν ῥεῖα πλήσθησαν
εἰλιπόδων, ὄϊες δὲ κατ' αὐλὰς ηὐλίζοντο.
ἔνθα μὲν οὔτις ἔκηλος ἀπειρεσίων περ ἐόντων
εἱστήκει παρὰ βουσὶν ἀνὴρ κεχρημένος ἔργου·
ἀλλ' ὃ μὲν ἀμφὶ πόδεσσιν ἐϋτμήτοισιν ἱμᾶσι

κωλοπέδας ἀράρισκε περισταδόν, ἐγγὺς ἀπέργων·
ἄλλος δ' αὖ νέα τέκνα φίλαις ὑπὸ μητράσιν ἵει
πινέμεναι λαροῖο μεμαότα πάγχυ γάλακτος,
ἄλλος ἀμόλγιον εἶχ', ἄλλος τρέφε πίονα τυρόν,
ἄλλος ἐσῆγεν ἔσω ταύρους δίχα θηλειάων.
Αὐγείης δ' ἐπὶ πάντας ἰὼν θηεῖτο βοαύλους,
ἥντινά οἱ κτεάνων κομιδὴν ἐτίθεντο νομῆες,
σὺν δ' υἱός τε βίη τε βαθύφρονος Ἡρακλῆος
ὡμάρτευν βασιλῆι διερχομένῳ μέγαν ὄλβον.
ἔνθα καὶ ἄρρηκτόν περ ἔχων ἐν στήθεσι θυμόν
Ἀμφιτρυωνιάδης καὶ ἀρηρότα νωλεμὲς αἰεί
ἐκπάγλως θαύμαζε θεῶν τόγε μυρίον ἔδνον
εἰσορόων. οὐ γάρ κεν ἔφασκέ τις οὐδὲ ἐώλπει
ἀνδρὸς ληίδ' ἑνὸς τόσσην ἔμεν οὐδὲ δέκ' ἄλλων,
οἵτε πολύρρηνες πάντων ἔσαν ἐκ βασιλήων.
Ἠέλιος δ' ᾧ παιδὶ τόγ' ἔξοχον ὤπασε δῶρον,
ἀφνειὸν μήλοις περὶ πάντων ἔμμεναι ἀνδρῶν,
καί ῥά οἱ αὐτὸς ὄφελλε διαμπερέως βοτὰ πάντα
ἐς τέλος· οὐ μὲν γάρ τις ἐπήλυθε νοῦσος ἐκείνου
βουκολίοις, αἵτ' ἔργα καταφθείρουσι νομήων,
αἰεὶ δὲ πλέονες κεραοὶ βόες, αἰὲν ἀμείνους
ἐξ ἔτεος γίνοντο μάλ' εἰς ἔτος· ἦ γὰρ ἅπασαι
ζωοτόκοι τ' ἦσαν περιώσια θηλυτόκοι τε.
ταῖς δὲ τριηκόσιοι ταῦροι συνάμ' ἐστιχόωντο
κνήμαργοί θ' ἕλικές τε, διηκόσιοι γέ μεν ἄλλοι
φοίνικες· πάντες δ' ἐπιβήτορες οἵγ' ἔσαν ἤδη.
ἄλλοι δ' αὖ μετὰ τοῖσι δυώδεκα βουκολέοντο
ἱεροὶ Ἠελίοιο· χρόην δ' ἔσαν ἠΰτε κύκνοι
ἀργησταί, πᾶσιν δὲ μετέπρεπον εἰλιπόδεσσιν·
οἳ καὶ ἀτιμαγέλαι βόσκοντ' ἐριθηλέα ποίην
ἐν νομῷ, ὧδ' ἔκπαγλον ἐπὶ σφίσι γαυριόωντες.
καί ῥ' ὁπότ' ἐκ λασίοιο θοοὶ προγενοίατο θῆρες

ἐς πεδίον δρυμοῖο βοῶν ἕνεκ' ἀγροτεράων,
πρῶτοι τοίγε μάχην δὲ κατὰ χροὸς ᾔεσαν ὀσμήν,
δεινὸν δ' ἐβρυχῶντο φόνον λεῦσσόν τε προσώπῳ.
τῶν μέν τε προφέρεσκε βίηφί τε καὶ σθένεϊ ᾧ
ἠδ' ὑπεροπλίῃ Φαέθων μέγα, τόν ῥα βοτῆρες
ἀστέρι πάντες ἔϊσκον, ὁθούνεκα πολλὸν ἐν ἄλλοις
βουσὶν ἰὼν λάμπεσκεν, ἀρίζηλος δ' ἐτέτυκτο.
ὅς δή τοι σκύλος αὖον ἰδὼν χαροποῖο λέοντος
αὐτῷ ἔπειτ' ἐπόρουσεν ἐϋσκόπῳ Ἡρακλῆι
χρίμψασθαι ποτὶ πλευρὰ κάρη στιβαρόν τε μέτωπον.
τοῦ μὲν ἄναξ προσιόντος ἐδράξατο χειρὶ παχείῃ
σκαιοῦ ἄφαρ κέραος, κατὰ δ' αὐχένα νέρθ' ἐπὶ γαίης
κλάσσε βαρύν περ ἐόντα, πάλιν δέ μιν ὦσεν ὀπίσσω
ὤμῳ ἐπιβρίσας· ὁ δέ οἱ περὶ νεῦρα τανυσθείς
μυὼν ἐξ ὑπάτοιο βραχίονος ὀρθὸς ἀνέστη.
θαύμαζεν δ' αὐτός τε ἄναξ υἱός τε δαΐφρων
Φυλεὺς οἵ τ' ἐπὶ βουσὶ κορωνίσι βουκόλοι ἄνδρες,
Ἀμφιτρυωνιάδαο βίην ὑπέροπλον ἰδόντες.

* * *

Τὼ δ' εἰς ἄστυ λιπόντε καταυτόθι πίονας ἀγρούς
ἐστιχέτην, Φυλεύς τε βίη θ' Ἡρακληείη.
λαοφόρου δ' ἐπέβησαν ὅθι πρώτιστα κελεύθου,
λεπτὴν καρπαλίμοισι τρίβον ποσὶν ἐξανύσαντες,
ἥ ῥα δι' ἀμπελεῶνος ἀπὸ σταθμῶν τετάνυστο
οὔτι λίην ἀρίσημος ἐν ὕλῃ χλωρὰ θεούσῃ,
τῇ μιν ἄρα προσέειπε Διὸς γόνον ὑψίστοιο
Αὐγείω φίλος υἱὸς ἕθεν μετόπισθεν ἰόντα,
ἦκα παρακλίνας κεφαλὴν κατὰ δεξιὸν ὦμον·
„Ξεῖνε, πάλαι τινὰ πάγχυ σέθεν πέρι μῦθον ἀκού-
σας,
εἰ σεῦ περ, σφετέρῃσιν ἐνὶ φρεσὶ βάλλομαι ἄρτι.

ἤλυθε γὰρ στείχων τις ἀπ' Ἄργεος ὡς μέσος ἀκμῆς
ἐνθάδ' Ἀχαιὸς ἀνὴρ Ἑλίκης ἒξ ἀγχιάλοιο,
ὃς δή τοι μυθεῖτο καὶ ἐν πλεόνεσσιν Ἐπειῶν,
οὕνεκεν Ἀργείων τις ἔθεν παρεόντος ὄλεσσε
θηρίον, αἰνολέοντα, κακὸν τέρας ἀγροιώταις,
κοίλην αὖλιν ἔχοντα Διὸς Νεμέοιο παρ' ἄλσος,
οὐκ οἶδ' ἀτρεκέως ἢ Ἄργεος ἒξ ἱεροῖο
αὐτόθεν ἢ Τίρυνθα νέμων πόλιν ἠὲ Μυκήνην,
ὥς κεῖνός γ' ἀγόρευε· γένος δέ μιν εἶναι ἔφασκεν,
εἰ ἐτεόν περ ἐγὼ μιμνήσκομαι, ἐκ Περσῆος.
ἔλπομαι οὐχ ἕτερον τόδε τλήμεναι Αἰγιαλήων
ἠὲ σέ, δέρμα δὲ θηρὸς ἀριφραδέως ἀγορεύει
χειρῶν καρτερὸν ἔργον, ὅ τοι περὶ πλευρὰ καλύπτει.
εἶπ' ἄγε νῦν μοι πρῶτον, ἵνα γνώω κατὰ θυμόν,
ἥρως, εἴτ' ἐτύμως μαντεύομαι εἴτε καὶ οὐκί,
εἰ σύγ' ἐκεῖνος, ὃν ἥμιν ἀκουόντεσσιν ἔειπεν
οὒξ Ἑλίκηθεν Ἀχαιός, ἐγὼ δέ σε φράζομαι ὀρθῶς.
εἰπὲ δ' ὅπως ὀλοὸν τόδε θηρίον αὐτὸς ἔπεφνες,
ὅππως τ' εὔυδρον Νεμέης εἰσήλυθε χῶρον·
οὐ μὲν γάρ κε τοσόνδε κατ' Ἀπίδα κνώδαλον εὕροις
ἱμείρων ἰδέειν, ἐπεὶ οὐ μάλα τηλίκα βόσκει,
ἀλλ' ἄρκτους τε σύας τε λύκων τ' ὀλοφώϊον ἔθνος.
τῷ καὶ θαυμάζεσκον ἀκούοντες τότε μῦθον·
οἳ δέ νυ καὶ ψεύδεσθαι ὁδοιπόρον ἀνέρ' ἔφαντο
γλώσσης μαψιδίοιο χαριζόμενον παρεοῦσιν."
Ὣς εἰπὼν μέσσης ἐξηρώησε κελεύθου
Φυλεύς, ὄφρα κιοῦσιν ἅμα σφισιν ἄρκιος εἴη,
καί ῥά τε ῥηΐτερον φαμένου κλύοι Ἡρακλῆος,
ὅς μιν ὁμαρτήσας τοίῳ προσελέξατο μύθῳ·
„Ὦ Αὐγηιάδη, τὸ μὲν ὅττί με πρῶτον ἀνείρευ,
αὐτὸς καὶ μάλα ῥεῖα κατὰ στάθμην ἐνόησας.
ἀμφὶ δέ σοι τὰ ἕκαστα λέγοιμί κε τοῦδε πελώρου

ὅππως ἐκράανθεν, ἐπεὶ λελίησαι ἀκούειν,
νόσφιν γ' ἢ ὅθεν ἦλθε· τὸ γὰρ πολέων περ ἐόντων
Ἀργείων οὐδ' εἷς κεν ἔχοι σάφα μυθήσασθαι·
οἷον δ' ἀθανάτων τίν' ἐΐσκομεν ἀνδράσι πῆμα
ἱρῶν μηνίσαντα Φορωνήεσσιν ἱφεῖναι.
πάντας γάρ, πίση τις ἐπικλύζων ποταμὸς ὥς,
λῖς ἄμοτον κεράιζε, μάλιστα δὲ Βεμβιναῖοι
οἳ ἕθεν ἄγχιστα κλαῖον ἄτλητα παθόντες.
τὸν μὲν ἐμοὶ πρώτιστα τελεῖν ἐπέταξεν ἄεθλον
Εὐρυσθεύς, κτεῖναι δέ μ' ἐφίετο θηρίον αἰνόν.
αὐτὰρ ἐγὼ κέρας ὑγρὸν ἑλὼν κοίλην τε φαρέτρην
ἰῶν ἐμπλείην νεόμην, ἑτέρηφι δὲ βάκτρον
εὐπαγὲς αὐτόφλοιον ἐπηρεφέος κοτίνοιο
ἔμμητρον, τὸ μὲν αὐτὸς ὑπὸ ζαθέῳ Ἑλικῶνι
εὑρὼν σὺν πυκινῇσιν ὁλοσχερὲς ἔσπασα ῥίζαις.
αὐτὰρ ἐπεὶ τὸν χῶρον, ὅθι λῖς ἦεν, ἵκανον,
δὴ τότε τόξον ἑλὼν στρεπτὴν ἐπέλασσα κορώνῃ
νευρείην, περὶ δ' ἰὸν ἐχέστονον εἶθαρ ἔβησα.
πάντῃ δ' ὄσσε φέρων ὀλοὸν τέρας ἐσκοπίαζον,
εἴ μιν ἐσαθρήσαιμι πάρος τί με κεῖνον ἰδέσθαι.
ἤματος ἦν τὸ μεσηγύ, καὶ οὐδ' ὅπῃ ἴχνια τοῖα
φρασθῆναι δυνάμην οὐδ' ὠρυθμοῖο πυθέσθαι.
οὐδέ μεν ἀνθρώπων τις ἔην ἐπὶ βουσὶ καὶ ἔργοις
φαινόμενος σπορίμοιο δι' αὔλακος, ὅντιν' ἐροίμην·
ἀλλὰ κατὰ σταθμοὺς χλωρὸν δέος εἶχεν ἕκαστον.
οὐ μὴν πρὶν πόδας ἔσχον ὄρος τανύφυλλον ἐρευνῶν,
πρὶν ἰδέειν ἀλκῆς τε μεταυτίκα πειρηθῆναι.
ἤτοι ὃ μὲν σήραγγα προδείελος ἔστιχεν εἰς ἥν,
βεβρωκὼς κρειῶν τε καὶ αἵματος, ἀμφὶ δὲ χαίτας
αὐχμηρὰς πεπάλακτο φόνῳ χαροπόν τε πρόσωπον
στήθεά τε, γλώσσῃ δὲ περιλιχμᾶτο γένειον.
αὐτὰρ ἐγὼ θάμνοισιν ἄφαρ σκιεροῖσιν ἐκρύφθην

ἐν τρίβῳ ὑλήεντι δεδεγμένος ὁππόθ' ἵκοιτο,
καὶ βάλον ἆσσον ἰόντος ἀριστερὸν ἐς κενεῶνα
τηϋσίως· οὐ γάρ τι βέλος διὰ σαρκὸς ὄλισθεν
ὀκριόεν, χλωρῇ δὲ παλίσσυτον ἔμπεσε ποίῃ.
αὐτὰρ ὁ κρᾶτα δαφοινὸν ἀπὸ χθονὸς ὦκ' ἐπάειρε
θαμβήσας, πάντῃ δὲ διέδραμεν ὀφθαλμοῖσι
σκεπτόμενος, λαμυροὺς δὲ χανὼν ὑπ' ὀδόντας ἔφηνε.
τῷ δ' ἐγὼ ἄλλον ὀϊστὸν ἀπὸ νευρῆς προΐαλλον
ἀσχαλόων, ὥς μ' ὁ πρὶν ἐτώσιος ἔκφυγε χειρός·
μεσσηγὺς δ' ἔβαλον στηθέων, ὅθι πλεύμονος ἕδρη.
ἀλλ' οὐδ' ὣς ὑπὸ βύρσαν ἔδυ πολυώδυνος ἰός,
ἀλλ' ἔπεσε προπάροιθε ποδῶν ἀνεμώλιος αὔτως.
τὸ τρίτον αὖ μέλλεσκον ἀσώμενος ἐν φρεσὶν αἰνῶς
αὐερύειν· ὁ δέ μ' εἶδε περιγληνώμενος ὄσσοις
θὴρ ἄμοτος, μακρὴν δὲ περ' ἰγνύῃσιν ἔλιξε
κέρκον, ἄφαρ δὲ μάχης ἐμνήσατο· πᾶς δέ οἱ αὐχὴν
θυμοῦ ἐνεπλήσθη, πυρσαὶ δ' ἔφριξαν ἔθειραι
σκυζομένῳ, κυρτὴ δὲ ῥάχις γένετ' ἠΰτε τόξον,
πάντοθεν εἰληθέντος ὑπὸ λαγόνας τε καὶ ἰξύν.
ὡς δ' ὅτ' ἂν ἁρματοπηγὸς ἀνὴρ πολέων ἴδρις ἔργων
ὅρπηκας κάμπτῃσιν ἐρινεοῦ εὐκτεάνοιο,
θάλψας ἐν πυρὶ πρῶτον, ἵν' ἀξόνι' ᾖ κύκλα δίφρῳ
τοῦ μὲν ὑπὲκ χειρῶν ἔφυγεν τανύφλοιος ἐρινεός
καμπτόμενος, τηλοῦ δὲ μιῇ πήδησε σὺν ὁρμῇ·
ὣς ἐπ' ἐμοὶ λῖς αἰνὸς ἀπόπροθεν ἀθρόος ἆλτο
μαιμώων χροὸς ἆσαι· ἐγὼ δ' ἑτέρηφι βέλεμνα
χειρὶ προεσχεθόμην καὶ ἀπ' ὤμων δίπλακα λώπην,
τῇ δ' ἑτέρῃ ῥόπαλον κόρσης ὕπερ αὖον ἀείρας
ἤλασα κὰκ κεφαλῆς, διὰ δ' ἄνδιχα τρηχὺν ἔαξα
αὐτοῦ ἐπὶ λασίοιο καρήατος ἀγριέλαιον
θηρὸς ἀμαιμακέτοιο· πέσεν δ' ὅγε πρὶν ἔμ' ἱκέσθαι
ὑψόθεν ἐν γαίῃ, καὶ ἐπὶ τρομεροῖς ποσὶν ἔστη

νευστάζων κεφαλῇ· περὶ γὰρ σκότος ὄσσέ οἱ ἄμφω
ἦλθε, βίῃ σεισθέντος ἐν ὀστέῳ ἐγκεφάλοιο.
τὸν μὲν ἐγὼν ὀδύνῃσι παραφρονέοντα βαρείαις
νωσάμενος, πρὶν αὖτις ὑπότροπον ἀμπνυνθῆναι,
αὐχένος ἀρρήκτοιο περ' ἰνίον ἤχμασα προφθάς,
ῥίψας τόξον ἔραζε πολύρραπτόν τε φαρέτρην·
ἦγχον δ' ἐγκρατέως στιβαρὰς σὺν χεῖρας ἐρείσας
ἐξόπιθεν, μὴ σάρκας ὑποδρύψῃ ὀνύχεσσι,
πρὸς δ' οὖδας πτέρνῃσι ποδῶν στερεῶς ἐπίεζον
οὐραίην ἐπιβάς, πλευρῇσί τε κῆρ' ἐφύλασσον,
μέχρι ὅγ' ἐξεκάπυσσε βραχίονα ῥόχθον ἀείρας
ἄπνευστον, ψυχὴν δὲ πελώριος ἔλλαχεν Ἅιδης.
καὶ τότε δὴ βούλευον, ὅπως λασιαύχενα βύρσαν
θηρὸς τεθνειῶτος ἀπὸ μελέων ἐρυσαίμην,
ἀργαλέον μάλα μόχθον, ἐπεὶ οὐκ ἔσκε σιδήρῳ
τμητὴ οὐδὲ λίθοις πειρωμένῳ, οὐδέ μεν ἄλλῃ.
ἔνθά μοι ἀθανάτων τις ἐπὶ φρεσὶ θῆκε νοῆσαι
αὐτοῖς δέρμα λέοντος ἀνασχίζειν ὀνύχεσσι.
τοῖσι θοῶς ἀπέδειρα, καὶ ἀμφεθέμην μελέεσσιν
ἕρκος ἐνυαλίου ταμεσίχροος ἰωχμοῖο.
οὗτός τοι Νεμέου γένετ' ὦ φίλε θηρὸς ὄλεθρος,
πολλὰ πάρος μήλοις τε καὶ ἀνδράσι κήδεα θέντος."

Schul-Wörterbücher der klassischen Sprachen

im Verlage von

B. G. TEUBNER in Leipzig.

Griechisch: Von G. E. Benseler und K. Schenkl. 2 Bde. gr. Lex.-8.

I. Griechisch-Deutsch. Von G. E. Benseler. 11. Auflage, von A. Kaegi. geh. 6 ℳ 75 ₰, in Halbfrz. geb. 8 ℳ

II. Deutsch-Griechisch. Von K. Schenkl. 5., teilw. gekürzte Auflage. geh. 9 ℳ, in Halbfrz. geb. 10 ℳ 50 ₰.

Lateinisch: Von F. A. Heinichen. 2 Bde. gr. Lex.-8.

I Lateinisch-Deutsch. 6. Aufl., von C. Wagener. geh. 6 ℳ 30 ₰, in Halbfrz. geb. 7 ℳ 50 ₰.

II. Deutsch-Lateinisch. 5. Aufl., von C. Wagener. geh. 5 ℳ 25 ₰, in Halbfrz. geb. 6 ℳ 50 ₰.

Sonder-Wörterbücher

zu

Cäsar. Von H. Ebeling. 4. Aufl., von R. Schneider. geh. 1 ℳ; geb. 1 ℳ 30 ₰.

Nepos. Von H. Haacke. 13. Aufl. geh. 1 ℳ —; geb. 1 ℳ 30 ₰. M. d. Texte d. Nepos zusammen geh. 1 ℳ 20 ₰.

Homer. Von G. Autenrieth. 8. Aufl. geh. 3 ℳ; dauerhaft geb. 3 ℳ 60 ₰.

Ovids Metamorphosen. Von J. Siebelis. 5. Aufl., von Fr. Polle. geh. 2 ℳ 70 ₰; geb. 3 ℳ 10 ₰.

—— —— kleine Ausgabe, bearb. v. Stange. geb. 2 ℳ 50 ₰.

Phädrus. Von A. Schaubach. 3. Aufl. geh. 60 ₰. M. d. Texte d. Phädrus 90 ₰.

Xenophons Anabasis. Von F. Vollbrecht. 9. Aufl. geh. 1 ℳ 80 ₰; geb. 2 ℳ 20 ₰.

Xenophons Hellenika. Von K. Thiemann. 4. Aufl. geh. 1 ℳ 50 ₰; geb. 1 ℳ 90 ₰.

Siebelis' tirocinium poeticum. Von A. Schaubach. 10. Aufl. geh. 45 ₰.

Schülerpräparationen zu latein. u. griech. Schriftstellern.

gr. 8. Steif geh.

Caesars bell. Gallicum. 5 Hefte. B. I: 30. B. II u. III: 40. B. IV u V: 50 B. VI: 40. B. VII: 40 Pf.

Vergils Aeneide. 3 Hefte. B. I: 30. B. II u. III: 40. B. IV: 40 Pf.

Ciceros Rede üb. d. Oberbefehl d. Cn. Pompeius. 30 Pf.

Ciceros Catilin. Reden. 2 Hefte. I. u. II. R. 40. III. u. IV. R. 30 Pf.

Sallusts bell. Cat. 60 Pf. — **Tacitus' Annalen.** [U. d. Pr.]

Homers Odyssee. 5 Hefte. B. I u. II: 30. B. V—VIII.: 60. B. IX—XII: 60. B. XIII—XVIII: 40 Pf. B. XIX—XXIV. [U. d. Pr.]

Homers Ilias. B. I u. II: 40 Pf. — **Platons Apologie u. Kriton.** 40 Pf.

Xenophons Anabasis. 2 Hefte. B. I: 50. B. II: 40 Pf.

Thukydides. 3 Hefte. B. I: 80. B. VI: 60. B. VII: 40 Pf.

Demosthenes. 2 Hefte. Rd. g. Philipp.: 30. I/II. Olynth. Rd. u. Rd. ü. d. Frd.: 40 Pf.

Lhomond, viri illustres. 2 Hefte. kart. je 40 Pf.

Ausgew. Stücke aus Livius' 4. u. 5 Dekade. kart. 60 Pf.

(Verlag von W. Kohlhammer in Stuttgart.)

C. SALLUSTI CRISPI

CATILINA IUGURTHA

EX HISTORIIS

ORATIONES ET EPISTULAE.

IN USUM SCHOLARUM

EDIDIT

ADAM EUSSNER.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCI.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEMONITUM EDITORIS.

Sallustius a me recognitus quibus potissimum locis ab optimis libris ita discedat, ut inter se dissentientibus illis unum pluresve sequatur aut corruptis iisdem ad deteriores redeat vel probabilia sectetur coniecturis, prope diem praefari mihi licebit et doctorum iudicio subicere. In his interim exemplaribus, quae scholarum maxime in usum eduntur, breviter indicavi discrepantiam prioris editionis Teubnerianae, quam curaverat Rudolfus Dietsch. Quae tamen ad verborum formas scribendique rationes pertinent, non omnia enumeravi, sed notabiliora quaedam e Bello Catilinae exempli causa proposui. Praeterea, discipulorum ut consulerem utilitati, ipsis Bellis et Historiarum orationibus atque epistulis praemisi selecta veterum de Sallustio testimonia.

DISCREPANTIA PRIORIS EDITIONIS TEUBNERIANAE.

Bellum Catilinae (*cf. Woelfflin. Philol. XVII 520*) ‖ Liber de Catilinae coniuratione 3, 2 auctorem *cod. P* (= *Paris. Sorb. n. 500*) *alii* ‖ actorem 3, 5 eadem qua *I. F. Gronov.* (*codd. pauci*) ‖ eadem ea d e m q u e quae 5, 1 natus, fuit ‖ natus fuit, 6, 2 coaluerint: ita brevi multitudo dispersa atque vaga concordia civitas facta erat. sed *codd. pauci, Augustin. ep. 138, 9* ‖ coaluerint. Set 8, 4 qui ea fecere *P plerique* ‖ qui fecere 8, 4 quantum ea *P plerique* ‖ quantum eam 9, 5 benificiis quam *P al.* ‖ benificiis magis quam 10, 3 primo imperi, pecuniae deinde *scripsi* ‖ primo pecuniae, deinde imperi 14, 5 molles etiam *P* ‖ molles [aetate] 15, 2 adulta *P al.* ‖ adultum 15, 3 facinus *P* ‖ facinoris 17, 1 L. Caesare et *codd.* ‖ L. Caesare [et] 18, 2 L. Tullo et *codd.* ‖ L. Tullo [et] 18, 3 quod intra legitumos dies profiteri nequivit (nequiverit *P plerique,* nequiverat *al.*) *codd.* ‖ [quod — nequiverit] 18, 6 ea re *codd.* ‖ * * * * * Ea re 19, 3 in exercitu *plurimi codd.* ‖ sine exercitu 19, 3 ductabat, iter faciens ‖ ductabat iter faciens, 20, 9 o fortissumi *P V* (= *Vat. 3864*) *al.* ‖ fortissumi 20, 11 extruendo *codd.* ‖ extrudendo 22, 1 Catilinam oratione habita, cum ‖ Catilinam, oratione habita cum ‖ 22, 2 atque eo dictitare fecisse *codd.* ‖ [atque — fecisse] 25, 2 viro atque liberis *P plerique* ‖ viro liberis 25, 2 psallere et *codd.* ‖ psallere (*om.* et) 25, 3 lubido *P al.* ‖ lubidine 26, 5 consulibus *codd. optimi* ‖ [consulibus] 27, 3 per *codd.* ‖ penes 28, 1 hominibus sicuti *codd.* ‖ hominibus * * * * * sicuti 28, 1 domi *P* (*ex* domu) *Par. 1576* (*ex* domui) *plerique* ‖ domui *pauci codd.* 28, 2 periculum *P al.* ‖ periculi 29, 1

exagitatam *codd.* ‖ exagitatum 31, 3 rogitare omnia omnia pavere *scripsi* ‖ rogitare, omnia pavere 31, 5 aut *plerique codd.* ‖ vel 31, 5 sicut (*vel* sicuti) *plerique* ‖ sicubi 31, 7 plebem Romanam *codd.* ‖ populum Romanum 32, 1 consuli *codd.* ‖ consuli * * * 32, 2 possent *codd.* ‖ possint 32, 2 accessurum *errore* ‖ adcessurum 33, 1 patriae sedis, omnes *scripsi* ‖ patriae, set omnes 33, 3 plebs *opt.* (*P* ples) (*eandem formam servavi* C. 48, 1; I. 63, 6; 65, 5) ‖ plebes 34, 1 respondit *P et plerique* ‖ respondet 34, 1 vellent *P plerique* ‖ velint 34, 2 oreretur *P* ‖ oriretur 35, 3 qui (quin *opt.*) ‖ quia 35, 3 (et — persolveret) *P al.* ‖ , cum scilicet — persolveret, 36, 1 Flaminium *codd.* ‖ Flaminium [Flammam] 36, 5 atque *P plerique* ‖ erat, quae 37, 5 qui per dedecora *P plerique* ‖ per dedecora (*deleto* qui) 37, 5 alebantur *inserui* ‖ *om.* 38, 1 Cn. Pompeio et *codd.* ‖ Gn. Pompeio [et] 38, 1 nacti *codd.* ‖ nancti 38, 3 illa *codd.* ‖ Sullae 39, 2 ceterosque iudiciis terrere, quo plebem in magistratu placidius tractarent *codd.* ‖ ceteros, qui plebem — tractarent, iudiciis terrere 39, 4 illis, qui *codd.* ‖ illis, si 39, 5 Fulvius *P plerique* ‖ [A.] Fulvius 39, 6 per se *codd.* ‖ ipse 40, 6 arcessit (*quae activi forma omnino libris commendari videtur*) ‖ accersit 41, 5 praecepit *codd.* ‖ praecipit 41, 5 manifestos *codd.* (*quam formam ceteris quoque locis exhibui praeter Catonis or.* 52, 36) ‖ manufestos 42, 3 citeriore *codd.* ‖ ulteriore 43, 1 videbatur *P plerique* ‖ videbantur 43, 1 Faesulanum *codd.* ‖ † Faesulanum 43, 1 plebis (*quam formam ubique servavi*) *codd.* ‖ plebei 44, 5 Qui *P V plerique* ‖ Quis 45, 3 venerunt et simul *codd.* ‖ venere, simul 46, 3 Caeparium *P al.* ‖ [quendam] Caeparium 46, 3 Terracinensem *P al.* ‖ Tarracinensem 46, 5 in senatum perducit *codd.* ‖ perducit 49, 1 neque precibus neque gratia neque pretio *P plerique* ‖ neque precio neque gratia 49, 1 potuere *codd.* ‖ quivere 49, 4 singillatim *libris confirmatur* (*item* I. 42, 5) ‖ singulatim 50, 2 exercitatos, orabat in audaciam *P plerique* ‖ exercitatos [in audaciam], orabat 50, 4 dixit *Dinterus et Roscherus* ‖ dixerat 50, 4 quod *P plerique* ‖ qui 51, 4 qui *P plerique* ‖ quae 51, 5 atque advorsa *P al.* ‖ et advorsa 51, 6 et in pace *P plerique* ‖ [et] in pace 51, 8 his *P plerique* ‖ eis 51, 15 saevior (seu.) *P al.* ‖ severior 51, 19 super-

vacuaneum *P* (*man. 1*) *V* (*item* 58, 11) ‖ supervacaneum 51, 27 sed *codd.* ‖ Scilicet 51, 27 ignaros eius *P* (eius *eras.*) *V al.* ‖ ignaros 51, 36 senatus *codd.* ‖ senati 51, 39 Graeciae morem imitati *codd.* ‖ *inclus.* 51, 42 illis *PV al.* ‖ in illis 52, 16 si in *opt.* ‖ sin in 52, 25 et dubitatis *PV plerique* ‖ *om.* 52, 25 deprensis *PV al.* ‖ deprehensis 52, 29 prospera *P al.* ‖ prospere 52, 30 A. Manlius *codd.* ‖ T. Manlius 52, 35 mehercule *V plerique* (*P ex* mehercules) ‖ mehercules 52, 35 urget *opt. ubique* ‖ urguet 52, 35 urbis *codd. praeter V* ‖ [urbis] 53, 5 parente *pauci ex deterioribus* ‖ vi parentum 53, 6 possum *P al.* ‖ possem 54, 6 illum adsequebatur (ass.) *P al.* ‖ illa sequebatur 55, 1 triumviros (IIIviros *plerique*) ‖ tresviros 55, 1 [ad] *expunxit Carrio cum paucis codd.* ‖ ad 55, 5 vindices (*vel* indices *vel sim.*) rerum capitalium *plerique* ‖ [vindices rerum capitalium] 56, 4 Galliam *opt.* ‖ in Galliam 57, 1 Transalpinam *codd.* ‖ [Transalpinam] 57, 4 expeditos *P plerique* ‖ expedito * * * * * * 58, 9 si metu *codd.* ‖ sin metu 59, 3 omnis, lectos ‖ omnis lectos 59, 3 colonis suis *scripsi* (colonibus *opt.* coloniis *al.* colonis *pauci, Gronov.*) ‖ calonibus 59, 5 tumultus *codd.* ‖ tumulti 60, 2 ferentariis *P al.* ‖ [a] ferentariis 60, 2 cum infestis *codd.* ‖ [cum] infestis 61, 3 divorsius *codd.* ‖ divorsius alis alibi stantes

Bellum Iugurthinum *P* ‖ Liber de bello Iugurthino 1, 4 auctores *pauci ex bonis codd.* ‖ actores 1, 5 periculosa *codd.* ‖ periculosa ac pernitiosa *Augustin. ep. 153, 22* 3, 1 is *pauci* (iis *P*, his *vel* uis *vel* ius *al.*) ‖ vel vi 4, 4 sim et *opt.* (et *omnes libri*) ‖ sum 5, 3 expedio *P al.* ‖ expediam 5, 4 Syphace (siface *P*) ‖ Suface 5, 5 sed *codd.* ‖ [set] 6, 1 et minumum *codd. fere omnes* ‖ minumum 7, 1 his *codd.* ‖ Eis 9, 2 en *plerique* (*om. V eras. P*) ‖ [En] 10, 1 ea *codd.* ‖ [ea] 10, 7 qui aetate *plerique* ‖ quia aetate 11, 6 adoptatione (*vel* adoptione) *codd.* ‖ [adoptatione] 12, 3 suam *P plerique* ‖ sua 12, 5 tugurio *P plerique* ‖ [in] tugurio 13, 6 praecepit *P plerique* ‖ praecipit 14, 1 exercitum *codd.* (exercitus *V*) ‖ exercitus 14, 3 posse me *P plerique* ‖ possem 14, 5 amicitiam instituit (*vel* inst. am.) *codd.* ‖ [amicitiam] instituit 14, 9 tuis *codd.* (*om. V*) ‖ [tuis] 14, 9 numquamne *P plerique* ‖ Numquam *V* 14, 11 nequit *P plerique* (non q. *V*) ‖ non quit 14, 18 ne foedera *P plerique* (neu

f. *V*) ‖ neu foedera 15, 2 praeterea senatus *P plerique* ‖ praeterea [senatus] 15, 4 Aemilius *codd.* ‖ M. Aemilius 15, 5 videt *P plerique* ‖ vidit 16, 3 fama fide *P plerique* ‖ famae fide 17, 5 arbori *P plerique* ‖ arbore 18, 1 Libyes (*vel* libies) *codd.* ‖ Libues 18, 4 Persae *P plerique* ‖ et Persae 18, 8 lateribus, tecta ‖ lateribus tecta, 18, 11 proxume Carthaginem *codd.* ‖ proxuma Carthagine 19, 1 alii multitudinis domi minuendae gratia pars imperi cupidine *codd.* ‖ pars imperi cupidine, alii — gratia 19, 3 Cyrene (*vel* cirene) *codd.* ‖ Curene 19, 4 proxume Hispaniam *plerique* (proximi hispanias *P*) ‖ proxumi Hispania 21, 4 de controvorsiis suis iure potius quam bello disceptare *pauci* (*om. opt.*) ‖ [de — disceptare] 25, 2 enisum est *boni aliquot* (*om. al.*) ‖ enisum 25, 5 navem *P* (*m. 1*) *Par. 1576 al.* ‖ navim 26, 3 armatus *P al.* ‖ armatis 27, 4 L. Bestia (*omisso nom. gentili*) *P* ‖ L. Bestia [Calpurnius] 28, 1 venire *opt.* ‖ vaenum ire 28, 5 artes animi *codd.* ‖ artes et animi 29, 3 primum *P al.* ‖ primo 31, 10 honori, non praedae *codd.* (honores non praedas *V*) ‖ honori, non praedas. 31, 14 eadem metuere *codd.* ‖ [eadem metuere] 31, 18 rem publicam, non ‖ rem publicam? Non 31, 19 contemnit *plerique* (contempnit *P*, contemnet *V*) ‖ contemnet 31, 23 nostris *PV plerique* ‖ vostris 31, 28 [ad hoc] *inclusi* ‖ Ad hoc 32, 1 saepe [in] dicundo *codd.* (*in quibusdam in deletum*) ‖ saepius dicundo 32, 1 arcessebat (*vel* accersebat) *opt.* ‖ accersebant 32, 5 praetor *boni aliquot* (PR *P* p̄r̄ *Par. 1576*) ‖ *om.* 35, 9 priore *P plerique* ‖ priori 35, 10 urbem *P plerique* ‖ O urbem 36, 2 ludificare *codd.* ‖ ludificari 37, 4 hiemalibus *codd.* ‖ hiemantibus 38, 7 occupaverunt *opt.* ‖ occupavere 38, 10 metu mutabantur *P plerique* ‖ metum intuebantur 42, 5 deseret *P plerique* ‖ deserat 43, 1 Metellus et Silanus *omittuntur praenomina in codd. paene omnibus* ‖ Q. Metellus et M. Silanus 43, 1 designati *codd.* ‖ de senatus sententia 43, 3 [eligere] scribere *opt.* ‖ scribere 44, 5 ea ‖ *om.* 46, 4 procedat *codd.* ‖ procederet 46, 4 forent, regi ‖ forent regi, 46, 4 nuntiare *P al.* ‖ nuntiari 47, 2 et si paterentur opportunitates *P plerique* ‖ si paterentur, et ob opportunitates 48, 1 animadvortit *codd.* ‖ animum advortit 48, 3 passuum *codd.* ‖ [passuum] 49, 1 suorum *codd.* ‖ [suorum] 50, 1 Rutilium *om. praenom. P*

plerique ‖ *P.* Rutilium 53, 5 laetique *P plerique* ‖ laetique victoria 53, 7 adventare *codd.* ‖ adventarent 53, 8 exortum *codd.* ‖ mutatur 54, 1 sunt *codd.* ‖ sint 54, 5 in acie *P plerique* ‖ [in] acie 54, 6 interfici *pauci* (*ex corr.*) ‖ interficit 55, 1 [ut] *om. plerique, praebet P* ‖ ut 55, 1 Albini *opt.* ‖ Auli Albini 55, 4 anxius *P plerique* ‖ [animo] anxius 55, 5 sed igni magis quam praeda ager vastabatur *ante* exercitus partem ipse, reliquos Marius ducebat *transposui auctore L. Grasberger* ‖ exercitus — ducebat. Set igni — vastabatur 58, 3 frustrari *P al.* ‖ frustrati 58, 4 clamorem ut (vel) *opt.* ‖ *om.* 60, 4 sicuti (*vel* sicut) *codd.* ‖ sicubi 62, 1 meritae *opt.* ‖ merenti 63, 2 animus belli ingens domi modicus ‖ animus belli ingens: domi modicus 63, 7 indignus illo honore et is quasi *scripsi* ‖ is indignus illo honore et quasi 64, 1 [cum] *P al.* ‖ *om.* 64, 1 atque alia *opt.* ‖ alia 64, 2 [primum] *iterant opt.* ‖ *om.* 65, 1 paulum *P al.* ‖ paululum 65, 5 multis a mortalibus *P* ‖ a multis mortalibus 67, 1 arce *Iordanus* ‖ ad arcem 68, 2 circiter hora tertia *P* ‖ circiter horam tertiam 69, 4 nam *codd.* ‖ † nam 70, 2 clarum *codd.* ‖ carum 71, 5 [ex perfugis] cognovit *P plerique* ‖ cognovit 72, 2 excitus *plerique* (exercitus *P*) ‖ experrectus 73, 2 invitum *P* (*man. 1*) *plerique* ‖ invisum 74, 1 fidei *opt.* ‖ fide 74, 3 [et] *iterant opt.* ‖ *om.* 75, 1 ubi *aliquot boni* ‖ ubique 75, 5 fuerint (*vel* fuerit) *codd.* ‖ forent 76, 3 dein duobus *P* (deinde) *al.* ‖ Deinde 76, 3 [superque eas] *delenda censuit Popma* ‖ *om.* 76, 3 [et super aggerem] *inclusi* ‖ [et] super aggerem 77, 2 Iugurthini *codd.* (Iugurthae *unus*) ‖ [Iugurthini] 78, 2 alta, alia *plerique omnes* ‖ alta alia, alia 79, 1 mirabile *P plerique* ‖ memorabile 79, 1 nos locus *P plerique* (locus nos *al.*) ‖ [nos] locus 80, 6 et iam ‖ Etiam 81, 2 ibi[que] *P al.* (q. *vel* quintus *al.*) ‖ ibique ****** 81, 3 dux Romanus *P al.* ‖ Romanus 84, 2 sociisque *quod in codd. post* regibus *est Wirzius post* ex Latio *transposuit* ‖ regibus sociisque 85, 10 mutare *P V al.* ‖ mutari 85, 11 is *P al.* (is sibi *V al.*) ‖ is [sibi] 85, 13 et *P plerique* (aut *V al.*) ‖ aut 85, 16 posset *codd.* (possit *V*) ‖ possit 85, 22 illorum vita *P* ‖ vita illorum 85, 26 facundam *P plerique* (facundiam *V al.*) ‖ facundiam 85, 29 corpore *P plerique* (pectore *P man. 2 V*) ‖ pectore 85, 30 ego meis *P al.*

(egomet *P m. 2 V*) ‖ egomet meis 85, 33 praesidia *codd. praeter V* ‖ praesidium 85, 34 neque *codd.* ‖ nec 85, 35 mollitiem *P plerique* (mollitiam *V al.*) ‖ mollitiam 85, 40 laborem viris *P al.* (viris laborem *V al.*) ‖ viris laborem 85, 41 in conviviis *codd.* ‖ [in conviviis] 85, 42 flagitiis *codd.* (omnibus flagitiis *V*) ‖ [omnibus] flagitiis 85, 42 dedecoravere turpissumi viri, ‖ dedecoravere, turpissumi viri 85, 45 atque *P V plerique* ‖ [atque] 86, 1 aliisque *P plerique* ‖ aliis 87, 4 cognoverunt *P plerique* ‖ cognovere 89, 4 Libys (libis) *P al.* ‖ Libus 89, 5 natura serpentium ipsa perniciosa, *codd.* ‖ [natura serpentium, ipsa pernitiosa] 89, 7 quae — agebat *P plerique* ‖ qua — agebatur 91, 1 usui *codd.* ‖ usu 91, 7 ante *P plerique* ‖ [ante] 92, 1 peregit Marius sine ullo suorum incommodo *boni aliquot* (peregit *om. P*) ‖ Marius sine ullo suorum incommodo fecit 92, 5 diiungebat *P* ‖ disiungebat 92, 5 omnis natura *aliquot codd.* (omnia natura *opt.*) ‖ omnis a natura 92, 7 [et] frumenti *P plerique* ‖ frumenti 92, 7 et altis machinationibus *P al.* ‖ [et aliis machinationibus] 93, 3 adorta *scripsi* (aduortit *P al.*) ‖ vortit 93, 5 ascenderat *P plerique* ‖ escenderat 93, 6 ascenderat *opt.* ‖ escenderat 93, 8 quattuor centuriatos *scripsi* ‖ ******* quattuor centuriones 94, 1 e centuriis *P* ‖ escensuri 94, 2 nisui *P plerique* ‖ nisu 94, 3 [est] *opt.* ‖ *om.* 95, 3 prope iam *P plerique* ‖ iam prope 95, 3 atque Latinis *codd.* ‖ et Latinis 95, 3 doctissume *codd.* ‖ doctissumi 95, 3 simulanda *P plerique* ‖ simulanda ac dissimulanda 97, 5 ascendere *codd.* ‖ escendere 97, 5 cedere *P* ‖ caedere 97, 5 obtruncare *P al.* ‖ obtruncari 97, 5 novi *quod libri inter* veteres *et* que *scriptum habent ante* veteres *transponi iusserunt Woelfflinus et Gertzius* ‖ veteres novique 97, 5 et ob ea scientes belli *codd.* ‖ [et ob ea scientes belli] 99, 1 iubet *P plerique* ‖ [iubet] 99, 3 terrore *opt.* ‖ *om.* 100, 1 in hiberna propter *Par. 1576 al.* ‖ in hiberna ******** propter 100, 4 porta *plerique* ‖ portas 100, 4 auxiliarios *plerique* (et aux. *P*) ‖ ex auxiliariis 100, 4 super vallum in munimentis *P al.* (in mun. sup. vall. *al.*) ‖ [in munimentis] 100, 4 non diffidentia *opt.* ‖ non tam diffidentia 100, 4 factum iri *Klimscha* ‖ futura 100, 5 Iugurthini belli *codd.* ‖ [Iugurthini belli] 100, 5 a pueritia *opt.* (pars *recte om., male iterato* quod) ‖

pars a pueritia 102, 2 suo *P plerique* ‖ se 102, 3 facere: ingenium *opt.* ‖ facere, uti ingenium 102, 6 inopi *plerique* ‖ imperi 102, 8 esses *opt.* ‖ es 102, 12 ob regnum tutandum *multi codd.* (ob *om. P al.*) ‖ regnum tutantem 102, 15 Iugurtha, cognita legatione Sullae et Manli metuens ‖ Iugurtha cognita legatione Sullae et Manli, metuens 103, 3 ipsis *v* (= *Vat. 3325*) ‖ [illis] 103, 5 Romanorum avaritiae *v al.* ‖ avaritiae Romanorum 103, 6 ignota *v al.* ‖ ignorata 104, 1 postquam *v al.* ‖ ubi 104, 1 confecto *v al.* ‖ infecto 104, 1 quo *v al.* ‖ quod 104, 1 ab Utica *v al.* ‖ ad Uticam 104, 2 fit, et ab (a) consule interea *v* (fuit *man. 1*) *al.* ‖ fit ab consule, interea 104, 2 humanarum rerum *v al.* ‖ rerum humanarum 104, 2 semper in advorsa *v al.* ‖ in advorsa semper 104, 3 rebus *v al.* ‖ *om.* 104, 3 profecti duce *v* ‖ profecti sunt cum 104, 3 accipit *v* ‖ accepit 105, 1 Quis *v al.* ‖ Quibus 105, 1 Bocchus cognitis *v* ‖ cognitis Bocchus 105, 1 petivit *v al.* ‖ petiverat 105, 1 Sullam ad se mitteret *v al.* ‖ ad se mitteret Sullam 105, 2 peditum, item *Monac. 14477 al.* (item *om. v al.*) ‖ [peditum, item] 105, 2 quod ea levia sunt *codd. plerique* ‖ [quod ea levia sunt] 105, 3 ampliorem vero *v al.* ‖ vero ampliorem 106, 4 proficisceretur *v* ‖ proficiscerentur 106, 5 ante consedisse *v al.* ‖ ante eos consedisse 107, 1 ante a paucis *cod. Ruland.* (antea p. *v al.* ante p. *al.* ‖ antea paucis 108, 1 inpar materno genere *v* ‖ materno genere inpar 108, 1 nam pater eius ex concubina ortus erat *v al.* ‖ [nam — erat] 108, 2 consulto *v al.* ‖ consulta 108, 2 pertimesceret, quo *v al.* ‖ pertimesceret, ****** quo 109, 1 se pauca *v* (pauca se *al.*) ‖ pauca 109, 1 occulte nullo *v al.* ‖ occulte, aut nullo 109, 3 etiam nunc *v al.* ‖ etiamtum 110, 3 aliquando eguisse *v* ‖ eguisse aliquando 110, 3 pretium *v V al.* ‖ *om.* 110, 7 quod *vV al.* ‖ quoad 110, 8 id *vV al.* ‖ [id] 111, 1 polliceatur *codd.* ‖ polliceretur 111, 1 tum ultro *v al.* ‖ ultro tunc 112, 3 senatus aut *P plerique* ‖ [senatus aut] 112, 3 populi (*om.* Romani) *opt.* ‖ populi [Romani] 113, 3 ceteris *opt.* ‖ *om.* 113, 3 voltu [corporis] *plerique et opt.* ‖ voltu et oculis 113, 3 quae — patefecisse *codd.* ‖ [quae — patefecisse] 114, 2 illique et inde usque *plerique et opt.* ‖ Illimque usque

Orationes et epistulae excerptae de historiis (*V*) ‖ Ora-

tiones et epistulae ex historiis excerptae Oratio Lepidi cos. ad populum Romanum *V* ‖ M. Aemili Lepidi consulis ad populum Romanum oratio contra Sullam 1 aestumatis *V* ‖ existumatis 1 tutandis *V* ‖ vitandis 8 aestumet *V* ‖ existumet 18 atque *V* ‖ atqui 20 qua raptum ire *Madvigius et Iordanus* (quam raptum iri *V*) ‖ quam captum ire 21 victoriam *V* ‖ victorem 23 intellegerent *V* ‖ intellegerint 24 a servis sumpta *scripsi* ‖ acerbissuma Oratio Philippi in senatu (SEA) *V* ‖ Oratio Philippi in sententia 3 omissa cura *V* ‖ amissa curia 7 nemo diurna *V* ‖ nemo non diurna 12 videmini tanta (itanta) *V* ‖ videmini intuentes tanta 14 gratia tribuniciam *V* ‖ gratia plebei tribuniciam 16 regem *scripsi* (neque leges *V*) ‖ neque leges 17 mehercule (*ex* mehercules) *V* ‖ mehercules 19 obpressit (opp.) *V* ‖ obrepsit 21 nostra *V* ‖ vostra Oratio C. (Cai) Cottae ad populum Romanum *V* ‖ Oratio G. Cottae consulis ad populum Romanum 9 ingenio *V* ‖ senio Epistula Cn. Pompei ad senatum 5 Lacetaniam *V cod. Aurelian.* ‖ Iacetaniam 5 ambitione (*Aur. om.* mea) ‖ ambitione mea 6 Durium *V Aur.* ‖ Turiam 9 quae *V Aur.* ‖ qua 9 aerique sunt *Aur.* (onorique *V*) ‖ onerique Oratio Macri trib. pleb. ad plebem 5 praemiis *V* ‖ praemiis * * * * * ‖ 7 placent *V* ‖ iacent 8 et *V* ‖ Scilicet 11 vobis *V* ‖ vos 12 quaesita est, et erepta in posterum vis tribunicia ‖ quaesita est et erepta in posterum, vis tribunicia 13 animadvortatis (anim aduertatis) *V* ‖ animum advortatis 14 omittundum (omittendum) *V* ‖ amittundum 15 modo, patricium *V* ‖ modo, tum patricium 15 iussa *V* ‖ iussi 19 ignaviam cuiusque tenuissima spe frustratur *Orellius* (ignam quiusque tenuissimas perfrustratur *V*) ‖ ignavi cuiusque tenuissimas spes frustratur 20 quae *V* ‖ qua 23 potestatis *V* ‖ potestatis restituendae 27 atque *V* ‖ Atqui Ep. Mithr. 2 tibi si perpetua *V* ‖ Tibi perpetua 2 nisi hostes opportuni et scelestissumi, egregia fama, si Romanos obpresseris, futura est, neque *V* ‖ egregia fama, si Romanos obpresseris, futura est. Nisi hostes opportuni et scelestissumi, neque 13 Calchedona *V* ‖ Chalcedona 14 et Heracleam *V* ‖ et apud Heracleam 16 parvo labore *V* ‖ [parvo labore] 17 raptum *Ciacconius* (partum *V*) ‖ vi partum 17 peste *V* ‖ pesti.

DE C. SALLUSTIO CRISPO SELECTA VETERUM TESTIMONIA.

Euseb. chron. canon. ap. Hieronym. ad ann. Abr. 1930 [= Ol. CLXXIII 2 = 667 u. c. = 87 a. Chr n.]:
Sallustius Crispus scriptor historicus in Sabinis Amiterni nascitur.

id. ibid. ad ann. Abr. 1981 [Ol. CLXXXVI 1 = 718 u. c. = 36 a. Chr. n.]:
Sallustius diem obiit quadriennio ante Actiacum bellum.

chron. pasch. I p. 347, 11 Bonn.:
ὑπάτων Μαρίου τὸ ζ′ καὶ Κίννα τὸ β′ [a. 668 = 86]. Σαλούστιος ἐγεννήθη καλάνδαις ὀκτωβρίαις.

ibid. p. 359, 10 (errore ut videtur):
ὑπάτων Κενσωρίνου καὶ Σαβίνου [a. 715 = 39] . . . Σαλούστιος ἀπέθανε πρὸ τριῶν ἰδῶν μαΐων.

Sall. Cat. 3, 3:
sed ego adulescentulus initio sicuti plerique studio ad rem publicam latus sum, ibique mihi multa advorsa fuere.

invect. in Sall. 5, 15:
primum honorem in quaestura adeptus . . .

Gell. XVII, 18:
M. Varro . . C. Sallustium scriptorem seriae illius et severae orationis, in cuius historia notas censorias fieri

atque exerceri videmus, in adulterio deprehensum ab Annio Milone loris bene caesum dicit et, cum dedisset pecuniam, dimissum.

Ascon. in Cic. or. pro Mil. p. 33 Kiessl. et Schoell. (146 Hotom. 38 Bait.):

inter primos et Q. Pompeius et C. Sallustius et T. Munatius Plancus tribuni plebis *[a. 702 = 52]* inimicissimas contiones de Milone habebant, invidiosas etiam de Cicerone, quod Milonem tanto studio defenderet. . . . postea Pompeius et Sallustius in suspicione fuerunt redisse in gratiam cum Milone ac Cicerone.

Dio XL 63, 2 sqq.:

καὶ γὰρ τιμηταὶ τὸν χρόνον τοῦτον [a. 704 = 50] ὅ τε Κλαύδιος ὁ Ἄππιος καὶ ὁ Πίσων, καίτοι μὴ βουληθείς, ἐγένοντο. καὶ οὗτος μὲν διὰ τὴν συγγένειαν ὑπῆρχε τῷ Καίσαρι, ὁ δὲ δὴ Κλαύδιος ἠναντιοῦτο μὲν αὐτῷ, τὰ γὰρ τοῦ Πομπηίου ᾑρεῖτο, οὐκ ἐλάχιστα δὲ καὶ ἄκων ὠφέλησε· πλείστους γὰρ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν διέγραψεν, ἐκβιασάμενος τὸν συνάρχοντα, κἀκ τούτου πάντας αὐτοὺς τὰ τοῦ Καίσαρος φρονεῖν ἐποίησεν. ὁ γὰρ Πίσων οὔτ' ἄλλως πράγματ' ἔχειν ἐθέλων καὶ πρὸς τὴν τοῦ γαμβροῦ φιλίαν πολλοὺς θεραπεύων αὐτὸς μὲν οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν, ἐκείνῳ δὲ οὐκ ἀντέπραξε πάντας μὲν τοὺς ἐκ τῶν ἀπελευθέρων, συχνοὺς δὲ καὶ τῶν πάνυ γενναίων, ἄλλους τε καὶ τὸν Κρίσπον τὸν Σαλούστιον τὸν τὴν ἱστορίαν γράψαντα, ἀπελάσαντι ἐκ τοῦ συνεδρίου.

inv. in Sall. 6, 16 sq.:

quod si . . . . illud censorium eloquium Appii Claudii et L. Pisonis, integerrimorum virorum, quo usus est quisque eorum, pro lege palam universis recitarem, nonne tibi viderer aeternas inurere maculas, quas reliqua vita tua eluere non posset? neque post illum dilectum senatus vidimus te, nisi forte in ea te castra coniecisti, quo omnis sentina rei publicae confluxerat. at idem Sallustius, qui in pace ne senator quidem manserat, postea quam res publica armis oppressa est, idem a victore,

qui exsules reduxit, in senatum per quaesturam reductus est *[a. 705 = 49]*.

Oros. VI 15, 8:

At vero Dolabella partium Caesaris in Illyrico per Octavium et Libonem victus copiisque exutus ad Antonium fugit. Basilus et Sallustius cum singulis legionibus, quibus praeerant, .. adversus Octavium et Libonem profecti et victi sunt *[a. 706/7 = 48/7]*.

App. b. civ. II 92:

ὡς δ' ἦλθεν (Καῖσαρ ἐς Ῥώμην [a. 707 = 47]), ἡ μὲν στάσις ἡ πολιτικὴ κατεπαύετο, ἑτέρα δ' ἐπ' αὐτὸν ἀνίστατο τοῦ στρατοῦ, ὡς οὔτε τὰ ἐπηγγελμένα σφίσιν ἐπὶ τῷ κατὰ Φάρσαλον ἔργῳ λαβόντες, οὔτε ἐννόμως ἔτι βραδύνοντες ἐν τῇ στρατείᾳ· ἀφεθῆναί τε πάντες ἐπὶ τὰ αὑτῶν ἠξίουν. ὁ δ' ἐπήγγελτο μὲν αὐτοῖς ἀόριστά τινα ἐν Φαρσάλῳ, καὶ ἕτερα ἀόριστα ὅταν ὁ ἐν Λιβύῃ πόλεμος ἐκτελεσθῇ· τότε δ' ἔπεμπεν ἄλλας ὁρίζων ἑκάστῳ χιλίας δραχμάς. οἱ δὲ αὐτὸν οὐχ ὑπισχνεῖσθαι μᾶλλον ἢ αὐτίκα διδόναι πάντα ἐκέλευον· καὶ περὶ τῶνδε Σαλούστιον Κρίσπον πεμφθέντα πρὸς αὐτοὺς ὀλίγου καὶ διέφθειραν, εἰ μὴ διέφυγε.

Dio XLII 52, 1 sq.:

ἐν Καμπανίᾳ δὲ οἱ πλείους αὐτῶν, ὡς καὶ ἐς τὴν Ἀφρικὴν προπλευσόμενοι, ἦσαν. οὗτοι οὖν τόν τε Σαλούστιον παρ' ὀλίγον ἀπέκτειναν, στρατηγὸς γὰρ ἐπὶ τῷ τὴν βουλὴν ἀναλαβεῖν ἀπεδέδεικτο, καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος διαφυγὼν αὐτοὺς ἐς τὴν Ῥώμην πρὸς τὸν Καίσαρα ὥρμησε, τὰ γιγνόμενά οἱ δηλώσων, ἐφέσποντό τε αὐτῷ συχνοὶ μηδενὸς φειδόμενοι, καὶ ἄλλους τε τῶν ἐντυχόντων σφίσι καὶ βουλευτὰς δύο ἔσφαξαν.

Cic. ep. ad Att. XI 20, 2 (scr. a. d. XVI kal. Sept. a. 707 = 47):

(Caesar) etiam Sallustio ignovit: .. is venit, ut legiones in Siciliam traduceret.

bell. Afr. 8, 3:

item C. Sallustium Crispum praetorem *[a. 708 = 46]*

ad Cercinam insulam versus, quam adversarii tenebant, cum parte navium ire iubet, quod ibi magnum numerum frumenti esse audiebat.

ibid. 34, 1. 3:

per idem tempus C. Sallustius Crispus, quem paucis ante diebus missum a Caesare cum classe demonstravimus, Cercinam pervenit. ... Sallustius interim praetor a Cercinitanis receptus magno numero frumenti invento naves onerarias, quarum ibi satis magna copia fuit, complet atque in castra ad Caesarem mittit.

ibid. 97, 1:

ex regnoque *[Iubae Caesar a. 708 = 46]* provincia facta atque ibi Sallustio pro consule cum imperio relicto ipse Zama egressus Uticam se recepit.

App. b. civ. II 100:

καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν Ἰόβα Καῖσαρ ὑποτελῆ Ῥωμαίοις ἐποίησεν, αὐτῇ Σαλούστιον Κρίσπον ἐγκαταστήσας.

Dio XLIII 9, 2:

καὶ τοὺς Νομάδας λαβὼν (ὁ Καῖσαρ) ἔς τε τὸ ὑπήκοον ἐπήγαγε καὶ τῷ Σαλουστίῳ λόγῳ μὲν ἄρχειν ἔργῳ δὲ ἄγειν τε καὶ φέρειν ἐπέτρεψεν. ἀμέλει καὶ ἐδωροδόκησε πολλὰ καὶ ἥρπασεν, ὥστε καὶ κατηγορηθῆναι καὶ αἰσχύνην αἰσχίστην ὀφλῆσαι, ὅτι τοιαῦτα συγγράμματα συγγράψας καὶ πολλὰ καὶ πικρὰ περὶ τῶν ἐκκαρπουμένων τινὰς εἰπὼν οὐκ ἐμιμήσατο τῷ ἔργῳ τοὺς λόγους. ὅθεν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀφείθη ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' αὐτός γε ἑαυτὸν καὶ πάνυ τῇ συγγραφῇ ἐστηλοκόπησε.

inv. in Sall. 7, 19:

non ita provinciam vastavit, ut nihil neque passi sint neque exspectaverint gravius in bello socii nostri, quam experti sunt in pace hoc Africam inferiorem obtinente? unde tantum hic exhausit, quantum potuit aut fide nominum traici aut in naves contrudi; tantum, inquam, exhausit, patres conscripti, quantum voluit. ne causam diceret, sestertio duodeciens cum Caesare paciscitur. quod si

quippiam eorum falsum est, his palam refelle, unde, qui modo ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tamquam somnio beatus hortos preciosissimos, villam *in* Tiburti C. Caesaris, reliquas possessiones paraveris.

Sall. Cat. 4, 1. 2:

igitur ubi animus ex multis miseriis atque periculis requievit et mihi reliquam aetatem a re publica procul habendam decrevi ..., a quo incepto studioque me ambitio mala detinuerat, eodem regressus statui res gestas populi Romani carptim, ut quaeque memoria digna videbantur, perscribere, eo magis quod mihi a spe metu partibus rei publicae animus liber erat.

ibid. 3:

de Catilinae coniuratione *[a. 691 = 63 — 692 = 62]* quam verissume potero paucis absolvam; nam id facinus in primis ego memorabile existumo sceleris atque periculi novitate.

id. Iug. 5, 1:

bellum scripturus sum, quod populus Romanus cum Iugurtha rege Numidarum gessit *[642/3 = 112/1 — 650 = 104]*, primum quia magnum et atrox variaque victoria fuit, dehinc quia tunc primum superbiae nobilitatis obviam itum est.

id. hist. prooem. ap. Rufin. p. 582 Halm.:

Res populi Romani M. Lepido Q. Catulo coss. ac deinde *[676 = 78 — 687 = 67]* militiae domi gestas conposui.

Suet. de gramm. et rhet. 10 p. 108 Reiff.:

.. Asinius Pollio in libro, quo Sallustii scripta reprehendit ut nimia priscorum verborum affectatione oblita ...

Gell. X 26, 1 tradit inscite ab Asinio Pollione reprehensum Sallustium in quadam epistula, quam ad Plancum scripsit.

Suet. l. l.:

(Ateius philologus) coluit . . . C. Sallustium et eo defuncto Asinium Pollionem, quos historiam componere aggressos, alterum breviario rerum omnium Romanarum, ex quibus quas vellet eligeret, instruxit, alterum praeceptis de ratione scribendi. quo magis miror Asinium credidisse, antiqua eum verba et figuras solitum esse colligere Sallustio; cum sibi sciat nihil aliud suadere quam ut noto civilique et proprio sermone utatur, vitetque maxime obscuritatem Sallusti et audaciam in translationibus.

id. l. l. 15 p. 112:

Lenaeus Magni Pompei libertus .... tanto amore erga patroni memoriam extitit, ut Sallustium historicum, quod eum oris probi, animo inverecundo scripsisset, acerbissima satura laceraverit, lastaurum et lurchonem et nebulonem popinonemque appellans, et vita scriptisque monstrosum, praeterea priscorum Catonis verborum ineruditissimum furem.

id. D. Aug. 86:

(Augustus) ludens malum et inconstans in eligendo genere dicendi ingenium eius *[Antonii]* addit haec: Tuque dubitas, Cimberne Annius an Veranius Flaccus imitandi sint tibi, ita ut verbis, quae Crispus Sallustius excerpsit ex Originibus Catonis, utaris?

Quint. inst. or. VIII 3, 29:

. . nec minus noto Sallustius epigrammate incessitur:

et verba antiqui multum furate Catonis,
Crispe, Iugurthinae conditor historiae.

Sen. ep. XIX 5 (114), 17. 18:

. . Sallustio vigente amputatae sententiae et verba ante exspectatum cadentia et obscura brevitas fuere pro cultu. L. Arruntius, vir rarae frugalitatis, qui historias belli Punici scripsit, fuit Sallustianus et in illud genus nitens. ... quae apud Sallustium rara fuerunt, apud hunc crebra sunt et paene continua, nec sine causa: ille enim in haec incidebat, at hic illa quaerebat.

Sen. suas. 6, 21:
quoties magni alicuius viri mors ab historicis narrata est, toties fere consummatio totius vitae et quasi funebris laudatio redditur. hoc semel aut iterum a Thucydide factum, item in paucissimis personis usurpatum a Sallustio, T. Livius benignius omnibus magnis viris praestitit: sequentes historici multo id effusius fecerunt.

id. contr. III pr. 8:
orationes Sallustii in honorem historiarum leguntur

Iust. hist. Phil. XXXVIII 3, 11:
(Pompeius Trogus) in Livio et in Sallustio reprehendit, quod contiones directas pro sua [propria?] oratione operi suo inserendo historiae modum excesserint.

Gran. Licin. XXXVI (p. 43 Bonn.):
. . Sallustium non ut historicum scribunt sed ut oratorem legendum. nam et tempora reprehendit sua et delicta [delecta?] carpit et contiones inserit et dat in censum loca montes flumina et hoc genus amoena et culta et conparat edisserendo.

Avien. or. mar. 36 sqq. laudat Sallusti
inclitam
descriptionem, qua locorum formulam
imaginemque expressor efficax stili
et veritatis paene in obtutus dedit
lepore linguae.

Sen. contr. IX 1, 13. 14:
Thucydidis *[immo ex oratione Demostheni adscripta XI p. 155 R. 13]* sententia est: *δειναὶ γὰρ αἱ εὐπραξίαι συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰ ἑκάστων ἁμαρτήματα.* Sallusti *[or. Lep. 24]*: res secundae mire sunt vitiis optentui. cum sit praecipua in Thucydide virtus brevitas, hac eum Sallustius vicit et in suis illum castris cecidit; nam . . ex Sallusti sententia nihil demi sine detrimento sensus potest. T. autem Livius tam iniquus Sallustio fuit, ut hanc ipsam

sententiam et tamquam translatam et tamquam corruptam dum transfertur obiceret Sallustio.

Front. ep. ad M. Caes. III 11 p. 48 Nab.:
.. gnomas egregie convertisti, hanc quidem, quam hodie accepi, prope perfecte, ut poni in libro Sallustii possit

Vell. Pat. II 36, 2 aemulum Thucydidis Sallustium *dicit.*

Quint. inst. or. X 1, 101:
. . nec opponere Thucydidi Sallustium verear.

id. IX 3, 17: . .
ex graeco vero translata vel Sallusti plurima . . .

id. III 8, 9:
. . quos (Isocratem et Gorgiam) secutus videlicet C. Sallustius in bello Iugurthino et Catilinae nihil ad historiam pertinentibus principiis orsus est.

id. II 5, 19:
(Sallustius) historiae maior est auctor *[quam Livius]*, ad quem tamen intellegendum iam profectu opus sit.

id. X 3, 7 sq.:
omnia enim nostra, dum nascuntur, placent: alioqui nec scriberentur. sed redeamus ad iudicium et retractemus suspectam facilitatem. sic scripsisse Sallustium accepimus, et sane manifestus est etiam ex opere ipso labor.

id. IX 3, 12:
.. apud Sallustium 'neque ea res falsum me habuit' *[Iug. 10, 1]* et 'duci probare' *[?]*. ex quibus fere praeter novitatem brevitas etiam peti solet.

id. IV 2, 45:
[oratori] vitanda est etiam illa Sallustiana (quamquam in ipso virtutis optinet locum) brevitas et abruptum sermonis genus: quod otiosum fortasse lectorem minus fallat, audientem transvolat, nec, dum repetatur, expectat,

cum praesertim lector non fere sit nisi eruditus, iudicem rura plerumque in decurias mittant . . .

id. X 1, 32: itaque, ut dixi, neque illa Sallustiana brevitas, qua nihil apud aures vacuas atque eruditas potest esse perfectius, apud occupatum variis cogitationibus iudicem et saepius ineruditum captanda nobis est . . .

id. X 1, 102 laudat illam inmortalem Sallusti velocitatem.

Stat. silv. IV 7, 55 Sallusti brevis *mentionem facit.*

Sidon. Apoll. carm. 2 (22), 190:
qua Crispus brevitate placet.

id. carm. 23, 151 (20, 157):
qui brevitate, Crispe, polles.

Apul. apol. 95 parsimoniam *Sallusti praedicat.*

Gell. III 1, 6 Sallustium vel subtilissimum brevitatis artificem *appellatum a Favorino refert.*

Macrob. V 1, 7:
(genus dicendi) breve in quo Sallustius regnat.

Tac. ann. III 30:
. . C. Sallustius, rerum Romanarum florentissimus auctor . .

Oros. VII 10, 4:
nisi Cornelius Tacitus, qui hanc historiam diligentissime contexuit, de reticendo interfectorum numero et Sallustium Crispum et alios auctores quam plurimos sanxisse et se ipsum idem potissimum elegisse dixisset.

Front. ep. ad M. Caes. IV 3 p. 62 Nab.:
. . rari admodum veterum scriptorum in eum laborem studiumque et periculum verba industriosius quaerendi sese commisere. oratorum post homines natos unus omnium M. Porcius eiusque frequens sectator C. Sallustius: poetarum maxime Plautus . . .

id. ad M. Antonin. de eloq. 3 p. 149:

at ubi Catonis et Sallustii et Tulli tuba exaudita est, trepidant et pavent et fugam frustra meditantur.

M. Antonin. imp. in Front. ep. II 1 p. 104 sq.:
mitte mihi aliquid quod tibi disertissimum videatur, quod legam, vel tuum aut Catonis aut Ciceronis aut Sallustii aut Gracchi aut poetae alicuius . . .

Front. ep. ad Ver. imp. II 1 p. 123:
Ventidius ille, postquam Parthos fudit fugavitque *[a. 716 = 38]*, ad victoriam suam praedicandam orationem a C. Sallustio mutuatus est.

id. ep. ad Antonin. imp. II 6 p. 107 Sallustium antithetis honeste compositis usum *docet* . ., paronomasia etiam non absurda nec frivola, sed proba et eleganti.

Gell. IV 15, 1:
elegantia orationis Sallustii verborumque fingendi et novandi studium cum multa prorsus invidia fuit, multique non mediocri ingenio viri conati sunt reprehendere pleraque et obtrectare. in quibus plura inscite aut maligne vellicant. nonnulla tamen videri possunt non indigna reprehensione.

id. I 15, 18 Valerium Probum, grammaticum inlustrem *[c. ann. 809 = 56] secutus:* . . novatori verborum Sallustio . . .

id. X 2, 20:
Sallustius quoque, proprietatum in verbis retinentissimus, consuetudini concessit . . .

Flav. Vop. Saturnin. 6, 3:
. . cum et Livius et Sallustius taceant res leves de iis, quorum vitam arripuerunt.

id. Prob. 2, 7:
. . Sallustios, Livios, Tacitos, Trogos atque omnes disertissimos . . .

Lact. inst. div. II 12 p. 101 Fritzsch.:

. . quod quidem non fugit hominem nequam Sallustium, qui ait *[Cat. 1, 2]:* 'sed nostra omnis vis in animo et corpore sita est; animi imperio, corporis servitio magis utimur.' recte, si ita vixisset, ut locutus est.

Symmach. ep. V 68 (66), 2:
[Sallustius] scriptor stilo tantum probandus, nam morum eius damna non sinunt, ut ab illo agundae vitae petatur auctoritas.

Macrob. III 13, 9:
. . Sallustius gravissimus alienae luxuriae obiurgator et censor.

Augustin. de civ. dei VII 3 p. 278 Domb.:
. vir disertissimus Sallustius . . .

id. I 5 p. 9:
. . Sallustius, nobilitatae veritatis historicus . .

Isid. orig. XIII 21, 10:
Sallustius autem auctor certissimus . . .

Mart. XIV 191:

Hic erit, ut perhibent doctorum corda virorum,
Primus Romana Crispus in historia.

C. SALLUSTI CRISPI

BELLUM CATILINAE.

Omnis homines, qui sese student praestare ceteris 1
animalibus, summa ope niti decet, ne vitam silentio
transeant veluti pecora, quae natura prona atque ventri
oboedientia finxit. sed nostra omnis vis in animo et 2
corpore sita est; animi imperio, corporis servitio ma-
gis utimur; alterum nobis cum dis, alterum cum be-
luis commune est. quo mihi rectius videtur ingeni 3
quam virium opibus gloriam quaerere et, quoniam
vita ipsa qua fruimur brevis est, memoriam nostri
quam maxume longam efficere. nam divitiarum et 4
formae gloria fluxa atque fragilis est, virtus clara
aeternaque habetur.

Sed diu magnum inter mortalis certamen fuit, vine 5
corporis an virtute animi res militaris magis proce-
deret. nam et prius quam incipias consulto et ubi 6
consulueris mature facto opus est. ita utrumque per 7
se indigens alterum alterius auxilio eget. igitur initio 2
reges (nam in terris nomen imperi id primum fuit)
divorsi pars ingenium, alii corpus exercebant: etiam
tum vita hominum sine cupiditate agitabatur; sua
cuique satis placebant. postea vero quam in Asia 2
Cyrus, in Graecia Lacedaemonii et Athenienses coepere
urbis atque nationes subigere, lubidinem dominandi
causam belli habere, maxumam gloriam in maxumo
imperio putare, tum demum periculo atque negotiis
conpertum est in bello plurumum ingenium posse.
quod si regum atque imperatorum animi virtus in 3

pace ita ut in bello valeret, aequabilius atque con-
stantius sese res humanae haberent, neque aliud alio
4 ferri neque mutari ac misceri omnia cerneres. nam
imperium facile eis artibus retinetur, quibus initio
5 partum est. verum ubi pro labore desidia, pro con-
tinentia et aequitate lubido atque superbia invasere,
6 fortuna simul cum moribus inmutatur. ita imperium
semper ad optumum quemque a minus bono trans-
7 fertur. quae homines arant navigant aedificant, vir-
tuti omnia parent.

8 Sed multi mortales, dediti ventri atque somno, in-
docti incultique vitam sicuti peregrinantes transiere;
quibus profecto contra naturam corpus voluptati,
anima oneri fuit; eorum ego vitam mortemque iuxta
9 aestumo, quoniam de utraque siletur. verum enim
vero is demum mihi vivere atque frui anima videtur,
qui aliquo negotio intentus praeclari facinoris aut
artis bonae famam quaerit.

Sed in magna copia rerum aliud alii natura iter
3 ostendit. pulchrum est bene facere rei publicae, etiam
bene dicere haud absurdum est; vel pace vel bello
clarum fieri licet; et qui fecere et qui facta aliorum
2 scripsere, multi laudantur. ac mihi quidem, tametsi
haud quaquam par gloria sequitur scriptorem et aucto-
rem rerum, tamen in primis arduum videtur res ges-
tas scribere: primum quod facta dictis exaequanda
sunt; dehinc quia plerique quae delicta reprehenderis,
malivolentia et invidia dicta putant, ubi de magna
virtute atque gloria bonorum memores, quae sibi quis-
que facilia factu putat, aequo animo accipit, supra ea
veluti ficta pro falsis ducit.

3 Sed ego adulescentulus initio sicuti plerique studio
ad rem publicam latus sum, ibique mihi multa ad-
vorsa fuere. nam pro pudore, pro abstinentia, pro
4 virtute audacia largitio avaritia vigebant. quae tam-
etsi animus aspernabatur insolens malarum artium,
tamen inter tanta vitia inbecilla aetas ambitione con-

rupta tenebatur; ac me, cum ab reliquorum malis mo- 5
ribus dissentirem, nihilo minus honoris cupido eadem
qua ceteros fama atque invidia vexabat. igitur ubi 4
animus ex multis miseriis atque periculis requievit et
mihi reliquam aetatem a re publica procul habendam
decrevi, non fuit consilium socordia atque desidia bo-
num otium conterere, neque vero agrum colundo aut
venando, servilibus officiis, intentum aetatem agere;
sed a quo incepto studioque me ambitio mala deti- 2
nuerat, eodem regressus statui res gestas populi Ro-
mani carptim, ut quaeque memoria digna videbantur,
perscribere, eo magis quod mihi a spe metu partibus
rei publicae animus liber erat.

Igitur de Catilinae coniuratione quam verissume 3
potero paucis absolvam; nam id facinus in primis ego 4
memorabile existumo sceleris atque periculi novitate.
de cuius hominis moribus pauca prius explananda sunt, 5
quam initium narrandi faciam.

L. Catilina, nobili genere natus, fuit magna vi et 5
animi et corporis sed ingenio malo pravoque. huic 2
ab adulescentia bella intestina, caedes rapinae, dis-
cordia civilis grata fuere, ibique iuventutem suam
exercuit. corpus patiens inediae algoris vigiliae supra 3
quam cuiquam credibile est. animus audax subdolus 4
varius, cuius rei lubet simulator ac dissimulator, alieni
adpetens sui profusus, ardens in cupiditatibus; satis
eloquentiae, sapientiae parum. vastus animus inmode- 5
rata incredibilia nimis alta semper cupiebat. hunc 6
post dominationem L. Sullae lubido maxuma invaserat
rei publicae capiundae, neque id quibus modis ad-
sequeretur, dum sibi regnum pararet, quicquam pensi
habebat. agitabatur magis magisque in dies animus 7
ferox inopia rei familiaris et conscientia scelerum,
quae utraque eis artibus auxerat, quas supra memo-
ravi. incitabant praeterea conrupti civitatis mores, 8
quos pessuma ac divorsa inter se mala, luxuria atque
avaritia, vexabant.

9 Res ipsa hortari videtur, quoniam de moribus civi-
tatis tempus admonuit, supra repetere ac paucis in-
stituta maiorum domi militiaeque, quo modo rem
publicam habuerint quantamque reliquerint, ut paula-
tim inmutata ex pulcherruma atque optuma pessuma
ac flagitiosissuma facta sit, disserere.

6 Urbem Romam, sicuti ego accepi, condidere atque
habuere initio Troiani, qui Aenea duce profugi sedibus
incertis vagabantur, cumque eis Aborigines, genus ho-
minum agreste, sine legibus sine imperio, liberum at-
2 que solutum. hi postquam in una moenia convenere,
dispari genere, dissimili lingua, alii alio more viventes,
incredibile memoratu est quam facile coaluerint: ita
brevi multitudo dispersa atque vaga concordia civitas
3 facta erat. sed postquam res eorum, civibus moribus
agris aucta, satis prospera satisque pollens videbatur,
sicuti pleraque mortalium habentur, invidia ex opu-
4 lentia orta est. igitur reges populique finitumi bello
temptare; pauci ex amicis auxilio esse, nam ceteri
5 metu perculsi a periculis aberant. at Romani domi
militiaeque intenti festinare parare, alius alium hor-
tari, hostibus obviam ire, libertatem patriam parentis-
que armis tegere. post ubi pericula virtute propule-
rant, sociis atque amicis auxilia portabant, magisque
dandis quam accipiundis benificiis amicitias parabant.
6 imperium legitumum, nomen imperi regium habebant.
delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sa-
pientia validum erat, rei publicae consultabant; ei vel
aetate vel curae similitudine patres appellabantur.
7 post ubi regium imperium, quod initio conservandae
libertatis atque augendae rei publicae fuerat, in su-
perbiam dominationemque se convortit, inmutato more
annua imperia binosque imperatores sibi fecere; eo
modo minume posse putabant per licentiam insole-
scere animum humanum.

7 Sed ea tempestate coepere se quisque magis ex-
2 tollere magisque ingenium in promptu habere. nam

regibus boni quam mali suspectiores sunt, semperque
eis aliena virtus formidulosa est. sed civitas incredi- 3
bile memoratu est adepta libertate quantum brevi
creverit: tanta cupido gloriae incesserat. iam primum 4
iuventus, simul ac belli patiens erat, in castris per
laborem usu militiam discebat, magisque in decoris
armis et militaribus equis quam in scortis atque con-
viviis lubidinem habebant. igitur talibus viris non 5
labor insolitus, non locus ullus asper aut arduus erat,
non armatus hostis formidulosus: virtus omnia do-
muerat. sed gloriae maxumum certamen inter ipsos 6
erat: se quisque hostem ferire, murum ascendere, con-
spici, dum tale facinus faceret, properabat. eas divi-
tias, eam bonam famam magnamque nobilitatem puta-
bant. laudis avidi, pecuniae liberales erant; gloriam
ingentem, divitias honestas volebant. memorare pos- 7
sem, quibus in locis maxumas hostium copias populus
Romanus parva manu fuderit, quas urbis natura mu-
nitas pugnando ceperit, ni ea res longius nos ab in-
cepto traheret.

Sed profecto fortuna in omni re dominatur; ea res 8
cunctas ex lubidine magis quam ex vero celebrat ob-
scuratque. Atheniensium res gestae, sicuti ego aestumo, 2
satis amplae magnificaeque fuere, verum aliquanto mi-
nores tamen quam fama feruntur. sed quia provenere 3
ibi scriptorum magna ingenia, per terrarum orbem
Atheniensium facta pro maxumis celebrantur. ita 4
eorum qui ea fecere virtus tanta habetur, quantum
ea verbis potuere extollere praeclara ingenia. at po- 5
pulo Romano numquam ea copia fuit, quia pruden-
tissumus quisque maxume negotiosus erat, ingenium
nemo sine corpore exercebat, optumus quisque facere
quam dicere, sua ab aliis bene facta laudari quam
ipse aliorum narrare malebat.

Igitur domi militiaeque boni mores colebantur; 9
concordia maxuma, minuma avaritia erat; ius bonum-
que apud eos non legibus magis quam natura valebat.

2 iurgia discordias simultates cum hostibus exercebant,
cives cum civibus de virtute certabant. in suppliciis
deorum magnifici, domi parci, in amicos fideles erant.
3 duabus his artibus, audacia in bello, ubi pax evenerat
4 aequitate, seque remque publicam curabant. quarum
rerum ego maxuma documenta haec habeo, quod in
bello saepius vindicatum est in eos, qui contra im-
perium in hostem pugnaverant quique tardius revocati
proelio excesserant, quam qui signa relinquere aut
5 pulsi loco cedere ausi erant; in pace vero quod beni-
ficiis quam metu imperium agitabant et accepta iniuria
ignoscere quam persequi malebant.

10 Sed ubi labore atque iustitia res publica crevit,
reges magni bello domiti, nationes ferae et populi in-
gentes vi subacti, Carthago, aemula imperi Romani,
ab stirpe interiit, cuncta maria terraeque patebant,
2 saevire fortuna ac miscere omnia coepit. qui labores
pericula, dubias atque asperas res facile toleraverant,
eis otium divitiae, optanda alias, oneri miseriaeque
3 fuere. igitur primo imperi, pecuniae deinde cupido
crevit; ea quasi materies omnium malorum fuere.
4 namque avaritia fidem probitatem ceterasque artis
bonas subvortit; pro his superbiam crudelitatem, deos
5 neglegere, omnia venalia habere edocuit. ambitio
multos mortalis falsos fieri subegit, aliud clausum in
pectore aliud in lingua promptum habere, amicitias
inimicitiasque non ex re sed ex commodo aestumare
6 magisque voltum quam ingenium bonum habere. haec
primo paulatim crescere, interdum vindicari; post ubi
contagio quasi pestilentia invasit, civitas inmutata, im-
perium ex iustissumo atque optumo crudele intoleran-
dumque factum.

11 Sed primo magis ambitio quam avaritia animos
hominum exercebat, quod tamen vitium propius vir-
2 tutem erat. nam gloriam honorem imperium bonus
et ignavos aeque sibi exoptant; sed ille vera via niti-
huic quia bonae artes desunt, dolis atque fallaciis

contendit. avaritia pecuniae studium habet, quam 3
nemo sapiens concupivit; ea quasi venenis malis in-
buta corpus animumque virilem effeminat, semper in-
finita insatiabilis est, neque copia neque inopia mi-
nuitur. sed postquam L. Sulla armis recepta re 4
publica bonis initiis malos eventus habuit, rapere
omnes, trahere, domum alius alius agros cupere, neque
modum neque modestiam victores habere, foeda cru-
deliaque in civis facinora facere. huc adcedebat quod 5
L. Sulla exercitum, quem in Asia ductaverat, quo sibi
fidum faceret, contra morem maiorum luxuriose nimis-
que liberaliter habuerat. loca amoena voluptaria fa-
cile in otio ferocis militum animos molliverant. ibi 6
primum insuevit exercitus populi Romani amare po-
tare, signa tabulas pictas vasa caelata mirari, ea pri-
vatim et publice rapere, delubra spoliare, sacra pro-
fanaque omnia polluere. igitur ei milites, postquam 7
victoriam adepti sunt, nihil reliqui victis fecere. quippe 8
secundae res sapientium animos fatigant: ne illi con-
ruptis moribus victoriae temperarent.

Postquam divitiae honori esse coepere et eas gloria 12
imperium potentia sequebatur, hebescere virtus, pau-
pertas probro haberi, innocentia pro malivolentia duci
coepit. igitur ex divitiis iuventutem luxuria atque 2
avaritia cum superbia invasere: rapere consumere, sua
parvi pendere aliena cupere, pudorem pudicitiam, di-
vina atque humana promiscua, nihil pensi neque mo-
derati habere. operae pretium est, cum domos atque 3
villas cognoveris in urbium modum exaedificatas, vi-
sere templa deorum, quae nostri maiores, religiosissumi
mortales, fecere: verum illi delubra deorum pietate, 4
domos suas gloria decorabant, neque victis quicquam
praeter iniuriae licentiam eripiebant. at hi contra, 5
ignavissumi homines, per summum scelus omnia ea
sociis adimere, quae fortissumi viri victores reliquе-
rant: proinde quasi iniuriam facere id demum esset
imperio uti. nam quid ea memorem, quae nisi eis 13

2 iurgia discordias simultates cum hostibus exercebant,
cives cum civibus de virtute certabant. in suppliciis
deorum magnifici, domi parci, in amicos fideles erant.
3 duabus his artibus, audacia in bello, ubi pax evenerat
4 aequitate, seque remque publicam curabant. quarum
rerum ego maxuma documenta haec habeo, quod in
bello saepius vindicatum est in eos, qui contra im-
perium in hostem pugnaverant quique tardius revocati
proelio excesserant, quam qui signa relinquere aut
5 pulsi loco cedere ausi erant; in pace vero quod beni-
ficiis quam metu imperium agitabant et accepta iniuria
ignoscere quam persequi malebant.

10 Sed ubi labore atque iustitia res publica crevit,
reges magni bello domiti, nationes ferae et populi in-
gentes vi subacti, Carthago, aemula imperi Romani,
ab stirpe interiit, cuncta maria terraeque patebant,
2 saevire fortuna ac miscere omnia coepit. qui labores
pericula, dubias atque asperas res facile toleraverant,
eis otium divitiae, optanda alias, oneri miseriaeque
3 fuere. igitur primo imperi, pecuniae deinde cupido
crevit; ea quasi materies omnium malorum fuere.
4 namque avaritia fidem probitatem ceterasque artis
bonas subvortit; pro his superbiam crudelitatem, deos
5 neglegere, omnia venalia habere edocuit. ambitio
multos mortalis falsos fieri subegit, aliud clausum in
pectore aliud in lingua promptum habere, amicitias
inimicitiasque non ex re sed ex commodo aestum[illegible]
6 magisque voltum quam ingenium bonum hab[illegible]
primo paulatim crescere, interdum vindic[illegible]
contagio quasi pestilentia invasit, civit[illegible]
perium ex iustissumo atque optum[illegible]
dumque factum.

11 Sed primo magis ambitio [illegible]
hominum exercebat, quod ta[illegible]
2 tutem erat. nam gloriam [illegible]
et ignavos aeque sibi exo[illegible]
tur, huic quia bonae art[illegible]

contendit. avaritia pecuniae studium habet, quam 3
nemo sapiens concupivit; ea quasi venenis malis in-
buta corpus animumque virilem effeminat, semper in-
finita insatiabilis est, neque copia neque inopia mi-
nuitur. sed postquam L. Sulla armis recepta re 4
publica bonis initiis malos eventus habuit, rapere
omnes, trahere, domum alius alius agros cupere, neque
modum neque modestiam victores habere, foeda cru-
deliaque in civis facinora facere. huc adcedebat quod 5
L. Sulla exercitum, quem in Asia ductaverat, quo sibi
fidum faceret, contra morem maiorum luxuriose nimis-
que liberaliter habuerat. loca amoena voluptaria fa-
cile in otio ferocis militum animos molliverant. ibi 6
primum insuevit exercitus populi Romani amare po-
tare, signa tabulas pictas vasa caelata mirari, ea pri-
vatim et publice rapere, delubra spoliare, sacra pro-
fanaque omnia polluere. igitur ei milites, postquam 7
victoriam adepti sunt, nihil reliqui victis fecere. quippe 8
secundae res sapientium animos fatigant: ne illi con-
ruptis moribus victoriae temperarent.

Postquam divitiae honori esse coepere et eas gloria 12
imperium potentia sequebatur, hebescere virtus, pau-
pertas probro haberi, innocentia pro malivolentia duci
coepit. igitur ex divitiis iuventutem luxuria atque 2
avariti[illegible] superbia invasere: rapere consumere, sua
par[illegible] [illegible]upere, pudorem pudicitiam, di-
v[illegible]miscua, nihil pensi neque mo-
[illegible]retium est, cum domos atque 3
[illegible]ium modum exaedificatas, vi-
[illegible] nostri maiores, religiosissumi
[illegible] delubra deorum pietate, 4
[illegible]ue victis quicquam
[illegible]tiam [illegible]t. at hi contra, 5
[illegible], per [illegible] scelus omnia ea
[illegible] fort[illegible] victores relique-
[illegible] ini[illegible] id demum esset
[illegible] qui[illegible]m, quae nisi eis 13

qui videre nemini credibilia sunt, a privatis conpluri-
2 bus subvorsos montis, maria constrata esse? quibus
mihi videntur ludibrio fuisse divitiae: quippe, quas
honeste habere licebat, abuti per turpitudinem prope-
3 rabant. sed lubido stupri ganeae ceterique cultus non
minor incesserat: viri muliebria pati, mulieres pudi-
citiam in propatulo habere; vescendi causa terra mari-
que omnia exquirere; dormire prius quam somni cu-
pido esset, non famem aut sitim, neque frigus neque
lassitudinem opperiri, sed ea omnia luxu antecapere.
4 haec iuventutem, ubi familiares opes defecerant, ad
5 facinora incendebant: animus inbutus malis artibus
haud facile lubidinibus carebat; eo profusius omnibus
modis quaestui atque sumptui deditus erat.

14 In tanta tamque conrupta civitate Catilina, id
quod factu facillumum erat, omnium flagitiorum atque
facinorum circum se tamquam stipatorum catervas
2 habebat. nam quicumque inpudicus adulter ganeo
manu ventre pene bona patria laceraverat, quique alie-
num aes grande conflaverat, quo flagitium aut facinus
3 redimeret, praeterea omnes undique parricidae sacri-
legi convicti iudiciis aut pro factis iudicium timentes,
ad hoc quos manus atque lingua periurio aut sanguine
civili alebat, postremo omnes quos flagitium egestas
conscius animus exagitabat, ei Catilinae proxumi fa-
4 miliaresque erant. quod si quis etiam a culpa vacuus
in amicitiam eius inciderat, cotidiano usu atque in-
5 lecebris facile par similisque ceteris efficiebatur. sed
maxume adulescentium familiaritates adpetebat: eorum
animi molles etiam et fluxi dolis haud difficulter capie-
6 bantur. nam ut cuiusque studium ex aetate flagrabat,
aliis scorta praebere, aliis canes atque equos mercari:
postremo neque sumptui neque modestiae suae par-
7 cere, dum illos obnoxios fidosque sibi faceret. scio
fuisse non nullos, qui ita existumarent, iuventu-
tem, quae domum Catilinae frequentabat, parum ho-
neste pudicitiam habuisse; sed ex aliis rebus magis,

quam quod cuiquam id conpertum foret, haec fama
valebat.

Iam primum adulescens Catilina multa nefanda 15
stupra fecerat, cum virgine nobili, cum sacerdote Vestae,
alia huiusce modi contra ius fasque. postremo captus 2
amore Aureliae Orestillae, cuius praeter formam nihil
umquam bonus laudavit, quod ea nubere illi dubitabat
timens privignum adulta aetate, pro certo creditur ne-
cato filio vacuam domum scelestis nuptiis fecisse.
quae quidem res mihi in primis videtur causa fuisse 3
facinus maturandi. namque animus inpurus, dis ho- 4
minibusque infestus neque vigiliis neque quietibus se-
dari poterat: ita conscientia mentem excitam vastabat.
igitur color ei exanguis, foedi oculi, citus modo modo 5
tardus incessus: prorsus in facie voltuque vecordia
inerat.

Sed iuventutem, quam, ut supra diximus, inlexerat, 16
multis modis mala facinora edocebat. ex illis testis 2
signatoresque falsos commodare; fidem fortunas peri-
cula vilia habere, post ubi eorum famam atque pu-
dorem adtriverat, maiora alia imperabat. si causa 3
peccandi in praesens minus subpetebat, nihilo minus
insontis sicuti sontis circumvenire iugulare: scilicet,
ne per otium torpescerent manus aut animus, gratuito
potius malus atque crudelis erat.

Eis amicis sociisque confisus Catilina, simul quod 4
aes alienum per omnis terras ingens erat et quod
plerique Sullani milites, largius suo usi, rapinarum et
victoriae veteris memores civile bellum exoptabant,
obprimundae rei publicae consilium cepit. in Italia 5
nullus exercitus, Cn. Pompeius in extremis terris
bellum gerebat; ipsi consulatum petenti magna spes,
senatus nihil sane intentus: tutae tranquillaeque res
omnes, sed ea prorsus opportuna Catilinae.

Igitur circiter kalendas Iunias L. Caesare et C. Fi- 17
gulo consulibus primo singulos appellare, hortari alios
alios temptare; opes suas, inparatam rem publicam,

2 magna praemia coniurationis docere. ubi satis ex-
plorata sunt quae voluit, in unum omnis convocat,
quibus maxuma necessitudo et plurumum audaciae in-
3 erat. eo convenere senatorii ordinis P. Lentulus Sura,
P. Autronius, L. Cassius Longinus, C. Cethegus, P. et
Ser. Sullae Ser. filii, L. Vargunteius, Q. Annius, M.
4 Porcius Laeca, L. Bestia, Q. Curius; praeterea ex
equestri ordine M. Fulvius Nobilior, L. Statilius, P.
Gabinius Capito, C. Cornelius; ad hoc multi ex colo-
5 niis et municipiis domi nobiles. erant praeterea con-
plures paulo occultius consili huiusce participes no-
biles, quos magis dominationis spes hortabatur quam
6 inopia aut alia necessitudo. ceterum iuventus plera-
que sed maxume nobilium Catilinae inceptis favebat:
quibus in otio vel magnifice vel molliter vivere copia
erat, incerta pro certis, bellum quam pacem malebant.
7 fuere item ea tempestate qui crederent M. Licinium
Crassum non ignarum eius consili fuisse: quia Cn.
Pompeius, invisus ipsi, magnum exercitum ductabat,
cuiusvis opes voluisse contra illius potentiam crescere,
simul confisum, si coniuratio valuisset, facile apud
illos principem se fore.

18 Sed antea item coniuravere pauci contra rem pu-
2 blicam, in quibus Catilina fuit. de qua quam verissume
potero dicam. L. Tullo et M'. Lepido consulibus P.
Autronius et P. Sulla designati consules legibus am-
3 bitus interrogati poenas dederant. post paulo Cati-
lina pecuniarum repetundarum reus prohibitus erat
consulatum petere, quod intra legitumos dies profiteri
4 nequivit. erat eodem tempore Cn. Piso, adulescens
nobilis, summae audaciae, egens factiosus, quem ad
perturbandam rem publicam inopia atque mali mores
5 stimulabant. cum hoc Catilina et Autronius circiter
nonas Decembris consilio communicato parabant in
Capitolio kalendis Ianuariis L. Cottam et L. Torqua-
tum consules interficere, ipsi fascibus correptis Piso-
nem cum exercitu ad optinendas duas Hispanias mittere.

ea re cognita rursus in nonas Februarias consilium 6
caedis transtulerant. iam tum non consulibus modo, 7
sed plerisque senatoribus perniciem machinabantur.
quod ni Catilina maturasset pro curia signum sociis 8
dare, eo die post conditam urbem Romam pessumum
facinus patratum foret. quia nondum frequentes ar-
mati convenerant, ea res consilium diremit. postea 19
Piso in citeriorem Hispaniam quaestor pro praetore
missus est adnitente Crasso, quod eum infestum in-
imicum Cn. Pompeio cognoverat. neque tamen sena- 2
tus provinciam invitus dederat, quippe foedum homi-
nem a re publica procul esse volebat, simul quia boni
conplures praesidium in eo putabant et iam tum po-
tentia Pompei formidulosa erat. sed is Piso in pro- 3
vincia ab equitibus Hispanis, quos in exercitu ducta-
bat, iter faciens occisus est. sunt qui ita dicant, 4
imperia eius iniusta superba crudelia barbaros nequi-
visse pati; alii autem, equites illos, Cn. Pompei vete- 5
res fidosque clientis, voluntate eius Pisonem aggressos:
numquam Hispanos praeterea tale facinus fecisse, sed
imperia saeva multa antea perpessos. nos eam rem
in medio relinquemus. de superiore coniuratione satis 6
dictum.

Catilina ubi eos, quos paulo ante memoravi, con- 20
venisse videt, tametsi cum singulis multa saepe ege-
rat, tamen in rem fore credens universos appellare et
cohortari, in abditam partem aedium secedit atque
ibi omnibus arbitris procul amotis orationem huiusce
modi habuit:

'Ni virtus fidesque vostra spectata mihi forent, 2
nequiquam opportuna res cecidisset; spes magna, do-
minatio in manibus frustra fuissent, neque ego per
ignaviam aut vana ingenia incerta pro certis capta-
rem. sed quia multis et magnis tempestatibus vos 3
cognovi fortis fidosque mihi, eo animus ausus est
maxumum atque pulcherrumum facinus incipere, simul
quia vobis eadem quae mihi bona malaque esse in-

4 tellexi; nam idem velle atque idem nolle, ea demum
firma amicitia est.
5 Sed ego quae mente agitavi, omnes iam antea divorsi
6 audistis. ceterum mihi in dies magis animus accenditur,
cum considero, quae condicio vitae futura sit, nisi nosmet
7 ipsi vindicamus in libertatem. nam postquam res publica
in paucorum potentium ius atque dicionem concessit,
semper illis reges tetrarchae vectigales esse, populi na-
tiones stipendia pendere; ceteri omnes, strenui boni, no-
biles atque ignobiles, volgus fuimus, sine gratia sine
auctoritate, eis obnoxii, quibus, si res publica valeret,
8 formidini essemus. itaque omnis gratia potentia, honos
divitiae apud illos sunt aut ubi illi volunt; nobis re-
9 liquere pericula repulsas, iudicia egestatem. quae quo
usque tandem patiemini, o fortissumi viri? nonne emori
per virtutem praestat quam vitam miseram atque in-
honestam, ubi alienae superbiae ludibrio fueris, per
10 dedecus amittere? verum enim vero, pro deum atque
hominum fidem, victoria in manu nobis est, viget
aetas, animus valet; contra illis annis atque divitiis
omnia consenuerunt. tantum modo incepto opus est,
11 cetera res expediet. etenim quis mortalium, cui virile
ingenium est, tolerare potest illis divitias superare,
quas profundant in extruendo mari et montibus co-
aequandis, nobis rem familiarem etiam ad necessaria
deesse? illos binas aut amplius domos continuare,
12 nobis larem familiarem nusquam ullum esse? cum
tabulas signa toreumata emunt, nova diruunt, alia
aedificant, postremo omnibus modis pecuniam trahunt
vexant, tamen summa lubidine divitias suas vincere
13 nequeunt. at nobis est domi inopia, foris aes alienum,
mala res, spes multo asperior: denique quid reliqui
habemus praeter miseram animam?
14 Quin igitur expergiscimini? en illa, illa quam saepe
optastis libertas, praeterea divitiae decus gloria in
oculis sita sunt; fortuna omnia ea victoribus praemia
15 posuit. res tempus, pericula egestas, belli spolia magni-

fica magis quam oratio mea vos hortantur. vel im- 16
peratore vel milite me utimini: neque animus neque
corpus a vobis aberit. haec ipsa, ut spero, vobiscum una 17
consul agam, nisi forte me animus fallit et vos servire
magis quam imperare parati estis.'

Postquam accepere ea homines, quibus mala ab- 21
unde omnia erant, sed neque res neque spes bona
ulla, tametsi illis quieta movere magna merces vide-
batur, tamen postulavere plerique, ut proponeret, quae
condicio belli foret, quae praemia armis peterent, quid
ubique opis aut spei haberent. tum Catilina polliceri 2
tabulas novas, proscriptionem locupletium, magistra-
tus sacerdotia, rapinas alia omnia, quae bellum atque
lubido victorum fert: praeterea esse in Hispania cite- 3
riore Pisonem, in Mauretania cum exercitu P. Sittium
Nucerinum, consili sui participes; petere consulatum
C. Antonium, quem sibi conlegam fore speraret, ho-
minem et familiarem et omnibus necessitudinibus cir-
cumventum; cum eo se consulem initium agundi factu-
rum. ad hoc maledictis increpabat omnis bonos, 4
suorum unum quemque nominans laudare: admonebat
alium egestatis alium cupiditatis suae, conpluris peri-
culi aut ignominiae, multos victoriae Sullanae, quibus
ea praedae fuerat. postquam omnium animos alacris 5
videt, cohortatus, ut petitionem suam curae haberent,
conventum dimisit. fuere ea tempestate qui dicerent 22
Catilinam oratione habita, cum ad ius iurandum popu-
laris sceleris sui adigeret, humani corporis sanguinem
vino permixtum in pateris circumtulisse: inde cum 2
post execrationem omnes degustavissent, sicuti in sol-
lemnibus sacris fieri consuevit, aperuisse consilium
suum; atque eo dictitare fecisse, quo inter se fidi magis
forent alius alii tanti facinoris conscii. non nulli ficta 3
et haec et multa praeterea existumabant ab eis, qui
Ciceronis invidiam, quae postea orta est, leniri crede-
bant atrocitate sceleris eorum, qui poenas dederant.
nobis ea res pro magnitudine parum conperta est.

9 Res ipsa hortari videtur, quoniam de moribus civi-
tatis tempus admonuit, supra repetere ac paucis in-
stituta maiorum domi militiaeque, quo modo rem
publicam habuerint quantamque reliquerint, ut paula-
tim inmutata ex pulcherruma atque optuma pessuma
ac flagitiosissuma facta sit, disserere.
6 Urbem Romam, sicuti ego accepi, condidere atque
habuere initio Troiani, qui Aenea duce profugi sedibus
incertis vagabantur, cumque eis Aborigines, genus ho-
minum agreste, sine legibus sine imperio, liberum at-
2 que solutum. hi postquam in una moenia convenere,
dispari genere, dissimili lingua, alii alio more viventes,
incredibile memoratu est quam facile coaluerint: ita
brevi multitudo dispersa atque vaga concordia civitas
3 facta erat. sed postquam res eorum, civibus moribus
agris aucta, satis prospera satisque pollens videbatur,
sicuti pleraque mortalium habentur, invidia ex opu-
4 lentia orta est. igitur reges populique finitumi bello
temptare; pauci ex amicis auxilio esse, nam ceteri
5 metu perculsi a periculis aberant. at Romani domi
militiaeque intenti festinare parare, alius alium hor-
tari, hostibus obviam ire, libertatem patriam parentis-
que armis tegere. post ubi pericula virtute propule-
rant, sociis atque amicis auxilia portabant, magisque
dandis quam accipiundis benificiis amicitias parabant.
6 imperium legitumum, nomen imperi regium habebant.
delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sa-
pientia validum erat, rei publicae consultabant; ei vel
aetate vel curae similitudine patres appellabantur.
7 post ubi regium imperium, quod initio conservandae
libertatis atque augendae rei publicae fuerat, in su-
perbiam dominationemque se convortit, inmutato more
annua imperia binosque imperatores sibi fecere; eo
modo minume posse putabant per licentiam insole-
scere animum humanum.
7 Sed ea tempestate coepere se quisque magis ex-
2 tollere magisque ingenium in promptu habere. nam

regibus boni quam mali suspectiores sunt, semperque
eis aliena virtus formidulosa est. sed civitas incredi- 3
bile memoratu est adepta libertate quantum brevi
creverit: tanta cupido gloriae incesserat. iam primum 4
iuventus, simul ac belli patiens erat, in castris per
laborem usu militiam discebat, magisque in decoris
armis et militaribus equis quam in scortis atque con-
viviis lubidinem habebant. igitur talibus viris non 5
labor insolitus, non locus ullus asper aut arduus erat,
non armatus hostis formidulosus: virtus omnia do-
muerat. sed gloriae maxumum certamen inter ipsos 6
erat: se quisque hostem ferire, murum ascendere, con-
spici, dum tale facinus faceret, properabat. eas divi-
tias, eam bonam famam magnamque nobilitatem puta-
bant. laudis avidi, pecuniae liberales erant; gloriam
ingentem, divitias honestas volebant. memorare pos- 7
sem, quibus in locis maxumas hostium copias populus
Romanus parva manu fuderit, quas urbis natura mu-
nitas pugnando ceperit, ni ea res longius nos ab in-
cepto traheret.

Sed profecto fortuna in omni re dominatur; ea res 8
cunctas ex lubidine magis quam ex vero celebrat ob-
scuratque. Atheniensium res gestae, sicuti ego aestumo, 2
satis amplae magnificaeque fuere, verum aliquanto mi-
nores tamen quam fama feruntur. sed quia provenere 3
ibi scriptorum magna ingenia, per terrarum orbem
Atheniensium facta pro maxumis celebrantur. ita 4
eorum qui ea fecere virtus tanta habetur, quantum
ea verbis potuere extollere praeclara ingenia. at po- 5
pulo Romano numquam ea copia fuit, quia pruden-
tissumus quisque maxume negotiosus erat, ingenium
nemo sine corpore exercebat, optumus quisque facere
quam dicere, sua ab aliis bene facta laudari quam
ipse aliorum narrare malebat.

Igitur domi militiaeque boni mores colebantur; 9
concordia maxuma, minuma avaritia erat; ius bonum-
que apud eos non legibus magis quam natura valebat.

2 iurgia discordias simultates cum hostibus exercebant,
cives cum civibus de virtute certabant. in suppliciis
deorum magnifici, domi parci, in amicos fideles erant.
3 duabus his artibus, audacia in bello, ubi pax evenerat
4 aequitate, seque remque publicam curabant. quarum
rerum ego maxuma documenta haec habeo, quod in
bello saepius vindicatum est in eos, qui contra im-
perium in hostem pugnaverant quique tardius revocati
proelio excesserant, quam qui signa relinquere aut
5 pulsi loco cedere ausi erant; in pace vero quod beni-
ficiis quam metu imperium agitabant et accepta iniuria
ignoscere quam persequi malebant.

10 Sed ubi labore atque iustitia res publica crevit,
reges magni bello domiti, nationes ferae et populi in-
gentes vi subacti, Carthago, aemula imperi Romani,
ab stirpe interiit, cuncta maria terraeque patebant,
2 saevire fortuna ac miscere omnia coepit. qui labores
pericula, dubias atque asperas res facile toleraverant,
eis otium divitiae, optanda alias, oneri miseriaeque
3 fuere. igitur primo imperi, pecuniae deinde cupido
crevit; ea quasi materies omnium malorum fuere.
4 namque avaritia fidem probitatem ceterasque artis
bonas subvortit; pro his superbiam crudelitatem, deos
5 neglegere, omnia venalia habere edocuit. ambitio
multos mortalis falsos fieri subegit, aliud clausum in
pectore aliud in lingua promptum habere, amicitias
inimicitiasque non ex re sed ex commodo aestumare
6 magisque voltum quam ingenium bonum habere. haec
primo paulatim crescere, interdum vindicari; post ubi
contagio quasi pestilentia invasit, civitas inmutata, im-
perium ex iustissumo atque optumo crudele intoleran-
dumque factum.

11 Sed primo magis ambitio quam avaritia animos
hominum exercebat, quod tamen vitium propius vir-
2 tutem erat. nam gloriam honorem imperium bonus
et ignavos aeque sibi exoptant; sed ille vera via niti-
tur, huic quia bonae artes desunt, dolis atque fallaciis

contendit. avaritia pecuniae studium habet, quam 3
nemo sapiens concupivit; ea quasi venenis malis in-
buta corpus animumque virilem effeminat, semper in-
finita insatiabilis est, neque copia neque inopia mi-
nuitur. sed postquam L. Sulla armis recepta re 4
publica bonis initiis malos eventus habuit, rapere
omnes, trahere, domum alius alius agros cupere, neque
modum neque modestiam victores habere, foeda cru-
deliaque in civis facinora facere. huc adcedebat quod 5
L. Sulla exercitum, quem in Asia ductaverat, quo sibi
fidum faceret, contra morem maiorum luxuriose nimis-
que liberaliter habuerat. loca amoena voluptaria fa-
cile in otio ferocis militum animos molliverant. ibi 6
primum insuevit exercitus populi Romani amare po-
tare, signa tabulas pictas vasa caelata mirari, ea pri-
vatim et publice rapere, delubra spoliare, sacra pro-
fanaque omnia polluere. igitur ei milites, postquam 7
victoriam adepti sunt, nihil reliqui victis fecere. quippe 8
secundae res sapientium animos fatigant: ne illi con-
ruptis moribus victoriae temperarent.

Postquam divitiae honori esse coepere et eas gloria 12
imperium potentia sequebatur, hebescere virtus, pau-
pertas probro haberi, innocentia pro malivolentia duci
coepit. igitur ex divitiis iuventutem luxuria atque 2
avaritia cum superbia invasere: rapere consumere, sua
parvi pendere aliena cupere, pudorem pudicitiam, di-
vina atque humana promiscua, nihil pensi neque mo-
derati habere. operae pretium est, cum domos atque 3
villas cognoveris in urbium modum exaedificatas, vi-
sere templa deorum, quae nostri maiores, religiosissumi
mortales, fecere. verum illi delubra deorum pietate, 4
domos suas gloria decorabant, neque victis quicquam
praeter iniuriae licentiam eripiebant. at hi contra, 5
ignavissumi homines, per summum scelus omnia ea
sociis adimere, quae fortissumi viri victores reliqu-
erant: proinde quasi iniuriam facere id demum esset
imperio uti. nam quid ea memorem, quae nisi eis 13

qui videre nemini credibilia sunt, a privatis conpluri-
2 bus subvorsos montis, maria constrata esse? quibus
mihi videntur ludibrio fuisse divitiae: quippe, quas
honeste habere licebat, abuti per turpitudinem prope-
3 rabant. sed lubido stupri ganeae ceterique cultus non
minor incesserat: viri muliebria pati, mulieres pudi-
citiam in propatulo habere; vescendi causa terra mari-
que omnia exquirere; dormire prius quam somni cu-
pido esset, non famem aut sitim, neque frigus neque
lassitudinem opperiri, sed ea omnia luxu antecapere.
4 haec iuventutem, ubi familiares opes defecerant, ad
5 facinora incendebant: animus inbutus malis artibus
haud facile lubidinibus carebat; eo profusius omnibus
modis quaestui atque sumptui deditus erat.
14 In tanta tamque conrupta civitate Catilina, id
quod factu facillumum erat, omnium flagitiorum atque
facinorum circum se tamquam stipatorum catervas
2 habebat. nam quicumque inpudicus adulter ganeo
manu ventre pene bona patria laceraverat, quique alie-
num aes grande conflaverat, quo flagitium aut facinus
3 redimeret, praeterea omnes undique parricidae sacri-
legi convicti iudiciis aut pro factis iudicium timentes,
ad hoc quos manus atque lingua periurio aut sanguine
civili alebat, postremo omnes quos flagitium egestas
conscius animus exagitabat, ei Catilinae proxumi fa-
4 miliaresque erant. quod si quis etiam a culpa vacuus
in amicitiam eius inciderat, cotidiano usu atque in-
5 lecebris facile par similisque ceteris efficiebatur. sed
maxume adulescentium familiaritates adpetebat: eorum
animi molles etiam et fluxi dolis haud difficulter capie-
6 bantur. nam ut cuiusque studium ex aetate flagrabat,
aliis scorta praebere, aliis canes atque equos mercari:
postremo neque sumptui neque modestiae suae par-
7 cere, dum illos obnoxios fidosque sibi faceret. scio
fuisse non nullos, qui ita existumarent, iuventu-
tem, quae domum Catilinae frequentabat, parum ho-
neste pudicitiam habuisse; sed ex aliis rebus magis,

quam quod cuiquam id conpertum foret, haec fama
valebat.

Iam primum adulescens Catilina multa nefanda 15
stupra fecerat, cum virgine nobili, cum sacerdote Vestae,
alia huiusce modi contra ius fasque. postremo captus 2
amore Aureliae Orestillae, cuius praeter formam nihil
umquam bonus laudavit, quod ea nubere illi dubitabat
timens privignum adulta aetate, pro certo creditur ne-
cato filio vacuam domum scelestis nuptiis fecisse.
quae quidem res mihi in primis videtur causa fuisse 3
facinus maturandi. namque animus inpurus, dis ho- 4
minibusque infestus neque vigiliis neque quietibus se-
dari poterat: ita conscientia mentem excitam vastabat.
igitur color ei exanguis, foedi oculi, citus modo modo 5
tardus incessus: prorsus in facie voltuque vecordia
inerat.

Sed iuventutem, quam, ut supra diximus, inlexerat, 16
multis modis mala facinora edocebat. ex illis testis 2
signatoresque falsos commodare; fidem fortunas peri-
cula vilia habere, post ubi eorum famam atque pu-
dorem adtriverat, maiora alia imperabat. si causa 3
peccandi in praesens minus subpetebat, nihilo minus
insontis sicuti sontis circumvenire iugulare: scilicet,
ne per otium torpescerent manus aut animus, gratuito
potius malus atque crudelis erat.

Eis amicis sociisque confisus Catilina, simul quod 4
aes alienum per omnis terras ingens erat et quod
plerique Sullani milites, largius suo usi, rapinarum et
victoriae veteris memores civile bellum exoptabant,
obprimundae rei publicae consilium cepit. in Italia 5
nullus exercitus, Cn. Pompeius in extremis terris
bellum gerebat; ipsi consulatum petenti magna spes,
senatus nihil sane intentus: tutae tranquillaeque res
omnes, sed ea prorsus opportuna Catilinae.

Igitur circiter kalendas Iunias L. Caesare et C. Fi- 17
gulo consulibus primo singulos appellare, hortari alios
alios temptare; opes suas, inparatam rem publicam,

2 magna praemia coniurationis docere. ubi satis ex-
plorata sunt quae voluit, in unum omnis convocat,
quibus maxuma necessitudo et plurumum audaciae in-
3 erat. eo convenere senatorii ordinis P. Lentulus Sura,
P. Autronius, L. Cassius Longinus, C. Cethegus, P. et
Ser. Sullae Ser. filii, L. Vargunteius, Q. Annius, M.
4 Porcius Laeca, L. Bestia, Q. Curius; praeterea ex
equestri ordine M. Fulvius Nobilior, L. Statilius, P.
Gabinius Capito, C. Cornelius; ad hoc multi ex colo-
5 niis et municipiis domi nobiles. erant praeterea con-
plures paulo occultius consili huiusce participes no-
biles, quos magis dominationis spes hortabatur quam
6 inopia aut alia necessitudo. ceterum iuventus plera-
que sed maxume nobilium Catilinae inceptis favebat:
quibus in otio vel magnifice vel molliter vivere copia
erat, incerta pro certis, bellum quam pacem malebant.
7 fuere item ea tempestate qui crederent M. Licinium
Crassum non ignarum eius consili fuisse: quia Cn.
Pompeius, invisus ipsi, magnum exercitum ductabat,
cuiusvis opes voluisse contra illius potentiam crescere,
simul confisum, si coniuratio valuisset, facile apud
illos principem se fore.

18 Sed antea item coniuravere pauci contra rem pu-
2 blicam, in quibus Catilina fuit. de qua quam verissume
potero dicam. L. Tullo et M'. Lepido consulibus P.
Autronius et P. Sulla designati consules legibus am-
3 bitus interrogati poenas dederant. post paulo Cati-
lina pecuniarum repetundarum reus prohibitus erat
consulatum petere, quod intra legitumos dies profiteri
4 nequivit. erat eodem tempore Cn. Piso, adulescens
nobilis, summae audaciae, egens factiosus, quem ad
perturbandam rem publicam inopia atque mali mores
5 stimulabant. cum hoc Catilina et Autronius circiter
nonas Decembris consilio communicato parabant in
Capitolio kalendis Ianuariis L. Cottam et L. Torqua-
tum consules interficere, ipsi fascibus correptis Piso-
nem cum exercitu ad optinendas duas Hispanias mittere.

ea re cognita rursus in nonas Februarias consilium 6
caedis transtulerant. iam tum non consulibus modo, 7
sed plerisque senatoribus perniciem machinabantur.
quod ni Catilina maturasset pro curia signum sociis 8
dare, eo die post conditam urbem Romam pessumum
facinus patratum foret. quia nondum frequentes ar-
mati convenerant, ea res consilium diremit. postea 19
Piso in citeriorem Hispaniam quaestor pro praetore
missus est adnitente Crasso, quod eum infestum in-
imicum Cn. Pompeio cognoverat. neque tamen sena- 2
tus provinciam invitus dederat, quippe foedum homi-
nem a re publica procul esse volebat, simul quia boni
conplures praesidium in eo putabant et iam tum po-
tentia Pompei formidulosa erat. sed is Piso in pro- 3
vincia ab equitibus Hispanis, quos in exercitu ducta-
bat, iter faciens occisus est. sunt qui ita dicant, 4
imperia eius iniusta superba crudelia barbaros nequi-
visse pati; alii autem, equites illos, Cn. Pompei vete- 5
res fidosque clientis, voluntate eius Pisonem aggressos:
numquam Hispanos praeterea tale facinus fecisse, sed
imperia saeva multa antea perpessos. nos eam rem
in medio relinquemus. de superiore coniuratione satis 6
dictum.

Catilina ubi eos, quos paulo ante memoravi, con- 20
venisse videt, tametsi cum singulis multa saepe ege-
rat, tamen in rem fore credens universos appellare et
cohortari, in abditam partem aedium secedit atque
ibi omnibus arbitris procul amotis orationem huiusce
modi habuit:

'Ni virtus fidesque vostra spectata mihi forent, 2
nequiquam opportuna res cecidisset; spes magna, do-
minatio in manibus frustra fuissent, neque ego per
ignaviam aut vana ingenia incerta pro certis capta-
rem. sed quia multis et magnis tempestatibus vos 3
cognovi fortis fidosque mihi, eo animus ausus est
maxumum atque pulcherrumum facinus incipere, simul
quia vobis eadem quae mihi bona malaque esse in-

4 tellexi; nam idem velle atque idem nolle, ea demum
firma amicitia est.
5 Sed ego quae mente agitavi, omnes iam antea divorsi
6 audistis. ceterum mihi in dies magis animus accenditur,
cum considero, quae condicio vitae futura sit, nisi nosmet
7 ipsi vindicamus in libertatem. nam postquam res publica
in paucorum potentium ius atque dicionem concessit,
semper illis reges tetrarchae vectigales esse, populi na-
tiones stipendia pendere; ceteri omnes, strenui boni, no-
biles atque ignobiles, volgus fuimus, sine gratia sine
auctoritate, eis obnoxii, quibus, si res publica valeret,
8 formidini essemus. itaque omnis gratia potentia, honos
divitiae apud illos sunt aut ubi illi volunt; nobis re-
9 liquere pericula repulsas, iudicia egestatem. quae quo
usque tandem patiemini, o fortissumi viri? nonne emori
per virtutem praestat quam vitam miseram atque in-
honestam, ubi alienae superbiae ludibrio fueris, per
10 dedecus amittere? verum enim vero, pro deum atque
hominum fidem, victoria in manu nobis est, viget
aetas, animus valet; contra illis annis atque divitiis
omnia consenuerunt. tantum modo incepto opus est,
11 cetera res expediet. etenim quis mortalium, cui virile
ingenium est, tolerare potest illis divitias superare,
quas profundant in extruendo mari et montibus co-
aequandis, nobis rem familiarem etiam ad necessaria
deesse? illos binas aut amplius domos continuare,
12 nobis larem familiarem nusquam ullum esse? cum
tabulas signa toreumata emunt, nova diruunt, alia
aedificant, postremo omnibus modis pecuniam trahunt
vexant, tamen summa lubidine divitias suas vincere
13 nequeunt. at nobis est domi inopia, foris aes alienum,
mala res, spes multo asperior: denique quid reliqui
habemus praeter miseram animam?
14 Quin igitur expergiscimini? en illa, illa quam saepe
optastis libertas, praeterea divitiae decus gloria in
oculis sita sunt; fortuna omnia ea victoribus praemia
15 posuit. res tempus, pericula egestas, belli spolia magni-

fica magis quam oratio mea vos hortantur. vel im- 16
peratore vel milite me utimini: neque animus neque
corpus a vobis aberit. haec ipsa, ut spero, vobiscum una 17
consul agam, nisi forte me animus fallit et vos servire
magis quam imperare parati estis.'

Postquam accepere ea homines, quibus mala ab- 21
unde omnia erant, sed neque res neque spes bona
ulla, tametsi illis quieta movere magna merces vide-
batur, tamen postulavere plerique, ut proponeret, quae
condicio belli foret, quae praemia armis peterent, quid
ubique opis aut spei haberent. tum Catilina polliceri 2
tabulas novas, proscriptionem locupletium, magistra-
tus sacerdotia, rapinas alia omnia, quae bellum atque
lubido victorum fert: praeterea esse in Hispania cite- 3
riore Pisonem, in Mauretania cum exercitu P. Sittium
Nucerinum, consili sui participes; petere consulatum
C. Antonium, quem sibi conlegam fore speraret, ho-
minem et familiarem et omnibus necessitudinibus cir-
cumventum; cum eo se consulem initium agundi factu-
rum. ad hoc maledictis increpabat omnis bonos, 4
suorum unum quemque nominans laudare: admonebat
alium egestatis alium cupiditatis suae, conpluris peri-
culi aut ignominiae, multos victoriae Sullanae, quibus
ea praedae fuerat. postquam omnium animos alacris 5
videt, cohortatus, ut petitionem suam curae haberent,
conventum dimisit. fuere ea tempestate qui dicerent 22
Catilinam oratione habita, cum ad ius iurandum popu-
laris sceleris sui adigeret, humani corporis sanguinem
vino permixtum in pateris circumtulisse: inde cum 2
post execrationem omnes degustavissent, sicuti in sol-
lemnibus sacris fieri consuevit, aperuisse consilium
suum; atque eo dictitare fecisse, quo inter se fidi magis
forent alius alii tanti facinoris conscii. non nulli ficta 3
et haec et multa praeterea existumabant ab eis, qui
Ciceronis invidiam, quae postea orta est, leniri crede-
bant atrocitate sceleris eorum, qui poenas dederant.
nobis ea res pro magnitudine parum conperta est.

23 Sed in ea coniuratione fuit Q. Curius, natus haud
obscuro loco, flagitiis atque facinoribus coopertus,
2 quem censores senatu probri gratia moverant. huic
homini non minor vanitas inerat quam audacia: neque
reticere quae audierat, neque suamet ipse scelera oc-
cultare, prorsus neque dicere neque facere quicquam
3 pensi habebat. erat ei cum Fulvia, muliere nobili,
stupri vetus consuetudo. cui cum minus gratus esset,
quia inopia minus largiri poterat, repente glorians
maria montisque polliceri coepit et minari interdum
ferro, ni sibi obnoxia foret, postremo ferocius agitare
4 quam solitus erat. at Fulvia insolentiae Curi causa
cognita tale periculum rei publicae haud occultum
habuit, sed sublato auctore de Catilinae coniuratione
quae quoque modo audierat, conpluribus narravit.
5 Ea res in primis studia hominum accendit ad con-
6 sulatum mandandum M. Tullio Ciceroni. namque antea
pleraque nobilitas invidia aestuabat, et quasi pollui
consulatum credebant, si eum quamvis egregius homo
novos adeptus foret. sed ubi periculum advenit, in-
24 vidia atque superbia post fuere. igitur comitiis ha-
bitis consules declarantur M. Tullius et C. Antonius.
quod factum primo popularis coniurationis concusserat.
2 neque tamen Catilinae furor minuebatur, sed in dies
plura agitare: arma per Italiam locis opportunis pa-
rare, pecuniam sua aut amicorum fide sumptam mu-
tuam Faesulas ad Manlium quendam portare, qui postea
3 princeps fuit belli faciundi. ea tempestate plurimos
cuiusque generis homines adscivisse sibi dicitur, mu-
lieres etiam aliquot, quae primo ingentis sumptus
stupro corporis toleraverant, post ubi aetas tantum
modo quaestui neque luxuriae modum fecerat, aes
4 alienum grande conflaverant. per eas se Catilina cre-
debat posse servitia urbana sollicitare, urbem incendere,
viros earum vel adiungere sibi vel interficere.
25 Sed in eis erat Sempronia, quae multa saepe vi-
2 rilis audaciae facinora conmiserat. haec mulier genere

atque forma, praeterea viro atque liberis satis fortu-
nata fuit; litteris Graecis et Latinis docta, psallere et
saltare elegantius quam necesse est probae, multa alia,
quae instrumenta luxuriae sunt. sed ei cariora semper 3
omnia quam decus atque pudicitia fuit; pecuniae an
famae minus parceret, haud facile discerneres; lubido
sic accensa, ut saepius peteret viros quam peteretur.
sed ea saepe antehac fidem prodiderat, creditum ab- 4
iuraverat, caedis conscia fuerat: luxuria atque inopia
praeceps abierat. verum ingenium eius haud absur- 5
dum: posse versus facere, iocum movere, sermone uti
vel modesto vel molli vel procaci; prorsus multae fa-
cetiae multusque lepos inerat.

His rebus conparatis Catilina nihilo minus in pro- 26
xumum annum consulatum petebat, sperans, si desi-
gnatus foret, facile se ex voluntate Antonio usurum.
neque interea quietus erat, sed omnibus modis insidias
parabat Ciceroni. neque illi tamen ad cavendum dolus 2
aut astutiae deerant. namque a principio consulatus 3
sui multa pollicendo per Fulviam effecerat, ut Q. Cu-
rius, de quo paulo ante memoravi, consilia Catilinae
sibi proderet; ad hoc conlegam suum Antonium pac- 4
tione provinciae perpulerat, ne contra rem publicam
sentiret; circum se praesidia amicorum atque clientium
occulte habebat. postquam dies comitiorum venit et 5
Catilinae neque petitio neque insidiae, quas consulibus
in campo fecerat, prospere cessere, constituit bellum
facere et extrema omnia experiri, quoniam quae oc-
culte temptaverat, aspera foedaque evenerant.

Igitur C. Manlium Faesulas atque in eam partem 27
Etruriae, Septimium quendam Camertem in agrum
Picenum, C. Iulium in Apuliam dimisit, praeterea
alium alio, quem ubique opportunum sibi fore cre-
debat. interea Romae multa simul moliri: [consulibus] 2
insidias tendere, parare incendia, opportuna loca ar-
matis hominibus obsidere. ipse cum telo esse, item
alios iubere, hortari uti semper intenti paratique essent.

dies noctisque festinare vigilare, neque insomniis neque
3 labore fatigari. postremo, ubi multa agitanti nihil
procedit, rursus intempesta nocte coniurationis prin-
4 cipes convocat per M. Porcium Laecam, ibique multa
de ignavia eorum questus docet se Manlium prae-
misisse ad eam multitudinem, quam ad capiunda arma
paraverat, item alios in alia loca opportuna, qui ini-
tium belli facerent, seque ad exercitum proficisci
cupere, si prius Ciceronem obpressisset; eum suis con-
28 siliis multum officere. igitur perterritis ac dubitan-
tibus ceteris C. Cornelius eques Romanus operam
suam pollicitus et cum eo L. Vargunteius senator
constituere ea nocte paulo post cum armatis homi-
nibus sicuti salutatum introire ad Ciceronem ac de
2 inproviso domi suae inparatum confodere. Curius ubi
intellegit, quantum periculum consuli inpendeat, pro-
pere per Fulviam Ciceroni dolum qui parabatur enun-
3 tiat. ita illi ianua prohibiti tantum facinus frustra
susceperant.
4 Interea Manlius in Etruria plebem sollicitare,
egestate simul ac dolore iniuriae novarum rerum cu-
pidam, quod Sullae dominatione agros bonaque omnia
amiserat; praeterea latrones cuiusque generis, quorum
in ea regione magna copia erat; non nullos ex Sul-
lanis coloniis, quibus lubido atque luxuria ex magnis
rapinis nihil reliqui fecerat.
29 Ea cum Ciceroni nuntiarentur, ancipiti malo permo-
tus, quod neque urbem ab insidiis privato consilio lon-
gius tueri poterat neque, exercitus Manli quantus aut quo
consilio foret, satis conpertum habebat, rem ad senatum
2 refert, iam antea volgi rumoribus exagitatam. itaque,
quod plerumque in atroci negotio solet, senatus decrevit,
darent operam consules, ne quid res publica detrimenti
3 caperet. ea potestas per senatum more Romano magi-
stratui maxuma permittitur, exercitum parare, bellum
gerere, coercere omnibus modis socios atque civis, domi
militiaeque imperium atque iudicium summum habere;

aliter sine populi iussu nullius earum rerum consuli
ius est.

Post paucos dies L. Saenius senator in senatu lit- 30
teras recitavit, quas Faesulis adlatas sibi dicebat, in
quibus scriptum erat C. Manlium arma cepisse cum
magna multitudine ante diem VI kalendas Novembris.
simul, id quod in tali re solet, alii portenta atque 2
prodigia nuntiabant, alii conventus fieri, arma portari,
Capuae atque in Apulia servile bellum moveri. igitur 3
senati decreto Q. Marcius Rex Faesulas, Q. Metellus
Creticus in Apuliam circumque ea loca missi (ei utri- 4
que ad urbem imperatores erant, inpediti, ne trium-
pharent, calumnia paucorum, quibus omnia honesta
atque inhonesta vendere mos erat), sed praetores 5
Q. Pompeius Rufus Capuam, Q. Metellus Celer in
agrum Picenum, eisque permissum, uti pro tempore
atque periculo exercitum conpararent. ad hoc, si quis 6
indicavisset de coniuratione, quae contra rem publicam
facta erat, praemium servo libertatem et sestertia
centum, libero inpunitatem eius rei et sestertia ducenta,
itemque decrevere, uti gladiatoriae familiae Capuam 7
et in cetera municipia distribuerentur pro cuiusque
opibus, Romae per totam urbem vigiliae haberentur
eisque minores magistratus praeessent.

Quibus rebus permota civitas atque inmutata urbis 31
facies erat. ex summa laetitia atque lascivia, quae
diuturna quies pepererat, repente omnis tristitia in-
vasit: festinare trepidare, neque loco neque homini 2
cuiquam satis credere, neque bellum gerere neque
pacem habere, suo quisque metu pericula metiri. ad 3
hoc mulieres, quibus rei publicae magnitudine belli
timor insolitus incesserat, adflictare sese, manus sup-
plices ad caelum tendere, miserari parvos liberos, ro-
gitare omnia *omnia* pavere, superbia atque deliciis
omissis sibi patriaeque diffidere.

At Catilinae crudelis animus eadem illa movebat, 4
tametsi praesidia parabantur et ipse lege Plautia

5 interrogatus erat ab L. Paulo. postremo dissimulandi
causa aut sui expurgandi, sicut iurgio lacessitus foret, in
6 senatum venit. tum M. Tullius consul, sive praesen-
tiam eius timens sive ira conmotus, orationem habuit
luculentam atque utilem rei publicae, quam postea
7 scriptam edidit. sed ubi ille adsedit, Catilina, ut erat
paratus ad dissimulanda omnia, demisso voltu voce
supplici postulare a patribus coepit, ne quid de se
temere crederent: ea familia ortum, ita se ab adule-
scentia vitam instituisse, ut omnia bona in spe haberet.
ne existumarent sibi, patricio homini, cuius ipsius
atque maiorum pluruma benificia in plebem Romanam
essent, perdita re publica opus esse, cum eam servaret
8 M. Tullius, inquilinus civis urbis Romae. ad hoc male
dicta alia cum adderet, obstrepere omnes, hostem at-
9 que parricidam vocare. tum ille furibundus 'quoniam
quidem circumventus' inquit 'ab inimicis praeceps
32 agor, incendium meum ruina restinguam'. deinde se
ex curia domum proripuit. ibi multa ipse secum vol-
vens, quod neque insidiae consuli procedebant et ab
incendio intellegebat urbem vigiliis munitam, optumum
factu credens exercitum augere ac prius quam legiones
scriberentur, multa antecapere, quae bello usui forent,
nocte intempesta cum paucis in Manliana castra pro-
2 fectus est. sed Cethego atque Lentulo ceterisque,
quorum cognoverat promptam audaciam, mandat, qui-
bus rebus possent, opes factionis confirment, insidias
consuli maturent, caedem incendia aliaque belli faci-
nora parent: sese prope diem cum magno exercitu ad
urbem accessurum.

3 Dum haec Romae geruntur, C. Manlius ex suo
numero legatos ad Marcium Regem mittit cum man-
datis huiusce modi:

33 'Deos hominesque testamur, imperator, nos arma
neque contra patriam cepisse neque quo periculum aliis
faceremus, sed uti corpora nostra ab iniuria tuta forent,
qui miseri egentes violentia atque crudelitate faenera-

torum plerique patriae sedis, omnes fama atque fortunis
expertes sumus. neque cuiquam nostrum licuit more
maiorum lege uti neque amisso patrimonio liberum cor-
pus habere: tanta saevitia faeneratorum atque praetoris
fuit. saepe maiores vostrum, miseriti plebis Romanae, 2
decretis suis inopiae eius opitulati sunt, ac novissume
memoria nostra propter magnitudinem aeris alieni vo-
lentibus omnibus bonis argentum aere solutum est. saepe 3
ipsa plebs, aut dominandi studio permota aut superbia
magistratuum, armata a patribus secessit. at nos non 4
imperium neque divitias petimus, quarum rerum causa
bella atque certamina omnia inter mortalis sunt, sed
libertatem, quam nemo bonus nisi cum anima simul
amittit. te atque senatum obtestamur, consulatis 5
miseris civibus, legis praesidium, quod iniquitas prae-
toris eripuit, restituatis, neve nobis eam necessitudinem
inponatis, ut quaeramus, quonam modo maxume ulti
sanguinem nostrum pereamus.'

Ad haec Q. Marcius respondit, si quid ab senatu 34
petere vellent, ab armis discedant, Romam supplices
proficiscantur: ea mansuetudine atque misericordia se-
natum populi Romani semper fuisse, ut nemo umquam
ab eo frustra auxilium petiverit.

At Catilina ex itinere plerisque consularibus, prae- 2
terea optumo cuique litteras mittit: se falsis crimi-
nibus circumventum, quoniam factioni inimicorum re-
sistere nequiverit, fortunae cedere, Massiliam in exilium
proficisci, non quo sibi tanti sceleris conscius esset,
sed uti res publica quieta foret neve ex sua conten-
tione seditio oreretur. ab his longe divorsas litteras 3
Q. Catulus in senatu recitavit, quas sibi nomine Ca-
tilinae redditas dicebat. earum exemplum infra scrip-
tum est.

'L. Catilina Q. Catulo. Egregia tua fides, re co- 35
gnita, grata mihi magnis in meis periculis, fiduciam
commendationi meae tribuit. quam ob rem defen- 2
sionem in novo consilio non statui parare: satisfac-

tionem ex nulla conscientia de culpa proponere de-
3 crevi, quam me dius fidius veram licet cognoscas. in-
iuriis contumeliisque concitatus, quod fructu laboris
industriaeque meae privatus statum dignitatis non
optinebam, publicam miserorum causam pro mea con-
suetudine suscepi, non qui aes alienum meis nomi-
nibus ex possessionibus solvere non possem (et alienis
nominibus liberalitas Orestillae suis filiaeque copiis
persolveret), sed quod non dignos homines honore
honestatos videbam meque falsa suspicione alienatum
4 esse sentiebam. hoc nomine satis honestas pro meo
casu spes reliquae dignitatis conservandae sum se-
5 cutus. plura cum scribere vellem, nuntiatum est vim
6 mihi parari. nunc Orestillam commendo tuaeque fidei
trado; eam ab iniuria defendas per liberos tuos ro-
gatus. haveto.'

36 Sed ipse paucos dies conmoratus apud C. Flami-
nium in agro Arretino, dum vicinitatem antea solli-
citatam armis exornat, cum fascibus atque aliis im-
2 peri insignibus in castra ad Manlium contendit. haec
ubi Romae conperta sunt, senatus Catilinam et Man-
lium hostis iudicat, ceterae multitudini diem statuit,
ante quam sine fraude liceret ab armis discedere
3 praeter rerum capitalium condemnatis. praeterea de-
cernit, uti consules dilectum habeant, Antonius cum
exercitu Catilinam persequi maturet, Cicero urbi prae-
sidio sit.

4 Ea tempestate mihi imperium populi Romani multo
maxume miserabile visum est. cui cum ad occasum
ab ortu solis omnia domita armis parerent, domi otium
atque divitiae, quae prima mortales putant, adfluerent,
fuere tamen cives, qui seque remque publicam opsti-
5 natis animis perditum irent. namque duobus senati
decretis ex tanta multitudine neque praemio inductus
coniurationem patefecerat neque ex castris Catilinae
quisquam omnium discesserat: tanta vis morbi atque
37 uti tabes plerosque civium animos invaserat. neque

solum illis aliena mens erat, qui conscii coniurationis
fuerant, sed omnino cuncta plebes novarum rerum
studio Catilinae incepta probabat. id adeo more suo 2
videbatur facere. nam semper in civitate quibus opes 3
nullae sunt, bonis invident, malos extollunt, vetera
odere, nova exoptant, odio suarum rerum mutari
omnia student, turba atque seditionibus sine cura
aluntur, quoniam egestas facile habetur sine damno.
sed urbana plebes ea vero praeceps erat de multis 4
causis. primum omnium qui ubique probro atque pe- 5
tulantia maxume praestabant, item alii, qui per dedecora
alebantur patrimoniis amissis, postremo omnes, quos
flagitium aut facinus domo expulerat, ei Romam sicut
in sentinam confluxerant. deinde multi memores Sul- 6
lanae victoriae, quod ex gregariis militibus alios sena-
tores videbant, alios ita divites, ut regio victu atque
cultu aetatem agerent, sibi quisque, si in armis foret,
ex victoria talia sperabat. praeterea iuventus, quae 7
in agris manuum mercede inopiam toleraverat, pri-
vatis atque publicis largitionibus excita urbanum otium
ingrato labori praetulerat. eos atque alios omnis malum
publicum alebat. quo minus mirandum est homines 8
egentis malis moribus maxuma spe rei publicae iuxta
ac sibi consuluisse. praeterea quorum victoria Sullae 9
parentes proscripti, bona erepta, ius libertatis inmi-
nutum erat, haud sane alio animo belli eventum ex-
pectabant. ad hoc quicumque aliarum atque senatus 10
partium erant, conturbari rem publicam quam minus
valere ipsi malebant. id adeo malum multos post 11
annos in civitatem revorterat. nam postquam Cn. 38
Pompeio et M. Crasso consulibus tribunicia potestas
restituta est, homines adulescentes summam potesta-
tem nacti, quibus aetas animusque ferox erat, coepere
senatum criminando plebem exagitare, dein largiundo
atque pollicitando magis incendere, ita ipsi clari po-
tentesque fieri. contra eos summa ope nitebatur plera- 2
que nobilitas senatus specie pro sua magnitudine.

3 namque, uti paucis verum absolvam, post illa tem-
pora quicumque rem publicam agitavere, honestis no-
minibus, alii sicuti populi iura defenderent, pars quo
senatus auctoritas maxuma foret, bonum publicum
4 simulantes pro sua quisque potentia certabant. neque
illis modestia neque modus contentionis erat: utrique
39 victoriam crudeliter exercebant. sed postquam Cn.
Pompeius ad bellum maritumum atque Mithridaticum
missus est, plebis opes inminutae, paucorum potentia
2 crevit. ei magistratus provincias aliaque omnia tenere,
ipsi innoxii florentes sine metu aetatem agere ceteros-
que iudiciis terrere, quo plebem in magistratu placi-
3 dius tractarent. sed ubi primum dubiis rebus novandi
spes oblata est, vetus certamen animos eorum adrexit.
4 quod si primo proelio Catilina superior aut aequa
manu discessisset, profecto magna clades atque cala-
mitas rem publicam obpressisset, neque illis, qui vic-
toriam adepti forent, diutius ea uti licuisset, quin de-
fessis et exanguibus qui plus posset, imperium atque
5 libertatem extorqueret. fuere tamen extra coniura-
tionem conplures, qui ad Catilinam initio profecti
sunt. in eis erat Fulvius, senatoris filius, quem re-
tractum ex itinere parens necari iussit.

6 Isdem temporibus Romae Lentulus, sicuti Catilina
praeceperat, quoscumque moribus aut fortuna novis
rebus idoneos credebat, aut per se aut per alios solli-
citabat, neque solum civis, sed cuiusque modi genus
40 hominum, quod modo bello usui foret. igitur P. Um-
breno cuidam negotium dat, uti legatos Allobrogum
requirat eosque, si possit, inpellat ad societatem belli,
existumans publice privatimque aere alieno obpressos,
praeterea quod natura gens Gallica bellicosa esset,
2 facile eos ad tale consilium adduci posse. Umbrenus
quod in Gallia negotiatus erat, plerisque principibus
civitatium notus erat atque eos noverat. itaque sine
mora, ubi primum legatos in foro conspexit, percon-
tatus pauca de statu civitatis et quasi dolens eius

casum requirere coepit, quem exitum tantis malis
sperarent. postquam illos videt queri de avaritia ma- 3
gistratuum, accusare senatum, quod in eo auxili nihil
esset, miseriis suis remedium mortem expectare, 'at
ego' inquit 'vobis, si modo viri esse voltis, rationem
ostendam, qua tanta ista mala effugiatis'. haec ubi 4
dixit, Allobroges in maxumam spem adducti Umbre-
num orare, ut sui misereretur: nihil tam asperum
neque tam difficile esse, quod non cupidissume facturi
essent, dum ea res civitatem aere alieno liberaret.
ille eos in domum D. Bruti perducit, quod foro pro- 5
pinqua erat neque aliena consili propter Semproniam;
nam tum Brutus ab Roma aberat. praeterea Gabi- 6
nium arcessit, quo maior auctoritas sermoni inesset.
eo praesente coniurationem aperit, nominat socios,
praeterea multos cuiusque generis innoxios, quo legatis
animus amplior esset. deinde eos pollicitos operam
suam domum dimittit. sed Allobroges diu in incerto 41
habuere, quidnam consili caperent. in altera parte 2
erat aes alienum, studium belli, magna merces in spe
victoriae, at in altera maiores opes, tuta consilia, pro
incerta spe certa praemia. haec illis volventibus tan- 3
dem vicit fortuna rei publicae. itaque Q. Fabio Sangae, 4
cuius patrocinio civitas plurumum utebatur, rem omnem
uti cognoverant, aperiunt. Cicero per Sangam consilio 5
cognito legatis praecepit, ut studium coniurationis
vehementer simulent, ceteros adeant, bene polliceantur
dentque operam, uti eos quam maxume manifestos
habeant.

Isdem fere temporibus in Gallia citeriore atque 42
ulteriore, item in agro Piceno Bruttio Apulia motus
erat. namque illi, quos ante Catilina dimiserat, in- 2
consulte ac veluti per dementiam cuncta simul agebant.
nocturnis consiliis, armorum atque telorum portatio-
nibus, festinando agitando omnia plus timoris quam
periculi effecerant. ex eo numero conpluris Q. Metellus 3
Celer praetor ex senatus consulto causa cognita in

vincula coniecerat, item in citeriore Gallia C. Murena,
qui ei provinciae legatus praeerat.
43 At Romae Lentulus cum ceteris, qui principes
coniurationis erant, paratis ut videbatur magnis copiis
constituerant, uti, cum Catilina in agrum Faesulanum
cum exercitu venisset, L. Bestia tribunus plebis con-
tione habita quereretur de actionibus Ciceronis bellique
gravissumi invidiam optumo consuli inponeret: eo
signo proxuma nocte cetera multitudo coniurationis
2 suum quisque negotium exequeretur. sed ea divisa hoc
modo dicebantur, Statilius et Gabinius uti cum magna
manu duodecim simul opportuna loca urbis incende-
rent, quo tumultu facilior aditus ad consulem ceteros-
que, quibus insidiae parabantur, fieret; Cethegus Ci-
ceronis ianuam obsideret eumque vi aggrederetur, alius
autem alium, sed filii familiarum, quorum ex nobili-
tate maxuma pars erat, parentis interficerent; simul
caede et incendio perculsis omnibus ad Catilinam
3 erumperent. inter haec parata atque decreta Cethegus
semper querebatur de ignavia sociorum: illos dubi-
tando et dies prolatando magnas opportunitates con-
rumpere, facto, non consulto in tali periculo opus
esse, seque, si pauci adiuvarent, languentibus aliis im-
4 petum in curiam facturum. natura ferox vehemens manu
promptus erat, maxumum bonum in celeritate putabat.
44 Sed Allobroges ex praecepto Ciceronis per Gabi-
nium ceteros conveniunt. ab Lentulo Cethego Sta-
tilio item Cassio postulant ius iurandum, quod signa-
tum ad civis perferant: aliter haud facile eos ad
2 tantum negotium inpelli posse. ceteri nihil suspicantes
dant, Cassius semet eo brevi venturum pollicetur ac
3 paulo ante legatos ex urbe proficiscitur. Lentulus
cum eis T. Volturcium quendam Crotoniensem mittit,
ut Allobroges prius quam domum pergerent, cum Ca-
tilina data atque accepta fide societatem confirmarent.
4 ipse Volturcio litteras ad Catilinam dat, quarum exem-
plum infra scriptum est.

'Qui sim, ex eo, quem ad te misi, cognosces. fac 5
cogites, in quanta calamitate sis, et memineris te
virum esse. consideres, quid tuae rationes postulent.
auxilium petas ab omnibus, etiam ab infimis.'
Ad hoc mandata verbis dat: cum ab senatu hostis 6
iudicatus sit, quo consilio servitia repudiet? in urbe
parata esse quae iusserit. ne cunctetur ipse propius
adcedere. his rebus ita actis, constituta nocte qua 45
proficiscerentur, Cicero per legatos cuncta edoctus
L. Valerio Flacco et C. Pomptino praetoribus im-
perat, ut in ponte Mulvio per insidias Allobrogum
comitatūs deprehendant. rem omnem aperit, cuius
gratia mittebantur; cetera, uti facto opus sit, ita agant,
permittit. illi, homines militares, sine tumultu prae- 2
sidiis conlocatis, sicuti praeceptum erat, occulte pon-
tem obsidunt. postquam ad id loci legati cum Volturcio 3
venerunt et simul utrimque clamor exortus est, Galli
cito cognito consilio sine mora praetoribus se tradunt,
Volturcius primo cohortatus ceteros gladio se a multi- 4
tudine defendit, deinde, ubi a legatis desertus est, multa
prius de salute sua Pomptinum obtestatus, quod ei
notus erat, postremo timidus ac vitae diffidens velut
hostibus sese praetoribus dedit.
Quibus rebus confectis omnia propere per nuntios 46
consuli declarantur. at illum ingens cura atque lae- 2
titia simul occupavere. nam laetabatur intellegens
coniuratione patefacta civitatem periculis ereptam esse,
porro autem anxius erat dubitans, in maxumo scelere
tantis civibus deprehensis quid facto opus esset: poe-
nam illorum sibi oneri, inpunitatem perdundae rei
publicae fore credebat. igitur confirmato animo vo- 3
cari ad sese iubet Lentulum Cethegum Statilium
Gabinium itemque Caeparium Terracinensem, qui in
Apuliam ad concitanda servitia proficisci parabat.
ceteri sine mora veniunt, Caeparius, paulo ante domo 4
egressus, cognito indicio ex urbe profugerat. consul 5
Lentulum, quod praetor erat, ipse manu tenens in

senatum perducit, reliquos cum custodibus in aedem
6 Concordiae venire iubet. eo senatum advocat magna-
que frequentia eius ordinis Volturcium cum legatis
introducit, Flaccum praetorem scrinium cum litteris,
47 quas a legatis acceperat, eodem adferre iubet. Vol-
turcius interrogatus de itinere, de litteris, postremo quid
aut qua de causa consili habuisset, primo fingere alia,
dissimulare de coniuratione; post ubi fide publica di-
cere iussus est, omnia, uti gesta erant, aperit docetque
se paucis ante diebus a Gabinio et Caepario socium
adscitum nihil amplius scire quam legatos, tantum
modo audire solitum ex Gabinio P. Autronium Ser.
Sullam L. Vargunteium, multos praeterea in ea con-
2 iuratione esse. eadem Galli fatentur ac Lentulum
dissimulantem coarguunt praeter litteras sermonibus,
quos ille habere solitus erat: ex libris Sibyllinis re-
gnum Romae tribus Corneliis portendi; Cinnam atque
Sullam antea, se tertium esse, cui fatum foret urbis
potiri; praeterea ab incenso Capitolio illum esse vige-
sumum annum, quem saepe ex prodigiis haruspices
3 respondissent bello civili cruentum fore. igitur per-
lectis litteris, cum prius omnes signa sua cogno-
vissent, senatus decernit, uti abdicato magistratu Len-
tulus itemque ceteri in liberis custodiis habeantur.
4 itaque Lentulus P. Lentulo Spintheri, qui tum aedilis
erat, Cethegus Q. Cornificio, Statilius C. Caesari, Ga-
binius M. Crasso, Caeparius (nam is paulo ante ex
fuga retractus erat) Cn. Terentio senatori traduntur.
48 Interea plebs coniuratione patefacta, quae primo
cupida rerum novarum nimis bello favebat, mutata
mente Catilinae consilia execrari, Ciceronem ad cae-
lum tollere: veluti ex servitute erepta gaudium atque
2 laetitiam agitabat. namque alia belli facinora prae-
dae magis quam detrimento fore, incendium vero cru-
dele inmoderatum ac sibi maxume calamitosum puta-
bat, quippe cui omnes copiae in usu cotidiano et cultu
corporis erant.

Post eum diem quidam L. Tarquinius ad senatum 3
adductus erat, quem ad Catilinam proficiscentem ex
itinere retractum aiebant. is cum se diceret indica- 4
turum de coniuratione, si fides publica data esset,
iussus a consule quae sciret, edicere, eadem fere quae
Volturcius de paratis incendiis, de caede bonorum, de
itinere hostium senatum docet: praeterea se missum
a M. Crasso, qui Catilinae nuntiaret, ne eum Lentulus
et Cethegus aliique ex coniuratione deprehensi terre-
rent, eoque magis properaret ad urbem adcedere, quo
et ceterorum animos reficeret et illi facilius e periculo
eriperentur. sed ubi Tarquinius Crassum nominavit, 5
hominem nobilem maxumis divitiis summa potentia,
alii rem incredibilem rati, pars tametsi verum existu-
mabant, tamen quia in tali tempore tanta vis hominis
magis leniunda quam exagitanda videbatur, plerique
Crasso ex negotiis privatis obnoxii conclamant in-
dicem falsum esse, deque ea re postulant uti refera-
tur. itaque consulente Cicerone frequens senatus de- 6
cernit Tarquini indicium falsum videri eumque in
vinculis retinendum neque amplius potestatem faciun-
dam, nisi de eo indicaret, cuius consilio tantam rem
esset mentitus. erant eo tempore qui existumarent 7
indicium illud a P. Autronio machinatum, quo facilius
appellato Crasso per societatem periculi reliquos illius
potentia tegeret. alii Tarquinium a Cicerone inmissum 8
aiebant, ne Crassus more suo suscepto malorum patro-
cinio rem publicam conturbaret. ipsum Crassum ego 9
postea praedicantem audivi tantam illam contumeliam
sibi ab Cicerone inpositam.

Sed isdem temporibus Q. Catulus et C. Piso ne- 49
que precibus neque gratia neque pretio Ciceronem
inpellere potuere, uti per Allobroges aut alium in-
dicem C. Caesar falso nominaretur. nam uterque cum 2
illo gravis inimicitias exercebant: Piso oppugnatus in
iudicio pecuniarum repetundarum propter cuiusdam
Transpadani supplicium iniustum, Catulus ex petitione

pontificatus odio incensus, quod extrema aetate, ma-
xumis honoribus usus, ab adulescentulo Caesare victus
3 discesserat. res autem opportuna videbatur, quod is
privatim egregia liberalitate, publice maxumis mune-
4 ribus grandem pecuniam debebat. sed ubi consulem
ad tantum facinus inpellere nequeunt, ipsi singillatim
circumeundo atque ementiundo quae se ex Volturcio
aut Allobrogibus audisse dicerent, magnam illi in-
vidiam conflaverant, usque eo ut non nulli equites
Romani, qui praesidi causa cum telis erant circum
aedem Concordiae, seu periculi magnitudine seu animi
mobilitate inpulsi, quo studium suum in rem publicam
clarius esset, egredienti ex senatu Caesari gladio mi-
nitarentur.

50 Dum haec in senatu aguntur et dum legatis Allo-
brogum et T. Volturcio, conprobato eorum indicio,
praemia decernuntur, liberti et pauci ex clientibus
Lentuli divorsis itineribus opifices atque servitia in
vicis ad eum eripiundum sollicitabant, partim exquire-
bant duces multitudinum, qui pretio rem publicam
2 vexare soliti erant. Cethegus autem per nuntios fami-
liam atque libertos suos, lectos et exercitatos, orabat
in audaciam, ut grege facto cum telis ad sese in-
3 rumperent. consul ubi ea parari cognovit, dispositis
praesidiis, ut res atque tempus monebat, convocato
senatu refert, quid de eis fieri placeat, qui in custo-
diam traditi erant. sed eos paulo ante frequens se-
4 natus iudicaverat contra rem publicam fecisse. tum
D. Iunius Silanus primus sententiam rogatus, quod eo
tempore consul designatus erat, de eis, qui in custo-
diis tenebantur, et praeterea de L. Cassio P. Furio
P. Umbreno Q. Annio, si deprehensi forent, supplicium
sumundum decreverat; isque postea permotus oratione
C. Caesaris pedibus in sententiam Ti. Neronis iturum
se dixit, quod de ea re praesidiis additis referundum
5 censuerat. sed Caesar, ubi ad eum ventum est, roga-
tus sententiam a consule huiusce modi verba locutus est:

'Omnis homines, patres conscripti, qui de rebus 51
dubiis consultant, ab odio amicitia, ira atque misericordia vacuos esse decet. haud facile animus verum 2
providet, ubi illa officiunt, neque quisquam omnium lubidini simul et usui paruit. ubi intenderis ingenium, 3
valet: si lubido possidet, ea dominatur, animus nihil valet. magna mihi copia est memorandi, patres con- 4
scripti, qui reges atque populi ira aut misericordia inpulsi male consuluerint. sed ea malo dicere, quae maiores nostri contra lubidinem animi sui recte atque ordine fecere. bello Macedonico, quod cum rege Perse 5
gessimus, Rhodiorum civitas magna atque magnifica, quae populi Romani opibus creverat, infida atque advorsa nobis fuit. sed postquam bello confecto de Rhodiis consultum est, maiores nostri, ne quis divitiarum magis quam iniuriae causa bellum inceptum diceret, inpunitos eos dimisere. item bellis Punicis omnibus, 6
cum saepe Carthaginienses et in pace et per indutias multa nefaria facinora fecissent, numquam ipsi per occasionem talia fecere: magis quid se dignum foret, quam quid in illos iure fieri posset, quaerebant. hoc 7
item vobis providendum est, patres conscripti, ne plus apud vos valeat P. Lentuli et ceterorum scelus quam vostra dignitas, neu magis irae vostrae quam famae consulatis. nam si digna poena pro factis eorum 8
reperitur, novom consilium adprobo: sin magnitudo sceleris omnium ingenia exuperat, his utendum censeo, quae legibus conparata sunt.

Plerique eorum, qui ante me sententias dixerunt, con- 9
posite atque magnifice casum rei publicae miserati sunt. quae belli saevitia esset, quae victis acciderent, enumeravere: rapi virgines pueros, divelli liberos a parentum conplexu, matres familiarum pati quae victoribus conlubuissent, fana atque domos spoliari, caedem incendia fieri, postremo armis cadaveribus, cruore atque luctu omnia conpleri. sed, per deos inmortalis, quo illa oratio per- 10
tinuit? an uti vos infestos coniurationi faceret? scilicet,

quem res tanta et tam atrox non permovit, eum oratio
11 accendet. non ita est, neque cuiquam mortalium iniuriae
suae parvae videntur: multi eas gravius aequo habuere.
12 sed alia aliis licentia est, patres conscripti. qui de-
missi in obscuro vitam habent, si quid iracundia de-
liquere, pauci sciunt; fama atque fortuna eorum pares
sunt: qui magno imperio praediti in excelso aetatem
13 agunt, eorum facta cuncti mortales novere. ita in
maxuma fortuna minuma licentia est; neque studere
14 neque odisse, sed minume irasci decet; quae apud alios
iracundia dicitur, ea in imperio superbia atque crude-
15 litas appellatur. equidem ego sic existumo, patres
conscripti, omnis cruciatus minores quam facinora
illorum esse. sed plerique mortales postrema memi-
nere et in hominibus inpiis sceleris eorum obliti de
poena disserunt, si ea paulo saevior fuit.
16 D. Silanum, virum fortem atque strenuum, certo
scio quae dixerit, studio rei publicae dixisse, neque
illum in tanta re gratiam aut inimicitias exercere;
17 eos mores eamque modestiam viri cognovi. verum
sententia eius mihi non crudelis (quid enim in talis
homines crudele fieri potest?) sed aliena a re publica
18 nostra videtur. nam profecto aut metus aut iniuria
te subegit, Silane, consulem designatum genus poenae
19 novom decernere. de timore supervacuaneum est dis-
serere, cum praesertim diligentia clarissumi viri con-
20 sulis tanta praesidia sint in armis. de poena possum
equidem dicere, id quod res habet, in luctu atque mi-
seriis mortem aerumnarum requiem, non cruciatum
esse; eam cuncta mortalium mala dissolvere; ultra
21 neque curae neque gaudio locum esse. sed, per deos
inmortalis, quam ob rem in sententiam non addidisti,
22 uti prius verberibus in eos animadvorteretur? an quia
lex Porcia vetat? at aliae leges item condemnatis
civibus non animam eripi, sed exilium permitti iubent.
23 an quia gravius est verberari quam necari? quid autem
acerbum aut nimis grave est in homines tanti faci-

noris convictos? sin quia levius est, qui convenit in 24
minore negotio legem timere, cum eam in maiore ne-
glegeris?

At enim quis reprehendet quod in parricidas rei 25
publicae decretum erit? tempus dies fortuna, cuius
lubido gentibus moderatur. illis merito accidet quic- 26
quid evenerit: ceterum vos, patres conscripti, quid in
alios statuatis, considerate. omnia mala exempla ex 27
rebus bonis orta sunt. sed ubi imperium ad ignaros
eius aut minus bonos pervenit, novom illud exemplum
ab dignis et idoneis ad indignos et non idoneos trans-
fertur. Lacedaemonii devictis Atheniensibus triginta 28
viros inposuere, qui rem publicam eorum tractarent.
ei primo coepere pessumum quemque et omnibus in- 29
visum indemnatum necare: ea populus laetari et me-
rito dicere fieri. post ubi paulatim licentia crevit, 30
iuxta bonos et malos lubidinose interficere, ceteros
metu terrere: ita civitas servitute obpressa stultae 31
laetitiae gravis poenas dedit. nostra memoria victor 32
Sulla cum Damasippum et alios eius modi, qui malo rei
publicae creverant, iugulari iussit, quis non factum
eius laudabat? homines scelestos et factiosos, qui sed-
itionibus rem publicam exagitaverant, merito necatos
aiebant. sed ea res magnae initium cladis fuit. nam 33
uti quisque domum aut villam, postremo vas aut ve-
stimentum alicuius concupiverat, dabat operam, ut is
in proscriptorum numero esset. ita illi, quibus Dama- 34
sippi mors laetitiae fuerat, paulo post ipsi traheban-
tur, neque prius finis iugulandi fuit, quam Sulla omnis
suos divitiis explevit. atque ego haec non in M. Tullio 35
neque his temporibus vereor, sed in magna civitate
multa et varia ingenia sunt. potest alio tempore, alio 36
consule, cui item exercitus in manu sit, falsum ali-
quid pro vero credi: ubi hoc exemplo per senatus de-
cretum consul gladium eduxerit, quis illi finem statuet
aut quis moderabitur?

Maiores nostri, patres conscripti, neque consili 37

neque audaciae umquam eguere; neque illis superbia
obstabat, quo minus aliena instituta, si modo proba
38 erant, imitarentur. arma atque tela militaria ab Sam-
nitibus, insignia magistratuum ab Tuscis pleraque
sumpserunt. postremo quod ubique apud socios aut
hostis idoneum videbatur, cum summo studio domi
exequebantur: imitari quam invidere bonis malebant.
39 sed eodem illo tempore Graeciae morem imitati ver-
beribus animadvortebant in civis, de condemnatis sum-
40 mum supplicium sumebant. postquam res publica
adolevit et multitudine civium factiones valuere, cir-
cumveniri innocentes, alia huiusce modi fieri coepere,
tum lex Porcia aliaeque leges paratae sunt, quibus
41 legibus exilium damnatis permissum est. hanc ego
causam, patres conscripti, quo minus novom consilium
42 capiamus, in primis magnam puto. profecto virtus
atque sapientia maior illis fuit, qui ex parvis opibus
tantum imperium fecere, quam in nobis, qui ea bene
parta vix retinemus.

43 Placet igitur eos dimitti et augeri exercitum Cati-
linae? minume. sed ita censeo, publicandas eorum pecunias, ipsos in vinculis habendos per municipia, quae maxume opibus valent: neu quis de eis postea ad senatum referat neve cum populo agat; qui aliter fecerit, senatum existumare eum contra rem publicam et salutem omnium facturum.'

52 Postquam Caesar dicundi finem fecit, ceteri verbo
alius alii varie adsentiebantur. at M. Porcius Cato rogatus sententiam huiusce modi orationem habuit:

2 'Longe mihi alia mens est, patres conscripti, cum
res atque pericula nostra considero, et cum sententias
3 non nullorum ipse mecum reputo. illi mihi disseruisse
videntur de poena eorum, qui patriae parentibus, aris
atque focis suis bellum paravere; res autem monet
cavere ab illis magis quam, quid in illos statuamus,
4 consultare. nam cetera malificia tum persequare, ubi
facta sunt; hoc nisi provideris ne accidat, ubi evenit,

frustra iudicia inplores: capta urbe nihil fit reliqui
victis. sed, per deos inmortalis, vos ego appello, qui 5
semper domos villas, signa tabulas vostras pluris quam
rem publicam fecistis: si ista, cuiuscumque modi sunt
quae amplexamini, retinere, si voluptatibus vostris
otium praebere voltis, expergiscimini aliquando et
capessite rem publicam. non agitur de vectigalibus 6
neque de sociorum iniuriis: libertas et anima nostra
in dubio est.

Saepe numero, patres conscripti, multa verba in 7
hoc ordine feci, saepe de luxuria atque avaritia no-
strorum civium questus suum, multosque mortalis ea
causa advorsos habeo. qui mihi atque animo meo 8
nullius umquam delicti gratiam fecissem, haud facile
alterius lubidini male facta condonabam. sed ea tam- 9
etsi vos parvi pendebatis, tamen res publica firma
erat, opulentia neglegentiam tolerabat. nunc vero non 10
id agitur, bonisne an malis moribus vivamus, neque
quantum aut quam magnificum imperium populi Ro-
mani sit, sed haec, cuiuscumque modi videntur, nostra
an nobiscum una hostium futura sint. hic mihi quis- 11
quam mansuetudinem et misericordiam nominat. iam
pridem equidem nos vera vocabula rerum amisimus.
quia bona aliena largiri liberalitas, malarum rerum
audacia fortitudo vocatur, eo res publica in extremo
sita est. sint sane, quoniam ita se mores habent, 12
liberales ex sociorum fortunis, sint misericordes in
furibus aerari: ne illi sanguinem nostrum largiantur
et, dum paucis sceleratis parcunt, bonos omnis per-
ditum eant.

Bene et conposite C. Caesar paulo ante in hoc 13
ordine de vita et morte disseruit, credo falsa existu-
mans ea, quae de inferis memorantur, divorso itinere
malos a bonis loca taetra inculta, foeda atque formi-
dulosa habere. itaque censuit pecunias eorum publi- 14
candas, ipsos per municipia in custodiis habendos,
videlicet timens, ne, si Romae sint, aut a popularibus

coniurationis aut a multitudine conducta per vim eri-
15 piantur. quasi vero mali atque scelesti tantum modo
in urbe et non per totam Italiam sint, aut non ibi
plus possit audacia, ubi ad defendundum opes minores
16 sunt. qua re vanum equidem hoc consilium est, si
periculum ex illis metuit: si in tanto omnium metu
solus non timet, eo magis refert me mihi atque vobis
17 timere. qua re, cum de P. Lentulo ceterisque sta-
tuetis, pro certo habetote vos simul de exercitu Cati-
18 linae et de omnibus coniuratis decernere. quanto vos
attentius ea agetis, tanto illis animus infirmior erit:
si paululum modo vos languere viderint, iam omnes
feroces aderunt.
19 Nolite existumare maiores nostros armis rem pu-
20 blicam ex parva magnam fecisse. si ita res esset, multo
pulcherrumam eam nos haberemus: quippe sociorum
atque civium, praeterea armorum atque equorum maior
21 copia nobis quam illis est. sed alia fuere, quae illos
magnos fecere, quae nobis nulla sunt: domi industria,
foris iustum imperium, animus in consulundo liber,
22 neque delicto neque lubidini obnoxius. pro his nos
habemus luxuriam atque avaritiam, publice egestatem,
privatim opulentiam. laudamus divitias, sequimur in-
ertiam. inter bonos et malos discrimen nullum, omnia
23 virtutis praemia ambitio possidet. neque mirum: ubi
vos separatim sibi quisque consilium capitis, ubi domi
voluptatibus, hic pecuniae aut gratiae servitis, eo fit,
ut impetus fiat in vacuam rem publicam.
24 Sed ego haec omitto. coniuravere nobilissumi cives
patriam incendere; Gallorum gentem infestissumam
nomini Romano ad bellum arcessunt; dux hostium cum
25 exercitu supra caput est: vos cunctamini etiam nunc
et dubitatis, quid intra moenia deprensis hostibus fa-
26 ciatis? misereamini censeo (deliquere homines adule-
scentuli per ambitionem) atque etiam armatos dimitta-
27 tis: ne ista vobis mansuetudo et misericordia, si illi
28 arma ceperint, in miseriam convortat. scilicet res

ipsa aspera est, sed vos non timetis eam. immo vero
maxume. sed inertia et mollitia animi alius alium
expectantes cunctamini, videlicet dis inmortalibus con-
fisi, qui hanc rem publicam saepe in maxumis peri-
culis servavere. non votis neque suppliciis muliebri- 29
bus auxilia deorum parantur: vigilando agundo bene
consulundo prospera omnia cedunt. ubi socordiae te
atque ignaviae tradideris, nequiquam deos inplores:
irati infestique sunt. apud maiores nostros A. Man- 30
lius Torquatus bello Gallico filium suum, quod is
contra imperium in hostem pugnaverat, necari iussit,
atque ille egregius adulescens inmoderatae fortitudinis 31
morte poenas dedit: vos de crudelissumis parricidis
quid statuatis, cunctamini? videlicet cetera vita eorum
huic sceleri obstat. verum parcite dignitati Lentuli, 32
si ipse pudicitiae, si famae suae, si dis aut hominibus
umquam ullis pepercit. ignoscite Cethegi adulescen- 33
tiae, nisi iterum patriae bellum fecit. nam quid ego 34
de Gabinio Statilio Caepario loquar? quibus si quic-
quam umquam pensi fuisset, non ea consilia de re
publica habuissent. postremo, patres conscripti, si 35
mehercule peccato locus esset, facile paterer vos ipsa
re corrigi, quoniam verba contemnitis. sed undique
circumventi sumus. Catilina cum exercitu faucibus
urget; alii intra moenia atque in sinu urbis sunt
hostes; neque parari neque consuli quicquam potest
occulte: quo magis properandum est.

Qua re ego ita censeo, cum nefario consilio scele- 36
ratorum civium res publica in maxuma pericula vene-
rit, eique indicio T. Volturci et legatorum Allobrogum
convicti confessique sint caedem incendia aliaque se
foeda atque crudelia facinora in civis patriamque pa-
ravisse, de confessis sicuti de manufestis rerum capi-
talium more maiorum supplicium sumundum.'

Postquam Cato adsedit, consulares omnes itemque 53
senatus magna pars sententiam eius laudant, virtutem
animi ad caelum ferunt, alii alios increpantes timidos

vocant. Cato clarus atque magnus habetur: senati
decretum fit, sicuti ille censuerat.
2 Sed mihi multa legenti multa audienti, quae po-
pulus Romanus domi militiaeque mari atque terra
praeclara facinora fecit, forte lubuit attendere, quae
3 res maxume tanta negotia sustinuisset. sciebam saepe
numero parva manu cum magnis legionibus hostium
contendisse; cognoveram parvis copiis bella gesta cum
opulentis regibus, ad hoc saepe fortunae violentiam
toleravisse, facundia Graecos, gloria belli Gallos ante
4 Romanos fuisse. ac mihi multa agitanti constabat
paucorum civium egregiam virtutem cuncta patravisse,
eoque factum, uti divitias paupertas, multitudinem
5 paucitas superaret. sed postquam luxu atque desidia
civitas conrupta est, rursus res publica magnitudine
sua imperatorum atque magistratuum vitia susten-
tabat ac, sicuti effeta parente, multis tempestatibus
haud sane quisquam Romae virtute magnus fuit.
6 sed memoria mea ingenti virtute, divorsis moribus
fuere viri duo, M. Cato et C. Caesar. quos quoniam
res obtulerat, silentio praeterire non fuit consilium,
quin utriusque naturam et mores, quantum ingenio
54 possum, aperirem. igitur eis genus aetas eloquentia
prope aequalia fuere, magnitudo animi par, item gloria,
2 sed alia alii. Caesar benificiis ac munificentia magnus
habebatur, integritate vitae Cato. ille mansuetudine
et misericordia clarus factus, huic severitas dignitatem
3 addiderat. Caesar dando, sublevando, ignoscundo, Cato
nihil largiundo gloriam adeptus est. in altero miseris
perfugium erat, in altero malis pernicies. illius faci-
4 litas, huius constantia laudabatur. postremo Caesar
in animum induxerat laborare, vigilare; negotiis ami-
corum intentus sua neglegere, nihil denegare, quod
dono dignum esset; sibi magnum imperium exercitum
bellum novom exoptabat, ubi virtus enitescere posset.
5 at Catoni studium modestiae decoris sed maxume se-
6 veritatis erat; non divitiis cum divite neque factione

cum factioso, sed cum strenuo virtute, cum modesto
pudore, cum innocente abstinentia certabat; esse quam
videri bonus malebat: ita, quo minus petebat gloriam,
eo magis illum adsequebatur.

Postquam, ut dixi, senatus in Catonis sententiam 55
discessit, consul optumum factu ratus noctem quae
instabat antecapere, ne quid eo spatio novaretur,
triumviros quae [ad] supplicium postulabat, parare
iubet. ipse praesidiis dispositis Lentulum in carcerem 2
deducit; idem fit ceteris per praetores. est in carcere 3
locus, quod Tullianum appellatur, ubi paululum ascende-
ris ad laevam, circiter duodecim pedes humi depressus;
eum muniunt undique parietes atque insuper camera 4
lapideis fornicibus iuncta; sed incultu tenebris odore
foeda atque terribilis eius facies est. in eum locum 5
postquam demissus est Lentulus, vindices rerum capi-
talium, quibus praeceptum erat, laqueo gulam fregere.
ita ille patricius ex gente clarissuma Corneliorum, qui 6
consulare imperium Romae habuerat, dignum moribus
factisque suis exitium vitae invenit. de Cethego Sta-
tilio Gabinio Caepario eodem modo supplicium sump-
tum est.

Dum ea Romae geruntur, Catilina ex omni copia, 56
quam et ipse adduxerat et Manlius habuerat, duas le-
giones instituit, cohortis pro numero militum conplet.
deinde, ut quisque voluntarius aut ex sociis in castra 2
venerat, aequaliter distribuerat, ac brevi spatio legiones
numero hominum expleverat, cum initio non amplius
duobus milibus habuisset. sed ex omni copia circiter 3
pars quarta erat militaribus armis instructa; ceteri,
ut quemque casus armaverat, sparos aut lanceas, alii
praeacutas sudis portabant. sed postquam Antonius 4
cum exercitu adventabat, Catilina per montis iter fa-
cere, modo ad urbem modo Galliam vorsus castra
movere, hostibus occasionem pugnandi non dare. spe-
rabat prope diem magnas copias sese habiturum, si
Romae socii incepta patravissent. interea servitia re- 5

pudiabat, cuius initio ad eum magnae copiae con-
currebant, opibus coniurationis fretus, simul alienum
suis rationibus existumans videri causam civium cum
servis fugitivis communicavisse.

57 Sed postquam in castra nuntius pervenit Romae con-
iurationem patefactam, de Lentulo et Cethego ceteris-
que, quos supra memoravi, supplicium sumptum, pleri-
que, quos ad bellum spes rapinarum aut novarum rerum
studium inlexerat, dilabuntur; reliquos Catilina per mon-
tis asperos magnis itineribus in agrum Pistoriensem
abducit eo consilio, uti per tramites occulte perfugeret
2 in Galliam Transalpinam. at Q. Metellus Celer cum
tribus legionibus in agro Piceno praesidebat, ex diffi-
cultate rerum eadem illa existumans, quae supra dixi-
3 mus Catilinam agitare. igitur ubi iter eius ex per-
fugis cognovit, castra propere movit ac sub ipsis
radicibus montium consedit, qua illi descensus erat
4 in Galliam properanti. neque tamen Antonius procul
aberat, utpote qui magno exercitu locis aequioribus
5 expeditos in fuga sequeretur. sed Catilina postquam
videt montibus atque copiis hostium sese clausum, in
urbe res advorsas, neque fugae neque praesidi ullam
spem, optumum factu ratus in tali re fortunam belli
temptare, statuit cum Antonio quam primum con-
6 fligere. itaque contione advocata huiusce modi ora-
tionem habuit:

58 'Conpertum ego habeo, milites, verba virtutem non
addere, neque ex ignavo strenuum neque fortem ex
2 timido exercitum oratione imperatoris fieri. quanta
cuiusque animo audacia natura aut moribus inest, tanta
in bello patere solet. quem neque gloria neque peri-
cula excitant, nequiquam hortere: timor animi auribus
3 officit. sed ego vos, quo pauca monerem, advocavi, si-
mul uti causam mei consili aperirem.

4 Scitis equidem, milites, socordia atque ignavia Len-
tuli quantam ipsi nobisque cladem attulerit, quoque
modo, dum ex urbe praesidia opperior, in Galliam pro-

ficisci nequiverim. nunc vero quo loco res nostrae sint, 5
iuxta mecum omnes intellegitis. exercitus hostium duo, 6
unus ab urbe alter a Gallia obstant; diutius in his locis
esse, si maxume animus ferat, frumenti atque aliarum
rerum egestas prohibet; quocumque ire placet, ferro 7
iter aperiundum est. qua propter vos moneo, uti forti 8
atque parato animo sitis et, cum proelium inibitis, me-
mineritis vos divitias decus gloriam, praeterea libertatem
atque patriam in dextris vostris portare. si vincimus, 9
omnia nobis tuta erunt, conmeatus abunde, municipia
atque coloniae patebunt: si metu cesserimus, eadem
illa advorsa fient, neque locus neque amicus quisquam 10
teget quem arma non texerint. praeterea, milites, non 11
eadem nobis et illis necessitudo inpendet: nos pro patria,
pro libertate, pro vita certamus, illis supervacuaneum
est pro potentia paucorum pugnare. quo audacius 12
aggrediamini memores pristinae virtutis. licuit vobis 13
cum summa turpitudine in exilio aetatem agere, po-
tuistis non nulli Romae amissis bonis alienas opes
expectare: quia illa foeda atque intoleranda viris vide- 14
bantur, haec sequi decrevistis. si haec relinquere 15
voltis, audacia opus est: nemo nisi victor pace bellum
mutavit. nam in fuga salutem sperare, cum arma, 16
quibus corpus tegitur, ab hostibus avorteris, ea vero de-
mentia est. semper in proelio eis maxumum est peri- 17
culum, qui maxume timent: audacia pro muro habetur.
Cum vos considero, milites, et cum facta vostra 18
aestumo, magna me spes victoriae tenet. animus 19
aetas virtus vostra me hortantur, praeterea necessi-
tudo, quae etiam timidos fortis facit. nam multitudo 20
hostium ne circumvenire queat, prohibent angustiae
loci. quod si virtuti vostrae fortuna inviderit, cavete 21
inulti animam amittatis, neu capti potius sicuti pecora
trucidemini, quam virorum more pugnantes cruentam
atque luctuosam victoriam hostibus relinquatis.'
Haec ubi dixit, paululum conmoratus signa canere 59
iubet atque instructos ordines in locum aequom de-

ducit. dein remotis omnium equis, quo militibus ex-
aequato periculo animus amplior esset, ipse pedes
2 exercitum pro loco atque copiis instruit. nam, uti
planities erat inter sinistros montis et ab dextra rupe
aspera, octo cohortis in fronte constituit, reliquarum
3 signa in subsidio artius conlocat. ab eis centuriones
omnis, lectos et evocatos, praeterea ex gregariis mili-
tibus optumum quemque armatum in primam aciem
subducit. C. Manlium in dextra, Faesulanum quen-
dam in sinistra parte curare iubet. ipse cum libertis
et colonis *suis* propter aquilam adsistit, quam bello Cim-
4 brico C. Marius in exercitu habuisse dicebatur. at ex
altera parte C. Antonius, pedibus aeger quod proelio
adesse nequibat, M. Petreio legato exercitum permittit.
5 ille cohortis veteranas, quas tumultus causa conscrip-
serat, in fronte, post eas ceterum exercitum in sub-
sidiis locat. ipse equo circumiens unum quemque no-
minans appellat hortatur, rogat, ut meminerint se
contra latrones inermis pro patria, pro liberis, pro
6 aris atque focis suis certare. homo militaris, quod
amplius annos triginta tribunus aut praefectus aut
legatus aut praetor cum magna gloria in exercitu
fuerat, plerosque ipsos factaque eorum fortia noverat;
ea conmemorando militum animos accendebat.

60 Sed ubi omnibus rebus exploratis Petreius tuba
signum dat, cohortis paulatim incedere iubet, idem facit
2 hostium exercitus. postquam eo ventum est, unde feren-
tariis proelium conmitti posset, maxumo clamore cum
infestis signis concurrunt; pila omittunt, gladiis res ge-
3 ritur. veterani pristinae virtutis memores comminus
acriter instare, illi haud timidi resistunt: maxuma vi
4 certatur. interea Catilina cum expeditis in prima
acie vorsari, laborantibus succurrere, integros pro sau-
ciis arcessere, omnia providere, multum ipse pugnare,
saepe hostem ferire: strenui militis et boni impera-
5 toris officia simul exequebatur. Petreius ubi videt
Catilinam, contra ac ratus erat, magna vi tendere, co-

hortem praetoriam in medios hostis inducit eosque
perturbatos atque alios alibi resistentis interficit.
deinde utrimque ex lateribus ceteros aggreditur. Man- 6
lius et Faesulanus in primis pugnantes cadunt. Cati- 7
lina postquam fusas copias seque cum paucis relictum
videt, memor generis atque pristinae suae dignitatis
in confertissumos hostis incurrit, ibique pugnans con-
foditur.

Sed confecto proelio tum vero cerneres, quanta 61
audacia quantaque animi vis fuisset in exercitu Cati-
linae. nam fere quem quisque vivos pugnando locum 2
ceperat, eum amissa anima corpore tegebat. pauci 3
autem, quos medios cohors praetoria disiecerat, paulo
divorsius, sed omnes tamen advorsis volneribus con-
ciderant. Catilina vero longe a suis inter hostium 4
cadavera repertus est, paululum etiam spirans fero-
ciamque animi, quam habuerat vivos, in voltu retinens.
postremo ex omni copia neque in proelio neque in 5
fuga quisquam civis ingenuus captus est: ita cuncti 6
suae hostiumque vitae iuxta pepercerant. neque tamen 7
exercitus populi Romani laetam aut incruentam victo-
riam adeptus erat. nam strenuissumus quisque aut
occiderat in proelio aut graviter volneratus discesse-
rat. multi autem, qui e castris visundi aut spoliandi 8
gratia processerant, volventes hostilia cadavera ami-
cum alii, pars hospitem aut cognatum reperiebant;
fuere item qui inimicos suos cognoscerent. ita varie 9
per omnem exercitum laetitia maeror, luctus atque
gaudia agitabantur.

C. SALLUSTI CRISPI

BELLUM IUGURTHINUM.

1 Falso queritur de natura sua genus humanum,
quod inbecilla atque aevi brevis forte potius quam
2 virtute regatur. nam contra reputando neque maius
aliud neque praestabilius invenias magisque naturae
industriam hominum quam vim aut tempus deesse.
3 sed dux atque imperator vitae mortalium animus est.
qui ubi ad gloriam virtutis via grassatur, abunde pol-
lens potensque et clarus est neque fortuna eget (quippe
probitatem industriam aliasque artis bonas neque dare
4 neque eripere cuiquam potest). sin captus pravis cu-
pidinibus ad inertiam et voluptates corporis pessum
datus est, perniciosa lubidine paulisper usus, ubi per
socordiam vires tempus ingenium diffluxere, naturae
infirmitas accusatur: suam quisque culpam auctores
5 ad negotia transferunt. quod si hominibus bonarum
rerum tanta cura esset, quanto studio aliena ac nihil
profutura multaque etiam periculosa petunt, neque
regerentur magis quam regerent casus et eo magni-
tudinis procederent, ubi pro mortalibus gloria aeterni
2 fierent. nam uti genus hominum conpositum ex cor-
pore et anima est, ita res cunctae studiaque omnia
nostra corporis alia, alia animi naturam secuntur.
2 igitur praeclara facies, magnae divitiae, ad hoc vis
corporis et alia omnia huiusce modi brevi dilabuntur,
at ingeni egregia facinora sicuti anima inmortalia
3 sunt. postremo corporis et fortunae bonorum ut ini-
tium sic finis est, omniaque orta occidunt et aucta

senescunt: animus inconruptus aeternus rector humani
generis agit atque habet cuncta neque ipse habetur.
Quo magis pravitas eorum admiranda est, qui, de- 4
diti corporis gaudiis, per luxum et ignaviam aetatem
agunt, ceterum ingenium, quo neque melius neque
amplius aliud in natura mortalium est, incultu atque
socordia torpescere sinunt, cum praesertim tam multae
variaeque sint artes animi, quibus summa claritudo
paratur.

Verum ex eis magistratus et imperia, postremo 3
omnis cura rerum publicarum minume mihi hac tem-
pestate cupiunda videntur, quoniam neque virtuti honos
datur neque illi, quibus per fraudem is fuit, tuti aut
eo magis honesti sunt. nam vi quidem regere patriam 2
aut parentis, quamquam et possis et delicta corrigas,
tamen inportunum est, cum praesertim omnes rerum
mutationes caedem fugam aliaque hostilia portendant.
frustra autem niti neque aliud se fatigando nisi odium 3
quaerere extremae dementiae est, nisi forte quem in- 4
honesta et perniciosa lubido tenet potentiae paucorum
decus atque libertatem suam gratificari.

Ceterum ex aliis negotiis, quae ingenio exercentur, 4
in primis magno usui est memoria rerum gestarum.
cuius de virtute quia multi dixere, praetereundum puto, 2
simul ne per insolentiam quis existumet memet stu-
dium meum laudando extollere. atque ego credo fore 3
qui, quia decrevi procul a re publica aetatem agere,
tanto tamque utili labori meo nomen inertiae inpo-
nant, certe quibus maxuma industria videtur salutare
plebem et conviviis gratiam quaerere. qui si reputa- 4
verint, et quibus ego temporibus magistratus adeptus
sim et quales viri idem adsequi nequiverint et postea
quae genera hominum in senatum pervenerint, pro-
fecto existumabunt me magis merito quam ignavia
iudicium animi mei mutavisse maiusque commodum
ex otio meo quam ex aliorum negotiis rei publicae
venturum. nam saepe ego audivi Q. Maxumum, P. 5

Scipionem, praeterea civitatis nostrae praeclaros viros
solitos ita dicere, cum maiorum imagines intuerentur,
vehementissume sibi animum ad virtutem accendi.
6 scilicet non ceram illam neque figuram tantam vim
in sese habere, sed memoria rerum gestarum eam
flammam egregiis viris in pectore crescere neque prius
sedari, quam virtus eorum famam atque gloriam ad-
7 aequaverit. at contra quis est omnium his moribus,
quin divitiis et sumptibus, non probitate neque in-
dustria cum maioribus suis contendat? etiam homines
novi, qui antea per virtutem soliti erant nobilitatem
antevenire, furtim et per latrocinia potius quam bonis
8 artibus ad imperia et honores nituntur: proinde quasi
praetura et consulatus atque alia omnia huiusce modi
per se ipsa clara et magnifica sint, ac non perinde
9 habeantur, ut eorum qui ea sustinent virtus est. ve-
rum ego liberius altiusque processi, dum me civitatis
morum piget taedetque. nunc ad inceptum redeo.

5 Bellum scripturus sum, quod populus Romanus
cum Iugurtha rege Numidarum gessit, primum quia
magnum et atrox variaque victoria fuit, dehinc quia
tunc primum superbiae nobilitatis obviam itum est;
2 quae contentio divina et humana cuncta permiscuit
eoque vecordiae processit, ut studiis civilibus bellum
3 atque vastitas Italiae finem faceret. sed prius quam
huiusce modi rei initium expedio, pauca supra repe-
tam, quo ad cognoscundum omnia inlustria magis
magisque in aperto sint.

4 Bello Punico secundo, quo dux Carthaginiensium
Hannibal post magnitudinem nominis Romani Italiae
opes maxume adtriverat, Masinissa rex Numidarum
in amicitiam receptus a P. Scipione, cui postea Afri-
cano cognomen ex virtute fuit, multa et praeclara rei
militaris facinora fecerat. ob quae victis Carthagi-
niensibus et capto Syphace, cuius in Africa magnum
atque late imperium valuit, populus Romanus quas-
cumque urbis et agros manu ceperat, regi dono dedit.

igitur amicitia Masinissae bona atque honesta nobis 5
permansit. sed imperi vitaeque eius finis idem fuit.

Dein Micipsa filius regnum solus optinuit Masta- 6
nabale et Gulussa fratribus morbo absumptis. is Ad- 7
herbalem et Hiempsalem ex sese genuit Iugurthamque
filium Mastanabalis fratris, quem Masinissa, quod
ortus ex concubina erat, privatum dereliquerat eodem
cultu quo liberos suos domi habuit.

Qui ubi primum adolevit, pollens viribus, decora 6
facie, sed multo maxume ingenio validus, non se luxui
neque inertiae conrumpendum dedit, sed, uti mos gentis
illius est, equitare iaculari; cursu cum aequalibus cer-
tare et, cum omnis gloria anteiret, omnibus tamen
carus esse; ad hoc pleraque tempora in venando agere,
leonem atque alias feras primus aut in primis ferire:
plurumum facere et minumum ipse de se loqui. quibus 2
rebus Micipsa tametsi initio laetus fuerat, existumans
virtutem Iugurthae regno suo gloriae fore, tamen,
postquam hominem adulescentem exacta sua aetate
et parvis liberis magis magisque crescere intellegit,
vehementer eo negotio permotus multa cum animo
suo volvebat. terrebat eum natura mortalium avida 3
imperi et praeceps ad explendam animi cupidinem,
praeterea opportunitas suae liberorumque aetatis, quae
etiam mediocris viros spe praedae transvorsos agit,
ad hoc studia Numidarum in Iugurtham accensa, ex
quibus, si talem virum dolis interfecisset, ne qua sed-
itio aut bellum oriretur, anxius erat. his difficulta- 7
tibus circumventus ubi videt neque per vim neque
insidiis obprimi posse hominem tam acceptum popu-
laribus, quod erat Iugurtha manu promptus et adpetens
gloriae militaris, statuit eum obiectare periculis et eo
modo fortunam temptare.

Igitur bello Numantino Micipsa cum populo Ro- 2
mano equitum atque peditum auxilia mitteret, sperans
vel ostentando virtutem vel hostium saevitia facile
eum occasurum, praefecit Numidis, quos in Hispaniam

3 mittebat. sed ea res longe aliter, ac ratus erat, evenit.
4 nam Iugurtha, ut erat inpigro atque acri ingenio, ubi
naturam P. Scipionis, qui tum Romanis imperator
erat, et morem hostium cognovit, multo labore multa-
que cura, praeterea modestissume parendo et saepe
obviam eundo periculis in tantam claritudinem brevi
pervenerat, ut nostris vehementer carus, Numantinis
5 maxumo terrori esset. ac sane, quod difficillumum in
primis est, et proelio strenuus erat et bonus consilio,
quorum alterum ex providentia timorem, alterum ex
6 audacia temeritatem adferre plerumque solet. igitur
imperator omnis fere res asperas per Iugurtham agere,
in amicis habere, magis magisque eum in dies am-
plecti, quippe cuius neque consilium neque inceptum
7 ullum frustra erat. huc adcedebat munificentia animi
et ingeni sollertia, quis rebus sibi multos ex Romanis
familiari amicitia coniunxerat.

8 Ea tempestate in exercitu nostro fuere conplures
novi atque nobiles, quibus divitiae bono honestoque
potiores erant, factiosi domi, potentes apud socios,
clari magis quam honesti, qui Iugurthae non medio-
crem animum pollicitando accendebant, si Micipsa rex
occidisset, fore uti solus imperi Numidiae potiretur:
in ipso maxumam virtutem, Romae omnia venalia
2 esse. sed postquam Numantia deleta P. Scipio di-
mittere auxilia et ipse revorti domum decrevit, dona-
tum atque laudatum magnifice pro contione Iugurtham
in praetorium abduxit ibique secreto monuit, ut po-
tius publice quam privatim amicitiam populi Romani
coleret neu quibus largiri insuesceret: periculose a
paucis emi quod multorum esset. si permanere vellet
in suis artibus, ultro illi et gloriam et regnum ven-
turum: sin properantius pergeret, suamet ipsum pe-
9 cunia praecipitem casurum. sic locutus cum litteris
eum, quas Micipsae redderet, dimisit. earum sententia
haec erat:
2 'Iugurthae tui bello Numantino longe maxuma

virtus fuit, quam rem tibi certo scio gaudio esse.
nobis ob merita sua carus est: ut idem senatui et
populo Romano sit, summa ope nitemur. tibi quidem
pro nostra amicitia gratulor. en habes virum dignum
te atque avo suo Masinissa.'

Igitur rex, ubi ea, quae fama acceperat, ex lit- 3
teris imperatoris ita esse cognovit, cum virtute tum
gratia viri permotus flexit animum suum et Iugurtham
benificiis vincere aggressus est, statimque eum adop-
tavit et testamento pariter cum filiis heredem instituit.

Sed ipse paucos post annos morbo atque aetate 4
confectus cum sibi finem vitae adesse intellegeret,
coram amicis et cognatis itemque Adherbale et Hiemp-
sale filiis dicitur huiusce modi verba cum Iugurtha
habuisse:

'Parvom ego, Iugurtha, te amisso patre sine spe 10
sine opibus in regnum meum accepi, existumans non
minus me tibi, quam [liberis] si genuissem, ob beni-
ficia carum fore. neque ea res falsum me habuit.
nam, ut alia magna et egregia tua omittam, novis- 2
sume rediens Numantia meque regnumque meum
gloria honoravisti tuaque virtute nobis Romanos ex
amicis amicissumos fecisti. in Hispania nomen fami-
liae renovatum est. postremo, quod difficillumum inter
mortalis est, gloria invidiam vicisti.

Nunc, quoniam mihi natura finem vitae facit, per 3
hanc dexteram, per regni fidem moneo obtestorque te,
uti hos, qui tibi genere propinqui, benificio meo fratres
sunt, caros habeas neu malis alienos adiungere quam
sanguine coniunctos retinere. non exercitus neque 4
thesauri praesidia regni sunt, verum amici, quos neque
armis cogere neque auro parare queas: officio et fide
pariuntur. quis autem amicior quam frater fratri? 5
aut quem alienum fidum invenies, si tuis hostis fueris?
equidem ego vobis regnum trado firmum, si boni 6
eritis, sin mali, inbecillum. nam concordia parvae res
crescunt, discordia maxumae dilabuntur.

7 Ceterum ante hos te, Iugurtha, qui aetate et sa-
pientia prior es, ne aliter quid eveniat, providere
decet. nam in omni certamine qui opulentior est,
etiam si accipit iniuriam, tamen, quia plus potest, facere
8 videtur. vos autem, Adherbal et Hiempsal, colite
observate talem hunc virum, imitamini virtutem et
enitimini, ne ego meliores liberos sumpsisse videar
quam genuisse.'

11 Ad ea Iugurtha, tametsi regem ficta locutum intel-
legebat et ipse longe aliter animo agitabat, tamen
pro tempore benigne respondit.

2 Micipsa paucis post diebus moritur. postquam illi
more regio iusta magnifice fecerant, reguli in unum
convenerunt, ut inter se de cunctis negotiis discep-
3 tarent. sed Hiempsal, qui minumus ex illis erat, na-
tura ferox et iam antea ignobilitatem Iugurthae, quia
materno genere inpar erat, despiciens, dextra Adher-
balem adsedit, ne medius ex tribus, quod apud Nu-
4 midas honori ducitur, Iugurtha foret. dein tamen,
ut aetati concederet, fatigatus a fratre, vix in partem
5 alteram transductus est. ibi cum multa de admini-
strando imperio dissererent, Iugurtha inter alias res
iacit oportere quinquenni consulta et decreta omnia
rescindi, nam per ea tempora confectum annis Mi-
6 cipsam parum animo valuisse. tum idem Hiempsal
placere sibi respondit, nam ipsum illum tribus pro-
7 xumis annis adoptatione in regnum pervenisse. quod
verbum in pectus Iugurthae altius, quam quisquam
8 ratus erat, descendit. itaque ex eo tempore ira et
metu anxius moliri parare atque ea modo cum animo
9 habere, quibus Hiempsal per dolum caperetur. quae
ubi tardius procedunt neque lenitur animus ferox, sta-
tuit quovis modo inceptum perficere.

12 Primo conventu, quem ab regulis factum supra
memoravi, propter dissensionem placuerat dividi the-
2 sauros finisque imperi singulis constitui. itaque tem-
pus ad utramque rem decernitur, sed maturius ad

pecuniam distribuendam. reguli interea in loca pro-
pinqua thesauris alius alio concessere. sed Hiempsal 3
in oppido Thirmida forte eius domo utebatur, qui
proxumus lictor Iugurthae carus acceptusque ei semper
fuerat. quem ille casu ministrum oblatum promissis
onerat inpellitque, uti tamquam suam visens domum
eat, portarum clavis adulterinas paret (nam verae ad
Hiempsalem referebantur): ceterum, ubi res postularet,
se ipsum cum magna manu venturum. Numida man- 4
data brevi conficit atque, uti doctus erat, noctu Iugur-
thae milites introducit. qui postquam in aedis inru- 5
pere, divorsi regem quaerere, dormientis alios alios
occursantis interficere, scrutari loca abdita, clausa
effringere, strepitu et tumultu omnia miscere, cum
interim Hiempsal reperitur occultans se tugurio mu-
lieris ancillae, quo initio pavidus et ignarus loci per-
fugerat. Numidae caput eius, uti iussi erant, ad Iugur- 6
tham referunt.

Ceterum fama tanti facinoris per omnem Africam 13
brevi divolgatur. Adherbalem omnisque, qui sub im-
perio Micipsae fuerant, metus invadit. in duas partis
discedunt Numidae: plures Adherbalem secuntur, sed
illum alterum bello meliores. igitur Iugurtha quam 2
maxumas potest copias armat, urbis partim vi, alias
voluntate imperio suo adiungit, omni Numidiae impe-
rare parat. Adherbal, tametsi Romam legatos miserat, 3
qui senatum docerent de caede fratris et fortunis suis,
tamen fretus multitudine militum parabat armis con-
tendere. sed ubi res ad certamen venit, victus ex 4
proelio profugit in provinciam ac deinde Romam con-
tendit. tum Iugurtha patratis consiliis, postquam 5
omni Numidia potiebatur, in otio facinus suum cum
animo reputans timere populum Romanum neque ad-
vorsus iram eius usquam nisi in avaritia nobilitatis
et pecunia sua spem habere. itaque paucis diebus cum 6
auro et argento multo Romam legatos mittit, quis
praecepit, primum uti veteres amicos muneribus ex-

pleant, deinde novos adquirant, postremo quaecumque
7 possint largiundo parare ne cunctentur. sed ubi Romam
legati venere et ex praecepto regis hospitibus aliisque,
quorum ea tempestate in senatu auctoritas pollebat,
magna munera misere, tanta conmutatio incessit, ut
ex maxuma invidia in gratiam et favorem nobilitatis
8 Iugurtha veniret. quorum pars spe, alii praemio in-
ducti singulos ex senatu ambiundo nitebantur, ne
9 gravius in eum consuleretur. igitur ubi legati satis
confidunt, die constitúto senatus utrisque datur. tum
Adherbalem hoc modo locutum accepimus:

14 'Patres conscripti, Micipsa pater meus moriens
mihi praecepit, uti regni Numidiae tantum modo pro-
curationem existumarem meam, ceterum ius et impe-
rium eius penes vos esse; simul eniterer domi mili-
tiaeque quam maxumo usui esse populo Romano, vos
mihi cognatorum, vos adfinium loco ducerem: si ea
fecissem, in vostra amicitia exercitum divitias muni-
2 menta regni me habiturum. quae cum praecepta pa-
rentis mei agitarem, Iugurtha, homo omnium quos
terra sustinet sceleratissumus, contempto imperio
vostro Masinissae me nepotem et iam ab stirpe socium
atque amicum populi Romani regno fortunisque omni-
bus expulit.

3 Atque ego, patres conscripti, quoniam eo miseria-
rum venturus eram, vellem potius ob mea quam ob
maiorum meorum benificia posse me a vobis auxilium
petere, ac maxume deberi mihi benificia a populo
Romano, quibus non egerem, secundum ea, si deside-
4 randa erant, uti debitis uterer. sed quoniam parum
tuta per se ipsa probitas est, neque mihi in manu
fuit, Iugurtha qualis foret, ad vos confugi, patres
conscripti, quibus, quod mihi miserrumum est, cogor
5 prius oneri quam usui esse. ceteri reges aut bello
victi in amicitiam a vobis recepti sunt aut in suis
dubiis rebus societatem vostram adpetiverunt: familia
nostra cum populo Romano bello Carthaginiensi ami-

citiam instituit, quo tempore magis fides eius quam
fortuna petunda erat. quorum progeniem vos, patres 6
conscripti, nolite pati me nepotem Masinissae frustra
a vobis auxilium petere.

Si ad impetrandum nihil causae haberem praeter 7
miserandam fortunam, quod paulo ante rex genere
fama atque copiis potens, nunc deformatus aerumnis,
inops alienas opes expecto, tamen erat maiestatis po-
puli Romani prohibere iniuriam neque pati cuiusquam
regnum per scelus crescere. verum ego eis finibus 8
eiectus sum, quos maioribus meis populus Romanus
dedit, unde pater et avos meus una vobiscum expulere
Syphacem et Carthaginiensis. vostra benificia mihi
erepta sunt, patres conscripti, vos in mea iniuria de-
specti estis. eheu me miserum! hucine, Micipsa pater, 9
benificia tua evasere, ut, quem tu parem cum liberis
tuis regnique participem fecisti, is potissumum stirpis
tuae extinctor sit? numquamne ergo familia nostra
quieta erit? semperne in sanguine ferro fuga vorsa-
bitur? dum Carthaginienses incolumes fuere, iure 10
omnia saeva patiebamur: hostes ab latere, vos amici
procul, spes omnis in armis erat. postquam illa pestis
ex Africa eiecta est, laeti pacem agitabamus, quippe
quis hostis nullus erat, nisi forte quem vos iussissetis.
ecce autem ex inproviso Iugurtha, intoleranda audacia 11
scelere atque superbia sese ecferens, fratre meo atque
eodem propinquo suo interfecto primum regnum eius
sceleris sui praedam fecit, post ubi me isdem dolis
nequit capere, nihil minus quam vim aut bellum ex-
pectantem in imperio vostro, sicut videtis, extorrem
patria domo, inopem et coopertum miseriis effecit, ut
ubivis tutius quam in meo regno essem.

Ego sic existumabam, patres conscripti, uti prae- 12
dicantem audiveram patrem meum, qui vostram ami-
citiam diligenter colerent, eos multum laborem sus-
cipere, ceterum ex omnibus maxume tutos esse. quod 13
in familia nostra fuit, praestitit, uti in omnibus bellis

adesset vobis: nos uti per otium tuti simus, in vostra
14 manu est, patres conscripti. pater nos duos fratres
reliquit, tertium Iugurtham benificiis suis ratus est
coniunctum nobis fore. alter eorum necatus est, alte-
15 rius ipse ego manus inpias vix effugi. quid agam?
aut quo potissumum infelix adcedam? generis prae-
sidia omnia extincta sunt. pater, uti necesse erat,
naturae concessit. fratri quem minume decuit pro-
pincus per scelus vitam eripuit. adfinis amicos pro-
pinquos ceteros meos alium alia clades obpressit:
capti ab Iugurtha pars in crucem acti pars bestiis
obiecti sunt, pauci, quibus relicta est anima, clausi in
tenebris cum maerore et luctu morte graviorem vitam
exigunt.

16 Si omnia, quae aut amisi aut ex necessariis ad-
vorsa facta sunt, incolumia manerent, tamen, si quid
ex inproviso mali accidisset, vos inplorarem, patres
conscripti, quibus pro magnitudine imperi ius et in-
17 iurias omnis curae esse decet. nunc vero exul patria
domo, solus atque omnium honestarum rerum egens
quo adcedam aut quos appellem? nationesne an reges,
qui omnes familiae nostrae ob vostram amicitiam in-
festi sunt? an quoquam mihi adire licet, ubi non
maiorum meorum hostilia monumenta pluruma sint?
aut quisquam nostri misereri potest, qui aliquando
18 vobis hostis fuit? postremo Masinissa nos ita insti-
tuit, patres conscripti, ne quem coleremus nisi popu-
lum Romanum, ne societates, ne foedera nova acci-
peremus: abunde magna praesidia nobis in vostra
amicitia fore; si huic imperio fortuna mutaretur, una
19 occidundum nobis esse. virtute ac dis volentibus
magni estis et opulenti, omnia secunda et oboedientia
sunt: quo facilius sociorum iniurias curare licet.

20 Tantum illud vereor, ne quos privata amicitia
Iugurthae parum cognita transvorsos agat. quos ego
audio maxuma ope niti ambire fatigare vos singulos,
ne quid de absente incognita causa statuatis: fingere

me verba et fugam simulare, cui licuerit in regno
manere. quod utinam illum, cuius inpio facinore in 21
has miserias proiectus sum, eadem haec simulantem
videam et aliquando aut apud vos aut apud deos in-
mortalis rerum humanarum cura oriatur: ne ille, qui
nunc sceleribus suis ferox atque praeclarus est, omni-
bus malis excruciatus inpietatis in parentem nostrum,
fratris mei necis mearumque miseriarum gravis poenas
reddat. iam iam, frater animo meo carissume, quam- 22
quam tibi inmaturo et unde minume decuit vita erepta
est, tamen laetandum magis quam dolendum puto
casum tuum. non enim regnum, sed fugam exilium 23
egestatem et omnis has quae me premunt aerumnas
cum anima simul amisisti. at ego infelix, in tanta
mala praecipitatus ex patrio regno, rerum humanarum
spectaculum praebeo, incertus quid agam, tuasne in-
iurias persequar ipse auxili egens an regno consulam,
cuius vitae necisque potestas ex opibus alienis pendet.
utinam emori fortunis meis honestus exitus esset neu 24
iure contemptus viderer, si defessus malis iniuriae
concessissem. nunc neque vivere lubet neque mori
licet sine dedecore.

Patres conscripti, per vos, per liberos atque pa- 25
rentis vostros, per maiestatem populi Romani, sub-
venite mihi misero, ite obviam iniuriae, nolite pati
regnum Numidiae, quod vostrum est, per scelus et
sanguinem familiae nostrae tabescere.'

Postquam rex finem loquendi fecit, legati Iugurthae 15
largitione magis quam causa freti paucis respondent:
Hiempsalem ob saevitiam suam ab Numidis inter-
fectum, Adherbalem ultro bellum inferentem, postquam
superatus sit, queri, quod iniuriam facere nequivisset.
Iugurtham ab senatu petere, ne se alium putarent, ac
Numantiae cognitus esset, neu verba inimici ante
facta sua ponerent. deinde utrique curia egrediuntur. 2
senatus statim consulitur. fautores legatorum, prae-
terea senatus magna pars gratia depravata Adherbalis

dicta contemnere, Iugurthae virtutem extollere laudi-
bus: gratia voce, denique omnibus modis pro alieno
3 scelere et flagitio sua quasi pro gloria nitebantur. at
contra pauci, quibus bonum et aequom divitiis carius
erat, subveniundum Adherbali et Hiempsalis mortem
4 severe vindicandam censebant, sed ex omnibus maxume
Aemilius Scaurus, homo nobilis inpiger factiosus, avi-
dus potentiae honoris divitiarum, ceterum vitia sua
5 callide occultans. is postquam videt regis largitionem
famosam inpudentemque, veritus, quod in tali re solet,
ne polluta licentia invidiam accenderet, animum a con-
16 sueta lubidine continuit. vicit tamen in senatu pars
2 illa, quae vero pretium aut gratiam anteferebat. de-
cretum fit, uti decem legati regnum, quod Micipsa
optinuerat, inter Iugurtham et Adherbalem dividerent.
cuius legationis princeps fuit L. Opimius, homo clarus
et tum in senatu potens, quia consul C. Graccho et
M. Fulvio Flacco interfectis acerrume victoriam nobi-
3 litatis in plebem exercuerat. eum Iugurtha tametsi
Romae in inimicis habuerat, tamen accuratissume re-
cepit, dando et pollicendo multa perfecit, uti fama
fide, postremo omnibus suis rebus commodum regis
4 anteferret. reliquos legatos eadem via aggressus pleros-
5 que capit, paucis carior fides quam pecunia fuit. in
divisione quae pars Numidiae Mauretaniam attingit,
agro virisque opulentior, Iugurthae traditur, illam
alteram specie quam usu potiorem, quae portuosior
et aedificiis magis exornata erat, Adherbal possedit.

17 Res postulare videtur Africae situm paucis expo-
nere et eas gentis, quibuscum nobis bellum aut ami-
2 citia fuit, attingere. sed quae loca et nationes ob
calorem aut asperitatem, item solitudines minus fre-
quentata sunt, de eis haud facile conpertum narra-
verim. cetera quam paucissumis absolvam.

3 In divisione orbis terrae plerique in parte tertia
Africam posuere, pauci tantum modo Asiam et Euro-
4 pam esse, sed Africam in Europa. ea finis habet ab

occidente fretum nostri maris et Oceani, ab ortu solis
declivem latitudinem, quem locum Catabathmon in-
colae appellant. mare saevom inportuosum; ager fru- 5
gum fertilis, bonus pecori, arbori infecundus; caelo
terraque penuria aquarum. genus hominum salubri 6
corpore, velox, patiens laborum. plerosque senectus
dissolvit, nisi qui ferro aut bestiis interiere; nam
morbus haud saepe quemquam superat, ad hoc mali-
fici generis pluruma animalia. sed qui mortales initio 7
Africam habuerint, quique postea adcesserint, aut quo
modo inter se permixti sint, quamquam ab ea fama,
quae plerosque optinet, divorsum est, tamen, uti ex
libris Punicis, qui regis Hiempsalis dicebantur, inter-
pretatum nobis est utique rem sese habere cultores
eius terrae putant, quam paucissumis dicam. ceterum
fides eius rei penes auctores erit.

Africam initio habuere Gaetuli et Libyes, asperi 18
incultique, quis cibus erat caro ferina atque humi
pabulum uti pecoribus. ei neque moribus neque lege 2
aut imperio cuiusquam regebantur: vagi palantes quas
nox coegerat sedes habebant. sed postquam in Hi- 3
spania Hercules, sicuti Afri putant, interiit, exercitus
eius, conpositus ex variis gentibus, amisso duce ac
passim multis sibi quisque imperium petentibus brevi
dilabitur. ex eo numero Medi Persae et Armenii 4
navibus in Africam transvecti proxumos nostro mari
locos occupavere, sed Persae intra Oceanum magis, 5
eique alveos navium invorsos pro tuguriis habuere,
quia neque materia in agris neque ab Hispanis emundi
aut mutandi copia erat: mare magnum et ignara lingua 6
commercio prohibebant. ei paulatim per conubia Gae- 7
tulos secum miscuere et, quia saepe temptantes agros
alia, deinde alia loca petiverant, semet ipsi Nomadas
appellavere. ceterum adhuc aedificia Numidarum agre- 8
stium, quae mapalia illi vocant, oblonga incurvis late-
ribus, tecta quasi navium carinae sunt. Medis autem 9
et Armeniis adcessere Libyes (nam ei propius mare

dicta contemnere, Iugurthae virtutem extollere laudi-
bus: gratia voce, denique omnibus modis pro alieno
3 scelere et flagitio sua quasi pro gloria nitebantur. at
contra pauci, quibus bonum et aequom divitiis carius
erat, subveniundum Adherbali et Hiempsalis mortem
4 severe vindicandam censebant, sed ex omnibus maxume
Aemilius Scaurus, homo nobilis inpiger factiosus, avi-
dus potentiae honoris divitiarum, ceterum vitia sua
5 callide occultans. is postquam videt regis largitionem
famosam inpudentemque, veritus, quod in tali re solet,
ne polluta licentia invidiam accenderet, animum a con-
16 sueta lubidine continuit. vicit tamen in senatu pars
2 illa, quae vero pretium aut gratiam anteferebat. de-
cretum fit, uti decem legati regnum, quod Micipsa
optinuerat, inter Iugurtham et Adherbalem dividerent.
cuius legationis princeps fuit L. Opimius, homo clarus
et tum in senatu potens, quia consul C. Graccho et
M. Fulvio Flacco interfectis acerrume victoriam nobi-
3 litatis in plebem exercuerat. eum Iugurtha tametsi
Romae in inimicis habuerat, tamen accuratissume re-
cepit, dando et pollicendo multa perfecit, uti fama
fide, postremo omnibus suis rebus commodum regis
4 anteferret. reliquos legatos eadem via aggressus pleros-
5 que capit, paucis carior fides quam pecunia fuit. in
divisione quae pars Numidiae Mauretaniam attingit,
agro virisque opulentior, Iugurthae traditur, illam
alteram specie quam usu potiorem, quae portuosior
et aedificiis magis exornata erat, Adherbal possedit.
17 Res postulare videtur Africae situm paucis expo-
nere et eas gentis, quibuscum nobis bellum aut ami-
2 citia fuit, attingere. sed quae loca et nationes ob
calorem aut asperitatem, item solitudines minus fre-
quentata sunt, de eis haud facile conpertum narra-
verim. cetera quam paucissumis absolvam.
3 In divisione orbis terrae plerique in parte tertia
Africam posuere, pauci tantum modo Asiam et Euro-
4 pam esse, sed Africam in Europa. ea finis habet ab

occidente fretum nostri maris et Oceani, ab ortu solis
declivem latitudinem, quem locum Catabathmon in-
colae appellant. mare saevom inportuosum; ager fru- 5
gum fertilis, bonus pecori, arbori infecundus; caelo
terraque penuria aquarum. genus hominum salubri 6
corpore, velox, patiens laborum. plerosque senectus
dissolvit, nisi qui ferro aut bestiis interiere; nam
morbus haud saepe quemquam superat, ad hoc mali-
fici generis pluruma animalia. sed qui mortales initio 7
Africam habuerint, quique postea adcesserint, aut quo
modo inter se permixti sint, quamquam ab ea fama,
quae plerosque optinet, divorsum est, tamen, uti ex
libris Punicis, qui regis Hiempsalis dicebantur, inter-
pretatum nobis est utique rem sese habere cultores
eius terrae putant, quam paucissumis dicam. ceterum
fides eius rei penes auctores erit.

Africam initio habuere Gaetuli et Libyes, asperi 18
incultique, quis cibus erat caro ferina atque humi
pabulum uti pecoribus. ei neque moribus neque lege 2
aut imperio cuiusquam regebantur: vagi palantes quas
nox coegerat sedes habebant. sed postquam in Hi- 3
spania Hercules, sicuti Afri putant, interiit, exercitus
eius, conpositus ex variis gentibus, amisso duce ac
passim multis sibi quisque imperium petentibus brevi
dilabitur. ex eo numero Medi Persae et Armenii 4
navibus in Africam transvecti proxumos nostro mari
locos occupavere, sed Persae intra Oceanum magis, 5
eique alveos navium invorsos pro tuguriis habuere,
quia neque materia in agris neque ab Hispanis emundi
aut mutandi copia erat: mare magnum et ignara lingua 6
commercio prohibebant. ei paulatim per conubia Gae- 7
tulos secum miscuere et, quia saepe temptantes agros
alia, deinde alia loca petiverant, semet ipsi Nomadas
appellavere. ceterum adhuc aedificia Numidarum agre- 8
stium, quae mapalia illi vocant, oblonga incurvis late-
ribus, tecta quasi navium carinae sunt. Medis autem 9
et Armeniis adcessere Libyes (nam ei propius mare

Africum agitabant, Gaetuli sub sole magis, haud pro-
cul ab ardoribus), eique mature oppida habuere; nam
freto divisi ab Hispania mutare res inter se institue-
10 rant. nomen eorum paulatim Libyes conrupere, bar-
11 bara lingua Mauros pro Medis appellantes. sed res
Persarum brevi adolevit, ac postea nomine Numidae,
propter multitudinem a parentibus digressi, possedere
ea loca, quae proxume Carthaginem Numidia appellatur.
12 deinde utrique alteris freti finitumos armis aut metu
sub imperium suum coegere, nomen gloriamque sibi
addidere, magis ei, qui ad nostrum mare processerant,
quia Libyes quam Gaetuli minus bellicosi. denique
Africae pars inferior pleraque ab Numidis possessa
est, victi omnes in gentem nomenque imperantium
19 concessere. postea Phoenices, alii multitudinis domi
minuendae gratia pars imperi cupidine sollicitata plebe
et aliis novarum rerum avidis, Hipponem Hadrumetum
Leptim aliasque urbis in ora marituma condidere,
eaeque brevi multum auctae pars originibus suis prae-
2 sidio aliae decori fuere. nam de Carthagine silere
melius puto quam parum dicere, quoniam alio prope-
rare tempus monet.

3 Igitur ad Catabathmon, qui locus Aegyptum ab
Africa dividit, secundo mari prima Cyrene est, colonia
Theraeon, ac deinceps duae Syrtes interque eas Leptis,
deinde Philaenon arae, quem locum Aegyptum vorsus
finem imperi habuere Carthaginienses, post aliae Pu-
4 nicae urbes. cetera loca usque ad Mauretaniam Nu-
5 midae tenent, proxume Hispaniam Mauri sunt. super
Numidiam Gaetulos accepimus partim in tuguriis
6 alios incultius vagos agitare, post eos Aethiopas esse,
7 dehinc loca exusta solis ardoribus. igitur bello Iugur-
thino pleraque ex Punicis oppida et finis Carthagi-
niensium, quos novissume habuerant, populus Roma-
nus per magistratus administrabat; Gaetulorum magna
pars et Numidae usque ad flumen Muluccham sub
Iugurtha erant; Mauris omnibus rex Bocchus imperi-

tabat, praeter nomen cetera ignarus populi Romani
itemque nobis neque bello neque pace antea cognitus.
de Africa et eius incolis ad necessitudinem rei satis 8
dictum.

Postquam diviso regno legati Africa decessere et 20
Iugurtha contra timorem animi praemia sceleris adep-
tum sese videt, certum esse ratus, quod ex amicis
apud Numantiam acceperat, omnia Romae venalia esse,
simul et illorum pollicitationibus accensus, quos paulo
ante muneribus expleverat, in regnum Adherbalis ani-
mum intendit. ipse acer bellicosus; at is quem pete- 2
bat quietus inbellis, placido ingenio, opportunus in-
iuriae, metuens magis quam metuendus. igitur ex 3
inproviso finis eius cum magna manu invadit, multos
mortalis cum pecore atque alia praeda capit, aedi-
ficia incendit, pleraque loca hostiliter cum equitatu
adcedit, deinde cum omni multitudine in regnum suum 4
convortit, existumans Adherbalem dolore permotum
iniurias suas manu vindicaturum eamque rem belli
causam fore. at ille, quod neque se parem armis 5
existumabat et amicitia populi Romani magis quam
Numidis fretus erat, legatos ad Iugurtham de iniuriis
questum misit. qui tametsi contumeliosa dicta rettu-
lerant, prius tamen omnia pati decrevit quam bellum
sumere, quia temptatum antea secus cesserat. neque 6
eo magis cupido Iugurthae minuebatur, quippe qui
totum eius regnum animo iam invaserat. itaque non 7
uti antea cum praedatoria manu, sed magno exercitu
conparato bellum gerere coepit et aperte totius Nu-
midiae imperium petere. ceterum qua pergebat, urbis 8
agros vastare, praedas agere, suis animum hostibus
terrorem augere. Adherbal ubi intellegit eo processum, 21
uti regnum aut relinquendum esset aut armis retinen-
dum, necessario copias parat et Iugurthae obvius pro-
cedit. interim haud longe a mari prope Cirtam op- 2
pidum utriusque exercitus consedit et, quia diei ex-
tremum erat, proelium non inceptum. sed ubi ple-

rumque noctis processit, obscuro etiam tum lumine
milites Iugurthini signo dato castra hostium invadunt,
semisomnos partim alios arma sumentis fugant fun-
duntque. Adherbal cum paucis equitibus Cirtam pro-
fugit, et ni multitudo togatorum fuisset, quae Numi-
das insequentis moenibus prohibuit, uno die inter
duos reges coeptum atque patratum bellum foret.
3 igitur Iugurtha oppidum circumsedit, vineis turribus-
que et machinis omnium generum expugnare aggre-
ditur, maxume festinans tempus legatorum antecapere,
quos ante proelium factum ab Adherbale Romam mis-
sos audiverat.

4 Sed postquam senatus de bello eorum accepit, tres
adulescentes in Africam legantur, qui ambos reges
adeant, senatus populique Romani verbis nuntient
velle et censere eos ab armis discedere, de contro-
vorsiis suis iure potius quam bello disceptare: ita se-
22 que illisque dignum esse. legati in Africam matu-
rantes veniunt, eo magis quod Romae, dum proficisci
parant, de proelio facto et oppugnatione Cirtae audie-
2 batur; sed is rumor clemens erat. quorum Iugurtha
accepta oratione respondit sibi neque maius quicquam
neque carius auctoritate senatus esse. ab adulescentia
ita se enisum, ut ab optumo quoque probaretur; vir-
tute, non malitia P. Scipioni, summo viro, placuisse;
ob easdem artis a Micipsa, non penuria liberorum in
3 regnum adoptatum esse. ceterum, quo plura bene at-
que strenue fecisset, eo animum suum iniuriam minus
4 tolerare. Adherbalem dolis vitae suae insidiatum; quod
ubi conperisset, sceleri eius obviam isse. populum
Romanum neque recte neque pro bono facturum, si
ab iure gentium sese prohibuerit. postremo de om-
5 nibus rebus legatos Romam brevi missurum. ita
utrique digrediuntur. Adherbalis appellandi copia
non fuit.

23 Iugurtha ubi eos Africa decessisse ratus est ne-
que propter loci naturam Cirtam armis expugnare

potest, vallo atque fossa moenia circumdat, turris ex-
truit easque praesidiis firmat; praeterea dies noctisque
aut per vim aut dolis temptare, defensoribus moenium
praemia modo modo formidinem ostentare, suos hor-
tando ad virtutem adrigere: prorsus intentus cuncta
parare. Adherbal ubi intellegit omnis suas fortunas 2
in extremo sitas, hostem infestum, auxili spem nullam,
penuria rerum necessariarum bellum trahi non posse,
ex eis, qui una Cirtam profugerant, duos maxume
inpigros delegit: eos multa pollicendo ac miserando
casum suum confirmat, uti per hostium munitiones
noctu ad proxumum mare, dein Romam pergerent.
Numidae paucis diebus iussa efficiunt. litterae Ad- 24
herbalis in senatu recitatae, quarum sententia haec
fuit:

'Non mea culpa saepe ad vos oratum mitto, pa- 2
tres conscripti, sed vis Iugurthae subigit, quem tanta
lubido extinguendi me invasit, ut neque vos neque
deos inmortalis in animo habeat, sanguinem meum
quam omnia malit. itaque quintum iam mensem so- 3
cius et amicus populi Romani armis obsessus teneor;
neque mihi Micipsae patris mei benificia neque vostra
decreta auxiliantur; ferro an fame acrius urgear, in-
certus sum.

Plura de Iugurtha scribere dehortatur me fortuna 4
mea et iam antea expertus sum parum fidei miseris
esse; nisi tamen intellego illum supra quam ego sum 5
petere neque simul amicitiam vostram et regnum
meum sperare. utrum gravius existumet, nemini oc-
cultum est. nam initio occidit Hiempsalem fratrem 6
meum, deinde patrio regno me expulit. quae sane
fuerint nostrae iniuriae, nihil ad vos. verum nunc 7
vostrum regnum armis tenet; me, quem vos impera-
torem Numidis posuistis, clausum obsidet; legatorum
verba quanti fecerit, pericula mea declarant. quid est 8
relicum nisi vis vostra, quo moveri possit? nam ego 9
quidem vellem, et haec, quae scribo, et illa, quae antea

in senatu questus sum, vana forent potius, quam miseria mea fidem verbis faceret.

10 Sed quoniam eo natus sum, ut Iugurthae scelerum
ostentui essem, non iam mortem neque aerumnas,
tantum modo inimici imperium et cruciatus corporis
deprecor. regno Numidiae, quod vostrum est, uti lubet,
consulite: me manibus inpiis eripite, per maiestatem
imperi, per amicitiae fidem, si ulla apud vos memoria
remanet avi mei Masinissae.'

25 His litteris recitatis fuere qui exercitum in Afri-
cam mittundum censerent et quam primum Adherbali
subveniundum: de Iugurtha interim uti consuleretur,
2 quoniam legatis non paruisset. sed ab isdem illis
regis fautoribus summa ope enisum est, ne tale de-
3 cretum fieret. ita bonum publicum, ut in plerisque
4 negotiis solet, privata gratia devictum. legantur ta-
men in Africam maiores natu nobiles, amplis hono-
ribus usi. in quis fuit M. Scaurus, de quo supra me-
5 moravimus, consularis et tum senatus princeps. ei,
quod res in invidia erat, simul et ab Numidis obse-
crati, triduo navem ascendere. dein brevi Uticam ad-
pulsi litteras ad Iugurtham mittunt: quam ocissume
ad provinciam adcedat, seque ad eum ab senatu mis-
6 sos. ille ubi accepit homines claros, quorum aucto-
ritatem Romae pollere audiverat, contra inceptum
suum venisse, primo conmotus metu atque lubidine
7 divorsus agitabatur: timebat iram senatus, ni paruisset
legatis; porro animus cupidine caecus ad inceptum
8 scelus rapiebatur. vicit tamen in avido ingenio pra-
9 vom consilium. igitur exercitu circumdato summa vi
Cirtam inrumpere nititur, maxume sperans diducta
manu hostium aut vi aut dolis sese casum victoriae
10 inventurum. quod ubi secus procedit neque quod in-
tenderat, efficere potest, ut prius quam legatos con-
veniret, Adherbalis potiretur, ne amplius morando
Scaurum, quem plurumum metuebat, incenderet, cum
11 paucis equitibus in provinciam venit. ac tametsi se-

nati verbis graves minae nuntiabantur, quod ab oppu-
gnatione non desisteret, multa tamen oratione con-
sumpta legati frustra discessere.

Ea postquam Cirtae audita sunt, Italici, quorum 26
virtute moenia defensabantur, confisi deditione facta
propter magnitudinem populi Romani inviolatos sese
fore, Adherbali suadent, uti seque et oppidum Iugur-
thae tradat, tantum ab eo vitam paciscatur: de ceteris
senatui curae fore. at ille, tametsi omnia potiora fide 2
Iugurthae rebatur, tamen, quia penes eosdem, si ad-
vorsaretur, cogundi potestas erat, ita, uti censuerant
Italici, deditionem facit. Iugurtha in primis Adher- 3
balem excruciatum necat, deinde omnis puberes Nu-
midas atque negotiatores promiscue, uti quisque ar-
matus obvius fuerat, interficit.

Quod postquam Romae cognitum est et res in 27
senatu agitari coepta, idem illi ministri regis inter-
pellando ac saepe gratia, interdum iurgiis trahundo
tempus, atrocitatem facti leniebant. ac ni C. Mem- 2
mius tribunus plebis designatus, vir acer et infestus
potentiae nobilitatis, populum Romanum edocuisset
id agi, ut per paucos factiosos Iugurthae scelus con-
donaretur, profecto omnis invidia prolatandis consul-
tationibus dilapsa foret: tanta vis gratiae atque pe-
cuniae regis erat. sed ubi senatus delicti conscientia 3
populum timet, lege Sempronia provinciae futuris con-
sulibus Numidia atque Italia decretae; consules decla- 4
rati P. Scipio Nasica L. Bestia; Calpurnio Numidia,
Scipioni Italia obvenit. deinde exercitus, qui in Afri- 5
cam portaretur, scribitur, stipendium aliaque, quae
bello usui forent, decernuntur.

At Iugurtha contra spem nuntio accepto, quippe 28
cui Romae omnia venire in animo haeserat, filium et
cum eo duos familiaris ad senatum legatos mittit
eisque uti illis, quos Hiempsale interfecto miserat,
praecipit, omnis mortalis pecunia aggrediantur. qui 2
postquam Romam adventabant, senatus a Bestia con-

sultus est, placeretne legatos Iugurthae recipi moeni-
bus, eique decrevere, nisi regnum ipsumque deditum
venissent, uti in diebus proxumis decem Italia decede-
3 rent. consul Numidis ex senatus decreto nuntiari
iubet. ita infectis rebus illi domum discedunt.
4 Interim Calpurnius parato exercitu legat sibi ho-
mines nobilis factiosos, quorum auctoritate quae de-
liquisset, munita fore sperabat: in quis fuit Scaurus,
5 cuius de natura et habitu supra memoravimus. nam
in consule nostro multae bonaeque artes animi et
corporis erant, quas omnis avaritia praepediebat: pa-
tiens laborum, acri ingenio, satis providens, belli haud
6 ignarus, firmissumus contra pericula et insidias. sed
legiones per Italiam Regium atque inde Siciliam, porro
7 ex Sicilia in Africam transvectae. igitur Calpurnius
initio paratis conmeatibus acriter Numidiam ingressus
est multosque mortalis et urbis aliquot pugnando
29 cepit. sed ubi Iugurtha per legatos pecunia temptare
bellique, quod administrabat, asperitatem ostendere
2 coepit, animus aeger avaritia facile convorsus est. ce-
terum socius et administer omnium consiliorum adsu-
mitur Scaurus, qui tametsi a principio plerisque ex
factione eius conruptis acerrume regem inpugnaverat,
tamen magnitudine pecuniae a bono honestoque in
3 pravom abstractus est. sed Iugurtha primum tantum
modo belli moram redimebat, existumans sese aliquid
interim Romae pretio aut gratia effecturum. postea
vero quam participem negoti Scaurum accepit, in
maxumam spem adductus recuperandae pacis statuit
4 cum eis de omnibus pactionibus praesens agere. cete-
rum interea fidei causa mittitur a consule Sextius
quaestor in oppidum Iugurthae Vagam. cuius rei spe-
cies erat acceptio frumenti, quod Calpurnius palam
legatis imperaverat, quoniam deditionis mora indutiae
5 agitabantur. igitur rex, uti constituerat, in castra
venit, ac pauca praesenti consilio locutus de invidia
facti sui atque uti in deditionem acciperetur, reliqua

cum Bestia et Scauro secreta transigit. dein postero
die quasi per saturam sententiis exquisitis in dedi-
tionem accipitur. sed, uti pro consilio imperatum 6
erat, elephanti triginta, pecus atque equi multi cum
parvo argenti pondere quaestori traduntur. Calpurnius 7
Romam ad magistratus rogandos proficiscitur. in Nu-
midia et exercitu nostro pax agitabatur.

Postquam res in Africa gestas quoque modo actae 30
forent, fama divolgavit, Romae per omnis locos et
conventus de facto consulis agitari. apud plebem gravis
invidia, patres solliciti erant. probarentne tantum fla-
gitium an decretum consulis subvorterent, parum con-
stabat; ac maxume eos potentia Scauri, quod is auc- 2
tor et socius Bestiae ferebatur, a vero bonoque inpe-
diebat. at C. Memmius, cuius de libertate ingeni et 3
odio potentiae nobilitatis supra diximus, inter dubita-
tionem et moras senatus contionibus populum ad vin-
dicandum hortari, monere, ne rem publicam, ne liber-
tatem suam desererent, multa superba et crudelia fa-
cinora nobilitatis ostendere: prorsus intentus omni
modo plebis animum incendebat.

Sed quoniam ea tempestate Romae Memmi facun- 4
dia clara pollensque fuit, decere existumavi unam ex
tam multis orationem eius perscribere, ac potissumum
ea dicam, quae in contione post reditum Bestiae huiusce
modi verbis disseruit:

'Multa me dehortantur a vobis, Quirites, ni stu- 31
dium rei publicae omnia superet: opes factionis, vostra
patientia, ius nullum, ac maxume quod innocentiae
plus periculi quam honoris est. nam illa quidem 2
piget dicere, his annis quindecim quam ludibrio fue-
ritis superbiae paucorum, quam foede quamque inulti
perierint vostri defensores, ut vobis animus ab ignavia
atque socordia conruptus sit, qui ne nunc quidem ob- 3
noxiis inimicis exurgitis atque etiam nunc timetis eos,
quibus decet terrori esse. sed quamquam haec talia 4
sunt, tamen obviam ire factionis potentiae animus sub-

5 igit. certe ego libertatem, quae mihi a parente meo
tradita est, experiar. verum id frustra an ob rem fa-
ciam, in vostra manu situm est, Quirites.
6 Neque ego vos hortor, quod saepe maiores vostri
fecere, uti contra iniurias armati eatis. nihil vi, nihil
secessione opus est: necesse est, suomet ipsi more
7 praecipites eant. occiso Ti. Graccho, quem regnum
parare aiebant, in plebem Romanam quaestiones ha-
bitae sunt; post C. Gracchi et M. Fulvi caedem item
vostri ordinis multi mortales in carcere necati sunt:
utriusque cladis non lex, verum lubido eorum finem
8 fecit. sed sane fuerit regni paratio plebi sua resti-
tuere; quicquid sine sanguine civium ulcisci nequitur,
9 iure factum sit. superioribus annis taciti indignaba-
mini aerarium expilari, reges et populos liberos paucis
nobilibus vectigal pendere, penes eosdem et summam
gloriam et maxumas divitias esse. tamen haec talia
facinora inpune suscepisse parum habuere itaque po-
stremo leges, maiestas vostra, divina et humana omnia
10 hostibus tradita sunt. neque eos qui ea fecere pudet
aut paenitet, sed incedunt per ora vostra magnifici,
sacerdotia et consulatus, pars triumphos suos osten-
tantes: proinde quasi ea honori, non praedae habeant.
11 servi aere parati iniusta imperia dominorum non per-
ferunt: vos, Quirites, in imperio nati aequo animo
12 servitutem toleratis? at qui sunt ei, qui rem publi-
cam occupavere? homines sceleratissumi, cruentis ma-
nibus, immani avaritia, nocentissumi et idem superbis-
sumi, quibus fides decus pietas, postremo honesta
13 atque inhonesta omnia quaestui sunt. pars eorum
occidisse tribunos plebis, alii quaestiones iniustas,
plerique caedem in vos fecisse pro munimento habent.
14 ita quam quisque pessume fecit, tam maxume tutus
est. metum ab scelere suo ad ignaviam vostram trans-
tulere, quos omnis eadem cupere, eadem odisse, eadem
15 metuere in unum coegit. sed haec inter bonos ami-
16 citia, inter malos factio est. quod si tam vos liber-

tatis curam haberetis, quam illi ad dominationem
accensi sunt, profecto neque res publica sicuti nunc
vastaretur et benificia vostra penes optumos, non auda-
cissumos forent. maiores vostri parandi iuris et maie- 17
statis constituendae gratia bis per secessionem armati
Aventinum occupavere: vos pro libertate, quam ab illis
accepistis, nonne summa ope nitemini? atque eo vehe-
mentius, quo maius dedecus est parta amittere quam
omnino non paravisse.

Dicet aliquis "quid igitur censes?" vindicandum 18
in eos, qui hosti prodidere rem publicam, non manu
neque vi, quod magis vos fecisse quam illis accidisse
indignum est, verum quaestionibus et indicio ipsius
Iugurthae. qui si dediticius est, profecto iussis vostris 19
oboediens erit: sin ea contemnit, scilicet existumabitis,
qualis illa pax aut deditio sit, ex qua ad Iugurtham
scelerum inpunitas, ad paucos potentis maxumae divi-
tiae, ad rem publicam damna atque dedecora pervene-
rint. nisi forte nondum etiam vos dominationis eorum 20
satietas tenet et illa quam haec tempora magis pla-
cent, cum regna provinciae, leges iura iudicia, bella
atque paces, postremo divina et humana omnia penes
paucos erant, vos autem, hoc est populus Romanus,
invicti ab hostibus, imperatores omnium gentium, satis
habebatis animam retinere. nam servitutem quidem
quis vostrum recusare audebat?

Atque ego tametsi viro flagitiosissumum existumo 21
inpune iniuriam accepisse, tamen vos hominibus scele-
ratissumis ignoscere, quoniam cives sunt, aequo animo
paterer, ni misericordia in perniciem casura esset. nam 22
et illis, quantum inportunitatis habent, parum est in-
pune male fecisse, nisi deinde faciundi licentia eripi-
tur, et vobis aeterna sollicitudo remanebit, cum in-
tellegetis aut serviundum esse aut per manus libertatem
retinendam. nam fidei quidem aut concordiae quae 23
spes est? dominari illi volunt, vos liberi esse; facere
illi iniurias, vos prohibere; postremo sociis nostris

24 veluti hostibus, hostibus pro sociis utuntur. potestne
in tam divorsis mentibus pax aut amicitia esse?
25 Qua re moneo hortorque vos, ne tantum scelus
inpunitum omittatis. non peculatus aerari factus est
neque per vim sociis ereptae pecuniae, quae quam-
quam gravia sunt, tamen consuetudine iam pro nihilo
habentur: hosti acerrumo prodita senatus auctoritas,
proditum imperium vostrum est; domi militiaeque res
26 publica venalis fuit. quae nisi quaesita erunt, nisi
vindicatum in noxios, quid erit relicum, nisi ut illis
qui ea fecere oboedientes vivamus? nam inpune quae
27 lubet facere, id est regem esse. neque ego vos, Qui-
rites, hortor, ut malitis civis vostros perperam quam
recte fecisse, sed ne ignoscundo malis bonos per-
28 ditum eatis. [ad hoc] in re publica multo praestat
benifici quam malifici inmemorem esse: bonus tan-
tum modo segnior fit, ubi neglegas, at malus inpro-
29 bior. ad hoc si iniuriae non sint, haud saepe auxili
egeas.'

32 Haec atque alia huiusce modi saepe [in] dicundo
Memmius populo persuadet, uti L. Cassius, qui tum
praetor erat, ad Iugurtham mitteretur eumque inter-
posita fide publica Romam duceret, quo facilius in-
dicio regis Scauri et reliquorum, quos pecuniae captae
arcessebat, delicta patefierent.

2 Dum haec Romae geruntur, qui in Numidia relicti
a Bestia exercitui praeerant, secuti morem imperatoris
3 sui pluruma et flagitiosissuma facinora fecere. fuere
qui auro conrupti elephantos Iugurthae traderent, alii
perfugas vendere, pars ex pacatis praedas agebant:
4 tanta vis avaritiae in animos eorum veluti tabes in-
5 vaserat. at Cassius praetor perlata rogatione a C.
Memmio ac perculsa omni nobilitate ad Iugurtham
proficiscitur eique timido et ex conscientia diffidenti
rebus suis persuadet, quoniam se populo Romano de-
disset, ne vim quam misericordiam eius experiri mallet.
privatim praeterea fidem suam interponit, quam ille

non minoris quam publicam ducebat: talis ea tempe-
state fama de Cassio erat.

Igitur Iugurtha contra decus regium cultu quam 33
maxume miserabili cum Cassio Romam venit. ac, 2
tametsi in ipso magna vis animi erat, confirmatus ab
omnibus, quorum potentia aut scelere cuncta ea ges-
serat, quae supra diximus, C. Baebium tribunum plebis
magna mercede parat, cuius inpudentia contra ius et
iniurias omnis munitus foret. at C. Memmius ad- 3
vocata contione, quamquam regi infesta plebes erat
et pars in vincula duci iubebat, pars, nisi socios sce-
leris sui aperiret, more maiorum de hoste supplicium
sumi, dignitati quam irae magis consulens sedare mo-
tus et animos eorum mollire, postremo confirmare
fidem publicam per sese inviolatam fore. post ubi 4
silentium coepit, producto Iugurtha verba facit, Ro-
mae Numidiaeque facinora eius memorat, scelera in
patrem fratresque ostendit. quibus iuvantibus quibus-
que ministris ea egerit, quamquam intellegat populus
Romanus, tamen velle manifesta magis ex illo habere.
si verum aperiat, in fide et clementia populi Romani
magnam spem illi sitam: sin reticeat, non sociis saluti
fore, sed se suasque spes conrupturum. deinde ubi 34
Memmius dicundi finem fecit et Iugurtha respondere
iussus est, C. Baebius tribunus plebis, quem pecunia
conruptum supra diximus, regem tacere iubet, ac tam-
etsi multitudo, quae in contione aderat, vehementer
accensa terrebat eum clamore voltu, saepe impetu at-
que aliis omnibus, quae ira fieri amat, vicit tamen
inpudentia. ita populus ludibrio habitus ex contione 2
discedit; Iugurthae Bestiaeque et ceteris, quos illa
quaestio exagitabat, animi augescunt.

Erat ea tempestate Romae Numida quidam nomine 35
Massiva, Gulussae filius, Masinissae nepos, qui, quia
in dissensione regum Iugurthae advorsus fuerat, de-
dita Cirta et Adherbale interfecto profugus ex patria
abierat. huic Sp. Albinus, qui proxumo anno post 2

Bestiam cum Q. Minucio Rufo consulatum gerebat,
persuadet, quoniam ex stirpe Masinissae sit Iugur-
thamque ob scelera invidia cum metu urgeat, regnum
3 Numidiae ab senatu petat. avidus consul belli ge-
rundi movere quam senescere omnia malebat. ipsi
4 provincia Numidia, Minucio Macedonia evenerat. quae
postquam Massiva agitare coepit neque Iugurthae in
amicis satis praesidi est, quod eorum alium conscientia
alium mala fama et timor inpediebat, Bomilcari, pro-
xumo ac maxume fido sibi, imperat, pretio, sicuti multa
confecerat, insidiatores Massivae paret ac maxume
occulte, sin id parum procedat, quovis modo Numi-
5 dam interficiat. Bomilcar mature regis mandata exe-
quitur et per homines talis negoti artifices itinera
egressusque eius, postremo loca atque tempora cuncta
explorat. deinde, ubi res postulabat, insidias tendit.
6 igitur unus ex eo numero, qui ad caedem parati erant,
paulo inconsultius Massivam aggreditur. illum ob-
truncat, sed ipse deprehensus multis hortantibus et in
7 primis Albino consule indicium profitetur. fit reus
magis ex aequo bonoque quam ex iure gentium Bo-
milcar, comes eius, qui Romam fide publica venerat.
8 at Iugurtha manifestus tanti sceleris non prius omi-
sit contra verum niti, quam animadvortit supra gra-
9 tiam atque pecuniam suam invidiam facti esse. igitur,
quamquam in priore actione ex amicis quinquaginta
vades dederat, regno magis quam vadibus consu-
lens clam in Numidiam Bomilcarem dimittit, veritus,
ne reliquos popularis metus invaderet parendi sibi, si
de illo supplicium sumptum foret. et ipse paucis
diebus eodem profectus est, iussus a senatu Italia de-
10 cedere. sed postquam Roma egressus est, fertur saepe
eo tacitus respiciens postremo dixisse 'urbem venalem
et mature perituram, si emptorem invenerit.'

36 Interim Albinus renovato bello conmeatum stipen-
dium aliaque, quae militibus usui forent, maturat in
Africam portare; ac statim ipse profectus, uti ante

comitia, quod tempus haud longe aberat, armis aut
deditione aut quovis modo bellum conficeret. at contra 2
Iugurtha trahere omnia et alias, deinde alias morae cau-
sas facere, polliceri deditionem ac deinde metum simu-
lare, cedere instanti et paulo post, ne sui diffiderent,
instare: ita belli modo modo pacis mora consulem ludi-
ficare. ac fuere qui tum Albinum haud ignarum con- 3
sili regis existumarent neque ex tanta properantia tam
facile tractum bellum socordia magis quam dolo cre-
derent. sed postquam dilapso tempore comitiorum dies 4
adventabat, Albinus Aulo fratre in castris pro praetore
relicto Romam decessit.

Ea tempestate Romae seditionibus tribuniciis atro- 37
citer res publica agitabatur. P. Lucullus et L. Annius 2
tribuni plebis resistentibus conlegis continuare magi-
stratum nitebantur, quae dissensio totius anni comitia
inpediebat. ea mora in spem adductus Aulus, quem 3
pro praetore in castris relictum supra diximus, aut
conficiundi belli aut terrore exercitus ab rege pecu-
niae capiundae milites mense Ianuario ex hibernis in
expeditionem evocat, magnisque itineribus hieme aspera
pervenit ad oppidum Suthul, ubi regis thesauri erant.
quod quamquam et saevitia temporis et opportunitate 4
loci neque capi neque obsideri poterat (nam circum
murum situm in praerupti montis extremo planities
limosa hiemalibus aquis paludem fecerat), tamen aut
simulandi gratia, quo regi formidinem adderet, aut
cupidine caecus ob thesauros oppidi potiundi vineas
agere, aggerem iacere aliaque, quae incepto usui fo-
rent, properare. at Iugurtha cognita vanitate atque 38
inperitia legati subdole eius augere amentiam, missi-
tare supplicantis legatos, ipse quasi vitabundus per
saltuosa loca et tramites exercitum ductare. denique 2
Aulum spe pactionis perpulit, uti relicto Suthule in
abditas regiones sese veluti cedentem insequeretur
(ita delicta occultiora fuere). interea per homines calli- 3
dos diu noctuque exercitum temptabat, centurione

ducesque turmarum, partim uti transfugerent, conrum-
4 pere, alii signo dato locum uti desererent quae post-
quam ex sententia instruit, intempesta nocte de in-
proviso multitudine Numidarum Auli castra circumvenit.
5 milites Romani, perculsi tumultu insolito, arma capere
alii alii se abdere, pars territos confirmare, trepidare
omnibus locis. vis magna hostium, caelum nocte at-
que nubibus obscuratum, periculum anceps, postremo
6 fugere an manere tutius foret, in incerto erat. sed ex
eo numero, quos paulo ante conruptos diximus, cohors
una Ligurum cum duabus turmis Thracum et paucis
gregariis militibus transiere ad regem, et centurio
primi pili tertiae legionis per munitionem, quam uti
defenderet acceperat, locum hostibus introeundi dedit,
7 eaque Numidae cuncti inrupere. nostri foeda fuga,
plerique abiectis armis, proxumum collem occupave-
8 runt. nox atque praeda castrorum hostis, quo minus
9 victoria uterentur, remorata sunt. deinde Iugurtha
postero die cum Aulo in conloquio verba facit: tam-
etsi ipsum cum exercitu fame et ferro clausum tene-
ret, tamen se memorem humanarum rerum, si secum
foedus faceret, incolumis omnis sub iugum missurum;
10 praeterea uti diebus decem Numidia decederet. quae
quamquam gravia et flagiti plena erant, tamen, quia mor-
tis metu mutabantur, sicuti regi lubuerat, pax convenit.
39 Sed ubi ea Romae conperta sunt, metus atque
maeror civitatem invasere: pars dolere pro gloria im-
peri, pars insolita rerum bellicarum timere libertati;
Aulo omnes infesti, ac maxume qui bello saepe prae-
clari fuerant, quod armatus dedecore potius quam
2 manu salutem quaesiverat. ob ea consul Albinus ex
delicto fratris invidiam ac deinde periculum timens
senatum de foedere consulebat, et tamen interim ex-
ercitui supplementum scribere, ab sociis et nomine
Latino auxilia arcessere, denique omnibus modis festi-
3 nare. senatus ita, uti par fuerat, decernit suo atque
4 populi iniussu nullum potuisse foedus fieri. consul

inpeditus a tribunis plebis, ne quas paraverat copias secum portaret, paucis diebus in Africam proficiscitur; nam omnis exercitus, uti convenerat, Numidia deductus in provincia hiemabat. postquam eo venit, 5
quamquam persequi Iugurtham et mederi fraternae invidiae animo ardebat, cognitis militibus, quos praeter fugam soluto imperio licentia atque lascivia conruperat, ex copia rerum statuit sibi nihil agitandum.

Interim Romae C. Mamilius Limetanus tribunus 40
plebis rogationem ad populum promulgat, uti quaereretur in eos, quorum consilio Iugurtha senati decreta neglegisset, quique ab eo in legationibus aut imperiis pecunias accepissent, qui elephantos quique perfugas tradidissent, item qui de pace aut bello cum hostibus pactiones fecissent. huic rogationi partim 2
conscii sibi alii ex partium invidia pericula metuentes, quoniam aperte resistere non poterant, quin illa et alia talia placere sibi faterentur, occulte per amicos ac maxume per homines nominis Latini et socios Italicos inpedimenta parabant. sed plebes incredibile 3
memoratu est quam intenta fuerit quantaque vi rogationem iusserit, magis odio nobilitatis, cui mala illa parabantur, quam cura rei publicae: tanta lubido in partibus erat. igitur ceteris metu perculsis M. Scau- 4
rus, quem legatum Bestiae fuisse supra docuimus, inter laetitiam plebis et suorum fugam, trepida etiam tum civitate, cum ex Mamilia rogatione tres quaesitores rogarentur, effecerat, uti ipse in eo numero crearetur. sed quaestio exercita aspere violenterque ex 5
rumore et lubidine plebis: ut saepe nobilitatem, sic ea tempestate plebem ex secundis rebus insolentia ceperat.

Ceterum mos partium [popularium] et [senatus] 41
factionum ac deinde omnium malarum artium paucis ante annis Romae ortus est otio atque abundantia earum rerum, quae prima mortales ducunt. nam ante 2
Carthaginem deletam populus et senatus Romanus

placide modesteque inter se rem publicam tractabant,
neque gloriae neque dominationis certamen inter civis
erat: metus hostilis in bonis artibus civitatem retine-
3 bat. sed ubi illa formido mentibus decessit, scilicet
ea, quae res secundae amant, lascivia atque superbia
4 incessere. ita quod in advorsis rebus optaverant otium,
5 postquam adepti sunt, asperius acerbiusque fuit. nam-
que coepere nobilitas dignitatem, populus libertatem
in lubidinem vortere, sibi quisque ducere trahere ra-
pere. ita omnia in duas partis abstracta sunt, res
6 publica, quae media fuerat, dilacerata. ceterum no-
bilitas factione magis pollebat, plebis vis soluta at-
7 que dispersa in multitudine minus poterat. paucorum
arbitrio belli domique agitabatur; penes eosdem aera-
rium provinciae magistratus, gloriae triumphique erant:
populus militia atque inopia urgebatur; praedas belli-
8 cas imperatores cum paucis diripiebant, interea paren-
tes aut parvi liberi militum, uti quisque potentiori
9 confinis erat, sedibus pellebantur. ita cum potentia
avaritia sine modo modestiaque invadere, polluere et
vastare omnia, nihil pensi neque sancti habere, quoad
10 semet ipsa praecipitavit. nam ubi primum ex nobili-
tate reperti sunt qui veram gloriam iniustae poten-
tiae anteponerent, moveri civitas et dissensio civilis
42 quasi permixtio terrae oriri coepit. nam postquam
Ti. et C. Gracchus, quorum maiores Punico atque aliis
bellis multum rei publicae addiderant, vindicare ple-
bem in libertatem et paucorum scelera patefacere coe-
pere, nobilitas noxia atque eo perculsa modo per
socios ac nomen Latinum, interdum per equites Ro-
manos, quos spes societatis a plebe dimoverat, Grac-
chorum actionibus obviam ierat, et primo Tiberium,
dein paucos post annos eadem ingredientem Gaium,
tribunum alterum alterum triumvirum coloniis de-
2 ducundis, cum M. Fulvio Flacco ferro necaverat. et
sane Gracchis cupidine victoriae haud satis mode-
3 ratus animus fuit. sed bono vinci satius est quam

malo more iniuriam vincere. igitur ea victoria nobi- 4
litas ex lubidine sua usa multos mortalis ferro aut
fuga extinxit plusque in relicum sibi timoris quam
potentiae addidit. quae res plerumque magnas civi-
tatis pessum dedit, dum alteri alteros vincere quovis
modo et victos acerbius ulcisci volunt. sed de studiis 5
partium et omnis civitatis moribus si singillatim aut
pro magnitudine parem disserere, tempus quam res
maturius me deseret. quam ob rem ad inceptum redeb.

Post Auli foedus exercitusque nostri foedam fugam 43
Metellus et Silanus consules designati provincias inter
se partiverant Metelloque Numidia evenerat, acri viro
et, quamquam advorso populi partium, fama tamen
aequabili et inviolata. is ubi primum magistratum 2
ingressus est, alia omnia sibi cum conlega ratus, ad
bellum, quod gesturus erat, animum intendit. igitur diffi- 3
dens veteri exercitui milites [eligere] scribere, praesidia
undique arcessere, arma tela, equos et cetera instru-
menta militiae parare, ad hoc conmeatum affatim, deni-
que omnia, quae in bello vario et multarum rerum egenti
usui esse solent. ceterum ad ea patranda senatus aucto- 4
ritate, socii nomenque Latinum et reges ultro auxilia
mittundo, postremo omnis civitas summo studio ad-
nitebatur. itaque ex sententia omnibus rebus paratis 5
conpositisque in Numidiam proficiscitur, magna spe
civium cum propter artis bonas tum maxume quod
advorsum divitias invictum animum gerebat et ava-
ritia magistratuum ante id tempus in Numidia nostrae
opes contusae hostiumque auctae erant.

Sed ubi in Africam venit, exercitus ei traditur a 44
Sp. Albino proconsule iners inbellis, neque periculi
neque laboris patiens, lingua quam manu promptior,
praedator ex sociis et ipse praeda hostium, sine im-
perio et modestia habitus. ita imperatori novo plus 2
ex malis moribus sollicitudinis quam ex copia militum
auxili aut spei bonae adcedebat. statuit tamen Me- 3
tellus, quamquam et aestivorum tempus comitiorum

mora inminuerat et expectatione eventus civium ani-
mos intentos putabat, non prius bellum attingere, quam
4 maiorum disciplina milites laborare coegisset. nam
Albinus, Auli fratris exercitusque clade perculsus, post-
quam decreverat non egredi provincia, quantum tem-
poris aestivorum in imperio fuit, plerumque milites
stativis castris habebat, nisi cum odor aut pabuli
5 egestas locum mutare subegerat. sed neque munieban-
tur ea neque more militari vigiliae deducebantur; uti
cuique lubebat, ab signis aberat; lixae permixti cum
militibus diu noctuque vagabantur, et palantes agros
vastare, villas expugnare, pecoris et mancipiorum prae-
das certantes agere eaque mutare cum mercatoribus
vino advecticio et aliis talibus, praeterea frumentum
publice datum vendere, panem in dies mercari: po-
stremo quaecumque dici aut fingi queunt ignaviae luxu-
riaeque probra, in illo exercitu cuncta fuere et alia
45 amplius. sed in ea difficultate Metellum non minus
quam in rebus hostilibus magnum et sapientem virum
fuisse conperior: tanta temperantia inter ambitionem
2 saevitiamque moderatum. namque edicto primum ad-
iumenta ignaviae sustulisse: ne quisquam in castris
panem aut quem alium coctum cibum venderet, ne
lixae exercitum sequerentur, ne miles gregarius in
castris neve in agmine servom aut iumentum haberet;
ceteris arte modum statuisse. praeterea transvorsis
itineribus cotidie castra movere, iuxta ac si hostes ad-
essent, vallo atque fossa munire, vigilias crebras ponere
et eas ipse cum legatis circumire, item in agmine
in primis modo modo in postremis, saepe in medio
adesse, ne quispiam ordine egrederetur, ut cum signis
frequentes incederent, miles cibum et arma portaret.
3 ita prohibendo a delictis magis quam vindicando ex-
ercitum brevi confirmavit.

46 Interea Iugurtha, ubi quae Metellus agebat, ex
nuntiis accepit, simul de innocentia eius certior Roma
factus, diffidere suis rebus ac tum demum veram de-

ditionem facere conatus est. igitur legatos ad con- 2
sulem cum suppliciis mittit, qui tantum modo ipsi
liberisque vitam peterent, alia omnia dederent populo
Romano. sed Metello iam antea experimentis cogni- 3
tum erat genus Numidarum infidum, ingenio mobili,
novarum rerum avidum esse. itaque legatos alium 4
ab alio divorsos aggreditur ac paulatim temptando,
postquam opportunos sibi cognovit, multa pollicendo
persuadet, uti Iugurtham maxume vivom, sin id parum
procedat, necatum sibi traderent. ceterum palam quae
ex voluntate forent, regi nuntiare iubet. deinde ipse 5
paucis diebus intento atque infesto exercitu in Numi-
diam procedit, ubi contra belli faciem tuguria plena
hominum, pecora cultoresque in agris erant. ex op-
pidis et mapalibus praefecti regis obvii procedebant
parati frumentum dare, conmeatum portare, postremo
omnia, quae imperarentur, facere. neque Metellus id- 6
circo minus, sed pariter ac si hostes adessent, munito
agmine incedere, late explorare omnia, illa deditionis
signa ostentui credere et insidiis locum temptari. ita- 7
que ipse cum expeditis cohortibus, item funditorum
et sagittariorum delecta manu apud primos erat, in
postremo C. Marius legatus cum equitibus curabat, in
utrumque latus auxiliarios equites tribunis legionum
et praefectis cohortium dispertiverat, ut cum eis per-
mixti velites, quocumque adcederent, equitatus hostium
propulsarent. nam in Iugurtha tantus dolus tantaque 8
peritia locorum et militiae erat, ut, absens an prae-
sens, pacem an bellum gerens perniciosior esset, in
incerto haberetur.

Erat haud longe ab eo itinere, quo Metellus per- 47
gebat, oppidum Numidarum nomine Vaga, forum re-
rum venalium totius regni maxume celebratum, ubi
et incolere et mercari consueverant Italici generis
multi mortales. huc consul, simul temptandi gratia 2
et si paterentur opportunitates loci, praesidium in-
posuit. praeterea imperavit frumentum et alia, quae

bello usui forent, conportare, ratus, id quod res mone-
bat, frequentiam negotiatorum et conmeatu iuvaturam
3 exercitum et iam paratis rebus munimento fore. inter
haec negotia Iugurtha inpensius modo legatos suppli-
ces mittere, pacem orare, praeter suam liberorumque
4 vitam omnia Metello dedere. quos item uti priores
consul inlectos ad proditionem domum dimittebat, regi
pacem, quam postulabat, neque abnuere neque polli-
ceri et inter eas moras promissa legatorum expectare.

48 Iugurtha ubi Metelli dicta cum factis conposuit
ac se suis artibus temptari animadvortit, quippe cui
verbis pax nuntiabatur, ceterum re bellum asperru-
mum erat, urbs maxuma alienata, ager hostibus co-
gnitus, animi popularium temptati, coactus rerum ne-
2 cessitudine statuit armis certare. igitur explorato
hostium itinere, in spem victoriae adductus ex oppor-
tunitate loci, quam maxumas potest copias omnium
generum parat ac per tramites occultos exercitum
Metelli antevenit.

3 Erat in ea parte Numidiae, quam Adherbal in di-
visione possederat, flumen oriens a meridie nomine
Muthul, a quo aberat mons ferme milia passuum vi-
ginti tractu pari, vastus ab natura et humano cultu.
sed ex eo medio quasi collis oriebatur, in inmensum
pertingens, vestitus oleastro ac murtetis aliisque ge-
neribus arborum, quae humi arido atque harenoso
4 gignuntur. media autem planities deserta penuria
aquae praeter flumini propinqua loca; ea consita ar-
bustis pecore atque cultoribus frequentabantur.

49 Igitur in eo colle, quem transvorso itinere por-
rectum docuimus, Iugurtha extenuata suorum acie
consedit. elephantis et parti copiarum pedestrium Bo-
milcarem praefecit eumque edocet quae ageret. ipse
propior montem cum omni equitatu et peditibus de-
2 lectis suos conlocat. dein singulas turmas et mani-
pulos circumiens monet atque obtestatur, uti memores
pristinae virtutis et victoriae sese regnumque suum

ab Romanorum avaritia defendant: cum eis certamen
fore, quos antea victos sub iugum miserint; ducem
illis, non animum mutatum; quae ab imperatore decue-
rint omnia suis provisa, locum superiorem, ut prudentes
cum inperitis, ne pauciores cum pluribus aut rudes
cum belli melioribus manum consererent. proinde parati 3
intentique essent signo dato Romanos invadere: illum
diem aut omnis labores et victorias confirmaturum
aut maxumarum aerumnarum initium fore. ad hoc 4
viritim, uti quemque ob militare facinus pecunia aut
honore extulerat, conmonefacere benifici sui et eum
ipsum aliis ostentare, postremo pro cuiusque ingenio
pollicendo minitando obtestando alium alio modo ex-
citare, cum interim Metellus ignarus hostium monte
degrediens cum exercitu conspicatur. primo dubius, 5
quidnam insolita facies ostenderet (nam inter virgulta
equi Numidaeque consederant, neque plane occultati
humilitate arborum et tamen incerti, quidnam esset,
cum natura loci tum dolo ipsi atque signa militaria
obscurati), dein brevi cognitis insidiis paulisper ag-
men constituit. ibi conmutatis ordinibus in dextro 6
latere, quod proxumum hostis erat, triplicibus sub-
sidiis aciem instruxit, inter manipulos funditores et
sagittarios dispertit, equitatum omnem in cornibus
locat, ac pauca pro tempore milites hortatus aciem,
sicuti instruxerat, transvorsis principiis in planum de-
ducit. sed ubi Numidas quietos neque colle degredi 50
animadvortit, veritus ex anni tempore et inopia aquae,
ne siti conficeretur exercitus, Rutilium legatum cum
expeditis cohortibus et parte equitum praemisit ad
flumen, uti locum castris antecaperet, existumans ho-
stis crebro impetu et transvorsis proeliis iter suum
remoraturos et, quoniam armis diffiderent, lassitudinem
et sitim militum temptaturos. deinde ipse pro re at- 2
que loco, sicuti monte descenderat, paulatim procedere,
Marium post principia habere, ipse cum sinistrae alae
equitibus esse, qui in agmine principes facti erant.

3 At Iugurtha, ubi extremum agmen Metelli primos
suos praetergressum videt, praesidio quasi duum mi-
lium peditum montem occupat, qua Metellus descen-
derat, ne forte cedentibus advorsariis receptui ac post
munimento foret. dein repente signo dato hostis in-
4 vadit. Numidae alii postremos caedere, pars a sinistra
ac dextra temptare, infensi adesse atque instare, om-
nibus locis Romanorum ordines conturbare. quorum
etiam qui firmioribus animis obvii hostibus fuerant,
ludificati incerto proelio ipsi modo eminus sauciaban-
tur neque contra feriundi aut conserundi manum copia
5 erat. ante iam docti ab Iugurtha equites, ubi Roma-
norum turma insequi coeperat, non confertim neque
in unum sese recipiebant, sed alius alio quam maxume
6 divorsi. ita numero priores, si ab persequendo hostis
deterrere nequiverant, disiectos ab tergo aut lateri-
bus circumveniebant: sin opportunior fugae collis quam
campi fuerat, ea vero consueti Numidarum equi facile
inter virgulta evadere, nostros asperitas et insolentia
51 loci retinebat. ceterum facies totius negoti varia in-
certa, foeda atque miserabilis: dispersi a suis pars
cedere alii insequi; neque signa neque ordines ob-
servare, ubi quemque periculum ceperat, ibi resistere
ac propulsare; arma tela, equi viri, hostes atque cives
permixti; nihil consilio neque imperio agi, fors omnia
2 regere. itaque multum diei processerat, cum etiam
3 tum eventus in incerto erat. denique omnibus labore
et aestu languidis Metellus, ubi videt Numidas minus
instare, paulatim milites in unum conducit, ordines
restituit et cohortis legionarias quattuor advorsum
pedites hostium conlocat. eorum magna pars supe-
4 rioribus locis fessa consederat. simul orare et hortari
milites, ne deficerent neu paterentur hostis fugientis
vincere: neque illis castra esse neque munimentum
ullum, quo cedentes tenderent; in armis omnia sita.
5 sed ne Iugurtha quidem interea quietus erat: circumire
hortari, renovare proelium et ipse cum delectis temp-

tare omnia; subvenire suis, hostibus dubiis instare,
quos firmos cognoverat, eminus pugnando retinere. eo 52
modo inter se duo imperatores summi viri certabant,
ipsi pares, ceterum opibus disparibus. nam Metello 2
virtus militum erat, locus advorsus, Iugurthae alia
omnia praeter milites opportuna. denique Romani, 3
ubi intellegunt neque sibi perfugium esse neque ab
hoste copiam pugnandi fieri (et iam die vesper erat),
advorso colle, sicuti praeceptum fuerat, evadunt. amisso 4
loco Numidae fusi fugatique; pauci interiere, pleros-
que velocitas et regio hostibus ignara tutata sunt.
Interea Bomilcar, quem elephantis et parti copia- 5
rum pedestrium praefectum ab Iugurtha supra dixi-
mus, ubi eum Rutilius praetergressus est, paulatim
suos in aequom locum deducit ac, dum legatus ad
flumen, quo praemissus erat, festinans pergit, quietus,
uti res postulabat, aciem exornat neque remittit, quid
ubique hostis ageret, explorare. postquam Rutilium 6
consedisse iam et animo vacuom accepit simulque ex
Iugurthae proelio clamorem augeri, veritus, ne legatus
cognita re laborantibus suis auxilio foret, aciem, quam
diffidens virtuti militum arte statuerat, quo hostium
itineri officeret, latius porrigit eoque modo ad Rutili
castra procedit. Romani ex inproviso pulveris vim 53
magnam animadvortunt; nam prospectum ager arbu-
stis consitus prohibebat. et primo rati humum ari-
dam vento agitari, post ubi aequabilem manere et,
sicuti acies movebatur, magis magisque adpropinquare
vident, cognita re properantes arma capiunt ac pro
castris, sicuti imperabatur, consistunt. deinde ubi 2
propius ventum est, utrimque magno clamore con-
curritur. Numidae tantum modo remorati, dum in 3
elephantis auxilium putant, postquam eos inpeditos
ramis arborum atque ita disiectos circumveniri vident,
fugam faciunt ac plerique abiectis armis collis aut
noctis, quae iam aderat, auxilio integri abeunt. ele- 4
phanti quattuor capti, reliqui omnes numero quadra-

5 ginta interfecti. at Romani, quamquam itinere atque
opere castrorum et proelio fessi laetique erant, tamen,
quod Metellus amplius opinione morabatur, instructi
6 intentique obviam procedunt; nam dolus Numidarum
7 nihil languidi neque remissi patiebatur. ac primo
obscura nocte, postquam haud procul inter se erant,
strepitu velut hostes adventare, alteri apud alteros
formidinem simul et tumultum facere, et paene in-
prudentia admissum facinus miserabile, ni utrimque
8 praemissi equites rem exploravissent. igitur pro metu
repente gaudium exortum: milites alius alium laeti
appellant, acta edocent atque audiunt, sua quisque
fortia facta ad caelum fert. quippe res humanae ita
sese habent: in victoria vel ignavis gloriari licet, ad-
vorsae res etiam bonos detrectant.

54 Metellus in isdem castris quatriduo moratus sau-
cios cum cura reficit, meritos in proeliis more militiae
donat, univorsos in contione laudat atque agit gratias,
hortatur, ad cetera, quae levia sunt, parem animum
gerant: pro victoria satis iam pugnatum, reliquos la-
2 bores pro praeda fore. tamen interim transfugas et
alios opportunos, Iugurtha ubi gentium aut quid agi-
taret, cum paucisne esset an exercitum haberet, ut
3 sese victus gereret, exploratum misit. at ille sese in
loca saltuosa et natura munita receperat ibique coge-
bat exercitum numero hominum ampliorem, sed hebe-
tem infirmumque, agri ac pecoris magis quam belli
4 cultorem. id ea gratia eveniebat, quod praeter regios
equites nemo omnium Numida ex fuga regem sequi-
tur. quo cuiusque animus fert, eo discedunt neque id
flagitium militiae ducitur: ita se mores habent.

5 Igitur Metellus, ubi videt regis etiam tum ani-
mum ferocem esse, bellum renovari, quod nisi ex illius
lubidine geri non posset, praeterea inicum certamen
sibi cum hostibus, minore detrimento illos vinci, quam
suos vincere, statuit non proeliis neque in acie sed
6 alio more bellum gerundum. itaque in loca Numidiae

opulentissuma pergit, agros vastat, multa castella et
oppida temere munita aut sine praesidio capit incen-
ditque, puberes interfici iubet, alia omnia militum prae-
dam esse. ea formidine multi mortales Romanis dediti
obsides, frumentum et alia, quae usui forent, affatim
praebita, ubicumque res postulabat, praesidium inposi-
tum. quae negotia multo magis quam proelium male 7
pugnatum ab suis regem terrebant: quippe, cuius spes 8
omnis in fuga sita erat, sequi cogebatur et, qui sua
loca defendere nequiverat, in alienis bellum gerere.
tamen ex copia quod optumum videbatur consilium 9
capit: exercitum plerumque in isdem locis opperiri
iubet, ipse cum delectis equitibus Metellum sequitur,
nocturnis et aviis itineribus ignoratus Romanos pa-
lantis repente aggreditur. eorum plerique inermes 10
cadunt, multi capiuntur, nemo omnium intactus pro-
fugit, et Numidae prius quam ex castris subveniretur,
sicuti iussi erant, in proxumos collis discedunt.

Interim Romae gaudium ingens ortum cognitis 55
Metelli rebus, ut seque et exercitum more maiorum
gereret, [ut] in advorso loco victor tamen virtute fuisset,
hostium agro potiretur, Iugurtham magnificum ex
Albini socordia spem salutis in solitudine aut fuga
coegisset habere. itaque senatus ob ea feliciter acta 2
dis inmortalibus supplicia decernere, civitas, trepida
antea et sollicita de belli eventu, laeta agere, de Me-
tello fama praeclara esse. igitur eo intentior ad vic- 3
toriam niti, omnibus modis festinare, cavere tamen,
necubi hosti opportunus fieret, meminisse post glo-
riam invidiam sequi. ita, quo clarior erat, eo magis 4
anxius erat, neque post insidias Iugurthae effuso ex-
ercitu praedari; ubi frumento aut pabulo opus erat,
cohortes cum omni equitatu praesidium agitabant;
sed igni magis quam praeda ager vastabatur. exer- 5
citus partem ipse, reliquos Marius ducebat: duobus 6
locis haud longe inter se castra faciebant; ubi vi 7
opus erat, cuncti aderant; ceterum, quo fuga atque

8 formido latius cresceret, divorsi agebant. eo tempore
Iugurtha per collis sequi, tempus aut locum pugnae
quaerere, qua venturum hostem audierat, pabulum et
aquarum fontis, quorum penuria erat, conrumpere,
modo se Metello interdum Mario ostendere, postremos
in agmine temptare ac statim in collis regredi, rursus
aliis, post aliis minitari, neque proelium facere neque
otium pati, tantum modo hostem ab incepto retinere.

56 Romanus imperator ubi se dolis fatigari videt ne-
que ab hoste copiam pugnandi fieri, urbem magnam
et in ea parte, qua sita erat, arcem regni nomine
Zamam statuit oppugnare, ratus, id quod negotium
poscebat, Iugurtham laborantibus suis auxilio ventu-
2 rum ibique proelium fore. at ille, quae parabantur
a perfugis edoctus, magnis itineribus Metellum ante-
venit. oppidanos hortatur, moenia defendant, additis
auxilio perfugis, quod genus ex copiis regis, quia fal-
lere nequibat, firmissumum erat; praeterea pollicetur
3 in tempore semet cum exercitu adfore. ita conpositis
rebus in loca quam maxume occulta discedit, ac post
paulo cognoscit Marium ex itinere frumentatum cum
paucis cohortibus Siccam missum, quod oppidum pri-
mum omnium post malam pugnam ab rege defecerat.
4 eo cum delectis equitibus noctu pergit et iam egre-
dientibus Romanis in porta pugnam facit, simul magna
voce Siccensis hortatur, uti cohortis ab tergo circum-
veniant: fortunam illis praeclari facinoris casum dare;
si id fecerint, postea sese in regno, illos in libertate
5 sine metu aetatem acturos. ac ni Marius signa in-
ferre atque evadere oppido properavisset, profecto
cuncti aut magna pars Siccensium fidem mutavissent:
6 tanta mobilitate sese Numidae gerunt. sed milites
Iugurthini, paulisper ab rege sustentati, postquam
maiore vi hostes urgent, paucis amissis profugi dis-
cedunt.

57 Marius ad Zamam pervenit. id oppidum, in campo
situm, magis opere quam natura munitum erat, nullius

idoneae rei egens, armis virisque opulentum. igitur 2
Metellus pro tempore atque loco paratis rebus cuncta
moenia exercitu circumvenit, legatis imperat, ubi quis-
que curaret. deinde signo dato undique simul clamor 3
ingens oritur, neque ea res Numidas terret: infensi
intentique sine tumultu manent, proelium incipitur.
Romani pro ingenio quisque pars eminus glande aut 4
lapidibus pugnare, alii succedere ac murum modo sub-
fodere modo scalis aggredi, cupere proelium in ma-
nibus facere. contra ea oppidani in proxumos saxa 5
volvere, sudis pila, praeterea picem sulphure et taeda
mixtam ardenti mittere. sed ne illos quidem, qui 6
procul manserant, timor animi satis muniverat; nam
plerosque iacula tormentis aut manu emissa volne-
rabant, parique periculo sed fama inpari boni atque
ignavi erant.

Dum apud Zamam sic certatur, Iugurtha ex inpro- 58
viso castra hostium cum magna manu invadit; re-
missis qui in praesidio erant et omnia magis quam
proelium expectantibus portam inrumpit. at nostri 2
repentino metu perculsi sibi quisque pro moribus con-
sulunt: alii fugere, alii arma capere; magna pars vol-
nerati aut occisi. ceterum ex omni multitudine non 3
amplius quadraginta memores nominis Romani grege
facto locum cepere paulo quam alii editiorem, neque
inde maxuma vi depelli quiverunt, sed tela eminus
missa remittere, pauci in pluribus minus frustrari; sin
Numidae propius adcessissent, ibi vero virtutem osten-
dere et eos maxuma vi caedere, fundere atque fugare.
interim Metellus cum acerrume rem gereret, clamorem 4
ut tumultum hostilem a tergo accepit, dein convorso
equo animadvortit fugam ad se vorsum fieri, quae res
indicabat popularis esse. igitur equitatum omnem ad 5
castra propere misit ac statim C. Marium cum cohor-
tibus sociorum, eumque lacrumans per amicitiam per-
que rem publicam obsecrat, ne quam contumeliam
remanere in exercitu victore neve hostis inultos abire

6 sinat. ille brevi mandata efficit. at Iugurtha muni-
mento castrorum inpeditus, cum alii super vallum
praecipitarentur, alii in angustiis ipsi sibi properantes
officerent, multis amissis in loca munita sese recepit.
7 Metellus infecto negotio, postquam nox aderat, in castra
cum exercitu revortitur.

59 Igitur postero die, prius quam ad oppugnandum
egrederetur, equitatum omnem in ea parte, qua regis
adventus erat, pro castris agitare iubet, portas et
proxuma loca tribunis dispertit, deinde ipse pergit ad
oppidum atque uti superiore die murum aggreditur.
2 interim Iugurtha ex occulto repente nostros invadit:
qui in proxumo locati fuerant, paulisper territi pertur-
3 bantur, reliqui cito subveniunt. neque diutius Numi-
dae resistere quivissent, ni pedites cum equitibus per-
mixti magnam cladem in congressu facerent. quibus
illi freti non, uti equestri proelio solet, sequi, dein
cedere, sed adversis equis concurrere, inplicare ac per-
turbare aciem: ita expeditis peditibus suis hostis paene
victos dare.

60 Eodem tempore apud Zamam magna vi certabatur.
ubi quisque legatus aut tribunus curabat, eo acerrume
niti, neque alius in alio magis quam in sese spem
habere; pariterque oppidani agere: oppugnare aut pa-
rare omnibus locis, avidius alteri alteros sauciare quam
2 semet tegere, clamor permixtus hortatione laetitia
gemitu, item strepitus armorum ad caelum ferri, tela
3 utrimque volare. sed illi, qui moenia defensabant,
ubi hostes paulum modo pugnam remiserant, intenti
4 proelium equestre prospectabant. eos, uti quaeque
Iugurthae res erant, laetos modo modo pavidos animad-
vorteres, ac, sicuti audiri a suis aut cerni possent,
monere alii alii hortari, aut manu significare aut niti
corporibus et ea huc et illuc quasi vitabundi aut ia-
5 cientes tela agitare. quod ubi Mario cognitum est
(nam is in ea parte curabat), consulto lenius agere
ac diffidentiam rei simulare, pati Numidas sine tu-

multu regis proelium visere. ita illis studio suorum 6
adstrictis repente magna vi murum aggreditur. et
iam scalis egressi milites prope summa ceperant, cum
oppidani concurrunt, lapides ignem, alia praeterea tela
ingerunt. nostri primo resistere, deinde ubi unae 7
atque alterae scalae conminutae, qui supersteterant
adflicti sunt, ceteri quoquo modo potuere, pauci in-
tegri magna pars volneribus confecti, abeunt. denique 8
utrimque proelium nox diremit.

Metellus postquam videt frustra inceptum, neque 61
oppidum capi neque Iugurtham nisi ex insidiis aut
suo loco pugnam facere et iam aestatem exactam esse,
ab Zama discedit et in eis urbibus, quae ad se de-
fecerant satisque munitae loco aut moenibus erant,
praesidia inponit. ceterum exercitum in provinciam, 2
quae proxuma est Numidiae, hiemandi gratia conlocat.
neque id tempus ex aliorum more quieti aut luxuriae 3
concedit, sed, quoniam armis bellum parum procedebat,
insidias regi per amicos tendere et eorum perfidia
pro armis uti parat. igitur Bomilcarem, qui Romae 4
cum Iugurtha fuerat et inde vadibus datis de Massivae
nece iudicium fugerat, quod ei per maxumam amici-
tiam maxuma copia fallundi erat, multis pollicitatio-
nibus aggreditur. ac primo efficit, uti ad se conlo-
quendi gratia occultus veniat. deinde fide data, si
Iugurtham vivom aut necatum sibi tradidisset, fore
ut illi senatus inpunitatem et sua omnia concederet,
facile Numidae persuadet, cum ingenio infido tum me- 5
tuenti, ne, si pax cum Romanis fieret, ipse per con-
diciones ad supplicium traderetur. is, ubi primum 62
opportunum fuit, Iugurtham anxium ac miserantem
fortunas suas adcedit, monet atque lacrumans ob-
testatur, uti aliquando sibi liberisque et genti Numi-
darum optume meritae provideat: omnibus proeliis
sese victos, agrum vastatum, multos mortalis captos
occisos, regni opes conminutas esse; satis saepe iam
et virtutem militum et fortunam temptatam: caveat,

2 ne illo cunctante Numidae sibi consulant. his atque
talibus aliis ad deditionem regis animum inpellit.
3 mittuntur ad imperatorem legati, qui Iugurtham im-
perata facturum dicerent ac sine ulla pactione sese
4 regnumque suum in illius fidem tradere. Metellus
propere cunctos senatorii ordinis ex hibernis accersi
iubet; eorum et aliorum, quos idoneos ducebat, con-
5 silium habet. ita more maiorum ex consili decreto
per legatos Iugurthae imperat argenti pondo ducenta
milia, elephantos omnis, equorum et armorum aliquan-
6 tum. quae postquam sine mora facta sunt, iubet
7 omnis perfugas vinctos adduci. eorum magna pars,
uti iussum erat, adducti, pauci, cum primum deditio
coepit, ad regem Bocchum in Mauretaniam abierant.
8 igitur Iugurtha, ubi armis virisque et pecunia spolia-
tus est, cum ipse ad imperandum Tisidium vocaretur,
rursus coepit flectere animum suum et ex mala con-
9 scientia digna timere. denique multis diebus per du-
bitationem consumptis, cum modo taedio rerum ad-
vorsarum omnia bello potiora duceret, interdum secum
ipse reputaret, quam gravis casus in servitium ex
regno foret, multis magnisque praesidiis nequiquam
10 perditis de integro bellum sumit. et Romae senatus
de provinciis consultus Numidiam Metello decreverat.
63 Per idem tempus Uticae forte C. Mario per hostias
dis supplicanti magna atque mirabilia portendi ha-
ruspex dixerat: proinde quae animo agitabat, fretus
dis ageret, fortunam quam saepissume experiretur:
2 cuncta prospere eventura. at illum iam antea con-
sulatus ingens cupido exagitabat, ad quem capiundum
praeter vetustatem familiae alia omnia abunde erant:
industria probitas, militiae magna scientia, animus
belli ingens domi modicus, lubidinis et divitiarum
victor, tantum modo gloriae avidus.
3 Sed is natus et omnem pueritiam Arpini altus,
ubi primum aetas militiae patiens fuit, stipendiis fa-
ciundis, non Graeca facundia neque urbanis munditiis

sese exercuit: ita inter artis bonas integrum ingenium
brevi adolevit. ergo, ubi primum tribunatum milita- 4
rem a populo petit, plerisque faciem eius ignorantibus,
factis notus per omnis tribus declaratur. deinde ab 5
eo magistratu alium, post alium sibi peperit, semper-
que in potestatibus eo modo agitabat, ut ampliore
quam gerebat dignus haberetur. tamen is ad id loco- 6
rum talis vir (nam postea ambitione praeceps datus
est) consulatum adpetere non audebat. etiam tum
alios magistratus plebs, consulatum nobilitas inter se
per manus tradebat. novos nemo tam clarus neque 7
tam egregiis factis erat, quin indignus illo honore et
is quasi pollutus haberetur.

Igitur ubi Marius [cum] haruspicis dicta eodem in- 64
tendere videt, quo cupido animi hortabatur, ab Metello
petundi gratia missionem rogat. cui quamquam virtus
gloria atque alia optanda bonis superabant, tamen in-
erat contemptor animus et superbia, commune nobili-
tatis malum. itaque primum conmotus insolita re mirari 2
[primum] eius consilium et quasi per amicitiam monere,
ne tam prava inciperet neu super fortunam animum ge-
reret: non omnia omnibus cupiunda esse, debere illi res
suas satis placere: postremo caveret id petere a po-
pulo Romano, quod illi iure negaretur. postquam haec 3
atque alia talia dixit neque animus Mari flectitur,
respondit, ubi primum potuisset per negotia publica,
facturum sese quae peteret. ac postea saepius eadem 4
postulanti fertur dixisse, ne festinaret abire: satis ma-
ture illum cum filio suo consulatum petiturum. is eo
tempore contubernio patris ibidem militabat, annos
natus circiter viginti. quae res Marium cum pro ho-
nore, quem adfectabat, tum contra Metellum vehe-
menter accenderat. ita cupidine atque ira, pessumis 5
consultoribus, grassari: neque facto ullo neque dicto
abstinere, quod modo ambitiosum foret; milites, quibus
in hibernis praeerat, laxiore imperio quam antea ha-
bere; apud negotiatores, quorum magna multitudo

Uticae erat, criminose simul et magnifice de bello
loqui: dimidia pars exercitus si sibi permitteretur,
paucis diebus Iugurtham in catenis habiturum; ab
imperatore consulto trahi, quod homo inanis et regiae
6 superbiae imperio nimis gauderet. quae omnia illis
eo firmiora videbantur, quia diuturnitate belli res fa-
miliaris conruperant et animo cupienti nihil satis fe-
65 stinatur. erat praeterea in exercitu nostro Numida
quidam nomine Gauda, Mastanabalis filius, Masinissae
nepos, quem Micipsa testamento secundum heredem
scripserat, morbis confectus et ob eam causam mente
2 paulum inminuta. cui Metellus petenti, more regum
ut sellam iuxta poneret, item postea custodiae causa
turmam equitum Romanorum, utrumque negaverat:
honorem, quod eorum more foret, quos populus Ro-
manus reges appellavisset, praesidium, quod contume-
liosum in eos foret, si equites Romani satellites Nu-
3 midae traderentur. hunc Marius anxium aggreditur
atque hortatur, ut contumeliarum in imperatorem cum
suo auxilio poenas petat. hominem ob morbos animo
parum valido secunda oratione extollit: illum regem,
ingentem virum, Masinissae nepotem esse; si Iugurtha
captus aut occisus foret, imperium Numidiae sine mora
habiturum; id adeo mature posse evenire, si ipse con-
4 sul ad id bellum missus foret. itaque et illum et
equites Romanos, milites et negotiatores, alios ipse,
plerosque pacis spes inpellit, uti Romam ad suos ne-
cessarios aspere in Metellum de bello scribant, Ma-
5 rium imperatorem poscant. sic illi multis a morta-
libus honestissuma suffragatione consulatus petebatur.
simul ea tempestate plebs nobilitate fusa per legem
Mamiliam novos extollebat. ita Mario cuncta pro-
cedere.

66 Interim Iugurtha, postquam omissa deditione bel-
lum incipit, cum magna cura parare omnia, festinare:
cogere exercitum, civitatis, quae ab se defecerant, for-
midine aut ostentando praemia adfectare; conmunire

suos locos, arma tela aliaque, quae spe pacis amise-
rat, reficere aut conmercari; servitia Romanorum ad-
licere et eos ipsos, qui in praesidiis erant, pecunia
temptare: prorsus nihil intactum neque quietum pati,
cuncta agitare. igitur Vagenses, quo Metellus initio 2
Iugurtha pacificante praesidium inposuerat, fatigati
regis suppliciis neque antea voluntate alienati, prin-
cipes civitatis inter se coniurant. nam volgus, uti
plerumque solet et maxume Numidarum, ingenio mo-
bili, seditiosum atque discordiosum erat, cupidum no-
varum rerum, quieti et otio advorsum. dein conpo-
sitis inter se rebus in diem tertium constituunt, quod
is festus celebratusque per omnem Africam ludum et
lasciviam magis quam formidinem ostentabat. sed 3
ubi tempus fuit, centuriones tribunosque militaris et
ipsum praefectum oppidi T. Turpilium Silanum alius
alium domos suas invitant. eos omnis praeter Tur-
pilium inter epulas obtruncant. postea milites pa-
lantis inermos, quippe in tali die ac sine imperio,
aggrediuntur. idem plebes facit, pars edocti ab nobi- 4
litate alii studio talium rerum incitati, quis acta con-
siliumque ignorantibus tumultus ipse et res novae
satis placebant. Romani milites, inproviso metu in- 67
certi ignarique, quid potissumum facerent, trepidare.
arce oppidi, ubi signa et scuta erant, praesidium ho-
stium, portae ante clausae fuga prohibebant. ad hoc
mulieres puerique pro tectis aedificiorum saxa et alia,
quae locus praebebat, certatim mittere. ita neque 2
caveri anceps malum neque a fortissumis infirmissumo
generi resisti posse: iuxta boni malique, strenui et
inbelles inulti obtruncari. in ea tanta asperitate sae- 3
vissumis Numidis et oppido undique clauso Turpilius
praefectus unus ex omnibus Italicis intactus profugit.
id misericordiane hospitis an pactione aut casu ita
evenerit, parum conperimus, nisi, quia illi in tanto
malo turpis vita integra fama potior fuit, inprobus
intestabilisque videtur.

68 Metellus postquam de rebus Vagae actis conperit,
paulisper maestus ex conspectu abit. deinde ubi ira
et aegritudo permixta sunt, cum maxuma cura ultum
2 ire iniurias festinat. legionem, cum qua hiemabat,
et quam plurumos potest Numidas equites pariter
cum occasu solis expeditos educit et postera die cir-
citer hora tertia pervenit in quandam planitiem locis
3 paulo superioribus circumventam. ibi milites fessos
itineris magnitudine et iam abnuentis omnia docet op-
pidum Vagam non amplius mille passuum abesse, de-
cere illos relicum laborem aequo animo pati, dum
pro civibus suis, viris fortissumis atque miserrumis,
poenas caperent; praeterea praedam benigne ostentat.
4 sic animis eorum adrectis equites in primo late, pe-
dites quam artissume ire et signa occultare iubet.
69 Vagenses ubi animum advortere ad se vorsum exer-
citum pergere, primo, uti erat res, Metellum esse rati
portas clausere, deinde ubi neque agros vastari et
eos, qui primi aderant, Numidas equites vident, rur-
sum Iugurtham arbitrati cum magno gaudio obvii
2 procedunt. equites peditesque repente signo dato alii
volgum effusum oppido caedere, alii ad portas festi-
nare, pars turris capere: ira atque praedae spes am-
3 plius quam lassitudo posse. ita Vagenses biduom modo
ex perfidia laetati: civitas magna et opulens cuncta
4 poenae aut praedae fuit. Turpilius, quem praefectum
oppidi unum ex omnibus profugisse supra ostendimus,
iussus a Metello causam dicere postquam sese parum
expurgat, condemnatus verberatusque capite poenas
solvit; nam is civis ex Latio erat.
70 Per idem tempus Bomilcar, cuius inpulsu Iu-
gurtha deditionem, quam metu deseruit, inceperat, su-
spectus regi et ipse eum suspiciens novas res cupere,
ad perniciem eius dolum quaerere, die noctuque fati-
2 gare animum. denique omnia temptando socium sibi
adiungit Nabdalsam, hominem nobilem, magnis opibus,
clarum acceptumque popularibus suis, qui plerumque

seorsum ab rege exercitum ductare et omnis res exe-
qui solitus erat, quae Iugurthae fesso aut maioribus
adstricto superaverant; ex quo illi gloria opesque in-
ventae. igitur utriusque consilio dies insidiis statui- 3
tur; cetera, uti res posceret, ex tempore parari pla-
cuit. Nabdalsa ad exercitum profectus, quem inter 4
hiberna Romanorum iussus habebat, ne ager inultis
hostibus vastaretur. is postquam magnitudine faci- 5
noris perculsus ad tempus non venit metusque rem
inpediebat, Bomilcar, simul cupidus incepta patrandi
et timore soci anxius, ne omisso vetere consilio no-
vom quaereret, litteras ad eum per homines fidelis
mittit, in quis mollitiam socordiamque viri accusare,
testari deos, per quos iuravisset, monere, ne praemia
Metelli in pestem convorteret: Iugurthae exitium ad-
esse, ceterum suane an Metelli virtute periret, id modo
agitari: proinde reputaret cum animo suo, praemia
an cruciatum mallet. sed cum eae litterae adlatae, 71
forte Nabdalsa exercito corpore fessus in lecto quie-
scebat, ubi cognitis Bomilcaris verbis primo cura, de- 2
inde, uti aegrum animum solet, somnus cepit. erat 3
ei Numida quidam negotiorum curator, fidus acceptus-
que et omnium consiliorum nisi novissumi particeps.
qui postquam adlatas litteras audivit et ex consuetu- 4
dine ratus opera aut ingenio suo opus esse in taber-
naculum introiit, dormiente illo epistulam super caput
in pulvino temere positam sumit ac perlegit, dein pro-
pere cognitis insidiis ad regem pergit. Nabdalsa paulo 5
post experrectus ubi neque epistulam repperit et rem
omnem, uti acta erat, [ex perfugis] cognovit, primo in-
dicem persequi conatus, postquam id frustra fuit, Iugur-
tham placandi gratia adcedit; dicit, quae ipse paravisset
facere, perfidia clientis sui praeventa; lacrumans ob-
testatur per amicitiam perque sua antea fideliter acta,
ne super tali scelere suspectum sese haberet. ad ea 72
rex, aliter atque animo gerebat, placide respondit.
Bomilcare aliisque multis, quos socios insidiarum co-

gnoverat, interfectis iram obpresserat, ne qua ex eo
2 negotio seditio oreretur. neque post id locorum Iu-
gurthae dies aut nox ulla quieta fuit: neque loco ne-
que mortali cuiquam aut tempori satis credere, civis
hostisque iuxta metuere, circumspectare omnia et
omni strepitu pavescere, alio atque alio loco, saepe
contra decus regium, noctu requiescere, interdum somno
excitus arreptis armis tumultum facere: ita formidine
quasi vecordia exagitari.

73 Igitur Metellus, ubi de casu Bomilcaris et indicio
patefacto ex perfugis cognovit, rursus tamquam ad
2 integrum bellum cuncta parat festinatque. Marium
fatigantem de profectione, simul et invitum et offen-
3 sum sibi parum idoneum ratus, domum dimittit. et
Romae plebes litteris, quae de Metello ac Mario missae
erant, cognitis volenti animo de ambobus acceperant.
4 imperatori nobilitas, quae antea decori fuit, invidiae
esse; at illi alteri generis humilitas favorem addiderat.
ceterum in utroque magis studia partium quam bona
5 aut mala sua moderata. praeterea seditiosi magistra-
tus volgum exagitare, Metellum omnibus contionibus
capitis arcessere, Mari virtutem in maius celebrare.
6 denique plebes sic accensa, uti opifices agrestesque
omnes, quorum res fidesque in manibus sitae erant,
relictis operibus frequentarent Marium et sua neces-
7 saria post illius honorem ducerent. ita perculsa no-
bilitate post multas tempestates novo homini con-
sulatus mandatur. et postea populus a tribuno plebis
T. Manlio Mancino rogatus, quem vellet cum Iugurtha
bellum gerere, frequens Marium iussit. sed paulo ......
decreverat: ea res frustra fuit.

74 Eodem tempore Iugurtha amissis amicis, quorum
plerosque ipse necaverat, ceteri formidine pars ad
Romanos, alii ad regem Bocchum profugerant, cum
neque bellum geri sine administris posset et novorum
fidem in tanta perfidia veterum experiri periculosum
duceret, varius incertusque agitabat. neque illi res

neque consilium aut quisquam hominum satis place-
bat: itinera praefectosque in dies mutare, modo ad-
vorsum hostis interdum in solitudines pergere, saepe
in fuga ac post paulo in armis spem habere, dubitare,
virtuti an fidei popularium minus crederet: ita quo-
cumque intenderat, res advorsae erant. sed inter eas 2
moras repente sese Metellus cum exercitu ostendit.
Numidae ab Iugurtha pro tempore parati instructique,
dein proelium incipitur. qua in parte rex pugnae ad- 3
fuit, ibi aliquamdiu certatum, ceteri eius omnes milites
primo congressu pulsi fugatique. Romani signorum
et armorum [et] aliquanto numero, hostium paucorum
potiti; nam ferme Numidis in omnibus proeliis magis
pedes quam arma tuta sunt.

Ea fuga Iugurtha inpensius modo rebus suis dif- 75
fidens cum perfugis et parte equitatus in solitudines,
dein Thalam pervenit, in oppidum magnum atque opu-
lentum, ubi plerique thesauri filiorumque eius multus
pueritiae cultus erat. quae postquam Metello conperta 2
sunt, quamquam inter Thalam flumenque proxumum
in spatio milium quinquaginta loca arida atque vasta
esse cognoverat, tamen spe patrandi belli, si eius op-
pidi potitus foret, omnis asperitates supervadere ac na-
turam etiam vincere aggreditur. igitur omnia iumenta 3
sarcinis levari iubet nisi frumento dierum decem, ce-
terum utris modo et alia aquae idonea portari. prae- 4
terea conquirit ex agris quam plurumum potest domiti
pecoris: eo inponit vasa cuiusque modi, sed pleraque
lignea, conlecta ex tuguriis Numidarum. ad hoc fini- 5
tumis imperat, qui se post regis fugam Metello dede-
rant, quam plurumum quisque aquae portaret; diem
locumque, ubi praesto fuerint, praedicit. ipse ex flumine, 6
quam proxumam oppido aquam esse supra diximus,
iumenta onerat. eo modo instructus ad Thalam pro-
ficiscitur. deinde ubi ad id loci ventum, quo Numidis 7
praeceperat, et castra posita munitaque sunt, tanta
repente caelo missa vis aquae dicitur, ut ea modo

8 exercitui satis superque foret. praeterea conmeatus
spe amplior, quia Numidae, sicuti plerique in nova
9 deditione, officia intenderant. ceterum milites religione
pluvia magis usi, eaque res multum animis eorum
addidit, nam rati sese dis inmortalibus curae esse.
deinde postero die contra opinionem Iugurthae ad
10 Thalam perveniunt. oppidani, qui se locorum aspe-
ritate munitos crediderant, magna atque insolita re
perculsi, nihilo segnius bellum parare; idem nostri
76 facere. sed rex nihil iam infectum Metello credens,
quippe qui omnia, arma tela, locos tempora, denique
naturam ipsam ceteris imperitantem industria vicerat,
cum liberis et magna parte pecuniae ex oppido noctu
profugit. neque postea in ullo loco amplius uno die
aut una nocte moratus: simulabat sese negoti gratia
properare, ceterum proditionem timebat, quam vitare
posse celeritate putabat: nam talia consilia per otium
2 et ex opportunitate capi. at Metellus, ubi oppidanos
proelio intentos, simul oppidum et operibus et loco
3 munitum videt, vallo fossaque moenia circumvenit. dein
duobus locis ex copia maxume idoneis vineas agere, [su-
perque eas] aggerem iacere et [super aggerem] inpo-
4 sitis turribus opus et administros tutari; contra haec
oppidani festinare parare: prorsus ab utrisque nihil re-
5 licum fieri. denique Romani, multo ante labore proeliis-
que fatigati, post dies quadraginta quam eo ventum
erat, oppido modo potiti: praeda omnis ab perfugis
6 conrupta. ei postquam murum arietibus feriri resque
suas adflictas vident, aurum atque argentum et alia,
quae prima ducuntur, domum regiam conportant: ibi
vino et epulis onerati illaque et domum et semet igni
conrumpunt, et quas victi ab hostibus poenas metue-
rant, eas ipsi volentes pependere.
77 Sed pariter cum capta Thala legati ex oppido
Lepti ad Metellum venerant orantes, uti praesidium
praefectumque eo mitteret: Hamilcarem quendam, ho-
minem nobilem factiosum, novis rebus studere, ad-

vorsum quem neque imperia magistratuum neque leges
valerent; ni id festinaret, in summo periculo suam
salutem, illorum socios fore. nam Leptitani iam inde 2
a principio belli Iugurthini ad Bestiam consulem et
postea Romam miserant amicitiam societatemque ro-
gatum. deinde ubi ea impetrata, semper boni fideles- 3
que mansere et cuncta a Bestia Albino Metelloque
imperata nave fecerant. itaque ab imperatore facile 4
quae petebant adepti: emissae eo cohortes Ligurum
quattuor et C. Annius praefectus.

Id oppidum ab Sidoniis conditum est, quos acce- 78
pimus profugos ob discordias civilis navibus in eos
locos venisse, ceterum situm inter duas Syrtis, quibus
nomen ex re inditum. nam duo sunt sinus prope in 2
extrema Africa, inpares magnitudine, pari natura;
quorum proxuma terrae praealta sunt, cetera uti fors
tulit alta, alia in tempestate vadosa. nam ubi mare 3
magnum esse et saevire ventis coepit, limum hare-
namque et saxa ingentia fluctus trahunt: ita facies
locorum cum ventis simul mutatur. Syrtes ab tractu
nominatae. eius civitatis lingua modo convorsa co- 4
nubio Numidarum, legum cultusque pleraque Sidonica;
quae eo facilius retinebant, quod procul ab imperio
regis aetatem agebant. inter illos et frequentem Nu- 5
midiam multi vastique loci erant.

Sed quoniam in eas regiones per Leptitanorum 79
negotia venimus, non indignum videtur egregium atque
mirabile facinus duorum Carthaginiensium memorare:
eam rem nos locus admonuit. qua tempestate Car- 2
thaginienses pleraque Africa imperitabant, Cyrenenses
quoque magni atque opulenti fuere. ager in medio 3
harenosus, una specie; neque flumen neque mons erat,
qui finis eorum discerneret. quae res eos in magno
diuturnoque bello inter se habuit. postquam utrimque 4
legiones, item classes saepe fusae fugataeque et alteri
alteros aliquantum adtriverant, veriti, ne mox victos
victoresque defessos alius aggrederetur, per indutias

sponsionem faciunt, uti certo die legati domo pro-
ficiscerentur: quo in loco inter se obvii fuissent, is
5 communis utriusque populi finis haberetur. igitur Car-
thagine duo fratres missi, quibus nomen Philaenis
erat, maturavere iter pergere. Cyrenenses tardius
iere. id socordiane an casu acciderit, parum cognovi.
6 ceterum solet in illis locis tempestas haud secus atque
in mari retinere. nam ubi per loca aequalia et nuda
gignentium ventus coortus harenam humo excitavit,
ea magna vi agitata ora oculosque inplere solet, ita
7 prospectu inpedito morari iter. postquam Cyrenenses
aliquanto posteriores se esse vident et ob rem con-
ruptam domi poenas metuunt, criminari Carthagi-
niensis ante tempus domo digressos, conturbare rem,
8 denique omnia malle quam victi abire. sed cum Poeni
aliam condicionem, tantum modo aequam, peterent,
Graeci optionem Carthaginiensium faciunt, ut vel illi,
quos finis populo suo peterent, ibi vivi obruerentur,
vel eadem condicione sese quem in locum vellent
9 processuros. Philaeni condicione probata seque vitam-
que suam rei publicae condonavere: ita vivi obruti.
10 Carthaginienses in eo loco Philaenis fratribus aras
consecravere aliique illis domi honores instituti. nunc
ad rem redeo.

80 Iugurtha postquam amissa Thala nihil satis fir-
mum contra Metellum putat, per magnas solitudines
cum paucis profectus pervenit ad Gaetulos, genus
hominum ferum incultumque et eo tempore ignarum
2 nominis Romani. eorum multitudinem in unum cogit
ac paulatim consuefacit ordines habere, signa sequi,
3 imperium observare, item alia militaria facere. prae-
terea regis Bocchi proxumos magnis muneribus et
maioribus promissis ad studium sui perducit, quis
adiutoribus regem aggressus inpellit, uti advorsus Ro-
4 manos bellum incipiat. id ea gratia facilius pronius-
que fuit, quod Bocchus initio huiusce belli legatos
5 Romam miserat foedus et amicitiam petitum, quam

rem opportunissumam incepto bello pauci inpediverant
caeci avaritia, quis omnia honesta atque inhonesta
vendere mos erat. et iam antea Iugurthae filia Boccho 6
nupserat. verum ea necessitudo apud Numidas Mau-
rosque levis ducitur, quia singuli pro opibus quisque
quam plurumas uxores, denas alii alii pluris habent,
sed reges eo amplius. ita animus multitudine dis- 7
trahitur: nulla pro socia optinet, pariter omnes viles
sunt. igitur in locum ambobus placitum exercitus 81
conveniunt. ibi fide data et accepta Iugurtha Bocchi
animum oratione accendit: Romanos iniustos, pro-
funda avaritia, communis omnium hostis esse; eandem
illos causam belli cum Boccho habere, quam secum
et cum aliis gentibus, lubidinem imperitandi, quis
omnia regna advorsa sint; tum sese, paulo ante Car-
thaginiensis, item regem Persen, post uti quisque
opulentissumus videatur, ita Romanis hostem fore. eis 2
atque aliis talibus dictis ad Cirtam oppidum iter con-
stituunt, quod ibi[que] Metellus praedam captivosque
et inpedimenta locaverat. ita Iugurtha ratus aut capta 3
urbe operae pretium fore aut, si dux Romanus auxilio
suis venisset, proelio sese certaturos. nam callidus 4
id modo festinabat, Bocchi pacem inminuere, ne moras
agitando aliud quam bellum mallet.

Imperator postquam de regum societate cognovit, 82
non temere neque, uti saepe iam victo Iugurtha con-
sueverat, omnibus locis pugnandi copiam facit. cete-
rum haud procul ab Cirta castris munitis reges op-
peritur, melius esse ratus cognitis Mauris, quoniam is
novos hostis adcesserat, ex commodo pugnam facere.
interim Roma per litteras certior fit provinciam Nu- 2
midiam Mario datam; nam consulem factum ante ac-
ceperat. quibus rebus supra bonum aut honestum
perculsus neque lacrumas tenere neque moderari lin-
guam, vir egregius in aliis artibus nimis molliter
aegritudinem pati. quam rem alii in superbiam vor- 3
tebant, alii bonum ingenium contumelia accensum esse,

multi, quod iam parta victoria ex manibus eriperetur.
nobis satis cognitum est illum magis honore Mari
quam iniuria sua excruciatum, neque tam anxie latu-
rum fuisse, si adempta provincia alii quam Mario
83 traderetur. igitur eo dolore inpeditus et quia stul-
titiae videbatur alienam rem periculo suo curare, le-
gatos ad Bocchum mittit postulatum, ne sine causa
hostis populo Romano fieret: habere tum magnam
copiam societatis amicitiaeque coniungundae, quae
potior bello esset, et quamquam opibus suis confideret,
tamen non debere incerta pro certis mutare. omne
bellum sumi facile, ceterum aegerrume desinere; non
in eiusdem potestate initium eius et finem esse; in-
cipere cuivis, etiam ignavo licere, deponi, cum vic-
tores velint. proinde sibi regnoque suo consuleret neu
florentis res suas cum Iugurthae perditis misceret.
2 ad ea rex satis placide verba facit: sese pacem cupere,
sed Iugurthae fortunarum misereri; si eadem illi copia
3 fieret, omnia conventura. rursus imperator contra
postulata Bocchi nuntios mittit; ille probare partim,
alia abnuere. eo modo saepe ab utroque missis re-
missisque nuntiis tempus procedere et ex Metelli vo-
luntate bellum intactum trahi.

84 At Marius, ut supra diximus, cupientissuma plebe
consul factus, postquam ei provinciam Numidiam po-
pulus iussit, antea iam infestus nobilitati, tum vero
multus atque ferox instare, singulos modo modo uni-
vorsos laedere, dictitare sese consulatum ex victis illis
spolia cepisse, alia praeterea magnifica pro se et illis
2 dolentia. interim quae bello opus erant, prima habere:
postulare legionibus supplementum, auxilia a populis
et regibus arcessere, praeterea ex Latio sociisque for-
tissumum quemque, plerosque militiae, paucos fama
cognitos, accire et ambiundo cogere homines emeritis
3 stipendiis secum proficisci. neque illi senatus, quam-
quam advorsus erat, de ullo negotio abnuere audebat.
ceterum supplementum etiam laetus decreverat, quia

neque plebi militia volenti putabatur et Marius aut
belli usum aut studia volgi amissurus. sed ea res
frustra sperata: tanta lubido cum Mario eundi pleros-
que invaserat. sese quisque praeda locupletem fore, 4
victorem domum rediturum, alia huiusce modi animis
trahebant, et eos non paulum oratione sua Marius
adrexerat. nam postquam omnibus, quae postulaverat, 5
decretis milites scribere volt, hortandi causa simul
et nobilitatem, uti consueverat, exagitandi contionem
populi advocavit. deinde hoc modo disseruit:

'Scio ego, Quirites, plerosque non isdem artibus 85
imperium a vobis petere et, postquam adepti sunt,
gerere: primo industrios supplices modicos esse, dein
per ignaviam et superbiam aetatem agere. sed mihi
contra ea videtur: nam, quo pluris est univorsa res 2
publica quam consulatus aut praetura, eo maiore cura
illam administrari quam haec peti debere. neque me 3
fallit, quantum cum maxumo benificio vostro negoti
sustineam. bellum parare simul et aerario parcere,
cogere ad militiam eos, quos nolis offendere, domi
forisque omnia curare et ea agere inter invidos oc-
cursantis factiosos opinione, Quirites, asperius est.
ad hoc, alii si deliquere, vetus nobilitas, maiorum fortia 4
facta, cognatorum et adfinium opes, multae clientelae,
omnia haec praesidio adsunt: mihi spes omnes in
memet sitae, quas necesse est virtute et innocentia
tutari; nam alia infirma sunt. et illud intellego, Qui- 5
rites, omnium ora in me convorsa esse, aequos bonos-
que favere (quippe mea bene facta rei publicae pro-
cedunt), nobilitatem locum invadundi quaerere. quo 6
mihi acrius adnitundum est, uti neque vos capiamini
et illi frustra sint. ita ad hoc aetatis a pueritia fui, 7
uti omnis labores et pericula consueta habeam. quae 8
ante vostra benificia gratuito faciebam, ea uti accepta
mercede deseram, non est consilium, Quirites. illis 9
difficile est in potestatibus temperare, qui per ambi-
tionem sese probos simulavere: mihi, qui omnem

aetatem in optumis artibus egi, bene facere iam ex
consuetudine in naturam vortit.
10 Bellum me gerere cum Iugurtha iussistis, quam
rem nobilitas aegerrume tulit. quaeso, reputate cum
animis vostris, num id mutare melius sit, si quem ex
illo globo nobilitatis ad hoc aut aliud tale negotium
mittatis, hominem veteris prosapiae ac multarum ima-
ginum et nullius stipendi: scilicet ut in tanta re igna-
rus omnium trepidet festinet, sumat aliquem ex po-
11 pulo monitorem offici sui. ita plerumque evenit, ut,
quem vos imperare iussistis, is imperatorem alium
12 quaerat. atque ego scio, Quirites, qui, postquam con-
sules facti sunt, et acta maiorum et Graecorum mili-
taria praecepta legere coeperint: praeposteri homines,
nam gerere quam fieri tempore posterius, re atque
13 usu prius est. conparate nunc, Quirites, cum illorum
superbia me hominem novom. quae illi audire et
legere solent, eorum partem vidi, alia egomet gessi;
14 quae illi litteris, ea ego militando didici. nunc vos
existumate, facta an dicta pluris sint. contemnunt
novitatem meam, ego illorum ignaviam; mihi fortuna,
15 illis probra obiectantur. quamquam ego naturam unam
et communem omnium existumo, sed fortissumum
16 quemque generosissumum. ac si iam ex patribus Al-
bini aut Bestiae quaeri posset, mene an illos ex se
gigni maluerint, quid responsuros creditis nisi sese
17 liberos quam optumos voluisse? quod si iure me de-
spiciunt, faciant idem maioribus suis, quibus, uti mihi,
18 ex virtute nobilitas coepit. invident honori meo: ergo
invideant labori innocentiae, periculis etiam meis, quon-
19 iam per haec illum cepi. verum homines conrupti
superbia ita aetatem agunt, quasi vostros honores
contemnant; ita hos petunt, quasi honeste vixerint.
20 ne illi falsi sunt, qui divorsissumas res pariter ex-
21 pectant, ignaviae voluptatem et praemia virtutis. at-
que etiam, cum apud vos aut in senatu verba faciunt,
pleraque oratione maiores suos extollunt: eorum fortia

facta memorando clariores sese putant. quod contra
est. nam quanto illorum vita praeclarior, tanto horum 22
socordia flagitiosior. et profecto ita se res habet: 23
maiorum gloria posteris quasi lumen est, neque bona
neque mala eorum in occulto patitur. huiusce rei ego 24
inopiam fateor, Quirites, verum, id quod multo prae-
clarius est, meamet facta mihi dicere licet. nunc vi- 25
dete, quam iniqui sint. quod ex aliena virtute sibi
adrogant, id mihi ex mea non concedunt, scilicet quia
imagines non habeo et quia mihi nova nobilitas est,
quam certe peperisse melius est quam acceptam con-
rupisse.

Equidem ego non ignoro, si iam mihi respondere 26
velint, abunde illis facundam et conpositam orationem
fore. sed in vostro maxumo benificio cum omnibus
locis me vosque maledictis lacerent, non placuit re-
ticere, ne quis modestiam in conscientiam duceret.
nam me quidem ex animi mei sententia nulla oratio 27
laedere potest: quippe vera necesse est bene prae-
dicent, falsa vita moresque mei superant. sed quoniam 28
vostra consilia accusantur, qui mihi summum honorem
et maxumum negotium inposuistis, etiam atque etiam
reputate, num eorum paenitendum sit. non possum 29
fidei causa imagines neque triumphos aut consulatus
maiorum meorum ostentare, at, si res postulet, hastas
vexillum phaleras, alia militaria dona, praeterea cica-
trices advorso corpore. hae sunt meae imagines, haec 30
nobilitas, non hereditate relicta, ut illa illis, sed quae
ego meis plurumis laboribus et periculis quaesivi. non 31
sunt conposita verba mea: parvi id facio. ipsa se
virtus satis ostendit: illis artificio opus est, ut turpia
facta oratione tegant. neque litteras Graecas didici: 32
parum placebat eas discere, quippe quae ad virtutem
doctoribus nihil profuerant. at illa multo optuma rei 33
publicae doctus sum, hostem ferire, praesidia agitare,
nihil metuere nisi turpem famam, hiemem et aesta-
tem iuxta pati, humi requiescere, eodem tempore ino-

34 piam et laborem tolerare. his ego praeceptis milit
hortabor, neque illos arte colam, me opulenter, n
35 que gloriam meam, laborem illorum faciam. hoc e
utile, hoc civile imperium. namque cum tute p
mollitiem agas, exercitum supplicio cogere, id est d
36 minum, non imperatorem esse. haec atque talia mai
res vostri faciundo seque remque publicam celebr
37 vere. quis nobilitas freta, ipsa dissimilis moribu
nos illorum aemulos contemnit et omnis honores no
38 ex merito sed quasi debitos a vobis repetit. ceteru
homines superbissumi procul errant. maiores eoru
omnia quae licebat illis reliquere, divitias imagin
memoriam sui praeclaram; virtutem non reliquer
neque poterant: ea sola neque datur dono neque a
39 cipitur. sordidum me et incultis moribus aiunt, qu
parum scite convivium exorno neque histrionem ullu
neque pluris preti cocum quam vilicum habeo. qu
40 mihi lubet confiteri, Quirites. nam ex parente m
et ex aliis sanctis viris ita accepi, munditias muli
ribus, laborem viris convenire, omnibusque bonis opo
tere plus gloriae quam divitiarum esse; arma, no
41 supellectilem decori esse. quin ergo, quod iuvat, quo
carum aestumant, id semper faciant, ament poten
ubi adulescentiam habuere, ibi senectutem agant, i
conviviis, dediti ventri et turpissumae parti corpori
sudorem pulverem et alia talia relinquant nobis, qu
42 bus illa epulis iucundiora sunt. verum non ita es
nam ubi se flagitiis dedecoravere turpissumi viri, b
43 norum praemia ereptum eunt. ita iniustissume lux
ria et ignavia, pessumae artes, illis, qui coluere ea
nihil officiunt, rei publicae innoxiae cladi sunt.

44 Nunc quoniam illis, quantum mei mores, non ill
rum flagitia poscebant, respondi, pauca de re publi
45 loquar. primum omnium de Numidia bonum habe
animum, Quirites. nam quae ad hoc tempus Iugu
tham tutata sunt, omnia removistis, avaritiam inp
ritiam atque superbiam; deinde exercitus ibi est l

corum sciens, sed mehercule magis strenuus quam
felix, nam magna pars eius avaritia aut temeritate 46
ducum adtrita est. quam ob rem vos, quibus mili- 47
taris aetas est, adnitimini mecum et capessite rem
publicam, neque quemquam ex calamitate aliorum aut
imperatorum superbia metus ceperit. egomet in ag-
mine aut in proelio consultor idem et socius periculi
vobiscum adero, meque vosque in omnibus rebus iuxta
geram. et profecto dis iuvantibus omnia matura sunt, 48
victoria praeda laus. quae si dubia aut procul essent,
tamen omnis bonos rei publicae subvenire decebat.
etenim nemo ignavia inmortalis factus est, neque quis- 49
quam parens liberis, uti aeterni forent, optavit, magis
uti boni honestique vitam exigerent. plura dicerem, 50
Quirites, si timidis virtutem verba adderent; nam stre-
nuis abunde dictum puto.'

Huiusce modi oratione habita Marius, postquam 86
plebis animos adrectos videt, propere conmeatu sti-
pendio, armis aliisque utilibus navis onerat, cum his
A. Manlium legatum proficisci iubet. ipse interea 2
milites scribere, non more maiorum neque ex classibus,
sed uti cuiusque lubido erat, capite censos plerosque.
id factum alii inopia bonorum alii per ambitionem 3
consulis memorabant, quod ab eo genere celebratus
auctusque erat et homini potentiam quaerenti egen-
tissumus quisque opportunissumus, cui neque sua cara,
quippe quae nulla sunt, et omnia cum pretio honesta
videntur.

Igitur Marius cum aliquanto maiore numero, quam 4
decretum erat, in Africam profectus paucis diebus
Uticam advehitur. exercitus ei traditur a P. Rutilio 5
legato; nam Metellus conspectum Mari fugerat, ne
videret ea, quae audita animus tolerare nequiverat.
sed consul expletis legionibus cohortibusque auxilia- 87
riis in agrum fertilem et praeda onustum proficiscitur,
omnia ibi capta militibus donat; dein castella et op-
pida natura et viris parum munita aggreditur, proelia

2 multa, ceterum levia, alia aliis locis facere. interim
novi milites sine metu pugnae adesse, videre fugientis
capi aut occidi, fortissumum quemque tutissumum, ar-
mis libertatem patriam parentisque et alia omnia
3 tegi, gloriam atque divitias quaeri. sic brevi spatio
novi veteresque coaluere et virtus omnium aequalis
facta.

4 At reges, ubi de adventu Mari cognoverunt, di-
vorsi in locos difficilis abeunt. ita Iugurthae placue-
rat, speranti mox effusos hostis invadi posse, Romanos
sicuti plerosque remoto metu laxius licentiusque fu-
turos.

88 Metellus interea Romam profectus contra spem
suam laetissumis animis accipitur, plebi patribusque,
postquam invidia decesserat, iuxta carus.

2 Sed Marius inpigre prudenterque suorum et hostium
res pariter attendere, cognoscere, quid boni utrisque
aut contra esset, explorare itinera regum, consilia et
insidias eorum antevenire, nihil apud se remissum
3 neque apud illos tutum pati. itaque et Gaetulos et
Iugurtham ex sociis nostris praedas agentis saepe
aggressus in itinere fuderat ipsumque regem haud
4 procul ab oppido Cirta armis exuerat. quae post-
quam gloriosa modo neque belli patrandi cognovit,
statuit urbis, quae viris aut loco pro hostibus et ad-
vorsum se opportunissumae erant, singulas circu
venire: ita Iugurtham aut praesidiis nudatum, si
5 pateretur, aut proelio certaturum. nam Bocchus n
tios ad eum saepe miserat: velle populi Romani a
6 citiam: ne quid ab se hostile timeret. id simulaveri
quo inprovisus gravior accideret, an mobilitate ing
pacem atque bellum mutare solitus, parum explorat
89 est. sed consul, uti statuerat, oppida castellaque mu
nita adire, partim vi alia metu aut praemia osten-
2 tando avortere ab hostibus. mediocria ge-
rebat, existumans Iugurtham s in manus
3 venturum. sed ubi illum proc negotiis

suos locos, arma tela aliaque, quae spe pacis amise rat, reficere aut conmercari; servitia Romanorum ad licere et eos ipsos, qui in praesidiis erant, pecuni temptare: prorsus nihil intactum neque quietum pati cuncta agitare. igitur Vagenses, quo Metellus initi Iugurtha pacificante praesidium inposuerat, fatigat regis suppliciis neque antea voluntate alienati, prin cipes civitatis inter se coniurant. nam volgus, ut plerumque solet et maxume Numidarum, ingenio mo bili, seditiosum atque discordiosum erat, cupidum no varum rerum, quieti et otio advorsum. dein conpo sitis inter se rebus in diem tertium constituunt, quo is festus celebratusque per omnem Africam ludum e lasciviam magis quam formidinem ostentabat. se ubi tempus fuit, centuriones tribunosque militaris e ipsum praefectum oppidi T. Turpilium Silanum aliu alium domos suas invitant. eos omnis praeter Tur pilium inter epulas obtruncant. postea milites pa lantis inermos, quippe in tali die ac sine imperio aggrediuntur. idem plebes facit, pars edocti ab nobi litate alii studio talium rerum incitati, quis acta con siliumque ignorantibus tumultus ipse et res nova satis placebant. Romani milites, inproviso metu in certi ignarique, quid potissumum facerent, trepidare arce oppidi, ubi signa et scuta erant, praesidium ho stium, portae ante clausae fuga prohibebant. ad ho mulieres puerique pro tectis aedificiorum saxa et alia quae locus praebebat, certatim mittere. ita nequ caveri anceps malum neque a fortissumis infirmissum generi resisti posse: iuxta boni malique, strenui e inbelles inulti obtruncari. in ea tanta asperitate sae vissumis Numidis et oppido undique clauso Turpiliu praefectus unus ex omnibus Italicis intactus profugit id misericordiane hospitis an pactione aut casu it evenerit, parum conperimus, nisi, quia illi in tant malo turpis vita integra fama potior fuit, inprobu intestabilisque videtur.

3 eodem venturum. sic incepto suo occultato pergit ad
91 flumen Tanain. ceterum in itinere cotidie pecus exer-
citui per centurias, item turmas aequaliter distribue-
rat et, ex coriis utres uti fierent, curabat; simul ino-
piam frumenti lenire et ignaris omnibus parare quae
mox usui forent. denique sexto die, cum ad flumen
2 ventum est, maxuma vis utrium effecta. ibi castris
levi munimento positis milites cibum capere atque, uti
simul cum occasu solis egrederentur, paratos esse iubet,
omnibus sarcinis abiectis aqua modo seque et iumenta
3 onerare. dein postquam tempus visum, castris egre-
ditur, noctemque totam itinere facto consedit; idem
proxuma facit; dein tertia multo ante lucis adventum
pervenit in locum tumulosum ab Capsa non amplius
duum milium intervallo, ibique quam occultissume
4 potest cum omnibus copiis opperitur. sed ubi dies
coepit et Numidae nihil hostile metuentes multi op-
pido egressi, repente omnem equitatum et cum eis
velocissumos pedites cursu tendere ad Capsam et
portas obsidere iubet; deinde ipse intentus propere
5 sequi neque milites praedari sinere. quae postquam
oppidani cognovere, res trepidae, metus ingens, malum
inprovisum, ad hoc pars civium extra moenia in ho-
6 stium potestate coegere, uti deditionem facerent. ce-
terum oppidum incensum, Numidae puberes interfecti,
7 alii omnes venundati, praeda militibus divisa. id fa-
cinus contra ius belli non avaritia neque scelere con-
sulis admissum, sed quia locus Iugurthae opportunus,
nobis aditu difficilis, genus hominum mobile infidum,
ante neque benificio neque metu coercitum.

92 Postquam tantam rem peregit Marius sine ullo
suorum incommodo, magnus et clarus antea, maior
2 atque clarior haberi coepit. omnia non bene consulta
in virtutem trahebantur; milites, modesto imperio ha-
biti simul et locupletes, ad caelum ferre, Numidae
magis quam mortalem timere; postremo omnes, socii
atque hostes, credere illi aut mentem divinam esse

aut deorum nutu cuncta portendi. sed consul, ubi 3
ea res bene evenit, ad alia oppida pergit, pauca re-
pugnantibus Numidis capit, plura deserta propter Cap-
sensium miserias igni conrumpit: luctu atque caede
omnia conplentur. denique, multis locis potitus ac 4
plerisque exercitu incruento, aliam rem aggreditur,
non eadem asperitate qua Capsensium, ceterum haud
secus difficilem.

Namque haud longe a flumine Muluccha, quod 5
Iugurthae Bocchique regnum diiungebat, erat inter
ceteram planitiem mons saxeus, mediocri castello satis
patens, in inmensum editus, uno perangusto aditu re-
licto; nam omnis natura velut opere atque consulto
praeceps. quem locum Marius, quod ibi regis the- 6
sauri erant, summa vi capere intendit. sed ea res
forte quam consilio melius gesta. nam castello virorum 7
atque armorum satis, magna vis [et] frumenti et fons
aquae; aggeribus turribusque et altis machinationibus
locus inportunus; iter castellanorum angustum admo-
dum, utrimque praecisum. vineae cum ingenti peri- 8
culo frustra agebantur; nam cum eae paulo proces-
serant, igni aut lapidibus conrumpebantur. milites 9
neque pro opere consistere propter iniquitatem loci
neque inter vineas sine periculo administrare: optumus
quisque cadere aut sauciari, ceteris metus augeri. at 93
Marius multis diebus et laboribus consumptis anxius
trahere cum animo suo, omitteretne inceptum, quoniam
frustra erat, an fortunam opperiretur, qua saepe pro-
spere usus fuerat. quae cum multos dies noctisque 2
aestuans agitaret, forte quidam Ligus, ex cohortibus
auxiliariis miles gregarius, castris aquatum egressus
haud procul ab latere castelli, quod avorsum proe-
liantibus erat, animum advortit inter saxa repentis
cocleas, quarum cum unam atque alteram, dein plures
peteret, studio legundi paulatim prope ad summum
montis egressus est. ubi postquam solitudinem intel- 3
lexit, more ingeni humani cupido difficilia faciundi

4 animum adorta. et forte in eo loco grandis ilex co-
aluerat inter saxa, paulum modo prona, deinde inflexa
atque aucta in altitudinem, quo cuncta gignentium
natura fert. cuius ramis modo modo eminentibus
saxis nisus Ligus in castelli planitiem pervenit, quod
5 cuncti Numidae intenti proeliantibus aderant. explo-
ratis omnibus, quae mox usui fore ducebat, eadem
regreditur, non temere, uti ascenderat, sed temptans
6 omnia et circumspiciens. itaque Marium propere adit,
acta edocet, hortatur, ab ea parte, qua ipse ascenderat,
castellum temptet, pollicetur sese itineris periculique
7 ducem. Marius cum Ligure promissa eius cognitum
ex praesentibus misit. quorum uti cuiusque ingenium
erat, ita rem difficilem aut facilem nuntiavere; con-
8 sulis animus tamen paulum adrectus. itaque ex copia
tubicinum et cornicinum numero quinque quam velo-
cissumos delegit et cum eis, praesidio qui forent,
quattuor centuriatos, omnisque Liguri parere iubet
94 et ei negotio proxumum diem constituit. sed ubi ex
praecepto tempus visum, paratis conpositisque omni-
bus ad locum pergit. ceterum illi, qui e centuriis
erant, praedocti ab duce arma ornatumque mutave-
rant: capite atque pedibus nudis, uti prospectus nisus-
que per saxa facilius foret; super terga gladii et scuta,
verum ea Numidica ex coriis, ponderis gratia simul
2 et offensa quo levius streperent. igitur praegrediens
Ligus saxa et si quae vetustae radices eminebant, la-
queis vinciebat, quibus adlevati milites facilius escen-
derent, interdum timidos insolentia itineris levare manu;
ubi paulo asperior ascensus erat, singulos prae se
inermos mittere, deinde ipse cum illorum armis sequi;
quae dubia nisui videbantur, potissumus temptare ac
saepius eadem ascendens descendensque, dein statim
3 digrediens ceteris audaciam addere. igitur diu mul-
tumque fatigati tandem in castellum perveniunt, de-
sertum ab ea parte, quod omnes sicut aliis diebus
advorsum hostis aderant. Marius ubi ex nuntiis quae

Ligus egerat, cognovit, quamquam toto die intentos
proelio Numidas habuerat, tum vero cohortatus milites
et ipse extra vineas [est] egressus testudine acta suc-
cedere et simul hostem tormentis sagittariisque et
funditoribus eminus terrere. at Numidae, saepe antea 4
vineis Romanorum subvorsis, item incensis, non castelli
moenibus sese tutabantur, sed pro muro dies noctis-
que agitare, male dicere Romanis ac Mario vecordiam
obiectare, militibus nostris Iugurthae servitium minari,
secundis rebus feroces esse. interim omnibus, Romanis 5
hostibusque, proelio intentis, magna utrimque vi pro
gloria atque imperio his illis pro salute certantibus,
repente a tergo signa canere; ac primo mulieres et
pueri, qui visum processerant, fugere, deinde uti quis-
que muro proxumus erat, postremo cuncti, armati
inermesque. quod ubi accidit, eo acrius Romani in- 6
stare, fundere ac plerosque tantum modo sauciare,
dein super occisorum corpora vadere, avidi gloriae
certantes murum petere, neque quemquam omnium
praeda morari. sic forte correcta Mari temeritas glo- 7
riam ex culpa invenit.

Ceterum, dum ea res geritur, L. Sulla quaestor 95
cum magno equitatu in castra venit, quos uti ex Latio
et a sociis cogeret, Romae relictus erat.

Sed quoniam nos tanti viri res admonuit, idoneum 2
visum est de natura cultuque eius paucis dicere. ne-
que enim alio loco de Sullae rebus dicturi sumus et
L. Sisenna, optume et diligentissume omnium, qui eas
res dixere, persecutus, parum mihi libero ore locutus
videtur. Igitur Sulla gentis patriciae nobilis fuit, fa- 3
milia prope iam extincta maiorum ignavia, litteris
Graecis atque Latinis iuxta atque doctissume eruditus,
animo ingenti, cupidus voluptatum sed gloriae cupi-
dior; otio luxurioso esse, tamen ab negotiis numquam
voluptas remorata, nisi quod de uxore potuit hone-
stius consuli; facundus callidus et amicitia facilis, ad
simulanda negotia altitudo ingeni incredibilis, multa-

34 piam et laborem tolerare. his ego praeceptis milites
hortabor, neque illos arte colam, me opulenter, ne-
35 que gloriam meam, laborem illorum faciam. hoc est
utile, hoc civile imperium. namque cum tute per
mollitiem agas, exercitum supplicio cogere, id est do-
36 minum, non imperatorem esse. haec atque talia maio-
res vostri faciundo seque remque publicam celebra-
37 vere. quis nobilitas freta, ipsa dissimilis moribus,
nos illorum aemulos contemnit et omnis honores non
38 ex merito sed quasi debitos a vobis repetit. ceterum
homines superbissumi procul errant. maiores eorum
omnia quae licebat illis reliquere, divitias imagines
memoriam sui praeclaram; virtutem non reliquere,
neque poterant: ea sola neque datur dono neque ac-
39 cipitur. sordidum me et incultis moribus aiunt, quia
parum scite convivium exorno neque histrionem ullum
neque pluris preti cocum quam vilicum habeo. quae
40 mihi lubet confiteri, Quirites. nam ex parente meo
et ex aliis sanctis viris ita accepi, munditias mulie-
ribus, laborem viris convenire, omnibusque bonis opor-
tere plus gloriae quam divitiarum esse; arma, non
41 supellectilem decori esse. quin ergo, quod iuvat, quod
carum aestumant, id semper faciant, ament potent;
ubi adulescentiam habuere, ibi senectutem agant, in
conviviis, dediti ventri et turpissumae parti corporis:
sudorem pulverem et alia talia relinquant nobis, qui-
42 bus illa epulis iucundiora sunt. verum non ita est.
nam ubi se flagitiis dedecoravere turpissumi viri, bo-
43 norum praemia ereptum eunt. ita iniustissume luxu-
ria et ignavia, pessumae artes, illis, qui coluere eas,
nihil officiunt, rei publicae innoxiae cladi sunt.

44 Nunc quoniam illis, quantum mei mores, non illo-
rum flagitia poscebant, respondi, pauca de re publica
45 loquar. primum omnium de Numidia bonum habete
animum, Quirites. nam quae ad hoc tempus Iugur-
tham tutata sunt, omnia removistis, avaritiam inpe-
ritiam atque superbiam; deinde exercitus ibi est lo-

corum sciens, sed mehercule magis strenuus quam
felix, nam magna pars eius avaritia aut temeritate 46
ducum adtrita est. quam ob rem vos, quibus mili- 47
taris aetas est, adnitimini mecum et capessite rem
publicam, neque quemquam ex calamitate aliorum aut
imperatorum superbia metus ceperit. egomet in ag-
mine aut in proelio consultor idem et socius periculi
vobiscum adero, meque vosque in omnibus rebus iuxta
geram. et profecto dis iuvantibus omnia matura sunt, 48
victoria praeda laus. quae si dubia aut procul essent,
tamen omnis bonos rei publicae subvenire decebat.
etenim nemo ignavia inmortalis factus est, neque quis- 49
quam parens liberis, uti aeterni forent, optavit, magis
uti boni honestique vitam exigerent. plura dicerem, 50
Quirites, si timidis virtutem verba adderent; nam stre-
nuis abunde dictum puto.'

Huiusce modi oratione habita Marius, postquam 86
plebis animos adrectos videt, propere conmeatu sti-
pendio, armis aliisque utilibus navis onerat, cum his
A. Manlium legatum proficisci iubet. ipse interea 2
milites scribere, non more maiorum neque ex classibus,
sed uti cuiusque lubido erat, capite censos plerosque.
id factum alii inopia bonorum alii per ambitionem 3
consulis memorabant, quod ab eo genere celebratus
auctusque erat et homini potentiam quaerenti egen-
tissumus quisque opportunissumus, cui neque sua cara,
quippe quae nulla sunt, et omnia cum pretio honesta
videntur.

Igitur Marius cum aliquanto maiore numero, quam 4
decretum erat, in Africam profectus paucis diebus
Uticam advehitur. exercitus ei traditur a P. Rutilio 5
legato; nam Metellus conspectum Mari fugerat, ne
videret ea, quae audita animus tolerare nequiverat.
sed consul expletis legionibus cohortibusque auxilia- 87
riis in agrum fertilem et praeda onustum proficiscitur,
omnia ibi capta militibus donat; dein castella et op-
pida natura et viris parum munita aggreditur, proelia

2 multa, ceterum levia, alia aliis locis facere. interim
novi milites sine metu pugnae adesse, videre fugientis
capi aut occidi, fortissumum quemque tutissumum, ar-
mis libertatem patriam parentisque et alia omnia
3 tegi, gloriam atque divitias quaeri. sic brevi spatio
novi veteresque coaluere et virtus omnium aequalis
facta.
4 At reges, ubi de adventu Mari cognoverunt, di-
vorsi in locos difficilis abeunt. ita Iugurthae placue-
rat, speranti mox effusos hostis invadi posse, Romanos
sicuti plerosque remoto metu laxius licentiusque fu-
turos.
88 Metellus interea Romam profectus contra spem
suam laetissumis animis accipitur, plebi patribusque,
postquam invidia decesserat, iuxta carus.
2 Sed Marius inpigre prudenterque suorum et hostium
res pariter attendere, cognoscere, quid boni utrisque
aut contra esset, explorare itinera regum, consilia et
insidias eorum antevenire, nihil apud se remissum
3 neque apud illos tutum pati. itaque et Gaetulos et
Iugurtham ex sociis nostris praedas agentis saepe
aggressus in itinere fuderat ipsumque regem haud
4 procul ab oppido Cirta armis exuerat. quae post-
quam gloriosa modo neque belli patrandi cognovit,
statuit urbis, quae viris aut loco pro hostibus et ad-
vorsum se opportunissumae erant, singulas circum-
venire: ita Iugurtham aut praesidiis nudatum, si ea
5 pateretur, aut proelio certaturum. nam Bocchus nun-
tios ad eum saepe miserat: velle populi Romani ami-
6 citiam: ne quid ab se hostile timeret. id simulaveritne,
quo inprovisus gravior accideret, an mobilitate ingeni
pacem atque bellum mutare solitus, parum exploratum
89 est. sed consul, uti statuerat, oppida castellaque mu-
nita adire, partim vi alia metu aut praemia osten-
2 tando avortere ab hostibus. ac primo mediocria ge-
rebat, existumans Iugurtham ob suos tutandos in manus
3 venturum. sed ubi illum procul abesse et aliis negotiis

intentum accepit, maiora et magis aspera aggredi tem-
pus visum est.
Erat inter ingentis solitudines oppidum magnum 4
atque valens nomine Capsa, cuius conditor Hercules
Libys memorabatur. eius cives apud Iugurtham in-
munes, levi imperio et ob ea fidelissumi habebantur,
muniti advorsum hostis non moenibus modo et armis
atque viris, verum etiam multo magis locorum aspe-
ritate. nam praeter oppido propinqua alia omnia 5
vasta inculta, egentia aquae, infesta serpentibus, qua-
rum vis sicuti omnium ferarum inopia cibi acrior. ad
hoc natura serpentium ipsa perniciosa siti magis quam
alia re accenditur. eius potiundi Marium maxuma 6
cupido invaserat, cum propter usum belli tum quia
res aspera videbatur et Metellus oppidum Thalam
magna gloria ceperat, haud dissimiliter situm muni-
tumque, nisi quod apud Thalam non longe a moeni-
bus aliquot fontes erant, Capsenses una modo atque
ea intra oppidum iugi aqua, cetera pluvia utebantur.
id ibique et in omni Africa, quae procul a mari in- 7
cultius agebat, eo facilius tolerabatur, quia Numidae
plerumque lacte et ferina carne vescebantur et neque
salem neque alia inritamenta gulae quaerebant: cibus 8
illis advorsus famem atque sitim, non lubidini neque
luxuriae erat. igitur consul omnibus exploratis, credo 90
dis fretus (nam contra tantas difficultates consilio
satis providere non poterat, quippe etiam frumenti
inopia temptabatur, quia Numidae pabulo pecoris ma-
gis quam arvo student et quodcumque natum fuerat,
iussu regis in loca munita contulerant, ager autem
aridus et frugum vacuos ea tempestate, nam aestatis
extremum erat), tamen pro rei copia satis providenter
exornat. pecus omne, quod superioribus diebus praedae 2
fuerat, equitibus auxiliariis agundum adtribuit, A. Man-
lium legatum cum cohortibus expeditis ad oppidum
Laris, ubi stipendium et conmeatum locaverat, ire
iubet dicitque se praedabundum post paucos dies

3 eodem venturum. sic incepto suo occultato pergit ad
91 flumen Tanain. ceterum in itinere cotidie pecus exer-
citui per centurias, item turmas aequaliter distribue-
rat et, ex coriis utres uti fierent, curabat; simul ino-
piam frumenti lenire et ignaris omnibus parare quae
mox usui forent. denique sexto die, cum ad flumen
2 ventum est, maxuma vis utrium effecta. ibi castris
levi munimento positis milites cibum capere atque, uti
simul cum occasu solis egrederentur, paratos esse iubet,
omnibus sarcinis abiectis aqua modo seque et iumenta
3 onerare. dein postquam tempus visum, castris egre-
ditur, noctemque totam itinere facto consedit; idem
proxuma facit; dein tertia multo ante lucis adventum
pervenit in locum tumulosum ab Capsa non amplius
duum milium intervallo, ibique quam occultissume
4 potest cum omnibus copiis opperitur. sed ubi dies
coepit et Numidae nihil hostile metuentes multi op-
pido egressi, repente omnem equitatum et cum eis
velocissumos pedites cursu tendere ad Capsam et
portas obsidere iubet; deinde ipse intentus propere
5 sequi neque milites praedari sinere. quae postquam
oppidani cognovere, res trepidae, metus ingens, malum
inprovisum, ad hoc pars civium extra moenia in ho-
6 stium potestate coegere, uti deditionem facerent. ce-
terum oppidum incensum, Numidae puberes interfecti,
7 alii omnes venundati, praeda militibus divisa. id fa-
cinus contra ius belli non avaritia neque scelere con-
sulis admissum, sed quia locus Iugurthae opportunus,
nobis aditu difficilis, genus hominum mobile infidum,
ante neque benificio neque metu coercitum.

92 Postquam tantam rem peregit Marius sine ullo
suorum incommodo, magnus et clarus antea, maior
2 atque clarior haberi coepit. omnia non bene consulta
in virtutem trahebantur; milites, modesto imperio ha-
biti simul et locupletes, ad caelum ferre, Numidae
magis quam mortalem timere; postremo omnes, socii
atque hostes, credere illi aut mentem divinam esse

aut deorum nutu cuncta portendi. sed consul, ubi 3
ea res bene evenit, ad alia oppida pergit, pauca re-
pugnantibus Numidis capit, plura deserta propter Cap-
sensium miserias igni conrumpit: luctu atque caede
omnia conplentur. denique, multis locis potitus ac 4
plerisque exercitu incruento, aliam rem aggreditur,
non eadem asperitate qua Capsensium, ceterum haud
secus difficilem.

Namque haud longe a flumine Muluccha, quod 5
Iugurthae Bocchique regnum diiungebat, erat inter
ceteram planitiem mons saxeus, mediocri castello satis
patens, in inmensum editus, uno perangusto aditu re-
licto; nam omnis natura velut opere atque consulto
praeceps. quem locum Marius, quod ibi regis the- 6
sauri erant, summa vi capere intendit. sed ea res
forte quam consilio melius gesta. nam castello virorum 7
atque armorum satis, magna vis [et] frumenti et fons
aquae; aggeribus turribusque et altis machinationibus
locus inportunus; iter castellanorum angustum admo-
dum, utrimque praecisum. vineae cum ingenti peri- 8
culo frustra agebantur; nam cum eae paulo proces-
serant, igni aut lapidibus conrumpebantur. milites 9
neque pro opere consistere propter iniquitatem loci
neque inter vineas sine periculo administrare: optumus
quisque cadere aut sauciari, ceteris metus augeri. at 93
Marius multis diebus et laboribus consumptis anxius
trahere cum animo suo, omitteretne inceptum, quoniam
frustra erat, an fortunam opperiretur, qua saepe pro-
spere usus fuerat. quae cum multos dies noctisque 2
aestuans agitaret, forte quidam Ligus, ex cohortibus
auxiliariis miles gregarius, castris aquatum egressus
haud procul ab latere castelli, quod avorsum proe-
liantibus erat, animum advortit inter saxa repentis
cocleas, quarum cum unam atque alteram, dein plures
peteret, studio legundi paulatim prope ad summum
montis egressus est. ubi postquam solitudinem intel- 3
lexit, more ingeni humani cupido difficilia faciundi

4 animum adorta. et forte in eo loco grandis ilex co-
aluerat inter saxa, paulum modo prona, deinde inflexa
atque aucta in altitudinem, quo cuncta gignentium
natura fert. cuius ramis modo modo eminentibus
saxis nisus Ligus in castelli planitiem pervenit, quod
5 cuncti Numidae intenti proeliantibus aderant. explo-
ratis omnibus, quae mox usui fore ducebat, eadem
regreditur, non temere, uti ascenderat, sed temptans
6 omnia et circumspiciens. itaque Marium propere adit,
acta edocet, hortatur, ab ea parte, qua ipse ascenderat,
castellum temptet, pollicetur sese itineris periculique
7 ducem. Marius cum Ligure promissa eius cognitum
ex praesentibus misit. quorum uti cuiusque ingenium
erat, ita rem difficilem aut facilem nuntiavere; con-
8 sulis animus tamen paulum adrectus. itaque ex copia
tubicinum et cornicinum numero quinque quam velo-
cissumos delegit et cum eis, praesidio qui forent,
quattuor centuriatos, omnisque Liguri parere iubet
94 et ei negotio proxumum diem constituit. sed ubi ex
praecepto tempus visum, paratis conpositisque omni-
bus ad locum pergit. ceterum illi, qui e centuriis
erant, praedocti ab duce arma ornatumque mutave-
rant: capite atque pedibus nudis, uti prospectus nisus-
que per saxa facilius foret; super terga gladii et scuta,
verum ea Numidica ex coriis, ponderis gratia simul
2 et offensa quo levius streperent. igitur praegrediens
Ligus saxa et si quae vetustae radices eminebant, la-
queis vinciebat, quibus adlevati milites facilius escen-
derent, interdum timidos insolentia itineris levare manu;
ubi paulo asperior ascensus erat, singulos prae se
inermos mittere, deinde ipse cum illorum armis sequi;
quae dubia nisui videbantur, potissumus temptare ac
saepius eadem ascendens descendensque, dein statim
3 digrediens ceteris audaciam addere. igitur diu mul-
tumque fatigati tandem in castellum perveniunt, de-
sertum ab ea parte, quod omnes sicut aliis diebus
advorsum hostis aderant. Marius ubi ex nuntiis quae

Ligus egerat, cognovit, quamquam toto die intentos
proelio Numidas habuerat, tum vero cohortatus milites
et ipse extra vineas [est] egressus testudine acta suc-
cedere et simul hostem tormentis sagittariisque et
funditoribus eminus terrere. at Numidae, saepe antea 4
vineis Romanorum subvorsis, item incensis, non castelli
moenibus sese tutabantur, sed pro muro dies noctis-
que agitare, male dicere Romanis ac Mario vecordiam
obiectare, militibus nostris Iugurthae servitium minari,
secundis rebus feroces esse. interim omnibus, Romanis 5
hostibusque, proelio intentis, magna utrimque vi pro
gloria atque imperio his illis pro salute certantibus,
repente a tergo signa canere; ac primo mulieres et
pueri, qui visum processerant, fugere, deinde uti quis-
que muro proxumus erat, postremo cuncti, armati
inermesque. quod ubi accidit, eo acrius Romani in- 6
stare, fundere ac plerosque tantum modo sauciare,
dein super occisorum corpora vadere, avidi gloriae
certantes murum petere, neque quemquam omnium
praeda morari. sic forte correcta Mari temeritas glo- 7
riam ex culpa invenit.

Ceterum, dum ea res geritur, L. Sulla quaestor 95
cum magno equitatu in castra venit, quos uti ex Latio
et a sociis cogeret, Romae relictus erat.

Sed quoniam nos tanti viri res admonuit, idoneum 2
visum est de natura cultuque eius paucis dicere. ne-
que enim alio loco de Sullae rebus dicturi sumus et
L. Sisenna, optume et diligentissume omnium, qui eas
res dixere, persecutus, parum mihi libero ore locutus
videtur. Igitur Sulla gentis patriciae nobilis fuit, fa- 3
milia prope iam extincta maiorum ignavia, litteris
Graecis atque Latinis iuxta atque doctissume eruditus,
animo ingenti, cupidus voluptatum sed gloriae cupi-
dior; otio luxurioso esse, tamen ab negotiis numquam
voluptas remorata, nisi quod de uxore potuit hone-
stius consuli; facundus callidus et amicitia facilis, ad
simulanda negotia altitudo ingeni incredibilis, multa-

4 rum rerum ac maxume pecuniae largitor. atque illi
felicissumo omnium ante civilem victoriam numquam
super industriam fortuna fuit, multique dubitavere,
fortior an felicior esset. nam postea quae fecerit, in-
certum habeo pudeat an pigeat magis disserere.

96 Igitur Sulla, uti supra dictum est, postquam in
Africam atque in castra Mari cum equitatu venit,
rudis antea et ignarus belli, sollertissumus omnium
2 in paucis tempestatibus factus est. ad hoc milites
benigne appellare, multis rogantibus, aliis per se ipse
dare benificia, invitus accipere, sed ea properantius
quam aes mutuum reddere, ipse ab nullo repetere,
magis id laborare, ut illi quam plurumi deberent, ioca
3 atque seria cum humillumis agere, in operibus, in ag-
mine atque ad vigilias multus adesse, neque interim,
quod prava ambitio solet, consulis aut cuiusquam
boni famam laedere, tantum modo neque consilio ne-
que manu priorem alium pati, plerosque antevenire.
4 quibus rebus et artibus brevi Mario militibusque ca-
rissumus factus.

97 At Iugurtha, postquam oppidum Capsam aliosque
locos munitos et sibi utilis simul et magnam pecu-
niam amiserat, ad Bocchum nuntios misit: quam pri-
mum in Numidiam copias adduceret: proeli faciundi
2 tempus adesse. quem ubi cunctari accepit et dubium
belli atque pacis rationes trahere, rursus uti antea
proxumos eius donis conrupit, ipsique Mauro polli-
cetur Numidiae partem tertiam, si aut Romani Africa
expulsi aut integris suis finibus bellum conpositum
3 foret. eo praemio inlectus Bocchus cum magna mul-
titudine Iugurtham adcedit.

Ita amborum exercitu coniuncto Marium, iam in
hiberna proficiscentem, vix decuma parte die reliqua
invadunt, rati noctem, quae iam aderat, et victis sibi
munimento fore et, si vicissent, nullo inpedimento,
quia locorum scientes erant, contra Romanis utrum-
4 que casum in tenebris difficiliorem fore. igitur simul

consul ex multis de hostium adventu cognovit et ipsi
hostes aderant, et prius quam exercitus aut instrui
aut sarcinas conligere, denique ante quam signum aut
imperium ullum accipere quivit, equites Mauri atque
Gaetuli, non acie neque ullo more proeli sed cater-
vatim, uti quosque fors conglobaverat, in nostros in-
currunt. qui omnes trepidi inproviso metu ac tamen 5
virtutis memores aut arma capiebant aut capientis
alios ab hostibus defensabant; pars equos ascendere,
obviam ire hostibus: pugna latrocinio magis quam
proelio similis fieri: sine signis sine ordinibus equites
peditesque permixti cedere alii alii obtruncare, multi
contra advorsos acerrume pugnantes ab tergo circum-
veniri; neque virtus neque arma satis tegere, quia
hostes numero plures et undique circumfusi erant.
denique Romani, novi veteresque et ob ea scientes
belli, si quos locus aut casus coniunxerat, orbis fecere
atque ita ab omnibus partibus simul tecti et instructi
hostium vim sustentabant. neque in eo tam aspero 98
negotio Marius territus aut magis quam antea de-
misso animo fuit, sed cum turma sua, quam ex for-
tissumis magis quam familiarissumis paraverat, vagari
passim ac modo laborantibus suis succurrere, modo
hostis, ubi confertissumi obstiterant, invadere; manu
consulere militibus, quoniam imperare conturbatis
omnibus non poterat. iamque dies consumptus erat, 2
cum tamen barbari nihil remittere atque, uti reges
praeceperant, noctem pro se rati acrius instare. tum 3
Marius ex copia rerum consilium trahit atque, uti
suis receptui locus esset, collis duos propinquos inter
se occupat, quorum in uno, castris parum amplo, fons
aquae magnus erat, alter usui opportunus, quia magna
parte editus et praeceps pauca munimenta quaerebat.
ceterum apud aquam Sullam cum equitibus noctem 4
agitare iubet, ipse paulatim dispersos milites neque
minus hostibus conturbatis in unum contrahit, dein
cunctos pleno gradu in collem subducit. ita reges 5

loci difficultate coacti proelio deterrentur, neque ta-
men suos longius abire sinunt, sed utroque colle mul-
6 titudine circumdato effusi consedere. dein crebris
ignibus factis plerumque noctis barbari more suo lae-
tari exultare, strepere vocibus, et ipsi duces feroces,
7 quia non fugerant, pro victoribus agere. sed ea cuncta
Romanis ex tenebris et editioribus locis facilia visu
99 magnoque hortamento erant. plurumum vero Marius
inperitia hostium confirmatus quam maxumum silen-
tium haberi iubet, ne signa quidem, uti per vigilias
solebant, canere. deinde ubi lux adventabat, defessis
iam hostibus ac paulo ante somno captis de inproviso
vigiles, item cohortium turmarum legionum tubicines
simul omnis signa canere, milites clamorem tollere
2 atque portis erumpere iubet. Mauri atque Gaetuli,
ignoto et horribili sonitu repente exciti, neque fugere
neque arma capere neque omnino facere aut providere
3 quicquam poterant: ita cunctos strepitu clamore, nullo
subveniente nostris instantibus, tumultu formidine
terrore quasi vecordia ceperat. denique omnes fusi
fugatique, arma et signa militaria pleraque capta,
pluresque eo proelio quam omnibus superioribus inter-
empti. nam somno et metu insolito inpedita fuga.
100 Dein Marius, uti coeperat, in hiberna (propter
conmeatum in oppidis maritumis agere decreverat);
neque tamen victoria socors aut insolens factus, sed
pariter atque in conspectu hostium quadrato agmine
2 incedere. Sulla cum equitatu apud dextumos, in si-
nistra parte A. Manlius cum funditoribus et sagit-
tariis, praeterea cohortis Ligurum curabat. primos
et extremos cum expeditis manipulis tribunos loca-
3 verat. perfugae, minume cari et regionum scientis-
sumi, hostium iter explorabant. simul consul quasi
nullo inposito omnia providere, apud omnis adesse,
4 laudare et increpare merentis. ipse armatus intentus-
que, item milites cogebat. neque secus atque iter
facere, castra munire, excubitum in porta cohortis

ex legionibus, pro castris equites auxiliarios mittere,
praeterea alios super vallum in munimentis locare,
vigilias ipse circumire, non diffidentia factum iri quae
imperavisset, quam uti militibus exaequatus cum
imperatore labor volentibus esset. et sane Marius 5
illoque aliisque temporibus Iugurthini belli pudore
magis quam malo exercitum coercebat. quod multi
per ambitionem fieri aiebant: a pueritia consuetam
duritiam et alia, quae ceteri miserias vocant, volup-
tati habuisse; nisi tamen res publica pariter ac sae-
vissumo imperio bene atque decore gesta.

Igitur quarto denique die haud longe ab oppido 101
Cirta undique simul speculatores citi sese ostendunt,
qua re hostis adesse intellegitur. sed quia divorsi 2
redeuntes alius ab alia parte atque omnes idem signi-
ficabant, consul incertus, quonam modo aciem instrue-
ret, nullo ordine conmutato advorsum omnia paratus
ibidem opperitur. ita Iugurtham spes frustrata, qui 3
copias in quattuor partis distribuerat, ratus ex omni-
bus aeque aliquos ab tergo hostibus venturos. interim 4
Sulla, quem primum hostes attigerant, cohortatus suos
turmatim et quam maxume confertis equis ipse alii-
que Mauros invadunt, ceteri in loco manentes ab
iaculis eminus emissis corpora tegere et, si qui in
manus venerant, obtruncare. dum eo modo equites 5
proeliantur, Bocchus cum peditibus, quos Volux, filius
eius, adduxerat neque in priore pugna, in itinere mo-
rati, adfuerant, postremam Romanorum aciem inva-
dunt. tum Marius apud primos agebat, quod ibi Iu- 6
gurtha cum plurumis erat. dein Numida cognito
Bocchi adventu clam cum paucis ad pedites convortit.
ibi Latine (nam apud Numantiam loqui didicerat) ex-
clamat nostros frustra pugnare, paulo ante Marium
sua manu interfectum. simul gladium sanguine ob-
litum ostendere, quem in pugna satis inpigre occiso
pedite nostro cruentaverat. quod ubi milites accepere, 7
magis atrocitate rei quam fide nuntii terrentur, simulque

barbari animos tollere et in perculsos Romanos acrius
8 incedere. iamque paulum a fuga aberant, cum Sulla
profligatis eis, quos advorsum ierat, rediens ab latere
9 Mauris incurrit. Bocchus statim avortitur. at Iugurtha,
dum sustentare suos et prope iam adeptam victoriam
retinere cupit, circumventus ab equitibus, dextra si-
nistra omnibus occisis solus inter tela hostium vita-
10 bundus erumpit. atque interim Marius fugatis equi-
tibus adcurrit auxilio suis, quos pelli iam acceperat.
11 denique hostes iam undique fusi. tum spectaculum
horribile in campis patentibus: sequi fugere, occidi
capi; equi atque viri adflicti, ac multi volneribus ac-
ceptis neque fugere posse neque quietem pati, niti
modo ac statim concidere; postremo omnia, qua visus
erat, constrata telis armis cadaveribus et inter ea humus
infecta sanguine.

102 Post ea loci consul haud dubie iam victor pervenit
in oppidum Cirtam, quo initio profectus intenderat.
2 eo post diem quintum, quam iterum barbari male
pugnaverant, legati a Boccho veniunt, qui regis verbis
ab Mario petivere, duos quam fidissumos ad eum mit-
teret, velle de suo et de populi Romani commodo cum
eis disserere. ille statim L. Sullam et A. Manlium
3 ire iubet. qui quamquam acciti ibant, tamen placuit
verba apud regem facere: ingenium aut avorsum flec-
terent aut cupidum pacis vehementius accenderent.
4 itaque Sulla, cuius facundiae, non aetati a Manlio
concessum, pauca verba huiusce modi locutus:

5 'Rex Bocche, magna laetitia nobis est, cum te
talem virum di monuere, uti aliquando pacem quam
bellum malles neu te optumum cum pessumo omnium
Iugurtha miscendo conmaculares, simul nobis demeres
acerbam necessitudinem, pariter te errantem atque illum
sceleratissumum persequi.

6 Ad hoc populo Romano iam a principio inopi
melius visum amicos quam servos quaerere, tutiusque
7 rati volentibus quam coactis imperitare. tibi vero

nulla opportunior nostra amicitia, primum quia procul
absumus, in quo offensae minumum, gratia par ac si
prope adessemus; dein quia parentis abunde habemus,
amicorum neque nobis neque cuiquam omnium satis
fuit. atque hoc utinam a principio tibi placuisset: 8
profecto ex populo Romano ad hoc tempus multo
plura bona accepisses, quam mala perpessus esses.

Sed quoniam humanarum rerum fortuna pleraque 9
regit, cui scilicet placuit et vim et gratiam nostram
te experiri, nunc quando per illam licet, festina atque,
ut coepisti, perge. multa atque opportuna habes, quo 10
facilius errata officiis superes. postremo hoc in pectus 11
tuum demitte, numquam populum Romanum benificiis
victum esse. nam bello quid valeat, tute scis.'

Ad ea Bocchus placide et benigne, simul pauca 12
pro delicto suo verba facit: se non hostili animo, sed
ob regnum tutandum arma cepisse. nam Numidiae 13
partem, unde vi Iugurtham expulerit, iure belli suam
factam; eam vastari a Mario pati nequivisse. prae-
terea missis antea Romam legatis repulsum ab ami-
citia. ceterum vetera omittere ac tum, si per Marium 14
liceret, legatos ad senatum missurum. dein copia 15
facta animus barbari ab amicis flexus, quos Iugurtha,
cognita legatione Sullae et Manli metuens id, quod
parabatur, donis conruperat.

Marius interea exercitu in hibernaculis conposito 103
cum expeditis cohortibus et parte equitatus profici-
scitur in loca sola obsessum turrim regiam, quo Iu-
gurtha perfugas omnis praesidium inposuerat. tum 2
rursus Bocchus, seu reputando quae sibi duobus proe-
liis venerant, seu admonitus ab aliis amicis, quos in-
conruptos Iugurtha reliquerat, ex omni copia necessa-
riorum quinque delegit, quorum et fides cognita et
ingenia validissuma erant. eos ad Marium ac deinde, 3
si placeat, Romam legatos ire iubet, agundarum rerum
et quocumque modo belli conponundi licentiam ipsis
permittit. illi mature ad hiberna Romanorum profi- 4

ciscuntur, deinde, in itinere a Gaetulis latronibus cir-
cumventi spoliatique, pavidi sine decore ad Sullam
perfugiunt, quem consul in expeditionem proficiscens
5 pro praetore reliquerat. eos ille non pro vanis hosti-
bus, uti meriti erant, sed adcurate ac liberaliter habuit.
qua re barbari et famam Romanorum avaritiae falsam
6 et Sullam ob munificentiam in sese amicum rati. nam
etiam tum largitio multis ignota erat; munificus nemo
putabatur nisi pariter volens; dona omnia in benigni-
7 tate habebantur. igitur quaestori mandata Bocchi
patefaciunt; simul ab eo petunt, uti fautor consultor-
que sibi adsit; copias fidem magnitudinem regis sui
et alia, quae aut utilia aut benivolentiae esse crede-
bant, oratione extollunt. dein Sulla omnia pollicito
docti, quo modo apud Marium, item apud senatum
verba facerent, circiter dies quadraginta ibidem op-
periuntur.

104 Marius postquam confecto quo intenderat negotio
Cirtam rediit et de adventu legatorum certior factus est,
illosque et Sullam ab Utica venire iubet, item L. Bellie-
num praetorem, praeterea omnis undique senatorii or-
2 dinis, quibuscum mandata Bocchi cognoscit. legatis
potestas Romam eundi fit, et ab consule interea indu-
tiae postulabantur. ea Sullae et plerisque placuere;
pauci ferocius decernunt, scilicet ignari humanarum
rerum, quae fluxae et mobiles semper in advorsa mu-
3 tantur. ceterum Mauri impetratis omnibus rebus tres
Romam profecti duce Cn. Octavio Rusone, qui quaestor
stipendium in Africam portaverat, duo ad regem redeunt.
ex eis Bocchus cum cetera tum maxume benignitatem
4 et studium Sullae lubens accipit. Romaeque legatis
eius, postquam errasse regem et Iugurthae scelere lap-
sum deprecati sunt, amicitiam et foedus petentibus
hoc modo respondetur:

5 'Senatus et populus Romanus benifici et iniuriae me-
mor esse solet. ceterum Boccho, quoniam paenitet, delicti
gratiam facit: foedus et amicitia dabuntur, cum meruerit.'

Quis rebus Bocchus cognitis per litteras a Mario 105
petivit, uti Sullam ad se mitteret, cuius arbitratu
de communibus negotiis consuleretur. is missus cum 2
praesidio equitum atque peditum, item funditorum
Balearium. praeterea iere sagittarii et cohors Pae-
ligna cum velitaribus armis, itineris properandi causa,
neque his secus atque aliis armis advorsus tela hostium,
quod ea levia sunt, muniti. sed in itinere quinto deni- 3
que die Volux, filius Bocchi, repente in campis paten-
tibus cum mille non amplius equitibus sese ostendit,
qui temere et effuse euntes Sullae aliisque omnibus
et numerum ampliorem vero et hostilem metum ef-
ficiebant. igitur se quisque expedire, arma atque tela 4
temptare intendere, timor aliquantus, sed spes amplior
quippe victoribus et advorsum eos, quos saepe vice-
rant. interim equites exploratum praemissi rem, uti 5
erat, quietam nuntiant. Volux adveniens quaestorem 106
appellat dicitque se a patre Boccho obviam illis simul
et praesidio missum. deinde eum et proxumum diem
sine metu coniuncti eunt. post, ubi castra locata et 2
diei vesper erat, repente Maurus incerto voltu pavens
ad Sullam adcurrit dicitque sibi ex speculatoribus
cognitum Iugurtham haud procul abesse. simul, uti
noctu clam secum profugeret, rogat atque hortatur.
ille animo feroci negat se totiens fusum Numidam 3
pertimescere: virtuti suorum satis credere; etiam si
certa pestis adesset, mansurum potius, quam, proditis
quos ducebat, turpi fuga incertae ac forsitan post
paulo morbo interiturae vitae parceret. ceterum ab 4
eodem monitus, uti noctu proficisceretur, consilium
adprobat; ac statim milites cenatos esse in castris
ignisque quam creberrumos fieri, dein prima vigilia
silentio egredi iubet. iamque nocturno itinere fessis 5
omnibus Sulla pariter cum ortu solis castra metaba-
tur, cum equites Mauri nuntiant Iugurtham circiter
duum milium intervallo ante consedisse. quod post- 6
quam auditum est, tum vero ingens metus nostros

invadit; credere se proditos a Voluce et insidiis cir
cumventos. ac fuere qui dicerent manu vindicandum
neque apud illum tantum scelus inultum relinquendum.
107 at Sulla, quamquam eadem existumabat, tamen ab
iniuria Maurum prohibet. suos hortatur, uti fortem
animum gererent: saepe ante a paucis strenuis advor-
sum multitudinem bene pugnatum; quanto sibi in
proelio minus pepercissent, tanto tutiores fore; nec
quemquam decere, qui manus armaverit, ab inermis
pedibus auxilium petere, in maxumo metu nudum et
2 caecum corpus ad hostis vortere. dein Volucem, quon-
iam hostilia faceret, Iovem maxumum obtestatus, ut
sceleris atque perfidiae Bocchi testis adesset, ex castris
3 abire iubet. ille lacrumans orare, ne ea crederet:
nihil dolo factum, ac magis calliditate Iugurthae, cui
4 videlicet speculanti iter suum cognitum esset. cete-
rum quoniam neque ingentem multitudinem haberet
et spes opesque eius ex patre suo penderent, credere
illum nihil palam ausurum, cum ipse filius testis ad-
5 esset. qua re optumum factu videri per media eius
castra palam transire; sese vel praemissis vel ibidem
6 relictis Mauris solum cum Sulla iturum. ea res uti
in tali negotio probata; ac statim profecti, quia de
inproviso acciderant, dubio atque haesitante Iugurtha
7 incolumes transeunt. deinde paucis diebus quo ire in-
tenderant, perventum est.

108 Ibi cum Boccho Numida quidam Aspar nomine
multum et familiariter agebat, praemissus ab Iugurtha,
postquam Sullam accitum audierat, orator et subdole
speculatum Bocchi consilia; praeterea Dabar, Massu-
gradae filius, ex gente Masinissae, ceterum inpar ma-
terno genere (nam pater eius ex concubina ortus erat),
2 Mauro ob ingeni multa bona carus acceptusque. quem
Bocchus fidum esse Romanis multis ante tempesta-
tibus expertus ilico ad Sullam nuntiatum mittit: pa-
ratum sese facere quae populus Romanus vellet: con-
loquio diem locum tempus ipse delegeret. consulto sese

omnia cum illo integra habere: neu Iugurthae legatum
pertimesceret, quo res communis licentius gereretur;
nam ab insidiis eius aliter caveri nequivisse. sed ego 3
conperior Bocchum magis Punica fide quam ob ea,
quae praedicabat, simul Romanum et Numidam spe
pacis attinuisse multumque cum animo suo volvere
solitum, Iugurtham Romanis an illi Sullam traderet;
lubidinem advorsum nos, metum pro nobis suasisse.
igitur Sulla respondit se pauca coram Aspare locutu- 109
rum, cetera occulte nullo aut quam paucissumis prae-
sentibus. simul edocet quae sibi responderentur.
postquam, sicuti voluerat, congressi, dicit se missum 2
a consule venisse quaesitum ab eo, pacem an bellum
agitaturus foret. tum rex, uti praeceptum fuerat, post 3
diem decumum redire iubet, ac nihil etiam nunc de-
crevisse, sed illo die responsurum. deinde ambo in
sua castra digressi sunt. sed ubi plerumque noctis 4
processit, Sulla a Boccho occulte accersitur. ab utro-
que tantum modo fidi interpretes adhibentur, prae-
terea Dabar internuntius, sanctus vir et ex sententia
ambobus. ac statim sic rex incipit:

'Numquam ego ratus sum fore uti rex maxumus 110
in hac terra et omnium, quos novi, privato homini
gratiam deberem. et mehercule, Sulla, ante te cogni- 2
tum multis orantibus, aliis ultro egomet opem tuli,
nullius indigui. id inminutum, quod ceteri dolere so- 3
lent, ego laetor. fuerit mihi aliquando eguisse pre-
tium tuae amicitiae, qua apud animum meum nihil
carius habeo. id adeo experiri licet. arma viros pe- 4
cuniam, postremo quicquid animo lubet, sume utere,
et, quoad vives, numquam tibi redditam gratiam pu-
taveris: semper apud me integra erit; denique nihil
me sciente frustra voles. nam, ut ego aestumo, regem 5
armis quam munificentia vinci minus flagitiosum est.

Ceterum de re publica vostra, cuius curator huc 6
missus es, paucis accipe. bellum ego populo Romano
neque feci neque factum umquam volui; at finis meos

loci difficultate coacti proelio deterrentur, neque ta-
men suos longius abire sinunt, sed utroque colle mul-
6 titudine circumdato effusi consedere. dein crebris
ignibus factis plerumque noctis barbari more suo lae-
tari exultare, strepere vocibus, et ipsi duces feroces,
7 quia non fugerant, pro victoribus agere. sed ea cuncta
Romanis ex tenebris et editioribus locis facilia visu
99 magnoque hortamento erant. plurumum vero Marius
inperitia hostium confirmatus quam maxumum silen-
tium haberi iubet, ne signa quidem, uti per vigilias
solebant, canere. deinde ubi lux adventabat, defessis
iam hostibus ac paulo ante somno captis de inproviso
vigiles, item cohortium turmarum legionum tubicines
simul omnis signa canere, milites clamorem tollere
2 atque portis erumpere iubet. Mauri atque Gaetuli,
ignoto et horribili sonitu repente exciti, neque fugere
neque arma capere neque omnino facere aut providere
3 quicquam poterant: ita cunctos strepitu clamore, nullo
subveniente nostris instantibus, tumultu formidine
terrore quasi vecordia ceperat. denique omnes fusi
fugatique, arma et signa militaria pleraque capta,
pluresque eo proelio quam omnibus superioribus inter-
empti. nam somno et metu insolito inpedita fuga.
100 Dein Marius, uti coeperat, in hiberna (propter
conmeatum in oppidis maritumis agere decreverat);
neque tamen victoria socors aut insolens factus, sed
pariter atque in conspectu hostium quadrato agmine
2 incedere. Sulla cum equitatu apud dextumos, in si-
nistra parte A. Manlius cum funditoribus et sagit-
tariis, praeterea cohortis Ligurum curabat. primos
et extremos cum expeditis manipulis tribunos loca-
3 verat. perfugae, minume cari et regionum scientis-
sumi, hostium iter explorabant. simul consul quasi
nullo inposito omnia providere, apud omnis adesse,
4 laudare et increpare merentis. ipse armatus intentus-
que, item milites cogebat. neque secus atque iter
facere, castra munire, excubitum in porta cohortis

tum fore uti iussu senatus aut populi foedus fieret,
neque hominem nobilem, non sua ignavia sed ob rem
publicam in hostium potestate, relictum iri. haec 113
Maurus secum ipse diu volvens tandem promisit; ce-
terum dolo an vere cunctatus, parum conperimus. sed
plerumque regiae voluntates ut vehementes sic mo-
biles, saepe ipsae sibi advorsae. postea tempore et 2
loco constituto, in conloquium uti de pace veniretur,
Bocchus Sullam modo modo Iugurthae legatum ap-
pellare, benigne habere, idem ambobus polliceri. illi
pariter laeti ac spei bonae pleni esse.

Sed nocte ea, quae proxuma fuit ante diem conlo- 3
quio decretum, Maurus adhibitis amicis ac statim inmu-
tata voluntate remotis ceteris dicitur secum ipse multum
agitavisse, voltu [corporis] pariter atque animo varius;
quae scilicet tacente ipso occulta pectoris patefecisse.
tamen postremo Sullam accersi iubet et ex illius sen- 4
tentia Numidae insidias tendit. deinde, ubi dies ad- 5
venit et ei nuntiatum est Iugurtham haud procul ab-
esse, cum paucis amicis et quaestore nostro quasi
obvius honoris causa procedit in tumulum facillumum
visu insidiantibus. eodem Numida cum plerisque ne- 6
cessariis suis inermis, uti dictum erat, adcedit, ac sta-
tim signo dato undique simul ex insidiis invaditur. ce- 7
teri obtruncati, Iugurtha Sullae vinctus traditur et ab
eo ad Marium deductus est.

Per idem tempus advorsum Gallos ab ducibus nostris 114
Q. Caepione et Cn. Manlio male pugnatum. quo metu Ita- 2
lia omnis contremuit. illique et inde usque ad nostram
memoriam Romani sic habuere, alia omnia virtuti suae
prona esse, cum Gallis pro salute, non pro gloria cer-
tari. sed postquam bellum in Numidia confectum et Iu- 3
gurtham Romam vinctum adduci nuntiatum est, Marius
consul absens factus est et ei decreta provincia Gallia,
isque kalendis Ianuariis magna gloria consul trium-
phavit. et ea tempestate spes atque opes civitatis in 4
illo sitae.

C. SALLUSTI CRISPI
ORATIONES ET EPISTULAE
EXCERPTAE DE HISTORIIS.

[ORATIO LEPIDI COS. AD POPULUM ROMANUM.]

1 'Clementia et probitas vostra, Quirites, quibus per
ceteras gentis maxumi et clari estis, plurumum timoris
mihi faciunt advorsum tyrannidem L. Sullae, ne, quae
ipsi nefanda aestumatis, ea parum credundo de aliis
circumveniamini (praesertim cum illi spes omnis in
scelere atque perfidia sit neque se aliter tutum putet,
quam si peior atque intestabilior metu vostro fuerit,
quo captis libertatis curam miseria eximat) aut, si
provideritis, in tutandis periculis magis quam ulci-
2 scendo teneamini. satellites quidem eius, homines
maxumi nominis, optumis maiorum exemplis, nequeo
satis mirari, qui dominationis in vos servitium suum
mercedem dant et utrumque per iniuriam malunt quam
3 optumo iure liberi agere: praeclara Brutorum atque
Aemiliorum et Lutatiorum proles, geniti ad ea, quae
4 maiores virtute peperere, subvortunda. nam quid a
Pyrrho Hannibale Philippoque et Antiocho defensum
est aliud quam libertas et suae cuique sedes neu cui
5 nisi legibus pareremus? quae cuncta scaevus iste Ro-
mulus quasi ab externis rapta tenet, non tot exerci-
tuum clade neque consulum et aliorum principum,

quos fortuna belli consumpserat, satiatus, sed tum
crudelior, cum plerosque secundae res in miserationem
ex ira vortunt. quin solus omnium post memoriam 6
humani *generis* supplicia in post futuros conposuit,
quis prius iniuria quam vita certa esset, pravissume-
que per sceleris inmanitatem adhuc tutus fuit, dum
vos metu gravioris serviti a repetunda libertate ter-
remini.

Agundum atque obviam eundum est, Quirites, ne 7
spolia vostra penes illos sint, non prolatandum neque
votis paranda auxilia. nisi forte speratis taedium iam
aut pudorem tyrannidis Sullae esse et eum per scelus
occupata periculosius dimissurum. at ille eo processit, 8
ut nihil gloriosum nisi tutum et omnia retinendae
dominationis honesta aestumet. itaque illa quies et 9
otium cum libertate, quae multi probi potius quam
laborem cum honoribus capessebant, nulla sunt: hac 10
tempestate serviundum aut imperitandum, habendus
metus est aut faciundus, Quirites. nam quid ultra? 11
quaeve humana superant aut divina inpolluta sunt?
populus Romanus, paulo ante gentium moderator, ex-
utus imperio gloria iure, agitandi inops despectusque
ne servilia quidem alimenta reliqua habet. sociorum 12
et Lati magna vis civitate pro multis et egregiis
factis a vobis data per unum prohibentur et plebis
innoxiae patrias sedes occupavere pauci satellites mer-
cedem scelerum. leges iudicia, aerarium provinciae 13
reges penes unum, denique necis civium et vitae licen-
tia. simul humanas hostias vidistis et sepulcra infecta 14
sanguine civili. estne viris reliqui aliud quam solvere 15
iniuriam aut mori per virtutem? quoniam quidem
unum omnibus finem natura vel ferro saeptis statuit
neque quisquam extremam necessitatem nihil ausus
nisi muliebri ingenio expectat.

Verum ego seditiosus, uti Sulla ait, qui praemia 16
turbarum queror, et bellum cupiens, qui iura pacis
repeto. scilicet, quia non aliter salvi satisque tuti in 17

ciscuntur, deinde, in itinere a Gaetulis latronibus circumventi spoliatique, pavidi sine decore ad Sullam perfugiunt, quem consul in expeditionem proficiscens
5 pro praetore reliquerat. eos ille non pro vanis hostibus, uti meriti erant, sed adcurate ac liberaliter habuit. qua re barbari et famam Romanorum avaritiae falsam
6 et Sullam ob munificentiam in sese amicum rati. nam etiam tum largitio multis ignota erat; munificus nemo putabatur nisi pariter volens; dona omnia in benigni-
7 tate habebantur. igitur quaestori mandata Bocchi patefaciunt; simul ab eo petunt, uti fautor consultorque sibi adsit; copias fidem magnitudinem regis sui et alia, quae aut utilia aut benivolentiae esse credebant, oratione extollunt. dein Sulla omnia pollicito docti, quo modo apud Marium, item apud senatum verba facerent, circiter dies quadraginta ibidem opperiuntur.

104 Marius postquam confecto quo intenderat negotio Cirtam rediit et de adventu legatorum certior factus est, illosque et Sullam ab Utica venire iubet, item L. Bellienum praetorem, praeterea omnis undique senatorii or-
2 dinis, quibuscum mandata Bocchi cognoscit. legatis potestas Romam eundi fit, et ab consule interea indutiae postulabantur. ea Sullae et plerisque placuere; pauci ferocius decernunt, scilicet ignari humanarum rerum, quae fluxae et mobiles semper in advorsa mu-
3 tantur. ceterum Mauri impetratis omnibus rebus tres Romam profecti duce Cn. Octavio Rusone, qui quaestor stipendium in Africam portaverat, duo ad regem redeunt. ex eis Bocchus cum cetera tum maxume benignitatem
4 et studium Sullae lubens accipit. Romaeque legatis eius, postquam errasse regem et Iugurthae scelere lapsum deprecati sunt, amicitiam et foedus petentibus hoc modo respondetur:
5 'Senatus et populus Romanus benifici et iniuriae memor esse solet. ceterum Boccho, quoniam paenitet, delicti gratiam facit: foedus et amicitia dabuntur, cum meruerit.'

factis, quam formidatus est, tam contemnetur. nisi
forte specie concordiae et pacis, quae sceleri et parri-
cidio suo nomina indidit. neque aliter rem publicam
et belli finem ait, nisi maneat expulsa agris plebes,
praeda civilis a servis sumpta, ius iudiciumque om-
nium rerum penes se, quod populi Romani fuit. quae 25
si vobis pax et conposita intelleguntur, maxuma tur-
bamenta rei publicae atque exitia probate, adnuite
legibus inpositis, accipite otium cum servitio et tra-
dite exemplum posteris ad rem publicam suimet san-
guinis mercede circumveniundam. mihi quamquam 26
per hoc summum imperium satis quaesitum erat no-
mini maiorum, dignitati atque etiam praesidio, tamen
non fuit consilium privatas opes facere, potiorque visa
est periculosa libertas quieto servitio. quae si pro- 27
batis, adeste, Quirites, et bene iuvantibus divis M.
Aemilium consulem ducem et auctorem sequimini ad
recipiundam libertatem.'

[ORATIO PHILIPPI IN SENATU.]

'Maxume vellem, patres conscripti, rem publicam 1
quietam esse aut in periculis a promptissumo quoque
defendi, denique prava incepta consultoribus noxae esse.
sed contra seditionibus omnia turbata sunt et ab eis,
quos prohibere magis decebat; postremo, quae pes-
sumi et stultissumi decrevere, ea bonis et sapientibus
faciunda sunt. nam bellum atque arma, quamquam 2
vobis invisa, tamen, quia Lepido placent, sumunda sunt,
nisi forte cui pacem praestare et bellum pati consilium
est. pro di boni, qui hanc urbem omissa cura adhuc 3
tegitis, M. Aemilius, omnium flagitiosorum postremus,
qui peior an ignavior sit, deliberari non potest, exer-
citum obprimundae libertatis habet et se *e* contempto
metuendum effecit: vos mussantes et retractantes ver-

bis et vatum carminibus pacem optatis magis quam
defenditis, neque intellegitis mollitia decretorum vobis
4 dignitatem, illi metum detrahi. atque id iure, quoniam
ex rapinis consulatum, ob seditionem provinciam cum
exercitu adeptus est. quid ille ob bene facta cepisset,
5 cuius sceleribus tanta praemia tribuistis? at scilicet
eos, qui ad postremum usque legatos pacem concordiam
et alia huiusce modi decreverunt, gratiam ab eo pepe-
risse. immo despecti et indigni re publica habiti prae-
dae loco aestumantur, quippe metu pacem repetentes,
quo habitam amiserant.
6 Equidem a principio, cum Etruriam coniurare,
proscriptos accersi, largitionibus rem publicam lace-
rari videbam, maturandum putabam et Catuli consilia
cum paucis secutus sum. ceterum illi, qui gentis
Aemiliae bene facta extollebant et ignoscundo populi
Romani magnitudinem auxisse, nusquam etiam tum
Lepidum progressum aiebant, cum privata arma ob-
primundae libertatis cepisset, sibi quisque opes aut
patrocinia quaerundo consilium publicum conruperunt.
7 at tum erat Lepidus latro cum calonibus et paucis
sicariis, quorum nemo diurna mercede vitam mutave-
rit: nunc est pro consule cum imperio, non empto
sed dato a vobis, cum legatis adhuc iure parentibus,
et ad eum concurrere homines omnium ordinum con-
ruptissumi, flagrantes inopia et cupidinibus, scelerum
conscientia exagitati, quibus quies in seditionibus, in
pace turbae sunt. ei tumultum ex tumultu, bellum
ex bello serunt, Saturnini olim, post Sulpici, dein
8 Mari Damasippique, nunc Lepidi satellites. praeterea
Etruria atque omnes reliquiae belli adrectae, Hispa-
niae armis sollicitae, Mithridates in latere vectigalium
nostrorum, quibus adhuc sustentamur, diem bello cir-
cumspicit; quin praeter idoneum ducem nihil abest ad
9 subvortundum imperium. quod ego vos oro atque
obsecro, patres conscripti, ut animadvortatis neu pa-
tiamini licentiam scelerum quasi rabiem ad integros

contactu procedere. nam ubi malos praemia secuntur,
haud facile quisquam gratuito bonus est.
An expectatis, dum exercitu rursus admoto ferro 10
atque flamma urbem invadat? quod multo propius
est ab eo quo agitat statu, quam ex pace et concordia
ad arma civilia. quae ille advorsum divina et humana
omnia cepit, non pro sua aut quorum simulat iniuria,
sed legum ac libertatis subvortundae. agitur enim 11
ac laceratur animi cupidine et noxarum metu, expers
consili, inquies, haec atque illa temptans; metuit otium,
odit bellum; luxu atque licentia carendum videt atque
interim abutitur vostra socordia. neque mihi satis 12
consili est, metum an ignaviam an dementiam eam
appellem, qui videmini tanta mala quasi fulmen op-
tare se quisque ne attingat, sed prohibere ne conari
quidem.
Et quaeso considerate, quam convorsa rerum na- 13
tura sit. antea malum publicum occulte, auxilia pa-
lam instruebantur, et eo boni malos facile anteibant:
nunc pax et concordia disturbantur palam, defendun-
tur occulte; quibus illa placent, in armis sunt, vos
in metu. quid expectatis? nisi forte pudet aut piget 14
recte facere. an Lepidi mandata animos movere? qui
placere ait sua cuique reddi et aliena tenet, belli iura
rescindi, cum ipse armis cogat, civitatem confirmari
quibus ademptam negat, concordiae gratia tribuniciam
potestatem restitui, ex qua omnes discordiae accensae.
pessume omnium atque inpudentissume, tibine egestas 15
civium et luctus curae sunt? cui nihil est domi nisi
armis partum aut per iniuriam. alterum consulatum
petis, quasi primum reddideris, bello concordiam quae-
ris, quo parta disturbatur, nostri proditor, istis infidus,
hostis omnium bonorum. ut te neque hominum neque
deorum pudet, quos per fidem aut periurio violasti!
qui quando talis es, maneas in sententia et retineas 16
arma, te hortor, neu prolatandis seditionibus, inquies
ipse, nos in sollicitudine attineas. neque te provinciae

7 advorsum armatos armis tutatus sum. id omitto,
quando vobis ita placet. gerite quod voltis cum Iu-
8 gurtha bellum. ego flumen Muluccham, quod inter me
et Micipsam fuit, non egrediar neque id intrare Iugur-
tham sinam. praeterea si quid meque vobisque dignum
petiveris, haud repulsus abibis.'

111 Ad ea Sulla pro se breviter et modice, de pace
et communibus rebus multis disseruit. denique regi
patefecit, quod polliceatur, senatum et populum Roma-
num, quoniam armis amplius valuissent, non in gratiam
habituros. faciundum esse aliquid, quod illorum magis
quam sua rettulisse videretur. id adeo in promptu esse,
quoniam copiam Iugurthae haberet. quem si Roma-
nis tradidisset, fore ut illi quam plurumum deberetur;
amicitiam foedus Numidiae partem, quam nunc pete-
2 ret, tum ultro adventuram. rex primo negitare: co-
gnationem adfinitatem, praeterea foedus intervenisse;
ad hoc metuere, ne fluxa fide usus popularium animos
avorteret, quis et Iugurtha carus et Romani invisi
3 erant. denique saepius fatigatus lenitur et ex volun-
4 tate Sullae omnia se facturum promittit. ceterum ad
simulandam pacem, cuius Numida defessus bello avi-
dissumus erat, quae utilia visa constituunt. ita con-
posito dolo digrediuntur.

112 At rex postero die Asparem, Iugurthae legatum,
appellat dicitque sibi per Dabarem ex Sulla cognitum
posse condicionibus bellum poni: quam ob rem regis
2 sui sententiam exquireret. ille laetus in castra Iu-
gurthae proficiscitur. deinde ab illo cuncta edoctus
properato itinere post diem octavum redit ad Bocchum
et ei nuntiat Iugurtham cupere omnia, quae impera-
rentur, facere, sed Mario parum confidere; saepe antea
cum imperatoribus Romanis pacem conventam frustra
3 fuisse. ceterum Bocchus si ambobus consultum et
ratam pacem vellet, daret operam, ut una ab omnibus
quasi de pace in conloquium veniretur, ibique sibi Sul-
lam traderet. cum talem virum in potestatem habuisset,

tum fore uti iussu senatus aut populi foedus fieret,
neque hominem nobilem, non sua ignavia sed ob rem
publicam in hostium potestate, relictum iri. haec 113
Maurus secum ipse diu volvens tandem promisit; ce-
terum dolo an vere cunctatus, parum conperimus. sed
plerumque regiae voluntates ut vehementes sic mo-
biles, saepe ipsae sibi advorsae. postea tempore et 2
loco constituto, in conloquium uti de pace veniretur,
Bocchus Sullam modo modo Iugurthae legatum ap-
pellare, benigne habere, idem ambobus polliceri. illi
pariter laeti ac spei bonae pleni esse.

Sed nocte ea, quae proxuma fuit ante diem conlo- 3
quio decretum, Maurus adhibitis amicis ac statim inmu-
tata voluntate remotis ceteris dicitur secum ipse multum
agitavisse, voltu [corporis] pariter atque animo varius;
quae scilicet tacente ipso occulta pectoris patefecisse.
tamen postremo Sullam accersi iubet et ex illius sen- 4
tentia Numidae insidias tendit. deinde, ubi dies ad- 5
venit et ei nuntiatum est Iugurtham haud procul ab-
esse, cum paucis amicis et quaestore nostro quasi
obvius honoris causa procedit in tumulum facillumum
visu insidiantibus. eodem Numida cum plerisque ne- 6
cessariis suis inermis, uti dictum erat, adcedit, ac sta-
tim signo dato undique simul ex insidiis invaditur. ce- 7
teri obtruncati, Iugurtha Sullae vinctus traditur et ab
eo ad Marium deductus est.

Per idem tempus advorsum Gallos ab ducibus nostris 114
Q. Caepione et Cn. Manlio male pugnatum. quo metu Ita- 2
lia omnis contremuit. illique et inde usque ad nostram
memoriam Romani sic habuere, alia omnia virtuti suae
prona esse, cum Gallis pro salute, non pro gloria cer-
tari. sed postquam bellum in Numidia confectum et Iu- 3
gurtham Romam vinctum adduci nuntiatum est, Marius
consul absens factus est et ei decreta provincia Gallia,
isque kalendis Ianuariis magna gloria consul trium-
phavit. et ea tempestate spes atque opes civitatis in 4
illo sitae.

C. SALLUSTI CRISPI

ORATIONES ET EPISTULAE

EXCERPTAE DE HISTORIIS.

[ORATIO LEPIDI COS. AD POPULUM ROMANUM.]

1 'Clementia et probitas vostra, Quirites, quibus per
ceteras gentis maxumi et clari estis, plurumum timoris
mihi faciunt advorsum tyrannidem L. Sullae, ne, quae
ipsi nefanda aestumatis, ea parum credundo de aliis
circumveniamini (praesertim cum illi spes omnis in
scelere atque perfidia sit neque se aliter tutum putet,
quam si peior atque intestabilior metu vostro fuerit,
quo captis libertatis curam miseria eximat) aut, si
provideritis, in tutandis periculis magis quam ulci-
2 scendo teneamini. satellites quidem eius, homines
maxumi nominis, optumis maiorum exemplis, nequeo
satis mirari, qui dominationis in vos servitium suum
mercedem dant et utrumque per iniuriam malunt quam
3 optumo iure liberi agere: praeclara Brutorum atque
Aemiliorum et Lutatiorum proles, geniti ad ea, quae
4 maiores virtute peperere, subvortunda. nam quid a
Pyrrho Hannibale Philippoque et Antiocho defensum
est aliud quam libertas et suae cuique sedes neu cui
5 nisi legibus pareremus? quae cuncta scaevus iste Ro-
mulus quasi ab externis rapta tenet, non tot exerci-
tuum clade neque consulum et aliorum principum,

quos fortuna belli consumpserat, satiatus, sed tum
crudelior, cum plerosque secundae res in miserationem
ex ira vortunt. quin solus omnium post memoriam 6
humani *generis* supplicia in post futuros conposuit,
quis prius iniuria quam vita certa esset, pravissume-
que per sceleris inmanitatem adhuc tutus fuit, dum
vos metu gravioris serviti a repetunda libertate ter-
remini.

Agundum atque obviam eundum est, Quirites, ne 7
spolia vostra penes illos sint, non prolatandum neque
votis paranda auxilia. nisi forte speratis taedium iam
aut pudorem tyrannidis Sullae esse et eum per scelus
occupata periculosius dimissurum. at ille eo processit, 8
ut nihil gloriosum nisi tutum et omnia retinendae
dominationis honesta aestumet. itaque illa quies et 9
otium cum libertate, quae multi probi potius quam
laborem cum honoribus capessebant, nulla sunt: hac 10
tempestate serviundum aut imperitandum, habendus
metus est aut faciundus, Quirites. nam quid ultra? 11
quaeve humana superant aut divina inpolluta sunt?
populus Romanus, paulo ante gentium moderator, ex-
utus imperio gloria iure, agitandi inops despectusque
ne servilia quidem alimenta reliqua habet. sociorum 12
et Lati magna vis civitate pro multis et egregiis
factis a vobis data per unum prohibentur et plebis
innoxiae patrias sedes occupavere pauci satellites mer-
cedem scelerum. leges iudicia, aerarium provinciae 13
reges penes unum, denique necis civium et vitae licen-
tia. simul humanas hostias vidistis et sepulcra infecta 14
sanguine civili. estne viris reliqui aliud quam solvere 15
iniuriam aut mori per virtutem? quoniam quidem
unum omnibus finem natura vel ferro saeptis statuit
neque quisquam extremam necessitatem nihil ausus
nisi muliebri ingenio expectat.

Verum ego seditiosus, uti Sulla ait, qui praemia 16
turbarum queror, et bellum cupiens, qui iura pacis
repeto. scilicet, quia non aliter salvi satisque tuti in 17

imperio eritis, nisi Vettius Picens et scriba Cornelius
aliena bene parta prodegerint, nisi adprobaritis om-
nes proscriptionem innoxiorum ob divitias, cruciatus
virorum inlustrium, vastam urbem fuga et caedibus,
bona civium miserorum quasi Cimbricam praedam
18 venum aut dono datam. at obiectat mihi possessiones
ex bonis proscriptorum. quod quidem scelerum illius
vel maxumum est, non me neque quemquam omnium
satis tutum fuisse, si recte faceremus. atque illa,
quae tum formidine mercatus sum, pretio soluto iure
dominus tamen restituo, neque pati consilium est ullam
19 ex civibus praedam esse. satis illa fuerint, quae rabie
contracta toleravimus, manus conserentis inter se Ro-
manos exercitus et arma ab externis in nosmet vorsa.
scelerum et contumeliarum omnium finis sit. quorum
adeo Sullam non paenitet, ut et facta in gloria nu-
meret et, si liceat, avidius fecerit.

20 Neque iam, quid existumetis de illo, sed quantum
audeatis, vereor, ne alius alium principem expectantes
ante capiamini, non opibus eius, quae futiles et con-
ruptae sunt, sed vostra socordia, qua raptum ire licet
21 et, quam audeas, tam videri felicem. nam praeter sa-
tellites conmaculatos quis eadem volt aut quis non
omnia mutata praeter victoriam? scilicet milites, quo-
rum sanguine Tarulae Scirtoque, pessumis servorum,
divitiae partae sunt. an quibus praelatus in magi-
stratibus capiundis Fufidius, ancilla turpis, honorum
22 omnium dehonestamentum? itaque maxumam mihi
fiduciam parit victor exercitus, cui per tot volnera et
23 labores nihil praeter tyrannum quaesitum est. nisi
forte tribuniciam potestatem evorsum profecti sunt,
per arma conditam a maioribus suis, utique iura et
iudicia sibimet extorquerent: egregia scilicet mercede,
cum relegati in paludes et silvas contumeliam atque
invidiam suam, praemia penes paucos intellegerent.
24 qua re igitur tanto agmine atque animis incedit? quia
secundae res mire sunt vitiis optentui, quibus labe-

factis, quam formidatus est, tam contemnetur. nisi
forte specie concordiae et pacis, quae sceleri et parri-
cidio suo nomina indidit. neque aliter rem publicam
et belli finem ait, nisi maneat expulsa agris plebes,
praeda civilis a servis sumpta, ius iudiciumque om-
nium rerum penes se, quod populi Romani fuit. quae 25
si vobis pax et conposita intelleguntur, maxuma tur-
bamenta rei publicae atque exitia probate, adnuite
legibus inpositis, accipite otium cum servitio et tra-
dite exemplum posteris ad rem publicam suimet san-
guinis mercede circumveniundam. mihi quamquam 26
per hoc summum imperium satis quaesitum erat no-
mini maiorum, dignitati atque etiam praesidio, tamen
non fuit consilium privatas opes facere, potiorque visa
est periculosa libertas quieto servitio. quae si pro- 27
batis, adeste, Quirites, et bene iuvantibus divis M.
Aemilium consulem ducem et auctorem sequimini ad
recipiundam libertatem.'

[ORATIO PHILIPPI IN SENATU.]

'Maxume vellem, patres conscripti, rem publicam 1
quietam esse aut in periculis a promptissumo quoque
defendi, denique prava incepta consultoribus noxae esse.
sed contra seditionibus omnia turbata sunt et ab eis,
quos prohibere magis decebat; postremo, quae pes-
sumi et stultissumi decrevere, ea bonis et sapientibus
faciunda sunt. nam bellum atque arma, quamquam 2
vobis invisa, tamen, quia Lepido placent, sumunda sunt,
nisi forte cui pacem praestare et bellum pati consilium
est. pro di boni, qui hanc urbem omissa cura adhuc 3
tegitis, M. Aemilius, omnium flagitiosorum postremus,
qui peior an ignavior sit, deliberari non potest, exer-
citum obprimundae libertatis habet et se *e* contempto
metuendum effecit: vos mussantes et retractantes ver-

bis et vatum carminibus pacem optatis magis quam
defenditis, neque intellegitis mollitia decretorum vobis
4 dignitatem, illi metum detrahi. atque id iure, quoniam
ex rapinis consulatum, ob seditionem provinciam cum
exercitu adeptus est. quid ille ob bene facta cepisset,
5 cuius sceleribus tanta praemia tribuistis? at scilicet
eos, qui ad postremum usque legatos pacem concordiam
et alia huiusce modi decreverunt, gratiam ab eo pepe-
risse. immo despecti et indigni re publica habiti prae-
dae loco aestumantur, quippe metu pacem repetentes,
quo habitam amiserant.

6 Equidem a principio, cum Etruriam coniurare,
proscriptos accersi, largitionibus rem publicam lace-
rari videbam, maturandum putabam et Catuli consilia
cum paucis secutus sum. ceterum illi, qui gentis
Aemiliae bene facta extollebant et ignoscundo populi
Romani magnitudinem auxisse, nusquam etiam tum
Lepidum progressum aiebant, cum privata arma op-
primundae libertatis cepisset, sibi quisque opes aut
patrocinia quaerundo consilium publicum conruperunt.
7 at tum erat Lepidus latro cum calonibus et paucis
sicariis, quorum nemo diurna mercede vitam mutave-
rit: nunc est pro consule cum imperio, non empto
sed dato a vobis, cum legatis adhuc iure parentibus,
et ad eum concurrere homines omnium ordinum con-
ruptissumi, flagrantes inopia et cupidinibus, scelerum
conscientia exagitati, quibus quies in seditionibus, in
pace turbae sunt. ei tumultum ex tumultu, bellum
ex bello serunt, Saturnini olim, post Sulpici, dein
8 Mari Damasippique, nunc Lepidi satellites. praeterea
Etruria atque omnes reliquiae belli adrectae, Hispa-
niae armis sollicitae, Mithridates in latere vectigalium
nostrorum, quibus adhuc sustentamur, diem bello cir-
cumspicit; quin praeter idoneum ducem nihil abest ad
9 subvortundum imperium. quod ego vos oro atque
obsecro, patres conscripti, ut animadvortatis neu pa-
tiamini licentiam scelerum quasi rabiem ad integros

contactu procedere. nam ubi malos praemia secuntur,
haud facile quisquam gratuito bonus est.

An expectatis, dum exercitu rursus admoto ferro 10
atque flamma urbem invadat? quod multo propius
est ab eo quo agitat statu, quam ex pace et concordia
ad arma civilia. quae ille advorsum divina et humana
omnia cepit, non pro sua aut quorum simulat iniuria,
sed legum ac libertatis subvortundae. agitur enim 11
ac laceratur animi cupidine et noxarum metu, expers
consili, inquies, haec atque illa temptans; metuit otium,
odit bellum; luxu atque licentia carendum videt atque
interim abutitur vostra socordia. neque mihi satis 12
consili est, metum an ignaviam an dementiam eam
appellem, qui videmini tanta mala quasi fulmen op-
tare se quisque ne attingat, sed prohibere ne conari
quidem.

Et quaeso considerate, quam convorsa rerum na- 13
tura sit. antea malum publicum occulte, auxilia pa-
lam instruebantur, et eo boni malos facile anteibant:
nunc pax et concordia disturbantur palam, defendun-
tur occulte; quibus illa placent, in armis sunt, vos
in metu. quid expectatis? nisi forte pudet aut piget 14
recte facere. an Lepidi mandata animos movere? qui
placere ait sua cuique reddi et aliena tenet, belli iura
rescindi, cum ipse armis cogat, civitatem confirmari
quibus ademptam negat, concordiae gratia tribuniciam
potestatem restitui, ex qua omnes discordiae accensae.
pessume omnium atque inpudentissume, tibine egestas 15
civium et luctus curae sunt? cui nihil est domi nisi
armis partum aut per iniuriam. alterum consulatum
petis, quasi primum reddideris, bello concordiam quae-
ris, quo parta disturbatur, nostri proditor, istis infidus,
hostis omnium bonorum. ut te neque hominum neque
deorum pudet, quos per fidem aut periurio violasti!
qui quando talis es, maneas in sententia et retineas 16
arma, te hortor, neu prolatandis seditionibus, inquies
ipse, nos in sollicitudine attineas. neque te provinciae

regem neque di penates civem patiuntur. perge qua
coeptas, ut quam maturrume merita invenias.
17 Vos autem, patres conscripti, quo usque cunctando
rem publicam intutam patiemini et verbis arma temp-
tabitis? dilectus advorsum vos habiti, pecuniae pu-
blice et privatim extortae, praesidia deducta atque
inposita, ex lubidine leges imperantur, cum interim
vos legatos et decreta paratis. quanto mehercule avi-
dius pacem petieritis, tanto bellum acrius erit, cum
intelleget se metu magis quam aequo et bono sus-
18 tentatum. nam qui turbas et caedem civium odisse
ait et ob id armato Lepido vos inermos retinet, quae
victis toleranda sunt, ea cum facere possitis, patia-
mini potius censet. ita illi a vobis pacem, vobis ab
19 illo bellum suadet. haec si placent, si tanta torpedo
animos obpressit, ut obliti scelerum Cinnae, cuius in
urbem reditu decus ordinis huius interiit, nihilo minus
vos atque coniuges et liberos Lepido permissuri sitis,
quid opus decretis, quid auxilio Catuli? quin is et
20 alii boni rem publicam frustra curant. agite, ut lubet,
parate vobis Cethegi atque alia proditorum patrocinia,
qui rapinas et incendia instaurare cupiunt et rursus
advorsum deos penatis manus armare. sin libertas
et vera magis placent, decernite digna nomine et
21 augete ingenium viris fortibus. adest novos exercitus,
ad hoc coloniae veterum militum, nobilitas omnis,
duces optumi: fortuna meliores sequitur. iam illa,
quae socordia nostra conlecta sunt, dilabentur.
22 Qua re ita censeo, quoniam *M.* Lepidus exercitum
privato consilio paratum cum pessumis et hostibus
rei publicae contra huius ordinis auctoritatem ad urbem
ducit, uti Ap. Claudius interrex cum Q. Catulo pro
consule et ceteris, quibus imperium est, urbi prae-
sidio sint operamque dent, ne quid res publica detri-
menti capiat.'

[ORATIO C. COTTAE AD POPULUM ROMANUM.]

1 'Quirites, multa mihi pericula domi militiaeque, multa advorsa fuere, quorum alia toleravi, partim reppuli deorum auxiliis et virtute mea; in quis omnibus numquam animus negotio defuit neque decretis labos; malae secundaeque res opes, non ingenium mihi mutabant.
2 at contra in his miseriis cuncta me cum fortuna deseruere. praeterea senectus, per se gravis, curam duplicat, cui misero acta iam aetate ne mortem quidem honestam sperare licet.
3 nam, si parricida vostri sum et bis genitus hic deos penatis meos patriamque et summum imperium vilia habeo, quis mihi vivo cruciatus satis est aut quae poena mortuo? quin omnia memorata apud inferos supplicia scelere meo vici.

4 A prima adulescentia in ore vostro privatus et in magistratibus egi: qui lingua, qui consilio meo, qui pecunia voluere, usi sunt; neque ego callidam facundiam neque ingenium ad male faciundum exercui; avidissumus privatae gratiae maxumas inimicitias pro re publica suscepi. quis victus cum illa simul cum egens alienae opis plura mala expectarem, vos, Quirites, rursus mihi patriam deosque penatis cum ingenti dignitate dedistis.
5 pro quibus benificiis vix satis gratus videar, si singulis animam quam nequeo concesserim. nam vita et mors iura naturae sunt: ut sine dedecore cum civibus fama et fortunis integer agas, id dono datur atque accipitur.

6 Consules nos fecistis, Quirites, domi bellique inpeditissuma re publica. namque imperatores Hispaniae stipendium milites, arma frumentum poscunt, et id res cogit, quoniam defectione sociorum et Sertori per montis fuga neque manu certare possunt neque utilia parare.
7 exercitus in Asia Ciliciaque ob nimias opes

Mithridatis aluntur, Macedonia plena hostium est nec
minus Italiae marituma et provinciarum, cum interim
vectigalia parva et bellis incerta vix partem sumptuum
sustinent: ita classe, quae conmeatus tuebatur, minore
8 quam antea navigamus. haec si dolo aut socordia
nostra contracta sunt, agite, ut monet ira, supplicium
sumite: sin fortuna communis asperior est, qua re in-
digna vobis nobisque et re publica incipitis?
9 Atque ego, cuius aetati mors propior est, non de-
precor, si quid ea vobis incommodi demitur, neque mox
ingenio corporis honestius quam pro vostra salute
10 finem vitae fecerim. adsum en C. Cotta consul, facio
quod saepe maiores asperis bellis fecere: voveo dedo-
que me pro re publica. quam deinde cui mandetis,
11 circumspicite; nam talem honorem bonus nemo volet,
cum fortunae et maris et belli ab aliis acti ratio red-
12 dunda aut turpiter moriundum sit. tantum modo in
animis habetote non me ob scelus aut avaritiam cae-
sum, sed volentem pro maxumis benificiis animam dono
13 dedisse. per vos, Quirites, et gloriam maiorum, tole-
14 rate advorsa et consulite rei publicae. multa cura
summo imperio inest, multi ingentes labores, quos
nequiquam abnuitis et pacis opulentiam quaeritis, cum
omnes provinciae regna, maria terraeque aspera aut
fessa bellis sint.'

[EPISTULA CN. POMPEI AD SENATUM.]

1 'Si advorsus vos patriamque et deos penatis tot la-
bores et pericula suscepissem, quotiens a prima adule-
scentia ductu meo scelestissumi hostes fusi et vobis salus
quaesita est, nihil amplius in absentem me statuissetis,
quam adhuc agitis, patres conscripti, quem contra aeta-
tem proiectum ad bellum saevissumum cum exercitu
optume merito, quantum est in vobis, fame, miserruma

omnium morte, confecistis. hacine spe populus Ro- 2
manus liberos suos ad bellum misit? haec sunt praemia
pro volneribus et totiens ob rem publicam fuso san-
guine? fessus scribundo mittundoque legatos omnis
opes et spes privatas meas consumpsi, cum interim a
vobis per triennium vix annuus sumptus datus est.
per deos inmortalis, utrum censetis me vicem aerari 3
praestare an exercitum sine frumento et stipendio
habere posse?

Equidem fateor me ad hoc bellum maiore studio 4
quam consilio profectum, quippe qui nomine modo
imperi a vobis accepto diebus quadraginta exercitum
paravi hostisque in cervicibus iam Italiae agentis ab
Alpibus in Hispaniam submovi. per eas iter aliud
atque Hannibal, nobis opportunius, patefeci. recepi 5
Galliam Pyrenaeum Lacetaniam Indigetis et primum
impetum Sertori victoris novis militibus et multo
paucioribus sustinui hiememque castris inter saevis-
sumos hostis, non per oppida neque ex ambitione
egi. quid deinde proelia aut expeditiones hibernas, 6
oppida excisa aut recepta enumerem? quando res plus
valet quam verba. castra hostium apud Sucronem
capta et proelium apud flumen Durium et dux hostium
C. Herennius cum urbe Valentia et exercitu deleti
satis clara vobis sunt. pro quis, o grati patres, ege-
statem et famem redditis.

Itaque meo et hostium exercitui par condicio est; 7
namque stipendium neutri datur, victor uterque in
Italiam venire potest. quod ego vos moneo quaesoque 8
ut animadvortatis neu cogatis necessitatibus privatim
mihi consulere. Hispaniam citeriorem, quae non ab 9
hostibus tenetur, nos aut Sertorius ad internecionem
vastavimus, praeter maritumas civitatis: ultro nobis
sumptui aerique sunt. Gallia superiore anno Metelli ex-
ercitum stipendio frumentoque aluit et nunc malis fruc-
tibus ipsa vix agitat. ego non rem familiarem modo,
verum etiam fidem consumpsi. reliqui vos estis: qui 10

nisi subvenitis, invito et praedicente me exercitus hinc
et cum eo omne bellum Hispaniae in Italiam trans-
gredientur.'

[ORATIO MACRI TRIB. PLEB. AD PLEBEM.]

1 'Si, Quirites, parum existumaretis, quid inter ius a
maioribus relictum vobis et hoc a Sulla paratum ser-
vitium interesset, multis mihi disserundum fuit docendi-
que, quas ob iniurias et quotiens a patribus armata ple-
bes secessisset utique vindices paravisset omnis iuris
2 sui tribunos plebis. nunc hortari modo relicum est et
ire primum via, qua capessundam arbitror libertatem.
3 neque me praeterit, quantas opes nobilitatis solus in-
potens inani specie magistratus pellere dominatione
incipiam, quantoque tutius factio noxiorum agat quam
4 soli innocentes. sed praeter spem bonam ex vobis,
quae metum vicit, statui certaminis advorsa pro liber-
tate potiora esse forti viro quam omnino non cer-
tavisse.

5 Quamquam omnes alii creati pro iure vostro vim
cunctam et imperia sua gratia aut spe aut praemiis
in vos convortere meliusque habent mercede delinquere
6 quam gratis recte facere. itaque omnes concessere
iam in paucorum dominationem, qui per militare no-
men aerarium exercitus, regna provincias occupavere
et arcem habent ex spoliis vostris, cum interim more
pecorum vos multitudo singulis habendos fruendosque
praebetis, exuti omnibus, quae maiores reliquere; nisi
quia vobismet ipsi per suffragia, ut praesides olim,
7 nunc dominos destinatis. itaque concessere illuc om-
nes, at mox, si vostra receperitis, ad vos plerique.
raris enim animus est ad ea, quae placent, defendunda,
ceteri validiorum sunt.

8 An dubium habetis, num officere quid vobis uno

animo pergentibus possit, quos languidos socordesque
pertimuere? nisi forte C. Cotta, ex factione media
consul, aliter quam metu iura quaedam tribunis plebis
restituit. et, quamquam L. Sicinius primus de pote-
state tribunicia loqui ausus mussantibus vobis circum-
ventus erat, tamen prius illi invidiam metuere, quam
vos iniuriae pertaesum est. quod ego nequeo satis
mirari, Quirites; nam spem frustra fuisse intellexistis.
Sulla mortuo, qui scelestum inposuerat servitium, finem 9
mali credebatis: ortus est longe saevior Catulus. tu- 10
multus intercessit Bruto et Mamerco consulibus. dein
C. Curio ad exitium usque insontis tribuni dominatus
est. Lucullus superiore anno quantis animis ierit in 11
L. Quintium, vidistis. quantae denique nunc mihi
turbae concitantur! quae profecto in cassum agebantur,
si prius quam vos serviundi finem illi dominationis
facturi erant: praesertim cum his civilibus armis dicta
alia, sed certatum utrimque de dominatione in vobis
sit. itaque cetera ex licentia aut odio aut avaritia in 12
tempus arsere, permansit una res modo, quae utrim-
que quaesita est, et erepta in posterum vis tribunicia,
telum a maioribus libertati paratum. quod ego vos 13
moneo quaesoque ut animadvortatis neu nomina re-
rum ad ignaviam mutantes otium pro servitio appel-
letis. quo iam ipso frui, si vera et honesta flagitium
superaverit, non est condicio: fuisset, si omnino quies-
setis. nunc animum advortere et, nisi viceritis, quo-
niam omnis iniuria gravitate tutior est, artius ha-
bebunt.

"Quid censes igitur?" aliquis vostrum subiecerit. 14
primum omnium omittundum morem hunc quem agitis
inpigrae linguae, animi ignavi, non ultra contionis
locum memores libertatis. deinde (ne vos ad virilia 15
illa vocem, quo tribunos plebei modo, patricium ma-
gistratum, libera ab auctoribus patriciis suffragia
maiores vostri paravere), cum vis omnis, Quirites, in
vobis sit et quae iussa nunc pro aliis toleratis, pro

vobis agere aut non agere certe possitis, Iovem aut
16 alium quem deum consultorem expectatis? magna
illa consulum imperia et patrum decreta vos exequendo
rata efficitis, Quirites, ultroque licentiam in vos auc-
17 tum atque adiutum properatis. neque ego vos ultum
iniurias hortor, magis uti requiem cupiatis, neque
discordias, uti illi criminantur, sed earum finem volens
iure gentium res repeto et, si pertinaciter retinebunt,
non arma neque secessionem, tantum modo ne amplius
18 sanguinem vostrum praebeatis, censebo. gerant ha-
beantque suo modo imperia, quaerant triumphos, Mi-
thridatem Sertorium et reliquias exulum persequantur
cum imaginibus suis: absit periculum et labos quibus
19 nulla pars fructus est. nisi forte repentina ista fru-
mentaria lege munia vostra pensantur. qua tamen
quinis modiis libertatem omnium aestumavere, qui
profecto non amplius possunt alimentis carceris. nam-
que ut illis exiguitate mors prohibetur, senescunt
vires, sic neque absolvit cura familiari tam parva res
20 et ignaviam cuiusque tenuissuma spe frustratur. quae
tamen quamvis ampla quoniam serviti pretium osten-
taretur, cuius torpedinis erat decipi et vostrarum re-
rum ultro iniuriae gratiam debere? cavendus dolus
21 est. namque alio modo neque valent in univorsos
neque conabuntur. itaque simul conparant delenimenta
et differunt vos in adventum Cn. Pompei, quem ipsum,
ubi pertimuere, sublatum in cervices suas, mox dempto
22 metu lacerant. neque eos pudet, vindices uti se ferunt
libertatis, tot viros sine uno aut remittere iniuriam
23 non audere aut ius non posse defendere. mihi qui-
dem satis spectatum est Pompeium, tantae gloriae
adulescentem, malle principem volentibus vobis esse
quam illis dominationis socium auctoremque in primis
24 fore tribuniciae potestatis. verum, Quirites, antea
singuli cives in pluribus, non in uno cuncti praesidia
habebatis, neque mortalium quisquam dare aut eripere
alia unus poterat.

Itaque verborum satis dictum est, neque enim 25
ignorantia res claudit. verum occupavit nescio quae 26
vos torpedo, qua non gloria movemini neque flagitio,
cunctaque praesenti ignavia mutavistis, abunde liber-
tatem rati, quia tergis abstinetur et huc ire licet
atque illuc, munera ditium dominorum. atque haec 27
eadem non sunt agrestibus, sed caeduntur inter poten-
tium inimicitias donoque dantur in provincias magi-
stratibus. ita pugnatur et vincitur paucis: plebes, 28
quodcumque accidit, pro victis est et in dies magis
erit, si quidem maiore cura dominationem illi retinue-
rint, quam vos repetiveritis libertatem.'

[EPISTULA MITHRIDATIS.]

'Rex Mithridates regi Arsaci salutem. Omnes, qui 1
secundis rebus suis ad belli societatem orantur, conside-
rare debent, liceatne tum pacem agere, dein, quod quae-
situr, satisne pium tutum, gloriosum an indecorum sit.
tibi si perpetua pace frui licet, nisi hostes opportuni et 2
scelestissumi, egregia fama, si Romanos obpresseris,
futura est, neque petere audeam societatem et frustra
mala mea cum bonis tuis misceri sperem. atque ea, quae 3
te morari posse videntur, ira in Tigranem recentis belli
et meae res parum prosperae, si vera existumare voles,
maxume hortabuntur. ille enim obnoxius qualem tu 4
voles societatem accipiet; mihi fortuna multis rebus
ereptis usum dedit bene suadendi et, quod florentibus
optabile est, ego non validissumus praebeo exemplum,
quo rectius tua conponas.

Namque Romanis cum nationibus populis regibus 5
cunctis una et ea vetus causa bellandi est, cupido
profunda imperi et divitiarum. qua primo cum rege
Macedonum Philippo bellum sumpsere, dum a Car- 6
thaginiensibus premebantur, amicitiam simulantes. ei

subvenientem Antiochum concessione Asiae per dolum
avortere, ac mox fracto Philippo Antiochus omni cis
Taurum agro et decem milibus talentorum spoliatus
7 est. Persen deinde, Philippi filium, post multa et
varia certamina apud Samothracas deos acceptum in
fidem callidi et repertores perfidiae, quia pacto vitam
8 dederant, insomniis occidere. Eumenem, cuius amici-
tiam gloriose ostentant, initio prodidere Antiocho
pacis mercedem; post, habitum custodiae agri captivi,
sumptibus et contumeliis ex rege miserrumum servo-
rum effecere, simulatoque inpio testamento filium eius
Aristonicum, quia patrium regnum petiverat, hostium
more per triumphum duxere, Asia ab ipsis obsessa
9 est. postremo Bithyniam Nicomede mortuo diripuere,
cum filius Nysa, quam reginam appellaverat, genitus
haud dubie esset.

10 Nam quid ego me appellem? quem, diiunctum
undique regnis et tetrarchiis ab imperio eorum, quia
fama erat divitem neque serviturum esse, per Nico-
medem bello lacessiverunt, sceleris eorum haud igna-
rum et ea, quae accidere, testatum antea Cretensis,
solos omnium liberos ea tempestate, et regem Ptole-
11 maeum. atque ego ultus iniurias Nicomedem Bithynia
expuli Asiamque, spolium regis Antiochi, recepi et
12 Graeciae dempsi grave servitium. incepta mea postre-
mus servorum Archelaus exercitu prodito inpedivit.
illique, quos ignavia aut prava calliditas, ut meis la-
boribus tuti essent, armis abstinuit, acerbissumas poe-
nas solvunt, Ptolemaeus pretio in dies bellum pro-
latans, Cretenses inpugnati semel iam neque finem
13 nisi excidio habituri. equidem cum mihi ob ipsorum
interna mala dilata proelia magis quam pacem datam
intellegerem, abnuente Tigrane, qui mea dicta sero
probat, te remoto procul, omnibus aliis obnoxiis,
rursus tamen bellum coepi, Marcumque Cottam, Ro-
manum ducem, apud Calchedona terra fudi, mari exui
14 classe pulcherruma. apud Cyzicum magno cum exer-

citu in obsidio moranti frumentum defuit, nullo cir-
cum adnitente; simul hiems mari prohibebat. ita sine
vi hostium, regredi conatus in patrium regnum, nau-
fragiis apud Parium et Heracleam militum optumos
cum classibus amisi. restituto deinde apud Caberam 15
exercitu et variis inter me atque Lucullum proeliis
inopia rursus ambos incessit. illi suberat regnum
Ariobarzanis bello intactum: ego vastis circum omni-
bus locis in Armeniam concessi. secutique Romani
non me, sed morem suum omnia regna subvortundi,
quia multitudinem artis locis pugna prohibuere, inpru-
dentiam Tigranis pro victoria ostentant.

Nunc quaeso considera, nobis obpressis utrum fir- 16
miorem te ad resistundum an finem belli futurum
putes? scio equidem tibi magnas opes virorum armo-
rum et auri esse; et ea re a nobis ad societatem, ab
illis ad praedam peteris. ceterum consilium est, Ti-
granis regno integro, meis militibus belli prudentibus,
procul ab domo parvo labore per nostra corpora bel-
lum conficere, quo neque vincere neque vinci sine tuo
periculo possumus. an ignoras Romanos, postquam ad 17
occidentem pergentibus finem Oceanus fecit, arma huc
convortisse? neque quicquam a principio nisi raptum
habere, domum coniuges, agros imperium? convenas
olim sine patria parentibus, peste conditos orbis terra-
rum, quibus non humana ulla neque divina obstant,
quin socios amicos, procul iuxta sitos, inopes potentis-
que trahant excindant, omniaque non serva et ma-
xume regna hostilia ducant? namque pauci libertatem, 18
pars magna iustos dominos volunt: nos suspecti su-
mus aemuli et in tempore vindices adfuturi. tu vero, 19
cui Seleucea, maxuma urbium, regnumque Persidis
inclutis divitiis est, quid ab illis nisi dolum in prae-
sens et postea bellum expectas? Romani arma in 20
omnis habent, acerruma in eos, quibus victis spolia
maxuma sunt; audendo et fallundo et bella ex bellis
serundo magni facti; per hunc morem extinguent omnia 21

aut occident. quod haud difficile est, si tu Mesopotamia, nos Armenia circumgredimur exercitum sine frumento sine auxiliis, fortuna aut nostris vitiis
22 adhuc incolumem. teque illa fama sequetur, auxilio profectum magnis regibus latrones gentium obpres-
23 sisse. quod uti facias, moneo hortorque, neu malis pernicie nostra tuam prolatare quam societate victor fieri.'

INDEX NOMINUM.